

3 1761 03546 2167

Pannonia Books
2 Spadina Road
Toronto 179, Ontario

GRÓF ZRINYI MIKLÓS KÖLTŐI MŰVEI

A M. TUD. AKADÉMIA IRODALOMTÖRTÉNETI BIZOTTSÁGÁNAK
MEGBÍZÁSÁBÓL A KÖLTŐ KÉZIRATAI ALAPJÁN SAJTÓ ALÁ
RENDEZTE S JEGYZETEKKEL KÍSÉRTE

SZÉCHY KÁROLY

LEV. TAG.

SZÉCHY KÁROLY JEGYZETEIT SAJTÓ ALÁ RENDEZTE S HAGYA-
TÉKÁNAK FELHASZNÁLÁSÁVAL A BEVEZETÉST ÍRTA

BADICS FERENCZ

LEV. TAG.

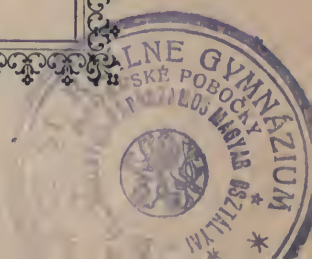
BUDAPEST, 1906.

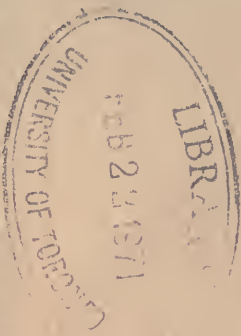
A M. TUD. AKADÉMIA KIADÁSA.

277/21
p8.
börma

1906 évi

Szerzős

PH
3194
Z8A17
1906

HORNYÁNSZKY VIKTOR

császári és királyi udvari
könyvnyomdája
Budapest

33,872.

BEVEZETÉS.

A legutóbbi évekig vitás kérdés volt irodalmunkban, hogy Zrinyi Miklós mikor írta költeményeit, különösen legnevezetesebb alkotását: *Szigeti Veszedelem* című eposzát. Széchy Károly a költő nagyszabású életrajzában¹ eredeti kéziratokból és levéltári adatokból kétségtelenül megállapította, hogy költeményei nagyobb részét (a mik a jelen kiadásban a 288-ik lapig foglaltatnak) 1645—46-ban, vagyis akkor írta, mikor első feleségével, Draskovich Eusebiával jegyben járt, majd «kegyetlenségével küszködött». Szerelmi keservei közepett fordult tehát a Múzsza vigasztalásához; még 1645 végén hozzáfogott a *Szigeti Veszedelem* írásához is, s zavartalanul dolgozott rajta a következő év elején, lakodalma (1646 febr.) utánig; mikor a kanizsai basa, a béke ellenére, haddal támadta meg (1646 márcz. elején) csáktornyai várában, már a IX. énekig jutott s aztán hamarosan be is fejezte nagy művét. Kiadni azonban egyelőre nem lehetett szándéka; nagyon jól tudta, hogy még sok javítani való volna rajta, hiszen míg Virgilius tíz évig dolgozott *Aeneis*én, — «neki egy esztendőben, sőt egy télben történt véghez vinnie munkáját», s «írta, az mint tudta, noha némely helyen jobban is tudta volna, ha több munkáját nem szánta volna vesztegetni».²

Mikor azonban (1651 tavaszán) elveszti szeretett hitvesét s egy időre félrevonul a világtól: csáktornyai magá-

¹ *Gróf Zrinyi Miklós*. Írta Széchy Károly. I. köt. Budapest, 1896. 150—168. l.

² Zrinyi előszava munkái első (1651) kiadásában.

nyában a múltak emlékeivel enyhítgetvén bánatát, előkeresi régi költeményeit, melyekben «szerelemnek édes verseivel játszott», majd azt is, melyben «fegyvert és vitézt énekelve» megörökítette nagy őse dicsőségét. Szerelmi bánata néhány új vers írására indítja, s mikor újra elvonul előtte a szigeti hős zord ideje, néhány epigrammában fejezi ki gondolatait a versengő hún királyokról s nagy őse legkedvesebb vitézeiről. A fészület előtt térdeplő szigeti hős s ekkori bánatos hangulata indíthatta a *Fészületre* című, mély vallásos érzéséről tanúszkodó költeménye megírására. Mikor ezekkel is megszapornak versei, akkor határozza el kiadásukat. Mindősze annyit változtat régi kéziratán, hogy gondosan átjavítja a tisztázott kézirat helyesírását, itt-ott kitörül egy-egy szót vagy néhány versszakot és újakat ír azok helyébe, melyek a változott viszonyoknál fogva módosítást kívántak;¹ de különben az eposz lényegén nem változtat semmit; úgy, hogy joggal nevezte munkáját «elméje első szülésé»-nek, melyet «soha meg nem corrigált, mert ideje sem volt hozzá»; neki — úgymond — «nem a poesis a mestersége, hanem országunk szolgálataja»; s aztán «ha corrigálná is, úgy sem volna tökéletes, mivelhogy semmi sem tökéletes a nap alatt».²

Így jelent meg 1651 őszén költeményeinek kötete, melynek teljes czime: *Adriai | Tengernek | Syrenaiia, | Groff Zrini | Miklos. | Nyomlatta Bécben a' Koloniai Vduarban | Kosmerovi Máté Czászár ó Felsége Könyvnyomatója. | Anno M.DC.LI.*³ Ki járt kezére a nyomtatásban, nem tudjuk; de az bizonyos, hogy a ma szokatlan címet nem «a kiadásra ügyelő» adta a kötetnek, mint Toldy gyanította,⁴ mert az eredeti kéziratban is ez a kötet címe. A nyomtatott kötet elején hajót ábrázoló kép áll s ennek széltől dagadó vitorlájára is fel van írva a főntebbi cím, az árboczon lengő szalagon pedig a költőnek ez a jelmondata: *Sors bona, nihil aliud.* A címlapon belül a *dedicálás* s aztán *Az olvasónak* szóló előbeszéd következik, úgy mint a jelen kiadásban. A kötet tartalma: két *Idilium* (az első 71, a második 36 négy soros versszakban), aztán az *Obsidio Szigetiana*, tizenöt részben, ezt követi az *Arianna sirása*

¹ Az eredeti kézirat és az első kiadás különbségeiről alább részletesen szólunk.

² A költőnek az első (1651) kiadás elé írt előszavából.

³ A merített papiroson díszesen kiállított kötet 4r. A—R. = 40 iv = 160 számozatlan levél (az utolsó lap üres).

⁴ Toldy: *Magy. költészet története.* Pest, 1867. 228. l. és *Magy. költők élete.* Pest, 1870. I. 106. l.

(37 négy soros versszakban), továbbá cím nélkül *Az vadász elnyugszik* kezdetű (Viola és Titirus párbeszéde, 24 változó sorú versszakban) és a *Te, ki gyönyörködöl* kezdetű (8 számozott és 1 számozatlan, különböző sorú versz.) költemények, majd *Orfeus az szép Euridice után futván* stb. feliratú 25 négy soros versszakban s folytatólag *Ez után következik* stb. feliratú 5 nagyobb részt kilenc sorú versszakban; végül *Epigrammata* főcím alatt *Atilla*,¹ *Buda, Szigeti Zrinyi Miklós, Deli Vid Sarkovich, Radivoi és Iuranich Vajdák és Farkasich Péter* címmel kisebb költemények különböző versformákban, aztán a *Feszületre* című költemény 13 négy soros, s legvégül a *Peroratio* 4 számozatlan négy soros versszakban.

Zrinyi költői műveinek ez az első, bécsi kiadása, melyből ma már mindössze csak tizenegy példány ismeretes,² volt harmadfél századon át a későbbi kiadásoknak alapja. Nem is harmadfél, hanem csak alig száz év óta, mert másfél századon át Zrinyi a költő jóformán teljesen ismeretlen volt. De a mit a *Peroratióban* oly önérzetesen mond magáról és munkájáról, ha későn is, bekövetkezett: «nagy hírű munkáját sem irigy üdö, sem tűz el nem bonthatta, sem ég haragja, sem vas el nem ronthatta», és «híre, böcsülete, valamig világ lesz», el nem múlik.

Az első emléket öcscse állította neki, mintegy viszonzásul a testvéri szeretetnek páratlan megnyilatkozásáért (a XIV. ének bevezetésében); még a költő életében kiadta az *Adriai Tenger Syrenájának* horvát fordítását.³ De különben Zrinyinek a mellőzést már kortársai részéről tapasztalnia kellett, akkor, a midőn költeményeit még nem lehetett összehasonlítani Gyöngyösi verseivel. Jellemző bizonyosság erre báró Megyery Zsigmond, a költő bizalmas embere, ki, midőn 1657-ben a legnagyobb magasztalásokkal küldi vissza a *Mátyás király életéről* való elmélkedéseket, a *Centuriákat* és *Aphorismákat*, egy szóval sem említi az *Adriai Tengernek Syrenaiát*. Pedig az író egyéniségéről is szól. Az *Aphorismákat* dicsérve. azt mondja többek között, hogy «ez igazán kiábrázoló magzatja szülejének, kinyilatkoztatója foglalatosságának és kimondója akaratjának; kár volna setétben maradni ennek a carbunculusnak» s arra kéri Zrinyit, hogy

¹ Tulajdonkép az *Atilla* szó áll előbb (főcímül) s alatta az *Epigrammata* szó, nyilván sajtóhibával.

² Szabó Károly: *Régi Magyar Könyvtár*. I. köt. 1879. a 359. lapon felsorolja.

³ *Adrianszkoga Mora Syrena: Groff Zrinszki Petar*. Stampáná ű Beneczih. (Velence) 1660.

«ne szánjon egy kis gyertyát gyujtani neki az kinyomatás-sal». Mert — így végzi levelét — ha a Zrinyi-nemzetség valaha kihalna is: «ez a könyv elég volna az utánunk valóknak repraesentálni Zrinyi qualitását és személyét böcsülni».¹ Mindezt azonban fokozottabb mértékben elmondhatjuk az *Adriai Tengernek Syrenaiáról* is; hogyan lehetséges tehát, hogy a ki Zrinyi kézirati munkáit is ismeri, sőt ezek kinyomatását sürgeti, ne ismerje Zrinyinek már kiadott költői műveit; hogy a ki oly nagy tisztelője Zrinyinek és egész nemzetségének, szinte tiszteletlen hallgatással mellőzze annak olyan elme-szüleményeit, melyekre maga a szerző is oly büszke volt? Bizonyosan ismerte ezeket is, — az ellenkezőt alig lehetne elhinnünk, — de mint kortársai, Megyery uram is csak a külsőnél maradt, az eposz tartalmi fenségét fel nem fogta, költői és hazafias czélzatát meg nem értette.

Valóban, Zrinyi a költői művészetben századokkal megelőzte korát, de nyelv és vers-technika tekintetében korának középszerű verselőitől is elmaradt. Kortársai a verses elbeszélést általában históriának nevezték; ilyen értelemben nevezi annak Zrinyi még Homerus és Virgilius eposzait is, s a maga nagy művét sem tartja egyébnek, annál inkább, mert alig száz évvel azelőtt valóban megtörtént, nagyhírű dolgokról mond verset. De kortársai — úgy látszik — tartalmilag nem tartották elég históriainak, hiszen Istvánffy s mások történeti adatait lépten-nyomon — s tegyük hozzá: tudatos művészettel — megmásítja,² a Homerus és Virgilius (s bizonyára a meg nem nevezett Tasso) példája után is belekevert «fabulák»-kal pedig mesésen költőivé teszi a «lett dolgokat». Idegen szókkal és szófüzésekkel kevert nyelve s rhythmustalan verse aztán a verskedvelőket még inkább visszariasztotta műve olvasásától. Ebbeli «fogyatkozásait» — melyekre különben maga is rámutat előszavában (idegen szókkal kevert nyelvét még védelmezi is) — a kevésbé tanult olvasók is észrevették, a szerkezet és jellemzés jelességeit, az alapeszme s a conceptio fenséges voltát azonban, valamint az egész mű történelmi igazságát a tanultabbak sem tudták méltányolni. Így borult rá csakhamar a meg nem érdemelt feledés.

Még jobban háttérbe szorult aztán, midőn Gyöngyösi munkái megjelentek: 1664-ben a *Murányi Vénus*, 1690-ben

¹ Idézve: *Gr. Zrinyi M. hadtud. munkái*. Bevezetéssel és magyarázó jegyzetekkel ellátta *Rónai Horváth Jenő*. Budapest, 1891. 64—65. l. és kivonatosan *Széchy K. Zrinyi id. életr. m. II. köt. 230—232. l.*

² L. bővebben *Széchy K. Zrinyi id. életr. m. II. köt. 156. s köv. l.*

a *Rózsakoszorú*, 1693-ban a *Kemény János emlékezete* stb. Mikor a háborús idők lezajlásával az emberek jobban ráértek olvasni, Gyöngyösi munkái voltak legkedveltebb olvasmányaik; a XVIII. század alig tudott betelni velük: minden évtizedben újra meg újra kiadták, Gvadányi, Dugonics és mások még a század végén is utolérhetetlen szépségűeknek tartották.¹ Mikor azonban Gyöngyösit ilyen elragadtatással magasztalják, mindig páratlanul szép nyelvére, zengő verseire s csengő rímeire gondolnak, mire nézve addig valóban senki sem múlta felül, sőt meg sem közelítette, bár az éktelenül romlott kiadások meg-megcsökkenthették az olvasók élvezetét. Ez a tapasztalat s az általános tetszés a század utolján három tisztelőjét (Ráday Gedeont, Kovásznai Sándort és Dugonicsot) is arra indítja, hogy kritikai kiadásban bocsássa közzé Gyöngyösi műveit, de csak Dugonics készült el vele.

Zrinyi költeményes munkáiról eközben szinte végképp megfeledkezett az olvasó-közönség. A ki véletlenül megismerte, Gyöngyösivel összehasonlítva, az is lenézte, kigúnyolta. Jellemzők a korra azok a bejegyzések, melyeket a *Szigeti Veszedelem* 1651-iki kiadásának a M. Tud. Akadémia tulajdonát képező példányába a XVIII. század első felében írtak bele akkori tulajdonosai. A hol Zrinyi (az előszóban) azt mondja, hogy ha megcorrigálta volna munkáját, akkor sem volna tökéletes, ezt jegyzi oda: «Gyümölcs esmerteti fáját, Vers dicséri poétáját, Kit-kit megdicsér munkája, nem maga kérkedő szája». A hol pedig azt mondja Zrinyi, hogy «török, horvát, deák szókat kevert verseibe, mért szebbnek is gondolta így, osztán szegény az magyar nyelv, az ki históriát ír, elhiszi szavát», — ezt a gúnyos sort veti oda a másik: «Ha Gyöngyösi István eszével birnál, nem mondanád azt». Mily nagyra becsülték ezek Gyöngyösit éppen szép nyelve- és hangzatos verseléserért! Szavaikból szinte az egész század izlése és ítélete hangzik felénk.

Zrinyi *írói neve* a kurucz-világban tűnik föl először, halála után negyven esztendővel. II. Rákóczi Ferencz vitéz tábornoka, gr. *Forgách Simon* támasztotta föl benne a *hadtudományi író*t, midőn 1705-ben *Ne bántsd a magyart* cím alatt kiadta az addig csak kéziratból ismert *Török Áfium ellen való orvosságot*.² A fejedelemhez, mint Zrinyi

¹ L. bővebben *Gyöngyösi István munkái* új kiadásának (Franklin-társ. *Magyar Remekírók* III. k.) bevezetését *Badics Ferencztől*.

² *Ne bántsd a magyart*. Symbolum illustr. Dni Com. Nicolai Zrini: Nemo me impune lacessit. — Excusum Anno 1705. (Hely nélkül.)

véréhez intézett meleg hangú ajánlat szerint ez a munka két okból nem mehetett eddig sajtó alá: egyrészt a «nagy vitéz és méltóságú horvátországi bán családjának kihalása», másrészt a miatt, hogy a «nyomorult sorsra jutott szegény árva» magyar hazában «senki a hadakozásról, annak módjáról és hadi disciplináról nem is gondolkodhatott, sőt arról álmodozni nem is merészlett». A fejedelemnek azonban «szent igyekezeti lévén a jó militáris disciplina», melyben a kiadó maga is nevelkedett és annak hasznát érezvén, gyönyörködött: neki ajánlja a munkát, azzal az óhajttással, hogy a magyar nemzetet «a hadi jó rend és disciplina helyreállításával necsak az idegen nemzet igájától szabadítsa meg, de az ő vitézkedésre teremtett virtusi által más nemzeteknek is példája és dicsősége lehessen». Ím e gyakorlati cél vezet a kurucz generálist a munka kiadásában, melynek nagynevű szerzője a magyar vitézségnek ragyogó példája, munkája pedig a nemzeti egység és összetartozás, a nemzeti hadsereg és katonai fegyelem lelkes hirdetője. De míg ezekert maga is lelkesedik s követendő példakul állítja: eszébe sem jut, hogy Zrinyi nemcsak jeles hadvezér és hadtudományi író, hanem költő is, ki nagy ősenek önfeláldozásában szintén a hazaszeretet dicső példáját állítja a nemzet elé s ezáltal a maga kora nemességét szintén egyesülésre, a török ellen indítandó nagy és szent háborúra lelkesíti, költői szóval ugyan, de Túri Györgyben és a szigeti Zrinyiben a katonai erényeknek: a vitézségnek, a fegyelem- és okos rendtartásnak olyan példáit rajzolván, minőket hadtudományi munkáiban kíván. Úgy látszik azonban, hogy Forgách Simon vagy nem olvasta a *Szigeti Veszedelemet*, vagy — mint kortársai — ő sem tartotta olyannak, mely a nagyméltóságú s vitéz bánnak dicsőségét növelje s azzal a kurucz vitézket lelkesítse. Jobban megkapta figyelmét az *Áfiumból* kiérezhető idegen-gyűlölet s a nemzeti erő kifejtésének vágya, az erős meggyőződés s a meggyőzés tüzes ereje. Ezek hatása oly ellenállhatatlan volt, hogy a XVIII. század végén (1790), a nemzeti ébredés korában, újra kiadták Marosvásárhelyt,¹ érthető célzással az akkori közérzésre és vágyakra.

Zrinyi költői műveire a XVIII. század derekán esett az első méltató fegyelem. Nem az olvasó-közönségnek, még nem is az irodalomnak, csak egyetlen, de nagyműveltségű írónak, az idősb RÁDAY GEDEONNAK figyelme. Ráday, midőn

¹ *Ne bántsá a magyart.* Irta gr. Zrinyi Miklós, és mos újjonnan ki-bocsáttatott. Marosvásárhely. 1790.

három évi külföldi tanulás és utazgatás után hazatért, a gazdálkodás mellett egész hosszú életét (1713—1792) legszívesebben — páratlan buzgósággal gyűjtött könyvei között — a nagy szellemek társaságában töltötte. Irodalmi ízlését a római classikusokon s az újabb francia és német irodalom termékein fejlesztvén, sokaknál fogékonyabb volt a költői alkotások szépségeinek megértése s belső és külső tökélyeik méltánylása iránt. Nemcsak a más munkáit élvezte, hanem a mit azokban szépnek ismert, a maga munkáiban is igyekezett követni. Valami nagyobb műve nincs, egész életében csak kísérletezett, fordítgatott, átdolgozott, de nem a nyilvánosság, hanem csak a maga s legfeljebb barátai számára, kik aztán — már élete végén — a közönségnek is bemutatatták néhány munkáját az akkori folyóiratokban. E néhány darabnak is nemesítő hatása volt irodalmunkra. Még többet hatott széleskörű műveltségével s választékos ízlésével azokra, kiknek alkalmuk volt szeretetreméltó egyéniségével közelebről megismerkedni. Egy ilyen találkozáskor hívta fel Kazinczy figyelmét is Zrinyi költői műveire, miután maga már jóval előbb igen behatóan tanulmányozta. Bizonytalán ő az első, ki Zrinyi nagy költői szellemét megértette s a *Szigeti Veszedelem* költői becsét felismerte. Nagyon fejlett forma- és nyelvérzéke lévén, természetesen észrevette Zrinyi fogyatkozásait, de egyszersmind azt is, hogy a költő sokszor szándékosan hibáz (mint a hogy szándékosan használja az idegen szókat is), s többet ügyel «az válogatott szókra és az dolognak eleven kirajzolására», mint a rhytmus hibátlanságára; a sormetszetet szándékosan viszi át a hetedik, sőt néha más szótagra, egyrészt, hogy «az által az affectust nagyobb mértékben adja ki», másrészt, hogy «az verseiben nagyobb varietas légyen és így az monotonának elkerülése által, a versnek¹ szépsége is nevedekjen». Azt tanácsolja tehát Kazinczyhoz írott levelében:¹ hogy «az, ki Zrinyit olvassa, azt ne a szokott hemistichiumok szerént, hanem commák szerént olvassa»; eleinte furcsa lesz ugyan az ilyen olvasás, de «végtére szépséget fog benne találni».

Ráday tehát Zrinyinek nem annyira a nyelvét tartja hibásnak, mint inkább a verselését, s hogy az élvezésnek ezt az akadályát elhárítsa, megkísérelte a *Szigeti Veszedelmet* hexameterekbe átírni, jóval előbb (1751 körül) mint az

¹ Id. Ráday Ged. levele Kazinczyhoz 1788 jan. 4-ről. *Kazinczy Ferencz levelézése*. Közzéteszi Váczy János. I. köt. Budapest, 1890. 158. l.

ó-classikus irány e századi munkásai felléptek. Bár eredetileg az volt a terve, hogy az egészet átírja, úgy látszik, inkább csak arra volt kíváncsi, mikép hangzanék a hősi eposz a görög-római classikusok szabatos versformájában. Később inkább kedvelte ugyan a nyugot-európai mértékes-rímes versformákat (Ráday-versek), de a régi magyar négyes-rímű alexandrint sem nézte le, sőt — nyilván megint a forma hatását figyelve — az *Aeneist* és *Telemachust* a Gyöngyösi négyrímű alexandrinjeiben kezdte fordítgatni, mert hisz ennek nyelvét és csengő verseit akkoriban senki sem tudta igazabban méltatni mint ő, ki Gyöngyösi műveit ki is akarta adni, de mint sok egyéb terve, ez is abban maradt. Ő tehát, midőn a *Szigeti Veszedelem* bevezetését átdolgozta, csak a classikus tartalomhoz talán jobban illő classikus formát keresett. De a kísérletnek is csak a kezdetén maradt, s mindössze 23 sort írt, ebből is csak ez 9 sor a Zrinyi átdolgozása:

Én, ki játszodozám iffjantann a szerelemnek
Édes verseivel, s könyörületlen Violámnak
Szíve keménységét ostromlám énekeimben:
Fegyvert énekelek már most hangosb hadi verssel,
S oly maga-szánta vitézt, ki az ellene gyúlt törököknek
Roppant táborait bé mérte várni Szigéthez;
Sőt noha már maga is Szulimán oda érkeze haddal,
Mégsem rettene meg nagy szíve ama Szulimántól,
A kinek Európa rémült hírére, ha hallá.

Ez a 9 sor megfelel a Zrinyi I. é. 1—2. versszakának; a többiben (10—16) a költő elnézését kéri, hogy munkáját «mérészli mértékre szabott versekbe kitenni» s «ha talám szép gondolatit kifejezni annak kelletéként nem tudná»; aztán (17—23) Mária Teréziához fordul, hogy ő legyen vezérlője és segítője a munkában, s ha szunnyadoz elméje: «éleszsze fel aluvó tüzét nagy tettei által». A költői segélykérésnek ezt a szokatlan módját csak a Ráday loyaltitásából lehet magyarázni. Mint Pest vármegye követe, ott volt a nagy királynőnek mind a három (1741. 1751. és 1764.) országgyűlésén s így tanúja volt az általános lelkesedésnek, melyben sokakkal együtt maga is őszintén osztozott. Midőn később ez átdolgozása megjelent,¹ két érdekes jegyzetet fűzött hozzá; az egyikben azt mondja: «Én elsőben *ifjabb koromban* az egész Zrinyi munkáját hexameterekre szándékoztam fordítani», a másikban: «Ezen fordításomat még a *Nagy Mária Therésia*

¹ Magyar Museum 1788. és 1789. I. köt. 3-ik negyed 212—213. l., a folytatás prózában.

idejében kezdettem». A két jegyzet összevetéséből kitűnik, hogy Ráday ez átdolgozást nem 1760—70 közt írhatta, mint Váczy János véli¹ (mert hiszen akkor ő már 47—57-ik életévében járt), hanem jóval régebben, 1751 körül, a midőn még 38 éves, tehát «ifjabb korú», a királyné pedig már nagyon népszerű volt. — Rádaynak e korai kísérlete természetesen nem hibátlan, de bátor kezdése igen figyelemre-méltó; a főntebb közölt sorok elég gördülékenyek,² a sormetszet mindenütt meg van tartva, csak a két utolsó sor gyengébb, laposabb és a nem idézett (10—23.) részben fordulnak elő hibás lábak; szinte érzi az olvasó, hogy a költő a saját fogalmazású versekben bátortalanabban halad, mint a hol Zrinyi gondolatait és szavait kellett hexameterbe igazítania.

Ez a kísérlet tehát a legelején félbenmaradt; Ráday azonban nem szűnt meg Zrinyi iránt érdeklődni: később átírta a *török ifjú énekét* s hozzáfogott az egész eposznak prózába átírásához. Ezekről alább szólnunk. Időrendben előbb *Kónyi János* átdolgozásával kell foglalkoznunk.

KÓNYI JÁNOS,³ a magyar haza együgyű hadi szolgája, 1777-ben Szigetvárt volt állomáson. Erős magyar és derék katona létére a hely történeti nagy emlékeinek hatása alatt felbuzdult az *Adriai Tenger Syrenájának* olvasásában; s a megújulás korának hazafias lelkesedésével föllevenítette képzeletében hadi diadalmainkat, melyek dicsőségénél sem a rómaiak, sem a görögök, sem más nemzetségek nem dicsekedhetnek fényesebbel. Mivel pedig nekünk «Plutarchusunk, Xenophonunk, Homerosunk, Virgiliusunk és más historicus könyveink» nincsenek: azért elhatározta magában, hogy a szigeti Hectornak, Zrinyi Miklósnak történetét és a pogányok ellen való vitéz maga-viselését hamvából fölkelti s az *Adriai Tenger Syrenájából* újra írja. De szorosán ehhez nem alkalmazkodott, mert úgy az ő közönségének mind az elbeszélés, mind a verselés *ízetlen* lett volna: hanem belőle sokat kihagyott, sokat meg benne más művekből, Istvánffyból,

¹ *Gróf Ráday Gedcon összes művei*. Összegyűjtötte s bevezette Váczy János. Budapest, 1892. (Olcsó kvtár.) 18. l.

² Földi gáncsoló szavai (I. levelét Kazinczyhoz 1793. aug. 12. *Kazinczy levelezése*. II. köt. 305—306. l.) Rádaynak nem egyenesen ezekre a hexameterreire vonatkoznak, hanem általában s inkább egyéb verseire, melyeket akkor írt, midőn a magyar prosodia szabályai még szóba sem kerültek.

³ Innét kezdve a XXI. lap — — jelzései *Széchy Károly* munkája.

Révayból megjavított, — s a hősi eposzbul hadi regényt készített. Az eredeti szerint aztán «egy kevés megengedhető szerelmes állapottal is *megsózta*, mert talán a haragos kardoknak mindenkor szikrazó balhái némelyeket megunatna s kedvetlenülhetne».

De a Kónyi sok kihagyása és sok javítása révén az ő hadi regényében mivé lett a Zrinyi alkotása! A csodásság és nagyszerűség minden jegyét elveszti a mesteri szerkezet és jellemzés erejével, a hősi beszéd lüktető hevével együtt. Az első ének fenséges égi jelenete az Isten haragjának megokolásával, előterjesztésével és megváltó erkölcsi célzatával teljesen elmarad: Kónyinál Szulimán azért indít háborút Magyarország ellen, mert nem fizeti *pontosan* az adót. A *Szigeti Veszedelem* magasztos indítéka a hadi regényben kicsinyes felfogással silány pénzbeli okká válik, a pogányság és keresztényiség halálos küzdelme apró csetepaték egyenletes sorává, mikben az arányok eltörpülnek, a szenvedélyek hatalmas hullámai locsogó habokká tördelöznek. A mint a roppant török birodalomban a szultán szándékának híre kél:

Az ezer-ötszáz és hatvan hatodikban,
Fujják a trombitát minden szeglet s likban,
Remegett s döbögött a szív is olyikban,
Sokban már vér sem volt, mint az ijett tikban.¹

Szulimán ilyen készület után, ilyen néppel fog vállaltába, hogy a magyarokat adó-hátralékaikért megbüntesse, kikre haragjában minden szőre felborzad, mivel üresen állnak a pénzcsőrei. Természetes, hogy a hadi regény ilyen alapvetése, ilyen hangja mellett a hősök nagyrészt átlagos hadi szolgálók lesznek, többször mosolyra indító, mint megható rajzban. A Kónyi Delimánja Kumilláért majd megvész, mert ez olyan szép rózsza, hogy még a magyar Győr városa is csodálná, ha látná; mikor tehát Landor-Fejérvárban összejő *cum illa*, a levante ugyancsak örvend és örvend Kumilla. A Kónyi Kerecseny Lászlója frigyesének, a töröknek szalonája lesz; Mehmetje és Szkendere meleg kávé mellett jó dohányt pipálnak; Farkasich Pétere pisztolylyal «Piff! Paff!» Rahmatra lő; Zrinyi pedig, a sárkány-tejjel tartott, különösen zokon vesz Szulimánnak, hogy kevélyen dohányoz aranyos székében; népe fölesketése után akasztófát csináltat s ijesztésül a kapun kívül felállíttatja. Aztán Deli Viddel, ki

¹ Kónyi János: *Magyar Hadi Román, avagy gróf Zrinyi Miklós-nak Szigetváran tett vitéz dolgai*. Pest, 1779. Összesen 188 l. Lásd 2—4. l.

hasonló volt Márshoz, négy ölnyi dárdája meg egyenlő a nyárshoz: az Almás vize mellett sok törököt és jancsárt elpusztít, mert ott 3000 török és 500 jancsár hever, a ki Szulimánnak több kávént nem kever. De derűre ború: Farkasich Péter meghal régi betegségben; s Zrinyi azzal búcsúztatja, hogy a sok bánattal mindaddig harcolunk, míg egyszer elrántják a gyékényt alólunk. S bizony Kónyi is elrántja valamennyi alól. Kumilla meghal véletlenül, Szulimán hasfájásban, de előbb Zrinyinek a várba lőtt levéllel meghódolás fejében felajánlja tulajdonául Horvátországot, Dalmáciában és Szlavóniában meg a palatinusságot; a hős nem hallgat a csábításra, mert nem evett bolondos gombát. Aztán meghal Éva, a Deli Vid felesége, vitézül férje oldalán; míg Vid Demirhámnak orrát a szájára csapja, Demirhám meg Vidnek hasát kihatja, — úgy vesznek el. Az utolsó kitörésnek ebben a rohamában Delimán Zrinyinek ugrik, fogát vicsorgatva: de a bán megnyitja a bős tatárnak lapoczkáját, mire kidől a hurkája; Zrinyi pedig vakszemén golyótul találva földre omlik. A törökök fejét veszik, Budára, majd a komáromi táborba küldik, míg Tahy Ferencz és Bottyány Bódis Csáktornyan eltemetik első felesége és leánya mellé.

Az utolsó ének nagy mennyei jelenete, az angyali sereg és pokolbeli lelkek harcza, Zrinyinek a Delimánon és Szulimánon való fényes diadalma s a szigeti vitézek lelkeinek Isten eleibe vitele helyett a Szulimán hasfájása, Demirhám orra leütése, Deli Vid felhasítása s a Delimán hurkája kidülése, a Novák és Kecskés kis toronyba menekülése, majd felkonczoltatása, az Alapi, Cserengő, Orsich és Etrécsi megmaradása, majd kiváltatása, a puskaporos torony felrobbanása, még ha 3000 török vesz is el miatta, — igen szégyenlen kárpótol. Kónyi a *Szigeti Veszedelem* tizenöt énekét tizenháromba írja át; s az első és utolsó ének kivételével meglehetősen híven követi, fenségéből mégis egészen kivetkezteti. A mint van, sem nem hadi regény, a minek Kónyi adja, sem nem történeti eposz, a minek Toldy veszi: egyszerűen történeti elbeszélés, általában folyékony, sőt olykor zengzetes versben, néhány érzelmes és sikerült helylyel, de nagyon alantas szellemmel. S kénytelenek vagyunk szerényen megvallani, hogy minden jóakaró kereséssel sem találjuk meg benne sem azokat a részeket, melyekben Kónyi mind a dolgot magát, mind a Zrinyi tüzet és elevenségét oly szerencsésen fejezte ki, a hogy Ráday mondja, sem azt a sok szépséget, melyet Toldy érzett. Azt hisszük, hogy az első elismerés a Zrinyi tiszteletén, a második a Ráday tekin-

télyén alapszik. A Kónyi becsületes fáradozásának, nemzete iránt való kész szolgálatának annyi eredménye mégis volt, hogy az *Adriai Tenger Syrenájának* emlékezetét megújította s az irodalomban megerősítette.

RÁDAY maga még egyszer visszatért élte alkonyán, 1788-ban, a *Szigeti Veszedelem*hez. Most már nem hexameterekben, hanem prózában akarta átdolgozni; azzal a szándékkal, hogy pár éneket mutatványul közöl a kassai Magyar Museumban s az egészét önállóan bocsátja közre. Így készült el az első, harmadik és ötödik ének rövid tárgyi felvilágosításokkal jegyzetek alakjában. Nem is folytatta tovább. Prózája szép, világos és hangzatos, mindenütt az eredeti színéhez és fordulataihoz alkalmazkodik. Különösen ügyel a hathatós szóknak megtartására, a dolgoknak eleven kirajzolására; ennél fogva sok olyan kifejezést és alakzatot őriz meg, mely a Zrinyi nyelvének mind régiességénél, mind egyéni bélyegénél fogva egyenesen jellemző sajátossága. Bár az ilyenek fölvetelésében finom fogékonyságot és kitartó figyelmet árul el: prózája mégis csak próza, a költő tömött, sokszor éppen tömörsége miatt nehézkes verseinek föleresztése, melybe nem egyszer belevegyül az átdolgozó öreg korának beszédessége és a XVIII. századvégi magyar styl terjengése is. A III. ének idylli részletét, a szép török gyermek dalát a szerencséről versbe önti. Zrinyi alexandrinokban írta, mint az egész eposzt, Ráday lyraibb alakot választ, hogy a gyöngéd érzések és eszmék hangulatához illőbb és zengzetesebb legyen. A Zrinyi nyolcz szakasza nála is nyolcz szakasz, de azok négy sora nyolcz sorra fejlődik, így a Zrinyi 32 sora 64 sorra. Igaz, hogy a Ráday sorai rövidebbek, ötödfeles és négyes iambusok, az első felében váltakozva keresztrímekkel, a második felében előbb az ötödfeles, aztán a négyes iambusok párrímekkel: de a szótagok száma mégis jelentékenyen megszorodik, a minek természetes következtése a tartalomnak kibővítése, vagy legalább kiszínezése. Ráday védekezik is, hogy a versnem módja szerint kénytelen volt nem ugyan új gondolatot, hanem bővebb leírásokat szőni bele; ennek következtében a szép török gyermek dala nem annyira újraöntés, mint inkább újra-költés. A Ráday kísérlete egészben véve művészi, mint az eredeti; s akad ilyen szép szakasza is:

Sokak felett szeret szultánom,
A nép közt minden rend becsül:
Én senki kincsét nem kívánom,
Mert nagy értékem gyűlön gyűl;

A szépek közt (bár irigy lássa):
Nincs szép szerelmesemnek mássa.
Van harcához készült jó lovam,
S éles kard őrzy oldalam.

Nem egy helyen azonban rímelése mesterkéltné, a jelző fokozása, mint a *vidámb, érzékenyb*, nehézkes; a leírások részletessége sem mindig válik szépségök emelésére és a hang melegségére, mint például az egyszerű *őszszel* időhatározónak ez a cifra átírása: «Midőn az ősz bozadt szárnyával Dércsipetten hozzánk bójó.» A Zrinyi verse egyszerűbb és naivabb, éppen azért természetesebb és hangulatosabb, a szép török gyermek korához valóbb. Alaki gyöngéi helyett bőven kárpótol belső szerkezetének egysége, fokozatos fejlődése és csattanós kikerekedése. S ez a művészet egészen a költő erejére vall, ez a művészet magasabb a külső csillogásnál. Az ő eposza sem a próza folyamatosságával, sem a versbeli megsimítással nem nyerhet: Zrinyi csak a maga eredeti alkotásában az igazi Zrinyi.

A Könyi és Ráday fáradozásainak következtében az érdeklődés Zrinyi felé fordult. CSOKONAI MIHÁLY már 1799-től fogva azzal a gondolattal foglalkozott, hogy az első kiadásból újra nyomassa. Maga is költő és egyéniség lévén, a *Szigeti Veszedelem* lángeszű írójának hatalmas erejét a maga eredeti művoltában és megnyilatkozása módjában tisztelni tudta s nagy érdemei és apró fogyatkozásai előtte egyiránt becsesek voltak. Nyugtalan élete, örökös hányódása miatt azonban egyre halogatta szándéka kivitelét, halogatta annyival inkább, mert kézirati másolatbul, nyomtatott példány nélkül, bele sem foghatott; pedig nyomtatott példányt egész Dunántúl s éppen a költő szűkebb hazájában, még a Muraköz urainak, a Festetich grófoknak könyvtáraiban sem kaphatott. Ez az akadály a kiadástól el nem kedvetlenítette s a mikor 1800 májusában a Somogyságot végkép elhagyandó volt, egyenesen abból a célből Szigetvárnak került, hogy a dicsőséges magyar epopociának, a mint mondja, színterét megjárhassa. Elment a várba, a tábornak és Szulimán szállásának helyére a gróf Festetich Lajos kocsiján, ki azt is megígérte neki, hogy a szigeti székesegyház félgömbszerű kupolájának pompás festményét, mely a Zriniás foglalatját adja elő, a könyv eleibe lerajzoltatja. Gróf Festetich György meg azzal biztatta, hogy mind a szigeti hősnék, mind a nagy énekesnek képeit, melyek Csáktornyán megvannak, rendelkezésére bocsátja. Csokonai akképen tervezte a kiadást, hogy kritikai méltatással, a hősköltemény ismertetésével és tartalmi váz-

latával, az író életrajzával látja el, aztán a verses szöveget közli, majd prózai átírásban adja, végül történeti és széptani magyarázatokkal, név- és tárgymutatóval világosítja meg; ennél fogva két kötetre terjedt volna, az első kötet élén a hős Zrínyi képével és a szigetvári egyház kupolabeli festményének rajzaival, a második élén a költő Zrínyi képével és a kursaneczi erdőbeli emlék másával; ezek szerint egészen tudományos kiadás lett volna. Sajnos, a Csokonai anyagi viszonyainak nyomorúsága s még inkább az ő korai halála meggátolta létrejöttét.

De már ebben az időben KAZINCZY is foglalkozott a kiadás tervével. Bár lelki hajlamánál és irányánál fogva különösen az újabb irodalmak remekein csüngött, bár korszakos izgatásával és hatásával főleg a nyelvnek és ízlésnek megújítására törekedett: a nemzeti szellem régibb emlékeit mégis nagyon tudta becsülni, mert széptani műveltsége nyelvtörténeti ismeretekkel párosult. A Zrínyi tiszteletét még Ráday Gedeontól örökölte, az *Adriai Tenger Syrenájának* példányát is tőle kapta: az ő finom elméjének a nagy énekest megismerni és csodálni egy volt. Kegyeletes kézzel sajtó alá készítette s 1803-ban a nagyváradi könyvvizsgáló elé terjesztette azzal a kéréssel, hogy a könyvet el se olvassa, mert az régi lévén, illő, hogy jó vagy rossz, a maga egészében jelenjen meg. Szerdahelyi Antal azonban, mert ez volt a könyvvizsgáló neve, nem nyugodott meg a Kazinczy elvében s jó magyar vérenek és nevének ellenére meg akarta védeni a németet — Zrínyi ellen. S a VI. énekben Halul beszédéből kitörölte azt a részletet, melylyel a németet jellemzi, hogy Zrínyit a föld alá kívánja, a magyar katonát gyűlöli s ha hoz is Szigetnek, rákháton hoz segítséget, a mikor már késő lesz, mert a török kezében találja a várat. Mintha bizony a szigeti hősnek és költőnek tapasztalását és a történet tanuságát egy tollvonással meg lehetne czáfolni. Hiában, az irodalmi erkölcsnek és rendnek öre akár magyar, akár német névre hallgatott, egyiránt a hatalom czélatához alkalmazkodott. A kiadás, valószínűen Kazinczy egyéb elfoglaltsága miatt, elmaradt s csak 1817-ben jelent meg két kötetben az illető versek kihagyása nélkül. Az első kötetet a szigeti hősnek, a másodikat Zrínyi Péternek képe díszíti, a mi arra enged következtetni, hogy Kazinczy a szigeti hőst a költőnek vette, mert különben a második kötet élén ez állna. Legalább a természetes eljárás ezt kívánta volna; ha ő más-kép cselekedett: vagy tévedett a képben, vagy hibázott a megválasztásban.

1876!
L. Harai's kúlf
Tud. 1876. évf

A kiadás címe: *Zrinyinek Minden Munkáji*.¹ Majd a következő lapon az első kiadás régi felírása olvasható, a költő ajánlása és előszava után pedig harmadik címűl: *A Zriniás vagy Az Ostromlott Sziget*. Az Ilias példájára, vagy a Hunniás és Rudolphiás emlékezetéből Kazinczy így nevezi Csokonaival a hőskölteményt, s az egyes részeket Ráday után *ének* szóval jelöli meg a latin *pars* helyett. Mind az egyik, mind a másik elnevezés forgalomba került; az éneket az irodalom általában elfogadta, de a Zriniászt is elég gyakran használja. Maga a költő művét az előszóban magyarosan *Szigeti Veszedelemnek*, a szöveg fölött latin fordítással *Obsidio Szigetiananak* mondja, a minek jelentése teljesen azonos. Az obsidio lehet ugyan *megszállás* vagy megvétellel célzó *bekerítés*, de lehet annak következése, a *veszedelem* is. S a magyar cím bizonyossága szerint Zrinyi kétségtelenül ebben az értelemben alkalmazta. Az *Ostromlott Sziget* tehát önkényes magyarázat. Szerencsésebb Kazinczy az idylliumoknak és Orpheus panaszainak elkeresztelésében. Kiadásának első kötete a *Szigeti Veszedelem* tíz énekét foglalja magában, második kötete előbb a hátralevő öt éneket közli, aztán az *Elegyes versek* következnek két könyvben, még pedig az első könyv az első pár idylliummal, mely az eredeti kiadásban az eposz előtt áll; majd a második könyv a többi kisebb költeménnyel: elől vannak a második pár idyllium és *Orpheus panaszai* feleségének elvesztéről, aztán az *Arianna sirása*, mely az eredeti kiadásban közvetlenül a *Szigeti Veszedelem* után következik; végül pedig sorban az *Epigrammata*, a *Feszületre* és a *Peroratio* jönnek, megtoldva *Az török Afium ellen való orvossággal*, gróf Forgách Simon kiadásából s az ő ajánlásával.

Zrinyi az idylliumokat és Orpheus panaszait cím nélkül adja, Kazinczy ellenben megcímezi őket; ennél fogva idézések szabatosabb és könnyebb. Nála az első idyllium — *A vadász*, a második — *Violához*, a harmadik — *A vadász és Viola*, a negyedik — *A vadász és Echó*; az Orpheus panaszai közül pedig nála az első — *Orpheus keserve*, s a második — *Orpheus Plutónál*. Sőt az *Epigrammata* és *Peroratio* latin címeket is megváltoztatja s azt *Felülírásokkal*, ezt *Berekesztéssel* helyettesíti. Mindezeket az elnevezéseket a *Felülírások* kivételével Toldy szentesíti s az irodalom rendszerint követi.

¹ Kazinczy Ferenc: *Zrinyinek Minden Munkáji*. Két kötetben Pest, 1817. I. kötet 189 l. II kötet 205 l.

Ért. 1866. / lelt. n. 10

Kazinczy a mellett a *Szigeti Veszedelem* közlésében is használ bizonyos megjelölést. Zrinyi, a mint tudjuk, Ariosto módjára, némely éneket elmélkedéssel vagy leírással nyit meg, melyek nem tartoznak ugyan szorosan az elbeszéléshez, de az emberek általános vagy a költőnek személyi vonatkozásainál fogva mindig érdekesekek s az események folytatásához előkészítik a hangulatot. Kazinczy ezeket az elmélkedéseket és leírásokat az elbeszéléstől elválasztja azzal, hogy utánok a következő versek fölé oda teszi: *A Zriniász*; de ebbeli eljárásában sem elég szabatosságot, sem elég következeteséget nem mutat, mert az elválasztást nem mindenütt jelöli meg, nem is mindig kellő helyen a maga egészében. Így mindjárt az *I. ének* segélyhívásából a négy első versszakot elkülöníti s az ötödik fölé írja: *A Zriniász*; holott még ez a szakasz is a hatodikkal együtt a segélyhíváshoz tartozik. A *II. énekből* megint elválaszt négy szakaszt s az ötödik felett ott a jelzés: *A Zriniász*; pedig ennek az elválasztásnak és jelzésnek semmi értelme nincs, mert a részlet nem általános bevezetés, hanem a budai Arszlán bég annyira fontos palotai kalandjának bejelentése, mely a legszorosabban összefügg az elbeszéléssel, különösen a kaland elmondásával. Ellenben Kazinczy a *III. ének* első versét az ember hiában való elhatározásáról és a *IV. ének* első tizenkét szakaszát a szerencse állhatatlanságáról és a nap fölkelteiről elkülönítés nélkül adja, holott elmélkedő kitérések. A *VII. ének* négy első versét viszont az Osmán basa veresége és a Hamvivan eleste hírének a császár táborába érkezéséről és a Demirhám feljajdulásáról az elbeszéléstől elszakítja, az ötödiket már a *Zriniász* felírással jelöli; pedig ez a részlet csak a Demirhám fogadalmának és a vár megszállásának előkészítése. Ellenben a *VIII. ének* első tíz szakaszát a szép piros *Hajnal* megszélyesítéséről, a keresztyének iránt való részvétéről és a Zrinyi magasztalásáról nem veszi külön, noha egészen kikerelkedő leírás. A *IX. ének* négy első verse, melyben a költő a kis készüléttel való tengerre indulásáról és a kanizsai török hirtelen rajta-ütéséről megemlékszük, önmagától válik el; itt az ötödik szakasz felett éppen helyen a felírás: *A Zriniász*; míg a *X. ének* megnyitójában a négy első versnek az ötödiktől elválasztása hibás, mert mind az öt szakasz a szerenese változandóságáról szól. A *XI. ének* elején Kazinczy ismét elkülönít négy szakaszt, pedig csak a két első vers a szerencse káros voltáról általános elmélkedés, míg a harmadik már közvetlenül az elbeszélés folytatása. A *XIII. éneket* szintén hibásan töri meg, mert az isteni

végzés betöltésének hirdetése, a szigeti Zrinyi és Deli Vid sorsának előre segítettése öt szakaszba van bele foglalva; ennél fogva a négy első verset az ötödiktől elválasztani nem lehet. S ennek a felírása: *A Zriniász*, csak a hatodikhoz illik. A *XIV. énekben* viszont az első tizenkét szakaszt a költő képzelt tengeri útjából való visszatéréséről és üdvözlé-
tére gyűlt barátai felsorolásáról nem különíti el, holott ennél a részletnél és a IX. ének kezdeténél lazább összefüggésben az eposz szerkezetével semmi nincs. Mind a kettő merő szemé-
lyi vonatkozás. Ha a kiadó valahol tehetett, itt tehetett volna megkülönböztetést. Miért hagyta el? Úgy látszik, hogy az ily jelzések megtételében és mellőzésében csak szerkesztői szeszély és nem széptani elv vezette; mert különben annyi irodalmi ízléssel és műveltséggel, mint a mennyi Kazinczyban megvolt, több következetességet és szabatoságot lehetett volna kifejteni. A Kazinczy kiadásában egyéb eltérés nincs, mindössze még néhány szembeszökö sajtóhiba kijavítása.

Harmincz esztendő múlva, 1847-ben, megint új kiadásra volt szükség. SZÉKÁCS PÁL rendezte a Trattner-Károlyi cég megbízásából két kötetben.¹ Az első kötet az eposz tiz énekét, a második a hátralevő részt és az *Elegyes versezetek* két könyvét foglalja magában, mindenütt a Kazinczy címezésével, de az énekek elején az elmélkedések és leírások megjelölése és elkülönítése nélkül. A míg ebben hívebb az eredetihez: addig másban sokat változtatott önkényesen rajta. Így mindjárt Zrinyi a maga művét nem *dedicálja*, hanem *ajánlja* a magyar nemességnek, előszavát nem *az olvasónak* írja, hanem *az olvasóhoz* intézi; több kikezdéssel közli és egész pontosan keltezi: «Chák-Tornyan, 1650 eszt.» Legalább az ország ne legyen többé kétségben az idő iránt. Azt Székács Pál nem tudta, adatok hiányában nem is tudhatta, hogy az *Orpheus panaszai* 1651 előtt nem foganhattak, mert a költő felesége csak ennek az évnek áprilisában halt meg, pedig az előszót mindig a *kész* kötethez szokás írni; azt azonban kiadó létére tudnia kellett volna, hogy az irodalmi emlékeken változtatni nem szabad, mert minden változtatás az író eredeti egyéniségének köteles tiszteletébe ütközik és a munkája egyénies jellegének megrontására vezet. A legkevésbé szabad pedig változtatni oly lángésznek az alkotásain, mint Zrinyi, kinek minden sajátsága éppen tünemé-

¹ Székács Pál: *Zrinyi Miklósnak Minden Munkáji*. Két kötetben. Második pesti kiadás. 1847. I. kötet 179 l. II. kötet *Az török Afium ellen való orvossággal* 181—387. l.

nyes nagyságánál fogva kegyeletet érdemel, sőt követel. Minden változtatás, akár a mai szép ízléshez, akár a mai élő nyelvhez való közelebb hozás ürügyével a nagyobb simaság vagy megérthetőség végett történik: vétség a szükséges kegyelet ellen. Székács Pálnak, a ki *Az török Afium ellen való orvosság*ot minden megjegyzés nélkül közli a maga keletes előszavú kiadásában, noha az 1660 augusztusának vége, Nagyvárad eleste előtt nem készülhetett, — úgy látszik, nem volt történeti érzéke sem az események meghatározására, sem az irodalmi emlékek megbecsülésére, nem volt tiszta tudata a kiadó kötelességének és jogainak határaitól; azért több újítást követ el: a régi írásmód helyett az újat használja az eredeti kihangzashoz való alkalmazkodás nélkül, sőt szóalakokat, ige- és névragokat is fölcserélget a maga önkényének egyszerű követésénél.

Ilyen előzmények után bocsátotta közre TOLDY FERENCZ KAZINCZY GÁBORRAL együtt az *Új Nemzeti Könyvtárban*, 1853-ban és ismét rögtön 1854-ben *Zrinyi Miklós Összes Munkáit* a költő képével és a csáktornyai vár rajzával.¹ A kiadás értékét különösen emelte az, hogy az író egyéniségét a maga egész mivoltában először mutatta be teljesen, mert ezzel az alkalommal jelentek meg először, *Az török Afium ellen való orvosság*on kívül, hadtudományi értekezései: *A vétség circumstantiáiról*, az *Aphorismák* és *Centuriák*, a *Mátyás király életéről való elmékedések* és a *Tábori kis Tracta*, Kazinczy Gábor gondolai alatt a kötet második felében. De emelte az is, hogy a kötet első felében, a költői művek közlésében Toldy Ferencz ismert történeti érzékével, az irodalmi emlékek iránt való kegyeletes buzgóságával járt el. A bécsi kiadást követi híven, bár új írásmóddal, de a régi kihangzás szerint. Csak a beosztást változtatja meg, a mennyiben előbb a kisebb költeményeket közli egy csoportban, de könyvekre tagolás nélkül az eredeti sorrendben; aztán a *Szigeti Veszedelemet*, az énekek elején a Kazinczy elkülönítései nélkül, de a helyett rendszerint az énekek rövid foglalatával. Toldy e vázlatokban, melyek közül a legterjedelmesebb sem hosszabb *tizennégy* petit sornál, csak a legfőbb mozzanatokot emeli ki, sem az epikai események szerves összefüggésére, sem a cselekvő hősök jellemének fejlesztésére és szerepének megokolására nincs tekintettel: de

¹ Kazinczy Gábor és Toldy Ferencz: *Zerinvári gróf Zrinyi Miklós Összes Munkái*. Első, a szerző kiadatlan prózai műveivel kiegészített kiadás. Pest, 1853. Negyedrétben, 420 hasábon. A költői művek 192 hasáb.

eleget mond legalább arra, hogy a közönség az eposzt nagyobb érdeklődéssel olvassa és tisztábban felfogja. A kisebb költemények egy csomóba foglalásával és előre helyezésétől Zrinyi ajánlása és előszava messze esett volna a *Szigeti Veszedelem*től, ha az *Adriai Tenger Syrenája* szerint a kötet élén marad vala: Toldy azért közvetlenül az eposz elébe teszi, a cím alatt mintegy bevezetésül s közvetlenül az eposz után adja a *Berekesztést*. A mi ha nem is felel meg a bécsi kiadás rendjének, megfelel a tárgyi igazságnak és a széptani követelésnek, mert az ajánlás célja és az előszó minden kijelentése csaknem kizárólag a Szigeti Veszedelemre vonatkozik s a legszorosabban ahhoz tartozik. Toldy egész eljárása tehát menthető és megokolható: mégis helyesebb lett volna, ha a bécsi kiadás szövegével annak eredeti beosztását is megtartja. — — — — —

Már Kazinczy kiadásának is megvolt irodalmi hatása, s mindenesetre az ő érdeme, hogy Zrinyi az őt megillető helyre került az irodalomtörténetben. Míg Pápay Sámuel 1808-ban még csak annyit mond Zrinyiről, hogy «emlékezetre méltó azon derék vegyezettye» (t. i. a *Szigeti Veszedelem*) s a XVII. század «legjelesebb, halhatatlan nevű poétájá»-ul Gyöngyösit jelöli meg¹): Kazinczy *A magyar irodalom története* cz. kis értekezésében (1814.) már Gyöngyösi fölé helyezi Zrinyit. Követi őt ebben Kölcsey is (Berzsenyi *Verséinek* bírálatában, 1817.), de csak a költő összes műveinek megismerése után hasonlíthatta össze oly alaposan Körner Zrinyijét a *Szigeti Veszedelem* hőseivel (1826.) Utána Toldy az első, ki 1828-ban már teljes érdeme szerint méltatja s idylljein kívül a *Szigeti Veszedelem*ből is nagyobb mutatványokat közöl.²)

Még nagyobb hatása volt Toldy és Kazinczy Gábor Zrinyi-kiadásainak. Először ismét maga Toldy foglalkozott behatóan a *Szigeti Veszedelem* széptani méltatásával,³ utóbb legnagyobb epikusunk, Arany János fogott hozzá nagy költőtársa művé-

¹ Pápay Sámuel: *A magyar irodalom esmérete*. 391. l. Megjel. a Magyar Minerva IV. kötetétől, Veszprém, 1808.

² Toldy F.: *Handbuch der ungarischen Poesie*. I. B. Pest u. Wien, 1828. a XXVIII—XXX. és 75—65. lapokon. — Jósika Miklós figyelmét is nyilván Kazinczy és Toldy méltatásai irányozták Zrinyire, midőn 1843-ban *Zrinyi a költő* cím alatt négy kötetnyi «regényes krónikát» írt róla.

³ 1853—54-iki egyetemi előadásaiban, melyeket előbb a Pesti Naplóban, utóbb *Magyar költészet története* cz. alatt adott ki. Pesten, 1854, és 2-ik kiadásban 1867, Heckenastnál.

nek fejtegetéséhez,¹ s bár a cím csak *Zrinyi és Tasso* viszonyát igéri s a dolgozat nincs is befejezve (csak a III. énekig terjed az összehasonlítás): Zrinyi más classicus példányait és forrásait is figyelemmel kíséri s mélyen bevilágít a költői alakítás és jellemzés művészetébe. Ép ily alapvető az a tanulmány, melyben Salamon Ferencz, a kitünő aesthetikus-historikus, *Zrinyi a költő* című értekezésében (1863),² majd *Zrinyi Miklós ifjúsága* című korrajzában³ ad történelmileg hű képet; s bár *Az első Zrinyiekről* írt nagy monographiája⁴ nem készült el teljesen, nagy mértékben hozzájárult ahhoz, hogy Zrinyire irányozza a közfigyelmet. Bizonyára ennek egyik eredménye *Szász Károlynak Zrinyi a költő* című «történeti költői beszélye» is, mely 1865-ben jelent meg.

Nyilván ezek a körülmények indították a későbbi jeles aesthetikust, GREGUSS AGOSTOT arra, hogy Zrinyi legkiválóbb alkotását a nagyközönségnek is érthetőbbé s így élvezhetőbbé tegye. Ezért a Heckenast Gusztáv által megindított *Magyar Remekírók* sorozatában kiadja a *Szigeti Veszedelem*⁵ «a mai nyelvhez alkalmazva s magyarázó név- és szótárral ellátva». Nem minden kétkedés nélkül fogott a munkához. «A mai nyelvhez alkalmazni Zrinyi remekét; tehát megváltoztatni; tehát elrontani — kérdi az előszóban — szabad-e?» A kérdésre újabb kérdésekkel felel: hogy «minden változtatás egyszersmind rontás-e?» és — «bizonyos célra mégis el nem kerülhetetlen-e?» Majd azt bizonyítgatja, hogy a legsikerültebb műfordítás is eltér egyben-másban eredetijétől, s ki tagadná mégis a fordítások hasznát és szükségét. A németek a Nibelungen-éneket is lefordították a mostani német nyelvre, hogy a közönség is érthesse. A Zrinyiász ugyan sokkal közelebb áll hozzánk s így könnyebben is érthető, mégis úgy véli, hogy míg tudósok számára «változtatlan, az eredetihez még netáni hibákban is szorgosan ragaszkodó hű kiadás kell, de a nagyközönségnek olyan, a melyet élvezhessen». Az élvezetet felvilágosítás, ezt magya-

¹ Arany értekezése akadémiai székfoglalóul készült (felolv. 1859 okt. 31-én), s nyomtatásban Csengeri A. Budapesti Szemléje VII. és VIII. kötetében, utóbb *Prózaí dolgozatai* közt 1879-ben jelent meg.

² Salamon Fer. *Zrinyi a költő* című értekezése Arany *Koszorújában* (1863.) jelent meg.

³ Salamon Fer. *Zrinyi Miklós ifjúsága*. Kisebb történelmi dolgozatai közt. Budapest, 1875. Ráth Mórnál.

⁴ *Az első Zrinyiek*. Pest, 1865-ben Heckenastnál.

⁵ *Zrinyi Miklós Szigeti Veszedeleme*. A mai nyelvhez alkalmazta s magyarázó név- és szótárral ellátta Greguss Agost. I—II. köt. Pest, 1863. A *Magyar Remekírók* gyémántkiadásának IX—X. kötete.

rázat vagy módosítás által érhetni el. Ő e kettőnek előnyeit egyesíteni törekedett, akkép, hogy «a hol lehetett s a meny-nyire szabadnak vélte, módosította, de úgy, hogy az eredetit eredetiségéből ki ne forgassa»; másfelől — Budenz József segítségével — nyelvi és tárgyi magyarázatokat csatolt az eposz végére, szótári alakban, hogy könnyebben lehessen használni. Zrinyi előszavát természetesen mellőzte, e helyett a II. kötet elé a maga eljárását igazoló előszót adott, az I. kötet elé pedig a költőnek 1646-iki Wiedemann-féle ismert arcképét tette.

Nézzük már közelebbről a módosításokat. Greguss a «hőskötemény» minden éneke előtt rövid tartalmi kivonatot ad, a szövegben pedig a mostani kiejtést és nyelvszokást követi; ezzel tehát letörli nemcsak a költemény régiségének, hanem a költő egyéniségének, kiejtése sajátosságának bélyegét is. De nyelvi sajátosságait is megmásítja, mert sokhelyt megváltoztatja a szórendet s az idegenszerű vagy feszes szófűzést, a hibásan írt neveket és idegen szókat visszaállítja eredeti alakjukba, továbbá «a homályos kitételeket — mint maga mondja — világosakkal, a megváltozott értelműeket a jelentésnek megfelelőekkel, a végkép elavultakat divókkal, a már szokatlan latinokat magyarokkal (*subscribálás, penna, commendálás* helyett *aláírás, toll, ajánlás* stb.) váltotta föl». A hol csak teheti, igyekszik a költemény verselési hibáit is megjavítani: a sormetszet megtartásával s jobb rím alkotásával a verseket hangzatosabbakká tenni. Végül ezek után igen természetes, hogy a mit sajtó- vagy tollhibának néz, azt önkényesen kiigazítja s néha bizony e javítással alaposan el is rontja a szöveget, mint pl. a XII. ének 57. és 58. versszakában; midőn ugyanis a török sereg zúgó-lódik a szultán makacssága miatt, az egyik vitéz kifakad, hogy (az 1651-iki kiadás szerint):

Meg-aggot a chászár az ő elméjében . . .
Azt mondgya, hogy be megy erővel Szigetben,
Ha Török nem marad chak *egyis* életben.

Mettzen osztan várral, *mettzen* Chászársággal,
Ha ezt be-tölteny akarja haraggal.

Greguss ezt teljesen félreértve így javítja:

Ha török nem marad csak *egy kis* életben.
Messen aztán várral, *messen* császársággal,
Ha ezt betölteni akarja haraggal.¹

¹ A *mettzen*, mely a jobb kiadások helyes átirása szerint *metszen*, a kéziratban pedig *mecen*, — úgy látszik — Széchy-t is tévedésbe ejtette,

De lássunk néhány példát — csupán az I. énekből — egyéb javításaiból is:

Az 1651-iki kiadásban :

1. vsz. 2. s. Iáczottam szerelemnek édes versével.
 12. vsz. 1. s. *Maga* te tekinch meg kőrösztýén világot.
 17. vsz. 4. s. Bekeséget, tisztességet *nekik* adtam.
 20. vsz. 3. s. Es küldgyed el aztot *Szultán* Szulimánban.
 23. vsz. 3—4. s. Es ha idején *eszben* nem veszik magok, Örök átkom, haragom *lészen* ű rajtok.
 37. vsz. 4. s. Így meg verém *Campson* . . .
 39. vsz. 4. s. Isten azon *bennünk* . . .
 44. vsz. 1—3. s. *Így Szultán* Szulimánnak Alecto szollot,
 Es az *mely* mérges kigyotkezében hozot,
Azt á Szulimánnak ágyában bochátot.
 51. vsz. 2. és 4. s. Es vezéreket *magával* ki-híva devánra,
 Ottan *nekik* beszélle ilyen formára.

Greguss kiadásában :

- Játszottam szerelem édes énekével.
Ugyan tekintsd meg a keresztyén világot.
Nekik békéséget, tisztességet adtam.
 És küldjed el aztat Szulimán *szultán*ba.
 És ha idején *nem* veszik észbe magok,
Lészen örök átkom, haragom órajtok.
 Így *verém* meg *Kanszut* . . .
 Isten azon *minket* . . .
 Szulimán *szultánnak* Alekto *így* szóllot,
 És *egy* mérges kigyót, *mit* kezében hozott,
 A Szulimán *császár* ágyába bocsátott.
 És *a* vezireket kihívá divánra,
 Ottan *ő* beszéle *nekik* *ily* formára.

Így folytathatnók ezt véges-végig; de ez is elég, hogy véleményt alkothassunk Greguss módosításairól. Szó sincs róla, Zrinyi költeménye így több tekintetben szabatosabb s könnyebben megérthető; de Zrinyié lesz-e az, ha kifogatva eredeti alakjából, egészen modern ruhába öltöztetjük, a kor változó ízlése s szeszélyes divata szerint való ruhába? A fenséges tartalom, ha a darabos vers és nehézkes nyelv koldus-mezőben fáradtságosban közelíthető is meg, két-három ének elolvasása

mert a nyelvī jegyzetekben (l. 403. l.) így magyarázza: *szakítson*, holott az a XVII. századi irodalomban többször előforduló szó nem egyéb, mint népies összerántása ennek: *mit teszen?* Az idézett hely értelme tehát: ha a szultán annyi emberének fölládozásával bolondúl ragaszkodik akaratához, ő lássa, hogy mit csinál aztán a várral meg a császárságával.

után már annyira leköti figyelmünket, oly gazdag kárpótlást nyújt, hogy szinte megfélekedzünk fogyatékoságairól. Az olvasó-közönség kényelme semmi esetre sem kívánhat akkora áldozatot, hogy a legnagyobb szellemek alkotásait, ha csak nyelv és verselés tekintetében is, meghamisítva juttassuk kezébe. Hiszen ha Greguss elvét követjük, akkor már Kazinczy és Berzsenyi, sőt a hozzánk még közelebb eső Kölcsey és Bajza sokhelyt feszes költői nyelvét is ki kell *javitánunk*, hogy a mai olvasó könnyebben megérthesse. Hová vezetne ez? Akkor eljön az idő, a midőn Petőfi és Arany nyelvét is módosítani, *javitani* kell, mert száz év múlva némely szólás-módjuk s talán éppen a legmagyarosabbak, akkor már nem lesznek közkeletűek, talán érthetők sem.

Greguss példája és irodalmi tekintélye másokat is megtevesztett. Mikor az iskolai tantervek mindjobban sürgetik a remekírók eredetiben való olvasását, SCHLATTER M. ALFRÉD, kassai főgymn. tanár, *Zrínyiász* cím alatt (1878) kiadja az ifjúság számára.¹ Csak az I., V., VI., VIII., IX. és XV. énekeket adja teljesen, a többit vagy rövidítve s tartalmi kapcsolatokkal, mint a II., III., IV. és XIV. énekeket, vagy csupán tartalmi kivonatban, mint a VII., X., XI., XII. és XIII. énekeket. *A szöveget azonban mindenütt Greguss javításai szerint közli*, a kit a jegyzetekben is nagyrészt követ. Bevezetésül a költő rövid életrajzát s a szöveg után az eposz széptani elemzését találjuk Toldy, Arany, Salamon s mások fejtegetéseinek felhasználásával. Nem lévén önálló munka, ezeket mint tényeket egyszerűen megállapítjuk, hozzátevé, hogy a kötetke 1892-ben második kiadásban is megjelent.

Irodalmi igénynyel lépett azonban fel az a kötet, melyben ABAFI LAJOS Zrínyi *Szigeti Veszedelemét* és kisebb költeményeit adta ki (1879) előszóval és magyarázó jegyzetekkel.² Abafi — előszava szerint — arra törekedett, hogy kiadását «az irodalomtörténet bűvára is használhassa, az olvasó-közönség is élvezettel forgathassa». Ezért nemcsak a mai helyesírást viszi bele a szövegbe, hanem «a hibás verset és szórendet, a hol könnyű szerrel lehetett, kiigazította, néhány latinus kifejezést magyar szóval helyettesített, de mindig óvakodott, hogy önkényt vagy erőszakot el ne

¹ *Zrínyiász*. A tanuló ifjúság részére földolgozta Schlatter M. Alfréd, főgymn. tanár. Kassa, 1878. Kiadja Maurer Adolf.

² *Gróf Zrínyi Miklós Szigeti Veszedeleme és kisebb költeményei*. Magyarázó jegyzetekkel kiadja Abafi Lajos. Budapest, 1879. A Nemzeti Könyvtár IX. köt.

kövessen». A javításra különben — úgy hiszi — a költő maga is feljogosítja, mert maga megvallja, hogy műve javításra szorulna.

A javításban Abafi mindenesetre óvatosan járt el s korántsem ment annyira, mint Székács és Greguss; de a hol javít, rendesen átveszi Greguss változtatásait, a személynevek írásában s a jegyzetekben is őt követi: *Campson, Menethám, Tommem, Kajer* nála is *Kanszun, Mehmed khán, Tumán, Káhir*, a *cirkassok* és *zincsiék* is *cserkeszek* és *zendsiek*. A helyesírás változtatásával jár, hogy az *ű*, az (névelő), *hűtöt, szívvel, penig* helyett nála *ö, a, hitet, szívvel, pedig* szók állnak; de Gregusstól átveszi a következő javításokat is (az I. é.-ben): *szultán Szulimán* (20. és 31. vsz.), *az ű panaszira* — *az ö panaszukra* (22. vsz.), *érkezik, beférkezik* — *érkeék, beférkeék* (32. vsz.), *beszélle* — *beszélte* (60. vsz.) stb. A többi összes szórendi és versbeli változtatásokat azonban, miket Gregussnál az I. énekben talál (s a többiben is sokszor), mellőzi s a szöveget a Toldy kiadása szerint adja; de a *meltzent* Greguss után *ö* is *messenre* javítja. Abafi kiadása egészben véve mégis hívebb a Gregussénál, de még korántsem hű, a *javítások*, bármily óvatossággal készültek, mégis csak változtatások. A költő szavaira való hivatkozás pedig félreértése az ő nyilatkozatának. A költő érzi, tudja, hogy verseiben, nyelvében sok a hiba; egyszerűen mentegetőzik tehát, hogy a *Szigeti Veszedelmet* nagyon rövid idő alatt írta, különben sem a poesis az ő mestersege, de szándéka volt megjavítani, csak hogy sohasem ért rá. Ez a nyilatkozat senkit sem jogosít fel arra, hogy a költő helyett elvégezze, a mit ő nem tett meg. Végre is művét nem az ő akarata ellenére s tudta nélkül adták sajtó alá, mint a Tasso *Gerusalemme Liberata*ját; ha tehát ő a meglevő hibákkal is érdemesnek tartotta a kiadásra, olyanak kell vennünk, a milyen, s így kell elbírálnunk.

Az önkényes javításoknak új irodalmi kiadással kellett véget vetni. A Heckenast örökét átvevő Franklin-társulat, midőn a Remekírók gyémántkiadásában újra kiadta (1880) a *Szigeti Veszedelmet*,¹ többé nem a Greguss-féle változtatással, hanem — Gyulai Pál utasítására — az első 1651-i kiadás után adta a szöveget, Zrinyi előszavával és dedikálásával együtt, de az arczképet meghagyta; a Greguss

¹ *Szigeti Veszedelem*. Irta gróf Zrinyi Miklós. Az első 1651-i kiadás után. Ötödik kiadás. Budapest, Franklin-társ. 1880. A *Magy. Remekírók* gyémántkiadásának IX., X. kötete egyben. (Tudtunkkal *Angyal Dávid* hasonlította össze a szöveget az eredetivel.)

magyarázó szótárának kétségkívül becses szó- és tárgy-magyarázatait pedig — újakkal bővítve — szétesztotta az egyes énekekhez, melyeknek elején új tartalmi kivonatot is adott. Bevezetés is van az I. kötet előtt, Zrínyi életrajza Toldytól. Ez tehát irodalmi kiadás, mely a mai helyesírás szerint adja ugyan a szöveget, de különben nem változtat rajta, azt a nehézséget pedig, a mivel a régi költői alkotás olvasása jár, a bevezetéssel és a jegyzetekkel igyekszik eloszlatni.

Ugyanezt a kiadást nyomatta le GYULAI PÁL az *Olcso könyvtárban* (1895)¹ ugyanazokkal a jegyzetekkel s ugyan-csak Toldy életrajzi bevezetésével, melyet csak öt sorral told meg (a mit helyesebb lett volna jegyzetbe tenni), közölvén benne, hogy Zrínyi prózai munkáit, melyeket először Kazinczy Gábor adott ki a Nemzeti Könyvtárban (1853.), másodsor a M. T. Akadémia hadtudományi bizottsága adta ki *Gróf Zrínyi Miklós hadtudományi munkái* címmel, *Rónai Horváth Jenő* honvédszázados bevezetésével és magyarázó jegyzeteivel, 1891-ben.

Hogy a kiadásokat teljesen felsoroljuk, még néhány iskolai kiadást kell megemlítenünk. Ezek egyike a *Magyar Könyvtár* című vállalatban jelent meg (1897)² Rövid bevezetés után az eposzt a hiteles kiadások alapján készült szöveggel adja, mai helyesírással és a rövidített helyeken tartalmi áthidalásokkal, a végén pedig a *Peroratiót* is hozzákapcsolva. Jegyzetek és fejtegetések nincsenek benne.

A másik a *Jeles írók iskolai tárának* egyik kötetétől jelent meg (1901.) ENDREI ÁKOS bevezetésével és magyarázataival.³ A szöveget az 1651-iki után készült kiadások alapján, mai helyesírással és teljesen adja, a *Berekesztéssel* együtt. A bevezetésben szól a költő életéről, az eposz forrásairól és mintáiról, közölve magyar fordításban Istvánffy *Históriájának* XXII—XXIII. könyvéből azt a részt, melyből a költő a történeti anyagot merítette. Minden egyes ének után bő nyelvi és tárgyi magyarázatok következnek, az egész Zrínyi-irodalom felhasználásával, továbbá összefoglalások és kérdések iskolai célra. Az eposz rövid szép-

¹ U. a. cím alatt, hatodik kiadáskép. Budapest, Franklin-társ. 1895. Az *Olcso könyvtár* (szerk. Gyulai Pál) 349-ik számdul.

² *Zrínyi Miklós Szigeti Veszedelem*. Budapest, Lampel R. (Wodianer) 1897. A *Magyar könyvtár* (szerk. Radó A.) 8. füzetéül. Két lapnyi bevezetés: (*Zrínyi a költő*) M. L.-tól. Az egész füzet 80 lap.

³ *Gróf Zrínyi Miklós Szigeti Veszedelem*. Hóskölmemény tizenöt énekben. Bevezetéssel és magyarázattal ellátta Endrei Ákos főgimn. tanár. Négy képpel. Budapest, Franklin-társ. 1901. A *Jeles írók iskolai tárának* LXXI. kötete.

tani fejtegetése s a Zrinyi-irodalom bibliographiája fejezi be a könyvet, mely minden előző iskolai kiadásnál teljesebb és használhatóbb.

Kevesebb igényű a harmadik, mely Szegeden jelent meg SZINGER KORNÉL bevezetésével és magyarázatával (1903).¹ Az egyes énekeket bő szemelvényekben, tartalmi kapcsolatokkal adja; jegyzetek és iskolai célra szolgáló magyarázatok egészítik ki a kis füzetet.

Igy vált Zrinyi nagy műve az irodalmi oktatás által is ismertebbé, s ma már megállapodott ítélete az irodalomtörténetnek, hogy a *Szigeti Veszedelem* régi irodalmunknak legkiválóbb, sőt Aranyig egyetlen igazán classikus becsű nagy eposza.

Két jelentősebb irodalmi kiadás fejezi be a Zrinyi költői munkáinak kiadását; egyik NÉGYESY LASZLÓÉ, mely a Wodianer-féle *Remekírók Képes Könyvtárában* 1904-ben², a másik SZÉCHY KÁROLYÉ, mely a Franklin-társulat *Magyar Remekírók* cz. kiváló vállalatában 1905-ben jelent meg. Négyesy *Gróf Zrinyi Miklós válogatott munkái* elrendezésében Kazinczy és Toldy kiadásait követi. A költeményeket nem az első kiadás sorrendjében adja, hanem — úgy mint Kazinczy — előbb a *Szigeti Veszedelem* (csakhogy nem választja külön az elmélkedő bevezetéseket, és — mint Toldy — a *Berekesztést* mindjárt az eposz végéhez csatolja), aztán *Elegyes költemények* (Kazinczynál *Elegyes versezetek*) czím alatt a kisebb költemények következnek. Ezek czímeiben is jórészt megtartja a Kazinczytól eredő s Toldytól átvett czimeket: *A vadász, Violához, Arianna sirása* (Zrinyinél is), *Tityrus és Viola* (Kazinczynál: *A vadász és Viola*), *Vadász és Echo, Orpheus keserve, Orpheus Plutónál*; az *Epigrammák* (Kazinczynál: *Felülírások*) sorát a *Feszületre* írt költemény zárja be. Négyesy is megtoldja a kötetet, mint Kazinczy, *A török áfium ellen való orvossággal*, de mellőzi Forgách Simon ajánlását. A kötetet Zrinyi élet- és jellemrajza vezeti be s szöveg-magyarázó jegyzetek egészítik ki. A szöveg az első kiadás átírása a mai helyesírás szerint.

Eddig tehát valamennyi kiadásnak — közvetve vagy közvetlenül — az 1651-iki kiadás szolgált alapul. Széchy Károlynak a Franklin-társulat *Magyar Remekírói* első köte-

¹ A *Segédkönyvek a magyar irodalmi oktatáshoz* cz. vállalat 3. füzeté. Szeged, 1903. Traub és társánál.

² *Gróf Zrinyi Miklós válogatott munkái*. Bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Négyesy László. Magyar művészek rajzaival. Budapest, 1904. Lampel R. könyvkeresk. (Wodianer F. és Fiai) r.-t.

tében adott Zrinyi-kiadása az első, mely az *eredeti kéziratok figyelembe-vételével* készült¹, annak a betűszerinti kiadásának alapján, melyet a M. Tud. Akadémia irodalomtörténeti bizottságának megbízásából már 1895-ben munkába vett, de a mely csak most — az ő halála után — készülhetett el teljesen. Széchynek e kiadása, mely csak a *Szigeti Veszedelemet* foglalja magában, életrajzi bevezetéssel és rövid magyarázó jegyzetekkel, a nagyobb közönség használatára készülvén, a szöveget mai helyesírás szerint átírva (de a kiejtés színezetét megtartva) adja, de vonal alatt a kézirat kitörült részeinek közlésével teszi becsesebbé. A *Szigeti Veszedelem* közkezen forgó összes irodalmi (s természetesen iskolai) kiadásai között mindenesetre Széchynek e kiadása a leghitelesebb, de mégsem a legeredetibb.

Zrinyi költői műveinek az elsőnél (1651) is hitelesebb s legeredetibb kiadása egyedül az, melyet a költő kézíratai és saját javításai alapján a jelen kiadásban bocsátunk közzé. Ennek a kiadásnak története van, melylyel bővebben kell foglalkoznunk.

Zrinyi költői műveinek kézíratai csak a múlt évtizedben, könyvtárának fölfedezése után kerültek elő. Ez a könyvtár, melyet Zrinyi páratlan fegyver-, régi pénz- s egyéb gyűjteményével együtt *Tollius Jakab* 1660-ban csáktornyai látogatása alkalmával látott, s melyről humanista magasztalással szól², egyike volt akkor a leggazdagabb magánkönyvtáraknak. A classikus latin irodalom költőin és történetíróin kívül képviselve voltak benne a koráig terjedő magyar, latin és olasz irodalom költői, történelmi, politikai, hadtudományi, földrajzi, gazdasági tárgyú legjelesebb művei, sőt volt benne egy-két görög, horvát, spanyol és török nyomtatvány és kézirat is. A költő által 1662-ben készített lajstrom 11 csoportban 404 nyomtatványt és 16 kéziratot sorol fel, melyek ékes bizonyágot tesznek a nagy költőhadvezérnek nemcsak tudományszeretetéről, hanem nagy műveltsége- és alapos tudományos készségéről is. Halála után a könyvtár — egyéb gyűjteményével és vagyonával együtt — fiára, *Zrinyi Ádámra* szállt, ki azt kegyelettel

¹ *Báró Balassa Bálint és Gróf Zrinyi Miklós.* Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta *Széchy Károly.* Budapest, 1905, a Franklin-társ. kiadása. Az életrajzi bevezetésben (142. lap) maga is mondja, hogy a *Szigeti Veszedelemet* «ebben a kiadásban a költő eredeti kéziratának magajavította tisztázatából közli.»

² Jac. Tollii: *Epistolae Itinerariae.* Ed. Christ. Henneius. Amstelodami, 1700. 237. s. köv. l.

örizte, sőt tetemesen szaporította is. Midőn 1691 aug. 19-én a zalánkeméni ütközetben elesett, a becses gyűjtemények a könyvtárral együtt özvegyének, Lamberg Mária Katalin grófnőnek birtokába jutottak; tőle aztán második férjétől, gr. Wlassin Miksa Ernőtől származott leánya, Leopoldine s ennek férje gr. Daun Henrik örökölték. Így jutott Zrinyi nagybecsű könyvtára (s vele kézíratai) ez idegen főúri családnak Morvaországban fekvő vötteai várkastélyába, s itt is maradtak több mint másfélszáz esztendőn át teljesen elfeledve, míg egyszer Szluha Lászlónak alkalma nem nyílt megtekinteni s így fölfedezni.¹ (1880.) Ez értesítés kapcsán a Történelmi Társulat a tulajdonos Daun grófhoz fordult, a ki készséggel megküldötte a könyvtár jegyzékét; az 1881 szeptemberében a könyvtár tanulmányozására Vötteuba küldött *Csontos János* azonban semmit sem végezhetett.² Tíz évig aztán semmi sem történt ez ügyben. A tulajdonos halála után (1890 okt.) özvegye az összes ingóságokat eladta, s mire a Nemzeti Múzeum kiküldötte, *Majláth Béla* könyvtárőr odaért, már bécsi antiquariusok kezében volt a könyvtár, ezektől pedig nem tudta megszerezni³; utóbb Zrinyinek egész könyvtárát kézírataival együtt a horvát országos kormány szerezte meg a zágrábi egyetemi könyvtár számára.

Pedig a gyűjtemény s főkép a kéziratok éppen a magyar irodalomra nézve megbecsülhetetlen értékűek. Tudta ezt *Kende S.* bécsi antiquarius is, ki *Die Bibliothek des Dichters Nicolaus Zrinyi* cím alatt⁴ egy 88 lapra terjedő kötetben — irodalomtörténeti bevezetés kapcsán — részle-

¹ Toldy László felolv.: *Szluha László és a Zrinyi-könyvtár*, a Tört. társ. 1880. máj. 7-iki ülésén; megjel. külön kiadásban.

² Majláth Béla: *Zrinyi, a költő, könyvtára* cz. akadémiái felolvasásban azt mondja: hogy Csontos «közbejött akadályok miatt a könyvtárban néhány negyedóránál tovább nem időzhetett». Akad. Értesítő 1891. 400. l.

³ Felolvasásában azt mondja: «Az áldozatkészség daczára, melylyel mind a magas közoktatási Ministerium, mind a M. N. Múzeum igazgatója az országos könyvtár törekvését e csakis reánk nézve érdekes könyvtár megszerzésében támogatta, e törekvésünk sikertelen maradt». (Id. h. 416. l.) A következők megmutatja, hogy föltevésében csalódott: a Zrinyi-könyvtár másoknak is volt olyan érdekes, hogy többet igérve, megvehették.

⁴ Teljes czíme: *Bibliotheca Zrinyiana. Die Bibliothek des Dichters Nicolaus Zrinyi. Ein Beitrag zur Zrinyi-Literatur. Mit Literar-Historischer Einleitung. Mit dem Portrait des Dichters nach E. Wiedemann, einem Facsimile und einer Stammtafel.* - Wien, 1893. Verlag von S. Kende. XIX. és 89. l.

tesen ismerteti Zrinyi könyvtárát s teljes mértékben fel-
tünteti annak fontosságát. A kéziratok közt talált *Charikliá-*
fordítás nem bizonyult ugyan — mint Majláth után Kende
is hitte — Zrinyi munkájának, de a többinek irodalmi
jelentőségét kellő szakértelemmel méltatja: igen szemesen
kutatja Zrinyi érdekes bejegyzéseit az egyes könyvekbe,
a költő eredeti kéziratából teljesen közli a fia halálára írt
szép elegiát (melyet Majláth csak Szluha L. régi másolatá-
ból közölt), s Majláthnál sokkal jobban felismeri a *Szigeti*
Veszedelem kéziratának rendkívül nagy irodalmi becset és
fontosságát.¹

A Kende-féle kiadvány a 41—42. lapokon ekkép ismer-
teti a *Szigeti Veszedelem* kéziratát,² mely a Zrinyi eredeti
könyvjegyzékében a VII. csoport 57. sz. alatt van felvéve:

Eredeti kézirata³ a legkiválóbb magyar műposznak.
Czímlapján ez a felirat van: ADRIAI TENGERNEK SYRENAYA.
348 beírt lap (3 számozatlan és 184 számozott, köztük 13
üres levél, az 56-ik lap át van ugorva); ívrétalak, perga-
mentkötés.

Tartalma:

1. *Idilium*. (Kazinczynál: A vadász.)⁴ 71 négysoros
versszak.

2. *Idilium*. (Kazinczynál: Viola.) 36 négysoros versszak.

3. *Obsidio Szigethiana*. (Szigeti Veszedelem.) Eposz
15 énekben.

4. *Arianna sirása*. 37 négysoros versszak.

5. *Fantasia poetica*. (Kazinczynál: A vadász és Viola.)
24 különböző sorú versszak.

6. *Te ki gyönyörködöl . . .* kezdetű, cím nélkül.
(Kazinczynál: A vadász és Echo.) 8 különböző sorú verssz.

7. *Orfeus*. (Kazinczynál: Orpheus keserve.) 25 négy-
soros versszak.

¹ Majláthot inkább a könyvek érdekelték; a kéziratok közül leg-
többet foglalkozik felolvasásában a *Charikliával*, mert azt hitte, hogy
ebben Zrinyinek ismeretlen munkáját fedezte föl, s míg ennek ötödfél
lapot szentel, a *Szigeti Veszedelem* kéziratával mindössze fél lapon végez.

² Az eredeti kézirathoz nem férhetvén, ismertetésében a Kende-
féle kiadványra és Széchy Károlynak a M. T. Akadémia irodalomtör-
téneti bizottságához intézett (s alább egész terjedelmében közölt) kiadvá-
nyára vagyunk utalva.

³ Majláthnál szabatosabban: «A kézirat Zrinyi Miklós írdeákjának
az írása.» (Id. k. 408. l.)

⁴ A zárjelek közt levő címek Kendénél nem egészen pontosak,
azért egyöntetűség kedvéért mindenütt a Kazinczy által adott címeket
idézzük.

8. *O nagy Abisszusnak* . . . kezdetű, cím nélkül. (Kazinczynál: Orpheus Plútónál.) 5 versszak, 6 és 8 soros.

9. *Épigrammák*. (Attila, Buda, Szigeti Zrinyi Miklós, Deli Vid Sarkovich, Radivoi és Juranich Vaidák, Farkasich Péter.)

10. *Feszületre*. 13 négysoros versszak.

«Ez a kézirat, mely — a Kende-féle kiadvány bevezető ismertetése szerint¹ — a legnagyobb valószínűség szerint a költő kézipéldánya, Zrinyi kitünő költői munkájának szövegkritikai megítélése tekintetében megbecsülhetetlen értékű. Nem tekintve ugyanis a számos széljegyzetet, melyekkel költeményének egyes helyeit igyekszik megvilágítani, itt csak azokat a feltűnőbb eltéréseket említjük meg, melyek a kézirat és az 1651-ben megjelent első kiadás közt vannak. A *Szigeti Veszedelem* I. é. 97. versszaka pl. a kéziratban át van húzva, de még olvasható. A II. é. 5—7. versszakai szintén ki vannak törölve, és sem ezek, sem az előbbi versszak nincsenek meg az 1651-iki kiadásban. A VI. é. 113. versszaka is át van húzva és mással pótolva. A XIV. é. 4. és 5. versszakai ki vannak törölve, de még olvashatók, a 6—12. versszakok pedig egészen mások mint a nyomtatásban.² Többé-kevésbé lényeges eltérést még számtalan helyen találunk a rendkívül érdekes, külsőleg szépen írt és a legjobb karban levő kéziratban.»

A kisebb eltérések pontosan föl vannak sorolva kiadásunk jegyzetei között, ezekkel tehát itt nem foglalkozunk; de szóvá kell tennünk a nagyobbakat.

Mint már e Bevezetés elején említettük, Zrinyi azzal menti «verseinek fogyatkozásait» és egyéb «csorbáit», hogy «soha meg nem corrigálta munkáját». Valóban, költeményeinek nemcsak nyelvén és verselésén nem javított (pedig ezekre vonatkoznak a «fogyatkozások és csorbák»), hanem — a mi sokkal fontosabb — teljesen érintetlenül hagyta eposzának alapeszméjét, szerkezetét és jellemzését.³ Még olyan hézagot sem pótolta, a mit maga is annak jelzett; így a II. ének végén, mely valamennyi között a legrövidebb, a kéziratban megjegyzi, hogy «*It ennihány Uers hea*», s még sem írja meg a hiányzó verseket. Legfeljebb — mint

¹ L. id. m. X—XI. lapjait.

² Majláth id. h. 408—9. l. közli a II. é. 5—7. versszakait, s a XIV. é. 5. versszakát az utolsó szavak híján; Kende kiadványában nemcsak a II. 5—7., hanem a XIV. 4—5. versszak is teljesen megvan, német fordításban is.

³ Széchy K. Gr. *Zrinyi Miklós*. II. k. Budapest, 1898. 6. lap.

főntebb láttuk — kitörül egy-két versszakot. A XIV. ének bevezetése azonban olyan volt, melyet nem lehetett meghagynia. Mikor ugyanis képes beszéddel elmondotta, hogy a tengeren szerencsésen átjött és a kikötő felé tart (vagyis midőn — Széchy magyarázata szerint¹ — «a munka nehezen átesett és céljához közeleg»): a kéziratban felsorolja barátait, kik a parton nagy örömmel üdvözlik; ezek között vannak Lippay György érsek, Bottyán Ádám, Nádasdy Ferencz, Csáky és Eszterházy László, Homonnai Gyurkó. Öt-hat év óta azonban — mint Széchy részletesen kimutatja² — sok változás történt az országos és magánviszonyokban, a mik a költő érzelmeit is megváltoztatták. Ezért már a kéziratban kitörli az érsekről szóló 4. és 5. versszakot, a nyomtatás előtt pedig (vagy már annak folyama alatt) a többit is mind elhagyja s a régi 4—12. versszakok helyett újakat ír: a 4—9. versszakokban igen meleg hangon s büszkén, de balsejtelmekkel szól öcscséről, Zrinyi Péterről (kivel 1646 elején perben állt, de azóta kibékült), a 10—12. versszakokban pedig Wesselényit és Bottyánt üdvözli s «száz másokat» is köszönt. Ez az egész bevezetés azonban olyan subjectiv kitérés, a mely semmikép sem érinti az eposz cselekvényét, s a mű egysége érdekében legjobb lett volna a költőnek akár egészen elhagynia.

Ép így elmaradhatott volna az a versszak, melyet a XIV. ének végéhez toldott Deli Vid dicsőítésére s az az ötsoros versszak, melyben a XV. ének végén Zrinyit magasztalja. Figyelemreméltó, hogy az 1651-iki kiadásban *ez a két versszak nincs számozva és dült betűkkel van szedve*. Úgy látszik, ezeket is a nyomtatás előtt vagy éppen nyomtatás közben szúrta közbe a költő, mert *a kéziratban mindkét versszak hiányzik*. E subjectiv toldalék nélkül bizonyára ellehetne mindkét ének s bár egy-két kifejezése előfordul a költemény más helyén is (Széchy ez alapon meri Zrinyiének mondani³): éppen nem lehetetlen, hogy a költemények ismeretlen sajtó alá rendezője toldotta oda a henyé versszakokat. Mert feltűnő, hogy ezek nélkül mind a XIV-ik ének (a 114-ik versszakkal), mind a XV-ik (a 108-ik versszakkal) úgy végződik, hogy csak ez az egy-egy versszak jut a lapra (a mire más költemények és énekek végén nincs eset); ezt a sok üres helyet pedig a nyomdai ízlés ma is

¹ Zrinyi id. életrajza, I. köt. (1896) 161. lap.

² U. o. 164. s köv. l. s a II. köt. (1898.) 10. s köv. l.

³ Zrinyi id. életrajza, II. köt. (1898.) 18. lap.

igyekszik elkerülni, s a Zrinyi könyvét díszesen kiállító nyomdásznak: «császár ő Felsége könyvnyomtatójá»-nak már bizonyosan volt ez iránt érzéke. Nem lehetetlen tehát, hogy az ő sürgetésére kellett az üres helyeket egy-egy versszakkal betölteni, de a sietségben elfeledték ezeket megszámozni. Vagy talán ekként is s a dült betűkkel is jelezni akarták a többi szövegtől való különbözést, a minthogy a könyv más helyén ilyen írás csak a tartalmat jelző hosszú címeknél fordul elő.

Majláth felolvasása (1891.) s még inkább Kende S. kiadványa (1893.) az irodalomtörténet művelőit rendkívül érdekelte és módfelett meglepte.¹ *Széchy Károlyt*, ki a *Képes Irodalomtörténet* számára ép akkor írt Zrinyiről nagyobb tanulmányt, kétszeresen érdekelte, s mivel Zrinyi könyv- és kéziratgyűjteménye már akkor Zágrábba került, a magyar kormány közbenjárásához kellett fordulnia, hogy innét tanulmányozás végett kikölcsönözhesse nemcsak a kéziratokat, hanem a könyvtár több kötetét is. 1894. januárjában már kezében volt minden, a mit kért. «Alig olvasta át őket, a mikor a forgalomban levő kiadások száz és száz apró hibája és eltérése miatt a *Zrinyi költői műveinek első teljes és hű* kiadására vállalkozott s alig határozott erről az Akadémia, a *Magyar Történeti Életrajzok* akkori szerkesztője, Szilágyi Sándor, Zrinyi Miklós életrajzának megírására szólította föl.²

Ezek a *Zrinyi költői művei* jelen kiadásának és a költő életrajza megírásának történeti előzményei.

Széchy úgy hitte, hogy *Zrinyi költői műveinek* kritikai kiadására első sorban a M. Tud. Akadémiának lehet igénye, sőt joga, annyival inkább, mert csak nem rég (1891.) jelentek meg kiadásában *Zrinyi hadtudományi munkái* is, Rónai Horváth Jenő honvédszázados bevezetésével és szövegmagyarozatával. A mint tehát áttanulmányozza a Zrinyi-kéziratokat s megállapítja a kiadás tervezetét, egy Kolozsvárott 1894. október 28-án kelt beadványt intéz az Akadémia Irodalomtörténeti Bizottságához. Ezt a beadványt, mivel nemcsak a kiadás történetéhez tartozik, de ezt több tekintetben előlegesen ismerteti is (s így főntebbi ismertetésünket kiegészíti), egész terjedelmében ide iktatjuk:

¹ Kende S. gondoskodott, hogy kiadványa mennél szélesebb körökben elterjedjen, s ezért nemcsak a közkönyvtáraknak és intézeteknek, hanem az irodalomtörténet és történelem művelőinek is megküldötte.

² Széchy K. *Gr. Zrinyi Miklós*. I. köt. Budapest, 1896. Előszó VIII. 1.

Tekintetes Bizottság!

Pár esztendő múlva harmadfél száz éve lesz, hogy *Zrinyi Miklós Szigeti Veszedelme* apróbb költői műveivel első kiadásban megjelent. Már e kiadás is, melyből el eddig az egész országban 11 példány ismeretes, az akkori sajtó tökéletlensége, a helyesírás ingatagsága s a javítás gyakorlatlansága miatt fölötte hibás, mert tömérdek hangtani, helyesírásbeli, ragozási és szóbeli eltérése van a költő tisztázott, *vöttawi kézirati példányától*, melyet maga igen gondosan és igen szemesen általnézett és végig javított, s ezzel nagy alkotása kétségtelen erejű szövegeként hitelesített. Már ezek az eltérések szinte teljesen kivetkőztetik az első magyar műeposzt a dunántúli nyelvjárás jellegéből, melyet pedig Zrinyi híven és következetesen megtart kéziratában; de a mellett sokat rontanak nyelvén, verselésén, rímelésén, sőt értelmén is. A többi kiadás pedig, még a Toldy-féle is, annyival rosszabb, úgy hogy immár *alig van a Szigeti Veszedelemnek versszaka*, mely változást ne szenvedett volna. Minden énekben *százával* fordul elő a kisebb-nagyobb hiba, úgy hogy a lángszellem e legbecsesebb hagyatéka lassan-lassan teljesen meghamisult. Nem lehet itt helye, hogy ez eltéréseket összeállítsuk, mert akkor íveket és íveket kellene írunk; de mutatóba jellemzésül néhányat mégis közlünk, hogy a Tekintetes Bizottságnak sejtelme legyen a nyomtatott és kézirati szöveg különböző voltáról; a költő például szinte kivétel nélkül ő, ök, őket helyett *ú, úk, úket*, keresztyén helyett *körösztént*, ből-ből, tól-tól helyett *búl-búl, túl-túl* alakokat ír s olvasmányának hatása csak ritkán nyomja el nyelvjárásbeli következetességét. Az effélék ugyan apróságoknak látszanak: de az egész köteten keresztül egészen más hangszínezést adnak. S a nyomtatásban tömérdek alkalommal fordul elő kötőszók vagy igeikötők beszúrása vagy kivetése, a hol a költő kézirati példányában éppen ellenkezőleg áll; s tömérdek számmal fordul elő a verselés- és rímelésbeli, meg az értelmi eltérés, mindég a nyomtatás hátrányára. A nyomtatott szövegben például Mehmet Skander bégnek azt mondja:

III. 21. v. Gyalázatos hirrel Bosznában indulnék . . .

A kéziratban pedig:
Gyalázattal hires Bosznában indulnék.

III. 44. v. Nem fél keresztyéntül beszéli föl szóval . . .

A kéziratban:
Nem fél *köröszténtül* beszéli *fönszóval*.

- IV. 7. v. Örülsz Zrini Miklos, Törököt meg veréd . . .
A kéziratban :
Örülsz Zrini Miklos, Törököt *megverted*.
- V. 4. v. Soha még mi reánk nem jutott szégyenség . . .
A kéziratban :
Soha még mi reánk *nem jüt rüt szégyenség*.
- V. 27. v. Hartzolnunk peniglen nem akarmi okért
Kel, hanem keresztény szerelmes hazánkért . . .
A kéziratban :
— — *szerelmes köröszmény hazánkért*.
- VI. 20. v. Alázd meg magadat ad meg ezt az várat,
Mellyet semmiképpen többől meg nem tarthatsz.
A kéziratban :
Alázd meg magadat, ad meg *eszt az Várot*
Mellyet semmiképpen *te meg nem tarthatod*.
- VI. 26. v. Talán van, ki biztat, téged füst azokkal . . .
A kéziratban :
Talán *van oly*, ki biztat, téged *füst szókkal*.
- VI. 103. v. De Vid mint kúszikla ál az habok közöt . . .
Nagy fegyver szélvészél kemény paysa megtölt . . .
A kéziratban :
De Vid mint kúszikla ál az *habok előtt* . . .
Nagy fegyver szélvészél kemény *paisa töll*.
- VII. 5. v. Hogy magamtul hartzon tégedet elhadgyalak
És Kaur kardgyának praedául talallyak ?
A kéziratban :
Hogy magamtul harczon *tégedet elhadlak*
És Kaur kardgyának *praedául hadgyalak*.
- VII. 59. v. De Stipán Golemi tüle meg nem ijét,
Nézi ellenségét, s mint töll all szél előtt.
A kéziratban :
De Stipán Golemi tüle meg nem *iel*,
Mint töly szél előtt áll nézi ellenségét.
- VIII. 15. v. El veszet kezem miát Uluduveidar,
Szélös Aegyptomban nekem eset kis kár . . .
A kéziratban :
Elveszet kezem *miat* Uluduveidár,
Szeles Egyptomi, nekem eset kis kár.
- IX. 1. v. Hova ragattattam én könyü pennántul . . .
A kéziratban :
Hova *ragattatom*, én, könyü pennántul ?
- X. 93. v. De Demirhám ront, bont, de vesztí az népet,
Csak nem maga rontya Keresztény sereget . . .
A kéziratban :
De Demirhám ront, bont, de vesztí az *népét*,
Csak nem maga rontya *köröszmény seregét*.

X. 106. v. Ók pedig körülé, mint oroszlány kölkök,
Vigadnak örülnek, s neki hizelkednek . . .

A kéziratban :

Űk pedig körülé mint oroszlány kölkek,
Vigadnak örülnek s neki hizelkednek.

XII. 90. v. Es így szolla társának : o, szívem gyöngyöm,
O, szemem világa, o, én jobbik lelkem !

A kéziratban :

És így szolla társának : o szívem gyöngyem,
O, szemem világja, o, én jobbik lölkem.

XIII. 9. v. (Toldy-féle kiadás):
Száll Márs ő szüvében, s nem mint más, sirással
Vagy nyomorult főcske hosszu jajgatással
Csak ohajtva társát . . .

A kéziratban :

Szál Márs ű szüvében, s nem mint más sirással
Vagy nyomorult főchke hoszu iaigatással
Chak ohajtja társát . . .

Az efféle változatoknak, melyek mindég vagy a gondolatot teszik hatásosabbá, vagy a kifejezést szabatosabbá, vagy a rímet jobbá és elfogadhatóbbá, vagy pedig néha éppen az értelmet igazítják meg, énekenként hosszú sorozata állapítható meg.¹ A költő kézirati példánya nemcsak kiadásainak botlásait tisztázza, de szellemét a maga eredetiségében és hűségében tárja eléink : azért annak kiadása elmulasztatlan kötelességünk. Ha már megesett rajtunk magyarokon a Nemzeti Muzeyum kiküldött tisztviselőinek könnyelműségéből, hogy Zrinyi szellemi hagyatéka idegen kézbe került : legalább azzal hozzuk helyre a vétket, *hogy hű, pontos és teljes kiadásáról mi gondoskodjunk*. A költő iránt való kegyelet és a magunk iránt való becsület egyiránt követelik tőlünk ! S az Akademiának nemcsak kötelessége, de hivatásánál fogva joga is, hogy a kiadást ő vegye kezébe.

A mellett a költő kézirati példányának becsét és érdekét rendkívül emeli, hogy belőle az eposz készültének idejét meg lehet határozni ; hogy a XIV. ének bevezető 12 szakasza egészen más ; úgy látszik, a költő csak a revisio alkalmával változtathatta meg : az eredeti bevezetés, a mint az ide mellékelt és visszavárt másolat mutatja, személyi és történeti vonatkozásainál fogva igen értékes ; azonkívül emelik a széljegyzetek, melyekkel a költő sokszor a történeti forrására utal. Például, hogy csak egy-két helyet említsünk : a *Szigeti Veszedelem* első énekének 59-ik verséhez Tamma

¹ L. a *Szöveg-eltérések* cz. jegyzeteket.

kilétének megfejtéseként oda veti: «Schaci Ismaelis filius, in hunc iuxta conatum arma moverat Suliman. Vide Jacobum Boysardum in vitis Sultanorum.» A 62-ik versszakban pedig a török kifejezést *Nisa egim* kihúzza és helyébe a *török deákot* teszi; széljegyzetül aztán mellé írja: «Cancellarius, vide Istvánffy lib. 17. 272. numero 20.» A nyolczadik ének 15-ik versében az *Uluduweidár* magyarázataként széljegyzetül odateszi: «Nomen arabicum, id est magnus militiae Praefectus. Vide Joannem Jacobum Baisardum: folio 178. Tommabei vita.» Tehát Zrinyi előtt nem Leunclavius állt, a mint Thury József állítja. (Irodalomtört. közl. 1894. 130. l.) Ilyféle felvilágosító jegyzete egész csomó van.

Tekintetes Bizottság! Évek óta foglalkozom egyetemi előadásaimban és irodalmi kutatásaimban Zrinyivel; fölfedezett kéziratái a magyar kormány és horvát bán közbenjárására a f. évi januártól tanulmányozás végett kezeimben vannak eredetiben. *s a hű, pontos és teljes kiadás számára immár az utolsó vonásig szabatos másolatban.* A bevezető kritikái tanulmánynak, valamint a forrástörténeti összehasonlító irodalmi és nyelvtudományi jegyzetek feldolgozásának anyaga már együtt, csak Zágrábban kell még egy-két hetet töltenem a Zrinyi-könyvtár maradványainak bejegyzései végett: *úgy hogy a költő összes verses művei végre hozzá méltó kiadásban 1895 május 1-re sajtó alá mehetnek.* A kötet az első kiadás történeti rendje szerint magában foglalja mindazt, a mi ebben benne van; azonkívül *Orpheus siralma* után *Elégiáját* fia haláláról s epigrammái közt *kiadatlan versét a szerencséről (Assai ben balla, a chi la fortuna suona)*, valamint *versét az idő hatalmáról (Az Idő és Hir-név)* a Centuriák végéről. A *Charikliá-fordítás*, melyet Majláth Béla az Akadémiában a Zrinyi kísérleteként mutatott be, fájdalom, *nem az övé.* Szelleme, nyelve, verselése egészen elüt a költőjétől; már maga az, hogy *150 nagy oldalon egyetlen sormetszeti hiba sem fordul elő*, nyilván ellene dönt. Az egész kötet a *Régi magyar költők* tárának alakjában 16, az első kiadás formájában, melyet mi jobban szeretnénk, 20 ív lesz, a bevezető tanulmánnyal és jegyzetekkel együtt 32—36 ív.

Van szerencsém ezt a kiadást, mely Zrinyire egészen új és tiszta világot derít, a Tekintetes Bizottságnak elfogadás végett felajánlani.

Kolozsvár, 1894 október 28.

Széchy Károly.

Az Irodalomtörténeti Bizottság — 1894 nov. 5-én tartott ülésében¹ — az előadó javaslatára a következő határozatban fogadta el Széchy ajánlatát: «A bizottság a felolvasott tervezetből teljes meggyőződést szerezvén az -iránt, hogy Zrinyi Miklós költői műveinek hű, pontos és teljes kiadása a költő által sajátkezűleg javított kézirat alapján mulhatatlanul szükséges: Széchy Károly úrnak a kiadásra nézve benyújtott tervezetét s ajánlatát egyhangúlag elfogadja. A kiadás alakjára nézve elhatározza, hogy az az első kiadáséhoz legyen hasonló, a tartalom egészítették ki a kiadatlan versekkel s az egész bevezető tanulmánynyal s jegyzetekkel láttassék el. Széchy Károly úr a kiadás elkészítésével megbízatik, az előadó pedig utasíttatik, hogy a költségek egy részét a jövő évi előirányzatba vegye föl.»

E határozat alapján nyerte Széchy Károly a megbízást *Zrinyi költői műveinek* kiadására s a munkához azonnal hozzá is látott, úgy hogy egy év múlva — az Irodalomtörténeti Bizottság 1895. évi okt. 28-án tartott gyűlésén — az előadó már azt jelenthette, hogy «a Zrinyiász kiadásából a szöveg teljesen ki van nyomva² s a jegyzetek és bevezetés kéziratát is rövid időn be fogja küldeni Széchy Károly». A Bizottság «*Zrinyi költői művei* kiadásának előhaladását örömmel vette tudomásul s a szerkesztő tiszteletdíjában 300 frtnak kifizetését jóváhagyta».

Az előadó jelentése azonban kissé korai volt, mert ugyanő az 1897. évi okt. 23-án tartott bizottsági gyűlésen azt jelenti a Zrinyiász új kiadásáról, — «hogy Széchy Károly a Zrinyi-féle szöveget revideálva beküldötte s nyomhatónak mondotta. Mivel azonban az általa kiigazított hibák közül egynéhány javítatlanul maradt a nyomdában s azokon kívül is fordult elő néhány kérdéses hely, a melyek szükségessé teszik, hogy Széchy Károly az egész szöveget még egyszer összehasonlítsa a kézirattal: a revisio mindkét példánya elküldetett neki. Reménylhetők mondatot, hogy ezekkel együtt végre a Bevezetés és Függelék kézírata is minél előbb meg fog érkezni».

Az 1897 decz. 6-iki ülésen mindjárt első tárgylal jelenti az előadó a Zrinyiász kiadásáról, hogy «a szöveg imprima-

¹ Az ülésen jelen voltak: Szász Károly elnök, Szilády Áron előadó és Badics Ferencz, Bánóczi József, Beöthy Zsolt, Hellebrant Árpád, Nagy Gyula, Pasteiner Gyula, Szilágyi Sándor, Zichy Antal és Volf György biz. tagok.

² A «ki van nyomva» az alábbiakból kitünőleg nyilván tollhiba, e helyett: «ki van szedve».

tural ellátva a nyomdában, csupán a papírra való várakozás hátráltatja a nyomás megkezdését. A mi a Bevezetést és jegyzeteket illeti, azok kézírata még nem érkezett meg s Széchy Károly a mai napon azt sürgönyzi, hogy: *készül, de még nem kész*». A Bizottság a jelentést tudomásul vette s utasította az előadót, hogy «a kiadást, a mennyire lehet, siettesse».

De hiába sietette. A következő — 1898. márczius 28-iki — ülésen ismét csak azt kellett jelentenie, hogy «Zrinyi Miklós költői műveinek szövege már ki van nyomva, azonban a *Bevezetést és a jegyzeteket Széchy Károly még nem küldötte meg* s utasítást kér arra nézve, hogy ha ezek beérkeznek, a bírálatnak lehető gyors eszközlése iránt miképen járjon el?» A határozat szerint: «A Zrinyi M. költői műveihez írt Bevezetés és jegyzetek bírálatának teljesítése az előadó kötelességévé tétetik s utasítatik, hogy a kézirat beküldését sürgesse s a bírálat eredményéről tegyen jelentést.»

Még kétszer szerepel ez évben a Zrinyi-kiadás ügye a Bizottság jegyzőkönyveiben: 1898. nov. 4-én, midőn az előadó jelenti, hogy «Széchy Károlytól ismételt sürgetésre sem nyerhetett tájékozást, a Bizottság pedig felhívja őt, hogy «a jövő évi költségvetés tárgyalásáig okvetetlen szerezzé meg Széchy Károlytól a szükséges felvilágosítást»; — és 1898. decz. 10-én, a midőn jelenti, hogy «*Széchy Károly értesítése szerint még e télen elkészül a Zrinyi műveihez szükséges előszóval s jegyzetekkel*», a mit a Bizottság «megnyugvással» vett tudomásul.

Ezzel a Zrinyi-kiadás ügye lekerült a napirendről a nélkül, hogy a munka elkészült volna. Pedig Széchynek igaza volt, midőn 1897. végén azt sürgönyözte az előadónak a Bevezetés s a jegyzetekre vonatkozólag, hogy «készül, de még nem kész». Ilyen értelemben felelt ismételve nekem is, midőn a Bizottság sürgető határozatairól magán-levelekben értesítgettem. A *Bevezetésnek* az a része, melyet főntebb egész terjedelmében fölhasználtam¹, valóban olyan papírszeletekre van írva, melyeknek hátlapjain 1897. júniusi keltezésék vannak. A *Szöveg-eltérések* papírosa is egészen elfakult, valószínűleg tehát még régibb s abból az időből való,² mikor a szöveg-revisiót készítette. 1895. júl. 21-én pedig arról értesíti a nyom-

¹ L. feljebb a XI—XXI. lapokon.

² Széchy K. az Akadémia főtítkárához intézett s 1895. ápr. 21-én kelt levelében (Főtítk. levéltár 236/1895. sz.) intézkedést kér arra nézve, hogy a Zrinyi-kéziratokat 1896. jan. 1-ig megtarthassa. «Én — úgy mond többek közt — május elsején a kéziratot sajtó alá adom, de

dát (a szedés első lapjait visszaküldve), hogy «a végleges javítást és a jegyzeteket csak akkor fogja megküldeni, ha már az egész szedve és tördelve lesz». De bizony e jegyzetek s a bevezetés még évek múlva, 1898 végén sem voltak annyira készen, hogy sajtó alá lehetett volna adni. Pedig Széchy éppen az 1897—98. évek folyamán nagyon sokat foglalkozott Zrinyi költői munkáival; hiszen Zrinyi életrajzának II-ik (37 ívnyi) vaskos kötete, mely 1898-ban jelent meg, egészen azokkal, különösen pedig a *Szigeti Veszedelemmel* foglalkozik; e kötet írása közben tényleg irogatja a Bevezetést és jegyzeteket, s annyira bízott maga is a munka megjelenésében, hogy a Zrinyi életrajzának 1896-ban megjelent I. kötetében, mikor a költemények írásának történetével foglalkozik, úgy hivatkozik *Gr. Zrinyi Miklós költői művei* kötetére, mint *1896-ban*,¹ az 1898-ban kijött II-ik kötet több helyén² pedig úgy, mint *1898-ban* megjelent munkára.

Sajnos azonban, e munkával haláláig sem készülhetett el teljesen. A késedelmet eléggé megmagyarázzák Széchy Károly viszonyai s egyéb irodalmi kötelezettségei. 1895-től 1898-ig már két kötetet kiadott Zrinyi életrajzából, s hátra volt még az 1902-ig megírt és kiadott további három kötet, melyekhez még az anyag sem volt teljesen összegyűjtve. 1895-től kezdve éveken át minden nagyobb szabadidejét — januárban, husvétkor és nyáron — úton, levéltári kutatásokkal töltötte; egyébkor pedig — rendes dolgain kívül fennmaradt idejében — föl kellett dolgoznia a nagy szorgalommal gyűjtött rengeteg anyagot. S mire az utolsó kötet kikerült sajtó alól, már újabb megbízásokat kapott: hogy a Franklin-társulat *Remekírói* részére rendezze sajtó alá *Balassa Bálint* és *Zrinyi Miklós költői műveit*, az *Egyetemes Irodalomtörténet* című vállalatba pedig írja meg az egész magyar irodalom történetét. Ennyi munka közepett aztán nem jutott ideje, hogy első s legrégebb kötelezettségének eleget tegyen.

De elméjének, kezének utolsó munkája is Zrinyivel foglalkozott: a *Képes Irodalomtörténet* sajtó alatt levő 3-ik kiadása számára átdolgozta *Zrinyiről írott régi tanulmányát* s a *Remekírókban* nagyobb bevezetéssel és jegyzetek-

természetesen a revisióig itt kell tartanom az eredeti kéziratokat, mert betűhíven, az első kiadás alakjában bocsátjuk közre». E szerint a Szöveg-eltérések kézírata valószínűleg 1895 folyamán készült.

¹ L. az I. köt. 161. lapján.

² A II. köt. 7. s köv. lapjain.

kel kiadta *Zrinyi Szigeti Veszedelmét*. Ez a kötet 1905 őszén, halála (1906. jan. 3.) előtt pár hónappal jelent meg. Ennek bevezetését és jegyzeteit nagy munkája alapján nagyon könnyen, de már betegeskedve s nehéz kézzel, alig olvashatóan írta. Megérte mégis, hogy Zrinyinek legfőbb költői műve, ha nem is abban a kiadásban, melynek betűszerinti hűségű szövegjavítását annyi gonddal végezte, de legalább a mai helyesírás szerint való átírásban — megjelenthetett.

Széchy Károly halála után a M. Tud. Akadémia I. osztálya, 1906. január 8-án tartott ülésén, engem tisztelt meg a feladattal, hogy az ő irodalmi hagyatékának felhasználásával *Zrinyi költői műveinek* kiadását befejezzem. Én a megbízásnak igyekeztem lelkiismeretesen és baráti kegyelettel eleget tenni. Eljárásomról a következőkben számolok be a t. Akadémiának.

Széchy irodalmi hagyatékát özvegye szíves segítségével átvizsgálván, örömmel győződtem meg, hogy a bevezetés és a jegyzetek anyaga jobbra együtt van s azokat, ha tovább él, néhány hónapi munkával teljesen elkészíthette volna. Nevezetesen, valamelyik tanítványa tisztázataiban, sajtó alá készítve, teljesen megvolt a *Név- és tárgymutató*; sajátkezűleg kezdte tisztázni a *Szöveg-eltéréseket*, de e tisztázatból csak néhány lap volt, a többi csak egyes — számozatlan — papírszeletekre, nagyoobrszét írónnal jegyzett, s bár nehezen olvasható, de mégis használható anyag volt; a *Szó- és szólásjegyzék* alá foglalt nyelvi jegyzetek még csak cédula-szeleteken, tehát teljesen feldolgozatlanul maradtak hátra. Legkevéssbé készült el a *Bevezetés*, melyből csak az a töredék maradt, melyet e tanulmány derekával be is szöttem. Az első lap kezdő soraiból úgy látszik, hogy ennek meglehetett az eleje is, de ez — iratainak ismételt s a leggondosabb átnézése után sem került elő; vége pedig nem is készülhetett el, mert a cikk egy megkezdett lapnak *közepén* végződik.

Átvévén ez anyagot, igyekeztem azt azzal a lelkiismeretes gondnal feldolgozni, melylyel a munkát elhunyt barátom végezte volna, s a melyet e kiadás irodalmi fontossága is megkívánt. Mindenekelőtt gondosan egybevettem az első, 1651-iki és a jelen kiadásnak már 1898-ban kinyomott szövegét, hogy a *Szöveg-eltérések* pontosan föl legyenek tüntetve. A számjelzés utalásai szerint, minden egyes adatot megnéztem mindkét kiadásban, s ha — a sokszor alig olvasható idézet helyesírása — nem volt elég pontos, a szövegek adatai szerint kijavítottam. Széchy jegyzeteihez nem tettem semmit; itt-ott azonban úgy vettem észre,

mintha némely eltérés kikerülte volna figyelmét, vagy hogy oka volt ezek mellőzésére, a mit azonban nem jegyzett föl. — A *Név- és tárgymutató* tisztázva lévén, kevés igazítani valót kívánt, s itt inkább csak a hivatkozások ellenőrzésére kellett ügyelnem. — A *Szó- és szólásjegyzék* 3517 darab czéduláját azonban, mivel teljesen nyers anyag volt, előbb rendeznem és szerkesztenem kellett, s több helyt az adatokat is pótolnom. Volt t. i. több olyan szó és kifejezés, a mik nem maradhattak ki a jegyzékből s talán másokkal együtt meg is voltak, de — Széchy költőzködése alkalmával, mivel nem voltak sem betűrendbe szedve, sem összekötve — elveszhettek. Ezeket teljesen pótolni annyi lett volna, mint Zrinyi összes költői műveit újra kiczédulázni, a minek eredménye aztán az lett volna, hogy bizonyára kerültek volna a jegyzékbe új adatok, de sok megkimaradt volna az övéiből. Ezért, bár nézetem szerint az idézett adatokból sok bátran el is maradhatott volna, megbízásom értelmében arra törekedtem, hogy Széchy hagyatékát teljesen feldolgozva, az idézeteket az új kiadás helyesírása szerint gondosan átjavítsam s az idézetek helyét pontosan ellenőrizzem. — Végül majdnem teljesen új munkát kellett adnom a *Bevezetésben*, mert — mint föntebb jeleztem — ez maradt hátra legkészületlenebbül, csak éppen töredékben. Széchy hagyatékát itt úgy értékesítettem, hogy e töredéket (l. fentebb a XI—XXI. lapokon) minden változtatás nélkül beleszöttem e tanulmány megfelelő helyére.

Bár e Bevezetés — a közbeszött töredéket s Széchynek jelentését leszámítva — a saját munkám, már egyöntetűség kedvéért is akkép igyekeztem összeállítani, mint a hogy Széchy tervezte s a dolog természete is kívánta. A keretet megállapította a közbeszött két részlet. A dolgozat első felében át kellett vizsgálnom *Zrinyi költői művei*, különösen a *Szigeti Veszedelem* kiadásának történetét, a mi előzményeiben és következményeiben természetesen összefügg Zrinyi költői hírneve terjedésének, érdemei méltatásának történetével. A dolgozat második felében a jelen kiadás létrejöttéről kellett beszámolnom, a mi meg a Zrinyi-könyvtár és Zrinyi-kéziratok viszontagságos történetével függ össze. Az egyöntetűséget úgy iparkodtam megvalósítani, hogy a mennyire csak egyezett nézeteimmel, Széchy felfogását igyekeztem érvényre juttatni, a mint ez a föntebbi töredékből és jelentésből, továbbá Zrinyi életéről frott nagy munkájából kiviláglik; a hol azonban eltérő nézetem volt, ezt az övé ellenében megokoltam.

Eljárásomról beszámolva, még csak azt említem meg, hogy Széchynek e kiadásra vonatkozó jelentéséből s az Irodalomtörténeti Bizottságnak akkori határozatából kitűnőleg *Zrinyi költői műveinek* jelen kiadása — hozzávetőleges számítás szerint — akként volt tervezve, hogy a szöveg 20 ív, a bevezető tanulmányal és jegyzetekkel együtt 32—36 ív legyen. Ezt a terjedelmet sikerült nekem is megtartanom, a mennyiben a szöveg a jegyzetekkel együtt 27 ívet foglal el, e bevezető tanulmány pedig a címlapokkal együtt 3 ívet s így az egész kötet 30 ívet. Ha Széchy maga fejezheti be a munkát, egy-két ívvel talán terjedelmesebb s bizonyára jobb is lett volna. Én örülök, hogy hátrahagyott munkájának közlésével és kiegészítésével lehetővé tettem e régóta nagyon várt kiadás mielőbbi megjelenését, s ezzel is egy babérlevelet fűzhettem elhunyt nagyérdemű barátom írói koszorújába.

Fonyód, 1906. augusztus hó 6-án.

Badics Ferencs.

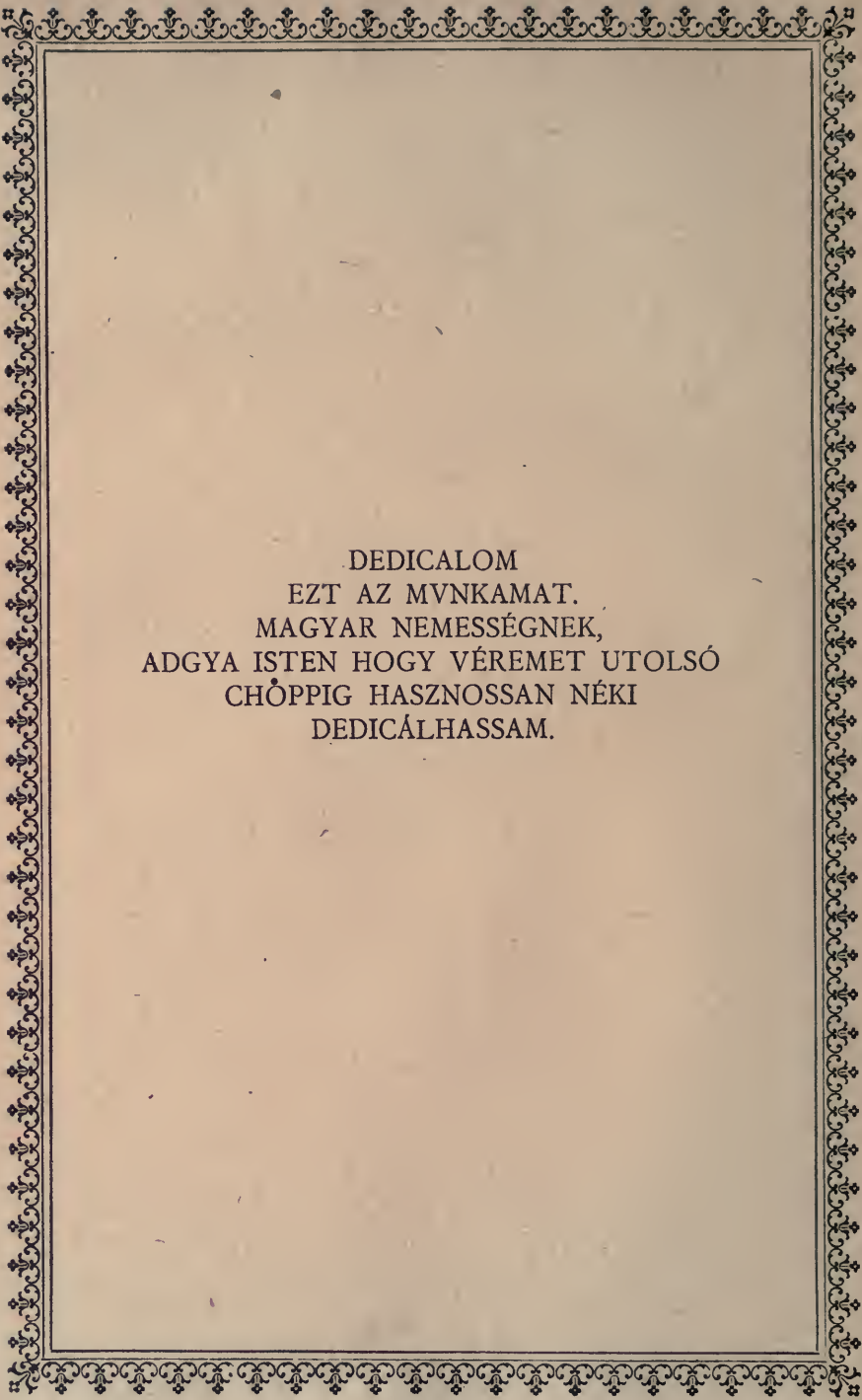
ADRIAI
TENGERNEK
SYRENAIA,

GROFF ZRINI
MIKLOS.

*Nyomtatta Bécben a' Koloniai Vduarban
Kosmerovi Máté Czászár ó Felsége Könyvnyomatója.*

ANNO M. DC. LI

A decorative border with a repeating floral motif surrounds the central text.

DEDICALOM
EZT AZ MVNKAMAT.
MAGYAR NEMESSÉGNEK,
ADGYA ISTEN HOGY VÉREMET UTOLSÓ
CHÖPPIG HASZNOSSAN NÉKI
DEDICÁLHASSAM.

AZ OLVASONAK.

HOMERUS 100. esztendővel az Trojai Veszedelem-után írta historiáját; énnékemis 100. esztendővel az után történt irnom Szigeti veszedelmet. Virgilius 10. esztendeig írta Aeneidost; énnékem pedig egy esztendőben, sőt egy télben teortént veghez vinnem munkámat. Egyikhezis nem hasomlitom pennámat; de aval ő előttök kérkedhetem, hogy az én professiom avagy mesterségem nem az Poesis, hanem nagyobb s' jobb országunk szolgálattáira annál: az kit irtam, mulatóságért irtam, semmi jutalmot nem varok érette. ő nekik más gondgyok nē volt; nékem ez leg-utólso volt. irtam, az mint tuttam, noha némely helyen jobbanis tuttam volna, ha több munkámat nem szántam volna vesztegetni. Vagyon fogyatkozás verseimben, de vagyon mind az holdban mind az napban, kit mi eclipsisnek hivunk. Ha azt mongyák: *saepe et magnus dormitat Homerus*, bizony szégyen nélkül szemlélhetem chorbaimat, igassággal mondom, hogy soha meg nem corrigáltam munkámat, mert üdöm nem volt hozzá, hanem első szülése elmémnek. Es ha ugyan corrigálnám is, ugy sem volna *in perfectione, quia nihil perfectum sub Sole, nam nec chorda sonum dat, quem vult manus et mens*. Fabulakkal kevertem az historiát; de ugy tanultam mind Homerustul mind Virgiliustul; az ki azokat olvasta

mege-smerheti egyyiket az masiktul, Török, Horvát deák szokot kevertem verseimben, mert szebnekis gondoltam ugy, osztán szegény az magyar nyelv: az ki historiát ir, el-hiszi szómat.

Zrini Miklos kezének tulaidonitottam Szultán Szulimán halálát: Horvát és Olasz cronikábul tanul-tam, az Törökök magokis igy beszélik és vallyák. Hogy Istuanfi, és Sumbucus másképpen írja, oka az, hogy nem ugy nézték az magános való dolgoknak keresését, mint az országos dolognak historia-folyá-sát: akarmint volt, ott veszet Szulimán Chászár, az bizonios. Irtam szerelemrűlis de chendessen, nem tagadhatom, hogy olykor azis nem bántot, osztán nem egyenetlen az szerelem vitézséggel, abbul az versbül tanúltam:

*In galea Martis nidum fecere columbae,
Apparet Marti quam sit amica Venus.*

Isten velünk.

Groff Zrini Miklos.

IDILIUM.

AZ HOL EGI UADÁSZ VIOLÁNAK KEGYETLEN-
SÉGÉRŐL PANASZOLKODIK.

1.

EGY megh busult Vadász kikelet ideién
Egikoran könnű Nilát magához uéuén,
Egy sebes szaruas gémmek nyomát keresuén,
Sokat, de heában iárt Dráua erdeién.

2.

Végre fáratságát hogy heában látta,
Egy nagy iegenye dült fát nem meszi láta,
Az hol fáratságát le ülué mulatá,
Gondoluán, bánattját hogy euel mulatná.

3.

De nem niugodhaték it Cupidó miát,
Melli neki így monda: keresd megh Indiát,
Kelly szárniadra, iárd megh az uadon Lybiát,
Mindenűt ot látod ereős kezem iját.

4.

Tules Islandia, Tanais el nem reöyt,
Ha megh nylik Atlas, s maga gyomrában róyt,
Valamint az a gém beór alat sebet reöyt,
Vgy tégedet nylam mindenűt öl és foit.

5.

Igy monda Cupidó; és ugyan igaz lén,
Mert mindenkor benne úyult az égeő szén,
Vagy uolt az esztendő iffiu auagy uén,
Mindenkor ő szíue háboruságban lén.

6.

Az szép Violának nagy kegyetlenségét,
Magas keő szikláknak engedetlenségét,
Sokszor keőnyueiuel irá keménységét,
Az dült fáról mostan így kezdé el versét.

7.

O, te szép Viola, te két szemed melly szép,
Annira kegyetlen hozzám mint máruány-kép,
Mast minden vigafzik az kikeleti nép,
Csak az én örömöm te miattad nem ép.

8.

Mast siuó orofzlány le teszi haragiát,
Mast erdei kan nem közförüllí fogát,
Te kegyetlenségednek nem látom módgyát,
Eörökkén rám gyutod szüuednek haragiát.

9.

Mit hafznál ha szüuem oltathatlanul ég,
Ha kemény szüuedben uan oluadhatlan iég,
Mast, im, iómra uagyon szépen megh derült ég,
Ha szemem esőiének nem szakadhat uég.

10.

Mit örülök raita, ha hegyrül le ment hó,
Ha bánat úgy hordoz, mint ereős száiu ló,
Ha az én sok könyuem áruizhez hasomló,
Ha búm örökke nő, mint fára az komló.

11.

Az én könyuem áruiz és Tenger bánatom,
Immár csak aliglan magamat állatom,
Mert teőb bú engem uér, azt igazán látom,
Hogy sem hab kű sziklát, uagy szél nagy fát parton.

12.

Az Helka tűzei nekem kegyelmessek,
Nekem Késmárk keőuei engedelmessek,
Az Dráua uizei nekem nem sebessek,
Chak az te szép szemeid nem kegyelmessek.

13.

Az Tigris nem örül ugy ueres praedában,
Mint te, ó kegyetlen, lölköm fáydalmában,
Gyöniörködöl szüuem fzaggatásában,
O, te Uadnál uadab, s kegyetlenb magadban.

14.

O, hányszor kiuánom, Mongybel esnék rám,
Életemmel edgyüth mulnék el bús óram,
Ha olly igen gyűlölsz, olly meg te, Uiolám,
Mondhafsam, miattad fogy el uégseő óram

15.

De te irgalmatlan örülsz én kinomnak,
Örülfs s nem kiuánod, hogy egyszer meg halliak,
Hanem uéghetetlen nehéz bánatomnak
Bouitted örökken forrását kinomnak.

16.

Ha orofzlány Anyád is let uolna néked,
Scitiai medue ha szoptatot téged,
Mégiſ nem kellene igy kegyetlenkedned,
Igy kinban örülnöd, s uér ſzopouá lenned.

17.

Acél megh lágyulhat tűzzel, mesterséggel,
Hangya nyom kú ſziklán eſzmerszik üdőuel,
Heában tégedet apolgatni uersel,
Tűzzel, mesterséggel s nem haiulfs üdőuel.

18.

Sohaitásim annit lágytnak teraytad,
Mint giönge fziel Tölyfán, az melly nem haiulhat,
Az mint nagy kü fziklát Tenger hab nem ronthat,
Ugy uerseim tégedet nem lágythatnak.

19.

Méért szépségedben magadat elbifztad,
Melly, mint egy szép gyöngy uirágh, hamar el rothad,
Mint egy churgó patak, melly uifza nem folihat,
Vgy fut el szépséged, uáltozik szép orcád.

20.

Futsz mast én előttem, mint galamb ölyu elöt,
De ha fzárnias uagys, nem éred az üdöt,
Efstendő is el fut te szépséged elöt,
Azt tudode, szépség hogy néked örököd?

21.

Lefzedi orcádrul az üdő szép rósát,
Sűrű barázdákkal megh fzántya orchádat,
Ezüsté fordittyá szép arany haiadat,
Bánny de heában fogod tet dolgodat.

22.

Akkor fogod mondani, oktalan uoltam,
Rosát uirágiában le nem fzakafztottam,
Mikor megh lehetet, akkor el mulattam,
Mast, mikor nem lehet, kezdeny akartam.

23.

Ah, ne légy kegyetlen, uégy példát mindenről,
Tanuly, és uégy példát keferues fzüuemről,
Megh esmered kinnyát bánatos Uersemről,
Talám fzerelemtől ment lefzesz egiedül?

24.

Mindenben szerelem nagyon uralkodik,
Az széles világ is mind néki adózik,
Nézd, szerelem miatt madár mint kinlódik,
Nézd szép fülemilét, melly igen aggódik.

25.

Az szerelem miatt nem talállya helét,
Giűrűrül feniőre uáloztattia helét,
Mindenűt uyittia szép siralmas uersét,
Mert bányia társának tüle táuul létét.

26.

Hát eőzvegy gilicze, mert eluefzté társát,
Miként fázaz ágról teriefzti panaszát,
Vntalan, óránként neveli sirását,
Bánatban nem látny neki lankadását.

27.

Nem szóllok ezekről, mert gyöngé madarak.
Talán nem chudálod, szerelemtül agnak,
De ki szerelmeseb, mint az fene uadak,
Griffek, oroszlányok, s kegyetlen hiennák.

28.

Kegyetlen az erős és uitéz oroszlány,
De nősténye előt fzeléd, mint egy bárány,
Ama külömb szőrő, szép mint egy fziuáruány,
Vad Tigris társához, mint egiügiú bárány.

29.

De mi uagyon fenéb iszonyú meduénél,
Ezis szerelemben nem mint kegyetlen él,
Zöngnek az keő sziklák ű bömbölésével,
Társat keres magának sok mesterséggel.

30.

Tugja az szerelmet az szaruas mit tészen,
Addigh nyugodalmat magának nem uéfszen,
Mig ordításáual sok panaszt nem tészen,
Migh kedves társától örömet nem uéfszen.

31.

Mit nem chinál az ló, és mit nem fáradoz,
Nyerit, rüg és kapál, mig nem iut társához,
Lángot fuj száíából, szüüében halált hoz,
Más louat ha közel lát kedues társához.

32.

Azt tudode, az halak Tengerbe mentek
Szerelemtül? elhidgyed azok is égnek,
Balénak, Cethalak és görbe Delfinek,
Cupidónak haráchot ezek fizetnek.

33.

Melly szépen énekel Tengeri Sirénes,
Eő szép gyöngye uerse olly igen keserues,
Hogy mégh Pluto előtt is volna az kedues,
Hát minden, uilágon az ki él, szerelmes.

34.

O, tudgia Pluto is, mit teszen szerelem,
Noha irgalmatlan, s ninch nála kegyelem,
Az a rettenetes s keuély feiedelem,
Nem talállya helét, mert foytia szerelem.

35.

Nézd, Proserpináért miként szüue szakad,
Mint Cupidó miat nyaualyásul lankad,
Nézd, melly igen haytia tűzhányó louakat,
Noha érdemetlen éli Proserpinát.

36.

De mit mondgyak mindenható Jupiterrúl,
Sokszor el feletkezik Istenségéről,
Szállétotta szokszor szerelem le égheül,
Sokszor levetközöt Isteny köntösből.

37.

Az szerelem ütet Sassá uáltoztatta,
Mikor Ganymedest az égben ragatta,
Danaéra magát aranyul szállatta,
Europais Jupitert Bikáuul látta.

38.

O, te kegyetlen érc, egyedül kegyetlen,
Földön, nagy keösziklákon, mélyly Tengerekben,
Irgalmatlan poklokban, magas egekben
Van szerelem, de ninch csak az te szüuedben.

39.

Mert bizony eddigh enny keönyörgésemre,
Nagy Kéfmárk is illy alázatos uerfemre,
Megh indult volna sok hullatot könyuemre,
Duna vízfa folyna az magos hegyekre.

40.

Az mérges kigyóti meg szelédéhetném,
Bafiliscus haragiát meg enyhithetném,
Sárkánt enny üdöre meg fékefzhetném,
Ihon, te kegyelmedre szert nem tehetém

41.

Talán nem hiheted sok esküüésemet,
Édes szép Violám, s nem hízed hitemet,
De az én homlokomon látod szüuemet,
Látod beö forrású nyaualiás szememet.

42.

Bár ne hidgy énnekem, kérdezd kűsziklákat,
Kérdezd meg ezeket az nagy álló fákat,
Kérdezd meg ezeket az vad barlangokat,
Az honnan Echo ád sok bús válafztokat.

43.

Ninch it olly kis erdeő, sem olly kichin fűzes,
Sem nyár, sem iegenye, sem fenyős, sem egres,
Az hol az te neued iól nem esmeretes.
Mindenút neuedről zöngöt untalan uers.

44.

Ha téged megh challak, fzerelmes Violám,
Mindgyárt nagy Vesuius szakadgyon én reám,
Fordullyon rám elseő Szaruasra lút nylam,
Vagy éltemben hollók kákogianak én rám.

45.

Ixion kereke tőrie meg chontomat,
Titius kániaya rágia meg gyomromat,
Ne legyen ki szánnia én állapotomat,
Nap gonofzra fordicha én minden iómat.

46.

Nálad uan én lelkem, hid megh, nem chalhatlak,
Chak anny lélek uan bennem, hogy ohaitlak,
Holtnak én magamat, téged lángnak tartlak,
Láng éghben el röpül, it holtak maradnak.

47.

De te, ohaitásommal könnyebben röpűlsz,
Ez az holt test nem mehet oda, az hun úlsz,
Méért hát nyladdal holtom utánnis lűsz,
Mert érdemetlenül reám kegyetlenűlsz.

48.

Szüemet elitted, it hattál magamat,
Vagy ad meg szüémet, uagy uigyel magamat,
Vagy minden két réfzel edgyút ölly magamat,
Ne nézd illy örömmel szörnyű halálomat.

49.

Az Vadász nyul után futtat sok földeken,
Erdeőkön, mezeőkön, hegieken, uölgyeken,
De ha halua láttya fűgue' egy tórfőkön,
Nem örül már rayta, mást keres mezeőkön.

50.

De te, ó uérfzopó, nem elég, megh öltél,
Holtom után inkább raitam gyöniörköttél,
Te fiuó orofzlány így nem gyöniörköttél
Piramus ruháiában, kit kútnál löltél.

51.

Ne fus én előttem, o, te giöngye uirágh,
Ne röpüly el tülem, o, ragiogó czillag,
Nézd én bánatomat, melly belől engem rág,
Úzze el rólam ezt kezedből egy szép ág.

52.

Lám, az uad Kerechent megh szeligythetni,
Lám, sebes Solymotis kézre fűuólthetny,
Pánnak nehéz nem uolt holdot el hitetny,
Hogy Éghből le szálllyon, s kéz legyen szeretni.

53.

De, o, én nyomorult bolond, mit chinálok,
Sisiphus keouéuel nagy hegyet haigálok,
Azt tudom kigyónál kegyelmet talállok,
Azt tudom, örökre nagy bánatbul szálllok.

54.

Szeret az Viola, de iaj, nem engemet,
Szereti Licaont, azt az hamis ebet,
Az ki meg nem giózhét femmiuel engemet,
Annak atta magát, szagatuán szúuemet.

55.

O, haragos Viola, én ellenségem,
Chak azt mond megh igazán, kérlek, énnékem,
Licaon miuel giöz, uagy tud giözni engem,
Miuel kérküdhetik igazán ellenem.

56.

Musáknál laktam én, Apollót szolgáltam,
Verfemmel mindenkör nagy fát mozdithattam,
És noha te ueled szerenchéten uoltam,
Kegyetlenségednek tulaidonéhattam.

57.

Versent uerset Licaon ha mond én uelem,
Vgy iár, mint Mársiás az Apolló ellen,
Hogyha penig akar uersent futny uelem,
Vgy iár, mint sok másis Atalanta ellen.

58.

Hogyha kételkedik ú az én erőmben,
Vgy iár, mint Acheolus Hercules ellen,
Változzék bár mindenné az én kezemben,
Nem lesz tágossága én erős öblömben.

59.

És noha ugy gyűlölsz, mint Sárkánt, engemet,
Nem uagyok én olly rut, hogy sérchem szemedet,
Mert nem régen láttam magam személyemet,
Az sebes Draúában minden termetemet.

60.

Ha engemet nem chal az én hamis képem,
Külömb Licaonnal én deli termetem,
O, hányszor kiuánnak az szép Nymphák engem,
Hányszor chókot hánnak rám uton mentemben.

61.

Esküszöm tenéked az Szűz Diánára,
Esküszöm Cupidóra, s az ú nylára
Hogy mint fzalma lángon, ugy ég szép Berleba
Miattam, ugy éget és égis heába.

62.

Én penig előtte, mint köd az Szél elöt,
Mint te én előttem, mint árnyék nap elöt,
Vgy futok, és buiok szép szemei elöt,
Mégis én rut uagiok az te kedued elöt.

63.

Szály le, szép Violám, mint harmat az égbül,
Vetkeózzél le immár kegietlenségedből,
Szály az én kezemre, mint karualy fölyhóból,
Szánd meg ezt az szegént, kit gyűlölsz sziuedbül.

64.

Én sok multságot tenéked talállok,
Madarat uagi uadat, mindeneket talállok,
Madar fogó hálochkat ollyat chinálok,
Hogy láthatatlanok lesznek cérna-fzálók.

65.

Hogyha hofzu náddal halat chalny akarsz,
Abbannis én nálam mesterséget találsz,
Nálam sikos anguillát, ha akarsz, foghatsz,
Egy szóual mind ugy lesz, az mint megh gondolhatsz

66.

Szállj le, szép Violám, és fzeres engemet,
Néked othon tartok két szép heüz kölyket,
Minap szerenchedre jártam az erdőket,
Annyokat megh öltem, megfogtam kölykeöket.

67.

Vgy megh fzelédültek, hogy járnak utánnam,
Sok iácásokat nézni ugian kiuánom,
Sokan kérték tülem, senkinek nem adom,
Néked, édes Violám, azokat tartom.

68.

Észtelen, mit befzélisz, hániod panafzodat,
Mostis nem esmerede bolond uoltodat,
Gyülöli Viola te ayándékodat,
Gyülöli Verseidet és te magadat.

69.

Az te dolgod nem más, chak panafzolkodgyál,
Bánat közt, mint Scilla Tengerben, aggógiál,
Neued az uizeket könyühullatásiddal,
Súrösicz fölyhőket sok sohaitásiddal.

70.

Igy uégezé versét búsult fzezelemben
Az iffiu uadász és esék kétségben,
Az neuét nem irom ebben az könyuemben,
Mert az Diánától tilalom uan ebben.

71.

Ád iobbat az Isten, meg sárgul az kaláfz
Üdöuel meguidul az meg busult uadász,
Valaha meg fordul az rut fekete giász,
Kit gyülölsz Viola, keduedben lefzen az.

IDILIUM.

1.

KEgyetlen? houa futsz, te árnyéknál könnyeb,
Méért megnem halgatsz Aspinnal süketeb,
Ah, ne légy mint egy kú-s máruánnál kemén-
Ne légy Salamandra és iégnél hidegeb. [nyeb,

*Aspisok kigiok, az
mondgiák, hogy az
farkával bé teszik
az fület, hogy ne
halhasson.*

2.

Talán félsz szúueimtül, hogy olly erőssen ég,
Ne oluadgion szúued, melly mint egy hideg iég,
Ne fély, szúuem tűzének mert uagyon oly uég,
Az én lölköm küül senkin ez nem ég.

3.

Talán félsz Iamtól, kit hordozok uelem,
Cupidó Ia az, kiben nincz kegyelem,
Nylamnak ninch hegye, ninch mérges fzezelem
Iamban, de uagyon chak túled félelem.

4.

O, te nagy forgó szél, állich meg futását,
Az én gilicémnek tarch meg szaladását,
De félek, hogy te is nem éred futását,
Röpülni ereszti ha sebes sugárát.

5.

O, ne fus előttem, szép Viola uirágh,
Nem erdei chuda uagyok, ki füuet rág,
Nem uagyok Hárpia, kit látny is rutság,
Nem, kit Hercules tet Egekben, uad çhillagh.

*Hercules az melly
medvét meghölt, az
egekben chillaggá
let. Ursa maior.*

6.

Noha mit tagadom? bizony chuda uagyok,
Szezelem chudáia és monstruma uagyok,
Bizony meg uáltoztam, mint Görög hadnagyok,
De ne félj, ártalmas nemis fene uagyok.

*Circé az Görög
hadnagyokat kü-
lömbféle állatokká
valtoztatta, carmi-
nibus Circe socios
mutavit Ulyssis.*

*Penenus király
lednia Daphne,
Apollo szerelme,
előt szaladva,
Laurussá változott.*

7.

Ne fus, kérlek, előttem, iusson eszedben,
Peneus leánia öltözöt törökben,
Laurusá uáltozot, úgy akarta Isten,
Mert kegyetlenségért Istenis kegyetlen.

8.

Apollo Istennek sok szép könyörgését
Nem akarta hallany siralmas uersét,
Te penig ennek is neueted esetét,
Neueted Cupidónak erős fegiuerét.

9.

Nem chuda, mert kű uagy, mert Alabastrumnál
Keménnyeb téli iégnél és Porfirusnál,
Cupidónak nyla ellened nem hafznál,
Meg tompul te raytad, s testtedben megh nem ál.

10.

Ha Isten akarná, uáltoznál chudára,
Nem hiszem, uáltoznál gyöngé Laurus ágra,
De Kézmárk teteyén nót kemény tölfára,
Ottan hadakoznál fzeleknek urára.

11.

Az is meg lágyulna én keönyörgésemre,
Vgy hiszem meg fzóllalna enny uersfemre,
Te penig, mint uad Griff, szomiúzol uéremre,
Nemis néfz én rámis, nem hogy befzédemre.

12.

Nem hafznál te nálad az én keönyuhullásom,
Nem hafznál szép uersfem, s utánnad yárásom,
Kegyetlen Siréna, nézheted sirásom,
Nem keönyörülfsz, nem fzánsz, látúan káruallásom.

13.

Mint ama könnyű köd az forgó szél előtt,
Eltűnsz én előttem és fzeimeim előtt,
Mint hideg hó harmat nap melege előtt,
Mint fűr karualy előtt, mint árnyék nap előtt.

14.

Bár uolna lábadis olly mozdulhatatlan,
Az mint kemény szüued, melly olly irgalmatlan,
Nézd a merre te futsz, túske melly szántalan,
Oltalmazd magadat, ne mennyen lábadban.

15.

Jai, szerelmes Violám, óiad magadat,
Meg ne czipye hangya szép feiér lábadat,
Ne szakasza szederyen arany haiadat,
Állich meg, állich meg, kérlek, futásodat.

16.

De mindenre bátor uagy, csak én túlem féfz,
Erdőkön, pusztákon uadak közt bátran élfz,
Engem rút kigiónak, engem Sárkánknak uélfz,
Mert fok köniörgésimre csak meg nemis térsz

17.

Bár fus el te magad, chak ad meg szüuemet,
Nem tudom, loptade uagy eróuel uetted,
Azt tudom bizonynal, hogy magaddal uitted,
Ha uifza nem adod, hát uigy el engemet.

18.

Ad megh zálogomat, mert maidan el uefzek,
Vagy hogy, mint szép Biblis, uiz folyása lefzek,
Mert fzeimeim untalan forrású uizek.

19.

Niaualyás mit futok? mint az szomiú szaruas
Forráshoz, utánnad, az ki uagy, mint egy uas,
Mint fzelégythetetlen sebes keselyő sas,
El röpűlsz előttem, s el futsz mint uad farkas.

20.

De bizony nem úgy uan, mert szeb uagy farkasnál,
Nem fzeligyeb, feiéreb fekete Sasnál,
De nemis márváni uagy, mert ha máruány uolnál,
Én előttem oly igen el nem futhatnál.

21.

Sasnakis szűue ég, az szerelem miát,
Nézd megh társa után magasrul mint kiát,
Hordozza farkasis szerelem igáiát,
Mert társa keduéért szereti barlangját.

22.

De mi uagyon kemény Magnesnél keménieb,
De mi uagyon ennél ismeg szerelmeseb,
Szereti az uasat, te peng keményyeb
Mágnesnél és uasnál, és iégnél hidegeb.

23.

Bizony most elhittem Caucasus uolt anyád,
Örmény Orofzlány uolt fzoptató daikád,
Mert nem gondolsz, érted hoga én szűuem lankad,
Nem gondolsz, testemtől maid lölköm elfzakad.

24.

Álly megh, édes uadam, bátor ne sokáig,
Had nézzem szemeidet chak fél óráig,
Nem gondolok ofztán, ha lölköm eluálik
Világh unta testemből, ki uan most alig.

25.

Bolond mit törődöm? és az üdöt uezstem?
Hogy reménségemet főuenyen épitem,
Könyü forgó szelet heában kergetem,
Igy minden reménség eltűnik előttem.

26.

Édességet találnék előb epében,
Hogy sem fzelégyülést az te uad fzüuedben,
Előbbis árnyékot meleg uerőfényben,
Lágyulást gyémántban s irgalmat Tengerben.

27.

Jól tudós uagyok már én állapotomban,
Tudom, hogy szeretlek, tudom, hogy héában,
Tudgya iól Tantalus, nem eszik álmában,
S mégis kapdos utánna s fárad héában.

28.

Mégis utánnad én, mint Echo szó után,
Mint deres hó harmat nap melege után,
Mint tudatlan fűr chalogató sip után,
Mint egy kemény Mágnes az hideg uas után.

29.

Énis kész akartua hordozom hálómat,
Láncozva, kötözve látom fogságomat,
Látom és szeretem én nehéz igámat,
Mégis mint egy Magnes szeretem uasamat.

30.

De te kegyetlenb uagy haragos Circénél,
Mérges Morgonánál, hamis Dalilénél,
Ravasz Armidánál és Falsirenénél,
Medufsánál, Scillánál és Tisiphonnél.

31.

El biztad magadat szép feiér orczádban,
Engemet femminek uélsz keuély uoltodban,
Mert hogy fekete uagyok ábrázatomban,
Azt tudod, uad ember chinált Libiában.

32.

Tudode, fagyalfának feiér uirágia,
Le hul az földre, s nem lesz semmi haszonra,
De noha fekete az szagos Viola,
Fel fzedik és tefzik süueg karimában.

33.

Nem iobbe az föld is, melly inkáb feketéb,
Énis noha fekete, de szferlemsebb
Vagyok; állandóbis, feiérnél keményneb,
Noha nem tagadom, leg szferenchétleneb.

34.

Mert szintén annit tefz te neked szolgálnom,
Mint Duna partot reménséggel szántanom,
Jégre épitenem és szerechent mosnom,
Hodra haragudnom, chillagok' számlálnom.

35.

Ezt iöuendölte, lám, undok üüöltéssel
Egy rut füles bagoly minden nap ió reggel,
De bizony én bünöm mást most nem érdemel,
Hogy megh untam haynalt, utánnad mentem el.

36.

Viola nem leszefz ezután gyötrelmem,
Mert bolondságomat már iól meg esmértem,
Az szép haynalchillag lesz az én szferelmem,
Báluányom, oltárom és minden uig keduem.

OBSIDIONIS SZIGETHIANA E

PARS PRIMA.

1.

Bn, az ki az előt iffiu elméuel
Jácottam szerelemnek édes uerséuel,
Kűfzkettem Viola kegyetlenségéuel,
Mastan immár Mársnak hangassab uerséuel

2.

Fegyuert s Uitészt éneklek, Török hatalmát,
Ki megh merte uárny Szuliman haragiát,
Ama nagy Szulimánnak hatalmas kariát,
Az kinek Európa rettegte szabláiát.

3.

Musa, te ki nem rothandó zöld Laurusbul
Viseled koszorúdat, sem gyöngge ágbul;
Hanem fényes mennej szent chillagokbul
Van kötue koronád holdból és szép napbul.

4.

Te, ki Szűz Anya uagy, és szülted Uradat,
Az ki örökken uolt s imádod fiadat,
Vgymint Istenedet és nagy Monárkádát,
Szentséges királyné, hiuom irgalmadat.

5.

Adgy pennámnak erőt, ugy irhassak, mint uolt,
Arról ki fiad szent neuéért bátran holt,
Meg uetuén uilágot, kiben sok iaua uolt,
Kiért él szent lelke, ha teste megis holt.

6.

Enged meg, hogy neue, melli mostis köztünk él,
Bőuúlyön ió hire, ualahol nap iár kél,
Láfsák Pogány ebek, az ki Istentül fél,
Soha meg nem halhat, hanem örökkén él.

7.

Az nagy mindenható az földre tekente,
Egy szem fordulásban uilágot megnézte,
De leginkáb Magyarokat efbzen uette,
Nem iárnak az uton, kit fia rendelte.

8.

Látá az Magiarnak álhatatlanságát,
Megh uetuén az Istent, hogy imádna báluánt;
Chak az, erefztené száíára az zablát,
Chak az, engedné meg, tölthetné meg torkát.

9.

Hogy ő Szent neuének ninchen tiszteleti,
Ártatlan fia uérének böchületi,
Jóságos chelekedetnek ninch keleti,
Sem öreg embernek ninchen tiszteleti.

10.

De sok feslet erkölch és nehéz káromlás,
Irigység, gyűlölség és hamis tanáchlás,
Fertelmes faytalanság és rágalmazás,
Lopás, emberölés és örök tobzódás.

11.

Megh indult ezekért méltán ű haragia,
Azért Mihály Archangyalt magához hiuá,
És kemény haragyában így parancholá,
Eő Szentsége elöt Archangyal ál uala:

12.

Nézd, ama kemény nyaku és keuély Sciták
Jó Magiaroktul melly igen el faizottak,
Szép keresztény hitet lábok alá nyomtak,
Gyönyörködnek külömb külömb uallásoknak.

13.

Maga te tekinch meg köreöszfény uilágot;
Nem találz azok közt, kiuel tettem töb iót,
Ki hoztam Scitiából, melly nekik fzük uolt,
Az én Szent lelkemis ű reáiók fzállot.

14.

Scithiából, azt mondom, ki hoztam űket,
Mikint Egiptusbul az Sidó népeket,
Hatalmas karommal uerém nemzeteket,
Mindenüt rontám, vesztém ellenségeket.

15.

Teiel mézzel folyó szép Pannoniában
Meg telepétém űket Magyar országban,
És megis áldám minden állapattiában,
Meg halgatám, segítém minden dolgokban.

16.

Sőt uitéz szüuelis meg áldottam űket,
Vgy hogy egy io Magyar tizet mást kergetet,
Sehol nem találtak oly nagy ellenséget,
Az ki, mint por szél elöt, el nem kerenget.

17.

Szentséges lölkömöt reárok szállattam,
Az keresztény hitre fiam által hoztam,
Szent királyokkal is meg ayándékosztam,
Békeséget, tisztességet nekik attam.

18.

De ők enny iókért, Ah, nehéz mondany
Ah, háládatlanok és mertek el hadny,
Nem szégyenlik Isteneket elárulni,
Ellenemre minden gonofzban merűlni.

19.

Ah, bánom enny iót hogy eő uelek tettem,
Neme Uiperákat keblemben neueltem?
De immár ideie uelek esmértetnem:
Én uagyok ama nagy boszú álló Isten.

20.

Eregy azért, Archangyal, szállly le Pokolban,
Válasz egyet az haragos Furiákban,
És küldgyed el aztot Szultán Szulimánban,
Jutassa Magyarokra ualó haragban.

21.

Én penigh Töröknek adok oly hatalmat,
Hogy elrontya, uefzti az rofz Magyarokat,
Mind addigh töri iga kemény nyakokat,
Mig nem esmerik meg, el hatták Vrokat.

22.

Kiáltnak én hozzám s nem hallom meg úket,
Hanem fogom neuetni nehéz ügyeket,
Az ú panaszira nem haytom fületem,
Ú nyaualyáiokra nem tesztem fzememet.

23.

Ez mind addig leszen, mig boszut nem állok,
Harmad negyed izig büntetés lesz raitok,
És ha ideién ezben nem uezzik magok,
Örök átkom, haragom leszen ú raytok.

24.

De ha hozzám térnek, meg bánuán bünöket,
Halálrul életre ismég hozom úket,
Jai, Török néked, haragom uezzeiének,
Te uagy, de el törlek, ha ezek megtérnek

25.

Michael Archangyal kezde könyörgeny,
És az igazakért igen esedezny:
Vram? iámborokot fogode rontani,
És az hamissakért fogode meg uerni.

26.

De az élő Isten kéz lön meg felelny:
Te akarode én tanácomat tudny,
Vagy el röytöt nagy titkaimat uizgálny,
Az mellyeket teneked nem lehet tudny.

27.

Ostorum szolgámra nem tiltom, hogy szállyon,
Melynek nem kel törödni semmit halálon,
Akarom neky könnyebségére szállyon,
És lelkének hűuösülésére állyon.

28.

Nem felele töbet Archangyal Istennek,
Hanem sugár szárnyait erefzte égnek,
Rópülle mind addigh és nem nyugouék meg,
Mig Alectot Pokolban nem találá meg.

29.

Száz lánca van kötve, száz belinck az kezén,
Kigyókból ál haya, s kötélöznek feién,
Véres mérges tatyák foly ki az két szemén,
Dohos kénkű pára iűn ki rút gégiéén.

30.

Illy Furiát Archangyal meg szabadita,
És Isten hatalmául neki így szólla:
Alecto, az Isten nekem paranchollya,
Hogy tégedet küdgyelek Török országban.

31.

Szultán Szulimánnak szálljad meg az szűűét,
S neved Magyarokra új haragos mérgét,
Vigye ráiok nagy rettenetes fegyuerét,
Roncha Uraságát és minden erejét.

32.

Örül az Furia, nem késik Pokolban,
Röpüllését tartia nagy Török országban,
Éfélkor érkezék Constantinapolban,
Ottan bé férkezék Szulimán házában.

33.

S hogy inkább hamaráb elhitesse uéle,
Es hogy meg rettenéft szűűében ne tenne,
Magára nagy Szelimnek formáiat uéúé,
Szelim Szulimánnak Attya uolt, mig éle.

34.

Fiam, te aluszol, így kezdé beszédét,
S nem ueszed eűzedben Istennek kegyelmét,
Hogy erőt adot néked és Uitészéget,
Ió ézt, ió tanáchat és elég értéket.

35.

Alufzol te mostan és nem néz elődben,
Melly nagy fölhtöt kerenget Cáról elődben,
És hogyha ideyén nem uezzed ezedben,
It fogsz meg nyomódnny aluúó helyedben.

36.

Hidgyed, hidgyed az én meg öszült feiemnek,
Hogy ha üdöt nekik adsz, téged el uezstnek,
Orfzágostul kaurok, hitetlen ebek,
Mert ha egyességek uolna, uan ereiek.

37.

Lefzis, mert alkuszna, de te menny ú ráiok,
Ne késél és ne hadgy üdöt alkudniok,
Igy rontatatának tülem Mamalukok,
Igy meguerém Campsont, s romlának Sirusok.

38.

Kely fel, éles kardot köss az oldaladra,
Induly megh hadaddal téuólgeő Magyarra,
Én leszek melletted és minden dolgodra
Vigyázok hyuséggel s minden nyaualiádra.

39.

Bolondság teneked Kazulokra iárni,
Sok ió uitézt te neked oda rontani,
Az mi fátumunk azt nem hagia romlani,
Isten azon bennünk akar tanitany.

40.

Izmael énnekem sok boszúkat fzerze,
De ugyan megh törnöm uégig nem lehete,
Hát teneked Tamma menny boszut teue,
Nagy részét hadadnak rauafsággal ueré.

41.

De az Magyarokon mindenkoron nyertünk,
Nemis kel olly mefzi nekünk fegyuerkeznünk,
Sem annyt költenünk, sem annyt ueztenünk,
Sem győzedelemben nekünk kételkednünk.

42.

Ne fély, hogy segéche senki Magyarokat,
Mert iól esmérem én bolond Kaurokat,
Mig nem láttyák égny magok házokat,
Nem segéti senki meg szomfzéd házokat.

43.

Ne fély, mert lám mondom, én lefzek melletted,
Az Szent Mahometis uezeti kezedet,
Osztán, édes fiam, az Uitéz embernek
Kel ualamit engedny az fzerenchének.

44.

Igy Szultán Szulimánnak Alecto szóllot,
És az melly mérges kigyót kezében hozot,
Azt az Szulimánnak ágyában bochátot,
Nem nyuguék az kigyó, migh hozzá nem iutot.

45.

Válláról mellyére, mellyérül fzüüében,
Valamerre chúz el, mindent hágy méreghben,
Gyúytia kemény fzüüét, s hadgya lángos tűzben,
Haragban hentergeny és keuéségben.

46.

Nagy uigan Alecto el tűnék ott mingiárt,
Mert látá, haragra gyúytotta Szulimánt,
Ű penigh fel ugrot, fegyuert fegyuert kiált,
Mert fzingtén efzeueszet Alecto miát

47.

Kiált az Szulimán, o, te bátorságra
Ki engemet inditfz ilyen nagy dolgokra,
Nagyob uagy Embernél, noha Ember módra
Láttalak tégedet, szólua tanácholua.

48.

Kézfzen uagyon Szulimán, el megyen oda,
Az houa meg hattad, Kaurt rak halomban,
Meg festem louamat köröfztény uér tóban,
Várofokat, Várokat röytfök hamuban.

49.

Felkeluen ágyábul ú meg parancholá,
Hogy minden Vezér táborában szállana
Válogatot néppel, kinek mint hatalma,
Valaki Bégséget és Timárt tartana.

50.

És hogy Drinápolyban Máiusnak fottára
Az egész hadak szállanánek táborban,
Futnak az Chauzok feiér pattiolatban,
Hirdetik az hadat minden országokban.

51.

Azonban Szulimán üle ió louára,
S Uezéreket magáual ki hiuá déuánra,
Kertektúl nem meszi egy széles halomra,
Ottan nekik beszélle ilyen formára :

52.

Vezérek és Bafsák, ti okos uitézek,
Kiknek eszek után sok birt népet nézek,
Ti uattok tartói én erősségemnek,
Ti meg hóditói pogány köröfzténynek.

53.

Im, mi állapotunk, láttyátok, miben uan,
Erős birodalmunk henyelést nem kiuán,
Az mit kardal nyertünk, nem tartya meg diuán,
Fegyuert s erős Uitészt birodalam kiuán.

54.

Euel győftük mi meg keresztény uilágot
Az melly inkább kiuán fizetny haráchot,
Hogy sem uitéz módon reánk uonnon kardot,
Euel böchültettyük mi Musulmánokat.

55.

Mégis, de nem sokan, kik ellenünk iárni
Vannak és mernekis fogokat mutatny,
Bolondok nem tudgyák, hogy iób meguallani
Az erőtlenséget, hogy sem kárt uallani.

56.

Az Magyarok ezek, kik fei nélkül uannak,
Mint töröt hayó habtul úgy hányattatnak,
Miuta el uéuén életét Layosnak,
Sokan Coronáért mostis uonyakodnak.

57.

Igaz, nem tagadom, ha egyesség uolna
Köztök, bizony nekünk nagy gondokat adna,
Az ennehány Magyar és meg chorbitaná
Fényes Coronánkat, s talán meg rontaná.

58.

De Isten ostora mast szállot reáiók,
Fösüénység s gyúlóóság uralkodik raitok,
Ninch szeretet köztök, sem okos tanáchok,
Kiért esőben uan fénies Coronáiók.

59.

Szem látomást láttyuk az Isten irgalmát,
Mert minekünk szánta Magyar birodalmát,
Mindenkor azután megh talályuk Tammát,
Ronchuk mast az Magyart, s az ű birodalmát.

60.

Esküszöm én néktek az élő Istenre,
Mi fényes hódunkra, s éles fegyueremre,
Az éyel Mahumet én attyám képébe
Ezeket mind nekem okossan befzélé.

61.

Az Arszlán uezérís Budáról ir nekem,
Hogy győzedelemben ne legyen kétségem,
Im, az leuelet is hozom előtökben,
Oluasd hangal, deák, had uegiük elménkben.

62.

Itt így Török Deák föl szóual oluasúan:
Győzhetetlen Chászár, az te rabod Arszlán,
Budai fő Uezér te kegyelmed után
Ir alázatossan, neked feiet haytuán.

63.

Ha tudni akarod köröfztények dolgát,
Azok vefzny hatták magok állapottiát,
Cárol gyűlésekről gyűlésekre magát
Hordofztattia, s nagyon forgattya hit dolgát.

64.

Ninch sohun kész hada, nemis gondolkodik,
Mint bolond, hogy ualaha talán kölletik,
Am Maximilian Magyarok köfzt lakik,
Gonduseletlenül chak efczik és ifzik.

*Tammas Saphi
Persa, Schaci Is-
melis filius, in hunc
iuxta conatum
arma mouerat Su-
liman. Vide Jaco-
bum Boysardum
in vitis Sultanorum.*

*Cancellarius, vide
Istvánffy lib. 17.
272. numero 20.*

65.

Az Magyarok penig leghenyélőb népek,
Egyk az másikat gyűlölik, mint ebek,
Ninck köztök had tudó, ha uolnais, ezek
Az Tifztuiselőnek soha nem engednek.

66.

Vram, ha uolt módod ualaha az hadban,
Ninchen most keuese illyen állapotban,
Vgy tecik, hogy immáron Magyar országban
Látok uér patakot, sok kaurt halomban.

67.

Meg haluán Uezérek az Arszlán tanáchát,
Főképpen Chászárnak el szánt akarattyát,
Senki tartoztatni nem meré az uttyát,
Hanem minden Uezér iauallya szándékát.

68.

Nem sok idő muluán az nagy Ásiából
Sok had érkezék, kik uoltak Tengeren tul,
Sok szántalan Tatár Meotisi tótul,
Ezek küldettettek Chan Praecopitátul.

69.

Delimán Iffiu ezeknek Uezérek,
Fia az nagy Hamnak, s nagy feyedelemnek,
Hufzon öt ezer ez, és mind jó tegzesek,
Sok száz ezer közül uálogatot népek.

70.

Könyű had és bátor és gyors mint az áruiz,
Vgy tecik, kezében mindenik halált uisz,
Mert jó loua hátán csak jó fegyuerben hisz,
Ninchen tartalékia, sem tűz, sem sebes uiz.

71.

Azt mondgiák Delimán, mikor országokat
Járt uolna látásért, hires uárosokat,
Galatában meg látá az szép Cumillát
Cumillát az szépet, Szulimán Leányát.

72.

Cumilla szép haya meg kötözé szívét,
Iffiu Delimánnak és minden keduét,
Egy tekintet uéué el minden ereiét,
Vgy hogy nála nélkül nem kiuánnya éltét

73.

Akkor haza ment uolt, mast szép haddal iút meg,
Töröduén, szép Leánt miként nyerhetné meg,
Véletlenül szegény de chalatkozot meg,
Mert addig eluéué Cumillát Rustán Bég.

74.

Mast már nyughatatlan bánattul ál uagy ül,
Vntalan szegénnek fzeme keseruel fül,
Melly miat az szüue, mint az hideg iég, hül,
Éltéuél halálban bánattya közt merül.

75.

Őrizd Rusztán Uezér iól ettül magadat.
Mert mint dühös farkas lesi halálotat,
Az Uitéz Delimán nem túrheti buyát,
Ki tölti, ha lehet, rajtad boszuságát.

76.

Az Tatárok után őtt roppant seregek,
Azt tudnád táuulról, hogy siuó ördögök,
Ezekis Drinapolban el érkezének,
Sok harcokon forgot uitéz Szerechenek.

77.

Mindenikben vala hat hat ezer ember,
Mindenik hárommal meguerekedni mér,
Loua mint egy madár, maga mint egy tündér,
Mert olly könnyen fordul, mint esti deneuér.

78.

Ezek Kazul Basra iáltak Szulimánnal,
Ezek Laios királt meguerték chidákkal,
Vitézek mind egyg s nem fegyuer derékkal,
S paisal földöznek, sem sűrű páncérral.

79.

Ezek elöt megien uitéz Amirassen,
Magais fekete, louais szerechen,
Az ú kedues loua Karabul, kényessen
Mellyet ú iártatot had elöt s keuélyen.

80.

Mondgyák, hogy Karabul nagy Arabiában
Széltül fogantatot egy hires kancában,
Hihetőis, szélben mert ninch, sem az lángban
Olly uidámság, giorsaság, mint uagyon abban.

81.

Amirassen után három fő kapitán,
Egyk az Olindus, melly okosságh után
Ment mind nagioib tisztre, uégre let kapitán
Negyedik részének az Szerechen hadban.

82.

Siriay király, az okos Menethám,
Külte másadikát, ez uolt szép Hamuiúan,
Szerechenek közül iüt ez Siriában,
De uala harmadik kegyetlen Demirhám.

83.

Demirhám az ereős, mellynél erősb nem uolt
Sohun, ualamerre Szulimán parancholt,
Mert ez gyökeréből nagy Tölyfát kirántot,
Eóköllel agyon uert egy nagy Elefántot.

84.

Eötödik Alderán, Bátyya Demirhámnak,
Volt gonduiselőye az Szerechen hadnak,
Ez magyarázóya uolt minden álmnak,
És ki feytőie Mahumet irásáinak.

85.

Ezek után iünnök Uitéz Mamelusok,
De szerenchétlenek, mert ninch nekik Urok,
Szulimánnak nem régen lettek hódulók,
Az nagy s bőv Aegyptusban ezek lakosok.

*Propter discordias
Civiles victi, ultimi
sub Tommobeio
in Puniciae provin-
ciam redacti a Suli-
manno.*

86.

Kayer Bég iün uélek, mellyet szégyenére
Mehmet Junnus Bassának tet fő uezérré
Az Szulimán Chászár, mert ű tüle féle
S illy nagy tisztre szolgálíát uini nem meré.

*Iunus, vel Meh-
met Passa subegit
Mameluos et cum
maxima ingrati-
tine Solimanus
istam Puniciam de-
dit Gaier Bego,
cum iniuria luti,
quia timebat eius
potentiam.*

87.

Ezek husz ezeren ió louasok uoltak,
Mert Tommembeitől uitézséget tanultak,
És noha külömb nemzetekből állottak,
De okos uezér alat egyessek uoltak.

88.

Nem meszi Cirkások ugyan szomszéd népek,
Mamelukoktul rendelt seregben iünnök,
Ezek de lehetnek ötuen két ezerek,
Mert Zinchiek, Géták s Barstok vannak uélek.

*Isti omnes uno
nomine Circassi
dicuntur, sed habi-
tant diferentes
Provincias.*

89.

Magok uázottak Kapitánt magoknak,
Eztet hyák haduerő Aygas Bassának,
És bizony nem heában neuezték annak,
Mert ez volt oka sok nemzet romlásának.

90.

Aigas Bassa után iúnnék Zagatárok,
Legbelső Scytiából ualó Tatárok,
Hízik az Alkoránt, de zöld pattiolatok
Megesmértetik, kik Törökök, Tatárok.

91.

Ellepték az földet ezek, mint az hangyák,
Auagy széles mezőben az sok kalangyák,
Mindenűt uilámnak chak nyak, az szablyák.
És mindent rettentnek lobogós kópiák.

92.

Ezek soha olly helre nem fordultanak,
Az mellyet fegyuerrel nem hódítottanak,
De inkább azt mondom, hogy elpusztítottak,
Valamerre ezek Világon iártanak.

93.

Seőt mikor Törökre ezek támattanak,
Chak nem tellyességgel űket el rontották;
De mi búneinkért raytunk marattanak,
Istentűl ostorért mert hagiattattanak.

94.

Lám Scita Tamburlan megh ueré Musulmánt,
Eleuenen meg fogá Baiazitet nagy Chánt,
Akkoris láhattuk az Isten hatalmát,
Chak iátékul tartia az emberek dolgát.

95.

Soha az Scitákat senki megh nem uerte,
Sem ű uezedelmeket soha nem érte,
Mitridátes király háborgatny mérte,
De mond meg énnekem, mit uihete uégbe.

96.

Hallották Rómaiaknak nagy hatalmát,
Magokon soha nem látták birodalmát,
Nagy Sándor megh látá Scita bátorságát,
Midőn uéue nehezen meg egy kú sziklát.

97.

Négy táborban ezek iáranak ékessen,
Mindenikben uala húsz ezer tegzefsen,
Egyknek paranchol fekete Szerechen,
Hármának Uldair, Lehel és Turanchen.*

98.

Ki számlálhatná meg az Tenger őruéniét,
Vagy Herciniának szántalan leuelét,
Az megh számlálhatná Szulimánnak népét,
Az is irhatná meg roppant seregeket.

99.

Mert ualaki hallá, haddal megy Szulimán
Körösztyenyekre és megyen sok Musulmán,
Mindenik siete haddal Chászár után,
Mindenik gyönyörködnek Kaur romlásán.

---

* *A kéziratban illt ez a vers következett:*

Mindezeknek penigh Halamir paranchol,
Nagy okossággal bir és ha chak edgyet fzől,
Többet tesz, mint más ha nap estig karattiol,
Károssá nem marad senki tanáchából.

100.

Mert szép Indus uizén tul Török nem lakik,
Sem ú Chászárioknak soha nem adózik,
Mégis ide gyűue király Atapalik,
Mert látni akará, köröszvény mint romlik.

101.

Iai, houa ez az nagy folyhó fog omlani,
Melly Világ szegletre fog ez le szakadni,
Melly nagy haragját Istennek fogya látni,
Az ki ezt magára iűnni fogya látni.

102.

Mint eget az folyhó, ellepte az földet,
Az sok roppant sereg és idegen nemzet,
Még meg nem számláltuk Asiai népet,
Sem Europai hadakozó sereget.

PARS SECUNDA.

I.

Budai fő Uezér megh hallá Arszlán Bég,
Hogy ű tanáchából meg bomlék békeség,
Gondolá, mindenben árt késelemléség,
De leginkáb hadi dologban árt röstség.

2.

Az ű elméyeis uala niughatatlan,
De okosság nélkül, azért álhatatlan,
Ű minden dolgában uolt igen oktalan,
Azértis rofszul iára minden dolgában.

3.

Vra hire nélkül sok hadakat gyűyte,
Mert aual kegielmét nyerny reménlette,
Hogyha kaurokat miként meguerhetne,
Vagy ualami kű Várat túlók nyerhetne.

4.

Nyluán mondgya uala, meg fzállya Palotát,
Senki előtt nem titkolá ű tanáchát,
De kérkedik uala, le rontia bástyáyát,
És el uágia Turi Györgynek uitéz nyakát.

5.

Azonban dühössen öszve gyűyté hadát,
Valaki köthetet oldalára szabliát,
De mind meg bőuité az Uezér táborát,
Röuid nap számlála tiször ezer szabliát.

6.

Meg szállá Palotát Uezér enny néppel,
Sok ágyual, elég tűzes mesterséggel,
Üdöt nem mulatuán sok álgyu lóuással,
Móre bástiát törni kezdé keménységgel.

7.

Szégyenli az Turi, hogy uagyon kú falban
Sáncolua, akarna lenny táborában,
Mint erős orofzlány nem késik barlangban,
Mikor fekué talállyák uadáfzok abban.*

8.

Kiugrik haraggal, sok erős dárdát ront,
Vadászt halomban mar, erős hálókat bont,
Valamerre fordul, piros uért sokat ont,
Igy Turi chelekefzik, Töröktül bántódot.

---

* *A kéziratban a negyedik vers után dithúza a következő szakaszok állanak :*

5.

És ez az bátor uitéz uala Palotán
Király hagiásából ió gondos kapitán,
Ez Arszlánnak mérégét ideién meghaluán,
Kezde szorgoskodny mindenrül gondoluán.

6.

Előszöris ira az Salmensis Groffnak,
Kúdgión segítséget korán Palotának,
Azért Groff meg hagyá Izdenchi Istvánnak,
Hogy száz gyaloggal segéchen Palotának.

7.

Lén Pápárolis alkalmas segéchége,
Mert harmad fél száz gyalogh onnan el iüue,
Turi Farkast, öché, kapitán elküldé
Maximiliánhoz, segéchéget kérne.

9.

Ió rendet ben hagyuan maga két száz feiel
Palotából iün ki, mind híres uitézzel,
Törökre rá úte, okos merésséggel
Sokat benne le uág uitéz kemésséggel.

10.

Istráfát nem talál, mert bizuást alufznak,
Éfélkor uala ez s békéuel hortioznak,
Nem félnek Túritól és nem is gondolliák,
Hogy illy dolgot Magyarok megprobállianak.

11.

Kurt aga legszélről az Vár felől uala,
Bolond merésségbül sátorát ot uonyá,
U körülette három száz Janchár hála,
Azokra Túri Geörgy bátran rá rohana.

12.

Chak hamar százötuenöt Török el esék,
Mégis alig Kurt aga álmából ugrék,
Mert estue uachorán sok huzomost iuék,
Turi ueszedelmére sokat esküuék.

13.

Mezételen kardal kiszökék sátorbul,
Kiált segéchéget, melyet uár Arszlántul,
Kiáltya társait az Sátorok alul,
De mindennek gongya uan nagyob magáról.

14.

Szintén immár lóra ugrany akara,
Hogy Arszlán táborához elszaladhatna,
Ot éré Tót Balás s az feyét el chapá,
S az ú szép Sátorát az magyar meg rablá.

15.

Mélly álmában sok Janchár megölettetik,
De nem meszi álombul halálba ugrik,
Soknak teli gégeieébül az bor kiomlik,
Minniaian részegségnek ot iutalmát uezsik.

16.

Az három száz közül tizen öt szalada,
Az ki Arslán Uezérnek errül hirt ada,
Haragiában ketté ű chak nem szakada,
Gyorsan két ezerrel a felé szágoda.

17.

Turi immár Palotában bement uala,
Azért Arslán Vezér ottan nem találá,
De láta sok Török uért ottan omolua,
Holt testet, romlot Sátort sokat halomban.

18.

Táborában megtére sokat esküüen,
Mahomet Propfétának arra feleluén,
Hogy Turit meg nyúzattya mindgyárt mereuén,
Kurt aga temetésének tisztességén.

19.

Az szép piros haynal azomban eliüue,
Harmattal s uilággal földet ékeséte,
Szép gazdagságáual mindent öruendite,
Chak tégedet Arslán meg keduetlenite.

20.

Azért nagy ágiukkal gyorsan elrontatá
Az Móre bástiaiat s földhöz hasomlitá,
Louára fel ugrék, trombitát fuiatá,
Ostromnak az tábort bástiának inditá.

21.

Mindennap áfiumot ű eszik uala,
Hogy köröszfény uerre ű kegyetlenb uolna,
Már maszlagtul uezer reggel részeg uala,
Vgy hogy nemis tudá maga, mit chinála.

22.

Száguld az bástiaához, az kapitánt fzigdia,
Esti deneuérnek és lopónak hya,
De néki meg felelt Turi György ágyuya,
Mert ió louát alatta ketté szakasztá.

23.

Ha gyorsan Janchárok el nem kapták uolna,
Az másik ágyuis magát lütte uolna,
Gyalázattal azért onnan el fszalada,
Részegségnek mindenkor az az iutalma.

24.

Az ió haduiselő bor nélkül el legyen,
Részegítő eszközt most hozzá se uegyen,
Ha akarya ió hirén chorbát ne tegyen,
És hogy ű hadais kárt tüle ne uegyen.

25.

De miuel különböz oktalan állattul,
Ki el uálik akartua okosságátul,
Kinek feie teli páraual sok bortul,
Nem tudgya meg uálafztany iót az rofztul.

26.

Arfzlán részeg uala bortul és maszlagtul,
Kárt és szégyent ualla gyózan kapitántul,
Kurt Agát elueszté, magát nyaualyásul
Alég mentheté meg ueszedelem alul.

27.

De az ostromonnis két száz embert uezte,
Mert füstelgő szemmel romlot bástyát nézte,
Mert még bástyán belől két árok földözte
Palotát, kapitán kit akkor uéfete.

28.

Két jó pattyantyustis elueszte az harcon,
Maga Öchét, Durmist, második ostromon,
Immár tized napia, hogy heuer az sáncon,
Minden dolga fordul chak fzántalan káron.

29.

De az Luftis Aga igen meg iésztté,
Mert körösztény hadat hogy siet, hirdeté,
Arszlán sátorokat gyorsan felszedeté,
Félue és rettegue onnan elsiete.

30.

Ez lén uége Palota megszállásának,
Ez lén uége Arszlán uezér haragyanak,
Jó hire marada Turi kapitánnak,
Ezután békesége lén Palotának.

31.

Szent Iuán hauának tizedik napián
Constantinápolbul megindult Szulimán,
Aual az sok haddal uizeket szárofszuán,
Nagy hegyeket bontuán, Városokat rontuán.

32.

Egy fekete Szerechen jó uolt alatta,
De képiró falra szebbet nem irhatna,
Nem uélnéd hogy éri földet szároz lába,
Olly szépen egyeránt, s halkal uáloztattia.

33.

Véres nagy szemei ugyan ki dültenek,
Száróz feiechkéián uan hele üstöknek,
Az' orra likyain lángos szelek mennek,
Szája taytékot uér, mint uizi Istennek.

34.

Magassan költ nyakán feiét alá hayttya,
Szálos röuid serényét szél haytogattya,
Széles mellyel Elefántot hasomlittya.
Körmel, szároz innal szaruast meg haladgya.

35.

Iámboron, chendessen Chászár alat iára,
De hogy ha az Ember fogdosni akará,
Mint az sebes sólyom mikor kél szárnyára,
Vagy ha könnyű euet ugrik fáról fára.

36.

Úl uala mereuen nagy Chászár nyeregben,
Feiér uékony patiolat uagyon feiében,
Két choport kochaktol alá ál széltében,
Szakálla merő őfz, haluány személyében.

37.

Szép arany hazdia fűg alá uállarul,
Az dolmányais szintén olyan kaftánbul,
Kemény misziri kard fűg le oldaláról,
Mellyet Szultán Musa nyert Görög chászártul.

38.

Szörnyű méltósággal két felé tekintget,
Könnyen esmerhetni, hogy nagy gondgya lehet,
Ez uifzen nagy szüüében lángot és fegyvert,
Ez köröszvény Világnak nagy veszedelmet.

39.

Az sok sűrű kopia utánna s előtte
Sok földet rettenetességgel be fötte,
Azt tudnád, hogy nagy erdő iár körüllette,
Janchár, mint az hangya, az földet el lepte.

40.

Szántalan sok ágyu, az ki kű falt tór, ront,
Vonyatik utánna, kiuel sereget bont,
Sok Taraczk pattantyu, ki köröszmény uért ont,
Golyóbis, puska por, s mindenféle profont.

41.

Minden áchszerszámok, nagy erős kötelek,
Defzkák és uas machkák. kikből hidat uernek,
Tudós Ali Portu paranchol ezeknek,
Ágyuknak, fzekereknek, minden mesternek.

42.

Sok fzekszenás louak ezek után iünnnek,
Hofzu nyaku teuék és erős ösfzuérek,
Bialok, számárok és ökor szekerek,
Hat Elefántis iün, kiben sok emberek.

43.

Megyen Chászár elöt mefszi két mér földel
Hosa hatuan három, pénzt ofztnak mind széliek,
Minden nyomorutnak, hogy ezek Istennél
Szerezzenek fzerenchét könyörgésekkel.

44.

Igazat kell irnom, hallyátok meg mostan,
Noha ellenségünk volt Szultán Szulimán,
Chak aztot kiuefzem, hogy hiti uolt pogán,
Soha nem volt illy Ur Törökök köfztt talán?

45.

De talán nélkülis bátran azt mondhatom,
Pogányok köszt fo ha nem uolt az föld háton
Illyen Uitéz és bölch, ki enny harczokon
Let uolna giözedelmes és sok országon.

46.

Vitézség s okosság egyceránt uolt benne,
Hadbéli fzorgosság nagy szorult ű benne,
S ha kegyetlenség szüüében ielt nem tenne,
Talán köröszvény köfztis legnagyobb lenne.

47.

De fiát, Musztafát, mikor megöleté,
Akkor felettéb magát meg esmérteté,
Söt maga nemzetuel meggyüölteté,
Roxa szerelméiert eztet chelekedé.

48.

Szerenche ű uéle nem jácot, mint mással,
Ha iefztenyis akarta chapással,
Vagy haduefzéséuel, uagy más káruallással,
Mindenkor állandó uolt okosságáual.

49.

Nem haylot, mint az ág, mint kúfzikla álot
Tenger habyai közt, mert magában szállot,
Ha fzerenche neki valamit iót adot,
S nem bizta el magát, föl nem fualkodot.

50.

Illyen Vr s illyen had iüue orfzágunkra,
S illy ártalmas folyhő szálla le kárunkra,
Melly nem chak Magyarnek elég romlására
Let uolna, de elég Világ rontására.

51.

Kiszeb haddal Sándor birá meg Világot,
Ugi hogi mind az négy rész hozot neki adót,
Soha Rómaiaknak eny hadok nem uolt,
Mind az által úkis meg birák Világot.

52.

Szorgalmatos uala Szulimán utában,
Hamar Drinápolból iúue Feiér Uárban,
Még Drinápolból küldé elő iárobán
Petráfot, hogy Gyulát szálná meg uttyában.

53.

Petráf nénye fia uolt Török Cháfzárnak,
És nagy Begler bégye az Görögh orfzárnak,
Szultántul küldetuén négyezer Janchárnak
Paranchola, s hufzon öt ezer Kopiának.

54.

Harminc két ezer Török megszállá Gyulát,
Petráf besáncolá az maga táborát,
Negyuen ágyúual kezdé törni bástiáyát,
És földre rontani szép feiér kú falát.

55.

Kerecheny László uolt benne kapitán,
De kapitán neuét nagy gialázatosan
Hordozta, Gyula Várát hitre megaduán,
Magátis, nemzetünkétis meg gialázuán.

56.

De uette érdemét rossz emberségének,
Meg látá igazságát Petráf hitinek,
Vitéziuel együt fogságban uettették,
Melyből szabadságokat soha nem érék.

57.

Esztelen, ki hiszen az Török hitinek,
Főképpen életét ha bizza Töröknek,
Török meg állany szauát tartia bűnnek,
Főképpen hogyha mit igir köröszténnek.

58.

Forgasd föl az egész Magyar historiát,
De még az régitis, az Görög cronicát,
Meglátod, hogy Török olytat nem fogadhat,
Az kit ú teneked örömet meg ál s tart.

59.

Azomban Török Chászár iünny siete,
Nem tudgia, Köröszténnek árchon melly felé,
Sok felé osztatik bölch s okos elméie,
Melly Várat szállyon meg: Egret, Szigetete?

60.

Akkor az nagy neuú Zrini Sziget Várban
Maximiliántul rendelue kapitán
Volt, Horuáth országban és többibennis Bán,
Ez az, kirül szólni fog én historiám.

61.

Ez Török ereiét nem egyszer próbálta,
És minden harcokon uitézúl rontotta,
Egész Török ország iól esméri uala,
Ez miat uolt nekik legnagyobb romlása.

62.

Török táboroknak utolsó romlásra
Elég uolt mondani, Zrini uagyon harcban,
Mint folyhó szél előtt siet forgásában,
Vgy sietet futni Török hazáiában.

63.

Az Isten ű neki adot olly hatalmat
Ellenség elötte mint föueny elomlot,
Iól esmerte Isten, hogy hű szolgálía vot,
Azért minden ügyében tüle áldatot.

64.

Zrini egy haynalban, az mint uolt szokása,
Valamikor haynalnak uolt hasadása,
Az szent feszület elöt térden ál uala,
S igy kezde könyörögeni az ű szent száía :

65.

Végheetlen irgalmu szentséges Isten,
Az ki engem segétesz minden ügyömben,
Te uagy énnekem giözheetlen fegyuerem,
Paisom, kú falom, minden reménségem.

66.

Haichle füleidet az magos kék égbül,
Hald könyörgésemet kegyelmességedbül,
És ne chinály töruént az én érdemembül,
Hanem uegheetlen irgalmas szüuedbül.

67.

Neme én tetüled chináltattam földbül?
Nem nagy bünnel iütteme Anyám méhébül?
De te irgalmaddal tisztultam meg ebbül,
S minden uilági iómat uettem kezedbül.

68.

Vraságot attál, kiuel én meg érem,
S uitéz szüuel áldottál s uan böchületem
Világh elöt, nem érhet az én érdemem
Annyt, menny sok iókat tetüled uettem.

69.

Mert az én érdemem nálad annyt teszen,
Mennyi uizet kis föchke szájában ueszen,
Az megmérhetlen Tenger mélyység ellen,
Enny én érdemem te kegyelmed ellen.

70.

Mégis, én nyomorult, háladatlan uagyok.
Viab bünre minden nap sok okot adok,
Vram, kölch föl, kérlek, én mikor szünnyadok,
Mos meg szent lölköddel, mert rút s mochkos vagyok

71.

Attyáink uétkérül meg ne emlékezzél,
Söt minden bünökrül, kérlek, feleitkezzél,
Mert tégedet nem holt, hanem ki mostis él
Dichér és neuedrül tisztességet beszél.

72.

Uram, aztis látod, az pogány Töröknek,
Mikint uásik foga az hitetlen ebnek,
Hogy mikint ártasson az keresztényeknek,
Chak az az szándékoyok, mikint törhefsenek.

73.

Ne enged meg Vram, (noha érdemlenénk),
Hogy haragod miat földig törettetnénk.
Hogy az te szent neuedet űk megnevetnék,
Mí túlünk, te hun uagy, keuélyen kérdeznék.

74.

Mutasd meg ű nekik, hogy te uagy nagy Isten,
Hogy te kúuületed máshun Isten ninchen.
Ki megyen utánnad, nem iár sötétségben,
Hanem uifzi utad az örök örömben.

75.

Nem nekünk, nem nekünk, Vram, tisztességet,
De szent neuednek adgy örök böchületet,
Minket azért áldgy meg, hogy hiuk neuedet
Mi segítségünkre, és bizzunk te benned.

76.

Vram, te Fölségedet arrais kérem,
Látod, immár az uénség maid el ér engem,
Immár nem lesz olly erő az én testemben,
Hogy ellenségidet, mint előb, törhessem.

77.

Ved hozzád lölkömet, melly téged alig uár,
Miként segéchéget hadtul megszállot Vár,
Ved ki én testembül, mellyen uagyon nagy zár,
Ne füllesze bünöktül megh neuel t uiz ár.

78.

Igy, az Isten előtt Zrini esedezet,
Azért meghalगतá az ú könyörgését,
Haromszor láttatot Zrininek fészület,
Hogy hozzá le hayult, feleluén ezeket:

79.

Im, az te könyörgésedet meg hallottam,
Az te buzgó szúuedet mind által láttam.
Attyaj keduemben úgyödet fogattam.
Ne fély, mert nem héában érted megholtam.

80.

Örülly, én ió szolgám, mert iól kereskettél,
Mert öt talentumodra még ötöt nyertél,
Világon magadnak Coronát kötöttél,
Mellyet aranyossan Atyámhoz uiszded el.

81.

Ottan az Angyalok téged készen várnak,
Rendelt seregekben Cherubinok álnak,
Téged iob kezére Attyámnak állatnak,
Veled együt örökken uigadni fognak.

82.

Hozzám uezem immár az te szép lölködet,
Magadis kiuánod, s így iobnak esmerted,
De hogy még fényeseb Corona feiedet
Tíftelye, im néked adok illy kegielmet:

83.

Mártyrumságot fogsz pogántul szenuedni,
Mert az én neuemért fogsz bátran meg halni,
Zrini halgasd meg most, mit fogok mondani,
Im, te iouendőidet fogom számlálni.

84.

Szulimán haddal iún az Magyar orfzághra,
És leg előszöris fog iünni Várodra,
Lesni, mint éh farkas, fog te halálodra,
Hatalmát, ereiét uezti Sziget Várra.

85.

De ű nem fogya te romlásodat látni,
Mert uitéz kezeid miat fog meg halni,
Sok ezer Töröknek kel ottan meg halni,
Akkor az te lölköd fog hozzám szállani.

86.

De az te fiad, Geörgy, támasztya neuedet,
Fel serkenti fénnyel tündeklő neuedet,
Mint Phoénix hamubul költi nemzetségét,
Vgy okossággal ez meg tartya hiredet.

It ennihány Uers hea.

PARS TERTIA.

I.

Ir Isten, embernek elméie mint fordul,
Ninch állandó tanách ember okosságbul,
Ha mit eluégezis ú gondolattyábul,
Ottan meg fordul Isten akarattyábul.

2.

Szulimán Egerre ueté gondolattyát,
Hogy annak el ki dönche erős bástyáyát,
De hamar az Isten térité tanáchát,
Hamar megforditá Szigetre haragyát.

3.

Im, meg mondám okát az ú haragjának,
Midön már meg parancholt uolna hadának,
Hogy uttyokat Eger Vár felé tartanak;
És uiselnék gondgyát Dunán ualó hidnak.

4.

Bosznai fő Bassa Musztafa azomban
Érkezek szép haddal Chászár táborában,
Hires Uitéz uala ez Horuát országba,
Mert erőuel bémene Krupa uárában.

5.

Meg esmeré Chászár ennek emberségét,
Mindgyárt neki adá Arszlán uezéségét,
Megis hagyá mindgyárt, vegye el életét,
Részeges Arszlánnak mert látá sok uétkét.

6.

Job let uolna néked Arszlán uezsteg lenned,
Vrad hire nélkül nemis chelekedned
Semmit, hogy sem bolondul hadat kezdened,
S hamis hirrel Uradnak fülét töltened.

7.

De Arszlán nem meré meg uárni Musztafát,
Mindgyárt Budán hagyá minden portékáiát,
És nyomozny kezdé Chászár nagy táborát,
De ugyis megtalálá maga halálát.

8.

Chászár Mehmet Guilirgi Bassának adá
Bofznát, s hogy siessen oda, parancholá,
És hogy arra szorgalmatos gondgya uolna,
Valami kárt köröfztény ot ne chinálna.

9.

Két ezer louassal Mehmet megindula,
Nem sok nap mulua érkezék Sziklós alá,
Ottan az szép mezőn táborát szállitá,
Maga szép sátorát ottan föl uonyatá.

10.

Siklósi Szkender bég hozzá mene gyorsan,
Mehmetnek köfzöne s igy szólla okossan:
Vram, tecik nékem ez chudálatossan,
Nem uezzed eszedbe, hun szállottál mastan.

11.

Vagy azt tudode, légy békességes helyen,
Ellenség nélkül ualó szép Török földön?
Nem uagyunk immár Drinápoli mezőben,
De Kaur kardgyának ki tettetet helyen.

12.

Az köröszvény Várok nem olly mesze uannak,
Hidgyed Sziget Uárban éh farkasok laknak,
Chaknem éyel nappal ezt az mezőt iáryák,
Még az hóstádbannis mieink nem laknak.

13.

Te iúuetelednek már régen hire uan,
Itten szállásodis Pór előt nyluán uan,
Mellyet ha meg hallot Szigethi okos Bán
Fejemet kötöm én, hogy régen lesben uan.

14.

Vram, nem maradhat az Török miatta,
Ha houá uagyonis némellyeknek uttya,
Katona uagy haydú azonnal elkapia,
Vagy fejét eluiszi, testét itten hadgya.

15.

Hidgyed, Hostádbannis meg nem maradhatunk,
Onnanis lábunknál fogua uniattatunk.
Még az Várbannis nem igen bizuást uagunk,
Annyira félelme miat meg kábultunk.

16.

Az Szent Mahometért, kérlek Uram, téged,
Magadat te itten ne fzerenchéltessed,
Hanem inkább én tanáchoomat köuessed,
És az kerítésben táborodat uigyed.

17.

Az louak az Hostádban ot kin lehetnek,
Az Uitézek penig Várban ben férhetnek,
Kevesseb kár lészen, ha louak eluesznek,
Hogy sem enny sok és ió Török Uitézek.

18.

Külömben, Uram, magadnak uezélt keresz,
De még én feiemreis haragot szerezsz,
Ennek tanáchoznak hire én raytam lesz,
Azért lásd, mit chinálsz, kérlek, hogy el ne uezsz.

19.

Mehmet az körösztént nem esmeri uala,
Mert ú neuelkedék mindenkor uduarban,
Es ú hiszen uala bolond Alkorámban,
Egy Török hogy megöl négy körösztént harcban.

20.

Azért az Szkendernek nem sokat hisz uala,
Mofolyogua magában illy uálaszt ada:
Közönöm tanáchozat, Szkender Alboda,
De megbochásd, táborom helét nem uáltya.

Cognomen Skenderi.

21.

Gyalázattal hires Bosznában indulnék,
Ha én it az éyel maradny nem mernék,
Es az semmi elöt olly igen rettegnék,
Hogy helt is magamnak itten ne találnék.

22.

De az lány fölyhökis engemet biztatnak,
Mert, la, chak hogy immár efsőben állanak,
Nem lesz módgia az éyel kichin chatának,
Nem hogy lenne iárása derekas hadnak.

23.

De az melly Zriniről beszélesz énnékem,
Még nagy Sztambulbanis iüt hire fülemben,
Vr Isten, ha nekem lenne olly szerenchém,
Hogy ez mezőn uéle meg esmerkedhetném.

24.

Mert hallottam az új nyughatatlanságát,
Kiért az hatalmas Chászáris haragiát
Reá fordítani akarta szablyáit,
De más okok tartoztatták meg boszuját.

25.

De úis rá kerül ualaha az törben,
Mint sokat chauargó róka kelepében,
Én pedig ez éyel leszek szerenchéten,
Mert nem látom útet, s fekszem dichéretlen.

26.

Szkender, ha akarod, ketten együtt hályunk,
Meleg káué mellet ag szót kouáchollyunk,
Ofztán mind uirattig mi bizuást alugyunk,
Mert tudom bizonynyal kaurt mi nem látunk.

27.

Szkender így felele: bátor it maradok,
Éfélig, Úram, körületed uduarlok,
És azután osztán Várban beballagok,
Neked nyugodalmas écaját kiuanok.

28.

Igy beszélnek ketten, azomban egy legény
Aranyos bőr zofrát földre le terituén,
Két szép bársony uánkost az zofra mellé tén,
Szerechen téfztáual Sátort meg füstöluén.

29.

Vánkusokra ketten ottan le ülének,
Egymás közt sok dologrul beszélgetének,
Káuét kichin finchánbul hörpögetének,
Ofztán azután uachorátis euének.

30.

De az étel után egy szép Török gyermek
Vra hagyásából az házba bélépek,
Szép gyöngy házos tassan kezében tündöklék,
Fejét be tekerte gyöngge patiolat uég.

31.

Az edgyk uállárul szép bársony kaftánnyát
Le bochátá, kezdé igazgatni kobzát,
Ablak felé úile, eöszue haytuán lábát,
S így kobza szauáual nytá hangos torkát:

32.

Méért panaszkodgyam szerenche ellened,
Ha böüited minden nap én örömemet,
Nem szakac el tülem, az mint uagyon hired,
Hogy álhatatlanságban uan minden kedued.

33.

Kikeletkor áldasz az szép zöld erdőuel.
Szerelmes fülemile énekléséuel,
Égi madaraknak sok külömbségéuel,
Víz lassu zugással, szél lengedezéssel.

34.

Nem irigyled nekem az én egyesemet,
Inkáb hozzá segéc, szeressen engemet,
Soha el nem uefzed az én uig keduemet,
Neueled óránként gyönyörúségemet.

35.

Adfz nyáron nyugouást és szép chendességet,
Szép Ciprus árnyékokat, hűuös szeleket,
Gyöngge túuel uarrot szép Sátor ernyöket,
Szomiúság meg ótó ió szagos uizeket.

36.

Eőszel sok gyümölchel, Citronnal, turunchal,
Ayándékosz böuen szép poma gránáttal,
Erdön uadat nem hadsz, mert nekem azokkal
Böuen kedveskedel és ió madarakkal.

37.

De, télen az mikor minden panaszkodik,
Akkor az én szúuem inkább gyönyörködik,
Erös förgetegen szúuem nem aggódik,
Mert szép lángos tűznél testem melegedik.

38.

És uagyon Chászáromnál nagy tisztességem,
És mindenek közöt van nagy böchüetem,
El nem fogyhat soha az én sok értékem,
Van ió louam, éles szablyám, szép szerelmem.

39.

De kötue uagy szerenche az én lábomhoz,
Mert el futtál uolna eddig gonoszomhoz,
Ha uolnál szabadon, de rám gonoszt nem hosz,
Mert kötue uagy szerenche az én lábomhoz.

40.

Igy szólla az gyermek, de nagy Szigeti Bán
Mehmet iúuetelét póróktul meg haluán,
Nem kérkedik uilággal, más gondokban uan,
Jó uitézket mingyárt öfzue hiuatuán.

41.

Nyocz száz louast uálogat, ezer gyalogot,
Ezekkel, gondollya, uisz uégben nagy dolgot,
Jó uitéz louára magais fel ugrot,
Maga szép szolgálíhoz osztán igy szóllot:

42.

Vitézek, nem szükség nektek sokat szólljak,
És hogy én tinektek bátorságot adgyak,
Mindenitek olyan, egy országos hadnak
Fudna parancholny, s szüuet adny másnak.

43.

Emlekezzetek meg sok uitésségtekrül,
Nagy erős próbátokrul, s szép hitekrül,
Chelekedgyék minden mastis olly serényül,
Az mint eddig chelekettetek uitézül.

44.

Ahun az pogány eb ül bizuást Siklósnál,
Boszna felé indult huszon hat zászlóual,
Nem fél köröszténtül, bezzéli fön szóual,
Hogy Siklósi mezőn mi szégyenünkre hál.

45.

Azért én uitézim, minden szót fogadgyon,
Senkit az nagy bátorság el ne ragadgyon,
Minden Hadnagyától és én tülem uárjon,
Hogy talán közünkben zürzauart ne hozzon.

46.

És noha Mehmetnek uan tudatlan népe,
És uéres kardot nem látot Bafsa szeme,
De mi ugy gondollyuk, mint ha leg iób lenne,
Minket bizodalom mert rayta uefztene.

47.

No már, én ió szolgálím, bátran indullyunk,
Vrunk *Jézus* neuét háromszor kiálchunk,
Az pogány ebektől mi semmit ne tarchunk,
Mert Isten mi uezérünk s kemény paisunk.

48.

Igy indulának el körösztyén uitézek,
Együt Zrini Groffal szép zászlós seregek,
Dél után az óra már ütöt kettöt meg,
Lobognak az zászlók, félnenek fegyverek.

49.

De Siklóság az éiel nem mehetének,
Haynal hasadásban nem meszi érének,
Ahun az Törökök táborban heuernek,
De menni akarnak, mert immár nyergelnek.

50.

Egy mély és hoszú uógy fekszik tábor mellet.
Chak nem az Vár éri egyk szélső uégét,
Az másik peniglen arra, merre Sziget,
Fekszik és tart éppen egy fertály mérfődet.

51.

Szigeti kapitán minden hadayual
Az uölgjön fel mene okos rend tartással,
Az uigyázó hallik bástyáról mint szóllal,
De az körösztyenek uannak halgatással.

52.

Völgynek másik részén száz louas maradot,
Ézek, mihant derekassan meg uirradot,
Chöndessen ballaguán mutatták magokat,
Török tábora felé tarták utokat.

53.

Jól meg láták űket az Török seregek,
De azt uélik uala, hogy Péchi uitézek,
És hogy az Bafsához késérőül iúnnek,
Azért űk ezektül semmit nem félnenek.

54.

De gyorsan szűuekbűl az kétség ki esék,
Mert kard miatt ottan sok Török le esék,
Sokat ez kichin choport ottan nem késék,
Úk uifza száguldua nyomra sietének.

55.

Rikoltás, kiáltás esék az táborban,
Azt tudnád, ördögök ugatnak pokolban,
Föl rözzent az Bafsa, nem késik sátorban,
Jo louára ugrék fegyueres páncérban.

56.

Ihon már, uitézek, így szól Törököknek,
Kit ohaitua uártunk, ezeknek ebeknek
Vérekben meg festhettyük uitéz kezünket,
Ihon már az üdő, legyetek emberek.

57.

Hiszem, toluay kuruák mit chináltak raytunk,
Ide mertek iúnny, hun az mi dondárunk,
Maydan iutalmokat érdemre megadgyuk,
Chak gyorsan utánnok louakon szágodgyunk.

58.

Ezeket megmondván, maga ki robbana,
Kezében pöröguén egy szép tollas chida.
Vtánna az dandár, futhat kinek loua,
Chak az Bassa fia nem igen szágulda.

59.

Eöt száz louast tartot magánál meg Rézmán,
Ez uolt neve fiának, s íára lassabban,
Volt okossabbis ez, noha iffiantan
Kelle uezni szeginnek más bolondságán.

60.

Meddig Mehmet azokat heában űzé,
Addig uitéz Zrini az lesből ki iúue,
És Bafsa táboráig bizuást elmene,
Mert senki nem álhátot ottan ellene.

61.

Vitézeket mind együt choportban tartá,
Török táboron kapdosni nem bochtátá,
Lassan Török után rendel ballagtatá,
Siklóstul s tábortul űket ki szoritá.

62.

Rézmán eszben uette köröszvény dandárát,
Ot átkozny kezdé atya bolondságát,
Zrinire emberül téríté zászlóiát,
Attyának izené nehéz állapattiát.

63.

Leg elsőben Rézmán Frank Andrást louáru
Chidáual le ueré, s kirántá torkábul,
Lölke ki ment előb ű meleg testéből,
Hogy sem maga földre eset lágy nyergéből.

64.

Chillag Geörgy záfzlóual mellette ál uala,
Rézmán nagy chidáiához erőssen chapa,
Kemény Somfa chidát átal nem uághatá,
Magátólis az chapást nem taszithatá.

65.

Györgynek mellyén Páncér, de az sem tarthatá,
Mert erős Rézmán szúuén által taszítá,
Dárdáiáual együt életét ki rántá,
Esék le zászlóstul Chillag Geörgy hanyattá.

66.

Chak hamar Solymosit azután leueré,
Tholnay Dömötört szablyáual megölé,
Vitéz Sárkány Giörgynek ottan feiét uéué,
Iffiu Jurchichnak életét eluéué.

67.

Rézmán így uiselé magát szablyáiaual,
De Farkasich Péter erős pallosáual
Nem chelekeszik keuesebbet Rézmánnal,
Mert miatta meghal Aga Mehmet Butal.

68.

Juszup oda Bafsát az földre terité,
Kurtot egy chapással az földre leveté,
Teis ártatlanul meg holtál mellette
Jazichi Ahmet, mert kemény seb le uete.

69.

Iszonyú uér ontást nem számlálhatom meg,
Kit ketten miuelnek Farkasich, Rézman Bég;
Mint az eleuen tűz ualamerre mennek,
Mindenűt holt testek halomban heuernek.

70.

Mindennek uagyon már szemén ellensége,
Török és köröszvény öszue uan keuerue,
Halók iaygatása, élők serénsége,
Nagy porral keuereg egyút magas égbe.

71.

Mefzirül meglátá Horuáth országi Bán,
Mint bánik népéuel megdühödöt Rézmán,
Louát farkantiúual meginditá bátran,
Az hun immár népe chak nem futásban uan.

72.

Igy mond : houá futtok, ti Vitéz emberek,
Nézzétek, kichodák, kik tikteket úznek,
Tehát enny körösztént egy Török gyermek
Meg futamatat mezőben. Ah, térjete meg.

73.

Siklós Várábanne ti akartok futni,
It akaryátok Uratokat hadny,
De az ki engemet fog bátran köüetni,
Neki győzedelmet maid fogok mutatny.

74.

Igy szóla, s nem többet. Rézmánra szágulda,
Annak ismég kezében uan kemény dárda,
Mikor az ió Zrinihez közelyeb iuta,
Nagy erőuel, merésséggel reá haytá.

75.

Kemény uasas Pais az haytást megtartá,
De az uasa Paist ugyan átal iará,
De belől páncéron átal nem iárhata,
Zrini éles pallossal Rézmánhoz chapa.

76.

Meg nem tartá asztot az acélios páncér,
Ki omlék Rézmánnak uállábul piros uér.
Mind az által az Uitéz Török meg nem tér,
Hanem kardal ismég Zrinihez chapni mér.

77.

Azomban Mehmetis meszirül érkezék,
Láttya, miben uagyon az fia, Rézmán Bég,
Hogy ha nem érkezik hamar az segítség,
Ezennel egy fia éltenek leszen uég.

78.

Mint magas hegyekbül le szállot kű szikla,
Kinek sohun nem lehet nagy tartalékya,
Nagy sebességgel dül s áló fákat rontya,
Bont, tör merre gördül és semmi sem tartya.

79.

Vgy Mehmet fiának látuan uezsedelmét,
Valakit hun talál, elueszi életét,
Ől, uág, ront és szaggat, az ki menetelét
Tartoztatni akaria ű sietését.

80.

De mikor oda iün, fiát halua láttya,
Gondold meg, szüüének uagyone bánattya,
Mint az fene Tigris kölkét halua láttya,
Hálóiát Vadáfnak s magát is szaggattya.

81.

Igy mond ió Zrininek: auagy te engemet
Fiam mellé teszsz s eluiszed feiemet,
Auagy én ezentül kiontom véredet,
S eleuenen meg rágom kemény szüüedet.

82.

Együt ilyen szókkal az nagy Grófhhoz chapa,
Melyért kemény sisakia ketté szakada,
És ha Bassa kardgia meg nem fordul uala,
Az let uolna Zrininek uégső óráia.

83.

Az Isten Angyala az chapást meg tartá,
Az Mehmet kezében szabliát meg forditá,
Gyorsan az kölchönért kölchönt meg forditá,
Mert kardgyával együt iób kezét el chapá.

84.

Louastul kemény földre Mehmet le esék,
Vitéz Zrini utánna gyorsan leugrék,
Mehmet, roszul torlod meg fiad uezsését,
Ezentúl késérni fogod fiad lölkét?

85.

De, ne fély, meg nem halsz nagy dichéret nélkül,
Mert, la, meg ölettetel Zrini kezétül,
Igy monduán, ki bochátá lölkét testébül,
Mert el uálék feie kegyetlen mellyétül.

86.

Mehmet Bafsa halálán megiedének
Az egész Seregbéli Török uitézek,
Már zászlóstul egyút futni készülének,
Mikor úket megtartá Péchi Olai Bég.

87.

Törököknek hangos torokal így szólla:
Elueszet ama jó uitéz Mehmet Bassa,
Mi penig szaladunk? ez lesz meg torlása
Ú uitéz uérének, serege futása?

88.

Melly uilág szegletin ti akartok élny,
Michodás emberek eleiben menni,
Holt Uratok mellől ha fogtok szaladni,
És testét fiával akariátok hadni.

89.

Ah, ne lászson az ég soha ilyen dolgot,
Hogy ilyen kár után Török agyon hátat;
De ti futástokbannis nem látok hafznót,
Hanem hogy uérünkel főfsük kaur kardot.

90.

Egy reménsége uan meg giőzetetteknek,
Hogy semmi giőzedelmet ne remélyenek,
Nem iobbé tisztességgel halni embernek,
Hogy sem szemén élni szégyennel mindennek.

91.

Én, én, ha az ti győzhetetlen szűuetek
Annit mer, az mennit miuelhet kezetek,
Én leszek dichéretre uiuő Vezértek,
Auagy meg maradandó hirrel halok meg.

92.

Igy monduán, ragada erős kemény dárdát,
Le tafzitá lóruul halua Marko Szilát,
Azután Tót Bencét, és egy gyalog Vaydát,
Cherei Pálnakis megsérté az uállát.

93.

Nem tarhattya magát louon Cherei Pál,
Akarattya nélkül az kemény földre szál,
Ibraim Olai Bég már feie fölöt ál,
Könyörgeni kezde sebes Cherei Pál.

94.

Vitéz ember, ne bánch, mert ió rabod uagyok,
Elég ezüst arany pénzt magamért adok,
Én *Zrini Miklós*nak fő Embere uagyok,
Nem sokáig uasat te nálad hordozok.

95.

Kegyetlenül Ibraim meg mosolyodék,
Monda: nem gyönyörködöm az te pénzednek,
Had othon fiaidnak és gyermekidnek,
Anekül nem szűkös tár hazom, ha élek.

96.

Túlem kegyelmet kérsz, Zrini el bontotta,
Mert kérését Rézmánnak meg nem hallotta,
Az Uitéz Bassátis az földön leuágta,
Azért Zrini öl meg téged, rauasz róka.

97.

Pál uégső óráián igen megbusula,
Kegyetlen Olai Bégnek földről így szólla:
Ám legyen ez nekem legutolsó óra,
De te életed életemnek lesz árra.

98.

Nem sokáég kérkedni fogsz halálommal,
Nem meszi uár téged is kegyetlen halál,
Egy erős kéz miat lölköd pokolban szál,
Engem penig menyország uár kiuánsággal.

99.

Neuet kegyetlen Bég, akkor hozzá uága,
Mikor Pál még többet is szólni akara,
Az éles szablyáual gégeíét elchapá,
Életét és szauát egyszersmind szakasztá.

100.

Együt az chapálsal esztet mondgya uala,
Az én iöüendömet chak ió Isten tudgya,
Haly meg te azomban s mondgyad menyországba,
Ibrahim Olai Bég hogy megyen Pokolba.

101.

Más felől Farkasich mint Siuó Oroszlány,
Pogán Török testet magas halomban hány,
Meg holt ú miatta Durlík Aga Rézmán,
Bassa Kiháiais fekszik földet ráguán.

102.

Adatik ű neki tágos és széles ut,
Mert minden előtte, az merre lehet, futt,
Nem külömben, mikor ki löuik az Ágyut,
Chinál széles nyilást, az mig helére iut.

103.

Chak te magad nem futsz nagy Óriás Rahmat,
Farkasichra bátran hozod nagy botodat,
Régen Rahmat elhatta az maga louát,
Gyalog, mint egy Torony, hordozza nagy bottyát.

104.

Heában Farkasich meguárnod ezt kardal,
Nem árthatsz ű neki keménny pallosoddal,
És hogy ha el nem eited esztet puskáddal,
Vagy maga terhéuel le uér, uagy nagy bottal.

105.

Ottan legelőször puskához ragada,
Az Uitéz Farkasich, s Rahmatra iránya,
Nem iéde Rahmat, de nagy bátran monda:
Félénk eb, mezfirül látni akarsz halua.

106.

Bár Pattantyust oltalmodra hoz magadnak,
Nem ártasz te aual ennek az Rahmatnak,
Bár tűzzel ály ellen én buzogányomnak.
De étke lesz ebeknek és az hollóknak.

107.

Ottan az Farkasich nagy mellyében lúue,
De magas óriás euel el nem dűle,
Bottal Farkasichnak az feiét megüté,
Fél holtan loua mellé földre terité.

108.

Magátis Farkasichra esni bochátá,
Mert seb miat lábon touáb nem álhata,
Átkozoduán magábul lölkét bochátá,
Melly testét éltében oly keuélyen tartá.

109.

Ninch már tartalékya Zrini Seregének,
Mert futnak előtte az Török uitézek,
De, ihon, iún gyalog kegyetlen Olai Bég,
Nem akar el futni, de akar halni még.

110.

Sisaknak csak az fele uagyon feiében,
Az többi mind el töröt sok ütközetben,
Szabláia el töröt, csak fele kezében,
Maga lustos porban és köröszmény uérben.

111.

Száz lik uan paizán, száz kópia darabok,
Mast már környűl uették az egész gyalogok,
De mint kű fiziklának nem ártanak habok,
Vgy semmit nem tehetnek Bégnek gyalogok.

112.

De mihant Zrini Miklós éfztet meglátá,
Louon gyorsasággal oda szágultata,
Vitéz Olai Bégét bántany nem atta,
Mert nagy uitézségét magais chudálta.

113.

Igy szólla Zrini: ad meg uitéz magadat,
Eléggé mutattad már Uitéz uoltodat,
Kiért nem kiuanom énis halálodat.
Vagyok Zrini, ne szégyeld meg adásodat.

114.

Ottan kard darabiát az Bég el haytá,
Zrini neuére szúuét mert meglágítá,
Az ió Groffnak térdéhöz illy szóual futa:
Vram, te neuedre Bég magát meg atta.

115.

Hidgyed, hogy senkinek én másnak magamat
Meg nem attam uolna, mig birnám karomat,
Mert Uitéz Olai Bégnek mondom magamat,
Én szép Péchen tartom mastan lakásomat.

116.

Ezután az nagy Bán Trombitát fuiata,
Maga szép Seregét mind öszue hiuatá,
Mert az szép napis már louait el haytá,
Oceánum Tengerben mert be ufztata.

117.

Bassa táborában magáét szállítá,
Szorgos ifztrázait körüle iártatá,
Ot hált azon éiel, mi uolt másod napra,
Aszt bizom negyedik rész historiámra.

PARS QUARTA.

I.

Fút fárad az ember és kap az uilágon,
Véli, hogy állandó boldogságot adgyon,
Nem hiszi, tőuébül szerenche szakadgyon
Markában, s kis édesért száz űrmet adgyon.

2.

Kit gyakran Szerenchétlenség meszi kerül,
Valaha ű ráis nagy usuráual dúl,
Mentűl nagyob hegyen forgó Szerenche űl,
Annyál nagyob kárral és sebességgel dúl.

3.

Urűl az Szerenche ember esésében,
Azért ű el uefzi, s teszi chak nem égben,
Hogy gönyörködhefsék nagyob esésében,
Mint iuhász kű fziklán kűnek görgésében.

4.

Én ti-nektek példát meszirűl nem adok,
Noha menny hayam uan, annit adhatok,
Mehmet Bassa esetét iól hallottátok,
Ult magassan s bizot, de, la, le hanyatlot.

5.

Boldog az, ki ióban el nem bizza magát,
De kéz szűuel uária szerenche forgását,
Mind ión, mind gonoszon álhatatlanfágát
Láttyuk szerenchének sok féle iátékiát.

6.

Ihon, mast Zrininek ió szerenchéie uan,
De még Ű raitais ennek hatalma uan,
Ma az Törökökön nagy győzedelme uan,
Holnap uitéz feiét meg láttyuk karó fán.

7.

Őrülsz Zrini Miklós, Törököt meg uerted,
Nem sokáig talán nagy árron meg uennéd,
Hogy ne láttad uolna az Bassát, Mehmetet,
Mert halált és romlást chak ez hoz teneked.

8.

De nékem nem szabad illyeneket szólnom,
Mert az ű Szent lelke Istennél uan, tudom,
Hogy Sziget Várában meg hal, tutta, tudom,
Azért el nem biszta magát, én gondolom.

9.

Mert álhatatlan Szerenche ayándékiát
Nem más szüuel vette, mint egy piros almát,
Az kit bánat nélkül mingyárt uífa adhat,
Auagy ha nem ádis, tudgya, hogy meg rothad.

10.

De talán Historiánkbul mi ki léptünk,
És Sziget uezéséről el feleitkesztünk,
Vgy tecik, terhünket aual könnyebittyük,
Ha arrul szólhatunk, kiben uan sok részünk.

11.

Szerenche én uelemis gyakorta mulat,
Mind édesset, keserút keuer egyeránt,
Mulasson bár uelem, annyt nem tréfálhat,
Hogy iól ne esmeriem álhatatlan uoltát.

12.

Azomban az szép nap ű szép harmattyáual
Vidámitá uilágot ékes uoltáual,
Az éielt elüzé szép pirosságáual
Mindennek fénit hagyá sok külömb láttattal.

13.

Sok hangos trombita akkor meg riuada,
Sok harag szouu dob tombolua robbana,
Ki ki immár föl ült ió uitéz louára,
Az gyalog rendben ál, uitézek módgyára.

14.

Föl ült már Zriniis, ál az Sereg elöt,
Sisakián szép Struc tol uér haragos szellöt,
Mellyét fődözi uas és ád neki eröt,
Kezében nagy dárda, s így szól Sereg elöt:

15.

Kit uártunk Istentül és szübül kiuántunk,
Ihon, ió uitézek, mast meg atta látunk,
Ihon, ellenségünkön iár az mi lábunk,
Láttjátok, Istennek irgalma uan raytunk.

16.

Vegyük eszt ű tüle nagy háládó szüuel,
Szolgályunk is ű neki minden erönkel,
Mast az mit chelekednünk hagyot ezekkel,
Meg engedi talán nagyob ellenséggel.

17.

My holt társainkatis itten ne hadgyuk,
De érdemek fzerént mi temetést adgyunk,
Mert ez lefz nekik utolsó ajándékunk,
Illyen ió tétünkért Istentül áldatunk.

18.

Cherei Pál testét ottan lóra téuék,
Osztán az többitis földrül mind feluúék,
Két huszan uoltanak meg holt uitéz testek,
Ezeket feluúék körösztény uitézek.

19.

Vitéz Farkasichot téuék Lecticában,
Mert meg nem hol uala ifzonyú chapásban.
De ű chak alig élt, mert feje chontyában
Ninch talán egys, ki uolna ép uoltában.

20.

Az seregek közöt ezek hordoztatnak,
Rokony s társay körülettek uannak,
Szép uitéz szókkal sebeseket bisztattyák,
Kötözik sebeit, szánnyák és ohaityák.

21.

De mind ezek elöt megyen két száz louas,
Mindenik fegyueres és mindenik tollas,
Fénlik mindeniknél páncér, sisak s karuas,
Mindeniknek hátán egy haragos farkas.

22.

Nem uolt egyknek is kópiáia az harcon,
Mert inkább hordozot karabint oldalon,
Mast kopiát kezében tart, és kopia uason,
Mindeniken Török fei rá ütue uagyon.

23.

Két száz gyalog osztán ezeket köueti,
Minden maga rabiát mellette uezeti.
Van keche mindenhen, deli tekintety,
Vélnéd lába földet hogy nemis illeti.

24.

Hat Török Agának hat louas az feiét
Hordozuán nagy kopián, gyalog után léptet,
Ezek után uifzik az Rézmán fegyuerét,
Bassa Kiháiáét és Mehmet Bassáét.

25.

Három Párduc bőrös hadnagy megy azután,
Aszt az három feiet uifzik magas kopián,
Jún Péchi Olai Bég maga ezek után,
Látod, hogy haraggal ül mastis ló hátán.

26.

Ofztán tizen három Török zászló megyen,
Esztet tizen három uiszi gyalogh legény,
Ofztán az dandáris iün rendelt Seregben,
Lobbognak az zászlók, uannak nagy örömben.

27.

Husz nagy nyaku teue megyen sereg után,
Az Bassa sátorát hordozzák az hátán,
Van negyuen öszuérís és bial két hatuan,
Ez mind nyereség uolt az Siklósi pusztán.

28.

Mikor Sziget Uárhoz közel érkezének,
Akkor mind meg álnak az rendelt Seregek,
Edgyüt hálát aduán az élő Istennek,
Háromszor szent neuét hangal kiálták meg.

29.

Zrini uitéz louáruul ottan le szálla,
Az fő Hadnagyokkal Szent házban ballaga,
Ot az nagy Istennek sok hálákat ada,
Mert efztet Istennek ű tulaydonitá.

30.

Az Szentegyház előtt gyalog puska ropog,
Az bástyán sok ágyú ifzaniúan durrog,
Füst, kiáltás edgyüt magas égben forog,
Talán az égbennis halyák eszt Angyalok.

31.

Az Szentegyház előtt egy deuán szőnyegre
Az uitéz holt testek rendel uannak téue,
Meg látá ió Zrini, az mikor ki iűue,
Igy szólla ú nekik ú keserült szűue:

32.

Michodás áldással dichérielek tiktek,
O, körösztény módra megholt uitéz testek,
My édes hazánkért el fogiot éltetek,
Minket dichősitet ti uitéz uéretek.

33.

Szűbül kiuánhatom, köszötök fekünném,
Ti szerenchéteket hogy ne iriglyeném,
Mert ültök Istennek ti mostan iób kezén,
Legyen hát ueletek Isten mind örökkén.

34.

Talán az az Isten, kinél uigattok mast,
Hoszb utat hagyot nékem és probálást,
Hifzem, nem sokáig ez testem unalmast
It hagyom, s meg láttyuk Menyországban egymást.

35.

Igy ió Zrini holt szolgálitul buchúzék,
Hadnagyival edgyüt az Várban bé lépék,
Ottan eleiben fia, Geörgy, uiteték,
Melynek az Attyától illy szép szó adaték:

36.

Tanuly, fiam, túlem Isteni félelmet,
Tanuly fáratságot s kemény uitézséget,
Mert kel tenéked is köuetned engemet,
Sokat iárnod, fáradnod s uerétékezned.

37.

Azomban nagy asztalok meguetettének,
Zrini Groffal uitézek ot le ülének,
Vitéz Olai Bégetis abbul böchüllének.

38.

Zrini uitézeket mind ió szūuel tartya,
Kire köszön ió bort aranyos kupában,
Dichéruén, uiselte hogy iól magát harcban,
Kit szóual apolgat, meg aiándékozuán.

39.

De mihant ió bor feieket melegité,
Ki ki gondollattyát, mindent fére téué,
Némelly horuáth Dáuorit nagy torkal kezdé,
Némelly haydu táncot fegyuerrel szökdösé.

40.

Ki dichéri louát, ki erős fegyuerét,
Ki társát, ki magát, ki nyert nyereségét,
Minniáian peniglen Vrok uitézségét,
Fön szóual kialtyák és dichérik ütet.

41.

Chak maga Olai Bég szomorú szūuel ül,
Bánatos gondokban feie chak nem őszül,
Sok Uitéz szók közöt chak az ú szūue húl,
Néha nagy bánattyában chak el nem merül.

42.

Illy nagy szomoruságát Zrini hogy látá,
Vitéz Ibraimot illy szóval szóllítá,
Lágych meg bánatod, Uitéz, ne bánkódgyál,
Mostan te mi uelünk bátran egyél, igyál.

43.

Az melly Isten téged mast rabságra adot,
Módot szabadulásodban magánál hagyot,
Ninchen szomorúságodra neked okod,
Hogy most az szerenche ueled igy mulatot.

44.

Mindent chelekettél, ki tñled lehetet,
Isten akarattyát mássá nem tehetted,
Nem ugy, mint rabomat, tartlak én tégedet,
De mint magátul iűt uitéz uendégemet.

45.

Felel Bég Zrininek, s szemében bátran néz :
O, nagy hirű, nagyob uitézségű uitéz,
Melly meg győzettekre kegyelemmel néz,
Őrülök, ide hozot szerenche széluész.

46.

Méért szégyenleném nálad rabságomat,
Ha te rőszketteted Török birodalmat,
Ha te meg chorbitod mi fényes hódunkat,
Azoknak legnagyobb része uagyok én hát?

47.

Vitézségemmel is soha nem kérkedem,
Mert egyedül uitéz mindenható Isten,
Chak alázatossan Nagyságodat kérem,
Hogy illyen raboddal ió kegyelmet tegyen.

48.

Hat máfa ezüstöt uálságomért adok,
Vrnak ualó louat neked hatot hozok,
Ved tülem ió neuen, kit ió szüuel adok,
Értékemet, ennél mert többet nem tudok.

49.

Nem kel nékem pénzed, így felelt Zrini Bán,
Aranyom, ezüstöm mert énnékem töb uan,
Hanem Törökök köfzt egy uitéz szolgálám uan,
Annak szabadulását én szüuem kiuán.

50.

Az szolgálámát hiyák Radouán Vaydának,
Vitézségén kiuül semmie sinch annak,
Hidgyed, de hallottam — és az ű sarcának
Nem tesz száma annyt, mint aiánlásodnak.

51.

Esztet szabadich meg, osztán menté teszlek,
Itten meg chokolá Bég kezét Zrininek,
Mert engedet az Ur méltó kérésének,
Érte rabok minniáian lének kezessek.

52.

Azomban az gyors hir fzárnyára felkele,
Sebesebben szélnél, s madárnál repülle,
Hir, mellynél ninch gonoszb, s melly hamaréb nőne,
Az melly futásában nagyob erőt uenne.

53.

Valamerre megyen az Bassa ueszéset
Ezer trombitáual hirdeti eluesztét,
Nem nyugouék, mig nem tölté Chászár fülét,
Ama nagy Chászárét, Szultán Szulimánét.

54.

Szokása szeréntis hamissan hirdeté,
Hogy Török Várokat Török mind elueszté,
És hogy Guilirgi Bassát Zrini meguerte,
Harcról egy sem szaladot, mind meg ölette.

55.

Chászár illy rosz hirben igen megütközöt,
Mert haluán ezeket, ugyan feleitkezet,
De téteti magát, hogy ú nem félemler,
És az Bafsák elöt mutat bátor szüuet.

56.

Nem hiszi Bafsának derekas uezését,
Itélúen Mehmetnek mondhatatlan esét,
De hamar ki ueté szüuéből kétségét,
Mert sebes Iszlán hozá bizonyos hirét.

57.

Harcrul chak aliglan Siklóstul szaladot,
Hozot magáualis derék bizonságot,
Mert hegyes kopia uas hátában ragadot,
Feién két seb, Iszlán Chászárnak így szóllott:

58.

Vram, ki Oceanum tenger uizéuel
Határosztatod neuedet s az egekkel,
Kiuánám, hogy hozzád iühetnék iob hirrel,
Hogy sem az kit kel hoznom kételenséggel.

59.

Taieléri Mehmet, az te uitéz Bassád,
Akaruán próbálny üdötlenül próbát,
Siklósnál meg szállította uolt táborát
Elueszté azt, uitéz fiátis és magát.

60.

Az Zrini kardgya eszt mind meg emésztette,
Nem uélem, közülünk sok elkerülhette,
De uég uárokbannis olly iedést uete,
Chak nem pufztán uagyon némelly körülete.

61.

Én magam chak alig is futua szállattam:
Bizonyyal az Bassát, s fiát halua láttam,
Péchi Olai Béget kaúr kézben hattam:
Mindent meg emésztet az kaúr kard, Uram.

62.

Chászár eőszue hiuá mingyárt Vezéreket,
Mihant bizonyossan érte illy hireket,
Mond nekik: mi máshun nézünk ellenséget,
Addig az Horuát Bán, nézd, miként ront minket.

63.

Minniáian chúfságra bizony méltók uolnánk,
Ha ezt mi Zrininek mastan elhalgatnánk,
Mast kezünkben uagyon mi büntető pálcánk,
Hadgyunk békét ártatlan Eger Uarának.

64.

O, melly nagy büntetést fogok raytad venny!
Miképpen fogtok uéretekkal fizetni!
Te leg először uakmerő Horuáth Zrini,
Feieddel Taielérit fogod fizetny.

65.

Azért én Bassáim, mingyárt az hadakat
Vifza hiuafsátok, az kik sebes Dunát
Én parancholatombul által ufztatták,
Mindgyárt uifza záfzlókat hozzám fordichák.

66.

Szokolouich Mehmetnek meg parancholá,
Ez leg feőbb s keduesseb uezére uala,
Hogy Kadileschernek ezer iuhat adna,
U Isten neuében Sasoknak ofztatná.

67.

Ezer iuhat uágata pufzta mezőben
Kadilescher, s egyet sem hagyta bőrében,
Ez uala Szultánnál igen böchületben,
Mert uala ú fő pap és Érsek hitekben.

68.

Szálla sok Sas földre, s az barmot ellepé,
Rut horgas orrokkal azt szagatni kezdé,
Szántalan sok holló krákog minden felé,
Toluay kánya, lopó héya uan keuerue.

69.

De chudát én ti nektek mondok ezennel,
Ihon iún egi nagy Sas haragos körméuel,
Hasomlit ördögöt feketeségéuel,
Bialt nagyságáual s rettenetességgel.

70.

Háromszor kerüllé szárnyon az iuhokat,
Szárnyait mozgatuán, mint Gálya uitorlát,
Végre alá fordítá sebes sugárát,
El kergeté, úzé mind az madarakat.

71.

Mikor már egy sem uolt, akkor ú le szálla,
Az sok dög közöt kegyetlenül sétála,
De ú chak egyket is meg nem kostolá,
De egy sötét folyhőben eltűnik uala.

72.

Kadilescher ezen igen meg íédet,
Tudgya, ióuendóie ennek nem ió lehet,
Igy szóllítá meg Szokolouich Mehmetet:
Haich meg, Uram, haich meg szómra te füledet.

73.

Noha neked nekem sokat nem kel fízólnom,
Mert eszt az ióuendót átal érted, tudom,
Menéfünket Szigetre én nem iauallom,
Mert madarak által Isten tiltya, látom.

74.

Látád, Saskeselló mint úzé aprókat,
De még ű sem bántá az nyuzot iuhokat;
Bizony ez ielenti az Chászár haragiát
Mi ránk, hogy meg nem ueheti Sziget uarát.

75.

Úzny fog benünket erőuel ostromnak,
Fogunk futni előtte, mint hollók Sasnak,
Magának sem mondhatok iót az Chászárnak,
Mert eluefzténk ködben röpülését Sasnak.

76.

Mikor Eger uárra hamalyát hántunk,
Vgy mutatta, ualamint kiuántuk magunk,
Eger uárba űlni fog az mi Chászárunk,
Magunkis szerenchessen minniáian iárunk.

77.

Mind ezeken sem iét az nagy Szulimán,
Mutat bátor orcát Mehmetnek sátorban,
Szüüében, nem tudom, ha mint száiaúal uan,
De bal ióuendóket neuet meg gugoluán.

78.

Mi ugy chelekedgyünk, monda az Mehmetnek
Mint tudunk legiobban s mint uitéz emberek,
Többbit akarattyára hadgyuk Istennek,
Éhtelen madarak minket nem iéftnek.

79.

De mi számunkra iob iöuendő nem lehet,
Tuddé, uitéz fzolgám, Szokolouich Mehmet,
Méért az sok madár az dögbé nem euet,
Vár köröfzténytestbül mert hamar iób étket.

80.

Holnap, ha Isten egészségünket adgya,
Legyen kézzen mindennek nyeregben loua,
Indullyon Istennek szerető tábora,
Vagyon Mahometnek mi reánk nagy gondgia.

81.

Elnyuguék az szép nap chendessen azomban,
És nem igen sokára lén, éfél táyban,
Illyen nagy történet esék az sátorban:
Két fene ló megszabadult egy sátorban.

82.

Ki futának Sátorbul nagy harcolással,
Sátor köteleket szagatnak rugással,
Tipornak már mindent nehéz uas lábokkal,
Az egész tábort fel futnak gyorsasággal.

83.

Kinek feiét nyomiák fekue, kinek hasát,
Rá szagattyák, döntik kire az sátorát,
Ki iaigat, ki fegyuert kap, bisztattya társát,
Minniáian gondolliák kaur chalárdságát.

84.

Nem tudom melliktül egy szózat ki iúue,
Ha mast Bán Zrini Miklós ielen lehetne,
Hitemre minniáiunkat öszue keuerne,
Az Isten ne adgya, hogy Zrini it lenne.

85.

Iszkender Talismán hallá Zrini neuét,
Nem hallá szomszédnak az többi beszédét,
Véli bizonyosnak Zrini ot lételét,
Fut, buyk mindenüt, nem tarthattya fzuúét.

86.

Kiált Török barát: Zrini raitunk uagyon,
Láttam fzeimeimmel, bár minden ízaladgyon,
Fut az ki eszt hallya, keués ki maradgyon,
Az ki bátorsággal ízabliához ragadgyon.

87.

Föl zöndüt az tábor, minden felöl futnak,
Némelliek egymás közt igen uagdalkoznak,
Esmeretlen népek ha öszue találnek,
Ki ki maga társát alittá kaúrnak.

88.

Az ki kaúrt kiált, ottan feiét ueszik,
Mert bizonynal kaúrnak útet itélik,
Rettentő kiáltáfsal tábor meg telik
Embert, louat, sátort magok köszt keuerik.

89.

Már Murtazán Bassa kiment az táborbul,
Hogy meg nézze, láfsa, történt ez mi okbul,
Vannak harmincz százan ezek mind louasul,
Ki küldetnek Szokolovich Bassátul.

90.

De már Aigas Bassa, Circafsok hadnagya,
Miuél rend raita uolt, tábort körül iára,
Volt tizenhárom száz az ú ió louassa,
Mikor sötétségben Murtazánt meglátá.

91.

Véli, hogy ez legyen az kaúr choportia,
Keués bátor szóual uitézit bisztattia.
Az maga choportiát Törökre indittia,
Nem kérdez, nemis szól, chak haraggal uágia.

92.

Nagy erős dárdáual sokat földre uere,
Mert néki mindenik ez esmeretlennie,
De nem álhát Aigasnak senki ellene,
Erős ú magais, s uan uitéz serege.

93.

Szalah az Murtazán uifza mind népestül,
Szalah nagy serege nagy dichéretlenül,
Aigas a Murtazánt el éri közélrül,
Nézi, uéli, legyen hadnagy kaúr közül.

94.

Buzogánnal Murtazánt erőssen üté,
Akarattia nélkül az földre teritté,
De nem bántia, tüle hogy nyeluet uehetne,
Kötözue egy tűzhöz sietue uiteté.

95.

Illy zöndülést haluán az Szulimán Chászár,
Szántalan louafsal az tábor közöt iár,
Vagyon körüllötte sok ió puskás Janchár,
Nézi, honnan lehet köztök illy zurzauar.

96.

Zrinitül ű nem fél, mert tudgya bizonynal,
Madár sem iúhetne illy hamar szárnyáual,
Azért mindent bisztat, az kit futua talál,
Végre chendeseduén, egy kis tűznél meg ál.

97.

Hát, ihon, Murtazánt huzza Aigás Bassa,
Hogy meg nézné tűznél, ki legyen, akaria ;
Szerenchére talált ottan az Chászárna,
Mefzirül esmérúen Chászárt, neki szólla.

98.

Im, hatalmas Chászár, Zrinit hozom neked,
Egi bot ütéseinek esztet köszönheted,
De Murtazán kiált, hát ne bánch engemet,
Török uagyok énis, esmérlek tégedet.

99.

Aigas Murtazánnak nézi bátran szemét
Mond, bizony nem érdemled az Török neuét.
Illy szókkal oldozá meg kötözöt kezét,
Nem meri Murtazán fel emelni szemét.

100.

Ot Aigas Chászárna, mint iárt, megbeszélé,
Murtazán mint futot és miként kötözé,
Az Törökökbennis hogy sokat le uere,
Mert nem tudgyák uala az ielt s nem esméré.

101.

Vitéz Aigas nagy tisztességben marada,
De Murtazán, miuel szégyennel szalada,
Az Vitézek elót uala gyalázatban,
Chászár uifza tére chendesült táborban.

102.

Török három ezer elueszté életét
Mert Aigas ezeret uága Murtazánét
Ki maga futásban szakasztotta feiét,
Kinek puska szagatta mellyét és feiét.

103.

Elég nagy gondgya uolt az uitéz Bassáknak,
És még magánakis az okos Chászárnak,
Hogy az föl zöndült népet meg chillapichák,
Am nehezen késüre meg chillapiták.

P A R S   Q U I N T A

1.

Egy felől Szulimán uan nagy készüllettel,
Más felől Horuát Bán Várra gondot uisel,
Meg tölt szorgos füle már Chászár hiréuel,
Hogy iün romlására minden ereiéuel.

2.

Al rettenthetetlenül Zrini nagy gondokon,
Mint nagy tornyos kú fiziklák magas Késmárkon,
Heában kűszkeódnék nagy szelek azokon,
Ereieket uesztik heában ostromon.

3.

Vgy Zrinit nem iésztheti gond, sem rettentés,
Ha Atlas leromlik, ha az nagy ég le és,
Mert álhatatosra az félelem nem és,
Az ki igaz ügyel s ió sziuel fegyueres.

4.

Hadnagyokat, Vaydákat elől hiuatá,
Az Úitézlő rendet mind elől állatá,
Mikor edgyüt lenni űket mind meg látá,
Illy szókkal hozzáiok bölch száiat megnitá :

5.

Nem uéletlen dolgot szerenche ránk készít,
Nem teszi uáratlanul ránk, az kit épít,
Kit nagy szüuel uártunk, uitézek, uagyon it,
Had, fegyuer előttünk, mellyet pogány készít.

6.

Hatalmas Török Chászár, Szultán Szulimán,
Huzza ránk haragiát, mint dühös orozlán,
Minket elueszteni és rontani kiuán,
Vagyon reménsége szántalan sok hadán.

7.

Minden reménsége az sereg sokaság,
Hatalma, ereie szántalan Janchárság,
Bisztattia uezéliúnkre sok számu louasság,
Sok uilág szegletrül öszue gyült pogánság.

8.

Esztelen, ki ueti illybül reménségét,
Vtollyának tartia az Isten kegyelmét,
El rontia haraggal Isten reménségét,
Louassát, gyalogiát s rettentő fegyuerét.

9.

Ezért ú Farahot rontá keménséggel,
Goliátot meg gyalázá egy gyermekkel,
Filisteusokat rettenetességgel,
Ronta pogániokat boszu álló szúuel.

10.

De irgalmatis tet alázatos szúuel,
Az ki chak ú benne uagyon reménséggel,
Ezért tet irgalmat az Sidó népekkal
Sok szent királiokkal és Dáuid gyermekkel.

11.

Ime, nem röuidült meg keze az Urnak,
Kegyelmes fülei be nem duggattattak,
Hányszor mi magunkon az Isten irgalmát
Láttuk, s tapasztaltuk számos ayándékiát.

12.

Azon ellenséggel mi harcolni fogunk,
Kit szokszor előttünk, mint barmot, haytottunk,
Fegyuereket, tisztességeket eluontuk,
Isten irgalmából szokszor elrontottuk.

13.

Nem gondolhattiuk aszt, hatalmas uitézek,
Hogy az mi kezeink bár kézsek s keméniek,
Veghöz illy rettenetes próbákat uittek,
Mellyekért tisztelnek minket az emberek.

14.

Nagyob erő uolt az, mert az nagy Isten uolt,
Az ki mi érettünk hatalommal harcolt,
Kezünknek erőt, szüuünknek bátorságot
Chinált, és az pogányttul el uette asztot.

15.

Ihon, mit chelekedet értünk Siklósnál
Az kegyelmes Isten szántalan tatárral,
Mint az terhes fölyhő iüt ránk sokasággal,
Minket kész praedának tartot ú magánál.

16.

Az Isten azoknak elrontá rendeket,
Meg tompitá nagy szüueket s fegyuereket,
Azért nem akarának uárni bennünket,
Vágtunk le ú benne kétszer két ezeret.

17.

Vér s fáratság nélkül meg uerénk Ulámát,
Melly nagy dühösséggel ránk hozá nagy hadát,
De ot hagyta Ulmán szántalan sok prédát,
Ot hagyta sok Agát, Gyáfert maga fiát.

18.

Mastis Babochai Rinya Török uértül
Meleg, és feiérlik mező sok holt testül,
Buday Törökis futot mint por széltül
Elóttünk, mert Isten uolt fegyuerünk körül.

19.

Melly acélyos pais tartot meg magamat,
Mikor Babochárol ellúuék louamat
Ágyubul, s mászodszor feiembül tollamat
El szaggatták, közel láttam halálomat.

20.

Ihon, chak nem régen nem látánke chudát,
Mikor Isten kezünkben adá Korotnát,
Nem uáránk Ágyutul falának romlását,
Illetetlen meg ueuénk erős kú falát.

21.

Arszlán Jahiogli el futa előttünk,
Nem meré meguárni haduerő fegyuerünk,
Mert tutta, hogy nagy Isten uagyon mi uelünk,
Azért úket akkor untig vágtuk s öltük.

22.

Az Siklósi mezőn Taieleri Mehmet
Ot ueszté táborát, fiát és életét
Alig uolt talán egy, az ki hirt uihetet
Az Török Chászárnak, mert többi elueszet.

23.

Előb el fogy éltem, o, erős uitézek,
Hogy sem ki mondhassam kegyelmét Istennek
Mast sem hágy el nagy hatalmu keze tiktek,
Tyis ú szent neuéért ferénkedgyetek.

24.

Minden felől ránk néz az nagy köröszténység,
Mi uitéz kezünkön uan minden reménség,
Soha még mi reánk nem iút rut szégyenség,
Azért rakua hirünkkel föld, tenger és ég.

25.

Mastan meg neuelnünk kel az mi hirünket,
Auagy Tifztességgel uégeznünk éltünket,
El nem rontia üdö chelekedetünket,
Valamig uilág lesz, és lát ember eget.

26.

Azis minekünk nagy tifztességünkre uan,
Hogy maga ellenségünk Szultán Szulimán,
Kit mi ha meg győzünk, mint remenségünk van,
Világ biró Chászárt meg győztük az harcban.

27.

Harcolnunk peniglen nem akar mi okért
Kel, hanem szerelmes köröszmény hazánkért,
Vrunkért, feleségünkért s gyermekinkért,
Magunk tifztességéért és életünkért.

28.

Előb halua lássa pogány eb teftünket,
Hogi sem el uezsessük meg számlált kinchünket,
Hogy sem ű pórázon hordozzon bennünket,
Szabadságunkal edgyüt rontuán hirünket.

29.

Arra fogia uetni minden mesterségét,
Hogy mint bolondokat hittel challyon minket,
Bolond az, ki Török szauának ad hitelt,
Mert Váraual edgyüt el uezsti életét.

30.

Am uitéz Amadi erős Visegrádat
Meg adá Töröknek, nagy szomiuság miat,
Éltéuel fizeté, s késsü báná dolgát
Igy Vitéz Lossonci adá Tömösuárát.

31.

Meg adá Lossonci nagy kételenséggel
Tömösuárnak falait együgiú szüuei;
De giorsan meg fizeté kedues éltéuel,
És minden uitézinek el uesztéséuel.

32.

Ninch mit hinnünk nekünk az Török Chászárnak,
Mert nem lén embere még esküt szauának,
Meg nem adá Budát az király fiának,
De nagy hitetlenül meg tartá magának.

33.

De hogy adna hitet, kinek hiti ninchen,
Töröknek hogy hinnénk, ki hazug mindenben,
Minekünk meghalunk kel ebben az helben,
Auagy meg kel gyöznünk, bizuán Istenünkben.

34.

Ez a hel s ez az Vár legyen dichőségünk,
Auagy madár giomra mi koporsó helünk,
Mindenképpen emberek s uitézek legyünk:
Vgy marad meg örökkén az mi szép hirünk.

35.

Feiem fön áltáig leszek én ueletek,
Efküszöm feregek élő Istenének,
Kiuánom, hogy tiis így chelekedgietek,
Éles szabliát kézben tartuán esküdgietek.

36.

Vitéz Zrini szauáual meg bátorottak,
Az egész Szigetuári uitéz Leuenták
Előtte megrendelt Seregben állottak,
Mezételen fegyuert kezekben tartottak.

37.

Mint mikor az föl szél Kézmárkbul ki szakad,
Ama sűrű fenyős erdő közben akad,
Támaszt zugást nagyot, nem reked, s nem lankaú,
Haiul előtte lágy' és kemény ág szakad.

38.

Illyen nagy zöndüles esék ű közikbe,
Mert föl forr az haragos uér mindenikbe,
Kiuánnya mindenik ellenség uérébe
Hamar kezét fösthesse és az szüüébe.

39.

Ot Farkasich Péter, mert meg gyógyult uala
Abbul chapásbul, kit Rahmattul nyert uala,
Szablyát húueléből Groff előt ki ránta
Az egekben nézue így esküszik uala :

40.

Hald meg, te igaz Isten, én beszédemet,
És te, o, uitéz Groff, én esküésemet,
Hazámért kiménlem hogi ha életemet,
Ha uigan nem ontom, a hol kel uéremet ;

41.

Hogyha meddig élek, el hagyom Vramat,
Vagy gondolok az hel ellen practikákat,
Isten, boszuálló köueddel magamat
Űs meg, és lölkömet uesd pokolban hanyat.

42.

Volt Farkasich Zrininek fő Kapitánnya,
Ű serege két száz harmincz kettő uala,
Mindeniknek pánczér, karuas és Sisakia,
Minniaian föl szóual így esküsznek uala.

Vitéz Farkasich.

43.

Nouák Debeliáknak nemzetibül ualó,
Chelekedetiuelis bizony hasomló,
Töröt lába alat sokszor Török zászló
Heuert ű alatta, sok Török, sok holt ló.

44.

Mihant férre álla az uitéz kapitán,
Iún száz ötuen kardal Nouákouich Iuán,
Haragos Tigrisnek uagion bőr az hátán,
Kegyetlen Sas tol uan szegezue paisán.

45.

Száz mesztelen szabliát Dandó hoz ez után,
Maga uan előttök, iár mint egy Oroszlán,
Ez is ugy esküuék, férre álla osztán,
Vtánna érkezék százzal Orsich Istuán.

Erős Dandó.

46.

Ennél nem szülhetet Anya merészebbet,
Erős testel biró sem termetesebbet,
Azt tudnád, hogy Mars iár, mikor látod űtet,
Sokszor szemeiuel Törököt kergetet.

47.

Iún Szechődy Mátthé, nagy tarka kechéuel
Bé fődözue magát és páncér fegyuerrel,
Nagy mesztelen pallost tart erős kezéuel,
Meg esküuék ezis száz erős legénnyel.

48.

Hát Alapi Gáspár négy ötuen szablyáual,
Jún, uan be fődözue Párducnak hátáual,
Vitéz módra ékes szép daru tollakkal
Bőuelkedik uitézséggel s okossággal.

Okos Alapi.

*Kegyellen
Radouán.*

49.

Iűsz teis kegyetlen Radouán Andrián,
Mert Vrad ki uáltot az Olay Bég sarcán,
Hidgyétek nem fenéb ennél az Oroszlán,
Mikor Török seregben keueredue uan.

50.

Küldöt már hat százat Törököt Pokolban,
De még küld ezeret, uan olyan szándékban,
Száz seb uagyon testén, mellyet nyert harcokban,
Nem régen legtöbet, ha esék fogságban.

51.

*Rettenetes
Stipán Golemi.*

Ihon, Stipán Golemi rettentő testel
Lépik, mint egy halom, rettenetességgel:
De ennek nem árthatni soha fegyuerrel,
Mert keménnyeb bőre uasnál s kemény kűnél.

52.

*Bat Deli.
Haragos Patatich.
Giors Papratovich.*

Im, Bata Péteris deli öltözettel
Iűn edgyüt haragos Patatich Péterrel,
Papratouich Farkas iűn könyű testéuel,
Ez mindenik uala száz száz ió legénnyel.

53.

Maga Kobách Miklós két száz legént uezet,
Mert hadnagy Cherey Pál társa el uezet,
Bizony ezeretis ez méltán uezethet,
Mert rauaszab nálánál hadban nem lehet.

54.

Nagy Geőry.

Hatalmas Bika.

Iűn Balás Deák is nagy Geőry Matthiással,
Meduei Benedek hatalmas Bikával,
Mondom, bizony hatalmas Bika Andrással,
Ki louat s Törököt öl chak egy chapással.

55.

Geréci Bertais ötuen legént uezet,
Mert többi Olai Bég keze miat uezet,
Magais Geréci feién sebesedet
Legutolsó harcon, kiben Bassa uezet.

56.

Iuranich Lörinchis zászló tartó uala,
De nem régen történt Waydáia halála,
Azért érdeméért téuék most Waydáuá,
Mert sok utézségét harczokon mutatá.

Szép Iuranich.

57.

Iffiu Iuranich, mellynél szöb Iffiat
Soha az nap szeme uilágon nem láthat,
Vezet maga után ez két ötuen szabliát
És Ostrony Péter utánna más százat.

58.

Hoz Horuáth Radiuoy száz legént ez után,
Eztet százzal köueti Baioni Iuán,
Guszich András százzal az ű nyomába uan,
Ez megtartá Zrin Várát Töröktül bátran.

59.

Ihon, Deli Vidis, Törökök ostora,
Mert tanittyá űket giakor szaladásra,
Iűn maga ez utol hatalmas leuenta,
Véle iűn haragos ötször ötuen szablia.

60.

Keués hasomlitanom eszt Oroszlánihoz,
Mert hasomlób haduerő haragos Márshoz,
Lácik az szeménis, hogy halált s lángot hoz,
Ez négy ölny uas dárdát kezében hordoz.

61.

Selyem páncér üngel öltöztette testét,
Nagy niuszt bőr kápáual bé fődözte feiét,
Azon kerechen szárny mutattia szépségét,
Egy nagy nehéz pais suliosittia kezét.

62.

Nagy mamuz az lábán kemény földet szántia,
Kemény fringya kard oldalát támasztia,
Ez uolt Szigethy Leuentáknak uirágia,
Bölch, erős, giors, haragos, mikor akaria.

63.

Ezek mind esküüének Szigethy Grófnak,
Hogy uéle az Várban meg halni akarnak,
És hogy ű mellőle holtig el nem uálnak,
Hanem hiuek lesznek néki s az Országnak.

64.

Mustrát el uégezuén szorgalmatos Zrini,
Várnak állapottyát kezdé látogatni,
Agyukat Bástiákra rendel föl huzatni,
Fegyuert uitézeknek és port osztogatni.

65.

Minden féle profontot, hadi szerszámot
Bort, kenyeret és hust és elegendő sót,
Sok kapát, laitoriat, mindenféle ásót
Tüzes mesterséget, főchkendő tűz ótót.

66.

Sok deszkát, taligát, és égny ualó fát,
Salétrumot, kénkút, s éget magyaró fát,
Sok kemény töly fábul temérdek gerendát,
Egy szóual, az mi kel Várnak, mindent hozat.

67.

Meg hagyá azután, senki ellenséggel
Beszélly ne meryen az pogán Törökkel,
Mert ha találtatik, meg fizet feiéuel,
És nem leszen neki semmi kegyelemmel.

68.

Isztrásákat osztán körül az palánknak,
Hogy mind éiel-nappal esztet rendel iáriák,
Futnak, szorgoskodnak az sok Uitéz Waydák;
Magok személyek szerént Várat uigyázzák.

69.

Mikor mind ezeket Zrini uiué rendben,
Mikor hiuatallyát tudgya immár minden,
Tartozása szerént ira egy leuélben
Magyar országi királynak ilyen képpen :

70.

Vagion immár két heti, Fölséges Uram,
Hogy az Török Chászár készitti kargiát rám,
Bizonios emberimtül eztet hallottam,
Azért Fölségednek eszt tuttára attam.

71.

Az mint lehetettis, készültem mindennel,
Vitéz szolgáimmal, minden mód fegiuerrel,
Szorgos uigiázással és minden ió rendel,
Vége szerenchének de uagion Istennel.

72.

Irhatom bizonynal asztot Fölségednek,
Hogy prouideáltam Sziget szükségének,
Ha kézbül maradást rendelt Isten ennek,
Ez tartya meg, az melly ir te Fölségednek.

73.

De félek, más ueget tet Isten ez Várnak,
És az Várral edgyüt az te hú szolgádnak,
Mint főuenynek mondgyák mert számát pogánynak,
Azért chak kúuelis it be burithatnak.

74.

De chak az te feied legyen egészségben,
Örömet meg halok én ebben Szigetben,
Kérem Fölségedet, hogy emlékezetben
Fiaim legyenek nálad s kegyelemben.

75.

Mostan én örökkén buchuzom te túled,
Mert tudom, nem látom soha Fölségedet,
Azért, ki teremté földet és az eget,
Az a mindenható legyen Isten ueled.

76.

El uégezuén leuelét, be pechétele,
Osztán fiát, Geörgyöt, szépen meg ölelé,
Okossan, röuiden néki így beszéle,
Az gyermek attya szauát igen fülelé:

77.

Fiam, én utolszor mast látlak tégedet,
És azértis áldom az én Istenemet,
Hogy hallanod hatta uegső beszédemet,
Hald meg, fiam, kérlek, az én intésemet.

78.

Ihon, Vraságban hagyak én tégedet,
Kardal böuitetem az te értékedet,
Mindened lesz, tanuly Isteni félelmet,
Isten meg neueli minden szerenchédet.

79.

Tanuly én tülemis nehéz uitésséget,
Tanuly fáratságot s hazádhoz híuséget,
Tanuly tülem iószágos chelekedetet,
Mástul penig szerenchét s annak gyümölchét.

80.

Én már éltem eleget, láttam gonoszt s iót,
Már megis untam heában ualóságot,
Mert láttam mindenkor, kit az uilág adot
Egy kézzel, kettőuel mingyárt uisza rántot.

81.

Nem láttam semmi iót, kiben megnyughatnám,
Nem találtam nyugouást, kiben bizhatnám,
Chak néked *Jehoua*, az mikor szolgáltam,
Akkor meg elégettem és meg nyugottam.

82.

Fiam, annak szolgálj, és iáry azon uton,
Kit fia Istennek rendelt ez uilágon,
Ez ad neked erőt az Török pogányon,
Az ad ió szerenchét ezen az uilágon.

83.

Osztán emlekezzél az én sok probámról,
Ne légy, mint elfayzot Galamb kemény Sastul,
Kardal te keressed hiredet pogántul,
Mondhassák, igazán faizottál Zrinitul.

84.

Én égben az Istent imádom éretted,
Hogy bőviche mindenkor az te erödet,
Adgya, hogy szolgálhas néki kedue szerént,
És hogy sok üdüre menyben lás engemet.

85.

Eszt az leuelemet uid giorsan királyhoz,
Tudhasson ideién készülni az hadhoz,
És nyulni ió móddal az ország dolgához,
Mert sietséggel iün Szulimán az Várhoz.

86.

Kemény szüüü Atyám, mit kegyetlenkedel,
Igy Íffiu Zrini az nagy Bánnak felel,
Engemet magadtul kergetny akarsz el,
Hogy túled el uállyak örökös üdöuel.

87.

Nem igy fia Sasaki én igaz Sas lefzek,
Hanem el fayzot uesztzeni ualó kölok,
Ha én halál elöt olly igen félemlék,
Kit uig szüuel kerefz, én asztot kerüllyek.

88.

Valamely szerenchét rendelt Isten néked,
Méltó, hogy ugyan az hordozzon engemet,
Buiásommal ne gyalásztasd nagy neuedet,
De kinek tarcham hát meg unt életemet.

89.

Ezé az uitézség, kire tanitsz engem,
Hogy az első próbám elbuiásom legyen.
Nagy Attyának rosz fiát minden neuessen,
Ah, ne adgya asztot az ió Isten érnem.

90.

Uram, uagy engemet hagy meg it magaddal,
Vagy uégzem életemet a magam kardgyáual,
El fodgyon Zrini néu előb nagy chudáual,
Hogy sem chak egykis élyen gyalázattal.

91.

De Attya igy felele okos elméuel:
O, nagy szüüü gyermek s teli bölcheséggel,
Mennire böuelkedel te keménséggel.
Annyra tüzedet illik oltanom el.

92.

Édes tisztességnek az ú gondolattya,
S némely magát örömost aual chalattya,
Keués, ki igazán eszt alkalmaztattya,
Az ki iót ió hirrel öszue chinálhattya.

93.

El ragat tégedet uakmerő bátorság,
Mint széltül haitatik az ingadozó ág,
Lefzen olly üdöis, hogy benned uidámság
Vgy fog tündökleni, mint kertben szép uirág.

94.

Nem ió üdötlenül uirágot szaggatni,
Nem dichéretes neked halált kiuány,
Mast, mikor senkinek nem tudnál használni
Haláloddal, tartozol élni s szolgálni.

95.

Nem mienk az lélek, hanem az Istené,
Te fogsze keduedre sáfárkodni uéle,
Tarch meg, fiam, magadat nagyob szükségre,
S szegény romlot hazánknak iób ideiére.

96.

Szükség, hogy én itten uégezzem napomat,
Mert Isten rendelte it uégső órámat,
Mast utolszor mutatnom kel mi uoltomat,
Köuessed, mikor kel, te is nagy probámat.

P A R S   S E X T A .

I.

Szulimán Harshánhoz már érkezet uala,
Harmad nap táborát ot meg nyugosztalá,
Onnan köüeteket magátul bocháta,
Kik mennyenek Zrinihöz Sziget Várába.

2.

Halul Bég uolt neue az edgyk köüetnek,
Ez fia uolt Kaieri gonduiselőnek,
Mondom Orchamusnak, Mahomet uérének,
Mely Egyptom pusztán Szinántul öleték.

3.

Vala igen okos Halul Bég s beszédben
Oly szépen folyt szoua, mint ha keuert mézben
Volna, s az másiknál magát chöndesebben
Viselteis magát és sokkal bölchebben.

4.

Az másik Demirhám uolt Arábiából,
De tecik, mint egy uad pusztá Libiából,
Vakmerő, kegyetlen, nem lehet illy sohul,
Minden igasságát ueti chak szabliából.

5.

Ennél uadabbat a föld sem teremthetne,
Bár ha uyabb boszúual Óriást szülne,
Az ki az nagy egekre hegyekkel lúne,
Mégis uadab Demirhámnál nem lenne.

6.

Ez Szerechen hadnak kapitánnya uala,
Eötödik részének, s igen erős uala,
Eszt chak iesztésért Chászár külte uala,
Mert az köuetséghez ű semmit nem tuda.

7.

No ezek Sziget Uárhoz elindulának,
Mikor osztán kapukhoz közel iutának,
Egy ágyú löuésnire űk le szállának,
Fegyuert szolgálknál ottan elhagyának.

8.

Zrini öszue hiuá mind az uitézeket,
Mert már régen hallotta az köueteeket,
Piacon hallgatá meg az köueteeket,
Maga körül állítá az uitézeket.

9.

Demirhám nem igen böchüllé meg űket,
Mintha nem gondolná látni uitézeket;
De Halul melyére téué az két kezét,
Alázatossággal monda, haytuán feiét:

10.

O, Jézus hitin ualóknak szép chillagya,
O, Illy uitézeknek érdemes hadnagya
Egyedül, melly ország probádat nem tudgya,
Melly uilág rész uitésségedet tagadgya.

11.

Hun az meleg haynal pirossan feltecik,
Hun az sötét estue tengerben enyészik,
Hun az Észak tenger magában küszködik
Hired mindenüt uan, s mint nap, ugy tündöklük.

12.

Chudául mi hallyuk nagy uitésségedet,
Minniáion, Vrunkis, az te jó hiredet
Szereti hallany chelekedetedet,
Szeret magadatis, ha nemis hitedet.

13.

Illyen méltó okbul ű meg' indittatot,
Hogy küldgyön általunk neked barátságot,
S hogy ebben láthasson ű állandóságot,
Izent néked tőlünk képes kiuánságot.

14.

Ű kiuánsága ez: ez uárat kezében
Adgyad és ne bizzál nagy keménységben,
Haszontalan harag, az ki ninch erőben,
Esztelen, ki kiuán, az mi lehetetlen.

15.

Chászár nem kiuánnya az te szép Uárodát,
Hogy aual neuellye maga gazdagságát,
Mert az ki Világnak biria nagy határát,
Nem kiuánhat szúue kűbül egy kis Várat.

16.

De tudnod kel néked az mi fátumunkat,
Az Istennek el szánt igaz akarattyát,
Minekünk ű adgya az szép arany almát,
Megis féniesiti, mint napot, holdunkat.

17.

Azért az hatalmas Szultán meg' indult mast,
Isten akarattiát uiszi uégben bizuást,
Ne adgya Isten oszt, hogy te meg' gondolhasd,
Hogy te Isten keduét kézzel meg' tartosztasd.

18.

O, boldog, bölch Thamma, Kuzul Bas nagy Ura,
Békeséget Chászártul mert kérni tuda,
Ideién s eszessen magát meg alászta,
Mostan nagy Persiát békeségben biria.

19.

Lusitánusokat tartom okossaknak,
Mert az fátum ellen, lám, űk nem harcolnak,
Lám az Franczuzokis boldogságban uannak,
Te pedig hanyad része lehetsz azoknak?

20.

Ha bölch uagy szükségbűl, tehetsz magadnak iót,
Nagyobtul magadra nem chinálsz haragot,
Alázd meg magadat, ad meg eszt az Várat,
Mellyet semmi képpen te meg nem tarthatod.

21.

Nem kértetik tűled ingyen ez az Vár,
Hol nagy haszon uagyon, nem lácik kicin kár,
Valamit te kérhetsz, afzt Szulimán Chászár
Örömet engedí, el hidgyed nekem bár.

22.

Vezérséget tűle kéry, hogy ha nem hiszed,
De tudom hitűnkre nem uonsz az te szűued,
Meg bochásd, így szóllok, mert körösztyényeket
Minden tartya tormában eset féregnek.

23.

Kéry hát tűle sok pénszt és gazdag kincheket,
Nem találsz ű benne semmi fűsűénységet,
Auagy kéried tűle ez Várat, Szigetet,
Hogyha te ok nélkül oly igen szereted.

24.

Elhittem, te túled asztot ű sem tiltya,
De Uraság ielért mastan afzt kiuánnya,
Hogy hada bé iúion, s ualamily hadnagya
Aztot te kezedben hagyásából adgya.

25.

Külömben ió Zrini hogy ha chelekeszel,
Várodát s szolgáidat bizony uezted el,
De femmi ez, életed ...z ió hiredel
Sziget Vár hamuiában temetődik el.

26.

Talán uan oly, ki biztat téged füst szókkal,
Keuer ió híredet bele chalárdsággal,
De az leszen első, ki szégyen uallással
Szükségnek ideien el árul futással.

27.

Chiklandós fzők ezek és mind esztelenek,
Ki fogya tartani asztot uitézségnek :
Ennihány hogy állot ellent száz ezernek,
Minden fogya neuezni uakmerőségnek.

28.

Talán esküüésed tartofztat tégedet,
Kit Német Chászárnak békeségben teted,
De lölki esméret mastan menté tehet,
Senki nem tartozik tenny lehetetlent.

29.

Bizole Németben, te okos Horvát Bán,
Hogy hamar segítséget küld neked talán.
Német, mely tégedet az föld alatt kiuán
Lenny, segítséget hoz káraual talán.

30.

Ki nem esmerheti Német Barátságát,
Leginkáb Magyarhoz gonosz akarattyát,
Hogy gyűlöli Német az Magyar katanát,
Ha akarod, adok néked ezer példát.

31.

De bár az ugy legyen, el iűiön az Német,
Rák háton ti néktek hoz ú segítséget,
El uezttitek akkor kedues élteteket,
S úk Török kezében talállyák Szigetet.

32.

Uram, hogy én néked meg mondgyam egy szóual,
Nagy dolgokat kis üdőben te chinálál,
Országos hadakat uezsteig rontattál,
Kú Várokat uettél és elis bontottál.

33.

Van már leg magassabban az te ió hired,
Ninch már hel, az houá fellyeb uihessed,
Chak azon mesterkedgyél, hogy azt őrizzed,
Arról sikos helről, hol uan, el ne eyched.

34.

Futnod már kel neked szerenche próbáiát,
Az ki szakaszthattia ió hirednek nyakát,
Futnod, Vram, neked kel méltán az hadat,
Az ki minden órán külömben uáltozhat.

35.

Ne legyen feiedben az a bizodalam,
Hogy az kit edgyenként te meg győsztel harcon,
Meg győszhesd te mastan, hol uannak minniáian,
Melly Isten rendibül Várad alat uagyon.

36.

Eszt Szultán Szulimán, miuel szeret téged,
Izente általunk, Vitéz Zrini, néked.
Ihon, iün magais, egy millió népet
Hoz el romlásodra, ha szauát meg ueted.

37.

It halgata Halul és esék sibolygás
Az erős Vitézek köszt és zugolódás,
Iól esmeri Halul, hogy nekik unalmas
Az ilyen köuetség és az Vár megadás.

38.

Horuát Bán meg nézé az sok ió uitézét,
Osztán köuetekre forditta az szemét,
Minniaian halgatnak s uáriák Bán tecését,
Ű nagy méltósággal elkezdé beszédét:

39.

Ió köuet, okossan nekünk meg beszélléd
Lágyon s haraggalis Urad köuetségét,
Szép szóual ki téuéd Urad szeretetét,
Kit mi hozzánk hordoz és az ű ió keduét.

40.

Chudáлом, mert azon én nem igyeksztem,
Hogy ti Chászártoknál kegyelmem lehessen;
Seót ártottam néki kis tehetségemben,
Valahol lehetet, és minden erőmben.

41.

Barátságomról is röviden felelek,
Soha Töröknek barátia nem lehetek,
Valameddig látom ű árt körösztnék,
Barátság, ártalam öszue nem férhetnek.

42.

De ha barátságomat Chászár kiuánnya,
Meg lehet, magyarét mert uífsza adhattia,
Se más körösztyényét osztán ne kiuánnya,
Igy talán lehetek ú neki baráttia.

43.

Hol pengig Sziget Várát neuéuel kéred,
Jó köuet, tudnod kel, az mit mondok néked,
Hogy Zrini ezekkel már sokat szenuedet
Gonoszt, uezsedelmet, hideget s meleget.

44.

Azért, hogy Istennél nyerhefsünk kegyelmet,
Azért nem gondolunk uezstenünk éltünket,
Sok kinchet, gazdagságot és mindenünket
És ez el mulandó Világ hirünket.

45.

Hát ne apolgasson bár Chászár ezekkel,
Az kit mi Világnak hagyunk nagy örömmel,
Ha szónkat nem hiszi, íüiön ránk erőuel,
Meg láttya, mit tehet, az ki uan Istennel.

46.

De ha bűneinkért az Isten benünket
Meguéur, s kezetekben adgya életünket,
Meg halunk örömet, de ti el uezstünket
Nem fogyátok neuetny s körösztyényeket.

47.

Mi sem irigyelliük akkor élteteket,
El hadgyuk örömetst menniekért Szigetet,
Vid meg Chászároznak az én beszédemet:
Meg láttia Szulimán, Zriniis mit tehet.

48.

Nem túrheti Demirhám Zrini beszédét,
Mert az kemény uáaszt által uerte szúuét:
Mond, o te, ki meg ueted had ueszedelmét,
S gondolod, üstökön fogtad az Szerenchét.

49.

Ihon, had s békeség az én kebelemben,
Mast uáasz magadnak, mig tart az üdődben
Mert én nem érthetem, kerüllő beszédben
Chauarogsz, s ualógatsz hadban, békeségben.

50.

Illyen szókra Seregek meg zöndülének,
Nem uáriák ualafztiát hatalmas Zrininek:
Fegyuert, fegyuert, kiálnak az köueteknek,
Fegyuerrel, nem fzóual kel ueszny Szigetnek.

51.

Hát halálos fegyuerre hilak bennetek,
Felele Demirhám, mert látom éltetek
Vnalmas, oly hangal mondá ezeket meg,
Mintha Jánus Templuma mast nylt uolna meg.

52.

Gyorsan az Chászárnak esék ez fülében,
Hogy Zrini többiuel uan nagy keménységben,
Nem sokáig késék, ugrék nagy méregben
Zrini s Sziget ellen, és nagy keuélységben.

53.

Szokolouich Mehmetet magához hiuá,
Neki forró haraggal meg parancholá,
Hogy egész táborban készült fuiatna
És hogy Oszmán Bassát elől bochátaná.

54.

És Oszmán Bassáual Ali Kurtog menne,
Amaz az nagy Asiának Béglerbégye,
Ez uizen, fzarazon fő ágyus mestere,
Meg hagyá, hogy euel husz száz Janchár menne.

55.

És hogy körül fognák Sziget kerületét,
Néznék, hun lehetne, maga szálló helét
Arthatlanul s honnan törhetnék Szigetet,
Hun louas s Ianchár szállithatny sereget.

56.

Magais hogy holnap elseő szép haynalban
Megindul és megyen az Oszmán nyomában,
Hát megindult Oszmán ugyan az órában,
Mert semmit nem mér el mulatni hagyásban.

57.

Visz tiz ezer szabliát Begler bég magáual,
Ali Kurtog uagyon két ezer Ianchárral,
Mendegél Török Sereg ió rendtartással,
Vigyázó ielt ada Szigetben harangal.

58.

Zrini louas chatát Uárbul ki bocháta,
Hogy Török szándékárul ez hirt mondhatna,
Szerenche kezekben egy Törököt ada,
Melly Uár felől maga többitül szakada.

59.

Ez meg mondá nekik Beglerbég szándékát,
S hogy holnap eluárná az Chászár táborát,
Gyorsan meg nitatá Zrini az kapukat,
Viue ki magáual tizenkét száz szabliát.

60.

Bassa meg szállot uolt már egy nagy malomnál,
Hol hináros Almás foly lassú zugással,
Tul az uizén Ali Kurt uan fele haddal,
Nézik, Sziget Uárnak árchanak mi móddal.

61.

Törökök louakat mind fűre ereszték,
Tul s innen magokis mind széllel heuernek,
Esztelenek egymáshoz nemis mehetnek,
Nem félnek, köröszvények hogy ki iüienek.

62.

Vár és Török közöt egy kis halom uala,
Azért az körösztént Török meg nem látá,
De mihant ió Zrini az halomra iuta,
Egy Deruis neuű Török ottan meg látá.

63.

Kiált is, te kaur ; nem kiált sokáig,
Mert rá mene Dandó, mint ama mérges Gyk,
Szabliáiát Deruisben uágá hónaliáig
Éltétül, szauátul egyszersmind el uálik.

64.

Kiáltás, futkosás táborban nagy esék,
Ki kergeti louát, ki louára ugrik,
Ki penig berekben gyalázattal buik,
Még Bassa magais ottan meg röttenik.

65.

Láttade hangyákat, mikor megbolgattyák,
Mint sietséggel idestoua futkosnak,
Nyomorutlak nagy toiásokat hordozzák,
Sintén igy mast ezek kétfelé kapdosnak.

66.

De sokat Szigeti kapitán nem késik,
Közikben, mint uitéz bátorsággal esik,
Az hol choportokban Török gyülekezik,
Az Zrini kezétül gyorsan el szélledik.

67.

Talán így Hercules bánt az Sárkányokkal,
Vagy hatalmas Sámson Filisteusokkal,
Mint Zrini chelekszik Török pogányokkal,
Egy kemény és éles fringya szabliáual.

68.

Eluéúé életét euel Ramadannak,
Eluálasztá feiét testétül Iuszupnak,
És Karamán Nuhnak, Persa Afsagurnak
Torlagnak, Dedónak, nagy testü Halulnak.

69.

Nem hafználhat nekedis hamis hamalia,
Murtuzánogly, Murtuzán Bafsa fia,
Sem teneked Szentség Balukbas Jahia,
Mind föld alá teue tikteket fringya.

70.

Deli Vid más felől Török köszt, mint tündér,
Százat dárdáiáual nagy erőuel le uér,
Már minden ruháia nem más, chak Török uér,
Egyedül kösztök, mint Oroszlány, iárni mér.

71.

Nemis mondhatom eszt harcnak s uiadalnak,
Chak rettenetes ifzonyu uér ontásnak,
Mert Törökök minden felől, mint por, futnak,
Ki louon, ki gyalog, berekben szaladnak.

72.

Meg holt Kara Illan Radouán kezétül,
Tarluk oda Bafsa Nouák nagy sebétül,
Szerechen Gisdaris ennek fegyuerétül
Fekszik, földet harapuán nagy kegyetlenül.

73.

Tul Almás patakon uan az Janchár sereg,
De nem lehet ű túlök semmi segítség,
Mert uiz magassága ér torkig embernek,
Meg ázik fegyuerek, hogyha által iünnek.

74.

Az Bassa heában kiált innen ráiok :
Bizony Török Chászárnak ti uattok árulók,
Ha nekünk segítséget gyorsan nem hoztok,
Nem igaz Törökök, de Török árulók.

75.

Ali Kurt örömet hozna segítséget,
De iól ösmeri uala az uiz mélyységét
Ló meg nem győzheti az nagy söppedéket,
De gyalog meg áfztattia minden fegyuerét.

76.

Mégis noha sötét uolt, uiznek Janchárság
Gázolua indult, mint sok sűrű nádság,
Puskákat kezekben magasan föltartiák,
Hogy az Almás uizében meg ne áfztassák.

77.

Segítségét akarnak futóknak hozni,
De megy eleikben halál hozó Zrini,
Űuedzöig uizben kéz lén bé gázolni,
Ottan kezdé űket keménséggel uágny.

78.

Houá indultatok, ti nyomorult ebek,
Igy kiált Szigeti Kapitán Töröknek,
Hiszem, lám, magamis ti hozzátok megyek,
It uagyok, touáb engem ne keressetek.

79.

Hamar kű esik ót, hun az ég zörrenik,
Zrini ez szók után hamar ráiok esik,
Ot túle Kurt Aga egy sebbel öletik,
Az másikkal Toigonnak feie uétetik.

80.

Ninch oly Demeckj kard, ki ketté nem törik
Zrini keze előt, ot sok fey el esik,
Mint ha chak nád közöt ú iárna, ugy tecik,
Mert fut az sok Török, hul és sebesedik.

81.

Már halmok előtte uannak holt testekbűl,
Az Almás uizeis meg tódult ezektűl,
Minden kichin chöp uiz ál fekete uérbűl,
Futnak az törökök futó Vezéreftűl.

82.

Oszmán az hamar louát által usztatá,
Harctulis az Zrinit az éy el uálasztá,
Seregét szépen öszue choportofztatá,
Lafsan Sziget felé uélek elindula.

83.

De Vitéz Deli Vid által ment az uizen
Az Törökök hátán, s többre halált uiszen,
Ű eleiben meg Hamuiuán Szerechen,
Meg esmerte uala Vidot szép fegyueren.

84.

Igyenetlen erővel rá haita dárdát,
Találá középben Vidnak nagy paisát,
El uestté ereiét, találuán nagyobbbat,
Földre meg tompituán esék maga uasát.

85.

Iffiu Hamuiuán el iét szüüében,
Ninch már reménysége fegyuertelen kézben,
El futa Vid előtt az szélnél könnyebben,
Bizik futásának nagy sebességében.

86.

De gyorsan utánna fut Vida kegyetlen,
Ennehány ugrásban el éré hirtelen,
Igy szólla: Lácik, hogy uagy álnok Szerechen,
Többet bizol lábodban, s nem fegyueredben.

87.

De nem használ neked hazádbéli futás,
Meg szagattya szüüedet mostan ez az uas,
Illy szók után lén rá erős dárda haitás,
Kinek soha mássát nem látá ég magas.

88.

Acélios paisát Hamuiuán föl tartá,
De azt kemény dárda nagy uassal szaggatá,
Üén Hamuiuánnak nagy kerék kú uala,
Asztis porrá töré az halálos dárda.

89.

Bé ment hasábannis, nem tartá meg háta,
Mert kedues életét magáual kirántá
Esik le Hamuiuán Vid előtt hanyattá,
Földben le szegeszte Deli Vid dárdáia.

90.

Gyorsasággal rá fut Deli Vid s dárdáiát
Ki rántá hasábul, reá téuén lábát,
Meg hallák Törökök Vid kegyetlen szauát,
Török fölöt áluán, így nitá meg torkát:

91.

Kit haddal kerestek, ihon, Sziget Várát,
Nektek ayándékozom szép Pannoniát.
De akarom asztot, mostan méried hanyat,
Te Szerechen kölök, méried hoszaságát.

92.

Mint fene Oroszlány meg öluén praedáiát,
Keuélyen fölötte iártattia haragyát,
Kegyetlen fzeméuel nézi kinlódását,
Gyönyörködik uérben, ufztattya nagy haiát.

93.

Igy szintén Deli Vid holt Török fölöt ál,
Dárdáia kezében, mint nagy sugár tölý szál,
Iól lácik mezfirúl, mint egyenes kú fal,
Vigyáz, ellenséget hogyha máshun talál.

94.

Hamuiuán fegyuerét békéuel leuéué,
Arannyal uart üngétis magára uéué,
De Kamber sokáig esztet el nem túré,
Igy hangas torokkal Seregnek üuölte:

95.

Hay, szégyen uallottak, Ti uattok uitézek,
Igy mutatunk szégyent első nap Szigetnek,
Vitéz holt Hamuiuánt iól láttya szemetek,
Egy ember meg ölte, eszt ti ölettétek.

96.

Holt testét fosztani ti meg szenveditek,
És rayta tombolni az kaurt nézitek,
Hun uan most az ti dicikedő szúuetek?
Hun uan othon-hányot vetet Vitésségtek.

97.

De meg iöendülte eszt az nagy Menethám,
Mikor eszt az fiát külte Török hadban,
Sokszor böv könyuiuel kiáltot buchuzuán:
Orizd magad fiam, szép fiam, Hamuiuán.

98.

Ne bizd el magadat Török barátságban,
Sok nép, sok ió Vitéz chalatkozot abban,
Nem segét meg téged soha Török harcban,
Higy neki, de nem térfz soha Siriában.

99.

Sokszor én hozzámis nagy király kiáltot,
Nékem fiát ayánluán, sűrűn ohaitot:
Kamber, édes szolgám, uezefsed fiamat,
Melyet Török hadban az kedue ragadot.

100.

De nem kiuánhatom én meg térésemet,
Hanem Uram mellet el uesztem éltemet,
Menetham megláttia az én hiuségemet,
Noha immár késsün, nagy igaz szúuetem.

101.

Eszt mondá s nem többet, s szolgálátul dárdát
Ki rántá s keresi az Zrini hadnagyát,
Nem fél az Deli Vid, de merén dárdáiát
Nagy kezében tartya, s neuli haragját.

102.

De az Kamber szauán egész Török sereg,
Ki ki maga szúében búban mozdult meg,
Egyszersmind Deli Vidot köröskörül uék,
Vgy hogy kezén kúuül ninch semmi reménség.

103.

De Vid mint kú szikla ál az habok előtt,
Vitézséggel tartia maga az had folyhót,
Nagy fegyuer szélúéízel kemény paisa tölt:
Nyl, dárda, szablia iár sűrún feie fölöt.

104.

Mint az siuó ördög Kamber Vidra megyen,
Azért, hogy Uráért rayta boszut tegyen,
Siriay nádat rá haitá keményen,
De chudáual látá el törue az földön.

105.

Kurt Aga ió törrel meg sebesítette,
De chak alig feiét meg ueresítette,
Ibrahim az szabliát Vid paisán törte,
Ali Kurt kopiáual oldalban ütötte.

106.

Kamber hüueléből ismég ránta szabliát,
Kegyetlenül üté Deli Vid sisakiát,
Akkor az Deli Vid hozzá hayta dárdát,
De dárda nem téué Ura akarattyát.

107.

Mert Kamber el ugrék, de nem iárt üressen
Az kegyetlen somfa, hanem kegyelmetlen
Esék Zizim Agának közép melyében,
Kiért élte el oszlék leuegő égben.

108.

Zizim földön fekszik idegen seb miát,
Ki rántá Deli Vid ember ölö szabliát,
Egy sebbel megölé haragos Kurt Agát,
Az másikkal Kambert, Hamuiuán szolgálíát.

109.

Kamber kedues halállal Ura mellé dúlt,
Sok uéres chuklásban élete elröpült,
Vérétül s hűségétül edgyszersmind teste hűlt.
Nálánál hűebbet soha Anya nem szült.

110.

Talál utat Vida magának szabliával,
Mint az eméztő tűz, merre megyen lángal,
Vgy hogy ú közülök ki iüt már haraggal,
Ballag az uiz felé lustos uérrel s porral.

111.

Nem mennek utánna az Török seregek,
Seöt inkább közülök hogy kiment, örülnek,
De ú gondolkodua indula az uiznek,
Hogy közülök ki iüth, tartia azt szégyennek.

112.

Háromszor meg állot az Almás patakban,
Vifza ráiok mennyen, gondollya magában
De meg látá Zrinit, hogy uagyon choportban,
S hogy minniáian rá uannak uarakozásban.

113.

Fegyuerestül ugrék hináros Almásban
Almás penig ütet vízi maga hátán,

És lemosá róla pogány uért foliásban,
Vgy küldé Vrához s társaihoz tífztán.*

114.

Edgyüt ió Zriniuel be mene Szigetben,
Kíért uannak minniáian uitézek örömben,
Vid gyönyörködik Hamuiuán fegyuerében,
Mely Sirius királynak fia uolt élteben.

115.

Három ezer louas uesztet ebben harcban,
Öt szaz Ianchár heuer az Almás patakban,
De minniáiók fölöt nagyob kár Hamuiuán,
Melly Vid dárdáiátúl fekszik földet ráguán.

---

* *Az eredeti kéziratban előbb ez a szakasz állt:*

113.

Fegyuerestül neki ugrék a bereknek,
És teteién usza hináros mélységnek,
Mert leg nagyobb mélyére talált az uiznek:
Könnyen az leuenta Szározra kilépék.

PARS SEPTIMA.

1.

Minek utánna már szép haynal szekere
Mindeneket inditot giönyörűségre,
Szép fülemület keserues éneklésre,
És Szigeti uitézeket nagy örömré.

2.

Eliúue az gyors hir Chászár táborában,
Zrini Oszmán Bassát meguerte nagy harcban,
Életét s fegyuerét elueszté Hamuiuán,
El ueszté kedues fiát Bafsa Murtuzán.

3.

Esék ez fülében az uad Demirhámnak,
Kiért szüüét ereszté sértő bánatnak,
Esztelen, szagattya ruháiát magának,
Mintha használhatna aual Hamuiuánnak :

4.

Houá hattál engem, Menethám nagy fia,
Mert ez uolt Attyának igen nagy baráttya,
Kegyetlen torkáual Hamuiuánt kiáltya,
Miképpen történt ez, ment lölköd föld alá.

5.

Eszt ígérteme én az én barátomnak,
Siriay királnak, az te Attyádnak,
Hogy magamtul harcon tégedet el hadlak,
És kaur kardgyának praedául hadgyalak.

6.

De ki uétkes ebben, chak magad, esztelen,
Hogy közülünk el menél ilyen uéletlen,
Nem tutta eszt senki az te Seregedben,
Chak te szolgád, Kamber, azis szerenchétlen.

7.

De Hamuiuán lölke légy nekem irgalmas,
Mert éretted leszen hamar boszu állás,
Hohárodnak lölkét meg eszi ez az uas,
Eszküszöm Mahometnek, kit tart ég magas

8.

Te uéres szúuedet Menethámnak uiszem,
Bánattyát lágycha noha ugy sem igen,
Tahát boszut állok az egész Szigeten,
S ualahol talállok, minden körösztényen.

9.

Illyen szókkal ballag Demirhám Chászárhoz,
S mihant közel iuta Chászár Sátorához,
Meg esmeré Chászár szemén, hogy rossz hirt hoz,
Demirhám így kezdé szólni Szulimánhoz:

10.

Mi it heában heuertettyük magunkat,
Amot Szigeti Bán meg uerte hadadat,
Még ölték kaurok Hamuiuánt, társomat,
És Murtuzán fiát, s gyalázták meg Oszmánt.

11.

Padisahom, auagy eresz el magamat,
Had tölchem ki raitok haragos boszumat,
Auagy te magadis hozd el táborodat,
Ronch el az hitetlen pogány kaurokat.

12.

Demirhám dühösségét Chászár esmerte,
Azért meg riuogatni ottan nem merte,
Ihon, mast indulunk, neki azt felelte,
Társod uolt Hamuiuán, állly boszut érette.

13.

Azért meg indula Szulimán táborral,
Igen haduiselő okos rendtartáfsal,
Érre Sziget uárhoz ugyan azon nappal
Délután két órakort nagy táboráual.

14.

Sziget Uár bástiáiát Zrini szintén nézte,
Meglátá mezirül, magát fel uitette,
Iszonyu sűrű por, s megy égbe keuerue,
Vgy hogy eget, földet mind be sötétötte.

15.

Meg láták későre osztán sok Törököt,
Szintén mint levegőben az sötét folyhót,
Meszirül minden felől belepte az földet,
Mintha hegy mozdulna az sik mező fölöt.

16.

Az seregök fölöt magas por chauarog,
Alattok röttenetességgel föld robog,
Sok ezer uörös zászló az széllle lobog,
Gondolnád, tengeris hogy mast reád forog.

17.

Meg szálla uár körül uilág rontó tábor
Mint szintén az Dunán az iéges sűrű sor,
Mindenüt feiérlik sok szántalan sátor,
Senkitül ű nem fél, ereiében bátor.

18.

Chászár körös körül megnézé az Várat,
Azután magais egy halmon tul szállot,
Akor egész tábor Alla hű kiáltot
Egy más után háromszor, mefzi meg hallot.

19.

Az egész Ianchárság el rendelt seregben,
Puska mindeniknek kár tévő kezében,
Eftz miniaian ki lúuék az magas égben,
Chászár iúuéséért uannak nagy örömben.

20.

De az ágyukatis egyszer mind ki lúuék,
Azt tudnád, le szakad reád az magas ég
Alul az föld robog, repedez mint egy iég,
Sziget bástyáiais féltébül mozdul meg.

21.

Meg hagyá Zrini Miklós Pattantyusoknak
Ágyúbul köszöntést Töröknek adgyanak,
Leg első Chontos Pál egy uégét kanotnak
Guuytó likához téué Farkas ágyúnak.

22.

Gyorsan rettenetes pattantyu ki süle,
Török tábor felé golyóbisát küldé,
Az láthatatlanul sereg közé iúue,
Rettenetes halált ú közikben uiue.

23.

Mert elől találá Ianchár aga feiét,
Mind patiolatostul elrontá életét,
Utánna egy rendben harmincz kilenc testét,
Keménséggel rontá uitéz Törököket.

24.

Örül az Chontos Pál, hogy asztot meg látta,
Törököknek bástyáruul hangal kiálta:
Ihon uan az iól iút bilikum pohára,
Maid nekyis adok, az ki meg nem itta.

25.

Sziget Várbul lesznek ilyen köszönetek,
Érős gyomrotok uan, meg emészthetitek,
Nem iüttök Szigetben, ha nem iszátok meg
Zrini egészségért, álnok Török ebek.

26.

Az másik löuéssel Pál Aigas Bassának
Louát el szaggatá, és Péchi dezdárnak
Az mellyét és rendel huszon három másnak,
Heuernek az földön s lölköket ki fuiák.

27.

De harmadik löuést nem merék meg uárni,
Sietnek szállásra ki ki el oszlani,
Némellik nem tudgya magáét találni,
Nagy iédésében, s nem mér meg állany.

28.

Két löuéssel nagy kár eset az Törökben,
Sokkal nagyob történék mastan Szigetben,
Mert Farkasich Péter régy betegségben
Kézfiti nagy lölkét Isten eleiben.

29.

Ű chak azon törődik, hogy ágyon hal meg,
Esztelen, akarattyát élő Istennek
Panaszolkodással nem fordíthattya meg,
Ű uitézek elöt így panaszolkodék :

30.

Hei, hei én fátumom mely igen kegyetlen,
Ettül minden koron szüuemben rettegtem,
Dichéretlen ágybúl hogy éltemet külgyem
Mindenható kegyelmes Isten kezében.

31.

O, fázszor Boldogok, kik hazáik mellet
Vitéz módra le tették kedues élteket,
Szerenche penig azért tartot engemet,
Hogy haszontalanul fogyassam étemet.

32.

Ah, szerenchétlen én, elnem tuttam uezsni
Hun kedues halállal megholt nagy Losonczy,
Hun fekszik RácZ Milák és Farkas Bottiány,
Vitéz Spanyor Perez, öreg Kastelánfi.

33.

De nem tuttame én nagy Dragut kezétül,
Vagy kegyetlen Akomat jó fegyuerétül
Meg fosztatnom ettül unalmas étemtül,
Ihon, mast meg kel halmom dichéret nélkül.

34.

Mikor meg nyomottam egyszersmind husz nyltul,
Mikor földre estem Gyáfer chidáiátul,
Mikor agyon üttemem Rahmat bottyátul,
Éltem meg maradot s mast megy el ágyombul.

35.

De jól uan, ha ugy uan, mint Isten akarya,
Gyakorta szolgálíát keménnyen suytollya,
Azért, hogy menyekben szöbben koronázza,
Szenuedéséért böuen ayándékozza.

36.

Ihon, uitéz barátim, mastan meg halok,
Nektek jó Szerenchét Istentül kiuánok,
Egekben értetek jó Istent imádok,
Vitézek legyetek, mast Isten hozzátok.

37.

Igy Farkasich Péter uégezé életét,
Az Istenhez küldé uitéz tífzta lelkét.
Sirattya íó Zriny ű ki menetelét,
Igy nagy fohászkodua elkezdé beszédét:

38.

O, forgó Szerenche, átkozot kegyetlen,
Méért ragadád el ez uitészt hirtelen,
Az mi nyaualyánknak ez uolt hea szinten,
Hogy ne legyen Farkasich mastan eleuen.

39.

O, élet melly hamar ez uilágbul ki tűnsz,
O, röuid élet túlünk melly gyorsan röpűlsz,
Mikor inkább kellenél, akkor te meg szűnsz,
És mint harmat nap előt egyszersmind el tűnsz.

40.

Mint harmat nap előt, mint hó az tűz előt,
Mint álom elöttünk, mint fűst az szél előt,
Vagy sebes forgó szél mint haytya az folyhót,
Vgy tűnsz el elöttünk s kiuánságunk előt.

41.

Chusz haszontalanul rűt kigyó az réten,
Semmit nem törődik unalmas uénségen,
Ű meg ifiadik, mikor iűn keduében,
El ueti uén bőrét, s meg ifiul testében.

42.

Ember penig, az melly Isteni formára
Meg uan ékesítue, Isten ábrázatra,
Hogy ha el érkezik utolsó órára
Nem tér s meg nem uyul, de megyen halálra.

*Iffiuł pro duabus
syllabis. Licentiã
Poetica.*

43.

Meg uénheszik az föld, el uestzi szépségét,
De ujul, ha éri kikelet idejét,
Az nap el uégezi estue ú menését,
De meg uyul reggel, ki hozuán szekerét.

44.

Chak maga egyedül az nyomorult ember,
Az ki gyors uenségérül soha meg nem tér,
Örök folyásában uan az fris forrásu ér,
Emberben peniglen soha nem uyul uér.

45.

Viz, tűz, föld és nagy ég tartanak sokáig,
Ember, ezek Ura, egy szem pillantásig ;
Kű falok, nagy tornyok sok száz efsztendeig,
Ember, ki chinálta ezeket, óráig.

46.

Chak egy uan, ki meg marad, koporsó után,
Az melly meg mutattya magát uilág fottán,
Iószágos chelekedet, nagy öröksége uan,
Uyul mindenkoron halhatatlan uoltán.

47.

Uyul hát Farkasich az te uitéz neued,
Noha az nehéz föld be födi testedet,
Chelekedetteddel az halált meg győzted,
Mast Isten iob kezén uan gyönyörködésed.

48.

Ottan fizetődik most uilági munkád,
Vigan nézik Angyalok sebeid nyomát,
Ottan, melly ueredet hazádért hullattad,
Örök boldogságodra szentek fordittyák.

49.

Igy Zrini Farkasichot el temetteté,
Osztán gondot uisel Várra minden felé,
Szigety uitézek uannak chöndességbe,
Mindenüt bástyákon s nagy gonduiselésbe.

50.

Török meg szállot uolt már mind körös körül,
Mindenüt sok Török szép üdőnek örül
Chak maga Szulimán nagy gondokban öszül,
Bán merész szüüéért nagy félelemben hül.

51.

Nem késik sokáig Szigeti uitéz Bán,
Bátorodik szüue, ellenséget látúan,
Mint az rettenetes örmény oroszlán,
Ki iün barlangyábul, otkin fegyuert látúan.

52.

Igy Zrini Szigetbül Törökökre megyen,
Erös emberölő uan dárda kezében,
Mozgattya gyöngé szél struc tollát feiében,
Öt száz uitéz utánna megyen szép rendben.

53.

Meg fordult hozzáiok, így szólt seregeknek:
Hallyátok mit mondok, ti erös uitézek,
Első nap, első harcz lesz most előttetek,
Ma félelmet tennünk kel Török ebeknek.

54.

Ma Török Chászárral mi meg esmertettyük,
Mi fzüünk, mi kezünk, michodás fegyverünk,
Ma rettenetessé kel magunkat tennünk,
Azért, Uitéz szolgálím, emberek legyünk.

55.

Keués szókkal nagy bátorságot Bán ada,
Uitéz seregének, melly chak alig uárya,
Hogy Törökel szemben hamaráb iuthatna,
Ha illenék, harcra sebességgel futna.

56.

Nem meszi az Vártul Ali Kurt fáradoz,
Minden kézzülettel uagyon sáncz ásáshoz,
Rusztán, Chászár uei, öt ezer Ianchárt hoz,
Le telepitté nem meszi Ali Kurthoz.

57.

De Stipan Golemi, ió Zrinyi hadnagya,
Megy Uitézek elöt ot elől iáróban,
Nagy bátorsággal üt szántalan asapra,
Az kik fánchot áfnak, edgyüt Ianchárookra.

58.

Sok Török el esék az száz gyalog miát,
Mert nem lúui heában egygis puskáiát,
De rendben Ianchárság, mint fal, ueri magát,
Kézfziti fegyuerét, puskáiát, kanottyát.

59

Rechep Ianchár Aga legelső, feregét
Viszi Stipan Vaydára, tüzes fegyuerét,
De Stipan Golemi tüle meg nem iét
Mint tölly szél elöt ál, nézi ellenségét.

60.

Török esztelenül ki lúui puskáiát,
Stipán meg szemlélte Rechep Janchár Agát,
Bátran reá uiué két élő pallosát,
Azt feiéhez üté, uágúan patyolatlyát.

*Nomen Turcicum
rusticum*

61.

Két uállára esik két felől az feie,
Nagy zörgéssel esék magais az földre,
De Stipán kezétül többis mellé düle,
Mert Ábázt, Benauirt s Musztafát megölé.

62.

Rusztán Bég meg indult öt ezer Ianchárral,
Az hol Stipán Vayda kárt teszen pallossal,
Zrini Goleminak négy száz ió fzbliával
Ideiën segítséget hoz rend tartással.

63.

Az kit az Ur Isten meg akar tartani,
Száz ezer közöttis meg fog az maradni,
Öt ezer puskátul nem lehete halni
Senkinek seregbül, mellyben uolt ió Zriny.

64.

Mihant füst eloszlék, nagy riualkodással
Rusztán Vezér meg indult sok Ianchársággal,
Az öt ezer ember három seregben ál,
Kegyetlenül öszue kapa Bán hadáual.

65.

Leg első nagy horuát, Radiuoy, te uoltál,
Ki pogány Török uért szabliáual ontottál,
Le dült te előtted kegyetlen halállal
Peruiz oda Bafsa, ki uolt mind iób, mind bal.

66.

De gyorsan Juranich Lőrincz ű utánna
Achomat Bariaktart szabliáual leuágá,
Fekszik Zrini elöt tizen öt már halua,
Török testen felyül iar uérben gázolua.

67.

Arszlán, Rusztán öche, Zrinit meg esmeré,
Dárdáual ű reá merésséggel mene,
El törék dárdáia, s heában az földre
Eset, mert paisban ütözöt az hegye.

68.

Gyorsan kardot ránta az ifiu Arszlán,
Eleiben tartya paisát horuát Bán,
Föl uet már két chapást, de többet nem uáruán,
Hozzá chap szablyáual, ióságában bizuán.

69.

Kegyetlen szablyáual mellyét ketté uágá,
Az eleuen szúue benne mozog uala,
Ű meg halauányodék, mint szép Viola,
Zrini lába elöt esék le hanyattá.

70.

Meg nitot mellyébül piros uért ukádik,
Élete halállal testében küszködik,
Végre az haláltul élte meg győzetik,
Széles uton lölke testébül ki buik.

71.

De Szanzak Benaur ettül meg nem iét,
Kezében markolá kemény hegyes törét,
Oda megy, hun rontá Zrini Arszlán Béget,
S illy keuélyen kezdé elötte beszédét:

72.

Ki buitál likodbul, hamis álnok róka,
Oda már meg nem térsz, noha eszel rakua,
Futáshoz termet lábod, ez koporsóia
Lesz álnok testednek, s ez utolsó óra.

73.

De michodás kinnal öllelek tégedet,
Arszlán haláláért eleuen szűuedet
Keués leszen rágnom, auagy az ebeket
Véle ió tartanōm, meg rontuán testedet.

74.

De, ihon, hohárod teneked ez leszen,
Ez érdemes büntetést szűuedből ueszen,
Illy szók után Zrinire megyen mérgessen,
Hozzá szúr, de Zriņy el ugrik hertelen.

75.

Talán iob chapás ez, ki iūn én kezemből,
Mert keményebben és iūnis iób embertől,
Igy felele Zrini, szabliáiát uitézül
Derekában uágá, s uérét látuan örül.

76.

Le esik Benaur s lölke torkán hörög,
Estében fegyuere iszanyuan zörög,
Ihon, szaladáshoz termet kéz, eb Török,
Földre le fektetet, s itt fekügyél örök.

77.

Nem henyél Deli Vid, látuan uitéz Urát,
De az sok Törökben el törte dárdáiát,
Fekszik ű előtte Kajradin Kairakát,
Meg ölte Huszaint, Alt, Cefert, Musztafát.

78.

It bátorságot uet az köröszvény sereg,
Az Török peniglen félelemtől lézeg,
Jozs Pál életét el uéué Bichirnek,
Penezich Abrahám Nuhnak s Derielnek.

79.

Tamburás Istókis Toigant földre ueté,
Erős Dandó Iuán Ibrahimt meg ölé,
Bariaktart Iuranich puskáual meg lúué,
Aranyos zászlóiat kezébül kiuéué.

80.

De nem tudom, Demirhám honnan érkezék,
Mert hacrul kiáltás fülében be esék,
Gyorsan az harcolók közikben férkezék,
Láttya, hogy Törökök már futni készülnek.

81.

Tamburás Istóknál Török zászlót láta,
Mert ennek Iuranich, hogy hordozza, atta,
Nem neked, kaur eb, ualó szép bariakta,
Mefzirül Istóknak Demirhám kiáltya.

82.

Edgyüt ilyen szókkal hozzá ránta kardot,
Amaz iétében elhaitá az zászlót,
U nekiis kezében szablia akadot,
Igyenetlen kézzel hozzá üté afztot.

83.

Föl uéué az chapást Demirhám szabliáual,
Vgyan hozzá uágot azon fáratsággal,
Mellyén és oldalán egy nagy sebet chinál,
Azon élte ki megyen, s szál belé halál.

84.

Demirhám louáruul zászlóért le szállot,
De mihant meg látá tollas Deli Vidot,
Könnyen, mint egy euet, ismeg lóra ugrot,
Más Töröknek atta kezében az zászlót.

85.

Ez az a Demirhám, ki minap Szigetben
Vala Zrini előtt olyan keménységben,
Mast ismeg chidát uett kártéuó kezében,
Bizonit keménséget chelekedetiben.

86.

Mint az mérges Sárkány Uidra rugaszkodék,
De ártalmas dárda paison el törék,
De az Vid pallosa ló feiében esék,
Kíért halua földre Urastul le esék.

87.

Ismét könnyen Demirhám, mint az fris menyét,
Földön hagyá louát s ki uonyá fegyuerét,
Megyen Deli Vidra, nézi bátran szemét,
Mintha nemis látna máshun ellenséget.

88.

Mit készülsz sokáig, Deli Vid, aszt monda,
Lám, uártalak addig, mig chühödöl uala
Az ló alól, uan kezemnek máshun dolga,
Nemchak ueled, Demirhám illy uálaszt ada:

89.

Károdal serkengec magadra engemet,
Azért, hogy nem esmérlek, nézlek tégedet,
Talán Deli Vidnak mondanak tégedet,
Az ki Hamuiuánnak elueuéd életét.

90.

De te akárki légy, töb gondod nem leszen,
Ma mert én kezem néked eleget teszen,
Kardom török uérért raytod boszút ueszen,
Azért illy kis üdöt szúued ne restellyen.

91.

Én uagyok Deli Uid, felele az másik,
De méért karatiolsz, száiad nyelueskedik,
Az én kezem miat Hamuiuán ot fekszik,
Maid ugyan ez miat feied földre esik.

92.

Demirhám mint ördög, hogy esztet meghallá,
Hogy ez keze miat let társa halála,
Nagy demeckj kardot kezében ragada,
Vgy megyen dühösséggel nagy Deli Vidra.

93.

Mint két haragos libiai orozslán
Eőszue találkozuán az nagy széles pusztán,
Probállják körmöket egymás szőrös hátán,
Vgy két uitéz tefzen Sziget Uár határán.

94.

Demirhám haraggal s dühösséggel nagyob,
De Uitéz Deli Uid igaz hittel bátrab,
Nem enged egymásnak, szikráznak az kardok,
Magokon merő uas nagy mefzirül ragyog.

95.

Török két chapással Deli Vid paisát
Darabokra rontá, de Török Sisakiát
Deli Uid el töré, mert szabliáia lapyát
Úté az Sisakhoz, megsérté homlokát.

96.

Ezek így harcolnak, de az teőb seregek
Erős Zrini kezétől meg félemlettek,
Benaur serege leg első futamék,
Utánna Arszláné, urokat el ueszték.

97.

Meg indult Rusztánis, meg iét illy dolgon,
Nem gondol öchéért Zrini boszút állyon,
Űzi az Törököt Zrini magok nyomon,
Mindenüt köröfztény szablia uan hátokon.

98.

Űzi, de okossan, mert mefzirúl láta,
Hogy sok ezer louas iűn az ű kárára,
Mert uitéz Delimán, nagy Tatár hám fia,
Mint orofzlány kölök iűn Zrini hadára.

99.

Bán az nagy sokaságot mikor meg látá,
El szélet seregét ottan öszue haytá,
Mert immár szép naxis louait el haytá
Oceanum tengerben, sötétis uala.

100.

Rufztán alig szalat sok gyalogságáual,
Ha Delimán nem iűt uolna louasokkal,
De harcol Demirhám mastis Deli Vidal,
Nem árthatnak egymásnak semit szablyákkal.

101.

Mikor sötet uala, Demirhám igy szóllal:
Mi it, mint az Uakok, töriük bolondsággal
Heában magunkat s nem árthatunk kardal
Egy másnak, nem iob leszé harcolnunk nappal.

102.

Nappal, akkor munkánkat az irigy sötétség
El nem titkolhattya, mert meg láttya nagi ég,
Meg láttya Sziget Uár és az Török sereg
Michodás boszut ál raitad Demirhám Bég.

103.

Azért esküdjél meg nekem az Istenre,
Énis meg esküszöm Mahomet hitire,
Hogy te is uifza térsz, énis erre helre
Mihant neked, nekemis módunk leszen benne.

104.

Mert sötetség miat mast nem harcolhatunk,
De hiszem még lehet alkalmatosságunk,
Mert tudom, illy hamar innen el nem uálunk,
Valamig tikteket falbul ki nem váiunk.

105.

Felel az Deli Uid, képes beszédedet
Szeretném, de énnékem módom nem lehet,
Hogy bizonynal tudnám ki iüüetelemet,
S mint tegyem ki nagy had ellen életemet.

106.

Bár el hid asztot, ha bizonynal tudhatnám,
Hogy maga ellenségem lenne Demirhám,
Soha én előtte fal közé nem buinám,
Hanem erdön, mezön, mindenüt meg uárnám.

107.

Ne félch, Deli Vida, mástul életedet,
Mert hozok teneked Chászártul leuelet,
Demirhám chak maga leszen ellenséged,
Szulimán be köti igaz Török hitét.

108.

Igy halálos uezélyre meg alkuuának,
Azután egy mástul hamar el uálának,
Mint két erdei kegyetlen fene bikák,
Kik szaruokkal egymásnak nem árthatának.

PARS OCTAVA.

1.

Hon iűn szárnyos louon szép piros haynal,
Masodik zabláia feier taitékyáual,
Az ló fekete uolt, de szőb Pegasusnál,
Orra likiából tűz, szeméből iűn halál.

2.

Kis feier patyolat magának feiében,
De az ű orcáia uan nagy fényességben,
U maga öltözöt arany páncér üngben,
Két szál hebanum chid uan fényes kezében.

3.

Minden kis ueréték, melly lórul chöpenik,
Szép gyöngge harmattá az földön uáltozik,
Előtte sötétség nagy futással ofzlik,
Kerüllette az ég meszirül tündöklik.

4.

Ifiu orcáual mindent meg uidámit,
U földből uirágot szépségéuel indit,
Ű fülemülében keserues torkot nyt,
Ű forrást, ű folyást, erdőt, mezőt uijt.

5.

Ű mikor érkezék Sziget Uár föliben,
Esék illy kételkedő elmélkedésben,
Ihon, menny holt test fekszik ebben helben,
Nagy leugó eget elufeszt bűdösségben.

6.

Vallyon ki keze munkáia ez lehetet,
Talán it dög halál uagy sárkány lehellet,
El uezftette Magyarak gyönyörű földét,
Talán mérges Piton ismeg fel ébredet.

7.

Ha az, maid le szállok földre magas égből,
Két hegyes dárdámmal meg mentem mérgétől
Sarkánnak magyarokat s uezzedelmétől,
De ugy tecik, tábort látok amot szélről.

8.

Ah, hitetlen Törököt látok mezőben,
Ezft iobban Sárkánál gyűlölek szűuemben,
Hai, hitetlen ebek, ha uolna erőmben,
Mind el uezftenélek haragos keduemben.

9.

De iól uan, mert látom, nem igen örülnek,
Sőt sűrű sirással égben üuöltenek,
Ne adgy, ne adgy szerenchét, Isten, ezeknek,
Enged magyar kéztől fottig el uezzenek.

10.

Áldot légy ió Zrini, ki igy őket rontád,
És hitetlen testeket halomban rakád,
Vgyanis tetűled uár minden iót hazád,
Ezért és ió hirért éltedet te ne szánd.

11.

Szulimán de őszül az széles táborban,
Szűue gondokban hül és nagy busulásban,
Zrini meg mutatta már kétszer két harcban,
Touáb mit remélhessen Pannoniában.

12.

Mit uáriak már touáb, így kezd panaszolni,
Kiben bizhatom én, s kinek kellyen hinny,
Ihon, Attyám lölke kész lén engem chalni,
Monta, hogy Szulimán Szigetben fog lakny.

13.

Keués uolna, engem ha chalt uolna Attyám,
Hazudot előttem Mahomet prófétám,
Hogy kezemben leszen az szép arany almám,
És uilágot biria alattam Mufzulmán.

14.

Ihon, én meg győztem az egézf világot,
Ű siruán, ohaituán hozot nékem adót,
Hatalmas fegyuerem uilágon orfzáglot,
Hun fel iüt, hun lement nap, kardomtul tartot.

15.

Retteget előttem az nagy Cászár,
El uezset kezem miat Uluduueidár,
Széles Egyptumi, nekem eset kis kár,
Hányad réfze azoknak ez a szarka Uár.

16.

Világ biró Cászár Zrintül giőzettem,
Ihon, minden erőmet rá uezstegettem,
Ihon, az lanchárság, rettentő seregem,
El uész keze miat, egyszersmind előttem.

17.

Ninchen Demirhámnál Uitézeb uilágon,
De mit ártot Zrininek már az két harcon,
Fekete Hamuiuán fekszik Almás parton,
Nagy eszű Rustán mint iárt tegnapi napon?

*Nomen arabicum,
id est magnus mi-
litiae Praefectus.
Vide Ioannem La-
obum Baisardum:
folio. 178. Tom-
mabei vita.*

18.

Lásd, Tatár hám fia, haragos Delimán,
Aszt gondoltuk róla, hogy siuó oroszlán,
El uész bátorsága, ha ki iún horuát Bán,
Nem siet oda harcra, az hol Zrini uan.

19.

Hei, hei, chak te ne uolnál, uitéz Zrini Bán,
Ha rád nem botlottam uolna hadakozuán:
Szintén, mint nagy Sándor, nagy uolnál Szulimán,
De, la, mint kel uesz nem magamat it rontuán.

20.

Világ rontó Szulimán szúuét így törte,
Okos fő tanáchiért gyorsan elkülde,
Szokolouich Mehmet ezeket meg gyűyté,
Chászár sátorában rendel le ülteté.

21.

De Chászár le ülni nem akar közikbe,
Hogy uáltozást raita senki ne esmérne,
Egy rőitök sátorbul diuánt titkon nézte,
Sokolouich Mehmet beszédét így keszte:

22.

Uitéz Urak, haduerő bölch feiedelmek,
Világ határirul ualó Beglerbégek,
Ti Bassák, ti Bégek, ti okos Uezérek,
Kik mast ebben helben diuánra gyűltetek.

23.

Az hatalmas Chászár, Szultán Szulimán Chán,
Kinek az hold szolgál, kinek birtoka uan
Tengeren és uizen, ki az ég alat uan,
Élni tanáchtokkal ebben helben kiuán.

24.

Kiuánnya hallani azért ti tületek,
Mi mód kellyen uefzni ennek az Szigetnek,
Kár s Török uér nélkül, és hogy az üdöne
Hofzasága ne árchon ú nagy hírenek.

25.

Mindenitek tecését, meg iruán hatta,
Hogy uigym kezében, és hogy ú meg lássa:
Mit kellessék leg iobbat Török hasznára
Chelekedni, ebben kaur róntó hadba.

26.

Hogy emlekefztesselek, meg parancholta,
Erre nem leg kisseb tanáchnak falkára
Tikteket, hogy iüttünk leg uitézb kaurra,
Ki kardot uilágon öuedz oldalára.

27.

Eszt hatalmas Chászár méltónak ítélte,
Maga fzemélyéuel legyen ellensége,
S ió hir koszoruiát, melly győzésbül kötue,
Zrinin s Sziget Váron esztet uigye uégbe.

28.

Senkit azért, uitézek, az uakmerőség
El ne ragadgyon és meg gondolt uitézség,
Mert Zrini Horuát Bán olyan ellenség,
Ki ellen lesz káros oktalan sietség.

29.

Igy uégezé szouát Szokolouich Mehmet.
Ruftán, Chászár uei, el kezdé befzédét,
U ül uala első nagy Kaimekán mellet,
Méltósággal fordítá mindenre szemét.

30.

It, hol uilág uirágia öszue gyűjtue uan,
Sok bátor szúu Vr, minden forgot hadban,
Hol hatalmas Chászár maga feiéuel uan,
Erőtlen én efzem illyen nagy tanáchban.

31.

Ki uilágot meg birta okos erőuel,
Ninch szúki tanáchra illy mint én Vezérnél,
De minthogy paranchol, mit érek elmémel,
El nem titkolom én tiszta, ép szúuemmel.

32.

Mert oly helen uagyunk, az hol az titkolás
Nekünk és Chászárunknak lehet ártalmas ;
Első uétkünk után lehet nagy káruallás,
Legyen mefzi az én szómtul profétálás.

33.

It uan az az Zrini, melynek széles hire
Még tengeren túlis érkezet fülünkbe,
Igazé uagy hamis az ű uitéssége,
Nem tudom, elég, az népek köfzt uan hire.

34.

Hirrel uiseltetnek az hadakozások,
Nem, mint mi gondollyuk, szók leg kisseb dolgok,
Ettül rontattatnak hatalmas táborok,
Euel uesztnek, nyernek Világj Chászárok.

35.

Mi penig semminek gondoluán ezeket,
Sánc nélkül, uakmerőn szállottuk Szigetet,
Nap Világgal alá hofztuk seregeket,
Nem tartuán ifztrását, sem titkos kémeket.

36.

Igen meg fizettük uakmerőségünket,
Mert ezen az mezőn hullattuk uérünket,
Igen bőuen mostis láttjuk holt testeket,
Láttjuk Almás uizét, forgat embereket.

37.

Ki nem chudálná tanáchtalan dolgunkat,
Mi miképpen el bisztuk mastan magunkat,
Nem neuethetnéneké Ali Kurt próbáiát,
Sziget alá uinni mert két ezer szabliát.

38.

Nem uolt Oszmán Bassának az hiuatallya,
Hogy tiz ezer louafsal Várat meg szállya,
Útet azért külték, hogy mezőt prédállya,
Es eledelt Szigetben uinny ne hadgya.

39.

Esztelent uakmerőség, nézd, houá uiué,
Sziget Uára alat hadát telepité,
Hid nélkül hada köszt az Almást ereszté,
Iób részét hadának gyalázattal ueszté.

40.

Sok Oszmán Bassáual elől el ment lopua,
Gondolták, Szigetben be futnak száguldua,
El uesztet Murtuzán Bafsának szép fia,
Meg ölte Hamuiuánt Deli Vid chidáia.

41.

Nem kel kétségben esetekkel iácani,
Harcolást ű uelek el is kel kerülni,
Mert mint dühös ördögök készek kárt tenni,
Semi erőtül nem tudnak ezek félni.

42.

No ez már meg uan, uegyünk kárunkbul példát,
Ne uáryuk lábunknak második botlását,
Tarchunk tábor szélin uigyázó isztrását,
Mert aluua meg uallyuk bizony az kárát.

43.

Az mi penig Várnak uételét illeti,
Sáncal köröskörül aszt kel nekünk uenni,
Ugy kaurok mi ránk nem tudnak ki iünnny,
Röuid nap kár nélkül fogunk ben örülni.

44.

Ronchuk meg álgyúkkal földel tölt bástyákat,
Szároszuk ki ásással uizes árkokat,
Lapát és golyóbis ueszi meg Uárokat,
S uesztteg üluue nézhettyük holt kaurokat.

45.

Illy szók után Rustán meg helére üle,
Más felől Tatár Delimán talpra kele,
Ennek teli méreggel haragos szüue,
Rustán ellen bátran osztán szólni kezde:

46.

Akarnám, Vitézek, tiz Ország engemet
Innen uálasztana, ne látnám ezeket,
És mast ne hallanám illyen szégyenünket,
Okoskodni akaruán befzélt ez mellyet.

*Mert Tatár országh
tiz országon túl
van s arra alkudot.*

47.

Nem illyen tanáchal birta meg Világot
Vitéz Muzulmán uér, nem illyel ád adót
Az kaur Töröknek, nap illyent nem hallot,
Aszt mondgya, uesztteg üluue uegyük meg Várot.

48.

Leg iób lesz buiunk el, vefsük el kardunkat,
Hadgyuk uezsni hirünket, uegyünk kapákat
Vitéz kezeinkben, igy ront kaurokat
Gyözhetetlen Chászár, igy uezs meg Várokat.

49.

Hirrel uiseltetnek az hadakozások,
Tahát Törököknek hirt nyernek az ásók
Nem rókáknak, borzoknak Sziget szállások,
Az kit ki uáyhatnak mindenkor pór ásók.

50.

Buyon el ű maga, az ki fegyuertül fél,
Vesse el szabliáiát, ki futó, mint a fzel,
De az mi szúuünket, mely fegyuerbe remél,
Nem láttya földben ásua ez a fényes dél.

51.

Oszmán eluesztette bolondul az hadát,
Tahát mi uallottuk annak gyalázattyát?
Tegnap az bölcheség hamar adot hátat,
Minniaion olyanok ebben hadban tahát.

52.

Szabad legyen kérkedés nélkül mondanom,
Ki szabadította eszt tegnapi napon
Az Zrini kardgyátúl, nem tulaidonitom
En Uitésségemnek, nemis annak mondom.

53.

Látta rauasz Zrini, ki elöt kel futni,
Kész uolt Rustán Béget az táborig üzni,
Delimánt nem akarta közel meg uárni,
Láttuk eszt minniaian, űis tud fzaladni.

*Per irrisionem no-
minal ipsium Rusta-
num sapientiam.*

54.

Nem ásó, nem kapa az mi győzedelmünk,
Hanem rettenetes acélios fegyuerünk,
Euel Sziget Uárát hamar porrá tefzük,
Euel neuelkedik hirünk s Uitésségünk.

55.

Ne kérdezd, hun megyek én Sziget Várába,
Hogy ha ki iún Zrini, énis ú nyomába
Bé megyek Sziget Várnak nagy kapuiába,
Hozzon kapát, ásót, az ki bizik abba.

56.

Illy szókra Rustán szűue meg keseredet,
Ismeg talpra álla az Kaimekán mellet,
De Uitéz Delimán nagy haraggal ki ment,
Nem méltóztatik uárni Rustán beszédét.

57.

Meszi Demirhám tul tanách rendi uala,
De mérgessen úis kiáltuán felállá :
Énis nem kapálni iüttem ez Vár alá,
Ha az kel, én tefzek szert ezer asapra.

58.

Bezeg hasznos tanách: it úlue henyélni,
Az ki uitésségét akaria uezteni,
Szintén igy kellett néki chelekedni,
Akariuke magunkat meg neuettetny.

59.

Delimán ió tanáchát énis iauallom,
És touáb ily gyalázatot nem halgatom,
Ki szereti ió hirt, minket köuet, tudom,
Illy szókkal Demirhám kiment sátor aytón.

60.

Rustán chak nem eszi mérgel kezét, lábát,
Hogy ezek meg neuetik ű ió tanáchát,
O, balgatag nemzet, fohászzkodua kiát,
Nem ember, de oktalan és dühös állat.

61.

Eregy, ued meg Szigetet uitéz szabliáddal,
Dönch le az bástyáit haragos torkoddal,
Mast látom Töröknek dolga uezsöben ál,
Mikor böuelkedik tanácha bolondal.

62.

De mit törödöm én más esztelenségén,
Iób lesz uezstég űlnöm sátor kereuetén,
S chudálkozom ezeknek nagy uitésségén,
Ha ugyan uezsni kel dolgunknak, ám uezsen.

63.

Rustán az sátorbul haraggal ki lépék
Petraf, ki Gyulát meg uéué, emelkedék
Talpra, s így szólla az Török Vezéreknek,
Az kik uáruán Petrafra minniáian nésztek.

64.

Eszt az boszus szüuet, kit kösztötök látok,
Sziget Vár közepiben lenni kiuánok,
Te tudod Ur Isten, hogy hozzád ohaitok
Leginkáb ily okért, s gyakrabban kiáltok.

65.

Kis dolgokat egyesség nagyra neueli,
Erőtlen, ió keduet magasra emeli,
De nagy s erőfsöket az földre le ueri,
Hogy ha egyenetlenség azokat éri.

Ironia.

66.

Mely nagy Monárchiák chak ez miat uesztek,
Meg ártot Afsiriának, Görögöknek,
Meg Rómaiaknak, s más körösztyényeknek,
Az mellyek ez miat fogytokig el uesztek.

67.

Az mi monárchiánk oly nagy és hatalmas,
Semmi külső erő nem lehet ártalmas,
De maga nagysága lesz neki unalmas,
Ha közben férkezik rút uifzauonás.

68.

Chak egy példát hozok én mastan ti nektek,
Melyet nem régen látot az ti fzetetek,
De ti abbul sokat ezben uehetitek,
S uifza uoniást köfztünk kárnak esmeritek.

69.

Kalender Chelebi, Chás bektas nemzete,
Miként Anatoliát föl zönditette,
Tiz ezer Deruissel ű meg rettentette
Az egész Asiát, s chudáfsan keuerte.

70.

Mit ártot ű neki sok Szangiák ereie,
Hada neuelkeduén, azokat meguerte,
És hogy Ibrahim Bafsa űtet meg giöszte,
Oka uolt, ueletlenül életét ueszté.

71.

Igen kichin ok uolt, kiért Kalender eszt
Szerzette Törökök köszt ártalmas széluészt,
Karamain — — adot háborus eszt
Vifza uonyásáual, s igy minden rayta ueszt.

72.

Hát mast mi, kik uagyunk ellenségünk szemén,
Nékünk minden dolgunk fekszik az ű szűuén,
Miket remélhetünk, uisza uoniás ilyen
Ha lefz tanáchunkban és ebben seregben.

73.

Az élő Istenért, tegyètek férre mast
Kiki maga szűuébül nagy uisza uonyást,
Mindenik eszében iutafsa eszt bizuást:
Chászárunk, tisztességünk uelünk uagyon mast.

74.

Az mi penig Sziget uételét illeti,
Mindenik ű magában meg esmérheti,
Hogy ha táborunknak nem lesz kerületi,
Könnyen Török Chászár esztet el ueztheti.

75.

Hiszem farkas ellen chinál ember házot,
Mezön esső ellen iuháfz is hailékot,
Méért uolna szégyen minekünk it sáncot,
Ellenségünk eilen ualami oltalmot.

76.

Mind eddig Zrini ellen harcolnunk kellet,
Valamikor ű neki keduében eset,
Sokszor tiz, húsz ember derekas lármát tet,
Egy dob ütés egész tábort fel ültetet.

77.

Nem mondom én asztot, hogy harcra ne mennyünk,
Hanem haszontalanul itten heueryünk,
Bizony nagy részét hirünknek eluesztettük,
Hogy uisza nyerhessük, azon mesterkedgyünk.

78.

Ha ki iün Zrini Bán ualamikor harcra,
Miis ne maraggyunk akkor ebbe sáncba,
De ne tanáchtalanul, mert lesz kárunkra,
Hanem rendelt seregben menniünk ű reá.

79.

Ez az én tecésem, de ha tud ki ióbbat,
Mondgya meg, nem gyiutya aual haragomat,
Öröместis hallom más ember tanáchát;
It Petraf el uégezuén le ül és halgat.

80.

Minniáian Petraf tanáchát helén hagyák,
Eszт iónak, hafznosnak minniáion kiálták,
Ofztán feiet haytuán rendel Kaimekánnak,
Sátorbul magok szállásokra oszlának.

81.

Az Tatár Delimán Chászárhoz be mene,
Mert régen kéredzet s neki így beszélle:
Vitéz Töröknek hatalmas Feiedelme,
Halgasd meg, mi okért iüttem te elődbe.

82.

Az te tanáchodban látok chuda dolgot,
Sok uan, az ki kiuán inkább nyugodalmot,
Hogy sem ellenségre bátran uonnyon kardot,
Mert othon meg szokta kényes uraságot.

83.

Uram, ued eszedbe ideién magadat,
Ne fogad mindennek szúuetlen tanáchát,
Bizony keués nézi maga gyalázattyát,
Chak nyuthafsa sokáig éltének hozsát.

84.

Veszem én eszemben az ellenség dolgát,
Hogy ha el ueztk közülök hat hadnagyát,
És Zrinit, Horuát Bánt, az ki mindent forgat,
Eluefznek minniáion s el ueztk az Uárat.

85.

Enged meg, hogy hat erős uitéz közülünk
Zrinit, s más ötöt, halálos baira hyuk,
Hiszem Istent, te neked kezembe adgyuk
Zrinit, Sziget Uárat is mingyárt meg biriuk.

86.

Hogy ha pedig azok közülök nem ueznek,
Bizony sok busulást nekünk chelekefznek,
Mert nagy hire uagyon az ú ereieknek,
Kiért mind feienként hadodban rettegnek.

87.

Én, én, ha az előbeni uitéz kezem,
Nem uáltozot, (s nemis), eszt magamra uezsem,
Én annak az toluainak feiét el uezsem,
És az te hatalmas lábod alá tesztem.

88.

Az te Seregedben másis találkozik,
Az ki ilyen fáratságtul nem irtózik,
El hittem, uitéz Demirhám el nem buik,
Sem Idriz Zagatar ettől nem rettenik.

89.

Ifju Tatárnak Chászár uitéz szűuén
Igen gyönyörködik, de az ú elméién
Nem járhat ily dolog, nem hiuén szűuében,
Hogy Zrini ily baira Szigetből kiűön.

90.

Mond az Delimánnak, o te, uitéz uirág,
Kit méltán chudálhat egész Török uilág,
Az te uitéz szüued énnékem uigaság,
Ne kiuánd, hogy ettül fofztafsam mostanság.

91.

Nem ilyen dologra termet uitéz kezéd,
Hogy közönségessen esztet harcra ueszed,
Az Muszulmán hit uár nagyob dolgot túled,
Tarch nagyob dologra te hafznos étedet.

92.

Tekinch hadakozás forgandó dolgára,
Nem álhat sohais egy féle formára,
Mít mond ez az uilág, ha téged halálra
Ki teszlek és ilyen ueszedelmes baira.

93.

Szánnyad uén apádat, kinek egy fia uagy,
Az te fzerenchéddel neki halált ne adgy,
Chak te uénségének erős istápia uagy,
Erőtlenségében túle el ne szakadgy.

94.

De nem uefzi Delimán Chászár tanáchát,
Sót hafznos oruosságtul betegszik s kiát:
Az mely szorgalmatos uiselsz rám gondokat,
Ted le, s enged ió hirért szenuednem halált.

95.

Myis erős kezünkben uasat hordozunk,
Az mi sebünkbulis piros uér iün, tudgyuk,
Mefzi Sziget Uára lesz neki, meg láttyuk,
Az kiben bujhasson, ha ot lesz mi uasunk.

96.

Szulimán de láttia Delimán haragját,
És az bai uiuásra el szánt akarattyát;
Igy szól, meg nem szegem te akaratodat,
Vgy legyen, ualamint te akarod magad.

97.

De iób alkalmatosság szükséges erre,
Mast peng másképpen, michoda ereie,
Probályuk, Zrininek, ágyúkkal Szigetre
Kel minekünk mennünk, most uan annak hele.

98.

Hogy ha nem árthatunk aual mi Szigetnek,
Akkor leszen keleti uitéz kezednek,
Minniaion benünket mast meg neuetnének,
Ha ily uitézeket ok nélkül ueszténénk.

99.

Fiam, én szeretlek, szeretem hiredet,
Ved ki hát belőlem minden kétségedet,
Én ennek dolognak tudom iól idejét,
Bízd rám uitéz szüuednek chak egyik részét.

P A R S N O N A.

1.

Houá ragattatom én könyű pennámtul?
Holot tanulhatnék Dedalus fiátul,
Kis készülettel indultam tengeren tul,
Kis elme ez, ki ir nagy Attyám dolgárul.

2.

Kiván nyugodalmat uers és historia,
Nem haragos Mársal lakik Musák fia,
Hangos dob, trombita Apollót nem hya
Vers chinálásokrul harcra s uiadalra.

3.

Engemet penig, midön irom ezeket
Márs haragos dobia, s trombita felzörget,
Ihon, hoz házamhoz füstölgő üszököt
Kanifai Török, oltanom kel esztet.

4.

Még sem tanáchtalanul kesztem munkámat,
Tuduán ez dologhoz nagy tartozásomat,
Nem róitöm Istentül uet talentumomat,
Kézzelis, ha lehet, köuetem Atiámat.

5.

Fárathatlanul Ali Kurt forgolódik,
Három helen tüle nagy sánc chináltatik,
Az honnan álgyukkal Sziget Uár lüuetik,
Nappal és éielis bástyáia töretik.

6.

Két napia mult már el, Zrini Sziget Várbul
Nem megyen ki harcra, igen nagy okokbul,
Noha mind untalan uitéz Deli Vidtul
Kérettetik, bocháfsa hogy Sziget Várbul.

7.

De Zrini Deli Vidnak így beszél uala:
Az ki az szerenchét meg nem zabolázza,
Hanem mindent el ereszt erős száíára,
Végtére is ueszélyre asztot ragadgya.

8.

Még mind eddig szerenche mi uelünk tartot,
Isten kegyelmébül győzedelmet adot,
De miuel forgandó, ha kezd adni hátot,
Egyszersmind ránk burit ueszélyt s ártó habot.

9.

Hidgied, nem heában niugottam én it ben,
Nagy dolgokat forgattam gondos szúuemben,
Ha törökök el biznák magok ez helben,
Akarnám, gondolnák, uagyunk félelemben.

10.

Akkor uéletlenül mi reálok mennénk,
Kárt és ueszélyt, nagyot, kösztök chelekednénk,
Az alat Chászárnak talán hirt küldhetnénk,
S talán tüle hamaráb meg segitetnénk.

11.

Igen iauallá Uid az Ura tanáchát,
És leg ottan mingyárt föl ayánlá magát:
Ha akarod, Uram, én fáratságomat
Érted nem röstellem, sem uérem hullását.

12.

Vagy éiel uagy nappal mondod, meg indulok,
Törökök köszt megyek, mert nyelueken tudok,
Hogy ha mesterséggel semmit nem hafználók,
Erőuel, kardommal megyek ű általók.

13.

Édes uitéz szolgám, így felele Zrini,
Nem kel te uitésségedben kételkedni,
De teneked Szigetet el nem kel hadni,
It én uelem együt kel asztot őrizni.

14.

Talán rendelt Isten mást erre dologra,
Ki keuesb kár nélkül esztet föl uállolia,
Zrini Deli Uiddal így befzélnek uala,
Azonban szólton szól Ali Kurt ágyuia.

15.

Erős Radiuoion rendi istrázának
Vala és mellette Iuranich Uaydának,
Ezek kapu fölöt uigyázásban uoltak,
Radiuoy így szólla másik baráttyanak:

16.

Iuranich Uayda, édes uitéz barátom,
Nézd min gondolkodom, édes iobbik szárnyom,
Az mi ió Urunkat nagy gondokban látom,
Mint magyar királnak Törökrül hirt adgyon.

17.

Mindenüt iól tudom az kalauzságot,
Éiel uihetek uégben én illyen dolgot,
Mig föl kél, meg uárom az szép hod uilágot,
De előb meg mondom az Urnak ez dolgot.

18.

Hidgyed, olly nagy merészség szállot szüuemben,
Az minemút soha nem tudok éltemben,
Vgy tecik, napalis az Török seregben
Kézzel magam nagy dolgot uihetnék uégben.

19.

Mikor Uayda Radiuoi beszél illyeket,
Az másik Vaydának fel gyuytá az szüuét,
Iuranichtul azért lén illyen felelet:
Houá hadnál Radiuoi tahát engemet.

20.

Egyedül ily ueszedelemre magadat
Akarnáde uetni, s it hadni társodat,
Az mely szeret tégedet, szintén mint magát,
Futsz Radiuoi tülem s én szüuemtül tahát.

21.

Nem ugy én e minap magamat uiseltem,
Hogy rólam kétséget hadgyak te szüuedben,
Demirhám láttára Bariaktart meg öltöm,
Életéuel edgyüt zászlóiat eluettem.

22.

Noha nem első probám uolt az énnekem,
Veled edgyüt nagyobbakat chelekettem,
Éltemet halállal énis meg cherélem,
Mikor hozzá adatik örök ió hirem.

23.

Radiuoi erre igy: ugy hozzon meg Isten
Édes uitéz barátom, ió szerenchéssen,
Soha én te rulad nagy gondu elmémben
Ily uitéztelenséget nem eresztettem.

24.

De gondolatomban ez forog énnekem,
Ha (az mint meg szokta) szerenche én uelem,
Gonoszt chelekefzik reménségem ellen,
S ád Török kézben halua uagy eleuenen.

25.

Azért, uitéz társom, kiuánom éltedet
Legyen, ki temesse el meg holt testemet,
Vagy sarchon uálcha ki rabságos éltemet,
Vagy ifiab, méltó, hoszabich éltedet.

26.

Nem haiul Iuranich az ilyen beszédre,
Inkáb mérgesedik illy hitegetésre,
És neuelkedik kedue nagyob uezélire
Illyen szép szók iúuének az ű nyeluére :

27.

Te haszontalanul hitegecz engemet,
Soha meg nem lágitod az én szúuemet,
Szálíchon szerenche minden uezedelmet
Én ifiu feiemre, de elmegyek ueled.

28.

Igy megyen két Uayda Zrini eleiben,
Az hol Deli Uiddal uan beszélgetésben,
Elől szól Radiuoi, ne chudáld szúuedben,
Uram, hogy mi ketten iúttünk te elődben.

29.

Láttuk az bástyákrul nagy efsztelenségét
Az mi ellenségünknek és henyelését,
Tegnap sok itallal terhelték feieket,
Most bizuást alufznak, nem esmeruén minket.

30.

Ha engeded, élyünk szerenchéuel mi mast,
Ketten által megyünk az táboron bizuást,
Hirt uifzünk Chászárnak, mely Béchben uagyon mast.
Michodás ellenség uan Sziget körül mast,

31.

Én it mind iól tudom körül a föld chinniát,
Arra meg tanitot untalan uadászat,
Meg buyuk mi lopua az Török táborát,
Ad Isten szerenchét, az ki mindent athat.

32.

Itten örömében Zrini könyuet hullat,
Meg öleluén úket az égben föl kiát:
O, hatalmas Isten, ki uered hadakat,
Nem elegendőül téged nyeluem áldhat.

33.

Nem akarsz elueszteni még szintén minket,
Miuel adsz közinkben ily erős szúueket,
De mi elegendő lesz ti érdemetek,
O, minden dichéretre méltó uitézek.

34.

Hallyátok Radiuoi, s Iuranich uitézek,
Az mit én igérek Isten előtt néktek,
Ha szerenchéfsen eszt ti uéghez uiszítek,
És én elenségemtül menté lehetek.

35.

Mindenitek leszen részes én kinchemben
Egy gazdag Türkéses kard Radiuoi lészén
Tied, mellyet én Mehmet Basátul nyertem,
Olyan lóra ualó fékkel egyetemben.

36.

Iuranichnak adok szép arany sisakot,
Mellyet Giàfer éltéuel edgyüt elhagyot
Szép Uarasdi mezőn, hun atya szaladot,
Mindeniknek ehez hat-hat száz araniot.

37.

Igy adnak uálasztot az két uitéz Uayda:
O, hatalmas uitéz, Szigetnek nagy Ura,
Ayánlásod böchüllyük, de ted máshuua
Nem öfztönöz adomány minket próbára.

38.

De ád az ió hir néu nekünk erre szüuet,
Mellyet irigy üdö tölünk el nem uehet,
Chak ió egészségben maradgyon te feied,
Mindenkor meg talállyuk nálad ezeket.

39.

Mikor el erefzté Zrini uitézeket,
Deli Uid az aytón ki késéré űket,
Mindeneknek ada szép emlékezetet,
Aual ayándékozá az uitézeket.

40.

Magáruel el uéué, adá Radiuoinak
Börét nagy Arabiai orofzlánnak,
Mellyet el uett testérül Abdus Elámnak,
Életéuel edgyüt Singér Bég fiának.

41.

Szép arannyal uart ünget uöres atlaczbúl
Azután Deli Uid leueué magáruel,
Ű eszt le uonta Szerechen Hamuiuánruel,
Iuranich Uaydának adá ayándékul.

42.

Kiuánom szerenchéfsen eszt uisellyétek,
Igy monda Deli Uid, de többi uitézek
Ki kardot, ki sisakot ada nekiek,
Fegyueressen osztán kapu fele mennek.

43.

Vala oly órában, mikor minden álat
Leg chendesebben magának nyugodalmat
Vesz, iuháfz, szántó aluszik kedues álmat,
Iuhok mellet nyugszik kuuász, mely meg fárat.

44.

Akkor az Uitézek kimennek mind ketten,
Hyák segítségül Iehouát szüuekben,
Vannak bátorságban és nagy reménségben,
Minden felől uigyáznak nagy sötétségben.

45.

Nem menének Uártul igen mefzi földre,
Látnak sok Törököt az gyöpön heuerue,
Gondolkodnak: menni uolna leg iób merre,
Hun inkább az Török eszbe nem uehetne.

46.

Bizony két uad farkashoz hasomlók ezek,
Mikor minden felé azok barmot néznek,
Mindenekre örömetst úk el mennének
Végre hun leg töb ordit, arra ügetnek.

47.

Radiuoi Iuranichnak aszt mondgya titkon:
Az nyomunkra uigyáz, édes uitéz társom,
Én elől chinálok utat nagy hatalmon,
Mert feküfznek Törökök, részegek ihon.

48.

Illy szók után keuély Peruiznek az nyakát
Testétül el uágá, ez magyar katonát
Sem mire böchülle, uéluén töbnek magát,
Hogy sem tizen három köröszfény hatalmát.

49.

Azután Rézmánnak ketté uágá mellyét,
Ű borral eluegyue ukádgya sok uérét,
It uitéz Bégzáde el ueszté életét,
Meg emészté szablya Kaitaszt és Rechetet.

50.

Valamerre megyen két Vayda fegyuerrel,
Fest sátort és földet böuen Török uérrel,
Sok néu nélkül ualó nép kard miat hul el,
Két uitéz kéz miat mezőn szerte szélel.

51.

Két táboron uágták már által magokat,
'Még sem uesztik eszekben szörniü károkat
Az részeg Törökök, bor miat nem láthat
Akár meli okosis s rosztul iót nem uálthat.

52.

Harmadik táborban, hun Szulimán fekszik,
Két uitéz Oroslány haraggal érkezik,
Apró sátorokat úk mind el kerüllik,
Jünnek egiben, az hun Kadilesker fekszik.

53.

Mit használt teneked szentség Kadilesker?
Íúuendő mondásod heában nem heuer,
Amfiarausis uolt ily okos ember,
De meg chalatkozot tudományban egyszer.

54.

Iuranich kardal megy lassan ú ágyához,
Két kezéuel nyúla éles szablyáiához,
Föl emeluén chapá mefztelen nyakához,
Le gördül az feie az szép zöld pásithoz.

55.

Valamint ezben ué eszt az ú inassa
Kiált, nem sokáig de lén kiáltása,
Ura után küldé Radioui chapása
Szerenchétlen lelkét mélységes föld alá.

56.

Kadilesker mellett egy aranyos szofrán
Fekszik bársony uánkoston Török alkorán.
Eszt ielért Iuranich, hogy uolt ilyen probán,
Magáual eluiué, Radioui így szoluán:

57.

Véghez ment Iuranich mi minden szándékunk,
Utát Törökök köszt magunknak chináltunk,
De touáb szerenchéuel nem ió iácanunk
Gyerünk ki közülök, nem ió it mulatnunk.

58.

Mind addig kerüllék az sok sátorokat,
Végre ki menének, az hun vége szakat
Az fzésles tábornak, Almás uize partyát
Job kézre el hagyák, s nem nézik az utat.

59.

Nem meszi tábortul három ezer Tatár
Iária az ifztrázát, s ot Idriz Zagatár
Vagion személyéuel, ú körös körül iár,
Hogy hátul kaurtul ne essék semmi kár.

60.

Ezek ezbe uéuék az két uitéz Vaydát,
Az ki elől iáró, kimszi, kimszi, kiát;
Már semmi reménséget edgyk sem láthat,
Mindenik erdő felé fut, az mint futhat.

61.

Már nem fél Radiuoi, mert bé ment erdőbe
De másik nem uala olyan gyors erőbe,
Esztet az Tatárok uéuék kerületbe,
Vgy hogy nem maradot semmi reménségbe.

62.

Radiuoi uifza néz, s nem láttia az társát,
Gondold meg az ű rettenetes bánattiát:
Iuranich, Iuranich, sűrű erdőn kiát,
De nem más, chak Echo, neki bus uálaszt ad.

63.

Iuranich, Iuranich, én houá hattalak,
Michodás ebeknek prédául attalak,
Hun keresselek már és hun talállyalak,
Michodás föld hátán téged nyomozzalak.

64.

Igy busul, s így kiált, s nyomra uifza megyen,
Hogy ualamint Iuranich nyomát esmeryen,
Hát nagy kiáltást hal, arra uifza megyen,
Látta Iuranichot, hogy Török köfzt legyen.

65.

Mit chinállyon maga, s michodás fegyuerrel
Szerelmes társát Török közül hozza el,
Nem használ, ha maga rá megy személyéuel,
Aual semmit társának, ha ottan uész el.

66.

Szép aranyos kézij az oldalán uala,
Mellyet azon éiel Töröktül nyert uala,
Eszt gyorsan puzdrábul nylal ki ragadá,
Nylat idegestül az füléhez uonyá.

67.

Röpül az tollas nyl, Sabaszot mellyébe
Találá és meg íará szintén középbe,
Ű halua le esik társának ölébe,
De társát másik nyl találá bal fülbe.

68.

Ot Iuranich körül hat holt Tatár fekszik,
Ki miat legien ez, sohun nem tudatik,
Azomban Idriz uezér oda érkezik,
Ű fzeme láttára két Tatár el esik.

69.

El busult az Uezér, nem láttya ki chinált
Sok uitézi közöt gyorsan enny halált,
Igy mond Iuranichnak, ki uonuán szablyáyát:
Te fogsz miniáiokért fizetni egy halált.

70.

Nem tarhattya touáb Radiuoi bánattyát,
Oda rugaszkodik, az hun láttya társát;
Engem, Engem, uitézek, meszirül kiált,
Engem öllyetek meg, nem az én társomat.

71,

Én uoltam az oka azok halálának,
Én nagyobik feie ennek az probának,
Semmit nem miuelt ez, de nemis árthatnak
Illy gyermekek, mint ez, illy hatalmas hadnak.

72.

De kegyetlen Tatár annak uáolását
Füle mellet erefzti, s feiében szablyát
Iuranichnak uágya, ú le burul hanyat
S uérrel ki erefzti lölke tífztaságát.

73.

Le esik Iuranich, mint egy szép uirágszál,
Kit kegyetlen munkás nagy uassal le kaszál,
Auagy ha töuébül ki dül Liliium szál,
Melly szép nőuéseben tauafzi mezőn ál.

74.

Mint fene Leopárd, ha el uestzi kölkét,
S ha elöl talállya uadászok seregét,
Ráiok mérgét, fogát, ráiok uifzi körmét,
Dárdát halomban ront, s ot uestzi életét.

75.

Igy dühös Radiuoi ellenségre megyen,
Az nagy seregek köszt Idriszt tartya szemén,
Sok száz fegyuer ütést magára fel uestzen,
Nem gondol, társáért mert maid boszut tetfen.

76.

Idriszt seregek köszt immár meg találta,
Egy chapásban ketté derékben szakasztá,
Magais sebek miat esék hanyattá,
Társa mellet lölkét Istenhez bochátá.

77.

O, áldot, o boldog, o erős uitézek,
Ha mit az én Magyar uerseim tehetnek,
Soha ti dichéretre méltó hirtetek
Meg nem hal, mig folynak alá sebes uizek.

78.

Mig az nap meg nem ál, mig az Magyar nemzet
Kardal oltalmazza az köröfztény hitet,
Élni fog neuetek, ti peng az Istent
Örök boldogságban mastan dichéritek.

79.

Azomban Deli Uid külső palotában
Az Ur háza előtt esék mély álomban,
Chak oly fegyueressen, sisakban, páncérban,
Ülue alfzik uala egy széles ablakban.

80.

Egyszersmind fel ugrék, mint egy eszeueszet,
Az Urához mene és így szólni kezdet:
Vram, minden reménség szúuembűl eset,
Ihon, az két Vaydais mostan el uefzet.

81.

Chudálua halgattya ió Zrini ezeket,
És uálafztul adgya okossan efszet:
Méért hagyod sirnya te kemény szúuedet,
Mint egy kis Leánzó, tarch meg könyueidet.

82.

Nem illik tehozzád, siry mint egy üdőtlen,
Nem szállhat uitézre szerenche uéletlen,
Gonoszt készen uárnunk kel nekünk szúuünkben,
De nem chak egykor, hanem minden üdönkben.

83.

Most már azon kérdezlek, te hun hallottad
Két erős Vaydának kegyetlen halálát,
Nem tarhattya Deli Vid de maga sirását,
Felel az Urának ilyen okos szókat:

84.

Ne chudáld szúemet, hogy keseruefsen sir,
Mert igen által uerte az kegyetlen hir,
Nem mindenkor magáual ember szúue bir,
Ha az túle el uész, kit szerenche igr.

85.

Elmém gondolattiát hogy inkább enihéchem,
Előb le ültem uala egy sellie székbén,
Alig huntam uala bé fáradot szemem,
Ihon, uitéz Radiuoi íúue előmbén.

86.

Ollian fegiueressen bizoni útet láttam,
Valamint magamtul mikor el bocháttam,
De sok kemény sebbe, és bőv uér hullásban
Alig, hogy ki legien, esmerhetni tuttam.

87.

Száz helen meg nitot az ű uitéz mellie,
És meg anny sebet hordoz uitéz feie,
Sisak, oroszláni bőr, melli útet fődőfzte,
Sok meg alut uérrel uan be förtősztetue.

88.

Hei, melly külömb uala attul Radiuoitul
Ki Szigetben Abduláht hozta fiastul
Kötözue, melly hozot sok fegiuert prédául,
Mellyet ű kezéuel niert Török pogánytul.

89.

Hogy szóllok ű hozzá, nékem teczik uala,
Ki bánt így te ueled, o te, uitéz Vayda,
Eszte az meg alut uért, melly tested chunittia,
Kichoda belőled fegiuerrel ontotta.

90.

Nem így uárt tégedet Szigethi kapitán,
Az ki te felőled uan nagy gondolatban,
Szigeti Seregis nagy reménségben uan,
Segétfége lefzen uitésséged után.

91.

Ű penig ezekre én nekem nem felel
Semmitis, chak néz reám szomorú szemmel,
Sok ohaitás után uégre horuát nieluel
Esztet mondgia nekem nagy keserúséggel:

92.

Mig Isten akarta, Deli Uid, én életem,
De köröszteni hitért most halált szenuettem,
Iuranichal edgiüt s most elődben iüttem,
Én mefztelen lélek, Töröknél uan testem.

93.

Semmit ne irtózzál, Deli Uid, én tülem,
Nem sok üdő muluán leszesz edgiüt uelem,
Mert Martirumságot nekedis az Isten
Mind Urastul edgiüt rendelt s helt az égben.

94.

Ne feleitkezzél el azért uitésségrül,
És ne is retteny meg az pogáni Töröktül,
Én erőt teneked kérek az Istentül,
Isten legien ueled, maragy meg uitézül.

95.

Igy monda s eltünék, mint gyors szél. előttem,
Mint egy könnyű árnyék az leuegő égben,
Heában utánna futok, hogy ölellyem,
Háromszor, de chak esék kezem semmiben.

96.

Alig uégezhette Uid szomorú szouát,
Hogy bátyakrul hallának ifzonyu lármát,
Az Török táborban nagy zöndülés támat,
Mert most uették eszekben kár uallásokat.

97.

Ihon, az holt Uezért az Tatárok hozzák,
Fényes zászlóiokat úk földre forgatták,
Rettenetes zaiál Urokat sirattyák,
Fegyuerét s ió louát teste után hozzák.

98.

Máshol Kadileskernek temetés kézfűl,
Chak nem egész tábor arra az helre gyűl,
Ot ál Mihaliogli, ot sok Uezér körül,
Chudállják, ily dolog let chak két uitéztűl.

99.

Sirattya Szulimán az nagy Kadileschert,
Mert nálánál soha okosbat nem esmert,
De sátorbul ki iűnni Chászár nemis mert,
S azért rayta senki uáltozást nem esmert.

100.

Mind kettőt egy helre az Uezérek uiuék,
Azután mindenbűl úket uetkőízteték,
Arabiai balsamumal meg kenék,
Egy nem mély ueremben mind az kettőt téuék.

101.

Temetések fölöt kiálnak az hosák,
Kétségben ne essenek, azon bisztattyák,
Sok Deruis s Talisman Mahometet hyák
Nékik segítségűl, s azután ot hagyák.

PARS DECIMA.

I.

Vándorló s kegyetlen szerenche egy nyomban
Mindenkoron hágny nem szokot, s egy formán,
Mert néha öltözik uiggadó orcában,
Néha penig futkos tellies háboruban.

2.

Semmiben nem örül úgy, mint uáltozásban
Mert éiel és nappal és minden órában
Változik, s állandó álhatatlanságban,
Leg főképpen penig hadi állapotban.

3.

Keduel eddig Szigetnek mutatta magát,
Természeti kúuül uezetette magát
Sokáig, de uáltoztatta már iárását,
El szaggatta nyakáruul nehéz porázát.

4.

Mindent, az mit tudot, uefzélit és háborut,
Ezután Szigetre hánt, és ártalmas bút,
Első adomániért mast immár haragut,
Let uegre sok méreggel bőv forrásu kút.

5.

Bátor szúuel szokot szerenche iácani,
De bátor ű neki nem szokot engedni,
Valamint kormányos habbal tusakodni
Tud, ugy kel bátor szúunek euel kúfzkedni.

6.

Kissebbedik s lágyul szűue félénkeknek
Gonosz szerenchében, de nem ió Zrininek,
Sót nő bátorsága, ha ueszedelemnek
Láttya öregbülését s ros szerenchének.

7.

Láttya, hogy meg éget Szigetnek uárosa,
Ágyuk miat le dült Uárnak egy bástyáia,
Kézfül már ostromhoz sok lanchár s gyumlia,
Sok száz ezer embert ueszéliére láttya.

8.

Mint siuó ördögök ostromnak ideiét,
Váryák uitéz Törökök az harcznak ielét,
Kiuánniak, szomiuhozzák ió Zrini uérét,
S ű uéréuel edgyüt az töb köröfztényét.

9.

Külső s belső Uáras már Töröknél uala,
Mellyet Zrini ió eszel maga elhagya.
Mert minden ereiét az Uárban be hozza,
Afzt feie áltáig tartani akará.

10.

Meg zöndült azomban sok dob és trombita,
Sok keuert népet ütközetre indita,
Sok louast bátor szűv neki bátorita,
El hagyuan ió louát gyalog harcra futa.

11.

Az le dült bástyára iűn uitéz Demirhám,
Utánna hat ezer lanchár és Szpahoglán,
Megy kapura erős s nagy szűuú Delimán,
Vtánna nyocz ezer Tatár és Musulmán.

12.

Három ezer Arnaut, két ezer Karamán,
Három ezer Cirkás Aigas Bafsa után,
Víz harmadik felől laytoriákat hátán,
Ot uan Singir Zagatar, szerechen kénán.

13.

Az Uárban peniglen piacon ál uala
Zrini Bán, kezében uan aranyos dárda,
Vtánna az sereg ál uala choportba,
Vrának szép bíztató szouát halgattya.

14.

Henei bástyáin, az mely uolt le romlot,
Radouán Andrián száz gyaloggal állott.
Az kaput őrzötte száz kardal Péter Bot,
Mindennek maga rendi ilyen helt ősztot :

15.

Az houá Aigas Bafsa készít laytoriát,
Deli Vid száz kardal őrzy aszt az bástyát,
Nouakouich Iuán mellette másikat,
Minden készen uárya ellensége kargyát.

16.

No kiomlik sánclub Török sok szántalan,
Nem iút enny ki Tróiai ló oldalán,
Ki chákánt, ki baltát, ki szablyát oldalán,
Ki hirtelen halált, puskát uíszten hátán.

17.

Viz árokia térdig ér az Törököknek,
Mert az töb uizet előb ki ereftették,
De erreis szalmát és ueszöt uittenek,
Hogy könnyebben ostromnak úk mehessenek.

18.

Visz legelől Demirhám dárdát kezében,
Paist az másikban, ráró tol feiében,
Mellyén uan kuracély, s maga iűn elsőben,
Hoz halált, hoz veszélyt ez uitéz Szigetben.

19.

Bátran neki indult az Uár árokyának,
Nem gondol semmitis, hogy társai hulnak.
Mellette s fölötte ónok sűrűn iárnak,
Sokak közép mellyén az uasban akadnak.

20.

Ű kézzel, ű szemmel, ű bátor iarással
Bíftattya társait, haragos torkáual,
Mikor oda érkezik, hun meg nytot fal
Radouánt mutattya száz uitéz szablyáual.

21.

Mint az mérges sárkány közel látuan prédát,
Késziti mérges körmét s uér-szopó torkát,
Dühösséggel élesiti horgas fogát,
Méregben úfz, méreggel fel fuia magát.

22.

Vgy Demirhám ballag, s kegyetlenül halgat,
Méreg nem erefzti torkábul az szouát,
Chak bömböl magában, s tartya nehéz dárdát,
Pokinak által ueri széles oldalát.

23.

Le dűl Poki Gergely s búuen hánnya uérét,
Vérrel ki bocháttya ű magábul lölkét.
De mingyárt meg találta ot temetését,
Mert két fzáz meg holt Török be földi testét.

24.

Mert Radouán maga kezéuel két huszat
Rá halomban raka, uitéz Ianchárokat.
Meduei Benedek Testoglint s Operkát
Meg ől ú fölötte és más tiz Muszurmánt.

25.

Orostoni Péter le uágya Saladint,
De Demirhám ütet erős Orostonit,
Malkuch Huszárt, Szelim Balást és Gerdeit
De Bosnyak Benauirt, Ramadant, Hufzaint.

26.

Achmedani Aga neki bífzta magát,
Megyen Radouánra, s ú neki így kiát:
Ésmerede, kaur, az uitéz Achmedánt
Az ki maíd meg chelekszi, hogy légy föld alatt.

27.

Mind az két kezéuel hozzá uág, így szoluán,
De amaz föl uefzi az chapást paisán,
Így az Uitéz Uayda neki felelt osztán:
Én penig uagyok Vayda Horuát Radouán,

28.

Nem szól többet, de chap hozzá kegyetlenül,
Amaz halua az földre eleibe dül,
Lölke testét ot hagiúan föld alá röpül,
Vértül s melegségtül egyszersmind teste hül.

29.

Legtöbbet Demirhám maga chelekeszik,
Keze miat Haszanouich ot el esik,
Az után Penezich tüle ölettetik,
Haydu Máthiás, Nagy Máté előtte fekszik.

30.

De Radouán előt hentereg az uérben
Pirim, Buluk bassa, s tiz más Török sebben,
Eőszue keuerettek már ebben az helben
Török és körőszfény nagy kegiatlenségben.

31.

Ki fél holt eleuen, kiátia az társát,
Ki rettenetesül kemény földön iaigat.
Vér és fegyuer között hallik hangas szózat
Aszt tudnád táuulrul, hogy az ég le szakat.

32.

Fekszik holtak között, noha még eleuen,
Vitéz Szlamenouich, mert lába térdében
El töröt szeginnek, ő kiált az égben,
Káros puskát átkozza Török kezében.

33.

De mikor közel megy ehez Terhat Aga,
Földrűl az Töröknek ruháiát meg kapia,
Más kézzel mellyében dárdáiát taszittia,
Halua maga mellé az Törököt uonia.

34.

Ű Demirhámhoz is űt fárat erőuel,
Esztelen nem tudgya, hogy nagyob erőuel
Kel esztet meg ölni, Demirhám fegyuerrel
Fel uefzi az chapást és nagy serénséggel

35.

Feiét el uálasztia testétűl leg ottan,
De erre érkezik szintén nagy Radouán,
Mint az Préda fölöt két uitéz orofzlán
Eőszue mennek, szűuőkben lángot hordozuán.

36.

Vgy két uitéz megyen eöszue bátorsággal,
Leg első Demirhám chap ehez szablyáual,
De Vayda fel uesti erős paisáual,
Vgyan ezis mingyárt hozzá chap nagy kárral.

37.

Hozzá chap, de el török szablia kezében,
Áruló el hagyá Urát illy uestéliiben,
Fegyuertelen markát hogy nézi keseruen,
Demirhám ketté uágya sisakiát éppen.

38.

Mind az által nem iéd az Uitéz Uayda,
Noha feie ütéstül meg szédült uala,
Paizal bé föduén magát, fut kard alá,
Haragos ellenségét oldalban kapá.

39.

Örömet el uálnék Demirhám Vaydátul,
Mert kardal nem férhet hozzá szorofságtul;
De amaz nem erefzti mefzi magátul,
Hát birkodni kezdnek mindketten haragbul.

40.

Imide, amoda úk hánniák magokat,
Botlástul, eséstül iól őrzik lábokat,
Szorittia magához Szérenchen az Vaydát,
Vayda ismég ütet, mint legiobban tudhat.

41.

Mikor méz szag meduének orrában tecik,
Utánna mászkáluán, бүк fárul le esik,
Körmiuel s fogáual az fára haragszik,
Szaggatya heában heát gyükeréig.

42.

Igy ez mind az kettő egy másik körül jár,
Egy másnak kárt feiere kiuánsággal uár,
Demirhám haragos, mint hótul nőt uiz ár,
De másik engedni éltéig nem akar.

43.

Vtolsó fonalát éltenek forgattyák
Nagy Radouán Vaydának kegyetlen Párkák,
Mert mihant érkezék háta megé Durak,
Vaydában bé uere felét dárdáiának.

44.

Az fekete földre le dül szegény Vayda,
De mégis szerechent maga után uonia,
Fél holton földönis ellenségét maria,
Mig szegént tellyességgel lölke elhagyá.

45.

Meg zördült kemény föld az két uitéz alatt,
Láttade le dülni régen neuelt tőly fát,
Kit erős kötéssel borostyán le huzhat,
Igy fekszik Radouán holtan pogány alatt.

46.

Rettenetes Demirhám az földről fölkél,
Megyen töb ellenségre, mint az forgó szél,
Nem meri meg uárni senki ütét, mert fél,
Mert uagyon kezében nagy halál, nagy ueszély.

47.

El hagyák az bástyát Vaydátlan uitézek,
Futnak ide s toua, mint kichin gyermekek,
De ihon iün Dandó, hoz gondot Töröknek,
Száz uitéz szablyáual segét futó népnek.

48.

Keués Dandó Ferencz az te segítségével,
Hogy ha Zrini maga feiúel öregbet
Gyorsan nem hoz, el uezstitek ti Szigetet,
Mert dült bástyá be uet két ezer Törököt.

49.

Mindent, az mi lehet, Dandó maga tészén,
Mert sok ezer ütést paisán föl uészén,
Szántalan Törököt le fektet egy helben,
Mint óriás gázol ellenség uérében.

50.

Más felől Delimán iut imár kapuhoz,
Ú halált, ú ueszéлит erős kezében hoz,
Nagy dárda kezében, hasomló tölý fához,
Auagy rettenetes Gállý árýoc fához.

51.

Töb bátorság esék Bot Péter szüúében,
Hogy sem az mi kellett uolna illy üdőben,
Mert ú harcra ki megy Török eleibe,
Meg uetuén Törököt, bizik íó szüúében.

52.

Kapuiát meg nittyá szép Sziget Várának,
Ottan eleiben ál nagy Delimánnak,
De Delimán éltét el uefzi két hatnak,
Kik Bot Péter elöt serényen harcolnak.

53.

Péteris más felől kárt tészén Törökben,
Mert Murtuzán le düll elötte nagy sebben,
Sabánis, Bichiris, Pechliuán Eószuen,
Sas Fábián elöt fekszik Nuh Mohacén.

54.

Ál uala Embrulah aranyos fegyuerben,
Skofiummal uarrot kápa uan feiében,
Cifrált Ianchár puska mind az két kezében,
Kemény Bagdati kard fütüög hüelyében.

55.

Nezér Chelebinek uala kedues fia,
Minden tudománnyal mert elméie rakua,
Ű Musáknak uala szerető szolgáia,
Ű kobzot, ű miszkált, ű chingyát toda.

56.

Ű Szerechen tökkel tet szégyent nagy Pánnak,
Űnekéuel peng szép Bilbil madárnak,
Erdőknek Orfeus, Árion halaknak,
Második Endimio uolt az fényes hódnak.

Fülemüle Törökül.

57.

O, örökké szerenchés, Embrulah, lennél,
Ha hadat s Szigetet te el kerülhetnél,
Erre Badankouich, kegyetlemb meduénél,
Megyen, uisz félelmet reá nagy erőuel.

58.

Heában Embrulah ki lúui puskáiát,
Mert meg nem talállya az Horuát Leuentát,
Ű peng ki kapia sereg köszt Embrulát,
Mint nagy sas kefselű szép hattyu madarat.

59.

Hóna alat uifzi félénk gyöngé prédát,
Ű uékony torkáual segichéget kiát,
Meg láttya Delimán ifiu Embrulát,
Badankouich után fut, mint iobban futhat.

60.

Láttya Badankouich, nem uiszi békéuel
Az Török gyermeket, szablyáia éléuel
Föl nittya szép torkát, mely szép únekéuel
Erdőt, mezőt töltöt sok giöniörűséggel.

61.

Meg ál osztán, s uária, az ki iún utánna,
Delimán, mint uillamás, de tünik reá,
Mint az sebes menykú röpül nagy dárdáia,
Egy szem pillantásban Juánt el szaggattya.

62.

Te rontád Világnak nagy gyönyörűségét,
Én penig érette el uettem éltedet,
Igy Delimán beszél, s lábbal nyomia testét,
Testébül dárdáiát ki huzza és uérét.

63.

Bot Péter meg bánta uakmerő probáiát,
Nem meri meg uárny Delimán haragiát,
Vifza fut az Várban, uifza uifzi hadát,
Vakmerűségének uallya gyalázattyát.

64.

Nem sokkal azután érkezik kapuhoz
Delimán, hasomló ű uiznek áriához,
Mikor föuént, dült fát, gyükeret böuen hoz,
Mert rettenetességet s kárt markában hoz.

65.

Sok szántalan Tatár mellette el esik
Puska miat, attul de ű nem rettenik,
Nem tud az ű fzúue félny, söt neuelik
Afstot ueszedelmek, s iobban serénkedik.

66.

Egy kis torony uala kapu fölöt fábul,
Aszt le rontá Ali Kurt mastan ágyubul,
Torony emberestül Delimán elöt hul,
Ki haniat, ki talpra, ki száíára burul.

67.

Kit nehéz gerenda holtan le fektetet,
Kit maga fegyuerre melybe sebesitet,
Kit rettenetes esés halálban keuert,
Husz uolt kettón kúuúl, többi mind el uezet.

68.

Szuiloieuich Antal, Kliszurich Mikula
Egességbe toronybul le estek uala,
De mikor Kliszurich magát közben láttya,
Sok ezer Török köszt magát bé foglalua.

69.

Mint az erdei uad dühösségben esuén,
Ha történet fzerént iün uadász seregben,
Akartua fegyuerre kemény szúuel megyen,
Iól tudgya halálát, hogy ez helben legyen.

70.

Klifzurich szintén úgy, hun sűrűb fegyuert lát,
Feiét alá huzza, föl tartya paisát,
Másik kezében penig nehéz pallosát,
Reméntelenül megy, ot látuan halálát.

71.

Szuiloieuich penig bizik gyors lábában,
Török köszt s fegyuer köszt indult nagy futásban,
Kapos már bástyához, erőkodik abban
Miként föl mászhaszon s lehetsen bizuástban.

72.

De ot éri szegint kegyetlen Delimán,
Rettenetességgel lábánál meg kapuán,
Amaz föl erőködik, de chak heában,
Mert le rántya; nagy falt uele le szakasztuán.

73.

Véltede, előttem te el szaladhatnál,
Hitetlen eb, és gyorsab légy Delimánnál?
Igy mond az kegyetlen neki és nagy uassal
Meg nittyá gégéiét, merre be ment halál.

74.

Milos Badankouich az kapu mellet ál,
Más felől Heruoich, mint két magas tőly szál,
Az melly Duna parton innenis tulis á,
Magasban többinél, s nagyob hatalommal.

75.

Ezek esztelenül kis kaput meg nyták,
Hogy ellenség bé iüiön, szübül kiuánnyák,
Mert nem sokat be eresztény gondolnak,
Többit kin szorituán, ezeket ben uágnak.

76.

Tódul az sok Török és mász egymás hátán,
Mindenik másik előtt be menny kiuán,
De Heruoich immár meg félemllet dolgán,
Bé tefzi az kaput, uálláual támasztuán.

77.

Esztelen, mert ben zárta az Tatár Királt,
Mint bárányok közé haragos orofzlant,
Milos Badankouich neki bizta magát,
Megy szúues Tatárra s meszirül igy kiát:

78.

Nem Krim ez Delimán, hazádbéli földed,
Hanem Sziget Uára, az te temetésed,
Halállal meg fizeted az én öchémet,
Ihon, ez az dárda maftan legyen tied.

79.

Elugrik Delimán, mint az könyű euet,
Helt ád az halálnak, dárda üté mellyét,
Nagy Daust Bafsának el fzagatta szúuét,
De Delimán így felel, feleluén neuet:

80.

Illendőb, hogy késérd te öchédnék lelkét
Feneketlen Pokolban s még utban éred,
Nagy Azimi kardal ily szók után mellyét
Fel nittyá, s ki bocháttya siralmas lölkét.

81.

Heruoich mellette meg ölt kilencz Tatárt,
De élte uesztéuel ű meg uallotta kárt,
Mert heában éltét fegiuer-derékban zárt,
Mind kettőt el rontá az nagy Azimi kard.

82.

Egiedül maradot az Uitéz Delimán,
Mert mind el uesztének társai az Uárban,
Megis az ű szúue oly bátorságban uan,
Mintha uolna közép Török Táborában.

83.

Sem szauán, sem kezén, sem bátor fzemélyén
Nem esmerny félelmet, ű iár mereuen,
Tiporia, gázollya és öli kegyetlen
Körösztény katanát, ki ál eleiben.

84.

Minden fut előtte, kerüli mint lángot,
Únekiis ezében akkor nem iutot,
Hogy Várban erefttet uolna Török hadat,
Chak az futó népre uiselt nagyob gondot.

85.

De mikor meg hallák eszt az Vár piacán,
Hogy Várban bé reket haragos Delimán,
S hogy nagy veszelit teszen egyedül egy szablyán,
Alapi Gáspárral siet Vayda Sztipán.

86.

Akkor leg elsőben uette magát észben
Delimán, hogy nem ió néki késny itben,
Mint szúues Orofzlán sok uadászt erőben
Ha lát, nem fut, haraggal előttök megyen.

87.

Delimán így ballag, kardal kapu felé
Mert utánna fegyuer-árt lát minden felé,
Késéri kiáltáfsal nép, ki lú felé,
Ki tüzet, ki uizet föllyül hány feiére.

88.

O, hányszor meg fordult, szégyenli futását,
Szégyenli mutatni köröfzténnek hátát,
Akar uifza menny, de ész bátorságát
Meg győzi, kapu felé tartya iárását.

89.

Az nagy uas lakatot, ki egy ló terh uala,
Le üti ököllel, kaput lábbal ruga,
Így uitéz Delimán Várbul ki indula,
Hid föl uala uonua, árkot általúfza.

90.

Okos Aigas Bafsa haduerő elméuel
Laytoriát uisz Vidra, igen mesterséggel,
Sok ezer lanchár lú partrul sűrűséggel,
Bástyán nem hágy álni senkinek lúuéssel.

91.

De it sem aluszik az tudós Chontos Pál,
Bóuen felel nékik porral és ágyuual
Szurkos kozzorokkal, sok tüzes labdákkal,
Laytoria hozóknak ál ellent nagy kárral.

92.

És minden szándékiok ugyan semmiué lén,
Aigas chudálkozuán maga ueszedelmén,
Mert ot három ezer Török nélkül el lén,
Mégis Bástya föl menésére szert nem tén.

93.

De Demirhám ront, bont, de ueszti az népét,
Chak nem maga rontya körösztyény seregét,
Rofzul ál előtte Dandó, s reménségét
Már szüuéből ereszti, s lát keués népét.

94.

Efzt mikor meg látá Szigetnek Hectora,
Két sereget magáual gyorsan ragagya,
Uitéz Zrini elől maga megyen uala,
Tündöklik fegyüere, kezében szép dárda.

95.

Röszkettéle Demirhám mikor eszt láttad?
Mint nyár fa leuele? magad nem tagattad,
Mikor az harc után Chászárnak mondottad
Az harc állapottyát, s igazán uallottad.

96.

Mert nem uolt orcádon akkor igen sok uér,
Mikor Bán dárdáiát láttad, hogy éppen uér,
Száz Törököt kézzel maga Zrini le uér,
Mégis reá bátorság mindenkor töb tér.

97.

Fekszik úi előtte Balbozán és Bilal,
Gyalog Réz Kurt Ali, Aga Behludi Szal,
Kafzum lölkét fuia, Szulfikár földet fal,
Uitéz Sziausz Bég, Pirkuch Porcha Alfal.

98.

Mint uizi Óriás Bán gázol az uérben,
Hentereg sok Török az maga sebében,
Más s meg más Törököt fektet le egy helben,
Akkor futny indul Török nem seregben.

99.

Ki utot nem talál, bástyán alá ugrik,
Kinek keze, lába, feie öszue romlik,
Keués az Törésre, bástyán találkozik,
Heában Demirhám maga tusakodik.

100.

Mert az nagy szorosság, akarattya nélkül,
Ki ragaggya hirtelen az bástyán kúuül,
Úi eleget kiált, Dur, de hafzon nélkül,
Mert az nép ki uiué magátis fal közül.

101.

It már sok Török hul, mint tűz elöt az nád,
Mellyet páfztor tauaszal gyuytogat, s uigad,
Látuán tűznek, szélnek kemény harcolását,
Igy hul az sok Török és szalotton fzalad.

102.

Nem látnál egyebet pornál s magas füstnél,
Kit kouályogua uisz az lengedező szél,
Iaygatással keuert, iár kösztök az ueszel,
Omol kiméletlenül pogány Török fél.

103.

Láttade az halált az falon leirua,
Mely rettenetesül kaszáiát hordozza,
Bán oly rettenetes az Török táborban,
Mint kasza előtt fű, hul Török halomban.

104.

Az egész seregnek ű ad bátorságot,
Ű ad erőt Szigethieknek s hatalmat,
Mert soha mellette senki kárt nem uallott,
Minden szűuel kiuán mellette az harcot.

105.

Nagy hofzu harc után meg tér szép Uáraban,
Mint az kölykeihöz hű nöstény orofzlán,
El űzuén ártóit megtér barlangyában,
Igy tér meg szolgálíhoz Zrini uigságban.

106.

Űk penig körüle, mint orofzlány kölkek,
Vigadnak, örülnek, s neki hizelkednek,
Seregek meg bontó Istenét dichérnek,
Vigyáznak, fáradnak és gondot uiselnek.

Finiis partis 10.

PARS VNDECIMA.

I.

Még ályos Szűetis nagyra uisz boszuság,
Nem hogy határtalant, kit nem bir okosság,
Legyen nekem Achilles ebben bizonság,
Kit harctul tartóztatot egy kis bofszuság.

2.

O, ha ment lehetne némely ember ettül,
Iobbat nem kérhetne uilágon Istentül,
Mert némely boszuság igen üdötlenül,
Némely penig kárral maga feiére dül.

3.

Delimán hogy megtért rettenetes harctul
Fárattan, lustossan alut uértül, portul,
De szűe még iobban ég nagy boszuságtul,
Szégyenli, ki futot hogy Sziget Várábul.

4.

Mit fog Rustán Bég mast énnekem mondani,
Ha eszt az dolgomat fogya meg hallani,
(Igy szól uala magában) mit fog tartani
Chászár én felölem, ha eszt fogya tudni?

5.

Hei, mert elufztettem minden ió hiremet,
Mert nem uártam orcul meg ellenségemet,
Látták űk hátamat, látták szégyenemet,
Houá kiuanhatom touáb életemet.

6.

Mast lesz már mezeik az én irigymnek,
Engemet gyalázni mast nyilik meg nyeluek,
Mert senki nem látta én uitességemnek
Probáiát s az én hatalmas fegyueremnek.

7.

Nem futottam én, nem, kaur ebek előtt,
De magam nem tarhattam egy hadi folyhót,
Ki iüttem Szigetbűl, ot hagyuan ielemet
Vér tót, holt test halmot, füstölgő üfzököt.

8.

Magában Tatár hám igy törődik uala,
Azomban Rustánt az ű gonosz chillaga
Haragos ifiu eleiben hozá,
Rustán Delimánnak keuélyen igy szólla:

9.

Azt tudám, Krimi Bég, Zrinit kötue hozod,
Az mint uala minap az te fogadásod,
De talán akartua te ašztot halafztod,
Mensz Chászárhoz, Szigetet kérni akarod.

10.

Iól uan, én hazuttam, te igazat montál,
Az kaurokat egy chapással le uágtál,
De bánom hamarábban, hogy ki futottál,
Hogy sem az melly lafsan Szigetben ballagtál.

11.

Tűz sem olly hirtelen, sem puska pattanás,
Sem ama rettentő menyei uillámás,
Mint Tatárnak szűue, s haragia hatalmas,
Mert mingvárt kezében akada kemény uas.

12.

Heában hány ellent Rustán Bég kardgyáual,
Mert uitéz Tatár hám három chapásáual
Földre halua nyuitá, s fölötte igy szóllal:
Holt eb, ihon Krim Bég, az kiuel iácottál.

13.

Kiáltás, sikoltás, ottan sok szármozék,
Mert uezérrel ualának Ianchár seregek,
De semmit Delimán nem gondol ű uélek,
Békéuel maga sátorában bé lépék.

14.

Illy nagy zöndülésre Chászár maga megyen,
De későn érkezet, mert láttya, mint legyen
Holt ueinek dolga s kérdezi, mint legyen
Oka, hogy bűnöstül ű büntetést uegyen.

15.

Kassum Kapigi Bassa eleiben ál
Az haragos Chaszárnak, és mérges szókkal
Gyuitia lobbant szűuét, s aszt mondgya, mit használ,
Hogy te Chászárunk uagy, ű ártatlan meghal.

16.

Ez ártatlan meg holt magunk fegyuerétül,
Mellyet hofztunk Kaurra külömb hitüinktül,
Ez az gonosz tétel, de mit tart hitüinktül
Delimán, ha nem fél túled, sem Istentül.

17.

Meg mert ez az keuély minap tanáchodban
Riuogatni bennünket, és chak heában
Panafzoltunk reá, im, mast táborodban
Te Veódet meg ölte egy kis boszuságban.

18.

Vraság, kegyelem mind hafzontalanok,
Ha böchület s félelem nem lesz ofzlopok,
Magad feiéreis rosz iúuendőt mondok,
Ha mast Delimán büntelenül élny fog.

19.

Kaszum töbet szólni Chászárnak akara,
De Demirhám szintén elérkézik arra,
Kemény intéssel többet szólni nem hagia,
Hanem az Chászárnak így szól uala maga :

20.

Giözhetetlen Chászár, mast iusson eszedben,
Kichoda Delimán, mert az ú kezében
Te táborod nyukszik igen chendességben,
Nagy uitéz és nagy Ur mert úis földében.

21.

Országló embernek nem egy az büntetés,
Ha mind egys az bűn, mert külömb mértéklés
Kel minden dologban, nihut az büntetés
Ártalmassab, hogy sem az gyöngé meg intés.

22.

Az Chászár így felel: roszul tanáczlottál
Demirhám engemet, mert ninch igasságnál
Szöb s iob, az mely egyiránt minden felé ál,
Hát énnekem Chászárság, mond meg, mit hafznál.

23.

Ha chak nyomorultakra szál én büntetésem,
Hát azokon hatalmom csak uagyon nékem,
De én megmutatom, hogy uagyon külömben,
Delimánnak uétkét mert meg nem engedem.

24.

De többet Demirhám felelni nem mere,
Gyorsan Delimánhoz, baráttyához mene;
Cháfszár nagy haragját néki meg beszéllé,
És hogy azért éltére gondot uiselne.

25.

Mosoliog Delimán, hogy hallya ezeket,
De mosoligásában keuert lángot, mérget,
Igy mond Demirhámnak: nézd észtelenségét
Meg aggot Chászárnak, s kinek tart engemet.

26.

Talán rabya uagyok, mint az töb Muszurmán,
Vagy oly ágya gyalázó, mint nyelues Rustán,
Nem uagyok én olyan, meg láttia Szulimán
Ű maga káráual, uagyok Ur mint ű s hám.

27.

Iűiön el ű maga, fogyon meg engemet,
Vegye büntetésben én uitez feiemet,
Meg láttya, ha tartom én üduösségemet
Abban, hogy szenuedgyem, meg foichon engemet.

28.

Chuda Tragediát készít elméiében
Chászár, kit neuetni fog Zrini Szigetben,
Eszt monduán, chak gyorsan öltözik fegyuerben,
Rettenetes dárdáiát uefzi kezében.

29.

Azomban Aigasis, Halulis érkezet,
Mindenkor barátinak tartá ezeket,
Delimán haragiát enyhitik és szűuét,
Halul Beg igy kezdé Tatárnak beszédét:

30.

Ó, hatalmas úitéz, ó, mi tíftességünk,
Az te úitéfségedet mi íól esmeriük,
Ninchen lehetetlen előtted, íól tudgyuk
Minden kardod előt erőtlen, íól tudgyuk.

31.

De aszt Isten ne adgya minekünk érnünk,
Hogy az ki után kel nekünk előmennünk,
Attól rontatafsunk, és te mi ellenünk
Kardot uony, az kitül fél mi ellenségünk.

32.

Felely meg, mit akarsz te mast chelekedni,
Talán Török uérben kezed fórtósztetni,
Tíftza Mahomet hitét semmiué tenni,
Kauroknak gyönyörúséget szerzeni.

33.

Ah, ne legyen az ugy, az Istenért kérlek,
Mert ninch haszna itten az kegyetlenségnek,
Vetkósztesd le ebbül szépséget szúuednek
Engegy annak, kinek mindenek engednek.

34.

Meny el szeme elől haragos Chászárnak,
Adgy kis ideig helt méltó haragjának,
Nem lesz ez félelem, sőt nagy okosságnak
Fogyák eszt mondani, ualakik meg hallyák.

35.

Mi, az te barátid, it leszünk azomban,
És módot keresünk uíftza hozásodban,
Titkon te el lehec ualamely uárosban,
Mig túlünk nem értesz mit bizonyossabban.

36.

Illy tanáchok után szúue meg lágyula
Vitéz Ifiunak, mindgyárt készül uala,
De chak másod magáual onnan indula,
Dumán neuű louán, s túlök elbuchuza.

37.

Ez el ment békéuel, Demirhám azomban
Nem nyugszik, sőt töri elméiét magában,
U szúue nyughatatlan minden órában,
Mert Deli Vidot meg esmertte már harcban.

38.

És neki meg esküt, hogy harcra uifza tér,
Mihant alkalmatosságot és üdöt ér,
És hogy Török Chászártul hit leuelet kér,
Mellyért Deli Vidot más bántani nem mér.

39.

Eddig mind halladot az ú akarattyá,
Mert niha egy, niha más uolt akadállia,
Mastan penig immár az fzúue furdallia,
Ez harcot uéghez uini szübül kiuánnia.

40.

Eleibe hiua azért egy köuetet,
Az melly az előttis uit sok köuetséget,
Es néki illien mód kezdé beszéllését:
Sahman, uéghez uinned kel egy köuetséget.

41.

Vitéz Deli Viddal, akarom, légy szemben,
Meg mond neki, ninchen feletkezés bennem,
Az kire feleltem, én aszt uéghez uitem,
Ű neki Chászártul hit leuelet küttem.

42.

Ne féllien senkitül, iüiön ki mezöre,
Chak én magam néki uagiok ellensége,
Én raitam mutafsa, uane uitéfsége,
Üis meg láttia, mit tud Demirhám keze.

43.

Sahmán el indula szép Sziget Uárában,
Integet táuulrul, hogy köuetségben uan,
Bé erefték azért Szigeti kapuban,
Ottan Deli Vidot kérdezi, hogy hun uan.

44.

Mikör meg esmére Sahman Deli Vidot
Ü hozzá békéluen, lafsan feiet haitot,
Osztán bátor nyeluel ü neki igy szóllot:
Demirhám engemet, Vid, te hozzád küldöt.

45.

Hogy ha te uitéz uagy, azt izené néked,
Gyer ki az mezöre, ottan uan te heled,
Demirhám kezétis ottan meg esméred
Ü halálos bayra ottan iün ellened.

46.

Senki ellenséged más nem leszen néked,
Chak maga Demirhám harcol te ellened,
Deli Vid, te esztet szentül el hiheted,
Mert, ihon, Chászártul uagyon hit leueled.

47.

Mint tűz, Vid ugrot haragos gondolatban,
Nem tarhattia haragyát touáb magában;
Mond az Töröknek, uáryon, de keués szókbán,
Osztán az Nagy Urhoz mene belső Várban.

48.

Lábához békéluén, kezdé esedezni,
Hogy ne neheztelye harcra ereszténi,
Noha nem örömet, de nem tud mit tenny,
Bán Vidot bochátia halálos bayt uiny.

49.

Vid Uárbul ki íúue, mint egy keselő Sas,
Kinek orra, körme fegyueres és horgas,
Igy Deli Vid körül mindenüt fényes uas,
Sisakia feiében haragossan tollas.

50.

Mond ofztán köuetnek : eregy te Uradhoz,
Mondgyad néki, Deli Vid kezében mit hoz.
(Dárda uala kezében), uáryon hát ahoz,
Hun meg látot első nap, közel patakhoz.

51.

Sahman köuetségét meg uiúé Urának,
Annak chuda gondok szúúében bé folynak,
Sokat fohaszkodik ű az nagy Allának,
Sokat Mahométnek, fogad szent Alinak.

52.

Eőtuen tinót uágata ű szegényeknek,
Hogy Istentül szerenchét néki kérienek,
Sok pénzt Talismanoknak és Deruiseknek,
Sokat oszta mindenfelé szegényeknek.

53.

Soha Demirhámnál magas ég nem látot
Istentelenebbet, de, la, mégis haylot,
Az mikor közel uezedelemhez iutot,
De késő ollyankor sietni tenni iót.

54.

Mert nem jó akarat ütött arra hattyú,
Hanem az előtte forgandó nyauualia,
Mindenkor jótt tegyen ember, ha akarja,
Istentől jutalmát hogy készen találja.

55.

Meddig az két úttörő harca készül uala,
Addig Zrínyi Miklós ügyezésben állja,
Hogy mi chálártságot Török ne inditja,
Mint pogány ellenségnek szokása uala.

56.

Végre meg nitatá szép Sziget kapuiát,
Kapuiig el késéré úttörő szolgálját,
Sok úttörő szouáual újítja kész uoltát,
Késéroul ada mellé két száz szabliát.

57.

Vid megyen előttök, mint gallya tengeren,
Kinek sok uitorlájá leueg az égben,
Mert rettenetessen strucc tollát feiében
Mozgattya forgó szél, dárda forog kézben.

58.

Más felől Demirhám, mint nevelt méreggel
Napkeleti Sárkány rakva gondos tűzzel,
Ezer Gyumlia iún, ezer Spahi euel,
Iún Amirafsenis husz száz szerechenel.

59.

Magais az Chászár, egy dombrul alá néz,
Mit chinál Szerechen és Köröszvény úttörő,
Holtnak immár új tartya Vidot, mert emez
El hitette uala Chászárral, hogy meg lesz.

60.

Mikor közel Vidhoz Demirhám eliuta,
Hangas torkal néki illyen mód kiálta:
Egéséggel Deli Vid, horuát Leuenta,
Méért illy késű iűsz te fogadásodra.

61.

Igy felel Deli Uid: én késűn nem iűttem,
Mast it uagyok, mastan küldettél éröttem,
De talán még ma Isten meg adgya érnem,
Meg bánod ideién, hogy ki hitál engem.

62.

Te magad sem tudod, Deli Uid, mit befzélsz,
Mert immáron engemet talán holtnak uész,
Kezeden, lábodon, látom, mely igen félsz,
Méltánnis, mert lölköd maydan pokolban uész.

63.

Igy monda Demirhám. De Uid illyen képpen:
Pogány eb, nem Pokol az én lakó helem;
De nem díspútálni én te ueled iűttem,
Hanem had uállýék meg, mit tudunk mind ketten.

64.

Ily szók után gyorsan reá rugaszkodék,
Alatta fekete föld ugyan rözzenek,
Villámás módgyára dárdáia ki tűnék
Kezébűl: de Demirhám gyorsan el ugrék.

65.

De még sem uolt olly gyors, mint az sebes dárda,
Mert páncérát oldalán mind meg szaggatá,
Török pécérábűl dárdát ki szakasztá,
S magáét Uidra készületlenül haytá.

66.

Az Uid paisában kár nélkül meg akat,
Ottan mind kettőnek kard kezében akat,
Az két erős fegyver hány tüzes szikrákat,
Ars, Mars ú közöttök forgattyák magokat.

67.

Néha eőszie iűnnek, néha eltáuoznak,
Mint ágyúbul ki lűt fényes tüzes labdák,
Mellyek leuegőben eőszie találkoznak,
Igy chelekefsznek ezek uitéz Leuenták.

68.

Nehéz fegyver alatt Demirham fűi lángot,
Nem ád Deli Vidnak semmi nyugodalmot,
De Uid sem alufzik, mert közel már iutot
Minden szerenchéhez, s iól forgattya kardot.

69.

De, ihon, Szerechen talpra emelkedék,
Mint déli késértet nagyobra nyuytozék,
Kezétűl nehéz kard magasra uitetéek,
Honnán sebességel Vid feiére esék.

70.

Mint ifzonyú menykű porrá té sisakiát
Vidnak, meg töréis haragos homlokát,
Kiért chak nem esni el ereszté magát,
Kiért esni ereszté mind a két kariát.

71.

Akkor uigasággal Török sereg kiát,
Deli Uid éltében, aszt tudgya, uéget lát,
Körösztenyek közé esék penig bánat:
De gyorsan szerenche meg fordittya magát.

72.

Meg élet Deli Uid, kézben uette szabliát,
Töröknek ketté uágá fényes paisát,
És azon chapáfsal meg sérté oldalát,
Második chapáfsal eltöré Sisakiát.

73.

Nemis hagy nyugodni az uitéz Töröknek,
Uyiton uyitya hatalmas kezének
Nehéz chapásait, az Törökök félnek,
Demirhám baráttjai igen rettegnek.

74.

Demirhám ez uolna neked uégső órad,
Hogy ha meg tarthatná Török fogadását,
De ú meg nem tartya sem hitit, sem szauát,
Ihon, mastis meg szegi esküt mondását.

75.

Mikor Amirafsem láttya társa dolgát,
Hogy rettenetes harcban Demirhám lankat,
Vid peniglen magáual még iobban birhat,
Török seregeknek föl szóual így kiát:

76.

Nem fogyae szégyen uitéz szüeteket,
Hogy enny seregért tefzünk föl egy lölket,
Talán le tettük régi emberségünket,
Vagy számmal nem győzzük kaur seregeket.

77.

Alig uan százunknak egy-egy ellenségünk,
Mégis ez gyalázatos bayuiuást nézzük,
Euel érdemessé Deli Uidot tefzük,
És talán nagyobra magunknál böchüllük.

78.

Ah, ne lássák Szigetet ezek az ebek,
Az kik Deli Uiddal nézni harcra iűttek,
Hogy az után soha ne kérkedhesenek.
Hogy bofszuságunkra Uárba uifza tértek.

79.

Eszt monduán, Karabul ió louát forditá,
Az maga seregét magáual ragadá,
Vidot nagy erőuel hátul meg tafzítá,
Sebessége miatt chiddal nem haithatta.

80.

Deli Uid eszt látúán, szűuében félemlét,
Mert láttya körülé szerechen sereget,
Aszt mondám, hogy ű fél, de nem hogy meg iét.
Nem iét ű, noha láttya élte uégét.

81.

Ű Karabul lónak meg kapyá fék-szárát
Bal kézzel, iobbikal felemeli kardgyát,
Amirafsennekis ketté uágya nyakát,
Holtan le tafzittya más felé derekát.

82.

Chudállya Demirhám eszt az történetet,
Mert (meg kell uallani) nem ű keduébűl let,
Vid peniglen kiált, meg szegted hitedet,
Pogán eb, meg ueted az te Istenedet.

83.

De Istenis meg uet, Demirhám, tégedet,
Végreis kezemben adgya életedet,
Felelne Demirhám, de mast nem felelhet,
Mert többiuel együt őszue keueredet.

84.

Szégeyli és pirul, s próbállya tartani
Török seregeket, de ha nem halhatni,
Az nagy kiáltás közt heában fáradni
Ű neki hát itten.

85.

Deli Uid peniglen, mint az könnyű euet,
Karabulra ugrot, s iária az sereget,
Már az Török sereg öszue egyeledet
Az két száz uitézel, ki állott Uid mellett.

86.

Gyamer nagy chapással le uágya Sárförét,
Amaz iaigatáfsal fuya porban lölkét,
Kenán Pali Kutyát, de János Mehmetet,
Eiuafzt, Bahtiart, Pirkuchot, Bégzádét.

87.

Iahia Zaimis Pál miatt életét
Föld alá bochátá, de Pálnak gégéjét
Meg nytá Bériel szabliáia és uérét
Kegyetlenül kostolá s ot hagyá éltét.

88.

Mikor eszt meg látá Szigeti Zrini Bán,
Hogy nem állandó Chászár fogadásában,
Űt száz kardal ki megien s fegiuer derékban,
Maga segítséget uifz elöl nagy bátran.

89.

Az Törökök ütet meg láták meszirül,
Mint ártalmas széluefzt haios lát tengerrül,
Szaladnak előtte igen képtelenül,
Mindenik magárul gondol, nem társárul.

90.

Deli Uid peniglen, mikor magát közben
Látia számlálhatatlan Török seregben,
Kardgia nem használhat, látia elméiében,
Illy mesterséget gondol gyorsan szíüében.

91.

Egy holt Gyumliárul az kápát le uesti,
Aszt mind tollastul maga feiében teszi,
Ű szalad egyeránt, merre sereg uiszi,
Zrini elôt, merre szerenche uezérli.

92.

Zrini penig hátul uiszi nagy dárdáiát,
Mint uitorlás Gallya az nehéz árboc fát;
Deli Uid, Deli Uid, nagy torkáual kiát,
De Deli Uid neki maft válaft nem adhat.

93.

Hun uagy, édes szolgám, Deli Uid, hun uagy te,
Élszé? Török szablia uagy meg emésztette?
Felely meg, hogy ha élsz, így jár az seregben
Zrini, könyuei tellyesednek szemébe.

94.

Aszt gondollia uala, hogy Uidot meg ölték,
Azért szíue nagy keserőségbe ugrék,
Futó Török után gyorsan rugaszkodék,
Egyedül ű maga közben keueredék.

95.

Ki ád nékem olly eszt, irhafsam ez dolgot:
Zrini melly rettenetes inditot harcot.
Miképpen előtte az pogány test hullot,
Mint szalma tűz elôt, olly hirtelen omlot.

96.

És te vagy leg első Kaszum Kapigya,
Az kinek életét Zrini Bán el uonyá
Azután Balbazán, Pirkuch és Kahrina
Maga uérét, lölkét az főenybe nyallia.

97.

Holttestek közöt iár, mint kegyetlen halál,
Török uérben gázol, mint tengerben kűszál,
Senki ű eleibe fegyuerrel nem ál,
Bay uiuó társára senkire nem talál.

98.

De, ihon, Olind Bég szégyenli futását,
Látuán Uezérének ottan nagy halálát,
Meg forditia Zrininek azért orcáiat,
Mereuényen tartya kezében nagy kardgyát.

99.

Eőszue chap Zriniuel, de egyenetlenül,
Mert halua az földre ű eleibe dűl,
Ű keserves lölke nagy föld alá röpűl,
Zrini penig más houá megy kegyetlenűl.

100.

Ű le uágya Haidárt, Mussát, Baiazetet,
Nagy testű Murtuzánt, fegyuerű Rechet,
Végre Aigas Bafsának el chapia fejét,
Nagy sötét fölyhőuel be földi életét.

Finis partis Undecimae.

PARS DUODECIMA.

I.

Buidosik nagy Delimán másad magáual,
Nagy gondokat hordoz mindenüt magáual,
Küszködik busulásinak nagy habiáual,
Idegen földön iár rakua bátorsággal

2.

Úl uala egy koron harmatos haynalban,
Egy igen szép dombon és szellős árnyékban,
Eleiben tűnék Cupidó haragban
S illy haragos szókat beszéle magában :

3.

Vagy meg kifsebbedette az én hatalmom?
Hogy én ezt az embert meg birnya nem tudom,
Talán nem olly erős az én nylam s iom,
Mint mikor meg birta Marst én uitéz karom,

4.

De az mint én hallom, nem kissebb az Mársnál,
Seöt minden termete deliáb nálánál,
No maíd meg látom én, uitésség mit hafznál,
Ha szép termetedben sebet nylam chinál.

5.

Be gyógyult már sebed, kit az elöt chinált,
De ez az mostani te neked hoz halált,
Soha el nem feleited töbször Cumillát,
Valamig fogsz élni, Chászár szép leániát.

6.

Ez után ki tölté puzdrából sok nylát
Kegyetlen Isten fia és nézi uasát,
Nézi mindeniknek mérgét és fulánkiát,
Keferues seb chináló titkos hatalmát.

7.

Azok közül egy rettenetést uálaszta,
Melly nagy ohaitással timporálua uala.
Siralom és bánat ű hegies fulánkia,
Röuid giöniörűség uala fáia s tolla.

8.

Ez iará meg szúuét Vénus királynénak,
Rontá el uig keduét az Isten aszonnak,
Mikor néfzte halálát szép Adonisnak,
S kezéuel törlötte sebét ifiunak.

9.

Eszt iiában téuén, az füléhez uoniá,
Uitéz Delimánnak szúuébe bochátá,
Nyl láthatatlanul ű szúuét meg iará,
Minden mérges nyaualiát középben hagyá.

10.

O, hányfzor iün néked abban az órában
Cumilla szép szeme nagy gondolatódban.
Hányfzor Cumilla néu iün elől száiodban,
Vitéz Praecopita, chak egy pillantásban.

11.

Ha az fülemüle sirását halgattya,
Annak buiához magáét hasomlitya,
Ha derült egeket az ű szeme láttya,
Cumilla szépségét nagyobnak gondollya.

12.

Ha foly az folyó uiz, uagy szép churgó patak,
Az ű szemeis mind egy iránt folynak,
Ha az gyöngö szellők ágok közöt fuynak,
Az ű bánatiis nyughatatlankodnak.

13.

És így szól magában : Cumilla, Cumilla
Méért teszesz engemet boldogtalanná.
Eszt az sok ohaitást, kit busult szű fuya,
Méért az te kemény lölköd' meg nem hallya.

14.

Méért én sirásimtul te meg nem lágyulsz,
S nem látod bus szememet, köniuekben mint usz,
Te peng talántán nyaualyámtul gyógyulsz,
És az én kinomban te semmit nemis tudsz.

15.

Maga ez fényes nap és ez az derült ég
Nálad nélkül énnékem sűrű sötétség,
Ez az kikeleti mezei külömbség
Énnékem unalom és nagy keserűség.

16.

Tengelic űneke, pintiőke sirása,
Nálad nélkül mint baglyok huhogatása.
Lengedező szellők, churgóknak folyása
Mint szélűesz háboru és Lethe forrása.

17.

• Hei, chak te szép szemeid uigasztalnak engem,
Minden bosszuságot enyhittenek bennem,
De talán meg chalom magamat én ebben,
Talán gyűlölész Cumilla, édes szép gyöngyöm.

18.

Rustán Bég halála, melytől uéres kezem,
Talán szemeid elót gyúlöltet engem.
De inkább mit bánnád, hogy asztot meg öltém,
Holt ebtül szépségedet hogy meg mentettem.

19.

Ihon, hozzád megyek, tégy boszút én raytam,
Magad kezeitül lölkömtül fosztafsam;
De nem lehet, hogy olyan kegyes orcában
Lakyék kegyetlenség, s kárt uallyon Delimán.

20.

Igy szól uala Tatár és louára ugrék,
Gondoluán, sok buya talán mint enyhódnék,
Heában, mert kis Isten nyergében ugrék
Elötte, s kezében uala uezető fék.

21.

Szerelem Istene Delimánt uezeti,
Oda, hun nagy tűzben tafzítani uéli,
Lador Feiér Várban azért el késéri,
Cumilla ölében ottan elmeriti.

22.

De Cumillánakis hasomlatos képpen
Szúuét által lúué uak nyláual éppen,
Úis mint szaruas-gém futkos az erdókben,
Kinek nylal chinált uadász sebet melyben.

23.

Igy ég az Cumilla szerelem mérgétül
Mert sebesítetett Cupido Istentül,
Nyughatatlankodik uagy iár, uagy ál uagy ül,
Egy húuének illy szókat eyte melyébül:

24.

Fáti, Édes Anyám, mely sűrű árnyékok
Iáriák én elmémet, ugyan el áyulok,
Mely kegyes uendéget mi földünkben látok,
Lú tüzet én^o belém, kitül én gyuladok.

25.

Vagy hogy Márs öltözöt kis Isten tűzében,
Vagy Cupidó Márs haragos fegyuerében,
Mindenhez Delimán hasomló természetben,
Auagy mind az kettőt meg győz ú szépségben.

26.

Mely Isten forgattya mast az én elmémet?
Hogy aszt fzeressem, ki megölte fériemet,
De boldogtalan én szeretem uesztemet,
Talán szintén Delimán gyűlöl engemet.

27.

Talán azért gyűlöl, Rustán társa uoltam,
S én azért szeretem, hogy szabadittattam
Uitéz keze által, ah, szűuem Delimán,
Elöttemis unalmas uolt pogány Rustán.

28.

O, hányszor kiuántam uégét életemnek,
Hogy ne fekügyem mellette a holt ebnek,
Hányszor foházkottam az szent Mahometnek,
Hogy fertelmes ágyátúl meg szabadulnék.

29.

Igy hoszta az fatum: de ki mondgya néked,
Hogy alázatos Cumilla szeret téged,
Fáti, édes anyám, elvesztem elmémet,
Talán aual együt unalmas éltemet.

30.

Igy szól uala Cumilla, de uén oruofsa
Néki oruofság helet cicutát ada,
Ű mesterséges chinált szókat gondola,
Kiuel az ű keduét iobban meg kapcholá.

31.

O, Cupido Isten, nagy az te hatalmod,
Mert minden rendeken uralkodik karod,
Néked nem nagy király, sem Urad Chászárod,
Mind szépség, uitesség neked hoznak adót.

32.

Szób lélek szób testben nem szorult az földén,
Mint édes Leániom, Cumilla, tiedben;
De szépség nem hoz bátorságot semmiben
Enged szépség, ha lát Cupidot fegyuerben.

33.

Bölcheség neuéuel tusakodnak ellen
Világon némellyek, s nem ueszik eszekben,
Hogy uégre ereiét igen keserűben
Magokon meg láttyák, ki uan kis Istenben.

34.

Akkor eszeuezettek buidosnak uilágon,
Mint nylal lút medue uándorol barlangban,
Mely Dictamust nem talál, neuet ily dolgon
Cupido, s boszuyát ueszi az bolondon.

35.

Hát méért ideiét uesztenéd heában
Szép ifuságodnak, s mi haszon abban,
Neme ez az kék ég, kit látunk magasban,
Közli uelünk szépségét? és örül abban.

36.

Neme ez fényes nap, az mely szőb mindennél,
Ofztya fényét közinkben, s mi élünk euel,
Ha föld ióságát röitené irigséggel,
Elueszne ez uilág chak egy kis üdőuel.

37.

Az iót és az szépet az Isten rendelte
Másoknak hafznára, s ember, mely kémélte
Másoktul iauát, Isten keduét meg szegte,
És haszontalanul a földben temette.

38.

Nem kel neked futnod uitéz Delimántul,
Melynek hire futot Vörös tengeren tul,
Melyben szépség, uitésség iüttek lakóuul,
Iob férjet nem kiuánhac te nagy Allátul.

39.

Igy szól uala Fáti, tűzre olait önte,
Cumilla tisztességét hátra uetette,
Sem az nagy Chászár attyát meg nem böchülte,
Kis leuélre könyuēuel illy szókat önte :

40.

Chudálni te fogod én uak merétségem,
Vitéz Delimán, kit magamis esmérem,
De ha az az Isten, az mely bir én uelem,
Igy hatta, ne chudáld, ihon, ió mentségem.

41.

Azért te eszt igy érch, minthogy győzhetetlen
Kézzeel téged meg áldot kegyelmes Isten.
S uan hatalmod minden ellenségid ellen,
Ihon, énis rabul megyek te elődben.

42.

De ha chak azoknak mutatod erődöt,
Az kik ellenségül birkodnak ellened,
Nem bántod hát ezst az nyomorult feiemet.
Ki böchül, ki tífztel, ki imád tégedet.

43.

Ha gyűlölsz, ha társom uétkébül én reám
Ragadot ualami, ne szánnyon Delimán,
S legyen anni kegyetlenség az ű kardgyán,
Hallyon meg ű miatta Cumilla leán.

44.

De ha Leányságomat néked tartották
Diana társai, szép Isten aszonykák:
Ved ió neuen, ha ugy sem, tarch hát rabodnak,
Parancholy Cumillának, te szolgálodnak.

45.

Igy irá, s el küldé egy kis inasátul,
Vára nehéz szüuel uálafzt Delimántul,
Gyógyulása lehet, gondollya, chak abbul,
Delimán illy leuelet küldé uálafztul:

46.

Látom, igazán szolgáltam Istenemet,
Hogy ma meg láthatom én iobbik lölkömet,
Meg győzetet győfzte győzedelmeseket,
Azért én elődben uifzem rab feiemet.

47.

Nem késék sokáig Delimán azután,
Cumillához megyen, szüuében hordozuán
Nagy örömet és hamar ot lenni kiuán,
Az hun Cupidónak uetet hálóia van.

48.

O, mely igen tudatlan ember elméie,
Ha tudná némellik, mi lesz iöuendöie,
Sok chelekedetét bizony elkerülné,
Delimán Cumillát bizony elkerülné.

49.

Futtok egymás után, mint egy szerenchések,
De maíd mind ketten lesztek szerenchétlenek,
Vai, ki szörnyü cernát Párkák fonnak nektek,
Egyszersmind szakad el euel örömetek.

50.

Mit mondgyak ezeknek öszue iüvésérül.
Szerelmes ifiaknak sok szerelmérül,
Duplássák chókokat egymás száia körül,
Venus triumfusán kedues szüuek örül.

51.

Mint borostyán fáual öszue kapcholódik,
Mint kigyó oszlopra reá tekereszik,
Bachus leueleis fára támaszkodik,
Eny mód két Fenix öszue chingolódik.

52.

Halgas touáb Musám. Az Török táborban
Sok idegen nép közöt nagy zöndülés van;
Mert sok ezer Török kapitán nélkül van,
Chak maga egyedül forgódik Kaimékán.

53.

Mind kegyetlen Tatár, mind merész Szerechen,
Sok láb és sok erős kéz, de mind feietlen,
Kevély Töröknek is szintén azonképpen
Elveszet Vezérek, s bassáiók mind éppen.

54.

Nem látnál közöttök, chak titkos suttogást,
Félelemmel keuert sok gyakor ohaitást,
Ki ohaitya Idrizt, Olindot, ki Aigást,
Minden maga Vezérét és nagy káruallást.

55.

És egykor choportostul öszue gyülének
Immár estue felé mindenféle népek,
Törökök, Tatárok, Géták, Szerechenek,
Egy közülök így kezde szólni ezeknek:

56.

Ugyan mind örökkén uakká kelle lennünk,
Vagy uezsedelmünkre szemünket békötnünk,
Vallyon tífztessége, ha bolondul uezsünk,
S vértünk hullásával kaurt mi tisztelünk.

57.

Meg aggot az Chászár az ű elméiében,
Meg kötötte magát uakmerőségében,
Aszt mondgya, hogy bé megy erővel Szigetben,
Ha Török nem marad chak egys életben.

58.

Mecen ofztán Uárral, mecen Chászársággal,
Ha eszt bé tölneni akaria haraggal.
Mert méért mondom, ha, lám ugyan bizonnal,
Nem gondol semmitis Török uér omlással.

59.

Vezérek és Bafsák és kemény vitézek
Erős Zrini kargyátul meg emésztöttek,
Hány ezer Muszurmán fekszik ű mellett,
Prédáiul hollóknak s köröszftény ebeknek.

60.

Mind ezeken uallyon szűue meg mozdulte?
Illy uitézekért egy könyuet hullatotte?
Nem, nem, hanem még inkább let kegyetlenné
Minniaiuunkat örömeft egyszer uesztene.

61.

Ihon, Magyar király iün reánk nagy haddal,
Ki megyen előttünk okos rend tartáfsal.
Sátorban lesz Chászár rauafz Kaimekással,
Mi feietlenül mit teszünk kézzel lábbal?

62.

De mi minden kárunkat el feleitenénk,
Ha uitéz Delimánt előttünk nézhetnénk,
Némattúl, sem Magyartul akkor nem félnénk,
És minden dolgunkban szerenchéssé lennénk.

63.

De ki tiltja nekünk hogy uifza ne hozzuk
Chászár ellenéreis mi fényes holdunk,
Fele az tábornak érette fárogyunk,
Kéréfünkkel ütetis uifza hozhattjuk.

64.

Igy zauaros szókkal fzól uala Deriel,
Minniaian köuetnek ütet válafzták el,
Hogy Delimán után menyen tiz ezerrel,
S ualahol talállya, szép móddal hozza el.

65.

De okos Chászárnak ez hogy hirrre esik,
Okos szűueben igen meg keseredik,
Láttya, méltóságát köz rendek keuerik,
Magában elméiéuel igen tanáchkozik.

66.

O, mely különböző az kösségnek dolga,
Kis szerenche szellő az mellyet hordozza,
Ma mutat is keduet, ha jó állapotya,
Ha holnap nem tecik: haragra fordittya.

67.

Méltóság, mely erős uraság oszlopa,
S ihon, mast rosz gaz nép lába alá nyomya,
Ellenemre Delimánt uifza hiuattya,
De ennekis lehet talám oruossága.

68.

Jobb tahát nékem uélek nem tusakodnom,
Hanem Delimánért követet bochátnom,
Én küldök és nem úk, osztán ilyen módon
Megchelekszem, méltóság rajtam maradgyon.

69.

Igy gondola Chászár és igy chelekedék,
Uitéz Delimánért Ferhat Bég küldeték.
Az nagy zenebonátis meg chendesíték,
Az okos Kaimekán és rauafz Halul Bég.

70.

Ferhat megy sietve s Delimánt talállya,
Cumilláual együt szép Feiér-Uáraba,
Azért be öltözik minden okofságban,
Chászár köuetségét ki téué ily szókban:

71.

O, uitéz atyának még uitézeb fia,
O, Mahomet hitnek legszebbik uirágya,
Chászár köszönettel az ű feiét haitya,
Az mely földön fölöt mindeneknek Ura.

72.

Neked haitya feiét, s aszt izeni néked,
Hun uan uitésségre te indító uered,
Hun uan kaur uérén nyert íó hied, neued,
Talán kéfz uagy azokat mind el uesztened.

73.

Ihon, Sziget Uára uagyon chak esőben,
Magais immár Zrini eset kétségben,
Túrhetede, ily próbán hogy ne légy ielen
S uitéz kezeidet ne keueried uérben?

74.

Néked ez Pálmának tartatik az ága,
Tied és nem másé lesz ennek iutalma,
Meg elékszik Chászár, hogy láb alá nyomta
Zrinit, mely kaur köszt leg nagyob Leuenta.

75.

Cumillátis te neked adgya két kézzel,
Mert nem akar ezért pörölni Istennel,
Rustán halálátis bátran feleiti el,
Az mely maga iácódot uesztedelméuel.

76.

Téged az táboris egyenlő keduel uár,
Török és Szerechen, nem chak krimi Tatar,
Íúi el hát közinkben s ne neheszteli immár,
Téged chak aliglan uár Szulimán Chászár.

77.

Kegyetlen Tatárnak szíue meg lágyula,
Mikor maga felől dichéretet halla,
Mert ű nyaualyát Chászárnak kivána
Azért, uitésséggel hogy útet ki hozná.

78.

Mast immár Chászár dolgát oly kárban láttya,
Hogy segítség nélkül uagyon romlandóba,
Azért bátorsággal uégezi magába,
Hogy el megy segítségre Török táborba.

79.

Más felől mit chinál és mit nem kesereg
Szép szemű Cumilla, kinek a szűve ég,
Szörniű iüendőket elméie forgat meg,
Uégre Ura előtt nyeluét így nytá meg:

80.

Kegyetlen, mit készülsz az Török táborban,
Tudode egy lépés onnan koporsóban;
Vagy Chászár uagy hogy más talál haláldoban
Okvetetlen módot boszu állásában.

81.

Illyene én Uram, mint egy kis cinege,
Mellyet oly könnyen sip chalogathat lépre,
Hidgyed, hidgyed, Uram, Sirena úneke:
Az mit Ferhat tenéked mastan beszéle.

82.

Elvezté az hadát Chászár Sziget alat,
Már te uezéseddel akaria iutalmát,
Te uitéz feiedbül tenni akar praedát,
S uégezni akaria euel Tragoediát.

83.

Vagy hogy soha nem kel Urát boszontani,
Vagy hogy ha chelekszi, mezzi kel kerülni,
Boszut azok nem tudnak el feleiteni,
Chalogatnak, sipolnak, de nem kel hinni.

84.

De ueszedelemtől, látom, hogy te nem félsz,
Szerenche forgandóságát semminek uélsz,
Én szúuem, én lelkem, engem hát houá téfsz,
Ha ueszedelemre szerenchétenül térsz.

85.

Aszt monddod, hogy szeretsz iobban te magadnál,
Ennek bizonsága chak egy dologban ál,
Eörizd az étedet, mellyen az enim ál,
Nem álhat borostyán, ha ledül az tőli szál.

86.

Mast látom igazán, nem én szerelmemért
Te meg ölted Rustánt, de kegyetlenségért,
Kegyetlen, nem gondolsz mastis Cumilláért,
Ú helette inkább te kívánsz pogány vért.

87.

Kegietlen, ha chak uért kiuánsz te elmédben,
Nisd meg az én mellyemet, uagyon uér ebben,
Igyál, ne szomiuhozzá; szerenchetlenségem
Soha nem lehet kifeseb ennél énnékem.

88.

De hogy holtod után sebeidet nézzem,
Üres ereidet számlálua személyem,
Aszt tudode lehetne óráig éltém,
Nem elég ez az kéz, hogy meg nifsa szúuem.

89.

Mit chinállyon Tatór; ide uonsz tífztesség,
Oda Cumilláért, mint kénkű, fzüve ég,
Ú benne hadakozik két nagy elenség,
Mellyek közül győzé uégre az tífztesség.

90.

És így szóla társának: o, szűem, gyöngyem,
O, szemem uilágya, o, én iobbik lölkem,
Töröld meg orcádat és ne sirass engem,
Ne üüendűly gonofzul, kérlek, felőlem.

91.

Chak fél embernek uélsz, ha féltesz Kaurtul,
És hogy úgy irtósztac az Zrini kardgyátul,
Nem félek Chászárnak én rauafszágátul,
Mikor kérdezhetek tanáchtot szabliámtul.

92.

Aszt tudode, Zrinit nem láttam sohais,
Tudnod kel, hogy uoltam én ben Szigetbenis,
Egiedül, kergettem én ezereketis,
Mégis az Mahomet megtartot eddigis.

93.

Homlokunkon uagyon mi szerenchénk irua,
Kerüllye és fussa, de nem táuozthattya
Senkiis halálát, ezer köszt meg hadgya
Szerenche, kit Isten másra uálofsztotta.

94.

Nem uifz engem, hidgyed el, az kegyetlenség
Az ilyen probára s bolond uakmerőség.
Hanem erőuel huz az drága tiúztesség.
Legyen, ha kel lenni az én éltembe uég.

95.

Valamint te mast félsz, szerelmes Cumillám,
Vgy fogsz ismeg örülni, mikor látfz raytam
Prédát, mellyet Zrinitül kézzel le uontam,
S ű hitetlen testét az ebeknek hántam.

96.

Mit tegyen Cumilla s minemű erővel
Delimánt szándékátul táuosztassa el,
Nem tud ű mit tenny, chak sűrű folyhókkal,
Sok foházkodással láttya röpülni el.

97.

Azért kételenül el kézül az útra,
Noha iüendöiét Delimánnak tudgia;
Szép térdeit földre sok sírással haitia,
Es így az nagy Istennek köniörög uala :

98.

Égnek Ura, mit ué tettem én ellened,
Hogy ennire kellien rám kegyetlenkedned,
Talán ártatlanságom indittia mérged,
Talán kit teremtél, nem nézhet rá szemed.

99.

Meg ütéd Enceladust szörniű küueddel,
Ixiont szaggattatád sasok körméuel,
Kis kínok, ha mérem azokat enimmel,
Nem fáidalom, hun chak test szenued tűréssel.

100.

Hiszem talán nem uagy kín találó Isten,
Ha Istenségedhöz nem illik kegyetlen
Titulus, méert hát nagiobbat énnékem
Keresz kint s meg nem ölfz engem mast hirtelen.

101.

Mert ninchen fáidalom az én ép testemben,
Bár szaggatnám Prometheus helében,
Hanem én tűrésem uan szegény lölkömben,
Az minden tűrésnél nagiob szenuedésben.

102.

Én ifuságomat dög mellet uezstem,
Halálrul életre csak mast emelkedem,
Mikor uitéz Uramra én szert tehettem,
Szerenche de asztis el uízi előlem.

103.

Azért kérlék téged, te hatalmas Isten,
Delimánt uezzedelemtül ily hirtelen
Mench meg, auagy hogy ha Zrini kardgia ellen
Nem uagy elegendő, öly meg előb engem.

104.

No megindult Delimán szép Cumilláual,
Sok Török eleiben iün uigassággal,
Nem meszi tábortul egy szép kut forrásnál
Sok társaiual együt Delimán meg szál.

105.

Bíztattya Cumillát Delimán, de amaz
Szántalan sirástul még mind iobban száraz,
Bu bánattal együt szüuében rágalmaz,
Fa és fű kemény télen így egyránt száraz.

106.

Cumilla Urának szomakiát szablyárul
Leufzi kezéuel s kiuán innia abbul,
Amaz kutra megyen, uizet hoz forrásrul,
Nem tudgya, társának uége legyen abbul.

107.

Mert mérges sárkánnyal egyszer vagdalkozot,
S húuelében tenni akarta az kardot,
Szomakiában egy chöp uér be szállánkozot,
Melyrül ú magais semmitis nem tudot.

108.

Méreg volt, Cumilla mert mikor megíá,
Szép testét, ereiét mindenüt megíára,
Életét nagy kínnal testébül kizára,
És ualamint kiuánt, magais ugy íára.

109.

De mit chinál Delimán ilyen látatban?
Nem mondhatom, ha uolna száz nyelu száiómban,
Mind Törököt, Tatárt rak halva halomban,
Mutat kegyetlenséget önnön magában.

110.

Fegyuerét elhánnya, ruháiát szagattya,
Mesztelen az fákat töuébül rángattya.
Nem kiált, de ordít orosz lány módgyára,
Valahol kit talál, öl, ront és szagattya.

111.

Két nap és két éiel igy íár az erdőken,
Osztán mikor eszbe uette magát késűn,
Fel szedi fegyuerét s öltözik köntösben,
Boszut akar állany mert körösztényen.

F i n i s.

PARS DECIMA TERTIA.

I.

Isten az embernek uezérli ú dolgát,
Isten meg iegyefzte mindennek határát,
De senki ne gondolya által hágását
Neis félye, míg nem ér oda, romlását.

2.

Hány harcokon forgot Bán és hány uezfélien,
De őrző Angyala meg tartá ezekben
Az ú óráiais el iün, ki mezebben
Nem lehet, uitézül kel meg halny ebben.

3.

Deli Uid Török köszt ellenség képpen iárt,
Ezerek közöttis soha nem uallot kárt,
Elötte, mellette halál sokat kszált,
Útet el kerülte uagy hogy rá nem talált.

4.

Sok száz ezer Török iárt mast körülötte,
Sok uan az táborban, az ki esmerhetné,
De Isten szemeknek az fényét el uette,
Azért senki útet Uidának nem uélte.

5.

De nékiis el iün az maga óráia
Melynél touáb életét el nem uonhattya,
Bizuást Török tábort és bátran iárhattya,
Mert senki életét addig nem ronthattya.

6.

Deli Uidnak uala egy szép felesége,
Ez afzoniok közül csak marat Szigetbe,
Szöb uala mindeneknél az ő szépsége.
De még azon föllyül Urához hűsége.

7.

Török leány uala, de Uid hatalommal
El hozá egy Uárbúl nagy erős harcal,
Haiszennek hiák uala Török szóual
Köröfztség megáldá de mast Barbáláual.

8.

Ez mikor heában uárta uolna Urát,
Sok könyuel áfztatuán társa üres ágyát,
Nem tudgya, életben uane, uitéz Urát,
Vagy hogy Török miat szenvedet szép halált.

9.

Szál Márs ő fzüében, s nem mint más siráfsal,
Vagy nyomorult főchke hofzu iaigatáfsal,
Chak ohaitya társát, hanem bátorsággal
Fegyverezi magát Ura páncéráual.

10.

Páncérát s fegyuerét magára föl ueszi,
Vrának ió kardgyát oldalára teszi,
Jó lóra föl ugrik, kopiát kézben ueszi,
Haiát és szép feiét látiollal tekeri.

11.

És így Török formán Szigetbül kimegyen,
Táborban mindennel szól csak Török nyelven,
Imide-amoda iár minden fzegletben,
Hogyha uitéz Urát uehetné eszében.

12.

Az tulsó részire tábornak megy uala,
Ottan egy nagy Szerechent elől találá,
Örömet száguldna, de nem mehet loua,
Mert az nagy testéuel louát el fároszta.

13.

Láttya okos afzony ennek sietését,
Gondollya, hogy nem árt kérdezni menését,
Meg állt্যা azért szép szóual Szerechent,
Kérdezi, michodás uifzen hirt hirtelent.

14.

Amaz penig neki felel siettébe,
Ne tartóztas, kérlek, engem menésemben,
Vifzek hírt Chászárnak, kiért életembe
Vrrá leszek, de kérlek, hogy békeségbe.

15.

Mond meg, énekemis, az afzony így monda,
Hiszem nem lehetek én semmi károdra,
Felel az Szerechen, amot egy sátorba
Deli Uid alufzik Török ruházatba.

16.

Mikor Deli Uidot emlité az pogán,
Gondold, mi uáltozás uolt afzony orcáían,
De fél, hogy Szerechen hirt uifzen uduarban,
Utánna fut s eléri három ugrásban.

17.

Kopiáual nyergébül meszi ki taszitá,
Gyorsan szablyáiáual az feiét elvágá,
Jó louára ismég, mint euet, felugra,
De gyorsan sok Török siete utánna.

18.

Mert kiáltás támod és nagy zenebona,
Azért minden Török futó után futa,
S tovább nem szaladhat az szeginy Barbara,
Mert egy goromba kéz lórul letafzítá.

19.

Ezer körül fogta, kérdik, honnan legyen,
S Szerechen halálának mi oka legyen,
Ű szegény nem szólhat, nem tudgya, mit tegyen,
Hazudgya, Alkairban hogy lakása legyen.

20.

Ottan egy bátyámat Szerechen megölte,
És én szemeimet eddig el kerülte,
Gyorsan talál pártot, az ki fog mellette,
Szép aszony, mert lágyta mindent szépsége.

21.

Ki mondgya, hogy iól tet, ki az Béghez huzza,
De illy kiáltástul Uid nem mefzi uala,
Azért gyorsan ugrék ű ió Karabulra,
Űis megyen uala az nagy kiáltásra.

22.

Hát mikor oda megy, láttya gyöngge társát,
Hallyais füléuel keserues sirását,
Gondold meg az ű mondhatatlan bánattyát,
Mégis nagy okosan mefzirül igy kiát:

23.

Uitézek, áliatok, mert ez az én szolgám,
Immár sok nap lopta el fegyuerem, louam,
Az egéfsz táborban utánna buidostam,
Adgyátok kezemben, az én birtokomban.

24.

Azomban egy kádia oda érkezet,
Az kívül lén az Uidnak ilyen felelet,
Ehez bizonság kel s állyon törvény széket,
Törvéni s el nem uezsti el az tiedet.

25.

El busul Deli Uid és ugrik haragban,
Kiált, pogány ebek, nem elégszem abban,
Törüény és igazság uagyon én szablyámban,
Ez után ketté uág Malkuchot derékban.

26.

Abelt és Izmailt le terité földre,
Kádiának feiét függeszti két részre
Abaza lölkének utat nyt melléyre,
Jakult lefekteti örökös helére.

27.

Eiuz tartja vala ú szép feleségét,
De Deli Uid kardgya ketté uágá testét,
Ottan meg ragadgya kézen szerelmesét,
Jó louára uezti és kimeny siét.

28.

Karabul, mint madár, nem nyom nyomot földön,
De mint süuötő nyl megy olyan sebessen,
Ú futhatot uolna által az tengeren,
S nem esmerszet uolna, hogy uan uiz az körmén.

29.

Láttják az Törökök, Szigetbe szép prédát
Uifzi futó louán s meg esmerik Uidát,
Heában utánna futtatyák louakat,
Mert, mint az könnyú köd, el tünteti magát.

30.

Szigetben örömmel Zrini bé fogadá,
Mert immár az előtt ú megholtnak tartá,
Uid Török dolgait igen meg tanulá,
Mellyeket Urának eleiben ada.

31.

De noha uitéz Bán mind tutta ezeket,
És szeméuel láttya nyiluán vefzedelmét,
Nem irtózik semmit, hanem ép elméiét
Pogánynak ueszéliére tartya s nagy szúuét.

32.

Szulimán más felől el kegyetlenedet,
Maga uére ellen kegyetlen törvént tet,
Aszt mondgya magában, ihon, száz népeket
Lábom alá nyomtam és nagy uilág részét.

33.

Talán engem Mahomet hizlalt szerenchéuel,
Azért, hogy Zrininek adgyon mind ezekkel,
És ű rá ragadgyon hirem én tétemmel
Én birtam uilágot s ű biryon engem el.

34.

De meg challja magát, ha chak romlásomat
Az égből neueti, űis ual károkot,
Magammal romlásra el huzom Muszurmánt,
Kitül tisztetséget uesz azután tahát.

35.

Ha ugyan ueszni kel, éppen mind ueszzen el,
Az Egézf Török hir ugyis tisztességgel
Lész, mert az Szulimánnál uitétség vész el,
Török hold és ió hir uéle aluszik el.

36.

De hallyuk még egyszer Uezérek tanáchát,
Könnyebichék mégis szüuem busulását,
Ezután Szokolouich Mehmetet kiát,
Néki paranchollya, bé gyüyche tanáchát.

37.

Be hiuá Szokolouich fő Uezéreket,
Kinek kinek rendi, le ülteté őket,
Méltóságal ósztán kérdi tecéseket,
Magasis fő helre le üle előttük.

38.

Úl uala legelől az uitéz Delimán,
De keserues szüue mind busulásban uan,
Nem tudgya, mit chinál, és Chászár tanáchán
Nem adna egy ohaitást, mely megyen száíán.

39.

Fölyhó szaporító ú bánatos szüve,
És tenger árasztó két rettentő szeme,
Mint uas bánya fúió az ő széles mellye,
Mert sűrű ohaitást gyakran bochát erre.

40.

Azért nemis kérdik, nemis szól senkinek,
Hanem ú mellette szólni kel Al Bégnek,
Ez penig baráttya uolt holt Rustán Bégnek,
Okos, bátorsága de ninchen szüuének.

41.

Atta uolna Isten (igy mond) üdötlenül
Ne kezdenénk más tanáchot s képtelenül,
Hanem, mellyet uégefztünk egyszer eszesül,
Véghez uittük uolna mastan mi emberül.

42.

De mi tanáchunknak bomlot tífztessége,
Nyelu nem meri mondani, kit kiuán efze,
Szabadon fzóllásért Rustánnak lett uege,
Énis nem uárhatok mast egyebet benne.

43.

Méért kellett uefzni szántalan uezérnek,
Mert helt mi nem attunk Rustán beszédének,
Méért feküfznek it Bassák és holt Bégek,
Mert egy ember elrontá ió értelmünket.

44.

Ű penig magais mit chinált iól láttuk,
Orcul fordulua ránk futua iünni láttuk,
Az kiket mi oroszlányoknak tartottuk,
Ugy meg fzelégyültek, mint ölyu elöt vad tiuk.

45.

Engemetis halállal fenyeget, de hagyán,
De én tecémet megmondom igazán,
Immár mit tennünk ninch, mert reménség hátán
Épitenünk szerenchét leszen heában.

46.

Az bolondságok köfzt ninchen iób röuidnél,
Hát miis mienket uegezzük hamar el,
S noha mienk hófzu, de iobban uonnyuk el,
Nagyob kár s büntetés siet utánna el.

47.

Azért én afzt mondom, iobb még böchülettel,
Mig nagio károkat nem uallunk keseruel,
Föl emelnünk tábort és haza mennünk el,
Hogy sem enny uitéftz itten rontanunk el.

48.

Ofztán kárunk után még megh se uehefsük,
Hanem uilággal magunkat neuettefsük,
Vagy hagyuk it asztot, az ki nem iün uelünk,
Vegye meg hadáual, az kit mi nem merünk.

49.

Al gorombán fzólla, mert noha Delimán
A ű szoua közben uolt más gondolatban:
Mégis ezbe uette, ű uagyon példában,
Föl ugrék s így szólla szörnyű haragiában:

50.

Meg nytád nyeluedet szabadon Al, mire
De magad sem tudod, hanem én hiremre,
Gyalázni akarnál, de fordul feiedre:
Nem ragad eb ugatás az derült égre.

51.

Első uagy tanáchban, de harcban nem látot
Senki uitéfségedet; nemis oly tanácho
Attál, ki mi hirünknek adna tífztes iót,
Egy kufár nem mondhatot uolna rútabot.

52.

Hát futot Delimán? hát fzégyennel hátot
Chászár szeme elót ellenségnek adot?
Hun uolt akkor Al Bég, mikor Sziget uárot
Vitésséggel iáruán Kaurokat rontot.

53.

Nem ugy két Badankouich esmertek engem,
Sem uitéz Heruoich neuetkezet uelem,
Sem ezer más, kit nehéz föld alá tettem,
Minden nap, minden nap ebben az seregben.

54.

Kérkedésért mondode, hogy félíz én tülem
Álnok róka, s anni félelem szúuedben?
Ne fély bizonyofsan, mert ilyen rofz uérben
Uitéz kezeimet meg nem förtéftetem.

55.

Lakiék benned lölköd, noha érdemlenéd
Hogy egy iegenye fát meg nehezitenéd,
De mast tanáhotokra meg térek inned,
S mondom, ne gondolyunk ilyen szégyeneket.

56.

Kügye ki az Chászár mefztelen fzaibliáiát,
Aual minden népnek mutafsa haragyát,
Ithon gyalázattal ölyék meg az olyat,
Ki ostromnak nem vífzen tüzet, laytoriát.

57.

Én megyek, én elől, rettenetes kézzel
Szigetnek bástyáiát láttokra rontom el,
Száz Zrini előmben iüiön uafsal, tűzzel,
De megyek ellenére uitéfségemmel.

58.

Igy szól uala Tatár, az tanách el bomlék,
Holot szólni ellene nem igyekezék
Senkiis; azért minniáion fel kellének,
És sátorok alá gyorsan el menének.

59.

Demirhám, mint uad kan, emliti szégyenét,
Fui lángot száíábul, nem találya helét,
Nagy chelekedettel kiuánnya törlését,
Uidal ismeg kiuánnya öfzue menését.

60.

S így szól uala magában : hun uan ió hirem,
Kit sok ueszedelemmel régen szerzettem ;
Jób let uolna nékem Uid miat el uesznem,
Hogy sem Cházfár hiti szegéséuel élnem.

61.

De látta az uilág, nem uolt az én uétkem,
Mind louam akarta, mind magam s fegyuerem,
De más képpen rendelte az én Istenem,
Talán még elől iün egyszer én szerenchém.

62.

Vagy hogy fog szállani holló én mellyemre,
Vagy penig tisztesség én uitéz feiemre,
Nem hagyom Deli Uidot én szégyenemre,
Eszküszöm fényes kardra és életemre.

63.

Igy megyen Cházfárhoz és így szól ű neki :
Hatalmas Cházfár, méért uan tífzteleti
Az uitéz embernek, mert kockára ueti
Uráért életét és sohun nem röyti.

64.

Az mit hittel fogad, meg állya magában
Uitéz, ha uagyonis chak egy uad barlangban,
Vagy erdön, uagy mezön, uagy szép Palatában,
Hitit nem kel sohun el hadni romlásban.

65.

Ninchen hát énnékem semmi böchületem,
Mert Uiddal harcomat uéghez nem uihetem,
Én Uram s Cházfárom, méért eszt szenuettem,
Híszem iob let uolna Uidtul öletetnem.

66.

Méért kezed nyomát s hitedet tréfálta,
Az ki gyalázzal minket el uálázza,
Bizony Amirafsen más uilágon láttya,
Hitetlen embernek michodás iutalma.

67.

Bár én halálommal hozhatnám helére,
Mely nagy chorba szakat mi tífzteségünkre,
De miuel oruosságot el mult üdöre
Nem lehet chinálny, bánkodgyunk helére.

68.

Hanem én chak arra Mahometért kérlek,
Erefz, Deli Uiddal kardal szembe mennyek,
Mert uannak mi kösztünk halálos törvények,
Mellyet halál itil, egyszer kösztünk uállýék.

69.

Igy szólla Demirhám, de Chászár mást gondol,
Meguénhet mellyébül mert sok nagy gond omol,
Végre Demirhámnak okos ualázztul szól:
Mít kiuánod Demirhám, az kit nyelued szól.

70.

Gondold meg igazán és nem fel fuit szüuel,
Eze magános bayuiuáfra ualó hel,
Török ország szüue, ihon, iüt uelünk el,
Egy bayuiuást nézzünk, azután mennyünk el,

71.

Uitéz uagy, iól tudgyuk, de uitésségedet
Kichin helre akarod mutatni s eródet,
Keués hafzon, kis tífzteség ebbül iühet;
De uifzontag nagy uefzély elő kerülhet.

72.

Tudod-e hun uagyon uitéznek probáia,
Ahun Sziget Uárnak meg nytot bástiaia,
Hifzem Uidot Demirhám ottan talállya,
Méért kereftetik hát helnek mustráia.

73.

Ég Demirhám s nem szól, táborbul ki megyen,
Gondollya, Szulimán benne kételkedgyen,
Azért ú szúuében uégezet, mit tegyen,
Egyedül ostromnak, meg esküt, hogy megyen.

74.

Chászár láttya heában hirdet tanáchoz,
Mert Delimán miatt kétszer már el bomlot,
Azért ú magához hiuatot chak hatot,
Mindeniket okost, húuet és halgatót.

75.

Az egyik aszt mondá Szulimán Chászárnak :
Még egyszer minniáian indullyunk ostromnak,
Tűzzel, uafsal árchunk az Sziget Várának,
S ha akkor nem ártunk, hadgyunk békét annak.

76.

Az másik : nem szükség, minniáian it legyünk,
Tiz ezer gyalogot Uár körül rendellyünk,
És tiz ezer louast iól el helhesztetsük,
Minden segychéget hogy ki rekefztessük.

77.

Harmadik aszt mondá : Ali Kurt labdákkal
Várat égetheti tüzes szerszámokkal,
Az árkot ki kel bochátany folyással,
Az mi ki nem folyhat, tölteny gyapiúual.

78.

Negyedik igazán meg mondá tecését:
Mert kiuánnya uala haza menetelét,
Heában az tábor it üdöt ueszteget,
Maid az ősz reánk hoz uizeket, esőket.

79.

Ötödik így szólla: hadgyunk Péch Várában
Két ezer gyalogot, ezeret ló hátán,
Mellyek Szigetieket tartiak zablában,
Vgy hogy ne mehessenek soha chatában.

80.

Hatodik tanáchlá haza menéseket,
Mindenik okokat hoz erre eleget;
Chak nem haiul Chászár haluán ily beszédet,
Azomban, ihon, hozzák Ali Kurt testét.

81.

Ennek Chontos ágyuia feiét el szaggatá,
Janchárság az testét chak alig kaphatá,
Mikor szigeti had zenebonát látá,
Ki megyen két száz szablia mind uálogatua.

82.

Három fáz Töröknek uégezék életét,
El uagdalák ágyuknak minden kerekét,
Gyuitó likakbannis uertek uas éveket,
Guszich és Golemi uitték uégben esztet.

83.

De haragszik Chászár, de busul magában,
Ali Kurt hüusége forog gondoltában,
Hairadin kapitán Bafsa ayándékban
Eftz adá Chászárnak igen commendáluán.

*Aridemus Barba-
rossa, Generalis
maris pirata fa-
mosus.*

84.

Immár ninchen neki iob ágyu mestere,
Az melly uiselhetne gondot az tüzekre,
Azért hamar haragrul esik kétségre,
Sziget hogy megmarad, uéli, szégyenére.

85.

Vifza menésérül immár gondolkodik,
Mint legyen békéuel, chak azon aggodik,
Jól tudgya, hogy hátul Orofzláni hagyatík,
Mely miat békéuel egyet nem léphetík.

86.

Azomban egy galamb Szigetbül röppenék,
Kanizai féfzekben efszet neuelték,
Ugyan fszárnyaual oda igyekezék,
Azomban ily uéletlen dolog történék.

87.

Egy ráró magasbul meg szemlélé prédát,
Utánna indittia két sebes sugárát,
Az haszontalannak uéli chauargását,
Hát Chászár sátorában el röiti magát.

88.

Gyorsan sok Boztancki megfognák galambot,
És efszekbe uéuék egy kis papirossot,
Eszt galamb Szigetbül szárnya alat hozot,
Az Chászárhoz bé uiuék eszt az uyságot.

89.

Gorsan magyar tolmáchoth bé hiuatának,
Az köröfsztény leuelet kezébe adák,
Az fölin leuelnek ily bötük ualának:
Adafsék ez leuel az Magyar királnak.

90.

Ha kérded, mint uagyunk, mint közel halálhoz,
Kiknek reménséget már segichég nem hoz,
Öt százan marattunk, de mind koporsóhoz
Sebek miat közelb uagyunk, sem uilághoz.

91.

De az pogány ebis nem kérkedik uelünk,
Hata dát táborának kard alá tettük,
Uezéreket, Bafsákat sokat meg öltünk,
Már chak feietlen láb az mi ellenségünk.

92.

Két nap alat el iün az mi uégső óránk,
Mert fogát sárkányok köszörülték reánk,
Akkoris mit tehet mi köröszteny próbánk,
Öromest meg mutattyuk ennek uilágnak.

93.

Tűzzel emésztenek leginkáb bennünket,
Mely miat nem talállyuk sohun helünket,
Gondollyuk uégézni otkin életünket,
Károllyuk tűz miatt ueszenünk éltünket.

94.

Mi segéchégünkrül ne gondoly semmitis,
Mert az lehetetlen, láttyuk mi magunkis,
De pogány Törökben tehec kárt, nagyotis,
Ha utánna megyen hadad és magadis.

95.

Mert félnek, mert ninchen sem Generálisok,
Elueszet, ki mit tudot, it kapitányok,
Cháfzár és Kaimekán, chak azok had tudók,
Delimán, Demirhám uakmerő bolondok.

96.

Huszon öt ezer Török eb fekszik itten,
Mellyek tiz ostrommal iüttek ránk éltekben,
Többet mi nem irunk, hanem egészségben
Isten tarcha Fölséged ió szerenchében.

97.

Mikor az Szulimán ez dolgot meg hallá,
Hogy Sziget reménségének uan utóllya.
Szúuet uet magában, és hogy az heába
Galamb röpülése ne lenne, bochátá.

98.

Áruló madár, hun uagyon te húuséged,
Fogsze röpülhetni, uallyon nem szégyenled,
El árultad Uradat, titkos leuelet
Pogány ellenségnek kezében eitetted.

99.

De nem örüle sokat f zabadságában,
Mert ráró mind ot kin leste az magasban,
Vtánna röpüle s el kapá az fzárnyán
Kegyetlen körméuel, örül szaggatásban.

100.

Chászár minden fele paranchol ostromot,
Hogy mindenik uigyen, ki tüzet, ki uasot,
Ki fzurokkal öntöt kénküues gránátot,
Tiz ezeret ki ofzta tüzes gránátot.

Finis 13 Partis.

PARS DECIMA QUARTA.

1.

Hon iűn Zrininek ragyagó chillagia,
Ihon mozdulhatatlan tramontanáia,
Bán chelekedetét az én kezem iria,
Mellyet Isten lölke elmémben be-fuia.

2.

Nem távozik annak veszélyre haióia,
Melynek ez chilaghoz tart okos kormánia,
Hűvség, vitézség ennek calamitáia,
Az mely ez chillagot vesztetni nem hadgia.

3.

Már én magnes kűvem portushoz hoz engem,
Szerenchéssen iűttem által ez tengeren,
Immár barátimat az parton esmerem,
Mellyek nagy örömmel iűttek én előmben.

4.

Esmerem távulrul vitéz Marsnak fiát.
Esmerem, esmerem, mint jártattia lovát.
Ez én vitéz öchém, mind Magyar, mind Horvát.
Igazán szereti mert, láttiuk, hazáiát.

5.

Nap-fényre néző szem muttattia sas fiát,
Körmérűl esmerni az vitéz orozslánt,
Vitézség próbállia igaz Zrini fiát,
Mely soha egyyiktűlis el nem szakadhat.

*Calamitának hyák
az tengeren iáró
Emberek az Mag-
nest, mellyel az
Compassum muta-
tóiát megkenvén
mindenkor Tra-
montána Csillagra
mutat.*

6.

Hiszem Zrini Péter, kit az én szemem lát,
Mely rettentí Bosznát és Herczegovinát,
Láttuk immáronis ő vitéz próbáit,
Eszszel, kézzel, szível kit törökön chinált.

7.

De jai, nagy szelendek oroszodík után,
Mely dühös irigység párállik-ki torkán!
Ugyan irigység ez, noha ninch hátalmán,
Hogy árchon ő néki vitézséges voltán.*

---

* A kéziratban e versek helyén a következő szakaszok állnak:

4.

Ahun látom az parton nagy méltósággal
Mi nagy Érsekünket, mély gondokban sétál,
Tántorgó haiókat igazgat kormányyal,
Vefzne, ha nem igazgatná okofsággal.

5.

Az mi szent házunknak ú hűv komornikia,
Mi igaz hütünknek erős tartalékia,
Ki fogyuk esmerni ütét e napokba,
Mert Isten akaria, öltözzék bimbórba.

6.

Ahun országunknak egy erős oszlopia,
Uitéz Bottiáni Adám louát jártattia,
Nagy gond uan feiében, mert terhis nagy raita,
Mert chak nem esőben országunkat láttia.

8.

Ne félj semmit, öchém, mert láttia az nagy ég,
Vitézségnek árniékia hogy az irigység,
Ez mi eleinktől maradott örökség,
Kiben nem szakadhat világ fogytáig vég.

9.

Hidgyed mérges foggal reánk agyarkodnak,
De nem csak Törökök, mert másokis vadnak,
Az kik, mint az rosda erős vasat mariák,
Hadgyán, mert fogokat űk abban el-rontiák.

10.

Látom de más felől országunk oszlopia,
Vitéz Veselényi, jó lovát jártattia,
Nagy gond van fejében, mert gondis nagy raita,
Mert csak nem esőben országunkat láttia.

7.

Ez második Atlas, válláual Országot
Tartia és romlásnak nem engedi aztot,
És noha ű nem uár senkitől iutalmot,
Maga virtusából uesz elegendő iót.

8.

Oh melly mérges foggal reád acharkodnak
Pogány Török ebek és reád ugatnak,
Te pedig nem rettensz mérgétől azoknak,
Mert nagyobb ereie uagyon te szabliádnak.

9.

Látom de más felől Nádasi Ferencet,
Ez szegény hazánknek szolgálatot tehet,
Mert Isten ű neki adot ió értelmet,
Értéket is és minden ióhoz készséget.

11.

Látom Bottiánitis vállával országot
Támasztia, s romlásra nem engedi asztot,
És noha ő nem vár senkitül iutalmot,
Maga virtusából vesz elegendő jót.

12.

Száz másokat látok örömet, az kiket
Köszöntenem hajtok de most nekik fejet,
Mert meszi el-mentem historiám mellet,
Ismeg elől kel kezdenem szövésemet.

13.

Egy üdővel meg-tölt Török vala hadban,
Ennek eredeti volt bő Aegyptusban,
Elméjében ennek iszonyú tudomán,
Az neve peniglen hatalmas Alderán.

10.

Látom az két Láfzlót: Chákit, Efzterhásit,
Egykét úgy mint nagy bölcheségnek tükrit,
De rofz üdők miat nem láhattiuk fénit,
Másiknak esmérem mind ió természetit.

11.

Ahun uan az parton egy gyöngye uirágszál,
Melynek reménsége neuelkedésben ál,
Homonai Gyurkó benned Pallas talál
Eszt és bátorságot, mellyet rosda nem szál.

12.

Két Atiádnak hűségét te is köüefsed,
Ha bár iauaidat mind el kel uesztened,
Mert egy ió szerenchés üdő eszt teneked
Usuráual fizeti minden uesztésed.

14.

Alderán, az mely birt iszonyú lölkökkal,
Minden Elementummal és nagy folyhőkkel,
Égy Planetákkal, föld rözenésekkel,
Nagy villámásokkal, meny-ütő kúuekkal.

15.

Ez Chászárhoz bé lépék, így kezde szólni:
Hozzád iúúesemet te fogod chudálni,
De érch meg az okát, mert fogok hafználni,
Mert ellenségidre fogok kárt szállatni.

16.

Rettentő lölköket láncozua én tartom,
Némellyt chak kárára másnak ki bochátom,
Az egész Poklokon uagyon én birtokom,
Ezekkel az Kaurt, ha akarom, rontom.

17.

Azért semmit ne fély és ne kéfzich erőt,
Chak te nyugodalmassan uáry egy kis üdót,
Szigetre rá hozom rettenetes folyhöt,
Kénkúues tűzeket s az egész ördögöt.

18.

Meglátod, mit hafznál Istenek, Jésusok,
Ha én tudományommal reáiók omlok,
De, ime, még én te neked töbet mondok,
Föl hozom nagy Alit, melly az ú rontóiók.

19.

El hiteti Chászárt Alderán illy szókkal,
Mert szauát bizonittya szörnyű átkokkal,
El bocháttya azért tündért szabadsággal,
Ú viteti magát fekete louáual.

20.

Alderán el röpül az fekete louon,
Helt keres magának erdő köszt egy sikon,
Tizenkét köröszmény ifiat ű titkon
Táborbul ki hozat, mellyek uoltak láncon.

21.

Ezeknek gégeiét nagy késsel meg meci,
Ártatlan uéreket medenčébe teszi,
Töb társait osztán magátul el küldi,
Az nagy *Téátrumon* chak magát szemléli.

22.

Vala oly üdőben, az mikor Delia
Pan Istent szerelmére meg gyúytia uala,
Mikor neduességéuel első álomba
Uilágy emberek elegyettek uala.

23.

Alderán egy rézuefzöt kezében ueszen,
Iszonyu circulust maga körül tefzen,
Duplázza nem meszi osztán az főuenyen,
Leg belsőnek maga ál az közepében.

24.

Chuda caracterek tüle formáltatnak,
Köröszmény uérébül minden circulusnak,
De még ugys békét nem ád az holtoknak,
Mert minden kerékre négyen huzatatnak.

25.

Négy világ szegletre elrendeli űket,
Es mindenik mellé tesz rüt billegeket,
Igy engesztelli pokolbéli lölköket,
Es így kezdi el rettenetes uerseket:

26.

Hallyátok, siralmas Pokolbéli lölkök,
Kik égben társokat el nem szenuedtétek,
Hallyátok rettentő Acheron Istenek,
Pluton és Sterapon és fő feiedelmek.

27.

Belbuzel és Hárpád és Flegeton Ura;
Styx, Lethe folyásnak ifzonyu gondossa,
Egész Cocitusnak kegyelmetlen hada,
Az kik el estetek égből az föld alá.

28.

Hallyátok és gyertek az földből ki gyorsan,
Egyk se maradjon az pokol gyomrában,
Mast kit ti kedueltek, az az óra it uan,
Az kiben Kaurnak kel meni romlásban.

29.

Harcot és uiadalt ráiok parancholok,
Nagy kegyetlenséget ti tületek hiuok,
Iüienek hát elő Styx lobogós lángok,
. Furiák, Háрпиák, száz Briareusok.

30.

De semmi ily szókra megmozdulás nem let,
Phlegeton semmi ielt, hogy ki készül, nem tet,
Azért nagy Alderán haragudni kezdet,
Kegyetlenül üti lábáual az földet.

31.

Üti kegyetlenül az földet lábáual,
Iszoniúan rikot haragos száiaual,
Hát még sem halliátok, o, niomorultsággal
Rakva, kinzot lölkök, és nagy busulással.

32.

Niomorultak, azt tugiátoke nyeluemet
Nem tudom meg nitnia, és neuezni neuét
Annak, az ki égben hatta Istenségét,
S az földön föl vette embernek szeméλιét.

33.

Vagy el feleitettemé hetuen hét neuét?
Annak, az ki égből tikteket le uetet,
Vagy annak kinait és ártatlan uérét,
Melyet ingerlésteből ártatlan eitet.

34.

És rá ment az ti nagy tüzes Uáratokra,
És szent lölköket az ti boszuságtokra
Ki hofzta és Attyának iobbik kariára
Ültette örökké ualó csufszágtokra.

35.

Alég mondhatá ki Alderán ezeket,
Ihon. sötet folyhók fogyák az egeket,
Háromszor meg rázza Luciper a földet,
És bé sötétiteté chillagok féniét.

36.

Ihon, az föld szünét feketén bé fogták,
Az egetis szörnyüen bé burították,
Tigrisek, Sárkányok, kegyetlen Hiennák,
Rettenetes Oriások és Chimerák.

37.

Ot uagyon Tantalus együt asztaláual,
Fene Atreus, Licaon gyalázattal,
Medusa feieis mérges taitékokkal,
Szörnyü Eumenides lobogó fákliákkal.

38.

Ottan Diomedes fene louaiual,
Kegyetlen Terodaman orofzlányokkal,
Iszonyu Busires uéres oltárokkal,
Procusták, Letrignonok ifzonyusággal.

39.

Ottan meg halhatni Scillák ugatását,
Kegyetlen Gerion szörnyű iaigatását,
Fene Mezentius és Fallaris kinnyát,
Ezer Briareust, Cerastát és Hidrát.

40.

De mind ezek közöt keuéséggel sétál
Az uilágrettentő szörnyúséges halál,
Mindent irtózással meg gyóz és nagysággal,
Mind két keze terhes ifzonyu kaszáual.

41.

Igy iúnnek az lölkök és más ezer formán,
De kinek uagyon eszt le irnia hatalmán,
Elól iún Plutois tüzes loua hátán,
Elól Astragora kénkúues taligán.

42.

Ezek elót Alderán igy nitá meg nyelvét:
Halliátok, halliátok Alderán beszédét,
Ki uette ördögnek el az ú fegyuerét?
Uagy ú hatalmába kichoda chorbát tet.

43.

Egyszer, aszt meg uallom, égbül le estetek,
És chillagos eget örökké uesztétek,
De senki nem uette el ti fegyueretek,
Nem tet erőtlenséget senki bennetek.

44.

Mégis ti szégiennel chak el szenuettétek,
Mikor az föl támot ember közületek
Ki uiue lölköket, és mind közületek
Nem uolt, ki ellent állot uolna köröfztnek.

45.

Minden nyavalyátok onnan iűt azután
Hir ki trombitálta, szemetek körösz-t-fán
Nem mer meg állani, és az föld gyomrában
El buytok előtte, ha előtetek uan.

46.

La, ha ember boszut egyet el szenuedhet,
Régen ellenségnek töbre okot eitet,
Méért rettetgetni kel afzt uitéz szüuet,
Az melly az égbennis oly nagy próbákat tet.

47.

Ihon, uyab boszúság iűn feietekre,
Az ég afzt uégeszte ti szégyenetekre,
Hogy minden ellenség fusson köröfzt ielre,
És minden tífztesség szállyon köröfztényre.

48.

Igy van, mert ennihány nyomorult körösz-tén,
Világ három része ellen buyt Szigetben,
Ninchen bizodalmok ű nekik semmiben,
Chak abban, ki függöt, s az ű körösz-tében.

49.

Öt száfzor ezeren meg szállottuk űket,
Harmada ot hagyá kedues életünket,
Két fa, körösz-tűl dűlt, meg gyöz mi benünket,
Minket Törököket, ti hiueiteket.

50.

Föl fakat fegyuerrel, föl és uitésséggel,
Gyertek rá Szigetre kénküuel és tűzzel,
Porrá kel égetni mind emberrel, küuel,
Rontani kel együt emlekezetével.

51.

It halgata Alderán, de az pokol lölkök
Sűrűn Sziget felé mind el röpülének;
De kiált Alderán, paranchol az földnek,
Nagy Alit ki hozza uesztére Szigetnek.

52.

Halgat az föld, de amaz ueri lábáual
És így nitá meg nyelvét nagy sikoltáfsal:
El pártolni tülem akarfe károddal?
Keduet meg szegni meg általkodással.

53.

Én, Alderán hagyom, az ki sötétitek,
S folyhőben öltöznek, ha akarom, egek,
Ha akarom uifzont az folyhök le esnek,
És tiftán maradnak az leuegő egek.

54.

Ha akarom, szómmal tengert háboritok,
És mikor akarom, habot le szállitok,
Én minden szeleknek bizuást parancholok,
Tülem halgatnak minden Elementumok.

55.

Tégedet is égből alá szállithatlak,
Aranyos hold, ha segéchégemre hilak,
És koporsóbannis hagyot árnyékoknak
Méért ily erőuel ne parancholhafsak?

56.

Júy ki, Hazret Ali, iúy ki föld gyomrábul,
Hozd ki nagy zöldfikárt te mély koporsódbul,
Ismét kel itatni louadat uér tóbul,
Már elfeleitkefztek Kaurok uoltodrul.

57.

Nagyon ordit az föld ily parancholatban,
Egyszersmind két felé meg szakad magában,
Elől hoz egy louast feiérszin atlacban,
Feie takarua uan tífzta patyolatban.

58.

Szög ló uan alatta, de szomorusággal
Jártattya az lovat az szép holduilágnál,
Egyszer nehéz szemmel föltekint haraggal,
Alderánt megláttya nagy circulusoknál.

59.

Kichoda engemet kinombul föl zörget,
És nagyob kinra hy, átkozot feiemet?
Igy szól Ali: kichoda fekö helemet
Kereste meg, s nyuguásbul föl ráz engemet?

60.

Ah, nagyob kint tudnak emberek találni,
Hogy sem kinzó ördögök megis gondolni,
Nagyob kin énnekem uilágot mast látni,
Hogy sem azok, kiket fzoktam el szenedni.

61.

Mit akarsz én uelem, kegyetlen Alderán,
Hogy általam örüly Sziget Vár romlásban,
De te efzes léuén, chalatkozol abban,
Hízzem uég szakadot az én hatalmombau.

62.

Szigetben nem laknak olyan körösztények,
Kiknek árthafsanak Alkorán leuelek,
Sem az Pokolbéli és koporsós lelkek,
Nagyob Mahometnél Istene ezeknek.

63.

Mert ú fog én uelem égni örök tűzben,
Méért giönörköttünk az köröszténi uérben,
Nem örül az Isten büntetés ueszőben,
Mi uoltunk, ám küldöt minket örök tűzben.

64.

De ezek már más üdők és más emberek,
Látom az Istennél igen keduesebek,
Hogy sem előb kik voltak egyenetlenek,
És úkis elesnek, de iai Uéreteknék.

65.

Hárman kegyetlenül éltét Szulimánnak
Meg fonták, kis üdöt uárnak kemény Párkák,
Ezentül meg látod, mikint elszaggatyák,
És semmi hafzonra iüttek ki Furiák.

66.

Ám, énis, ott leszek s nézem mesterséged
Eördögökkel együt, mit hafználak néked,
De zöldfikáromat ki uonnyam, ne uélied,
Mert Isteu keduébül az mind chak porrá let.

67.

Igy szól Házret Ali, s rettenetes louán
Röpül keservesfen az töb lölkök után,
Akkor efzbe uéué ú magát Alderán,
Hogy körösztényekkel az igaz Isten uan.

68.

Röpül és érkezik ifzonyu seregben,
Hun Phlegeton keuert mindent setétségben,
Hun az Tisifone fuy ifzonyu kürtben,
Belzebub sereget rendel sötét égben.

69.

Futkosnak Furiák ifzonyú fáklíakkal,
Aszt tudnád, uilágot meg gyuytyák azokkal,
Kegyetlen Harpiák ifzonyú száiókkal
Uéres mérget ukádnak nagy undoksággal.

70.

Haragos Astragora szeleknek kapuiát
Meg nitá, be ütven uillámos dárdáiát,
És le oldá lánrcul az keuély nyakokat,
Úk fzárnyokkal keresik nagy Sziget Uárát.

71.

Akkor Eurust bayra hiuá Északi szél,
Amaz penig fegyuerétül semmit nem fél,
Boreas haraggal sugár szárnyára kél,
Ez mindenik Szigetnek kegyetlen ueszély.

72.

Meghaitá sziuáruány aranyos kéziát,
Erössen uillámlík, mitnha lönné nylát,
Keuély Orionis forgattya nagy kardgiát.
Mindenik Szigetre és Szigetre kiát.

73.

Futnak az bástyákra köröstény uitézek,
De nem álhattyák meg ereiét az tűznek,
Járnak az lángiai Wulcanus Istennek,
Senkit az bástyákhoz közel nem erefztnek.

74.

Mert az Törökökis sok tüzes labdákkal
Egyeránt futkosnak szörnyű Furiákkal,
Az külső uárat már meg uették ostrommal,
Bán belső Uárban szorult öt száz magával.

75.

De ottan sem lehet maradás sokáig,
Mert tűz feiek fölöt már sűrűn uillámik,
Sok ezer lélektül Zrini késértetik,
Ű penig mintegy kű semmit uem rettenik.

76.

Igy mond uitézinek : ne féllyetek semmit,
Mert euel Isten érdemünket öregbit,
Ha száz enny ördög dühös száit reánk nit,
De nem árt lölkünknek, mert az Isten segit.

77.

Pokolbéli lölkök uannak ellenséggel,
Az mi reménségünk uan penig Istennél,
Ű érte meg halunk mi ió kedues szűuel,
Legyen ugy, az mint ű szánta magában el.

78.

Igy szól és igy chinál szűuet ű magának,
És az ű rettenetes uitéz hadának,
Parancholya osztán három fő Vaydának,
Hogy az Uár piacán űk harcot állianak.

79.

Ezek bátorsággal Törökre omlának,
Külső Uár piacán az Törököt vágiák,
Heában szemekben kénkű essöt fuynak,
Késértő ördögök, mert uitézül iárnak.

80.

Ot fegyuer fegyuerrel öszue találkozik,
Uitézis uitézzel öfzue elegyedik,
Sötétségben köfztök chak iaigatás hallik,
Röppenetes halál köfztök gyönyörködik.

81.

Ki fuya az lölkét sok sebein által,
Ki magábul erefzti nagy átkozodáfsal,
Nem hul az köröfztény, de Török falkáual,
Mert egyszersmind uefzni fog uitéz uirág szál.

82.

Láttatik, hogy az tűz szál köröfztényekre,
Penig inkább rá hul pogány Törökökre,
Szerechent és Tatárt, Törököt uefzélyre
Mind egyeránt el hait Istennek tecése.

83.

Futkos kegyetlenül meg dühöt Delimán,
Cáspiai hegyben, mint siuó oroslány,
O, menny tüzeket ű Szigetbe be hány,
Menny chapást föl uefz ű maga paisán.

84.

Egy nagy Carbunculus az sisakián uala,
Ezen sötétbennis megesmerik uala,
De iobban az kúnél fénlík ű szabliáia,
lobban szabliáiánál az ű bátorsága.

85.

Ű mint egy éh farkas az barom ól körül,
Melyéuel próbálya, ha kert előtte dül,
Igy iár Delimánnis az Sziget Uár körül,
Probállya, előtte ha kú fala le dül.

86.

Demirhám más felől hasomlít Furiát,
Mert rettenetesül forgattya nagy uasát,
Deli Uid, Deli Uid, mind untalan kiát
Hun uagy és méért röitötöd el magadat.

87.

De bui el fal közé, nagy földnek alatta,
Bui el a hun lakik Indus s Garamanta,
Meg keres Demirhám, s lölköd ki bocháttya
Ez az rettenetes kezembéli dárda.

88.

Nem tūrheti touáb Deli Uid ily szókat,
Az harcot elhagyá s hun Török eb ugat,
Oda rugafzkodik és néki így kiát:
Hitetlen, hun láttad az én buiasomat.

89.

De te hitetlen uagy és meg nem érdemled,
Hogy Deli Uid kardotis uonnyon ellened,
Mert hitedet, szódat és emberségedet
Mind öfzve keueruén egyszersmind meg szegted.

90.

Megesméré Uidot fzauárul fzerechen,
Egyet foháfzkodék nagyot, keseruessen,
És így szólla Uidnak Törökül efzessen:
Kérlek, hogy halgas meg Uid figyelmetefsen.

91.

Mind ketten chalatkozunk az mi elménkben,
Sem te el nem buitál, sem én ió hitemben
Chorbát, sem gyalázatot soha nem tettem,
Buiásodat harag mondattya én uelem.

92.

Ha az egész tábor meg szegte az hitet,
Éfztelenek, gondoluán az én uesztemet;
Én uagyoke vétkes? iól láttál engemet,
Láttade, hogy kértem kitül segéchéget?

93.

De ez meg let immár, mast üdönk uan hozzá,
Gyer ki az mezőre, ne nyuichuk hofzabra,
Meg uálik Deli Uid, s Demirhám kichoda,
Éllyen, kinek Isten engedi s ió kardgya.

94.

Nem menne örömet Deli Uid ki Uárbul,
Mert ninch engedelme annyra Urátul,
De Török nem akaria hadni magátul,
Azért bátorsággal Demirhámmal indul.

95.

O, mely keseruefsen hadgya el ió Urát,
Deli Uid érette mert sok könyuet hullat,
De mikor meg láttya Demirhám sirását,
Igy mond, oly igen félsze fzenuedni halált?

96.

Mégis sir Deli Uid, s igy felel sirtában :
Éfztelen, mit gondolsz, félelem uoltában
Hogy sirion Deli Uid, chalatkozol abban,
Éltemet, halálomat tartom egy formán.

97.

E gykis gyalázatot nem hozhat nékem,
Sőt én halálommal öregbül ió hírem,
De sirok, ió Zrini mikor iün efzemben,
Uefzni kel neki Szigettel egyetemben.

98.

Látom, hogy ma eluész az az szép uirág szál,
Mely körösfzténységet oly igen vigalztal,
Látom, hogy ez az ég előtté nitua ál,
És uáriak Angyalok útét uigasággal.

99.

És kis boszu állás ez helet te feied,
És szomiuságomnak keués a te uered,
Egész Mufzurmán hit ennek egy chöp uérét
Soha elegendőül meg nem fizethet.

100.

Mosoliog Demirhám, de belől mást forgat,
Mert elől meg érzi utolsó oráiát,
Szűue iűuendől chuda gondolatokat,
Mégis bátran neki keméniti magát.

101.

Mikor Sziget Uártul ió toua ualának,
Egy szép kerék rétet uőgybe találának,
Aftz tudnád, akartua eftz harchoz chinálták,
Itten halálos bait chak ketten uiuának.

102.

Retteneteséggel Demirhám haragiát
Élefzti magában, ki rántya szablyáiát,
De Uid előb égben az Istenhez kiát:
U ram, tekinch meg mast égből te szolgádat.

103.

Te sidó gyermeket Terebintus uőgybe
Gólliát ellen teted győzedelembe,
Téged dichértének égő kemencébe
Sidrák, Misák, Abdenago nagy örömbe.

104.

Uram, mast ugy legyen, az mint te akarod,
Ily szók után ki rántá az éles kardot,
Nem meszi magátul nézi Demirhámot,
Nehéz fegyuer alatt hogy fuy tüzet, lángot.

105.

Őszue chapának osztán oly kegyetlenül,
Mint tengeren Gállya ha kettő őszue dül,
Az ki uizen marad, annak szűue örül,
Az ki esőben uan, annak kéchében hül.

106.

Igy mast az két uitéz, iól uigyáz magára,
Forgattya szablyáiát társának kárára,
Mindenike penig kézzeb az halálra,
Hogy sem egy kis félelem mutatására.

107.

De pogány két kézel emeli föl kardgyát,
Le bochátua talália Deli Uid sisakiát,
Onnan chuszamoduán meg sérti oldalát,
Ugy hogy onnan folni uörös patakot lát.

108.

Deli Uid nem retten, ugrik Demirhámhoz,
És nagy erősséggel chap az orcáiához,
Nem megyen heában uitéz kard pogányhoz,
Orra közepétül le mene száíához.

109.

Akkor uért és mérget ukádik szűvébül
Nem tarhattya magát haragos mérgébül,
Nem uigyáz, hogy ellent uefsen mesterségbül,
Uyiton uyitia chapást kegyetlenül.

110.

Deli Uid peniglen megkapja az nyakát,
Másikkal megnitá sok helen oldalát,
Uerődik kezében és ordít, nem kiát,
Mert sebektül, haragtul ű nemis szólhat.

111.

Demirhám mint fáklia, hogy láttya utólytát
Dupplázni akaria uitéséges uoltát,
Vid kezébül gyorsan kitekeri magát,
S nagy chapáfsal uágá Deli Uidnek nyakát.

112.

Sisakiáual ofztán meg vágia homlokát,
Touább nem tarhattia lábön immár magát,
Le dül és dülue is meg uágia az lábát,
Uégezni akaria uitézül óráiát.

113.

Uid penig eséshöz iobban kénfzeréti,
Mert mellyét fénies kardal ketté felziti,
Arra siralmas lölkét föld alá ereszti,
Nagy árnyékkal életét be sötétiti.

114.

Magais Deli Uid touáb nem mehetet,
Chak alig magában tartia az életet,
Közel Demirhámhoz ű is ot eleset,
Láttya ég az lölkét, föuény szya uérét.

*Légy bizonsága ég Deli Uid uégének,
Mert sok szemmel nézted utóliát éltének,
Egy chöppig ki atta uérét Istenének,
Légy tudománi téuö Deli Uid uégének.*

Finis partís decimae quartae.

PARS DECIMA QUINTA.

1.

Bán uégső óráját közelgetni láttya,
Az egész sereget choportba hiuattja,
Azokatis, a kik mentek uolt az harcra,
Kik közül Deli Uid ot marat chak maga.

2.

És így szól ű nekik: Uitézek, láttyátok,
Mast mi állapotban uelem együt uattok,
Nem chak kárt hoznak ránk Törökök, Tatárok,
De tűz, de uas, de minden Elementumok.

3.

Mindenképpen próbál az Isten bennünket,
Valamint az ötuös tűzben arany műuet,
És miuelhogy láttya az mi húuségünket,
Egben szép Coronát nekünk kézfitetet.

4.

Nem haragszik már ránk, mert it büntetését
Meg uette bűneinkért, s igaz törüenyét
Bé tellyesítette, mast húuség érdemét
Az nagy menyben kézfiti s oda uifz minket.

5.

Ne irtózzunk azért mi halálra menni,
Mely örök öröme grádichot fog adni,
Ma, uitézek, éltünket el kel ueszteni,
És ma minden probánkat le pechételni.

6.

Mi uitézül éltünk, uitézül meg hallyunk,
Egész ez Uilágnak euel példát hagyunk,
Ma mi tisztességet neuünkre szállitunk,
Mai nap szépíti minden elmúlt dolgunk.

7.

Nem hurcol benünket pogány eb pórázon,
Nem uifz miüket Chászár kötue triumfuson,
Vegső óránkonnis a Török romollyon,
Lálsa, köröfzténnyel hogy az Isten uagyon.

8.

Miuel az tűz miat it nem maradhatunk,
Mihánt Isten engedi az haynalt látnunk,
Ki mennyünk az Uárbul és ot meg mutafsuk,
Kik uoltunk éltünkben, mastis azok uagyonk.

9.

Igy monda nagy Zrini, s az egézf uitézek
Örömel mondásához ualának kézfez,
Szál Mars mindenikben s az ű uitéz fzemek
Bátorságban uillámnak, mint giémánt köuek.

10.

Hangas zöndülés lén az uitézek közöt,
Mint mikor kemény szél meg fuya az erdöt,
Mindenik chak alig uária aszt az üdöt,
Az mikor Istenhöz bochátháfsa lölkét.

11.

Paist, Pancérokát, szablya hüueleket
Magoktul elhányák minden nehézséget,
Mert iobban kiuánnyák ezeknél sebeket,
Melyek által égben eresztik lölököt.

12.

Zrini penig megyen az gazdag tárházban,
Minden drágaságot ű rak egy rakásban,
Uisz tüzet aláia oštán egy fákliában,
Mind füstbe bocháttya, az menny kinche uan.

13.

Egy dolmánt, egy mentét chak uálafzt magának,
Az melly legszöb uala mind köfzte azoknak,
Ebbe szokta mutatni magát az Uduarnak,
Ebbe menyegzőknek és triumfusoknak.

14.

Két arany peracet uáloszta az után,
Euel ielt chinála uitéz Uri Karián,
Egy kochak tollatis szegeze Sisakián,
Száz aranyat két felé tet dolmániában.

15.

O, melly chuda dolog, hogy iutalmot szerez
Maga hóhárának, melly kemény uitéz ez?
Említése halálnak igen keserues,
Retteget előtte Hector és Achilles.

16.

De halálakoris Szigetnek Hectora,
Hogy ű bátran nézhet szemmel az halálra,
És bár öltözzék rettenetes formára,
Meg mutattya, s mint kel menni bátorságra.

17.

Meg gyuitá az kinctet és mind meg égeté,
Fegyuerét azután szegrül le szedeté,
Számptalan sok közül egyet meg szerete,
Oldalára efstet uitézül fölköté.

18.

Úl uala az Isten abban az székiben,
Az honnan uilágot nézi kegyelmesben,
Méltóság, fényesség nagy ál körületben,
Tronusa uolt helyheztetue nagy örökségben.

- 19.

Szerenche s természet alázatossággal
Álnak ű alatta, kézszek szolgálattal,
Düchőség előtte foly nagy patakokkal,
Uégtelen kegyelme tenger formára ál.

20.

Meg számlálhatatlan düchőséges lölkek
Düchőséget előtte szépen énekelnek,
Sidó poetának untalan az uersek
Királyi formára hárfáiáual mennek.

21.

Égy musicának gyönyörű szózattya
Szép Echonak ualasztyát meg uáltosztattya:
Szent, Szent, Szent, mindenható Isten, Jehoua.
Égész mennyey sereg uigan kiáltya.

22.

Cherubin, Serafin seregek uigadnak,
Az fzent bárány elót magokat alázzák,
És más Seregek feiér ruhába iárnak,
Báránnyal mindenüt űkis ottan uannak.

23.

Illyen méltóságbul nagyon paranchola
Az az ió, az az igaz, a nagy Jehoua,
Hogy minden Musica egyszersmind halgatna,
És hogy eöszue gyúlne mennyei Uduara.

24.

Ugy lén, mint akará, és öfzue gyúlének
Az egész mennyei gyönyörű seregek,
Alázatossággal haiulnak Istennek,
U penig így kezde beszélni nekiek:

25.

Hallyátok, hallyátok, ti forgandó egek,
Hallyátok hiueim, égbeli seregek,
Hald meg föld és uilág és uilági uizek,
Az én mondásomat és ti nagy tengerek.

26.

Bolond uakmerőség nyluán uan nálatok,
Kiuel rám Oriást támadni láttátok,
Aszt tutta az keuély, büntetést ű ráiok
Társaiual együt hogy én nem találok.

27.

El esset, meg lúue mennyei kúuemmel,
S el hagyatám uéle eget örökséggel,
El hatta az eget, ű de keuélységgel
Mastis zörgölődik nagy uakmerőséggel.

28.

És nem elégszik meg, sok ezer lölköket
Szántalan bűn közül hogy ű haráchoz uet,
Meri háborgatni az én hiueimet,
Kik túlem uálasztua uannak, keduesimet.

29.

A hun Szigetiek én értem harcolnak,
És az én hitemért már sok uért hullattak,
Pokolbéli lölkök ráiok agyarkodnak,
És igaz hűtekből ki uerni kiuánnyák.

30.

S miképpen lehetsen eszt nekik engedni?
Igaz Isten léuén, hogy tudgyam szenedni?
Nem, nem, de egy had mennyen fegyuerkezni,
Bé kel föld fenekre ismeg űket űzni.

31.

Eregy te, Gabriel, mennyei sereggel,
Eregy Szigethöz erös fegyueres kézzel,
Ot találod űket, de onnan te űzd el,
Ronch meg űket együt nagy keuélységekkel.

32.

Nézd ofztán, hun uannak Szigeti Uitézek,
Ha tefti köntösbül leuetközük lölkek,
Az ti kezeteken előmbe űüienek,
It rendelt helekben örökké legyenek.

33.

Igy monda, de nem nyeluel és nem szózáttal,
Hanem tündeklő Isteni akarattal,
Értük az Angyalok, mert nagy boldogsággal
Egyeznek az Isten nagy akaratiáual.

34.

Gabriel magáual azért egy sereget
El uiue giors szárnion s ielül egy köröfztet,
Fénlik uala az ég, merre röpülését
Tartia az szép sereg s az ű sietését.

35.

Alázatossággal Sziuáruány kapuiát
Megnita előttök, és mond áldásokat,
Az szép teies utis meg cifrázza magát,
Látuán az nagy Istennek sok szép Angyalát.

36.

A Göncös fzekere uiszi sok fegyuerét,
Mennyei seregnek könnyebíti terhét,
Fegyuer hordozó sas kézsziti menykúuét,
Kiuel le tafzichák ördögös sereget.

37.

Foháfzkodik Hercules, nem mehet uélek,
Nem lehet üressége az ű helének,
Ál mozdulatlanul, isztrázát az égnek
Tart ű nagy botyáual, ellenz ellenségnek.

38.

Halhatatlan sereg leuegön meg álla,
Chak maga Gábriel Szigetben le szálla,
Zrini hogy halálhoz elkészült, találá,
És szintén Istennek esedezik uala.

39.

Eleiben tünék Gábriel szárnyáual,
Méltóságos uala Angyali ruháual,
Az ű tezte uala be földue bimborral,
Az keze fegyueres lángoló pallossal.

40.

Az másik kezében egy szép pálma ágot
Kofzoruual edgyüt magassan föltartot,
Az sötétes házban fényességet hozot,
Gábriel Zrininek akkoron így szóllot:

41.

O, Seregek Urának kedues szolgáláia,
Egéz köröszfényességnek uitéz uirágia,
Te uoltál Jesusnak megszentelt hadnagya,
Ihon, az Istennek az ű Coronáia.

42.

Eszť küldi teneked az haduerő Isten,
De másť kőszítetet, az ki lesz feieden;
Fényes chillagokból kötue lesz örökkőn
Fogod aszt hordozni az magos egekben.

43.

Angyali Legiot küldőt Isten néked,
Te segichégedre, kiuel meg győzheted
Eszť az nyaualiában zabált ellenséged,
Kik pokolbul üttek keuélien ellened.

44.

Azért uidámich meg emberi szűuedet,
Duplázđ meg utóllian nagy uitésségedet,
Ne láfssa uőn toluai eluágot feiedet,
Hanem áz föld alá küld előb ű lölkét.

45.

Igy monda az Angyal ős meg uidámítá,
Mennyey sereget égből lefzóllitá,
Nem mefzi Lucipert seregestűl látá,
Archangyal előtte igr száiat megnitá:

46.

Mit chináltok itten, o, ti nyomorultak,
O, nagy kinokbannis föl fualkodottak,
Világnak Istenét talán nem láttyátok,
Melly nagy menykűuekkel fegyuerkezet rátok.

47.

El uagyon uőgezue Isten titkaiban,
Hogy kik it meg hálnak mastan Sziget Uárban,
Mi uelűnk mennyenek Isten orszáőában,
Mit uártok reáiok hát itten heában.

48.

Mennyetek átkozottak az föld gyomrában,
Ottan bűnösököt zaklafsátok kínban,
Fufsatok el gyorsan sötét Acheronban,
Az az ti heletek örökös átokban.

49.

Igy szól és reáik mennyei pallossát
Rettenetesül fordítá nagy haragiát,
Mert látá késéssel készítik utiokat,
S nem örömet fogadgyák parancholattiát.

50.

Angyali Légio szép fényes szárnyáual
Fekete seregre üte bátorsággal,
De űk meg esmérék előbbi probáual,
Hogy győzhetetlenek ezek hatalommal.

51.

Azért, mint forgó szél, keueregnek égben,
Keseruefsen üuölnnek sötét folyhőben,
Igy kákognak hollók, ha sas iún közikben,
És éieli uariuk így iárnak széltében.

52.

Chak te uagy Alderán az ű niert prédáiok,
Az te lölköd lélszen nékik triumfusok,
El ragadák esztet, kiből iüt sok átok,
Tefstestül, lölköstül lén az ű prédáiok.

53

Igy hagyák ördögök uilágos uilágot,
És noha még szintén meg nem haynolodot,
De szép harmatossan sötétből hasadot,
Szép haynal és mindent ióra bátoritot.

54.

Zrini iól esmeruén életének uégét,
Öt száz bátor uitézt számlál maga mellet,
Mint hogy nem túrheti immár égő tüzet,
Ki uízi magáual azért mind ezeket.

55.

És az Uárbul ki megyen nagy bátor szúuel,
Előtte Törökök futnak szerte széllal,
Az piacon meg ál és szörnyű szeméuel
Nézi, hogy hun uagyon pogány sok sereggel.

56.

Illy kegyetlenül iún Oroszlány barlangbúl,
És illy szörnyen fénlík Cometa magasbúl,
Ez nagy országokra kár nélkül nem fordul,
Szörnyű iouendőket hordoz hatalombul.

57.

Igy félnek Törökök Zrini látásátul,
Mert tudgyák, nagy uefzélyekre ráiok burul.
Zrini piacónnis nem maradhat lángtul,
Azért lafsan ballag az külső kapubul.

58.

Hun uattok tířmaftan; Uilág rontó népek?
Hun uattok földeméftő szörnyű seregek?
Hun török, hun Tatár, sötét Szerechenek,
Hun uattok három Uilágrul keuert népek?

59.

Ihon, előttetők Zrini ál fegyuerben,
Hun uan az Török Márs uakmerő szúueben,
Delimán, hun száz más ebben az sereggben,
Kik Zrini uérét fzomiufzták békeséggben.

60.

Édes az uitésség az ember száíában,
De nagy s rettenetes halálos próbában,
Eszet rettegve nézi uakmerő Delimán,
Mint nyár leuél, ugy röszket Szultán Szulimán.

61.

Mefzi dombrul nézi ű ki iüuetelét,
De még sem tarhattya rettegéstül szüüét,
O, hányszor meg bánta, szállotta Szigetet,
Hány átokban keuerte meg őszült feiét.

62.

De nem chinál pompát Zrini Törököknek,
Nem mutattya uelzteg sokáig ezeknek
Ű uitéz fegyuerét, de megyen ellenek,
Őt száz halál megyen háta után ennek.

63.

It fegyuer fegyuerrel találkozik őszue,
Uitézis Uitézzel kapcholodik közbe,
Vér, iaigatás és por megy égben keuerue,
Török dárda, koplia, szablia elegyedue.

64.

Halál formára iár Bán Törökök közöt,
Mint az lángos harap, ha nádiban ütközöt,
Mint az sebes uiz ár, ha hegybül érkezet,
Oly kegyetlenségben Zrini mast öltözöt.

65.

És le dül előtte nagy Oriás Chebár
Hal Jakul átokkal és Chirkin Teftedár,
Esik zöld záfzlostul nagy Jakul Bariaktár,
Esik Mahomet uér Szerechen Zulfikár.

66.

Száz szablia, száz chida Zrini paisára,
Egyszersmindis esik mint kű esső házra,
De ű eszt az fölyhöt minden chudáiára
Tartya chak egyedül, Törökök kárára.

67.

De Murtuzán Bafsa, mint meg sérült medue,
Szégyentül s boszutul mert hül kemény szüue,
Jól iüt mast eszébe Aigastul kötözue,
És nagy Szulimánnak uolt tüle uitetue.

68.

De egyetlen fiát ű iobban sirattia,
Zrini keze miat uolt annak halála,
Azért ű akartua illyen boszuságra
Élesíti szüuet ifzonyú haragra.

69.

És mint tüzes luduérc szál le az fölyhóbül,
Kinek lángos farka szikrázik sok tűztül,
Igy Murtuzán Bafsa köröfztényekre dül,
Halálra, haragra az ű szüve készül.

70.

Nem szól ű semmitis rettenetességgel,
Halua Bata Pétert maga elöt dönt el,
Három köröfzténynek uefzi életét el,
Ismeg többre kézfül s nem elégszik euel.

71.

Őszue találkozik ű Nouák Iuánnal,
Őszue keueredik szabliáia szabliáual,
De Nouák eluágá kezét nagy chapással,
Azután feiétis uitéz bátorsággal.

72.

De nem ál meg itten Nouakouich Iuán,
Mert meg hal miatta Peruiz Bichir Arfzlán,
És nem keusebbet téfzen Orsich Istuán,
Mert lölkét okádgya előtte Balbazán.

73.

Itten kezd hullani Török sok szántalan,
Itten sebesedni mindenféle pogány,
Ki nagy Allát, ki Mahometet kiátuán,
Vérekben feküsznek, az földet harapuán.

74.

It záfzló záfzlóual nagy choportokban hul,
Amot fekszik sok Török halua louastul,
Imit fél holtan uitéz Uitézre burul,
Ki alat ló fekszik, némely ló alat ful.

75.

Fél holton némellik maria ellenségét,
Amaz mint uér szopó szomiuhozza uérét,
Ki sebeken által bochátyta ki lölkét,
Ki szorosságtul fult, ot hadgya életét.

76.

Rakásokban fekszik ló, fegyuer és uitéz,
Holtannis köröfztény az nagy egekre néz,
De az lölke után Töröknek földben néz
Orcáia, mert tudgya Isten nem kegyelmez.

77.

Gázol rettenetesül Zrini uértóban,
Uér cataractákat indit meg pogányban,
Mefzirül meg esmeri ütét Delimán,
De retteg ű szűue, de félelemben uan.

78.

Nem esmert az előt ű soha félelmet,
Akarattya nekűl de mastan retteget,
Mert látta Zrininek hatalmas fegyuerét,
Látta nagy probáiát és kegyetlenségét.

79.

De mind ezek köfztis szűue helére ál,
Mikor gondolattyába tisztessége szál,
Sok okot magának uitésségre talál,
És így ű magának kegyetlenűl szólal :

80.

Hát nem uagyoke én mastis az Delimán,
Ki uesztélit kezemen hoztam Sziget Uárban,
Az ki uitézséggel hattam magam után
Vér tót, holt test-halmot, Almás uize partyán.

81.

O, szűuem ály elő, o, én uitésségem,
Mít rettegsz Kaurtul meg nőt emberségem,
Ez nap s ez az óra az egész életem
Meg fényefiti uitéz chelekedetem.

82.

Maid Zrinire megyek nagy uitésségemmel,
Noha keuelkedik Isteni erőuel,
Nékűnk is Mahomet segét nagy szentséggel,
Az mi testűnkis uan elegytue uérrel.

83.

Igy monda, s kezéuel meg ráza nagy dárdát,
Neueli magában hatalmas haragiát,
Amfiteatrumban így láhattál Bikát,
Az ki az föuenyben köfzörűlli szaruát.

84.

Mely kapál charnokon s fuia az föuenyet,
Látuán maga elöt keuély ellenséget,
És előb próbállya fában nagy ereiét,
Hogy sem ellenségre ki uigye fegyuerét.

85.

Igy téfzen Delimán, és nagy sebességgel
Bánra rugaszkodik, teli sok méreggel,
Rá ueti dárdáiát hatalmas erőuel,
Itéli, hogy nagy Bánt le fekteti euel.

86.

De Isten Angyala elueué ereiét,
Mert Zrini paisán megtompitá hegyét,
Tatár Hám dárdáia az földre le eset,
Chudállya Delimán eszt az történetet.

87.

De kemény kezéuel ű szablyát kirántá,
Euel pozdoriára Bán paisát rontá,
Sokáig dühössége de nem tarthata,
Mert Zrini kardgyának ellent nem álhata.

88.

Kegyetlen chapással Bán az ű sisakiát
Gyorsan ketté uágá és megsérté nyakát,
Az másik chapással meg nitá oldalát,
Honnan böuen folni uörös patakot lát.

89.

Fuy lángot Tatár, s öfzue szedi ereiét,
Bánnak kegyetlenül kézzel űti mellyét,
De Bán ketté uágia Praecopita feiét,
És habzó uérére ki önti életét.

90.

Holta után élte árnyékban elröpült,
Nagy keferúséggel, mint egy füst, ugy eltűnt,
Halála határán ú uadsága meg szűnt
S lölke örök éire sok mással elegyült.

91.

És semmit sem késik ot az ú halálán
De mást meg mást áldoz és nagy halomban hány,
Kis eledel illy tűznek három száz pogány,
Ezeket le uágja Horuát országi Bán.

92.

De az uitéz Delimán mihánt el esék,
Egész Török tábor gyorsan meg félemlék,
Leg uitézb emberek rettegni kezdének
És az után futni, az mint uan ereiek.

93.

Az futó népekkel öszue keueredet,
Vágya mindenfelé az futó népeket,
Végre Chászárhozis nem meízi érkezet,
Zrini táuulrul is megesmerte útet.

94.

És egy nagy ohaitást az Istenhez bochát,
Mert tíztességéért keresi ez probát,
Ofztán sietséggel megy, az hun Chászárt lát,
Fegyuerében uízi szörnyű uillámását.

95.

Sok ezer Bosztánchi, szántalan ízpahoglán,
Az meg iét Chászárt ueszik körül sánchban,
De mind azon által néki megy Horuát Bán,
Utat chinál kardal ífzonyu hatalmán.

96.

Mert nem mér állani senki eleiben,
Senki nem mér nézni uitéz szemeiben,
Százat egymás után ű megöl egy helben,
Meg más százra uifzen halált kéméletlen.

97.

Szulimán ió lóra űlni igen siet,
De Bán gyorsasága már régen ot termet,
Tizet ottan leuág Chászár-segichéget,
Igy Chászárnak ofztán Zrini szólni kezdet:

98.

Vér szopó Szeléndek, uilágnak toluuaia,
Telhetetlenségednek el iűt óráia,
Isten bűneidet touáb nem bochálttia:
El kel menned, uén eb, örök kárhozatra.

99.

Igy monduán, derekában ketté szakasztá,
Vérét és életét az földre bochátá,
Atkozóduán lölkét Chászár ki inditá,
Mely testét élteben oly keuelien tartá.

100.

Ez uolt uége az nagy Szulimán Chászárnak,
Ez az ű nagy híres hatalmafságának,
Az Isten engette Groff Zrini Miklónak
Dichiretit ennek hatalmas probának.

101.

Mikor Bán uifza néz, meg láttia táuulrul,
El marat serege Török kard miat hul,
Mint pásztor nyáiaához ű hamar meg fordul,
És így szól hozzáíok nagy hangas torkából

102.

Eddig éltünk, uitézek, tisztességéért
Annak, ki körösfán holt szabadságunkért,
Ma meg halljunk örömet és jó hírünkért,
Uitézül meg halljunk azért mind ezekért.

103.

Ahun, nitua látom Istennek országát,
Ahun, jó esmerem nagy Eloim fiát,
Esmerem, esmerem az Isten Angyalát,
Rothatatlan ágbul tart nekünk Coronát.

104.

De Török számtalan körül uék sereget,
Mefzirül Janchárság lúvik uitézeket,
Nem merik próbálni mert kardal ezeket,
Senki uárni nem meri az új kezeket.

105.

Mind enny közöttis egy iaigatás ninchen,
Mert nagy uigasággal s örömmel hal minden,
Az mely helen álnak, ugyanazon helben,
Bocháttják lölköket Isten eleiben.

106.

Nem mér az nagy Bánhoz közel iünni senki,
De Janchár golióbis Zrinit földre ueti,
Mellyében ez eset, más homlokát üti:
Vitéziuel együt az földre fekteti.

107.

Angyali Légio ot azonnal le szál,
Dichérik az Istent hangas Musikáual,
Gábriel Bán lölkét két tized magáual
Földrül fel emeli gyönyörű szárnyáual.

És minden Angyal uifz magáual egy lölket,
Isten eleiben így uifzik ezeket,
Egész Angyali kar szép Musikát kezdet,
És nékem meghagyák: szómnak tegyek uéget.

*Vitézek Istene, ime, a te szolgád,
Nem szánta éretted világi romlását,
Vére hullásáual nagy bötüket formált,
Ily subscribálással néked attá magát,
Eö uitéz uéréért ued keduedben fiát.*

ARIANNA SIRÁSA.

I.

ADria tengernek fön forgó habiai
Vallyon oly nagyoke, mint szemem áriai,
Vallyon oly nagyoke Mongibel lángiai,
Mint égő szűuemnek lángos hatalmai.

2.

Én éiel, én nappal keseruen ohaitok,
Mikint fülemüle uér taitékot hányok,
De nagy nyaualiámbul gyógyulni nem tudok,
Sőt sebben, sőt kinban uyiulton uyiulok.

3.

Nagy sebet mert chinalt Cupidó szűuemben,
Kinek oruossága ninch dictamus-fűben,
Mint egek forognak örök környűletben,
Vgy bűm, ugy bánatom forog örökségben.

4.

Én Marst únekelek haragos fegyuerrel,
Kinzó szerelmemet hogy feleichem euel,
Más felől kis Isten meg kerül fegyuerrel,
Harcol, uagdalkozik lángozó szűuemmel.

5.

Két nagy harcban meg győzöt imár engemet,
És midőn sokáig hurcolna engemet,
Illyen nehéz okkal nekem kegyelmezet:
Hogy iriam Teseus nagy hitetlenségét.

6.

Bizony nagy büntetés, mert én inkább irnám
Miképpen árult el engem szép Uiolám,
Menny sok sohaitást érette heában
Sűrű fölyhők közé szélnek bochátottam.

7.

Mennyszer könnyuemmel ezft az sebes Drauát
Arosztottam s neueltem haragos áriát,
Mastis könnyeimtül forgó öruényt forgat,
Es maga magában neueli haragiát.

8.

És ezft mind érette és mind chak heában,
Heában fárattam magas Parnafusban,
S ot érte feiemet ágoztam Laurusban,
De fzelet fogtam, pénfzt gyúytöttem álmomban.

9.

Ah, háládatlan, és nem hait meg én kinom,
Kiben éiel nappal untalan kinlódom,
Nem hait meg szép uersem s utánnad iárásom,
Égő tüzem, ár uizem, sok sohaitásom.

10.

Hallyad meg mast Teseus hitetlenségét,
Es annak magadra uegyed az értelmét,
Hallyad Ariannának siralmas uersét,
S nagyobnak uéllyed háládatlan étedet.

11.

Tebrus uize mentiben szép Ariánna,
Nyugszik uala kegyessen föl uont sátorba,
Mert Cupido örömet mutat álmába,
Aszt tudgya, Teseus fekfzik ágyába.

12.

De fülemülének ékes szólásáual,
Föl zöndült elméie igen gyorsasággal,
Föl nyttya szép szemét, láttya, hogy szép haynal
Röpdözue elől iün harmatos szárnyáual.

13.

Ölelni kiuánúan Teseust, életét,
Gyöngén tapogatua uifzi ágyba kezét,
De femmit nem talál, chak az üres helét,
Meg hidegült ágyát és hitetlen ielét.

14.

Akkor mintha meny kű szörnyű szelletiuel
Esztelenitette uolna keménységgel,
Sokáig nem szóllal, mert szaua elméuel
Maga iüendőiere röpiült uala el.

15.

Mind az által elméie azonnal meg tér,
Mihant az szüüerül el ofzlék foytó uér,
Ű mefztelenennis sátorbul futni mér,
Körül körül keresi és ismet bé tér.

16.

Üti feiér mellyét, szaggattya szép haiát,
Teseus, Teseus, nagy erőuel kiát,
Ki fut Tebrus partra, hun maga folyását
Tengerbe adóul önti hamarságát.

17.

Ot széles tengeren szemét meg forgattya,
Az partot ürefsen emberektül láttya,
És semminek másnak szauát nem halhattya,
Chak szép Alcionnak, mint társát sirattya.

18.

Echóis bánattal szól Ariánnának,
Chinál öregbülést uálafzta buiának,
Mert ha ű panafzol, szól az kű fizikláknak,
Echó bus uálafzta neuet bánattyának.

19.

De ű az sötétben haiót mezzi láttya,
Dagat uitorláiit hogy könnyű szél haitia,
Teseus, Teseus, ismeglen kiáltia
Amaz útet nem hallia, nemis halhattia.

20.

Int és uifza hii gyöngö kezeiuel,
De az haiót uifzi szél nagy sebességel,
Arianna késéri uégig szemeiuel,
Mig haió fze me előtt tengeren tűnt el.

21.

Akkor ofztán szaggattya aranyos haiát,
Körözmöli körméuel kegyes orcáiát,
Nem mezzi meg szemlélt egy magas kű fiziklát,
Rá hág és tengernek így kezdi panafzát:

22.

Jai, fzerenchétlen én, iai, én boldogtalan,
Mint chalám magamat Cupidó hatalmán,
Kit Hesperus adot, Lucifer or modgián,
El lopta, el ragatta tülem hamarián.

23.

De nem ragat el senki Teseus téged,
Chak az te mondhatatlan hitetlenséged,
Hun esküt fzerelmed? hun uan igaz hited,
Talán uitorládál szélnek erefztetted.

24.

Te hitelenséged uifzen oly hirtelen,
És nem ez gyöngeszél, ki röpül tengeren,
Eregy, eregy Teseus, eregy hitetlen,
Az én lölkömetis uifzed te feniődben.

25.

De ha haiód lölkömet ueled hordozza,
Méért halandóiát magáual nem huzza,
Nem oly nehéz, el hid, ez az Ariánna,
Hogy te haiód ütetis el nem birhatná.

26.

El mentél kegyetlen, el mentél, mint gyors szél,
És engem bus, örökös gyáfzban keuertél.
Sőt örök halálban engem el temettél,
Hit rontó, engem uesztő, keménieb ércznél.

27.

Bizol országodban, hogy menfz triumfussal,
Aual az kegyetlen holt Minotaurussal,
De ha ki fog kérdeni, győfzted mi móddal,
Tagadfze? Ariánna okofságáual.

28.

Michodás láttattia lefz uitéfségednek,
Hogy asztot el hidgyék idegen emberek,
Nem tulaidonittia senki eszt kezedenek,
Hanem Ariánna esztelen szúuének.

29.

Ki fogia mondani, hogy Labirintusbul
Az magad eszúeuel ki iüttél halálbul,
Sok száz, mind okossab, mind uitézeb abbul,
Ki nem tudot iünni chalárdos fogságbul.

30.

Ah, mert Arianna adá efzt teneked,
Az ú cernáíuual magadat uezetted,
Ihon, mint fizet mast nagy hitetlenséged,
Praedáuul uad helnek hagyál és tengernek.

31.

Méért nekem nem hadtz cernát és tanáchoth,
Ki után láthafsam egyszer az uilágot,
Ah, méért nem chaptad nyakamban az kardot,
Chináltad uolna meg előb az koporsót.

32.

De töb triumfustis számlálnál házodban,
Ha az Ariánnát el uinnéd haiódban,
Ofztán ot hirdetnéd fzélel országodban,
Egy Leánzót meg chalál hamifságodban.

33.

De nézd meg kitül futfz és ki előt fzaladsz,
Nézd meg hitetlenséged miat mit chináfz,
Ki neked életet, annak te halált adfz,
En labirintusbul, te nagy fogságban hadfz.

34.

Eregy, eregy hitetlen, szelek szárnyáual,
Istennek haragia nagyob hamarsággal
El siet utánnad és el iün károddal,
Mert neukre esküttél nagy hazugságal.

35.

De talán afzt tudod, Istenek meg holtak,
Mellyek Enceladust küuel buritottak,
Prometeust kániákkal el szaggattatták,
Az kik Salmon kiralyt föld alá rontották.

36.

Vagy kik Atlast fordíták nagy kű fiziklára,
Licaont rut uadra, Acteont szaruasra,
Atreust, Terodatmant mérges fárkányra,
Hecubát ebbé, Scillát ugató habra.

37.

Sem siet, sem késik haragia Istennek,
Mert őruényes habbá teheti könnyuemet,
Széluészé fordittia sohaitó keduemet,
Én bánatimmal el buritnak tégedet.

FANTASIA POETICA.

I.

Z uadász elniugszik,
Ha az nap lemegyen,
Az Iuhász le fekszik,
Hogy ha haza megyen,
Szántó uigan eszik
Dolga uégben megyen,
Én penig mint bolond, mint esti deneuér
Iárom az erdöket, mert az nagy bánat uér.

2.

Mint fzaruas gém uagyok,
Mely fiát elueszté,
Üuöltök, kiáltok,
Mert bum megemészte,
Violámert fagyok,
Az ki engem ueszté;
De ahun szép Violám diófa alat,
Nyugszik az én halálom zöld árnyék alat.

3.

Kelj fel, édes Violám, diófa alól,
Nem tudode, it nyugszol mely ártalmasul,
Minket bölch Maelibaeus tanitot arrul,
Iuhok sem legelnek, kelj fel, illy árnyékbul.

4.

Mit bánkódol mostan az szép kikeletben,
Nézd, mint nőnek uirágok az szép üdöben,
Eolus meg lágitotta haragiát,
Boreas szereti szép Oritiát.
Szent Gergel meg hoszta nagy orru góliát,

Gelice meg találta kedues társát,
Hallottál már bömbölő bölöm bikát,
Menniei kechkét, tarka babutókat,
Láttál már rózsákat,
Chuszó kigiókat,
Mint gyönyörködnek,
Szerelmeskednek,
Chak te uagy egyedül,
Élsz kegyetlenül,
O, te szép uirágszál.

5.

Viola. O, ne legyen néked soha kikelet,
Ne adgyon Isten soha meleg szelet,
Vad konkoly teremien feiér buzád helet,
Semmitől ne uehes uigafztaló keduet

6.

Igéző szem láfsa Bárániochkákat,
Az métely meg foítsa minden iuhaidat,
Talály ménta helet mérges cikutákat,
Hali tengelic helet keserues bagliakat.

7.

Mert fzerenchétlennek illy kiuánságok iók,
Az mellynek az szép Violák nem szagossak,
Feketének tecenek az Liliumok,
Magamnak is magam iobbat nem kiuánok.

8.

Eregy, táuozzál el, Titire, én tülem,
Mert te uerseidet mastan én giülőlem,
Aízt tudodé, talán nem uettem ezemben,
Hogy harmatos haynalal uagy szerelemben.

9.

Titirus. Ne fogd, kérlek, én rám aszt, édes Violám,
Hogy mást kúuöletted kerestem s találtam,
Vertumnusnak engettem haynalt, s nem talán,
Chak te gyönyörúségem uagy, szép Uioláin.

10.

Viola. Fus tülem, uerseid mert nékem éles tör,
Dér uirágnak,
Kú buzának,
Horog hálnak,
Lép madárnak,
Háló uadnak,
Métely iuhnak,
Nyl szúuemnek,
Bus keduemnek,
Mirigy életemnek.

11.

Titirus. Ne szóly olliant nékem, édes Violám
Méért haragszol mast ártatlanul reám,
Vagy hogy talán tréfálsz, tudni kiuánnám.
Ne üz el magadtul, szerelmes Violám.

12.

Viola. Fus, mondok, én tülem,
Eregy haynalodhoz,
Nem kellesz énnekem,
Mert nekem chak but hosz,
Mert te szerelmedben
Engem soha nem hosz;
Noha te meg gyözöd Anfiont és Pant,
Orfeus kezében sem fúzól így az lant.

13.

Titirus. Ha Isten akarná, bizoni nem tréfálnál,
Lágiab szűuelis uerseimre halgatnál,
Alázatos uerseimre nem haragudnál,
Nem neuetnél, neueznél és nem chufolnál.

14.

Nem uagyok Anfion, nem Pan, nem Orfeus,
Mert szerenchétleneb azoknál Titirus,
Pan meg lágitotta Diánát, Amfius
A hideg halakat, uadakat Orfeus.

15.

Meg győzhetném, elhidgied, Licaon sipiát,
Ha az uolnék, te kedues szűued hailékát ;
Viola. Vgy uan, igen szeretem, mit akarész tehát,
Szeretem Licaont s az ű musikáiát.

16.

Titirus. Kegyetlen, mit mondasz,
Engem uersz beszéddel,
Szépet ruttá chinálsz,
Rutat irsz föstékkal,
Engem azért ochálsz,
Hogy esmeriem euel :
Menniuel Oroszláni haragosb báránynál,
Annira kegyetleneb te Orofzlánynál.

17.

De mennire ismeg
Rozmarin az chalánt,
Mennire győzi meg
Viola Tulipánt,
És menni külömbség
Váltia efszet s haynalt :

Annira győzöm én az rut chipás ebet,
Te biróságodbannis ted le rosz keduedet.

18.

Berleba mert nekem
Sokszor koszorukat
Küldet szerettében,
És aiándokokat,
De én nem kedueltem,
Ú noha átkozot;
El fzagattam köszoruiát s afzt mondtam:
Nem kel nékem Berleba, chak szép Violám.

19.

De te en elöttem,
Mint Dafnè második,
El futsz s nem szólsz uelem,
Kin szüuem aggodik,
Afpissal szegöttem
S az süketeb alig;
Mert enni szép uersel chillagokat égbül,
El hoznám Euridicét Pluto kezébül.

20.

Viola.

Farkas bárániokkal
Eléb fog iárkálni,
Nyulat agarakkal
Előbbis fogsz látni;
Engem Titirusfal
Hogy sem hallani;
Nem kel té fzépséged, sem sipod, sem uersed,
Velem fzintén magadat el gyülöltetted.

21.

Titirus. Látom, de nem tudom Licaon tégedet
Méért szidogatot, mégis te szereted,
Engem penig gyűlölsz, ki uagyok melletted,
Mint az ragadozó borostían tőly mellet.

22.

Viola. Itten én teneked bánatomnak okát,
Meg beszéllem szúuemnek nagy nyaualiáiát:
Az minap egy reggel ezen az hegyen föl
Gondolkodua iártam, harmaton sétáltam,
Szép eperiet szettem, kerékben kötöttem,
Licaonnak szántam és adni akartam,
Azomban ugyan ú, goromba mint a kű,
Meg látá kezemben eperiet kötésben,
Ki kapá kezemből ú nagy kegyetlenül,
És szemem láttára töré pozdoriára.
Még az ki nehezeb, s nekem keserueseb,
Monda: szeretődnek másnak elzt kötötted,
Ezen nagy bánatom, erős boszuságom,
Azért ez hegyekre és kemény kűuekre
Íttem lakni immár, a hol iuháfz nem iár
S nem is szól az madár, nem szánt it az szántó
Nem iár az uadáfzó: chak keserues Echo
Lefz szúuem boszontó.

23.

Titirus. Ne kegyetlenkedgyél, édes Violám,
Enged meg, hogy lakiam ueled az pusztán,
Licaont had el már,
Gyűlölliön téged bár,

Én leszek te ueled,
Társod és remetéd,
Szób uagyok nálánál,
Okossab nálánál,
Bátrabbis nálánál.
Erősbis nálánál,
Iobbannis fzeretlek,
Lám ugyanis égek.

24.

Viola. Ugy legyen, édes szúuem, az mint akarod,
Mert engemet az te szép uersed meg haitot,
Immáron ez után leszek te szolgálód,
Társod és szeretőd és te szép uirágod.

I.

EE, ki gyönyörködöl az én nyaualiámban,
Törődözöt szókbán, meg rekedet hangban,
Feleich bánatodat, szóly ebben barlangban:
Ége miattam Iulia lángban, (Echo) abban.

2.

Vai, ha az ugy uolna s uelem nem iácanál,
Chufot én belőlem nem chinálnál (Echo) annál,
Hát ha annál nekem kegyelmet találnál,
Vigafztálnalak egy szép nótáual, (Echo) aual.

3.

Volt egy kis méhechkém,
Gyönyörúségechkém,
Kin meg niugot uolt szúuem,

Mézes harmatokkal,
Kerti illatokkal
Az ű száia teli uolt,
Engemet tápláltis
Chak láttattíuális,
Meddig kertemben lakot.

4.

Sokszor szép két lábát,
Melynél nap nem láthat
Szöbbit, ualamerre iár,
Hercules ofzlopa,
Az hol non plus ultra,
Hidgied, lenni gondoltam,
Kiuántam, dülne rám
Szép máruány palotám,
Miként rá dült Sámfonra.

5.

De mit mondok néked?
Ha nem lesz ellened,
Méh meg unta az rózát,
Iai, szállot rut nádra,
Vndok béka nyálra,
Soha nem lesz enim már;
Siry hát teis uelem,
Nympfa, keseruessen,
Ma holtnak kel lennem, (E.) nem.

6.

Engem szomorító hamis uálasztokkal, (E.) okkal,
Nem okkal s nem iókkal, hanem nagy bofzokkal,

Válofztod chufból ál és rakua iátékkal. (E.) ál,
Ály hát és ne tréfály, eresz ió uálosztal. (E) osztán.

7.

Méért uagy szép Echo oly igen boszontó (E.) ontó.
Te uagy az uér ontó, én könyuem hullató, (E.) tó.
Te bizoni sirásom, te penig fordító,
Keferues, panaszos uersem hamisító. (E.) ó.

8.

O, Ciparifsusnak húga te szöb Echo, (E.) Békó,
Békót láncot uiselek niakamon, mint tackó,
Nem tagadom bizoni, de te légy meg ódó
És köuetségemet méhechkemnek adó. (E.) adom.

Ha kérdi éleké, mondgyad, hogy én égek,
Ha kérdi kichoda, mondgyad, hogy uan oda,
Az te róza uirágod,
Kiről te harmatot,
Gyöngé illatokat
Gyönyörködue szettél,
Benne gyönyörköttél,
Mastan elárultad.
Mert talán nem tuttad,
Az nád töredéken,
Noha neuedéken,
Hogy meg unod mingyárt,
Mert rá nézniis árt,
Nézd hináros szemét,
Choportos üstökét,
Széltül haitott niakát,
Nem álló derekát,

Nézd az ű gyökerét,
Meg látod erejét,
Mert ninch az ű benne,
Ki neked kellene,
Had el, én méhechkém,
Édes, szép képechkém,
Megtalálód nálam,
Ki bizoni nem álom,
Mely fris az rófa szál,
Noha tuskében ál,
Nem szúr meg tégedet,
Nem sérti szemedet.
Az uirágia uörös,
Az gyökere erős,
Maga szép illatos,
Hozzád hasomlatos,
Lám, sokan szeretik,
Szépségnek uiselik,
Chak te iűi és szály rá,
Kiuánod máfzorra
Eő állandóságát,
Rothatatlanságát,
Igy izene néked,
Az ki szeret téged.

Orfeus

*az szép Euridice után futuán, Euridicét egy Vipera
meg chipte, az melly mérges sebben meg holt Euridice.
Igy siratta Orfeus :*

I.

Nisd meg én torkomat keserues sirásra,
Apollo, mert im iutottam áruaságra,
Kiért, mint gilice nem szál az zöld ágra,
Ugy szüuem nem kiúan iutni uigaságra.

2.

Nisd meg Biblis két szemeimnek forrását,
Had neuelliem, bőuichem szüuem sirását,
Echo, sűrűsich meg lölköm sohaitását,
Gyöniörűségemnek gyázfoliam fogyását.

3.

Euridice oly uolt, mint egy szép virágszál,
Mint legszöbvik chillag, melly sokak közöt ál,
Eszte elüitte az irigy s kegyetlen halál,
És ezért nyugodalmat szüuem nem talál.

4.

De te bűneimért ha uerni akartál,
Méért kegyetlenségben így el faizottál,
Iupiter, s inkább én rám nem haraguttál,
S haragos meny küveddel el nem rontottál.

5.

Vaiha ily szépséget szenedni nem tuttál,
Méért engemetis be nem buritottál?
Miként Enceladust az nehéz Aetnával,
Vagy mint Prometeust el nem szagattattál.

*Istud opus sine
studio feci, nec
dignum apparet.*

6.

Nem eszt ű szépsége, szép piros orcáia
Érdemlette, szépen fzőllő cláris száia,
Két fekete szeme, aranios szép haia,
Alabastrum mellie és máruány aiaka.

7.

Hogy mérges uipera miatt ű meghallion,
És ű ártatlan lelke Pokolra fzállion,
Kár rósának, mikor uirágiában uagyon,
Szerenchétlenség miat hogy meg heruadgion.

8.

Meg holt Euridice, az én szép uirágom,
El táuozot túlem az én uigaságom,
De én még is élek? ezen az uilágon
Világtalan uilágon, uefzet uilágon.

9.

De ha abban uagyon lölköm, kit fzeretek,
Ninch tahát én bennem az éltető lélek,
Nem uagyok én Orfeus és nemis élek,
Hanem mély Pokolbul iút uándorló lélek.

10.

Szabad lesz Plutohoz Poklokban énnekem
Szerelmes Euridicém után elmennem,
Ha nem szabad élőnek, mert nem eleuen
Vagyok, mert lölköm ot uan, az hol szerelmem.

11.

O, szerenchétlen én, ime, töröt kobzom,
Bizonittia igyemet romlott miszkálom,
Vadaimat ueletek öfzue nem hiuom
Soha uirágimatis nem uigasztalom.

12.

De ha én tinektek sokszor iól szolgálтам,
Hangas kobzommal tikteket uigafzaltam,
Szelégy és uad köfzt békeséget chináltam,
Ha ti nálatok ualaha kedues uoltam :

13.

Siriatok én uelem tiis, o, szép Musák,
Együt sirafsátok az én niaualámnak
Suliát, kedues Driadesek, szép Napeák,
Ékes Naadesek, szép termetű Nymphák.

14.

Siry teis, gyors Dráua, erős bizonságom
Ki uoltál égő fzuuemnek s oruofságom,
Téged sokszor megneuelт én könnyv hullásom,
Sokszor te oltottad az én gyulalt lángom.

15.

Ne gondolliad immár, hogy meg gyógyulhatnék,
Mint szalma, mint kénkű mert az én szüuem ég,
Kit meg nem ótana egész tenger mélység.

16.

Chak te gyógyithatnál, o Fatum, kegyetlen,
Hogy ha szörniű kinnal megölnél hirtelen,
Vagy Késmárkot nyakamban uetnéd uéletlen,
Szakadnának egek ha rám kéméletlen.

17.

Hun uagy te, Górgonis, iszoniu orcáddal,
Hun, kegyetlen Busiris, fene louaddal,
Hun, Ampopofragusok, uéres torkokkal
Vattok, Scilla, Caribdis tób Furiákkal?

18.

Hun uattok, Harpiák és kegyetlen Párcák,
Mondgyátok meg nekem életem fonlát,
Kik lehetnek azok, az kik hozzabitiák,
Méért életemmel együt el nem rontiák.

19.

Euridice, Euridice, én szerelmem,
Hova hattál uilágon áruáiul engem,
Méért ugy futottál, mint egy vad, előttem,
Talán az te haláloed uolt az én vétkem.

20.

Bizoni meg kereslek sötét Acheronban,
Engedelmet találok talán Plutóban,
De ha reménségem eluefz Flegetomban,
Euridice mellet maradok Poklokban.

21.

Euridice efzemben ha iűn szép száiod,
Két fekete szemed, aranios szép haiod,
Két domboru mellied és szép máruáni áloed,
Feiér sima hasod, két szép gyöngge lábod.

22.

Az szerelem nékem szép Paradisumnak
Tecik, örvendetes meniei orfzágnak,
Nagy gyönyörűségnek és Elisiumnak,
Tündöklő nap féninek és szép chillagoknak.

23.

Vi zont égő szűemet ha megttekintem,
Mint lángozik, kinez és mint gyötör engem,
Az szerelem tecik Abifusznak nekem,
Styxnek és ördögnek, hogy igr bánik uelem.

24.

Poklokban vagyok hát, nem kel oda mennem,
De még sem elég ezis, meg kel keresnem
Kegyetlen Plutotis, talán uan kegyelem
Abban, kegyelmesség, ki nem tud, mi legyen.

25.

De ki uagyon oly, kit szerelem nem győzhet,
Nem él, ki fzerelem tüzet nem esmerhet,
Lám, szép Proserpináért úis gyötrődöt,
Lám, iég hideg szúue, mint szalma, úgy éget.

---

*Ez után következik, miként könyörgöt Pokolban Pluto-
nak, hogy Euridicét ki adgya, megis nyerte, de oly
Privilegiummal, hogy uisza ne nézzen; de ű mikor vitte
uolna, meg nem túrhette, hogy rá ne tekintet uolna
azért is meg eltűnt előtte Euridice.*

O nagy Abifsusnak,
, Sötét Acheronnak
Röttenetes Istene,
O, te nagy monárka,
Te Flegeton átka,
S örökös feiedelme,
Te Stixnek nagy ura,
Lölköknek ostora,
Te kinek ninch kegyelme.

Iúttem országodban,
Te birodalmodban,
Nem bolond kénieségért.

Az szerelem hozot,
Mert gyöplön hordozot
Nem kérkedés keduéért,
Mert it ember nem iár,
Nemis szól az madár,
Chak gyönyörúségéért.

Nem iüttem chudálni
S erödet próbálni,
Mint az Iupiter fia,
Legyen uezte az Sfinx,
Follion békéuel Stix,
Nekem nem kel Furia,
Sem sárkáni, sem Hidra,
Száz feiü Chimera,
Nékem nem kel Hárpia.

Az én szép mátkámat,
Én nyugodalmomat
El uitte irigy halál,
Mely ot fön el uálik
Lélek testül alig,
Iól tudom, hogy alá szál;
Tudom birtokodban,
És te hatalmodban
Euridice maftan ál:

Hogy az eleuennek,
Vagy élő embernek
Nem szabad ide iüni,
Szabad lesz hát ennek,
Az kiben ninch lélek,
Poklobkannis el iüni.

EPIGRAMMATA.

Attila.

1.

Nsten haragjának én fzelleti uoltam,
Mikor az uilágot fegyuerrel nyargaltam,
Uér cataractákat kardal árofztottam,
És mint egy uillámás földöt meg futottam.

2.

Én uagyok magyarnak legelső Királya,
Utolsó uilág réfzrül én ki hozóia,
Én lehetek tehát magyarnak példáia,
Hirét s birodalmát hogy nyuicha szabliáia.

Buda.

Mely rofzul alhatnak egy királyi fzikben
Méltóság és egy esz, az melly engedetlen,
Rólam és Remusrul példát uehet minden,
Vesztő, mert nem fértem, az báttiám fzikiben.

Szigeti Zrini Miklós.

Mint Hector Troiának,
Vgy én Sziget uárnak
Erős őrzőie uoltam.

Mutattam Pogáninak,
Hogy nagy Jehouának
Kedues szolgáia uoltam.

És előb életemet,
Hogy sem hűségémet,
Testemből ki bocháttam.

Deli Vid Sarkouich.

ÉNis nem keueset
Tettem, hogy el eset
Világ rontó pogáni eb.

Nagy chorbát chináltam
Az ottoman holdban,
Nem lesz imár serénieb.

Vramért, hazámért,
Nagy Isten fiáért
Életem uolt legkisseb.

Radiuoi és Iuranich Vaidák.

MI Boldogok uoltuk,
Egyút éltünk, holtunk,
Mast Istennel uan lölkünk.

Az nagy Zrini mellet
Hirünk kerekedet,
Érte halált szenuettünk.

De nem uolt heában,
Mert jó unokáia
Örökössé tet bennünk.

Farkasich Péter.

CHak alig mutatot,
S mingiárt uifza rántot
Kegyetlen fatum engem.

Ió Vram siratot,
S fia rólam irt iót.
Helén uagyon hát hirem.

Nem adatot minden
Mindennek élteben,
Isten kedue ugy legyen.

Assai ben balla, a chi la fortuna suona.

I Ava fzerenchének
Musical az kinek,
Igen könnyen táncolhat.

De kit sandaliul néz,
Bár ű legyen uitéz,
Igen könnyen romolhat.

Kéftz, bátort, okossat
Szerenche apolgat,
Illyent soha nem ronthat.

FESZÜLETRE.

1.

 Irtál már eleget, lám, Ariannáért,
Fogyattad könyuedet chak egy Uioláért,
Chak meg nem uáltoztál, mint Biblis, semmiért,
Édes Mufám, fűért s rothandó eszközért.

2.

Hid ki maft magadbul könyuedet nagy okért,
Árrasz cataractát szemedbül méltóért,
Azért, ki keöreözfzfán függöt büneidért,
Az ki Istened uolt, meg holt uáltságodért.

3.

Hogy nézhez emberre, ember teremtoie,
Igy téged meg chufolt ű hitetlensége,
Anny sok uet iókért, mint tenger főénye,
Mint latrot, mint toluait fészite köröfztre.

4.

Onnanis mutattad, igaz iuháfz uoltál,
Vesztet nyáiad után magasrul uigyáztál,
Attyádnak uétkökért sokat imátkofztál,
És el feleitkezni vétkünkrül akartál.

5.

Virágzot tested is halálos sebektül,
Azot az szemedis igen böu könyuektül,
Száiad meg keserült az mérges eczettül,
Bait uítál, harczoltál halállal uitézül.

6.

Vitézek Istene, te fügsz az keöreösztfán.
Győzedelmes ki uagy, s ezer sereged uan.
Hun karod, fegyuered, hun uitésséged uan,
Hun uan Angyali kar? hun Istenséged uan?

7.

Hej, mert te ezeket mind fottig le tetted,
Égi hatalmadat, nagy Istenségedet,
Az emberi teftet magadra föl uetted,
Azért, hogy hullathasd érettünk uéredet.

8.

Azért, hogy Poklokban, láttad, merültünk uolt,
Azért, hogy mi lölkünk örökségre meg holt,
Szálottál le Égből, az hun lakásod uolt,
Függöttél körösztfán, az kin tefted meg holt.

9.

Oh, te nagy Iehoua, kegyelem forráfisa,
Kegyelmes Eloim, Nagy Istennek fia,
Seregek Istene, Sidóknak királia,
Alfa és Omega és iók bizodalma.

10

Látod, mi érdemünk, mint kouön hangya nyom,
Sok bününk peniglen, mint leuél az fákon,
Mint öruény tengeren és föuény az parton,
És menni madár iár leuegőben szárnion.

11.

De mindezeknélis nagyob te kegyelmed,
Annak uége ninchen, s azért bizunk benned,
Mi hafznod féreggel néked törvénykezned,
Hatalmat mutatnod és ránk fegyuerkezned.

12.

Száraz polyua ellen, az kit szél el hordoz,
Mutatod erődet, ha ránk haragot hoz,
Nem illik az harag, Uram, irgalmadhoz,
Nagyob düchöséget benne kegyelem hoz.

13.

Uram, nem mi értünk, sem mi érdemünkért,
Hanem kegyelmez meg magad irgalmáért,
Ne legyen heában, hogy fiad ontot uért
Körözfán, mi értünk, s az mi uáltságunkért.

AZ IDŐ ÉS HIRNÉV.

AZ idő szárnyon jár,
Soha semmit nem vár,
És foly mint erős folyás;
Vissza soha nem tér,
Mindent a földre vér,
Mindeneken hatalmas.

Ő gazdagot, szegént
Őszveront egy szerént,
Nincs neki ellenállás;
Csak egy van, időtül
S az ő erejétül
A ki békével marad.

Nem fél kaszájától,
Nem sebes szárnyától,
Údó rajta elolvad:
Az tündöklő hirnév,
Mely dicsősségre rév,
Az mindenkor megmarad.

Nem irom pennával,
Fekete tentával,
De szablyám élivel,
Ellenség vériverrel
Az én örök hiremet

Befed ez a kék ég, ha nem fed koporsó,
Óram tisztességes csak legyen utolsó.
Akár farkas, akár emészszen meg holló:
Mindenütt feljül ég, a föld lészen alsó.

ELÉGIA.

1.

B Légh uolt Istennél Ábrahám jó kedue,
Fiának halála mert megh uolt engedue,
Másképpen uagyok én Istenteöl büntetue,
Auagy talán inkább Istenteöl szeretue.

2.

Megh látá kis Isákot és megh szereté
Kar angyalok köziben elis üteté,
Eszt az áldozatot menyben helyhezteté,
Paradichom kertiben ütet teteté.

3.

Tudom, miért keölleött most szintén az Urnak,
Paradichom kertiben kis Virágh Isák,
Tauafzal ugyannis uirágot plántályák
Ütetis most ültetik kisedet angyalkák.

4.

Virághiában megh marad mindenkor ottan,
It penigh az Feöldeön lett uolna heruattan,
Ottan eörök eöreöme neki az Vrban,
It bú bánat ütet uerné Uilághban.

5.

Ebben csak egy ok uan,
Az kit én szüuem bán,
Hogy nem értem gyümölchét;
Vrának, hazának,
És nagy lehouának
Had talált uolna keduet.

Mint pálma fa termett,
Ugy eö neki keölleött
El reöndeölny menéfét.

6.

De heában sirok,
Utánna ohaytok,
Fatum irigy énnkem,
Hogy ha ember korban
Eö gyúthatot volna,
Azt bizonynyal el hittem:
Eö Zriny jó néuel,
Vitéz magyar kézzel
Keduet tett uolna nékem.

7.

Igy akarta Isten,
Az ember mit tegyen:
Vele nem pörölhetny;
Az my dolgunk nem más,
Chak mint pironkodás,
Mindent el kel ízenuedny;
Mind jóért, körösztert
És bal fzeöreönchéjért
Az Istent keöll áldany.

8.

Im, mast Iffiadik megh uénült esztendeö:
Tauafzra fordula téli kemény üdeö:
Uyul Feöld, frissül uiz, uigadik az erdeö,
Teli szép madarakkal magas leuegeö.

9.

Az szép fülemile firással úgy teczik,
Réghi bánatyáért hogy panaszolkodik,
De nem, hanem mégh inkáb ú uigadozik,
Hálát Istennek ad, néz fel, imátkozik.

10.

Ah, az én Tauafzomat irigy el rontá
Szerenche seőt mégh inkább télre forditá,
Derült szemeimet esseőnek bochátá,
Jéggel én szüuemet s búual be buritá.

11.

Gyönyörű madárkám, kichin fülemlém,
Ah, igen hirtelen el reőpüle túlem,
Az énnékem uala minden reménfégem
De mint könnyű Árnyék el kele éleőlem.

12.

Igy számlálom uala az én Ieöuendeőmet,
Hogy sok üdeő muluán ez megh uált engemet,
Hogy keőueti, meghis haladgya uerfemet:
És szegény hazánkért igyekezetemet.

13.

Szengeőb Trombitáual Magyar uitézfégét,
Foghia énekleny erős kar ereiét,
És hogy Ű is ofztán érdemelien illiet,
Kinek eőnekelhessék chelekedetét.

14.

Ah, szép fülemlét az Irigy halál
Le chapá kebelemben szörnyü kaszáual,
Isákot, mely uala mint egy szép uirágh száll,
Kertek szépszégére mely oly gyönörűn áll.

PERORATIO.

VÉghöz uittem immár nagy hirű munkámat,
Mellyet irigy üdő, sem tűz el nem bonthat,
Sem az ég haragia, sem vas el nem ronthat,
Sem az nagy ellenség, irigység nem árthat.

És mikor az a nap el jön, mely testemen
Chak uralkodhatik, foggyon-el éltemen
Hatalma, magamnak ugyan nagyob részem
Hordoztatik széllal az magas egeken.

S honnan Scitiából ki jüt Magyar vitéz,
Merre vitézségét látta világ nagy rész,
Azokrul helyekrül minden szem reám néz,
Hirrel, böchülettal, valamig világ lész.

De hiremét nem chak keresem pennámmal,
Hanem rettenetes bai-vivó szablyámmal;
Mig élek, hartzolok az Ottoman hoddal,
Vigan burittatom hazám hamuiával.

FINIS.

SZÖVEG-ELTÉRÉSEK.*

Idilium. (r. lap.)

1. v. második s. kezében — *magához.*
5. v. negyedik s. ű — *ö.*
7. v. harmadik s. Mast vigaszik minden — *Mast minden vigaszik.*
8. v. első s. le teszi — *le teszi.*
10. v. harmadik s. hasonló — *hasomló.*
15. v. negyedik s. örökkén — *örökken.*
16. v. harmadik s. kegyetlenködnöd — *kegyetlenkedned.*
18. v. második s. hajolhat — *haiulhat*; harmadik s. köszik-lát — *kü sziklát.*
19. v. első s. Miért — *Méért*; negyedik s. Ugy fut el szépséged s változik — *Vgy fut el szépséged, változik.*
24. v. második s. Ez széles világ — *Az széles világ*; harmadik s. miát — *miat.*
25. v. első s. miát — *miat.*
28. v. harmadik s. különb szörű — *külömb szörű.*
29. v. negyedik s. társot — *társat.*
31. v. harmadik s. szájából — *száiából.*
32. v. második s. szerelemtől — *szerelemtül.*
33. v. első s. Sirenes — *Sirénes*; második s. ü — *eő.*
34. v. harmadik s. Az a rettenes kevély — *Az a rettenetes s kevély.*
35. v. második s. miát — *miat.*
36. v. első s. Jupiterről — *Jupiterrül*; második s. feletkőzik — *feletkezik*; harmadik s. égből — *éghből.*
37. v. első s. ötet — *ütet.*
39. v. negyedik s. magas — *magos.*
40. v. első s. mérgös — *mérges.*
41. v. negyedik s. bü — *beő.*

* Az idézet első szavai az 1651-iki első (bécsi) kiadásból valók, a dúlt betűs szók a költő kéziratí javításai után a jelen kiadásban fordulnak elő.

42. v. első s. kősziklákát — *kűsziklákát*.
 44. v. negyedik s. éltömben — *éltömben*.
 45. v. harmadik s. légyen — *legyén*.
 47. v. második s. hon — *hun*; harmadik s. Miért — *Méért*.
 48. v. második s. szüvemet — *szüümet*.
 51. v. negyedik s. kezedbül — *kezedből*.
 52. v. első s. szelégnyithetni — *szelégnyithetni*; negyedik s. égbül — *éghből*.
 55. v. negyedik s. kérködhetik — *kérküdhetik*.
 56. v. negyedik s. tulajdonithattam — *tulaidonéthattam*.
 58. v. negyedik s. öblemben — *öblömben*.
 60. v. negyedik s. úton — *uton*.
 63. v. első s. égbül — *égbül*; negyedik s. szüvedből — *szüuedből*.
 68. v. második s. ésméredé — *esmerede*.

Idilium. (13. lap.)

1. v. második s. Miért — *Méért*.
 2. v. első s. szüvemtől — *szüüemtül*; negyedik s. Az én lelkem kívül — *Az én lölköm küül*.
 3. v. első s. Ijamtól — *Iamtól*; második s. Ija — *Ia*; negyedik s. Ijamban — *Iamban*.
 10. v. harmadik s. tölgyfára — *tölgfára*.
 12. v. harmadik s. Sirena — *Siréna*.
 13. v. negyedik s. karvoly — *karualy*.
 14. v. harmadik s. számtalan — *szántalan*.
 20. v. második s. szelégnyeb — *szilégnyeb*.
 21. v. második s. magasrol — *magasrul*; negyedik s. keduejért — *keduéért*.
 22. v. második s. ismég — *ismeg*.
 23. v. negyedik s. testemtől — *testentül*; lelkem — *lökköm*.
 24. v. harmadik s. lelkem — *lökköm*; negyedik s. mast — *most*.
 27. v. harmadik s. észik — *eszik*.
 32. v. első s. virága — *uirágia*; negyedik s. tészik süveg karimába — *teszik süueg karimában*.
 35. v. harmadik s. nem érdemlem — *nem érdemel*.
 36. v. első s. leszesz — *leszesz*; második s. esmerteni — *esmértem*.

OBSIDIONIS SZIGETHIANAE

Pars prima (19. l.)

1. v. első s. iffju — *iffju*; harmadik s. küszköttem — *küszkettem*.
3. v. harmadik s. mennyei — *mennej*.
4. v. második s. örökkén — *örökken*.
5. v. második s. neuéjért — *neuéért*.
6. v. első s. mastis — *mostis*; második s. büvüllyön — *böuüllyön*; harmadik s. Istentől — *Istentül*.
7. v. első s. tekinte — *tekénte*; második s. szem fordulásból — *szem fordulásban*, meg nézé — *megnézte*; negyedik s. úton — *uton*.
9. v. első s. ű — *ő*.
11. v. negyedik s. ű Szentsége — *Eő Szentsége*.
12. v. második s. Magyaroktól — *Magiaroktól*; harmadik s. keresztyén — *keresztyény*, hütöt — *hítet*.
13. v. első s. körösztýén — *köreösztyény*; harmadik s. nékik — *nekik*.
14. v. első s. Scitiából — *Scithiából*; második s. miként — *mikint*.
15. v. második s. telepítém — *telepétém*.
16. v. harmadik s. Sohul — *Schol*.
17. v. első s. lölkömet — *lölkömöt*; második s. körösztýén — *keresztyény*, hütre — *hitre*.
18. v. második s. merték — *mertek*.
19. v. első s. ű vélek töttem — *eő vélek tettem*; harmadik s. velek esmertetnem — *vélek esmértetnem*.
20. v. első s. szály lé — *szálly le*.
22. v. második s. ügyöket — *ügyeket*.
23. v. első és negyedik s. lészen — *leszen*.
27. v. harmadik s. néki — *neky*.
32. v. harmadik s. Eifélkor — *Éfélkor*; negyedik s. be férkezék — *bé férkezék*.
34. v. második s. vészed — *ueszed*; negyedik s. Jó eszt — *Ió ézt*.
35. v. első s. mastan — *mostan*; negyedik s. meg nyomatny — *meg nyomódny*.
38. v. második s. tevölygő — *téuölgeő*; negyedik s. hűseggel — *hűséggel*.
39. v. első és második s. tenéked — *te neked*.
40. v. első s. énnékem — *énnékem*, szörze — *szerze*.

41. v. második és negyedik s. nekünk — *nekünk*.
42. v. második s. esmerem — *esmérem*.
43. v. első s. leszek — *leszek*.
45. v. első s. szívében — *szívében*.
48. v. második s. hová — *hová*; harmadik s. kereszteny — *köröszteny*.
52. v. negyedik s. keresztennek — *körösztenynek*.
53. v. első s. állapotunk — *állapotunk*; harmadik s. deván — *dinán*.
56. v. második s. széltül — *habtul*; negyedik s. mastis — *mostis*.
57. v. harmadik s. egynéhány — *ennehány*, meg chorbitana — *meg chorbitaná*; negyedik s. fényös — *fényes*, talán — *s talán*.
60. v. harmadik s. képében — *képébe*; negyedik s. nekem — *nekem*.
61. v. első s. nekem — *nekem*; második s. né legyen — *ne legyen*; negyedik s. végyük — *vegyük*.
62. v. negyedik s. neked — *neked*.
63. v. első s. keresztyének — *körösztyenyek*; második s. állapotját — *állapottiát*.
64. v. első s. sohul — *sohun*; második s. kelletik — *kölletik*; negyedik s. észik — *eszik*.
65. v. második s. az masikat — *az másikát*.
66. v. második s. mást — *most*.
68. v. első s. Asiából — *Ásiából*; harmadik s. számtalan — *szántalan*.
71. v. második s. városokat — *városokat*.
74. v. második s. szegénynek — *szegénnek*; harmadik s. miát — *miat*.
78. v. második s. verték — *meverték*; harmadik s. mind egyik — *mind egyg* — mind egyig.
79. v. első s. mégyen — *megien*.
82. v. második s. masodikat — *masodikát*; harmadik s. jut az — *ítt ez*.
83. v. második s. Sohul — *Sohun*; harmadik s. gyökerébül — *gyökeréből*, Tölgyfát — *Tölgyfát*.
85. v. negyedik s. bū — *böv*.
89. v. második s. hiják — *hyák*.
90. v. második s. Scytiából — *Scytiából*; negyedik s. meg esmertetik — *megesmertetik*.
91. v. harmadik s. es szablyák — *az szablyák*.
92. v. negyedik s. világban — *Világon*.
93. v. harmadik s. bineinkert — *bíneinkért*.

98. v. második s. számtalan — *szántalan*.
 99. v. második s. keresztényekre — *körösztenyekre*; harmadik s. sieté — *siete*; negyedik s. gyönyörködik — *gyönyörködnek*.
 100. v. harmadik s. jüve — *gyüue*; negyedik s. akarja — *akará*, keresztény — *köröszteny*.

A legnagyobb eltérés a Halamirról szóló áthúzott versszakasz, mely itt a 35. lap jegyzetében olvasható.

Pars secunda. (37. l.)

1. v. harmadik s. késődelemség — *késedelemség*; negyedik s. restség — *röstség*.
 2. v. második s. nélkül — *nélkül*.
 3. v. első s. nélkül — *nélkül*.
 4. v. második s. titkollya — *titkolá*; harmadik s. lé rontya — *le rontia*.
 5. v. negyedik s. tiszter — *tiször*.
 8. v. második s. már — *mar*; negyedik s. chelekszik — *chelekeszik*.
 9. v. első s. féyel — *feiel*; második s. mint — *mind*.
 10. v. második s. Ejfélkor — *Éfélkor*.
 11. v. harmadik s. körülötte — *körülette*, hala — *hála*.
 13. v. első s. sátorbol — *sátorbul*; második s. Arslántol — *Arszlántul*; harmadik s. alól — *alul*; negyedik s. mind ennek — *mindenek*.
 15. v. első s. Mely — *Mélly*; harmadik s. bor — *az bor*.
 16. v. második s. erről — *errül*; negyedik s. szágulda — *szágoda*.
 17. v. negyedik s. sokat találá — *sokat halomban*.
 19. v. első s. el jöve — *eliüue*; második s. ekesité — *ékeséte*.
 20. v. második s. hasonlita — *hasomlitá*; harmadik s. fujata — *fuiatá*.
 21. v. második s. keresztény — *köröszteny*; harmadik s. maszlagtol — *maszlagtul*; negyedik s. chinálna — *chinála*.
 22. v. második s. híja — *hya*; harmadik s. neki — *néki*.
 24. v. első s. légyen — *legyen*; — második s. végyen — *uegyen*; harmadik s. tégyen — *tegyen*; negyedik s. végyen — *uegyen*.
 25. v. első s. állattol — *állattul*; második s. okosságátol — *okosságátul*.
 26. v. második s. józan — *gyózan*; negyedik s. Alig — *Alég*, alól — *alul*.

27. v. második s. füstölgő — *füstelgő*.
28. v. első s. el veszté — *elveszte*.
29. v. első s. ijeszté — *ieszté*; második s. keresztény — *köröszteny*; harmadik s. föl — *fel*.
31. v. harmadik s. száraztván — *szárosztuán*.
32. v. harmadik s. száraz — *szároz*.
33. v. második s. száraz — *szároz*, helye — *hele*.
34. v. negyedik s. száraz — *szároz*.
35. v. negyedik s. fáról — *fáról*.
36. v. első s. merevén — *mereuen*.
37. v. első s. válláról — *uállarul*; második s. kaftánból — *kaftánbul*; negyedik s. Chászártól — *chászártul*.
38. v. második s. gondgya — *nagy gondgya*; negyedik s. keresztény — *köröszteny*.
39. v. harmadik s. körülötte — *körüllette*.
40. v. harmadik s. keresztény — *köröszteny*; negyedik s. minden féle — *s mindenféle*.
44. v. első s. mastan — *mostan*.
45. v. első s. nélkül — *nélkül*.
46. v. negyedik s. keresztyén — *köröszteny*.
48. v. második s. ijeszteni — *ieszteny*.
49. v. első s. kőszikla — *kűszikla*; negyedik s. fuvalkodot — *fuvalkodot*.
51. v. harmadik s. Romájaknak — *Rómaiaknak*.
52. v. harmadik s. küldé — *küldé*.
53. v. harmadik s. Szultantól — *Szultántul*.
57. v. negyedik s. ígér Kereszténnek — *ígir köröszténnek*.
58. v. negyedik s. tenéked — *teneked*.
59. v. második s. keresztyénnek — *köröszténnek*.
60. v. negyedik s. kiről — *kirül*.
61. v. második s. harczokban — *harczokon*; harmadik s. esmeri vala — *esmeri uala*; negyedik s. miát — *miat*.
63. v. második s. fővény — *fővény*.
65. v. második s. segitesz — *segétesz*; harmadik s. énnékem — *énnekem*; negyedik s. Pajsom — *Paisom*.
66. v. első s. égből — *égbül*; második s. kegyelmességéből — *kegyelmességébül*; harmadik s. érdememből — *érdemembül*; negyedik s. szüvedből — *szüvedbül*.
69. v. első s. tészen — *teszen*.
70. v. negyedik s. lelkeddel — *lökköddel*.
71. v. első s. vétkérről — *uétkérrül*; második s. feletköz-zél — *feletkezszél*; harmadik s. mastis — *mostis*; negyedik s. nevedről — *neuedrül*.
72. v. második, harmadik és negyedik s. miként — *mikint*

73. v. második s. miát — *miat*; harmadik s. ők — *ük*; negyedik s. hol — *hun*.
74. v. első s. ő — *ű*; második s. kivülötted — *küüületted*; harmadik s. setétségben — *sötétségben*.
75. v. első s. nekünk — *nekiünk*; harmadik s. hijuk — *hiuk*; negyedik s. segítségünkre — *segétségünkre*.
76. v. első s. Felségedet — *Fölségedet*; negyedik s. ellenségedet — *ellenségidet*.
77. v. első s. lelkeket — *lölkömet*; második s. segítséget — *segéchéget*; hadtol — *hadtul*; harmadik s. testemből — *testembül*.
78. v. második s. az ő — *az ű*.
79. v. első s. meg halgattam — *meg hallottam*; harmadik s. ügyedet — *ügyödet*.
80. v. negyedik s. aranyassan — *aranyossan*.
81. v. negyedik s. örökkén — *örökken*.
82. y. első s. vészem — *ueszem*, lelkeket — *lölködet*.
83. v. negyedik s. jövendőjdet — *iöüendöidét*.
84. v. negyedik s. Sziget vára — *Sziget Várva*.
85. v. második s. miát — *miat*; negyedik s. lelke — *lölköd*.
86. v. második s. tündöklő — *tündeklő*.

Pars tertia (52. l.)

1. v. második s. okosságbol — *okosságbul*; harmadik s. ő gondolattyából — *ű gondolattyából*.
3. v. első s. az ő — *az ű*.
4. v. harmadik s. Horvát országban — *Horuát országba*.
5. v. második s. néki — *neki*.
6. v. első s. vesztég — *ueszteg*; második s. nélkül — *nélkül*; negyedik s. fület — *fület*.
7. v. második s. partékáját — *portékáiát*.
8. v. negyedik s. keresztyén — *körösztény*.
10. v. negyedik s. eszedben — *eszedbe*, hon — *hun*, mostan — *mastan*.
11. v. negyedik s. helyén — *helyen*.
12. v. első s. Az keresztyén várak — *Az körösztény Várok*.
15. v. negyedik s. miát — *miat*.
19. v. első s. keresztyént — *körösztént*; második és harmadik s. ő — *ű*; negyedik s. keresztént — *körösztént*.
21. v. első s. Gyalázatos hirrel — *Gyalázattal hires*; második s. ez éyel — *az éyel*.
22. v. második s. lá — *la*; harmadik s. ez éyel — *az éyel*.

23. v. második s. jött — *iütt*; harmadik s. nékem — *nekem*.
24. v. első s. ő — *ű*.
25. v. első s. ő is — *űis*; negyedik s. ötet — *űtet*.
27. v. második s. Ejfélíg — *Éfélíg*; negyedik s. Néked — *Neked*.
29. v. első s. Vánkosokra — *Vánkusokra*; második s. dologrol — *dologrul*; harmadik s. finchanbol — *finchánbul*.
30. v. harmadik s. tündöklík — *tündöklék*; negyedik s. gyenge — *gyöngé*.
31. v. első s. vállárol — *uálláruł*.
32. v. első s. Miert — *Méért*.
34. v. első s. nékem — *nekem*; harmadik s. vészed — *ueszed*.
36. v. első s. Citrommal — *Citronnal*.
42. v. második s. tinéktek — *tinektek*.
43. v. első s. vitézségtekről — *uitésségetekrűł*; második s. próbátokrol, híretekről — *probátokruł, híretekrűł*.
44. v. első s. A hon — *Ahun*; harmadik s. keresztyéntül — *köröszténtűł, föl szóval — fön szóal*.
45. v. harmadik s. tölem — *tülem*; negyedik s. zurzu-vart — *zűrzuart*.
47. v. második s. kiálchuk — *kiálchuk*; harmadik s. ebektül — *ebektűł*; negyedik s. paysunk — *paisunk*.
49. v. első s. ez éyel — *az éiel*; harmadik s. Ahón — *Ahun*.
50. v. első s. völgy — *uógy*.
51. v. második s. völgyen — *uölgyön*; negyedik s. keresztyének — *körösztények*.
52. v. második s. mihent — *mihant*, derékassan — *derekassan*; negyedik s. útokat — *utokat*.
53. v. első s. őket — *üket*; negyedik s. ők — *űk*.
54. v. első s. szüvökből — *szűuekbűł*, második s. miát — *miatt*; negyedik s. ők — *űk*.
55. v. harmadik s. Fel rözzent — *Föl rözzent*.
57. v. második s. jönny — *iűnny*, hon — *hun*.
58. v. harmadik s. dondár — *dandár*.
59. v. negyedik s. szegénnek — *szeginnek*.
60. v. második s. kijöue — *ki iűue*.
61. v. harmadik s. ballagtata — *ballagtatá*; negyedik s. őket — *üket*.
62. v. első s. eszbe — *eszben*, keresztyén dondárát — *körösztény dandárát*; negyedik s. állopattyát — *állapattiát*.
63. v. első s. lovárol — *louáruł*; harmadik s. lelke — *lölke*, ő — *ű*; negyedik s. nyergebűł — *nyergébűł*.

67. v. harmadik s. chelekedik — *chelekeszik*.
68. v. második s. leveré — *leveté*; negyedik s. leveté — *leuete*.
70. v. második s. keresztény — *köröszteny*; harmadik s. serénysége — *serénsége*.
71. v. első s. Mesziről — *Meszirül*; negyedik s. Az hon — *Az hun*.
72. v. harmadik s. ennyi keresztényt — *enny körösztént*; negyedik s. Meg futamtat mezőben? — *Meg futamtat mezőben? Ah, térjete meg*.
74. v. második s. ismeg — *ismég*.
75. v. első s. Pays — *Pais*; második s. payst — *paist*; harmadik s. járható — *iárhata*; negyedik s. chapá — *chapa*.
76. v. első s. acélos — *acélios*.
77. v. első s. mesziről — *meszirül*.
78. v. első s. hegyekből — *hegyekből*.
79. v. második s. hon — *hun*; el vészi — *elueszi*; negyedik s. ő — *ü*.
81. v. második s. tézsesz — *teszesz*.
82. v. első s. chapá — *chapa*.
84. v. negyedik s. ezentől — *ezentül*, lelkét — *lökkét*.
85. v. második s. lá — *la*; meg ölettél — *meg ölette-tel* — harmadik s. lelkét — *lökkét*.
86. v. negyedik s. őket — *üket*.
87. v. negyedik s. ő — *ü*.
89. v. negyedik s. fessük — *fössük*.
90. v. első s. meg győzetteknek — *meg giőzetetteknek*.
91. v. második s. Annyit mér — *Annit mer*.
93. v. második s. nélkül — *nélkül*, harmadik s. mar — *már*.
94. v. negyedik s. viselek — *hordozok*.
95. v. negyedik s. Anélkül — *Anekül*, tárházam — *tárhazom*.
97. v. második s. földről — *földről*.
98. v. harmadik s. miát — *miat*, lelked — *lökköd*.
100. v. negyedik s. mégyen — *megyen*.
101. v. harmadik s. ő — *ü*.
102. v. első s. ő — *ü*; második s. fütt — *futt*; negyedik s. helyére — *helére*.
104. v. második s. ő — *ü*; néki — *neki*; negyedik s. le ver — *le uér*.
105. v. negyedik s. mesziről — *meszirül*.
107. v. első s. löve — *lüve*; negyedik s. terite — *terité*.
108. v. második s. miát — *miat*, álhata — *álhata*; harmadik s. lelkét — *lökkét*.

110. v. negyedik s. keresztény — *köröszteny*.
 111. v. második s. Most — *Mast*.
 112. v. első s. mihent — *mihant*.
 114. v. első s. el hajtá — *el haytá*; harmadik s. térdé-
 hez — *térdéhöz*.
 115. v. negyedik s. mostan — *mastan*.
 116. v. negyedik s. Oceanum — *Oceánum*.

Pars quarta (72. l.)

2. v. második s. ő — *ű*, negyedik s. Annál — *Annyál*.
 3. v. második s. ő — *ű*.
 4. v. első s. mesziről — *meszirül*; negyedik s. lá — *la*.
 6. v. első s. most — *mast*; második s. ő — *ű*.
 7. v. negyedik s. tenéked — *teneked*.
 8. v. második s. ő — *ű*.
 9. v. harmadik s. nélkül — *nélkül*.
 10. v. első s. Historiákbul — *Historiánkbul*; második s. feletköztünk — *feleitkesztünk*; harmadik s. könnyebétyük — *könnyebettyük*.
 11. v. negyedik s. ésmérjem — *esmeriem*.
 12. v. első s. ő — *ű*; második s. vidámitá — *vidámitá*.
 13. v. második s. harag szavu — *harag szouu*.
 15. v. második s. most — *mast*.
 16. v. első és második s. ő — *ű*; harmadik s. Most — *Mast*.
 17. v. második s. szerint — *szerént*; harmadik s. nekik — *nekik*.
 18. v. negyedik s. föl vevék — *felnévék*, keresztény — *köröszteny*.
 19. v. harmadik s. ő — *ű*.
 20. v. második s. körülöttök — *körülettek*.
 22. v. harmadik s. Most — *Mast*.
 25. v. első s. bürös — *börös*; negyedik s. mostis — *mastis*.
 26. v. harmadik s. dondár — *dándár*.
 29. v. negyedik s. ő — *ű*.
 30. v. második s. iszonyuan — *iszaniúan*.
 31. v. harmadik s. meg láta — *meg látá*; negyedik s. ő — *ű* mind a két helyen.
 32. v. második s. keresztény — *köröszteny*.
 33. v. első s. köztetek — *kösztötök*.
 34. v. második s. útát — *utat*.

35. v. negyedik s. Attyátul — *Attyától.*
36. v. negyedik s. s fáradnod, veritékezned — *fáradnod s veritékezned.*
38. v. második s. kupába — *kupában.*
39. v. első s. mihent — *mihant*, melegété — *melegité*; második s. félre téve — *fére tévé.*
40. v. negyedik s. ötét — *ütet.*
41. v. harmadik s. az ő — *az ü.*
43. v. első s. most — *mast*; harmadik s. néked — *neked.*
45. v. harmadik s. nész — *néz.*
46. v. első s. Miért — *Méért.*
47. v. negyedik s. tégyen — *tegyen.*
48. v. első s. ezüstet — *ezüstöt*; második s. néked — *neked.*
49. v. második s. ezüstem — *ezüstöm.*
50. v. második s. ninch — *sinch*; harmadik s. az ő — *az ü.*
52. v. második s. röpile — *repülle.*
53. v. első s. mégyen — *megyen.*
54. v. első s. szerintis — *szeréntis*; második s. várakat *Várokat.*
55. v. második s. feleitközöt — *feleitkezet*; harmadik s. ő — *ü.*
57. v. első s. Harczrol — *Harcrul.*
60. v. harmadik s. Várakbanis — *uárokbannis*, ijedést — *iedést.*
62. v. második s. mihent — *mihant.*
63. v. második s. mostan — *mastan*; harmadik s. Most — *Mast.*
65. v. harmadik s. parancholatombol — *parancholatombul.*
67. v. negyedik s. ő — *ü.*
70. v. negyedik s. üze — *üzé.*
71. v. első és harmadik s. ő — *ü.*
72. v. első s. ijedet — *íedet.*
73. v. első s. néked nekem — *neked nekem.*
74. v. második s. ő — *ü.*
77. v. első s. ijét — *íét*; negyedik s. jöüendóket — *iüüendóket.*
78. v. negyedik s. ijesztnek — *iésztnek.*
79. v. harmadik s. Miert — *Méért*; negyedik s. keresztény — *körösztény.*
80. v. második s. Légyen — *Legyen.*
81. v. második s. éjfél — *éfél.*
82. v. negyedik s. föl futnak — *felfutnak.*
84. v. első s. ki jöve — *ki iüve*; második s. most — *mast.*
85. v. harmadik s. Véli bizonyosnak Zrini rajtunk vagyon — *Véli bizonyosnak Zrini ott lételet.*

87. v. negyedik s. alittyá — *alittä*.
 88. v. első s. vészik — *ueszik*; második s. ötet — *ütet*.
 90. v. második s. járja — *iára*; harmadik s. ő — *ű*.
 92. v. második s. neki — *néki*; negyedik s. ő — *ű*.
 93. v. harmadik s. el éri népestül — *el éri közelrül*.
 95. v. harmadik s. körüllette — *körüllötte*.
 96. v. első s. ő — *ű*; negyedik s. chöndeszedvén — *chendesedvén*.
 97. v. első s. hozza — *huzza*; második s. légyen — *legyen*; harmadik s. Mesziról — *Meszirül*.
 98. v. első s. néked — *neked*.
 99. v. második s. nevet — *nevét*.
 103. v. negyedik s. késöre — *késüre*.

Pars quinta (90. l.)

3. v. első s. ijesztheti — *iésztheti*; negyedik s. szüvel — *szüvel*.
 4. v. második s. rendöt — *rendet*; harmadik s. őket — *üket*.
 7. v. negyedik s. szegletről — *szegletrül*.
 8. v. első s. ilyből — *illybül*.
 9. v. első s. ő — *ű*.
 10. v. második s. ő — *ű*.
 11. v. harmadik s. magunkra — *magunkon*.
 13. v. harmadik s. Véghez — *Véghöz*.
 15. v. második s. számtalan — *szántalan*; negyedik s. ő — *ű*.
 16. v. második s. szüvöket — *szüvöket*; negyedik s. ő — *ű*.
 18. v. első s. Mostis — *Mastis*.
 19. v. második s. el lovék — *ellünek*.
 21. v. negyedik s. őket — *üket*.
 23. v. harmadik s. Most — *Mast*; negyedik s. ő — *ű*.
 24. v. első s. keresztyénség — *körösztyénség*; harmadik s. jutot — *iüt rut*.
 25. v. első s. Mostan — *Mastan*.
 27. v. második s. keresztyén — *körösztyény*.
 28. v. második kénchünket — *kinchünket*.
 30. v. első s. Visegrádát — *Visegrádat*; második s. miát — *miat*; harmadik s. későn — *késsű*.
 32. v. első s. nekünk — *nekünk*; második s. meg-eskütt — *még esküt*.
 33. v. második s. hazud — *hazug*; harmadik s. helyben — *helben*.

35. v. első s. fen áltáig — *fön áltáig*; második s. Esküszem — *Esküszöm*.
38. v. első s. ő közikbe — *ű közikbe*.
39. v. harmadik s. hüvelyébül — *hüueléből*.
40. v. harmadik s. kéméllem — *kiménlem*; negyedik s. köl — *kel*.
41. v. negyedik s. lelkemed — *lölkömet*.
42. v. második s. ő — *ű*.
43. v. első s. nemzetiből — *nemzetibül*; negyedik s. ő — *ű*.
46. v. harmadik s. ötet — *ütet*.
47. v. második s. Be fődözue — *Bé fődözue*.
48. v. negyedik s. Bövölkedik — *Böuelkedik*.
50. v. negyedik s. hogy — *ha*.
56. v. második s. tertént — *történt*.
57. v. első s. szebb — *szöb*.
58. v. harmadik s. az ő — *az ű*.
60. v. második s. hasomlo — *hasomlób*.
61. v. második s. be fődözte — *bé fődözte*.
63. v. harmadik s. ő — *ű*.
67. v. első s. Meg hagyá — *Meg hagyá*; negyedik s. leszén néki — *leszen neki*.
70. v. első s. Fölséges — *Fölséges*; negyedik s. Fölségednek — *Fölségednek*.
71. v. negyedik s. Istennél — *Istennel*.
72. v. negyedik s. Fölségednek — *Fölségednek*.
74. v. harmadik s. Fölségedet — *Fölségedet*.
75. v. negyedik s. Az az mindenható Isten légyen veled — *Az a mindenható legyen Isten ueled*.
77. v. első s. most — *mast*.
79. v. negyedik s. Mástol — *Mástul*.
82. v. negyedik s. ezen ez világon — *ezen az uilágon*.
83. v. első s. probámrol — *probámról*; negyedik s. Zrinitül — *Zrinitul*.
84. v. harmadik s. szerint — *szerént*.
87. v. első s. leszék — *leszek*.
91. v. harmadik s. böuölködöl — *böuelkedel*.
92. v. első s. az ő — *az ű*.
94. v. második s. néked — *neked*; harmadik s. Most — *Mast*.
95. v. negyedik s. üdejére — *ideiére*.

Pars sexta (106. lap.)

1. v. negyedik s. Zrinihez — *Zrinihöz.*
3. v. első s. beszédben — *s beszédben*; második s. szaua — *szona.*
6. v. harmadik s. ijesztésért — *iesztésért*; negyedik s. ő — *ű.*
7. v. harmadik s. ők — *űk.*
9. v. első s. őket — *üket*; harmadik s. tevé — *tévé.*
11. v. első, második és harmadik s. Hon — *Hun.*
13. v. első s. oktul ő meg-indéttatot — *okbul ű meg-indéttatot*; második s. néked — *neked*; harmadik s. ő — *ű*; negyedik s. tülünk — *töliünk.*
15. v. első s. váradat — *Uárodát.*
16. v. harmadik s. ő — *ű*; negyedik s. fényeséti — *féniesíti.*
18. v. első s. Kazul — *Kuzul.*
19. v. második s. ők — *űk*; negyedik s. pedig — *pedig.*
20. v. negyedik s. Mellyet semmiképpen többől meg nem tarthatsz — *Mellyet semmi képpen te meg nem tarthatod.*
21. v. negyedik s. nekem — *nekem.*
22. v. harmadik s. keresztyéneket — *körösztyényeket.*
23. v. második s. ő — *ű.*
24. v. első s. ő — *ű*; második s. jeléért — *ielért*, most — *mastan*; negyedik s. hagyásából — *hagyásából.*
25. v. második s. Váradat — *Várodát.*
26. v. első s. Talán van, ki biztat, téged füst azokkal — *Talán nan oly, ki biztat téged füst szókkal*; harmadik s. leszen — *leszen.*
27. v. harmadik s. Egnihány — *Ennihány.*
28. v. harmadik s. lelki esméret — *lölki esméret.*
29. v. második s. néked — *neked*; második és negyedik s. segítséget — *segétséget.*
30. v. első s. esmérheti — *esmerheti.*
31. v. első s. legyen — *legyen*; második s. hoz ő segítséget — *hoz ű segítséget*; harmadik s. eltetöket — *élteteket*; negyedik s. ők — *űk.*
33. v. második s. hely — *hel.*
34. v. első és harmadik s. néked — *neked.*
35. v. első s. legyen — *legyen*; harmadik s. mostan — *mastan.*
37. v. harmadik s. esméri — *esmeri.*
38. v. második s. fordítá — *fordilta*; negyedik s. Ő — *Ű.*
39. v. negyedik s. az ő — *az ű.*

41. v. harmadik s. ő árt keresztyénnek — ű árt köröszténnek; negyedik s. ártalom — *ártalom*.
42. v. harmadik s. keresztyénét — *körösztényét*; negyedik s. ő néki — *ű neki*.
46. v. negyedik s. keresztyéneket — *körösztényeket*.
51. v. harmadik s. meg ezeket — *ezeket meg*.
55. v. második és negyedik s. hon — *hun*.
57. v. harmadik s. mendegel — *mendegél*.
61. v. második s. keresztyének — *körösztények*.
62. v. második s. keresztyént — *körösztént*; harmadik s. mihent — *mihant*.
63. v. negyedik s. el válék — *el uálék*.
64. v. harmadik s. bujik — *buik*; negyedik s. rettenik — *röttenik*.
65. v. negyedik s. most — *mast*.
69. v. negyedik s. téve — *teue*.
73. v. második s. ő tülök — *ű tülök*.
74. v. harmadik s. nekünk segítséget — *nekünk segítséget*.
75. v. második s. esmeri — *ösmeri*.
76. v. második s. nádasság — *nádság*.
77. v. harmadik s. Üvedzőig — *Üvedzöig*, kéz — *kész*; be gázolni — *bé gázolni*; negyedik s. őket — *üket*.
78. v. harmadik s. mégyek — *megyek* (rím: keressetek).
79. v. első s. hon — *hun*.
80. v. harmadik s. Ő — *Ű*.
82. v. második s. Hartzolis — *Hartulis*.
83. v. harmadik s. Ő — *Ű*; negyedik s. fegyverén — *fegyueren* (rím: szerechen).
85. v. első s. el ijet — *el iét*.
87. v. első s. néked — *neked*; negyedik s. nem látta — *nem látá*.
88. v. második s. szaggatta — *szaggatá*.
96. v. második és harmadik s. Hon — *Hun*.
100. v. negyedik s. későn — *késűn*.
102. v. negyedik s. kívül — *küüül*.
103. v. első s. habok közöt — *habok elöt*; harmadik s. megtölt — *tölt*.
104. v. második s. tégyen — *tegyen*.
105. v. első s. sebesétette — *sebesítette*.
106. v. első s. hüvelyébül — *hüueléböl*; harmadik s. hajta dárdát — *hayta dárdát*; negyedik s. nem tevé — *nem téné*.
109. v. harmadik s. hűségkül — *hűségkül*.
110. v. harmadik s. ő — *ű*.

111. v. harmadik s. ő — ű.
 114. v. második s. És vannak vitézek minnyáian örömben
 — *Kiért nannak minniáian vitézek örömben.*
 A 113-ik versszakasz Deli Vidnek az Almáson át-
 útszásáról az eredeti kéziratban előbb másképen szolt.

Pars septima. (126. l.)

2. v. első s. Eljöve — *Eliüve.*
 4. v. negyedik s. történt — *történt*; leked — *lököd.*
 5. v. harmadik s. tégedet el hadgyalak — *tégedet el hadlak*;
 negyedik s. praedául talallyak — *praedául hadgyalak.*
 7. v. első s. lelke — *lölke*; második s. leszen — *leszen*;
 harmadik s. lelkét — *lökkét*, meg észí — *meg észí.*
 8. v. negyedik s. keresztyénen — *körösztyénen.*
 9. v. második s. mihent — *mihant.*
 10. v. negyedik s. Oszmánt meg gyalázták — *gyalázták*
meg Oszmánt.
 12. v. harmadik s. most — *mast*; néki — *neki.*
 13. v. negyedik s. órakor — *órakort.*
 14. v. második s. föl — *fel*; negyedik s. mint — *mind.*
 15. v. harmadik s. Be burétua vagyon sokaktul mert az
 föld — *Meszirül minden felől belepte az földet.*
 16. v. második s. rettenetességgel — *rötenetességgel*; har-
 madik s. Sok erős — *Sok ezer*; negyedik s. most
 — *mast.*
 17. v. harmadik s. számtalan — *szántalan*; negyedik s.
 ő — *ű.*
 18. v. harmadik s. Allahü — *Alla hü.*
 19. v. első s. el rendölt — *el rendelt*; harmadik s. ki lövék
 — *ki lünek.*
 21. v. negyedik s. tevé — *tévé.*
 22. v. negyedik s. ő — *ű.*
 23. v. harmadik s. röndben — *rendben.*
 25. v. negyedik s. Zrini egészségéért — *Zrini egészségért.*
 26. v. negyedik s. lelkeket — *lökköket.*
 27. v. első s. lövést — *lünést*; negyedik s. ijedésében —
iedésében.
 28. v. első s. lövéssel — *lünéssel*; második s. mostan —
mastan; negyedik s. lelkét — *lökkét.*
 29. v. első s. S chak — *Ű chak*, halna meg — *hal meg*;
 negyedik s. ő — *ű.*

32. v. második és harmadik s. Hon — *Hun*.
33. v. negyedik s. most — *mast*.
34. v. első s. meg nyomattam — *meg nyomottam*; negyedik s. most — *mast*.
35. v. harmadik s. mennyegben szebben — *menyekben szöbben*.
36. v. első s. mostan — *mastan*; negyedik s. most — *mast*.
37. v. harmadik s. ő — *ű*.
38. v. második s. Miért — *Méért*; harmadik s. szintén — *szinten*; negyedik s. legyen — *legyen*, mostan — *mastan*.
42. v. negyedik s. mégyen — *megyen*.
43. v. harmadik s. ő — *ű*.
47. v. negyedik s. Most — *Mast*.
48. v. negyedik s. fordétyák — *fordittyák*.
49. v. harmadik s. chendességbe — *chöndességbe*; negyedik s. nagy gondviselésbe — *s nagy gondviselésbe*.
51. v. harmadik s. rettenetös örmeni — *rettenetes örmény*.
52. v. harmadik s. Strutz tollat — *Struc tollát*.
54. v. második s. szüvünk — *szüünk*.
56. v. negyedik s. Letelepété — *Le telepitté*.
57. v. második s. elől jároba — *elől iáróban*; harmadik s. számtalan — *szántalan*.
59. v. első s. sereget — *seregét*; harmadik s. meg nem ijét — *meg nem iét*; negyedik s. Nézi ellenségét, s mint töll all szél előtt — *Mint töly szél előtt ál, nézi ellenségét*.
60. v. negyedik s. fejihöz — *feiehez*.
62. v. második s. téssen — *teszen*; negyedik s. segítségét — *segétséget*.
64. v. első s. Mihent — *Mihant*.
66. v. negyedik s. fölöl — *felyül*.
67. v. második s. ő — *ű*; negyedik s. pays — *pais*.
69. v. harmadik s. Ő — *Ű*.
70. v. első s. okádig — *ukádig*; negyedik s. lelke — *lölke*, kibujik — *ki buik*.
71. v. első s. meg nem ijét — *meg nem iét*.
73. v. harmadik s. lészen — *leszen*.
74. v. első s. te néked ez lészen — *teneked ez leszen*; második s. vészen — *ueszen*.
76. v. első s. lelke — *lölke*; második s. iszonyuan — *iszanyuan*.
77. v. harmadik s. ő előtte — *ű előtte*.

78. v. első s. keresztyén — *körösztyén*; harmadik s. el veve — *el névé*.
79. v. negyedik s. Aranyas — *Aranyos*.
80. v. második s. harcról — *harcrul*; negyedik s. az futashoz készek — *már futni készülnek*.
82. v. második s. ijettében — *ietében*; harmadik s. Ő — Ű.
83. v. negyedik s. kimégyen — *ki megyen*.
84. v. második s. mihent — *mihant*.
85. v. harmadik s. Most — *Mast*.
87. v. első s. Ismer — *Ismét*.
90. v. első s. lészen — *leszen*; második s. téssen — *teszen*; harmadik s. vészen — *ueszen*.
91. v. második s. miért — *méért*; negyedik s. miát — *miat*.
92. v. második s. ez miát — *ez miat*.
93. v. negyedik s. téssen — *teszen*.
97. v. első s. meg ijet — *meg iét*; negyedik s. keresztyén — *körösztyén*.
98. v. második s. az ő — *az ű*.
100. v. harmadik s. mostis — *mastis*.
103. v. első s. nekem — *nekem*; második s. meg esküszem — *meg esküszöm*, hütire — *hitire*; negyedik s. mihent néked — *mihant néked*.
104. v. első s. miát most — *miat mast*.
106. v. harmadik s. fal köze — *fal közé*.
107. v. második s. tenéked — *teneked*.
108. v. második s. egymástól — *egy mástul*; negyedik s. árthatanak — *árthatának*.

Pars octava. (144. lap.)

1. v. első s. szárnyas — *szárnyos*; harmadik s. szebb — *szöb*.
2. v. harmadik s. Ő maga — *Ű maga*.
3. v. negyedik s. Körülötte — *Kerüllette*.
4. v. második, harmadik és negyedik s. ő — *ű* mindenütt.
5. v. első s. És mikor — *Ű mikor*; második s. kételkedő — *kételkedő*.
6. v. negyedik s. ismég föl — *ismeg fel*.
8. v. első s. látom — *látok*; második s. gyűlölöm — *gyűlölek*.
10. v. első s. őket — *üket*.
11. v. negyedik s. reménlhessen — *remélhessen*.

12. v. harmadik s. lelke lőn — *lölke lén.*
14. v. második s. Ó — *Ű*; negyedik s. Hon — *Hun.*
15. v. első s. rettegőt — *retteget*; második s. miát — *miat*; harmadik s. Széles Aegyptomban — *Széles Egyptumi.*
19. v. negyedik s. De lá — *De, la.*
21. v. harmadik s. dévánt — *diúánt.*
22. v. negyedik s. dévánra — *diuánra.*
24. v. negyedik s. ő — *ű.*
25. v. második s. ó — *ű.*
26. v. első s. emlékeztesselek — *emlekesztesselek.*
27. v. második s. légyen — *legyen.*
29. v. harmadik s. Ő ül oda — *Ű ül uala*; negyedik s. fordéta — *fordítá.*
30. v. első s. hon — *hol.*
32. v. második s. Nékünk — *Nekiünk.*
33. v. harmadik s. az ő — *az ű.*
37. v. második s. mostan — *mastan.*
38. v. harmadik s. Őtet — *Űtet*; negyedik s. éledelt — *eledelt.*
39. v. második s. telepété — *telepité.*
41. v. második s. ő — *ű.*
43. v. második s. nekünk — *nekiünk*; negyedik s. nélkül — *nélkül.*
44. v. második s. Száraszuk ki — *Szároszuk ki*; negyedik s. vesztég — *uesztég.*
46. v. harmadik s. most — *mast.*
47. v. negyedik s. vesztég ülve vegyék meg várat — *vesztég ülve uegyük meg Várot.*
48. v. második s. vegyük kapákat — *uegyünk kapákat*; negyedik s. várat — *Várokat.*
50. v. első s. ő maga — *ű maga*; harmadik s. fegyverben — *fegyuerbe.*
52. v. első s. légyen — *legyen*; második s. szabadította — *szabadította.*
53. v. negyedik s. őis — *űis.*
55. v. első s. hon — *hun*, Várában — *Várába*; második s. ő nyomában — *ű nyomába*; harmadik s. Be megyek — *Bé megyek*, kapujában — *kapuiába*; negyedik s. abban — *abba.*
56. v. első s. meg keserődöt — *meg keseredet*; második s. Ismég — *Ismeg.*
57. v. második s. őis — *föl álla* — *űis* — *felállá.*
60. v. első s. észí — *eszi*; második s. ő jó — *ű jó.*

61. v. harmadik s. Most — *Mast*; negyedik s. bővelkedik — *bővelkedik*.
62. v. negyedik s. köl — *kel*.
64. v. első s. köztetek — *kösztötök*.
65. v. negyedik s. egyenetlenség — *egyenetlenség*.
66. v. első s. miát — *miat*; harmadik s. Keresztyéneknek — *Körösztyeneknek*; negyedik s. miát — *miat*.
67. v. harmadik s. néki — *neki*.
68. v. első s. mostan — *mastan*; negyedik s. esmeritek — *esmeritek*.
69. v. második s. zöndítötte — *zöndítette*.
70. v. első s. ő — *ű*; harmadik s. ötöt — *ütet*.
71. v. harmadik s. Karamain — — — *Karamain* — — *adot háborus eszt*.
72. v. első s. most — *mast*; második s. Nekünk — *Nékiünk*, az ő — *az ű*.
73. v. harmadik s. eszébe — *eszében*.
74. v. második s. ő magában — *ű magában*.
75. v. első s. házat — *házot*; harmadik s. Miért — *Méért*; negyedik s. oltalmat — *oltalmot*.
76. v. második s. ő neki — *ű neki*.
78. v. második s. ebben sántzba — *ebbe sánzba*; negyedik s. ő reá — *ű reá*.
79. v. második s. azzal — *auzal*.
80. v. második s. minnyájan — *minniáion*.
81. v. második s. néki — *neki*.
82. v. második s. nyugalmat — *nyugodalmot*.
83. v. első s. eszedben — *eszödbe*.
84. v. második s. minnyájan — *minniáion*.
85. v. második s. hijuk — *hyuk*; harmadik s. tenéked kezében — *te neked kezédbe*.
86. v. második s. nekünk — *nekiünk*; harmadik s. az ő — *az ű*; negyedik s. hadadban — *hadodban*.
87. v. második s. vészem — *ueszem*; harmadik s. elvészem — *el ueszem*; negyedik s. lábad alá tészem — *lábod alá teszem*.
88. v. harmadik s. bujik — *buik*.
89. v. második s. az ő — *az ű*.
93. v. harmadik s. néki — *neki*.
95. v. harmadik s. néki — *neki*.
97. v. második s. Most — *Mast*.
98. v. harmadik s. minnyáian — *minniáion*; most — *mast*.
99. v. harmadik s. Ennek az dolognak — *En ennek dolognak*.

Pars nona. (161. lap.)

1. v. első s. Hova ragattattam — *Hová ragattatom.*
 2. v. harmadik s. Hangas — *Hangos*, hija — *hya.*
 3. v. harmadik s. házamban — *házamhoz*, üszöget — *üszököt.*
 5. v. harmadik s. lövetik — *lűvetik.*
 7. v. harmadik s. éles szájára — *erős szájára.*
 11. v. negyedik s. restellem — *röstellem.*
 12. v. második s. nyelvökön — *nyelveken*; negyedik s. mégyek ő általok — *megyek ű általok.*
 13. v. harmadik s. te néked — *tenedek.*
 14. v. második s. vállallya — *uállolia.*
 17. v. harmadik s. fel kél — *föl kél.*
 19. v. második s. föl gyujtá — *fel gyuytá*; negyedik s. tehát — *tahát.*
 23. v. harmadik s. te rolad — *te rulad.*
 24. v. első s. énnékem — *énnekem.*
 25. v. második s. Légyen — *Legyen*; negyedik s. méltan hoszabich életedet — *méltó, hoszabich étedet.*
 26. v. első s. hajol — *haiul*; negyedik s. az ő — *az ű.*
 28. v. első s. elejben — *eleiben.*
 32. v. második s. őket — *üket*; harmadik s. verez — *uered.*
 34. v. második s. nektek — *néktek*; negyedik s. ellensegimtül — *elenségemtül.*
 35. v. második s. Türkises — *Türkéses.*
 36. v. harmadik s. hon — *hun*; negyedik s. aranyat — *araniot.*
 37. v. harmadik s. máshova — *máshuua.*
 38. v. első s. nekünk — *nekünk.*
 39. v. második s. őket — *üket.*
 41. v. első s. vörös — *uörös*; harmadik s. Ő — *Ű.*
 42. v. negyedik s. felé — *fele.*
 43. v. negyedik s. kuasz — *kuasz.*
 44. v. második s. Hiják — *Hyák*, szüvökben — *szüvekben.*
 45. v. negyedik s. Hon — *Hun*, vehetné — *uehetne.*
 46. v. harmadik s. Mindenökre — *Mindenekre*, ők — *ük.*
 47. v. negyedik s. Törökék — *Törökök.*
 48. v. negyedik s. keresztény — *köröszteny.*
 49. v. második s. Ő — *Ű*, okádgya — *ukádgya.*
 50. v. második s. bővön — *böuen*; harmadik és negyedik s. miát — *miat.*
 51. v. második s. vészik — *ueszik*; harmadik s. miát — *miat*; negyedik s. várthat — *uálthat.*

52. v. első s. hon — *hun*; harmadik s. ők — *ük*; negyedik s. Jönnek — *Jünnek*, hol — *hun*.
53. v. első s. tenéked — *teneked*.
54. v. első s. ő ágyához — *ü ágyához*.
55. v. első s. az ő — *az ü*.
56. v. első s. aranyas — *aranyos*.
58. v. második s. az hol — *az hun*.
59. v. harmadik s. ő — *ü*.
61. v. első s. bement — *bé ment*.
62. v. második s. az ő — *az ü*; negyedik s. neki — *neki*.
63. v. harmadik s. hon — *hun*.
64. v. második s. esmérjen — *esmeryen*; negyedik s. legyen — *legyen*.
65. v. negyedik s. vesz el — *úész el*.
66. v. első s. aranyas — *aranyos*; negyedik s. füléhez — *füléhez*.
67. v. harmadik s. Ő — *Ü*.
68. v. második s. miát — *miat*; negyedik s. Ő szeme — *Ü szeme*.
72. v. harmadik s. ő — *ü*; negyedik s. lelke — *lölke*.
75. v. második s. szemén — *szemen*; harmadik s. vészen — *ueszen*; negyedik s. téssen — *teszen*.
76. v. harmadik s. miát — *miat*; negyedik s. lelkét Istenhez — *lölket Istenhez*.
78. v. második s. keresztény — *köröszvény*; negyedik s. mostan — *mastan*.
81. v. harmadik s. Miért — *Méért*.
82. v. harmadik s. nekünk — *nekiünk*.
83. v. első s. hon — *hun*.
84. v. negyedik s. ígér — *igir*.
85. v. első s. enyhichem — *enihéchem*.
86. v. harmadik s. sebben — *sebbe*, bü — *böv*; negyedik s. legyen — *legien*.
87. v. első s. ő — *ü*; harmadik s. ötöt — *ütet*.
88. v. negyedik s. ő — *ü*.
89. v. első s. ő hozzá — *ü hozzá*.
90. v. negyedik s. leszen — *leszen*.
91. v. első s. Ő — *Ü*; első és negyedik s. nekem — *nekem*.
92. v. harmadik s. keresztény — *köröszvéni*.
93. v. harmadik s. Mátyromságot — *Martirumságot*.
94. v. harmadik s. tenéked kérök — *teneked kérek*; negyedik s. legyen — *legien*.
96. v. első s. szavát — *szouát*.
97. v. második s. ők — *ük*.

98. v. első s. Mashul — *Máshol*.
 100. v. második s. Óket — *üket*; negyedik s. tevék — *ténék*.
 101. v. harmadik s. hiják — *hyák*.

Pars decima. (178. lap.)

3. v. második s. kívül — *küvül*.
 4. v. harmadik s. most — *mast*; negyedik s. bú — *böv*.
 5. v. második s. ő néki — *ű neki*; negyedik s. küszködni — *kűszkedni*.
 7. v. második s. miát — *miat*; negyedik s. ember — *embert*.
 8. v. negyedik s. ő — *ű*; keresztyénét — *körösztyényét*.
 10. v. második s. népet inditá — *népet indita*; harmadik s. néki — *neki*.
 13. v. második s. aranyas — *aranyos*; negyedik s. szavát — *szouát*.
 15. v. harmadik s. másikat — *másikát*.
 16. v. első s. számtalan — *szántalan*.
 17. v. negyedik s. ők — *űk*.
 18. v. harmadik s. kuracely — *kuracély*.
 20. v. első s. ő — *ű*, háromszor egymás után; harmadik s. hon — *hun*.
 21. v. első és második s. mérgös — *mérges*.
 22. v. második s. szavát — *szouát*.
 23. v. első s. bőven — *bűven*; második s. ő — *ű*.
 24. v. negyedik s. ő — *ű*.
 26. v. második s. ő néki — *ű neki*.
 27. v. harmadik s. néki — *neki*.
 28. v. második s. elejben — *eleibe*; harmadik s. Lelke — *Lölke*.
 29. v. második s. miát — *miat*.
 30. v. negyedik s. keresztyén — *körösztyény*.
 31. v. harmadik s. hangos — *hangas*.
 32. v. harmadik s. szegénnek — *szeginnek*, ő — *ű*.
 34. v. első s. Ő — *Ű*; negyedik s. Fel vészi — *Fel veszi*.
 35. v. második s. érkezék — *érkezik*.
 38. v. első s. ijed — *íéd*; harmadik s. be — *bé föduén*.
 39. v. negyedik s. keztek — *kezdnék*.
 40. v. negyedik s. ötöt — *ütet*.
 41. v. első s. esik — *tecik*; negyedik s. gyökeréig — *gyűkeréig*.
 42. v. második s. Egy másnak fejére kárt — *Egy másnak kárt feiére*.

43. v. negyedik s. beveré — *bé neré.*
45. v. második s. tölgyfát — *töly fát.*
46. v. első s. felkél — *fölkél*; harmadik s. ötlet — *ütet.*
48. v. első s. segítséged — *segétséged*; negyedik s. Törököt — *Töröket.*
49. v. harmadik s. Számtalan — *Szántalan.*
50. v. második s. ő — *ű*, kétszer egymás után; harmadik s. tölgyfához — *töly fához.*
51. v. harmadik s. ő — *ű*, elejben — *eleibe.*
52. v. második s. elejben — *eleiben.*
54. v. első s. aranyos — *aranyos.*
55. v. harmadik és negyedik s. ő — *ű*, négyszer egymás után.
56. v. első s. Ő — *Ű*; második s. Enekével — *Űnekéuel.*
57. v. harmadik s. kegyetlenb — *kegyetlemb.*
58. v. első s. kilövi — *ki lövi*; harmadik s. Ő — *Ű.*
59. v. második s. Ő — *Ű.*
60. v. harmadik s. Fel nyittya — *Föl nittyta*; énekével — *űnekéuel.*
62. v. második s. érötte — *érette.*
64. v. második s. ő — *ű*; harmadik s. gyökeret — *gyökeret.*
65. v. első s. számtalan — *szántalan*; második s. miat ő — *miat ű*; harmadik s. az ő — *az ű.*
66. v. második s. mostan — *mastan.*
67. v. negyedik s. kívül — *künül*, mint — *mind.*
68. v. második s. Egességben — *Egességbe*; negyedik s. befoglalva — *bé foglalua.*
69. v. negyedik s. legyen — *legyen.*
70. v. első s. hon — *hun.*
72. v. első s. De ott öri szegént — *De ot éri szegint*; harmadik s. erőködik — *föl erőködik.*
73. v. harmadik s. néki — *neki*; negyedik s. nyittya — *nittyta.*
75. v. első s. nyiták — *nyták*; második s. bejüjön — *bé iüjön.*
76. v. negyedik s. Beteszi — *Bé teszi.*
77. v. harmadik s. néki — *neki.*
78. v. első s. hazádbéli — *hazádbéli*: negyedik s. mostan legyen — *mastan legyen.*
80. v. negyedik s. Felnyittya — *Fel nittyta*, lelkét — *lökét.*
81. v. második s. ő megvallotta — *ű meg uallotta.*
82. v. harmadik s. ő — *ű.*
83. v. második s. ő jár merevén — *ű iár mereven*; negyedik s. Keresztény Katonát — *Köröszvény katanát*, elejben — *eleiben.*

84. v. második s. Ő nékijs — Ū nekiis.
 85. v. második s. bereket — bé reket; harmadik s. tézen — teszen.
 86. v. első s. eszben — észben; negyedik s. mégyen — megyen.
 88. v. második s. keresztyénnek — körösztyénnek; harmadik s. esz — ész.
 89. v. negyedik s. fel — föl, általusza — általúsza.
 90. v. negyedik s. lövéssel — lüvéssel.
 92. v. negyedik s. felmenésére — föl menésére.
 96. v. második s. keresztény seregét — körösztyény sergét.
 97. v. első s. ő előtte — ű előtte; harmadik s. lelkét — lölkét.
 98. v. harmadik s. s még — s meg.
 99. v. első s. utat — utot.
 100. v. harmadik s. Ő — Ū.
 103. v. harmadik s. rettenetös — rettenetes.
 104. v. első és második s. ő — ű.
 105. v. második s. kölykeihez — kölykeihöz.
 106. v. első s. Ők — Ūk, kölkök — kölkek; második s. néki hizelkődnek — neki hizelkednek.

Pars undecima. (196. lap.)

1. v. első s. Meg ályos — még ályos; harmadik s. nekem — nekem.
 4. v. első s. most énnékem — mast énnékem.
 5. v. második s. artzul — orcul.
 6. v. első s. Most — Mast, mezejek — mezeik; második s. most — mast.
 7. v. negyedik s. üszöget — üszököt.
 8. v. második s. ő — ű; harmadik s. elejben — eleiben.
 9. v. negyedik s. Szigeted — Szigetet.
 10. v. első s. mondtal — montál; második s. vágtal — uágtál.
 13. v. harmadik s. ő vélek — ű uélek; negyedik s. bé lépék — bé lépék.
 14. v. első s. mégyen — megyen; második s. légyen — legyen; harmadik s. légyen — legyen; negyedik s. ő — ű, végyen — uegyen.
 15. v. első s. elejben — eleiben; negyedik s. ő — ű.
 17. v. harmadik s. most — mast.

18. v. harmadik s. jövendőt — *iüendöt*; negyedik s. most — *mast*.
20. v. első s. most — *mast*; második és negyedik s. ő — *ü*.
21. v. harmadik s. néhut — *nihut*.
22. v. harmadik s. Szebb — *Szöb*, mindenfele — *minden felé*; negyedik s. énnékem — *énnekem*.
24. v. harmadik s. neki — *néki*.
26. v. negyedik s. ő — *ü*, kétszer egymás után.
27. v. első s. ő maga — *ü maga*.
28. v. negyedik s. veszi — *ueszi*.
29. v. második s. tarta — *tartá*; harmadik s. s szüvét — *és szüvét*.
30. v. második s. esmérjük — *esmeriük*; negyedik s. kardod ellen — *kardod előtt*.
31. v. első s. minékünk — *minekünk*.
32. v. első s. most — *mast*.
33. v. első s. légyen — *legyen*.
35. v. harmadik s. városban — *úárosban*.
37. v. harmadik s. Ő — *Ü*.
38. v. második s. Mihent — *Mihant*.
39. v. első s. ő — *ü*; második s. néha-néha — *niha-niha*, harmadik s. Mostan — *Mastan*.
41. v. második s. néki — *neki*; feletkezés — *feletkezés*: negyedik s. Ő — *Ü*.
43. v. harmadik s. Beereszték — *Bé ereszték*; negyedik s. hon — *hun*.
44. v. második s. Ő — *Ü*; harmadik s. ő neki — *ü neki*.
45. v. negyedik s. Ő — *Ü*.
51. v. első s. követséget — *könetségét*; második s. befolynak — *bé folynak*; harmadik s. ő — *ü*.
52. v. első s. ő — *ü*.
53. v. második s. de lá — *de, la*.
54. v. első s. ötet — *ütet*; harmadik s. tégyen — *tegyen*.
56. v. első s. meg nyittata — *meg nitatá*; harmadik s. uíettya — *újitia*.
57. v. első s. megyen — *megyen*; harmadik s. Strutz tollát — *Struc tollát*.
59. v. második s. keresztény — *körösztény*; harmadik s. ő — *ü*.
60. v. negyedik s. Miért ily későn — *Méért illy késü*.
61. v. első s. későn — *késün*; második s. Most és mostan — *Mast és mastan*, érettem — *éröttem*.
62. v. negyedik s. lelked — *lököd*.
63. v. negyedik s. mi ketten — *mind ketten*.

66. v. negyedik s. ő — ű.
 67. v. első s. öszvemennek — *öszve iünnnek.*
 70. v. második s. megis töré — *meg töréis.*
 71. v. harmadik s. Keresztények — *Köröszvények.*
 73. v. első s. hágy — *hagy.*
 74. v. első s. néked — *neked*; harmadik s. ő — ű; negyedik s. mostis — *mastis.*
 75. v. második s. lankad — *lankat*; negyedik s. fel szóval — *föl szóval.*
 76. v. második s. tészünk — *teszünk*, lelket — *lölket.*
 79. v. negyedik s. miát — *miatt.*
 80. v. harmadik s. ő — ű; meg ijett — *meg iét*; negyedik s. Nem ijett ő — *Nem iét ű.*
 81. v. első s. Ő — Ű.
 82. v. második s. ő — ű; negyedik s. meg vetéd — *meg ueted.*
 83. v. harmadik s. most — *mast.*
 84. v. negyedik s. Ő néki — *Ű neki.*
 85. v. első s. evét — *euet.*
 86. v. második s. lelkét — *lölkét.*
 87. v. első s. miát — *miatt.*
 88. v. negyedik s. segítséget — *segétséget.*
 91. v. első s. Gyumliáról — *Gyumliáru*, levészi — *le ueszi*; második s. tészi — *teszi*; harmadik s. Ő — Ű.
 92. v. negyedik s. néki most — *neki mast.*
 93. v. első s. Hon — *Hun*, kétszer egymásután; harmadik s. seregbe — *seregben.*
 94. v. második s. keserűségben — *keserűségbe*; negyedik s. ő — ű.
 95. v. második s. Zrini mely rettenetes harcztot inditot — *Zrini melly rettenetes inditot harcztot.*
 97. v. harmadik s. ő elejben — *ű eleibe.*
 99. v. második s. ő elejbe — *ű eleibe*; harmadik s. Ő lelke — *Ű lölke.*
 100. v. első s. Ő — Ű.

Pars duodecima. (213. lap.)

1. v. első s. másod — *másad.*
 2. v. harmadik s. Elejben — *Eleiben.*
 3. v. első s. hatalmam — *hatalmom*; harmadik s. ijam — *iom.*
 5. v. második s. te néked — *te neked.*

7. v. harmadik s. ő — ű.
9. v. második s. szüvében — *szüvébe*; harmadik s. ő — ű; Nyil — *Nyl*.
10. v. harmadik s. szájadban — *száiodban*.
11. v. harmadik s. ő — ű.
12. v. második és negyedik s. ő — ű; harmadik s. ágak — *ágok*.
13. v. második s. Miért — *Méért*; negyedik s. Miért — *Méért*; lelked — *lölköd*.
16. v. első s. éneke — *űneke*.
19. v. második s. lelketül — *lölkömtül*.
20. v. második s. Gondola — *Gondoluán*.
21. v. második s. hon — *hun*; negyedik s. elmeréti — *elmeríti*.
22. v. harmadik s. Ő is — *Űis*.
25. v. negyedik s. ő — ű.
26. v. első s. most — *mast*.
30. v. harmadik és negyedik s. ő — ű.
31. v. első s. hatalmad — *hatalmod*; negyedik s. néked — *neked*.
32. v. első s. ez földön — *az földön*.
33. v. második s. vészik — *ueszik*.
34. v. második s. barlangon — *barlangban*; negyedik s. vészi — *ueszi*.
35. v. első s. miért — *méért*.
38. v. harmadik s. lakoul — *lakóuul*.
40. v. első s. vakmerőségem — *nak merességem*.
41. v. harmadik s. hatalmad — *hatalmod*; negyedik s. megyek — *megyek*.
43. v. harmadik s. ő — ű; negyedik s. ő miatta — *ű miatta*.
45. v. negyedik s. válaszul — *uálasztul*.
46. v. második s. lelketem — *lölkömet*.
47. v. második s. mégyen — *megyén*; negyedik s. Az hon — *Az hun*.
48. v. második s. jüvendője — *üövendője*.
49. v. negyedik s. örömötök — *örömetek*.
50. v. negyedik s. szüvök — *szűnek*.
56. v. második s. bekötnünk — *békötününk*.
57. v. első s. az ő — *az ű*; harmadik s. be megy — *bémegy*;
58. v. második s. be-tölteny — *bé tölteni*; harmadik s. miért — *méért*.
59. v. harmadik s. ő — ű; negyedik s. keresztyén — *körösztyén*.

63. v. harmadik s. fáradgyunk — *fárogynk*.
65. v. második s. keserődik — *keseredik*.
66. v. harmadik s. mutat jó kedvet — *mutat is kedvet*.
67. v. második s. most — *mast*; negyedik s. talán — *talám*.
70. v. harmadik s. okosságba — *okosságban*; negyedik s. ki tevé ily szokba — *ki tévé ily szokban*.
71. v. harmadik s. az ő — *az ű*.
72. v. második és harmadik s. Hon — *Hun*.
75. v. első s. tenéked — *te neked*; második s. akart — *akar*.
77. v. harmadik s. ő — *ű*.
78. v. második s. segítség nélkül — *segétség nélküil*.
81. v. harmadik s. éneke — *űneke*; negyedik s. mostan — *mastan*.
82. v. negyedik s. ezzel — *euel*.
86. v. első s. Most — *Mast*; harmadik s. mostis — *mastis*; negyedik s. Ő — *Ű*.
88. v. második s. erejdet — *ereidet*, szemlélyem — *személyem*.
89. v. harmadik s. Ő — *Ű*.
90. v. első s. gyöngyöm — *gyöngyem*; második s. lélkem — *lölkem*.
93. v. negyedik s. választotta — *uáloztotta*.
94. v. negyedik s. éltemben — *életembe*.
95. v. első s. most — *mast*; második s. esmeg — *ismeg*; negyedik s. ő — *ű*.
96. v. harmadik s. ő — *ű*.
99. v. negyedik s. hon — *hun*.
100. v. második s. Istenségedhez — *Istenségedhöz*; harmadik s. miért — *méért*; negyedik s. most — *mast*.
101. v. harmadik s. lelkemben — *lölkömben*.
102. v. második s. most — *mast*.
104. v. második s. elejben — *eleiben*.
105. v. második s. Számtalan — *Szántalan*.
106. v. második s. Le vészi — *Leneszi*; negyedik s. legyen — *legyen*.
109. v. második s. száiban — *száiban*.
111. v. első s. erdőkön — *erdőkön*; második s. kesön — *késün*; negyedik s. keresztyénen — *körösztyényen*.

Pars decima tertia. (232. lap.)

1. v. első s. ő — *ű*.
3. v. negyedik s. Őtet — *Űtet*.
4. v. negyedik s. ötet — *űtet*.
6. v. harmadik s. Szebb — *Szöb*, az ő — *az ű*.
7. v. harmadik s. hiják — *hiák*; negyedik s. most — *mast*.
8. v. negyedik s. miát — *miat*.
9. v. első s. ő — *ű*.
10. v. első s. föl-vészi — *föl uezsi*; harmadik s. fel-ugrik — *föl ugrik*, vészi — *uezsi*.
11. v. első s. ki-mégyen — *kimegyen*.
12. v. első s. részére — *részire*.
13. v. negyedik s. hirtelen — *hirtelent*.
14. v. első s. siettében — *siettébe*; harmadik s. életemben — *életembe*; negyedik s. békeségben — *békeségbe*.
16. v. első s. említe — *emlité*; második s. Gondolt — *Gondold*.
17. v. első s. nyeregébül — *nyergébül*; harmadik s. evét — *euet*.
18. v. első s. támad — *támod*; harmadik s. szegény — *szeginy*.
19. v. első és második s. legyen — *legyen*.
20. v. negyedik s. lagyitá — *lagyta*.
21. v. harmadik és negyedik s. ő — *ű*.
22. v. harmadik s. ő — *ű*.
26. v. harmadik s. lelkének nyit — *lölkének nyt*.
27. v. első s. ő szép — *ű szép*; harmadik s. kezén — *kézen*; negyedik s. vészi, siet — *uezsi, siét*.
28. v. harmadik s. Ő — *Ű*.
30. v. első s. be-fogadá — *bé fogadá*; második s. ő — *ű*; negyedik s. elejben — *cleiben*.
33. v. harmadik és negyedik s. ő — *ű*.
34. v. második s. őis — *űis*.
36. v. negyedik s. be-gyüiche — *bé gyüiche*.
37. v. negyedik s. előttök — *előttek*.
40. v. második s. ő — *ű*.
41. v. negyedik s. mostan — *mastan*.
42. v. negyedik s. most — *mast*.
43. v. első és harmadik s. Miért — *Méért*.
44. v. első s. Ő — *Ű*; második s. Artzul — *Orcul*; negyedik s. szeligyültek — *szeléggyültek*.
49. v. második s. Az ő szava — *Az ű szona*; harmadik s. ő — *ű*.

52. v. harmadik s. Hon — *Hun*.
 53. v. első s. esmértek — *esmertek*.
 54. v. negyedik s. förtöztetem — *förtesztetem*.
 55. v. első s. lelked — *lölköd*; harmadik s. most — *mast*.
 innét — *inned*.
 58. v. harmadik s. mindnyájan — *minniáion*.
 59. v. első s. emléti — *emliti*.
 60. v. első s. hon — *hun*; második s. szörzöttem — *szereztem*; harmadik s. miát — *miat*.
 61. v. negyedik s. elő — *elől*.
 63. v. első s. ő néki — *ű neki*; második s. miért — *méért*.
 64. v. harmadik s. Palotában — *Palatában*.
 65. v. harmadik s. miért — *méért*.
 68. v. negyedik s. itél — *itil*.
 70. v. első s. föl-fujt — *fel fuit*.
 72. v. második s. Ahon — *Ahun*; negyedik s. Miért — *Méért*.
 73. v. első s. kimégyen — *ki megyen*; harmadik s. ő szüvében — *ű szüvében*, tégyen — *tegyen*.
 74. v. második s. miát — *miatt*; harmadik s. ő magához — *ű magához*.
 76. v. harmadik s. el-helyheztesünk — *el helheztesünk*; negyedik s. segítséget — *segýchéget*.
 84. v. első s. néki — *neki*.
 85. v. negyedik s. miát — *miat*.
 88. v. második s. eszekben — *eszekbe*; negyedik s. bevivék — *bé vivék*.
 89. v. első s. be-hivatának — *bé hiuatának*; második s. keresztény — *köröszvény*.
 90. v. negyedik s. miát — *miat*.
 91. v. második s. Hatodát — *Hatadát*.
 92. v. harmadik s. keresztény — *köröszvény*.
 93. v. második és negyedik s. miát — *miat és miatt*; második s. sohul — *sohun*.
 94. v. negyedik s. mégyen — *megyen*.
 96. v. negyedik s. Fölséged — *Fölséged*.
 98. v. első s. hol — *hun*.

Pars decima quarta. (249. lap.)

12. v. második s. Köszönténem — *Köszöntenem*.
 14. v. első s. lelkekkel — *lölkökkel*.
 15. v. első s. be lépék — *bé lépék*.
 18. v. negyedik s. az ő — *az ű*.

19. v. negyedik s. Ő — Ű.
20. v. harmadik s. Keresztény — *köröszmény*.
21. v. második s. medencében — *medencébe*.
23. v. első s. vészen — *ueszen*; második s. téssen — *teszen*; harmadik s. fővényen — *fővényen*.
24. v. második s. Keresztény — *Köröszmény*.
25. v. harmadik s. Pokolbéli lelkeket — *pokolbéli lölköket*.
26. v. első s. lelkek — *lölkök*.
28. v. harmadik s. Most — *Mast*.
31. v. negyedik s. kinzók lelkek — *kinzot lölkök*.
34. v. második s. lelkeket — *lölköket*.
35. v. első s. Alig — *Alég*; második s. fogák — *fogyák*; harmadik s. meg-rázá — *meg rázza*; negyedik s. be sötétíteté — *bé sölétíteté*.
36. v. első és második s. be — *bé*.
40. v. második s. világ rötrentő — *világrettentő*.
42. v. harmadik és negyedik s. ő — *ű*.
44. v. második s. föl támat — *föl támot*; negyedik s. keresztnek — *körösztnék*.
46. v. első s. el-szenvedet — *el szennedhet*; harmadik s. Miért — *Méért*.
47. v. harmadik s. kereszt jelre — *körösznt ielre*.
48. v. harmadik és negyedik s. ő — *ű*; negyedik s. körösztiben — *körösztében*.
53. v. első s. sötétítők — *sötétítetek*.
55. v. negyedik s. Miért — *Méért*.
59. v. második s. hij — *hy*.
60. v. harmadik s. énnékem most — *énnekem mast*.
61. v. negyedik s. hatalmamban — *hatalmomban*.
63. v. első s. ő — *ű*; második s. Miért — *Méért*, Keresztény — *körösztnéni*.
65. v. harmadik s. miként — *nikint*.
66. v. első s. lesznek — *leszek*; negyedik s. mint chak — *mind chak*.
67. v. harmadik s. veve ő — *uéné ű*; negyedik s. Keresztényekkel — *körösztnényekkel*.
68. v. második és harmadik s. Hon — *Hun*.
69. v. negyedik s. okádnak — *ukádnak*.
70. v. negyedik s. Ők — *Űk*.
72. v. második s. lünne nyilat — *lönne nylát*.
73. v. első s. Keresztény — *körösztnény*.
76. v. negyedik s. lelkünknek — *lölkünknék*.
77. v. harmadik és negyedik s. ő — *ű*.
78. v. első és második s. ő — *ű*.

81. v. harmadik s. Keresztény — *köröszmény*.
 82. v. első s. Keresztyénekre — *köröszményekre*.
 83. v. harmadik és negyedik s. ő — *ű*.
 84. v. harmadik s. kinél — *künél*, ő — *ű*; negyedik s. ő — *ű*.
 85. v. első s. Ő — *Ű*.
 86. v. negyedik s. Hon — *Hun*, miért — *méért*, röjtetted — *röjtötöd*.
 87. v. második s. hon — *hun*.
 88. v. második és negyedik s. hon — *hun*.
 92. v. első s. hütít — *hitet*; negyedik s. segítséget — *segéchéget*.
 93. v. első s. most — *mast*.
 95. v. második s. érötte — *érette*.
 97. v. első s. Egy kis — *Egykis* (= egyik is), az nékem — *nékem*; negyedik s. néki — *neki*.
 98. v. második s. Keresztyénséget — *köröszményiséget*.
 100. v. első s. most — *mást*; negyedik s. keményéti — *keményíti*.
 102. v. negyedik s. most égbül — *mast égböl*.
 103. v. Mind a négy sorban a rímül szolgáló szótagban — *be*.
 104. v. első s. most légyen — *mast legyen*.
 106. v. első s. most — *mast*.
 107. v. első s. emeli fel — *emeli föl*.
 109. v. első s. okádik — *ukádik*.
 110. v. negyedik s. ő — *ű*.
 113. v. első s. eséshez — *eséshöz*; második s. feszéti — *feszíti*; harmadik s. lelkét — *lökkét*, veté — *ereszti*.
 114. v. második s. életét — *életet*; harmadik s. ő — *ű*; negyedik s. szija — *szya*.

Pars decima quinta. (270. lap.)

2. v. első s. ő — *ű*; második s. Most — *Mast*.
 4. v. harmadik s. most — *mast*.
 5. v. negyedik s. le-pechétölni — *le pechételni*.
 6. v. negyedik s. szépéti — *szépíti*.
 7. v. harmadik s. az Török — *a Török*; negyedik s. Keresztyénnel — *köröszményyel*.
 8. v. első s. miát — *miat*; második s. Mihent — *Mihánt*; negyedik s. mostis — *mastis*.
 9. v. harmadik s. az ő — *az ű*; negyedik s. küvek — *kövek*.

10. v. negyedik s. lelkét — *lölkét*.
12. v. második s. ő — *ű*.
13. v. második s. leg-szebb — *legszöb*.
16. v. második s. ő — *ű*.
17. v. második s. szögrül — *szegrül*.
19. v. második s. ő — *ű*.
20. v. első s. lölkök — *lölkek*.
22. v. harmadik s. ruhában — *ruhába*.
24. v. első s. lön — *lén*; negyedik s. Ő — *Ű*.
25. v. második s. égbéli — *égbeli*.
26. v. második s. láttatok — *láltáttok*; harmadik s. ő rájok — *ű ráiok*.
27. v. első s. meg lüvé — *meg lüue*; harmadik s. ő — *ű*; negyedik s. Most is — *Mastis*.
28. v. második s. ő — *ű*.
29. v. első s. Ahon — *A hun*; második s. hütömért — *hitemért*; negyedik s. hütökbül — *hütekbül*.
30. v. első s. nekik — *nekik*; harmadik s. fegyverközni — *fegyüerkezni*; negyedik s. Be kel — *Bé kel*, fenékre — *fenekre*.
31. v. második s. Szigethez — *Szigethöz*, fegyverös — *fegyüeres*; negyedik s. őket — *üket*.
32. v. első s. hon — *hun*; második s. lölkök — *lölkek*. harmadik s. kezetökön — *kezeteken*; negyedik s. örökkén — *örökké*.
33. v. második s. tündöklő — *tündeklő*.
34. v. második s. keresztet — *körösztet*; negyedik s. az ő — *az ű*.
37. v. második és negyedik s. ő — *ű*.
39. v. harmadik s. Az ő — *Az ű*; negyedik s. lángozo — *lángoló*.
41. v. második s. Keresztyénségnek — *köröszténységnek*; negyedik s. az ő — *az ű*.
42. v. második s. most — *mást*.
43. v. második s. segítségedre — *segichégedre*.
44. v. negyedik s. ú lelkét — *ű lölkét*.
46. v. második s. föl-fuvalkodottak — *föl fualkodottak*.
47. v. második s. mostan — *mastan*.
50. v. harmadik s. meg esmerék — *meg esmérék*.
52. v. első és negyedik s. az ő — *az ű*; második s. lelked — *lölköd*; negyedik s. lelkestül — *löl-köstül*.
54. v. első s. esmérvén — *esmeruén*.
55. v. negyedik s. hon — *hun*.

56. v. harmadik s. kár nélkül — *kár nélkül*; negyedik s. jüvendöket — *jüvendöket*.
58. v. mind a négy sorban ötször egymásután Hon — *Hun*; első s. mostan — *mastan*.
59. v. második és harmadik s. Hon — *Hun*.
60. v. negyedik s. reszket — *röszket*.
61. v. első s. ő — *ü*.
62. v. harmadik s. Ő — *Ű*.
64. v. negyedik s. most — *mast*.
66. v. harmadik s. ő — *ü*.
67. v. harmadik s. most — *mast*.
68. v. első és harmadik s. ő — *ü*; második s. miát — *miat*; negyedik s. Eleséti — *Élesiti*.
69. v. harmadik s. keresztényekre — *körösztényekre*; negyedik s. az ő — *az ü*.
71. v. első s. ő — *ü*; második s. keveredék — *keveredik*.
72. v. negyedik s. lelkét — *lölkét*.
75. v. harmadik s. lelkét — *lölkét*.
76. v. második s. Keresztény — *körösztény*.
77. v. negyedik s. ő — *ü*.
78. v. első s. ő — *ü*; második s. nélkül de mostan — *nekül de mastan*.
79. v. negyedik s. ő — *ü*.
80. v. első s. mostis — *mastis*.
83. v. első s. meg-rázá — *meg ráza*.
84. v. második s. ellenségét — *ellenséget*.
87. v. első s. ő — *ü*.
88. v. első s. ő — *ü*.
90. v. harmadik s. ő — *ü*.
91. v. első s. az ő — *az ü*; második s. De most és most — *De mást meg mást*.
92. v. első s. mihent — *mihánt*.
93. v. negyedik s. távulrolis — *táulrul is*.
94. v. második s. az próbát — *ez próbát*; harmadik s. hon — *hun*.
95. v. második s. meg-ijet — *meg iét*.
96. v. harmadik s. ő — *ü*.
99. v. harmadik s. lelkét — *lölkét*; indita — *inditá*; negyedik s. tarta — *tartá*.
100. v. második s. az ő — *az ü*; negyedik s. Dicheretit — *Dichiretit*.
101. v. második s. miát — *miat*; harmadik s. ő — *ü*; negyedik s. hangos — *hangas*.

103. v. első és második s. Ahon — *Ahun*; második és harmadik s. esmérem — *esmerem*.
 104. v. negyedik s. az ő — *az ű*.
 105. v. negyedik s. elejben — *eleiben*.
 106. v. első s. közel menni — *közel iünni*.
 107. v. második s. hangos — *hangas*; harmadik s. lelket — *lölket*.
 108. v. első s. lelket — *lölket*.

Arianna sírása. (289. lap.)

2. v. második s. Miként — *Mikint*, fülemile — *fülemüle*.
 4. v. első s. énekelek — *ünekelek*.
 5. v. harmadik s. nekem — *nekem*.
 10. v. első s. most — *mast*.
 11. v. második s. fel-vont — *föl uont*.
 13. v. első s. Teseus — *Teseust*.
 15. v. második s. Mihent — *Mihant*; negyedik s. be-tér — *bé tér*.
 18. v. harmadik s. ő — *ű*.
 19. v. harmadik s. ismétlen — *ismeglen*.
 23. v. harmadik s. hon — *hun*, kétszer.
 24. v. negyedik s. lelkemetis — *lölkömetis*.
 25. v. első s. lelkeket — *lölköket*; második s. Miért — *Méért*; negyedik s. ötetis — *ütetis*.
 30. v. második s. Az ő — *Az ű*; harmadik s. most — *mast*.
 31. v. első és harmadik s. Miért — *Méért*.
 33. v. második s. miát — *miat*.

Fantasia Poetica. (296. lap.)

1. v. második s. le-mégyen — *lemegyen*; ötödik s. észik — *eszik*.
 2. v. hetedik s. ahon — *ahun*.
 4. v. nyolczadik s. babutakat — *babutokat*.
 6. v. negyedik s. baglyokat — *bagliakat*.
 8. v. második s. mostan — *mastan*.
 9. v. második s. most — *mast*.
 10. v. első s. nekem — *nekem*.
 11. v. második s. Miért — *Méért*; most — *mast*.
 12. v. harmadik s. ennékem — *énnekem*; negyedik s. nekem — *nekem*; hetedik s. Pánt — *Pant*.

13. v. harmadik s. versemre — *uerseimre*.
 15. v. harmadik s. tahát — *tehát*; negyedik s. az ő — *az ű*.
 16. v. hatodik s. esmérjem — *esmeriem*.
 17. v. első s. ismég — *ismeg*.
 18. v. első s. nekem — *nekem*; hatodik s. Ó — Ū.
 20. v. második s. előb — *eléb*.
 21. v. második s. Miért — *Méért*.
 22. v. hetedik és kilencedik s. ő — ű.
 23. v. ötödik s. lések — *leszek*; hetedik s. Szebb — *Szöb*.
 24. v. harmadik s. lések — *leszek*.

(A vadász és Echó. 302. lap.)

1. v. második s. Töredözöt — *Törödözöt*.
 2. v. harmadik s. nekem — *nekem*.
 3. v. hatodik s. Az ő — *Az ű*.
 5. v. hatodik s. enyim — *enim*.
 6. v. negyedik s. választal — *uálosztal*.
 7. v. első s. Miért — *Méért*.
 8. v. kilencedik s. illatokat — *illatokat*; huszonkettedik s. az ő gyökerét — *az ű gyökerét*; huszonnegyedik s. ő — ű; huszonötödik s. néked — *neked*; harminczötödik s. gyökere — *gyükere*.

Orfeus. (306. lap.)

3. v. második s. leg-szebbik — *legsőbbik*.
 4. v. második s. Miért — *Méért*.
 5. v. második s. Miért — *Méért*.
 6. v. első s. ő — ű; harmadik s. aranyas — *aranios*.
 7. v. első s. miát ő — *miatt ű*; negyedik s. miát — *miat*.
 9. v. első s. lelkem — *lököm*.
 10. v. első s. ennékem — *énnekem*.
 11. v. harmadik s. Vadajmat — *Vadaimat*.
 12. v. első s. tinéktek — *tinektek*.
 14. v. negyedik s. gyulat — *gyulalt*.
 17. v. első, második, harmadik s. Hon — *Hun*.
 18. v. első s. Hon — *Hun*; második s. nekem — *nekem*; negyedik s. Miért — *Méért*.
 19. v. harmadik s. Miért — *Méért*.
 21. v. első s. szájad — *száiod*; második s. hajad — *haiod*;

- harmadik s. állad — *álad*; negyedik s. hasad, lábada — *hasod, lábod*.
22. v. első s. Paradiczomnak — *Paradisumnak*.
23. v. harmadik s. nekem — *nekem*.
24. v. negyedik s. légyen — *legyen*.
25. v. második s. ésmerhet — *esmerhet*.
-

(Orpheus Plutónál. 310. lap.)

- A címben: következők — *következik*.
2. v. ötödik s. gyöplün — *gyöplön*.
3. v. negyedik s. Légyen — *Legyen*; hatodik s. Nekem — *Nekem*.
4. v. nyolczadik s. hatalmadban — *hatalmodban*; kilenczedik s. mostan — *mastan*.
-

Epigrammata. (312. lap.)

Attila.

1. v. negyedik s. földet — *földöt*.

Radinoi és Furanich Vaidák.

1. v. harmadik s. Most Istennél van lelkünk — *Mast Istennel van lölkünk*.

Assai ben balla (új).

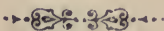

Feszületre. (316. lap.)

2. v. első s. most — *mast*.
3. v. második s. ő — *ű*.
4. v. harmadik s. vétkekért — *űétkökért*.
6. v. második s. Ki győzedelmes vagy — *Győzedelmes ki nagy*.
11. v. harmadik s. neked törvényközned — *űeked törűény-űezned*.
-

Az idő és hirnév és az Elégia (újak).

NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ.*)

- Abaza, Zr. XIII. 26. Deli Vid öli meg, feleségét szabadítva ki a török táborból.
- Abáz, Zr. VII. 61. Stipán öli meg a sánczásáskor.
- Abdenago, Zr. XIV. 103. az égő kemenczébe dobott három zsidó egyike.
- Abdus Elám, Zr. IX. 40. Singér bég fia, a kit Deli Vid vágott le s köntösét Radivoinak adja.
- Abel, Zr. XIII. 26. Deli Vid Abaza előtt öli meg.
- Abyssus, Zr. 309. 23., 310. 1. tengermélység, pokol.
- Acheolus, Id. 10. Acheolus Hercules ellen Dejaneiráért birkózva több alakot öltött, végre Hercules legyőzi a vízi istent.
- Acheron, Zr. XIV. 26. alvilág, XV. 48. u. az, Zr. 309. 20. u. az, 310. 1. u. az.
- Achilles, Zr. XI. 1. a híres görög hős, kinek haragjához hasonlítja Zrinyi Delimán bosszúságát; XV. 15. még Achilles is félt a haláltól, minek oly bátran szemébe néz Zrinyi.
- Achmedani aga, Zr. X. 26. Radován kezétől esik el Sziget első ostromában.
- Achoma Bariaktar, Zr. VII. 66. Juranich vágja le Zrinyi egyik kicsapása alkalmával.
- Acteon, Zr. 294. 36. Dianától szarvassá bűvölt királyfi.
- Adonis, Zr. XII. 8. a vadkantól megölt görög ifjú, kit Aphrodite szeretett.
- Aegyptus, Zr. XIV. 13., I. 85.
- Aetna, Zr. 306. 5.
- Aga, Zr. V. 17.
- Aga Mehmet Butal, Zr. III. 67.
- Farkasich Péter öli meg a siklósi táborozásnál.
- Aigas, Zr. XII. 54. az eltűnt török vezérek egyike.
- Aigas, Zr. XI. 29. Delimán haragját csillapítja. 100. Zrinyi kezétől esik el Deli Vid megboszulásáért vívott harcban.
- Aigas Bassa, Zr. I. 89., 90. a circassok hadverő vezére. Zr. VII. 26. Chontos Pál egy lövéssel szétszaggatja lovát. X. 12., 15., 90. létrákkal iparkodik Sziget falaira jutni. Zr. IV. 90., 92., 97., 100., 101., 102. Murtažánt elfogja és a császár elé viszi.
- Akomat, Zr. VII. 33. Farkasich említi, miért nem tudott elesni az ő jó fegyverétől.
- Al, Zr. VII. 77. Deli Vid dárdájától esik el Zrinyi kicsapásakor.
- Alabastrum, Id. 14.
- Al Bég, Zr. XIII. 40., 49., 50., 52. Rustán bég pártját fogja a divánban, mi miatt Delimánnal jó összeütközésbe.
- Alapi Gáspár, Zr. V. 48.
- Alcion, Zr. 291. 17.
- Alderán, Zr. I. 84. Demirhám bátyja, álomfejtő és írástudó szercecsvenzér. Zr. XIV. 13., 19., 20., 30., 35., 42., 51., 53., 67. varázslószereivel szellemeket idéz és Sziget ellen vezet. XV. 52. s a leveretés után zsákmányuk lesz.
- Alecto, Zr. I. 28., 30., 44., 46.
- Alfa, Zr. 317. 9.
- Ali, Zr. XIV. 18. Mohamet veje, Házret Ali, kit Alderán a szigetiek ellen földidéz, de ez nem segíthet, csak Szulimán közel halálát jósolja meg.

*) Az idézetek számai a *Szigeti Veszedelem*nél az éneket és versszakot, az *Idillium*oknál s a egyes költeményeknél a lapszámot jelzik.

Ali Kurt, Zr. VI. 75., 105. az Almásnál megszorított törökök segítségére siet, Deli Videt kopjával támadja meg. Zr. VII. 56. sánczot ásat Sziget ellen. Zr. XIII. 80. Chontos ágyúja szagatja szét testét.

Ali Kurtog, Zr. VI. 54., 57. ágyúmester, Oszmán basával Sziget ellen megy.

Alkorán, Zr. I. 90., IX. 56., III. 19.

Alla hú, Zr. VII. 18. a császárt üdvözlő török sereg kiáltása.

Almás, Zr. VI. 60. Szigetet körül folyó hináros víz. Zr. VIII. 17.

Amadi, Zr. V. 30. erős Visegrádat nagy «szomjuság miatt megadá töröknek» 1544-ben.

Amfiarasis, Zr. IX. 53. görög jós, a baljóslat ellenére Trója alá ment s ott vezet.

Amfius, Zr. 299. 14. «meglágitotta a hideg halakat».

Amirassen, Zr. I. 79., 81. a szerecsenek vezére. Zr. XI. 58., 75., 81. Demirhám segítségére siet, azonban Deli Vid levágja.

Amphiteatrum, Zr. XV. 83.

Ampopofragusok, Zr. 308. 17.

Anatolia, Zr. VIII. 69.

Anfion, Zr. 298. 12., 299. 14.

Angyali legio, Zr. XV. 43., 50., 107.

Anguilla, Id. 11. angolna.

Apollo, Id. 10., Zr. 306. 1.

Arany alma, Zr. VI. 16.

Aranyos bőr zofrát, Zr. III. 28., IX. 56.

Arábiai balsamum, Zr. IX. 100.

Arianna és Viola más, Zr. 316. 1.

Armida, Id. 17.

Arnout, Zr. X. 12.

Ars—Ares, Mars, Zr. XI. 66.

Arszlán, Zr. I. 61., 62. budai vezér. II. 1., 5. j., Zr. II. 13., 14., 16., 17., 19., 26., Zr. III. 5., 6., 7.

Arszlán Jahiogli, Zr. V. 21. Korotnánál futott meg Zrinyi csapatja elől.

Arszlán, Rusztán öcsce, Zr. VII. 67., 68., 71. Zrinyi kezétől esik el.

Aspin, Id. 13. kigyó.

Assagur, Zr. VI. 68. perzsa vitéz, Zrinyi vágja le fejét.

Astragora, Zr. XIV. 41. kénkőves

taligán jelenik meg a pokolbeliek élén, Zr. XIV. 70. a seleklet vezeti Sziget ellen.

Atalanta, Id. 10.

Atapalik, Zr. I. 100. indus király.

Atlas, Id. 1., Zr. 295. 36.

Atlas második, Zr. XIV. 7. Bottiáni Adám.

Atreus, Zr. 295. 36., XIV. 37.

Azimi kard, Zr. X. 80.

Ábrahám, Zr. 320. 1.

Ádria, Zr. 289. 1.

Áfium, Zr. II. 21.

Babocsa, Zr. V. 19.

Babocsai Rinya, Zr. V. 18.

Babutok, Zr. 297. 4.

Bacchus, Zr. XII. 51.

Badankovich Iván, Zr. X. 57., 60. Embrulaht ejti el, miért Delimán dárdájával átsúrja.

Bahtiar, Zr. XI. 86. török vitéz, János öli meg.

Baiazit, nagy Chán, Zr. I. 94. nagykhán, ki 1396-ban Zsigmond királyt Nikopolisnál megverte s kit Tamerlán 1402-ben Angoránál elfogott; meghalt 1403-ban.

Bajazet, Zr. XI. 100. Zrinyi vágta le.

Bajoni Iván, Zr. V. 58. helyesebben Bajomi János, szigeti előkelő vitéz; Pethó krónikája Imrének nevezi; Zrinyi oldalán hullt el.

Bajraktár, Zr. VII. 79., IX. 21. zászlótartó.

Balás Deák, Zr. V. 54. szigeti hadnagy, az ó-vár ostrománál esett el. Zr. X. 25. Szelim vágja le.

Balbazán, Zr. XI. 96., 97. török vitéz, Zrinyi vágja le.

Balbazán, Zr. XV. 72. török vitéz, Orsich István vágja le.

Balbozán és Bilal, Zr. X. 96, 97. mindkettő török vitéz, Zrinyi kezétől esnek el.

Balénák, Id. 6. bálna.

Balukbas Jahia, Zr. VI. 69. Zrinyi kezétől esett el.

Barbara, Zr. XIII. 18. Deli Vid neje, l. Barbála.

Barbála, Zr. XIII. 7. Deli Vid neje, azelőtt Haiszennek hívták.

Barstok, Zr. I. 88. urali tatár nép.

Basa, Zr. I. 52. török tábornok; tartományi helytartó.

- Basa kihája, Zr. III. 101. rendőrfelügyelő, hadsegéd.
- Bata Péter, Zr. V. 52., XV. 70. szigeti vitéz, Murtuzán basa kezétől esik el.
- Bán, Zr. X. 98. Zrinyi.
- Beglerbég, Zr. II. 53.
- Begzáde, Zr. IX. 49. Radivoj kezétől esik el.
- Bégzádé, Zr. XI. 86. János kezétől esik el.
- Behludi Szal aga, Zr. X. 97. Zrinyi vágta le.
- Belbuzel, Zr. XIV. 27.
- Belzebub, Zr. XIV. 68. az ördögök fejedelme.
- Benavir, Zr. VII. 61. Stipán ölte meg.
- Benavir Szanzak, Zr. VII. 71., 76., 96. Zrinyi kezétől esik el.
- Benavir, Zr. X. 25. Bosnyák vágja le.
- Bériel, Zr. XI. 87. török vitéz, Zaimis Pált öli meg.
- Berleba, Zr. 300. 18. Id. 11.
- Bégség, Zr. I. 49. török parancsnokság.
- Biblis, Id. 15., Zr. 306. 2.
- Bichir, Zr. VII. 78. Józa Pál veszi el életét.
- Bichir, Zr. X. 53. Bot Péter vágja le.
- Bilbil, Zr. X. 56. fülemüle törökül.
- Bilikum pohár, Zr. VII. 24.
- Bimbor, Zr. XIV. 5. j., XV. 39. bíbor.
- Bika András, Zr. V. 54. óriási erejű hadnagya Zrinyinek.
- Boreas, Zr. 296. 4., Zr. XIV. 71. Astragorától Sziget ellen vezetett északi szél.
- Bosnyák Márton, Zr. X. 25. Zrinyi vitéze, Benavirt ejti el.
- Bosznia; Hercegovina Zr. XIV. 6.
- Bosztánchi, Zr. XIII. 88., XV. 95. testőr.
- Bot Péter, Zr. X. 14. Szigetvár kapujának őrzője, Zr. X. 51., 52., 63. Delimán elől visszaszökik a várba.
- Bottiáni Ádám, Zr. XIV. 6.
- Botthiányi, Zr. XIV. 11.
- Bottiány Farkas, Zr. VII. 32.
- Briareus, Zr. XIV. 29., 89. a földrengést előidéző görög hitregebéli alak.
- Budai fővezér, Zr. II. 1. Arszlán bég.
- Buday Törökis, Zr. V. 18.
- Buluk bassa, Zr. X. 30. Radován vágta le.
- Busires, Zr. XIV. 38. Zr. 308. 17. egiptomi fejedelem, ki a természetlenség meggátolására Juppiternek évenként emberáldozatot hozott.
- Calamita, Zr. XIV. 2. mágnesvas.
- Campton, Zr. I. 37.
- Character, Zr. XIV. 24. jegyz.
- Carbunculus, Zr. XIV. 84. piros drágakő, most rubint.
- Caspiai hegy, Zr. XIV. 83. Hima-lája vagy Ázsia egész belseje.
- Caucasus, Id. 16. Káspi-tó s Fekete-tenger között húzódó hegység.
- Cárol császár, Zr. VIII. 15.
- Cefer, Zr. VII. 77. török vitéz, Deli Vid ölte meg.
- Cerasta, Zr. XIV. 39.
- Charybdis, Zr. 308. 17.
- Chán Praecopita. Zr. I. 68.
- Chebár, Zr. XV. 65. Zrinyi vágta le.
- Cherubin, Zr. XV. 22. az angyali karok egyike.
- Chid, Zr. XI. 79.
- Chimera, Zr. 311. 3. oroszlán és sárkány-testű görög regebéli szörnyeteg. Zr. XIV. 36. u. az.
- Chirkin Teftedár, Zr. XV. 65.
- Cicuta, Zr. XII. 30. mérges bürök.
- Cifrált iancsár puska, Zr. X. 54.
- Ciparissus, Zr. 304. 8. Apollo kedveltje, kit cziprussá változtatott.
- Circe, Id. 17. görög varázsló.
- Circulus, Zr. XIV. 23., 24. a varázslótól vont kör.
- Cirkás, Zr. X. 12. cirkások. Zr. I. 88.
- Citron, Zr. III. 36.
- Cocitus, Zr. XIV. 27. alvilági folyó.
- Cométa, Zr. XV. 56. üstökös csillag.
- Commendál, Zr. XIII. 83. ajánl.
- Constantinápoly, Zr. I. 32., II. 31.
- Corona, Zr. XV. 103. XV. 41. fejék.
- Cronica, Zr. II. 58. görög történet.
- Cumilla, Zr. I. 71. Szolimán leánya, Zr. XII. 5., 10., 11., 13., 17., 21., 22., 29., 32., 43., 44., 47., 48., 70., 75., 79., 95., 104., 105., 106., 107., 108. Cumilla halála a méreg következtében.
- Cupido, Zr. XII. 2., Zr. 289. 3., 290. 11., 22. a rómaiaknál a

- szerelem istene, Zr. XII. 23., 25., 31., 32., 47., Id. 1., 11., 13., 14.
- Csazur, Zr. I. 50. udvari rendőr; futár, irtok.
- Csáky László, Zr. XIV. 10. j. «nagy bölcsesség tükör».
- Cserey Pál, Zr. III. 92., 93., IV. 18. Zrínyi főembere, Ibrahim Olaj bég vágta le.
- Csillag György, Zr. III. 64., 65. magyar zászlótartó, Rézmán dárdája szúrja át.
- Csontos Pál, Zr. VII. 21. 24., Zr. X. 91. magyar tűzmester.
- Dalile, Id. 17.
- Dandó Ferencz, Zr. V. 45. szigeti hadnagy. Zr. VI. 63. Dervist levágja. Zr. X. 47., 49., 93. Demirhámval csatáz.
- Dandó Iván, Zr. VII. 79. Ibrahimot megöli.
- Dávid, Zr. V. 10. zsidó király.
- Dávori, Zr. IV. 39. hősi ének (horvát).
- Dedo, Zr. VI. 68. török vitéz, Zrínyi vágja le.
- Delfin, Id. 6. kicsiny fajta czethal.
- Delia, Zr. XIV. 22. Diana mellékneve.
- Delimán, Zr. I. 69., 71., 72., 75., X. 11., 52., 59., 61., 63., 64., 66., 72., 73., 78., 79., 82., 85., XI. 3., 13., 16., 18., 23., 24., 25., XII. 1., 9., 19., 21., 25., 26., 27., 38., 40., 43., 45., 47., 62., 64., 67., 68., 104., 105., 109., XIII. 49., 52., 95., XIV. 83., XV. 59., 60., 77., 80., 85., 86., 92.
- Deli Vid, Zr. V. 59. hősködése. Zr. VI. 70., 83., 89., 90., 93., 106., 108., 110., VII. 77., 84., 87., 88., 89., 91., 92., 94., 95., 100., 105., 106., VIII. 40., IX. 6., 7., 27., 39., 41., 42., 79., 92., 93., 96., X. 15., XI. 36., 41., 43., 44., 47., 48., 49., 50., 57., 59., 60., 61., 62., 63., 68., 72., 77., 78., 79., 80., 85., 92., 93., 94., XIII. 3., 6., 21., 24., 25., 27., 29., 30., 59., 62., 68., XIV. 88., 89., 90., 93., 94., 95., 96., 102., 107., 108., 114., 115., XV. 1.
- Demeczki kard, Zr. VI. 80.
- Demirhám, Zr. I. 83., VII. 3., 9., 80., 81., 83., 84., 87., 88., 94., 100., 101., 106., VIII. 16., 57., 59., 88., X. 11., 18., 22., 25., 28., 34., 36., 37., 39., 42., 46., 93., 95., 99., XI. 19., 22., 24., 25., 39., 44., 46., 53., 58., 60., 63., 64., 68., 74., 75., 82., 83., XIII. 59., 69., 95., XIV. 86., 87., 93., 94., 95., 100., 102., 104., 108., 111., 114.
- Deriel, Zr. VII. 78. Penezich Ábrahám öli meg.
- Deriel, Zr. XII. 64. a várba küldött török követ.
- Dervis, Zr. VI. 62., 63. Dandó vágta le.
- Dervis, Zr. XI. 52. török szerzetes.
- Dezdár, Zr. VII. 26., VIII., 21., 22.
- Déván, Zr. I. 51. tanács.
- Diána, Zr. 299. 14., Id. 11., 12. a vadászat istennője.
- Dictamus, Zr. XII. 34. ezerjófű.
- Diomedes, Zr., XIV. 38. emberevő lovakat tartó király.
- Diván, Zr. VIII. 21., 22. tanács.
- Dragut, Zr. VII. 33.
- Drává, Id. 10., Zr. 289., 290. 7., 308. 14.
- Driades, Zr. 308. 13.
- Drinápoly, Zr. I. 50., 76., II. 52.
- Dur, Zr. X. 100., törökül megállj!
- Durlik aga Rézmán, Zr. III. 101. Farkasich ölte meg.
- Durmis, Zr. II. 28. Arszlán öccse.
- Dumán, Zr. XI. 36. Delimán lovának neve.
- Dunán való hid, Zr. III. 3.
- Echo, Zr. 292. 18., 302. 1., 2., 303. 5., 6., 304. 7., 8., Id. 8., Zr. IX. 62., XV. 21. visszhang.
- Eger, Zr. III. 3.
- Egiptus, Zr. I. 14. Afrika tartománya.
- Eiuasz, Zr. XI. 86. János vágja le.
- Eiuz, Zr. XIII. 27. Deli Vid vágja le.
- Elementum, Zr. XIV. 14., XV. 2. elemek.
- Elisium, Zr. 309. 22. a görög hitrege paradicsoma.
- Eloim, Zr. XV. 103., 317. 9. az istenség héber neve.
- Embrulah, Zr. X. 54., 57., 58., 59.

- Nezer Chelebi fia, török dalnok, Badankovich ölte meg.
 Enceladus, Zr. XII. 99., Zr. 294. 35., 306. 5. görög regebeli óriás, kit Zeus lázadása miatt mennykővével lesújtott és az Aetna hegyével zárt le.
 Endimio, Zr. X. 56. a görög rege alakja, Diana kedvese, az álom megszemélyesítője.
 Esterházy László, XIV. 10.
 Eumenides, Zr. XIV. 37. a görög hitregében a bosszúállás végrehajtói.
 Eurus, Zr. XIV. 71. a délkeleti szél.
 Eurydice, Zr. 300. 19., 306. 3., 307. 8., 10., 309. 18., 21. Orpheus neje, kiért az alvilágba ment. Észak-tenger, Zr. VI. 11.
 Fallaris, Zr. XIV. 39. Agrigent királya, zsarnoksága miatt népe megölte.
 Falsirene, Id. 17.
 Faraho, Zr. V. 9., egiptomi király, ki alatt a zsidók Egiptomból kivonultak.
 Farkasgyú, Zr. VII. 21. csigás lábakon álló ágyú.
 Farkasich Péter, Zr. III. 67., 69., 103., 104., 105., 107., 108., IV. 19., VII. 28., 37., 38., 47., 49.
 Fāti, Zr. XII. 24., 30., 39. Cumilla szolgálója.
 Fátum, Zr. 308. 16., 314. 4., 321. 6., I. 39., VI. 19., 16., VII. 30., XII. 29. végzet, sors.
 Fejérvár, Zr. XII. 70. Székes-Fehérvár.
 Ferhát bég, Zr. XII. 69., 70., 81. Szulimán követe Delimánhoz.
 Flegeton (Phlegeton), Zr. XIV. 27., 30., Zr. 309. 20., 310. 1. alvilági mocsár.
 Franczuzok, Zr. VI. 19. francziák.
 Frank András, Zr. III. 63. magyar vitéz, Rézmán ölte meg.
 Fringia, Zr. V: 62., VI. 67. széles magyar kard, szablya.
 Furiák, Zr. 308. 17., 311. 3., Zr. XIV. 29., 65., 69., 74. a bosszúállás istennői.
 Gabriel, Zr. XV. 31., 38., 39., 40., 107. arkangyal.
 Galata, Zr. I. 71. Konstantinápoly egyik városrésze.
 Garamanta, Zr. XIV. 87. belső-afrikai nép.
 Gerdei János, Zr. X. 25. Szelim kezétől elesett szigeti lovas.
 Geréczi Berta, Zr. V. 55. az ostromkor fogságba került szigeti hadnagy.
 Gerion, Zr. XIV. 39. hármas testű, ókori szörnyeteg.
 Géták, Zr. I. 88.
 Gisdaris, Zr. VI. 72. szerencsen vitéz, kit Novák ölt meg.
 Golémi és Guszich, Zr. XII. 82. magyar hadnagyok.
 Gorgonis, Zr. 308. 17. a reá tekintőket kővé változtató ókori szörnyeteg.
 Gönczös szekér, Zr. XV. 36.
 Görög hadnagyok, Id. 13.
 Görögország, Zr. II. 53.
 Gránát (kénküves, tüzes), Zr. XIII. 100.
 Griffek, Id. 5. oroszlántestű, madárfejű, szárnyas csodaállatok.
 Guilirgi basa, Zr. IV. 54. Zrinyi ölte meg.
 Guszich András, Zr. V. 58. szigeti hadnagy.
 Gyamer, Zr. XI. 86. török vitéz, Sárforét vágja le.
 Gyáfer, Zr. VII. 34. dárdájával megsebesítette Farkasichot.
 Gyula vára, Zr. II. 52., 54., 55., Zr. VIII. 63. Kerecsenyi védte, Pertev basa vette be hosszas megszállás után 1566-ban.
 Haidár, Zr. XI. 100. török vitéz, kit Zrinyi levágott.
 Hajdu Mátyás, Zr. X. 29. magyar vitéz, kit Demir khán megölt.
 Hajdútáncz, Zr. IV. 40.
 Halamir, Zr. I. 97. a szerencsenek vezére.
 Halul bég, Zr. VI. 2., 3., 9., 37., 68., XI. 29., XII. 69.
 Hamviván, Zr. I. 82., VI. 79., 88., 89., 94., 97., VII. 2., 3., 4., 7., 10., 89., 91., VIII. 17.
 Harsán, Zr. VI. 1.
 Haszanovich, Zr. X. 28.
 Hazdia, Zr. II. 37. hosszú felső ruha.

- Hazret Ali vagy Nagy Ali, Zr. XIV. 51., 56. l. Ali.
- Hám, Zr. I. 69., Zr. XV. 86. Delimán apja.
- Hárpád, Zr. XIV. 27.
- Hárpiák, Zr. XIV. 29., Id. 13., Zr. 309. 18., 311. 3. a bosszú istennői a görögöknél.
- Hebanum chid, Zr. VIII. 2.
- Hector, Zr. XV. 15., 313. 1. a trójaiak legnagyobb hőse.
- Hecuba, Zr. 295. 36. Priamos trójai király neje.
- Helka (Hekla), Id. 3. tűzhányó Izlandban.
- Hercules, Zr. VI. 67., XV. 37. az istenek sorába emelt görög hős, itt az ég öre.
- Hervoich, Zr. X. 74., 76., 81. magyar vitéz.
- Hesperus, Zr. 292. 22. az esti csillag.
- Hidra, Zr. 311. 3., XIV. 39. görög regebeli sokfejű sárkány, melyet Hercules ölt meg.
- Hienna, Zr. XIV. 37.
- Homonai Gyurkó, Zr. XIV. 11. j.
- Horvát Radivoj, Zr. V. 58.
- Horvát Zrinyi, Zr. IV. 64. Szulimán szava.
- Husszain, Zr. VII. 77. Zrinyi vágta le.
- Husszain, Zr. X. 25. Bosnyák vágta le.
- Huszár, Zr. X. 25. Malkuch vágta le.
- Ibrahim, Zr. VII. 79. Dandó Iván ölte meg.
- Ibrahim Bassa, Zr. VIII. 70. Anatholia leigázója.
- Ibrahim, Pécsi Olaj bég, Zr. III. 86, 93—95., 97., 100., 109., 111., 112., 114., 115., IV. 25., 37., 41., 42., 45.
- Idriz Zagatár, Zr. VIII. 88., IX. 59., 75.
- Idriz, Zr. XII. 54.
- India, Id. 1.
- Indus, Zr. XIV. 87., I. 100.
- Ismail, Zr. XIII. 26.
- Izskender Talisman, Zr. IV. 85.
- Izdenchi István, Zr. II. 6 j.
- Izmael, Zr. I. 40.
- Ixion, Zr. XII. 99. görög regebeli király, ki az alvilágban örökké forgó kerékre kötve bűnhődött (Ixion kereke, Id. 8.).
- Jahia Zaim, Zr. XI. 87. török vitéz, Pál öli meg.
- Jakub, Zr. XIII. 26. török vitéz, Deli Vid ölte meg.
- Jakul, Zr. XV. 65. török vitéz, Zrinyi kezétől esik el.
- Jakul Bariaktár, Zr. XV. 65. török zászlótartó, Zrinyi vágta le.
- Jancsár, Zr. II. 11., 39. a török gyalogság legjava.
- Jazichi Ahmet, Zr. III. 67. török vitéz, kit Farkasich Péter ölt meg.
- János, Zr. XI. 86. magyar vitéz, Mehmetet öli meg.
- Józa Pál, Zr. VII. 78. magyar vitéz, Bichirt öli meg.
- Jupiter, Zr. 306. 4., Id. 7. a rómaiak főistene.
- Juranich Lőrincz, Zr. V. 56., 57., VII. 66., 81., IX. 15., 16., 19., 26., 34., 36., 41., 54., 57., 62., 63., 64., 68., 72., 73.
- Jurchich, Zr. III. 66. magyar vitéz, Rézmán ölte meg.
- Jussup, Zr. III. 68. oda Bassa, Farkasich veri le.
- Jussup, Zr. VI. 68. török vitéz, Zrinyi vágta le.
- Kadilescher v. kadilesker, Zr. IV. 66., IX. 52., 53., 99. török főpap.
- Kahrina, Zr. XI. 96. török vitéz, kit Zrinyi megölt.
- Kayer bég, Zr. I. 86. a mamelusok fővezére.
- Kajmekám, Zr. VIII. 29., 80., Zr. XII. 61., 69. arabul helytartó.
- Kajradin Kajrakát, Zr. VII. 77. török vitéz, Deli Vid ölte meg.
- Kajtasz, Zr. IX. 49. török vitéz, Radivoj vágta le.
- Kalender Cselebi, Csás bektas nemzete, Zr. VIII. 69., 71.
- Kamber, Zr. VI. 94., 106., 107., VII. 6. Hamvivan vitéz szolgája.
- Kara Illan, Zr. VI. 72. Radován ejtette el.
- Karabin, Zr. IV. 22. rövid puska.
- Karabul, Zr. I. 79., 80., XI. 79., 80., XIII. 21. Amirassen, utóbb Deli Vid lovának neve.
- Karaman Nuh, Zr. VI. 68. török vitéz, Zrinyi vágta le.
- Karvas, Zr. V. 42. pánczéldarab.

- Karamán, Zr. X. 12. kis-ázsiai nép neve.
- Kassum Kapigi Basa, Zr. XI. 15., 19., 96. Zrinyi ölte meg.
- Kaszum, Zr. X. 97. török vitéz, Zrinyi vágta le.
- Kaur, Zr. I. 42. a hitetlenek török szempontból.
- Kazul Bas, Zr. I. 78. a perzsa katonák elnevezése vörös fővegük miatt.
- Kazul, Zr. I. 78. = Kazulbas.
- Kádi, Zr. XIII. 24. arabul bíró.
- Kápa, Zr. V. 61.
- Kenán, Zr. XI. 86. Pali kutyát vágja le.
- Kerecseny László, Zr. II. 55. Gyulavár kapitánya, ki azt 1566-ban a töröknek feladta, de fogságba került s ott halt meg.
- Késmárk, Id. 3., 7., 14. Zr. V. 37. 308. 16., város a Tátra alján; Zrinyi a Tátra hegységet érte alatta.
- Kis Izsák, Zr. 320. 2., 3., 14. Ábrahám fia.
- Klizurics Mikula, Zr. X. 68. szigeti vitéz.
- Kobách Miklós, Zr. V. 53. szigeti hadnagy.
- Koboz, Zr. III. 31. régi, húros hangszer.
- Korotna, Zr. V. 19., 20. Zrinyitől megszállott horvátországi vár.
- Körösztn (körösztny) (világ), Zr. I. 13., 99. (dandár), Zr. III. 8., 48., 62., VI. 22., 41., 42., 47., 62., VII. 78., 97., IX. 48., 78., X. 8., 30., 83., 93., XI. 59., 75., XII. 59., XIII. 7., 92., XIV. 63., 67., 81., 82., XV. 7., 98., 41.
- Krim bég, Zr. XI. 12. Rusztán mellékneve.
- Kurt aga, Zr. II. 11., 12., 26. Arszlán végezteti ki a vereség miatt.
- Kurt aga, Zr. VI. 79. Zrinyi öli meg.
- Kurt aga, Zr. VI. 105., 108. Deli Vid vágja le.
- Labirintus, Zr. 293. 29. útvesztő.
- II. Lajos, Zr. I. 56.
- Lándor-Fejérvár, Zr. XII. 21.
- Lehel, Zr. I. 97.
- Laurus, Id. 14. Zr. 290. 80., Apollon kedvese, kit babérrá változtatott.
- Lethe forrása, Zr. XII. 16. a feledés folyója az alvilágban.
- Letrignonok, Zr. XIV. 38.
- Leventa, Zr. VI. 113. j., XI. 60.
- Libia, Id. 17., Zr. VII. 94. vagy Lybia, Id. 1. Afrikának régi neve.
- Licaon. Id. 11. Zr. XIV. 37. Zr. 295. 36., 299. 15., 301. 21., 23., vagy Lycaon, Id. 10. Zeustól farkassá bűvölt arkádiai király.
- Losonczy István, Zr. V. 30. Temesvár parancsnoka, a ki éhség miatt török hitre feladta a várat, mire hitszegően felkoncolták 1552-ben.
- Lucifer, Zr. 292. 22. vagy Luciper Zr. XIV. 35., XV. 45. a pokol fejedelme.
- Ludvércz, Zr. XV. 68. kísértet szó népies alakja.
- Luftis aga, Zr. II. 29. a palotai kudarczban vett részt.
- Lusitánusok, Zr. VI. 19.
- Maelibaeus, Zr. 296. 3.
- Magyarországi király, Zr. V. 69.
- Mahomet, Zr. I. 60., 84., VIII. 12. a török vallás megalapítója.
- Malkuch, Zr. X. 25. török vitéz, Huszárt öli meg. XIII. 25. Deli Vid vágja ketté.
- Mamalukok, Zr. I. 37.
- Mamelusok, Zr. I. 85.
- Mamúz, Zr. V. 62. horvátul sarkantyú.
- Marko Szila, Zr. III. 92. szigeti vitéz, Ibraim Olai Bég öli meg.
- Mars, Zr. IX. 3. XII. 3., 4., 25., a rómaiak hadi istene.
- Maximilián, Zr. I. 64., II. 8. j., Miksa magyar király 1563—76.
- Mágneskú, Id. 16. Zr. XIV. 3., delejvaskó.
- Május, Zr. I. 50. a tizenkét hónap hatodika.
- Mársiás, Id. 10. mezei isten, Apollóval versenyre kelt, ez legyőzvéen, elevenen megnyúzta.
- Mártýrumság, Zr. II. 83., IX. 93. vértanúhalál.
- Medusa, Id. 17., Zr. XIV. 37. mesebeli szörnyeteg, kígyófürtökkel körülvelt fejének meglátása kővé változtatta a reá nézőt.

- Medvei Benedek, Zr. V. 54., Zr. X. 24. szigeti katona, a jancsárok hurokkal vonták ki a várból s lefejezték.
- Mehmet, Zr. III. 60., 77., 79., 83., 84., 87., IV. 4., 7., 24. Siklósnál esett el; másképp Taeléri Mehmet IV. 59. vagy Guilirgi bassa Zr. III. 8.
- Mehmet, Zr. XI. 86. török vitéz, János vágja le.
- Mehmet Junnus bassa, Zr. I. 86. a mamelukok legigázója.
- Menethám, Zr. VI. 97., Zr. I. 82. Hamviván apja; Menethán nagy fia = Hamviván Zr. VII. 4.
- Meotisi tó, Zr. I. 68. az Azov-tenger Krim körül.
- Mezentius, Zr. XIV. 39. ósitaliai király.
- Mihály arkangyal, Zr. I. 11.
- Mihaliogli, Zr. IX. 98. 1552-ben Szeged parancsnoka.
- Milos Badankovich, Zr. X. 74., 77. Delimán Szigetvárban szúrja le.
- Minotaurus, Zr. 293. 27. a krétai labirintusban emberáldozatokkal tartott emberfejű bika.
- Misák, Zr. XIV. 103. az égő kemen-czébe dobott három zsidó egyike.
- Misziri kard, Zr. II. 37. egyiptomi kard.
- Mithridates, Zr. I. 95. pontusi király Kr. e.
- Monárka, Zr. I. 14. egyeduralkodó.
- Mongybel, Zr. 289. 1., Id. 3. az Aetna olasz neve.
- Monstrum, Id. 13. szörnyeteg.
- Móré bástyája, Zr. II. 6., 20. Móré Lászlóról elnevezett falrész Palota várának.
- Morgona, Id. 17.
- Murtuzán basa, Zr. IV. 89., 93., 94., 97., 98., 99., 100., 101., 102. Aigas vezér fogja el az éjjeli harcban Zrinyinek gondolva, Zr. VII. 2., 8. Murtuzán fiát Zrinyi megöli, Zr. XV. 67., 69. Novák öli meg.
- Murtuzán, nagytestű, Zr. XI. 100. Zrinyi vágja le.
- Murtuzán, Zr. X. 53. Bot Péter vágja le.
- Murtuzánogly, Zr. VI. 69. Murtuzán fia.
- Musák, Zr. 308. 13., Id. 10. a tudományágak és szépművészetek istennői.
- Musza szultán, Zr. II. 37. talán II. Murad.
- Musztafa, Zr. II. 47. Szulimán fia, apja ölette meg.
- Musztafa, Zr. III. boszniai főbasa.
- Musztafa, Zr. VII. 61. Stipán öli meg.
- Musztafa, Zr. VII. 77. Deli Vid vágta le.
- Mustra — szemle, Zr. V. 64.
- Musica, Zr. XV. 21., 23., 107., 108. musika, Zr. 299. 15. latin szó: zene.
- Mussa, Zr. XI. 100. török vitéz, Zrinyi vágja le.
- Musulmán v. muzulmán és muzurmán, Zr. I. 54., 94., VIII. 13., 47., 91., X. 11., XII. 59. a török nép másik neve.
- Naadesek, Zr. 308. 13.
- Nagy Daust bassa, Zr. X. 79.
- Nagy György Mátyás, Zr. V. 54. szigeti vitéz.
- Nagy Máthé, Zr. X. 29. Demirhám kezétől elesett szigeti vitéz.
- Nagy Sándor, Zr. I. 96. a macedoniai hódító.
- Napeák, Zr. 308. 13.
- Napkeleti sárkány, Zr. XI. 58. Demirhám mellékneve.
- Nádasdy Ferencz, Zr. XIV. 9.
- Nezér Chelebi, Zr. X. 55. Embrulah apja.
- Non plus ultra, Zr. 303. 4. netovábbja vminek.
- Novák, Zr. V. 43. Debeliák nemzetiből való szigeti hadnagy. VI. 72. Tarluk basát sebesíti meg.
- Novákovich Iván, Zr. V. 44., X. 15., XV. 71., 72. szigeti hadnagy.
- Nuh, Zr. VII. 78. török vitéz, Penezich Ábrahám öli meg.
- Nuh Mohacen, Zr. X. 53. török vitéz, Sas Fábián vágta le.
- Nymfa v. nympha, Zr. 303., 308. 13., Id. 10., az erdők istennői.
- Nyavalya — baj, Zr. 308. 13., 289. 2., 301. 22.
- Nyaválásul — szerencsétlenül, Zr. 11., 26.

- Oceanum, Zr. III. 116., IV. 58. a tenger neve görögül.
- Olind, Olindus, Zr. XII. 54., Zr. I. 81. a szerencsen sereg kapitánya.
- Omega, Zr. 317. 9. A görög abc utolsó betűje.
- Operka, Zr. X. 24. török vitéz, kit Medvei megölt.
- Orfeus, Zr. X. 57., 299. 14., 307. 9. a thrák nőktől szétépett görög lantos.
- Óriás — Gigás, Zr. VI. 5., XIV. 36., XV. 26.
- Orion, Zr. XIV. 72. csillagzat, görög regébeli vadász.
- Oritia, Zr. 296. 4., Erechteus leánya, kit Boreas elrabolt.
- Orosztoni Péter, Zr. X. 25., szigeti hadnagy, az ostrom alatt betegágyon halt meg.
- Orsich István, Zr. XV. 72., V. 45. szigeti vitéz, Balbazánt vágta le. Az ostromból élve került ki.
- Oszmán basa, Zr. VI. 53., 54., 56., 57., 59., VII. 2., 10. Kis-Ázsia beglerbége, Zrinyi szétveri csapát.
- Ottoman, Zr. 323. 4. ozmán.
- Ördögös sereg, Zr. XV. 36. az alvilág lakói.
- Örmény oroszlán, Zr. VII. 51. Zrinyi mellékneve.
- Padisah, Zr. VII. 11. perzsa szó, a szultán czime.
- Pali Kutya, Zr. XI. 86., 87. magyar vitéz, Kenán öli meg.
- Pallas, Zr. XIV. 11. görög istennő, adomány a ész és bátorság.
- Palota, Zr. II. 4., 6., II. 5. j., 6. j., 9., 30. vár Veszprém megyében.
- Papratovich Farkas, Zr. V. 52. szigeti kapitány.
- Paradisum, Zr. 309. 22., 320. 2., 3.
- Parnassus, Zr. 290. 8. hegy Görögországban.
- Patatic Péter, Zr. V. 52. lovas hadnagy, Zrinyi mellett halt meg.
- Pattantyús — tüzér, Zr. II. 28.
- Pán, Id. 9., Zr. X. 56., XIV. 22., Zr. 298. 12., 299. 14. a pásztoroknak és nyájoknak istene a görögöknél.
- Pápa, Zr. II. 7. j. Veszprém megyének városa.
- Párkák, Zr. XIV. 65., Zr. 43., 309. 18. Kloto, Lachesis és Atropos az ember sorsát intéző alakjai a görög hitregének.
- Pechliván, Zr. X. 53. perzsa vitéz, Bot Péter ejti el.
- Peneus leánya, Id. 14. Daphne, a ki Apollon elől szaladva babérfávé alakult át.
- Penezich Ábrahám, Zr. VII. 78., X. 29. magyar vitéz, Demirhám ölte meg.
- Peroratio, Zr. 323. befejező szó.
- Persia, Zr. VI. 18. Ázsia tartománya.
- Perviz Bichir Arszlán, Zr. XV. 72., Novakovich kezétől elesett török vitéz.
- Petráf, Zr. II. 52., 56. VIII. 63., 79., 80.
- Pécsi vitézek, Zr. III. 53. török sereg.
- Phlegeton, Zr. XIV. 68. az alvilág tűzfolyója, Id. 9.
- Pirim, Zr. X. 30. Radován kezétől elesett török basa.
- Pirkuch Porcha Alfal, Zr. X. 97. török vitéz, Zrinyi vágta le.
- Pirkuch, Zr. XI. 86. János kezétől elesett török vitéz.
- Pirkuch, Zr. XI. 86., 96. Zrinyi vágta le.
- Piton, Zr. VIII. 6. görög regébeli óriási kígyó.
- Planeta, Zr. XIV. 14. csillag.
- Plántál, Zr. 320. 3. ápol. nevel.
- Pluto, Zr. 300. 19., 307. 10., 309. 20., 310. 24., XIV. 26., 41. az alvilág fejedelme a görög hitregében, neje Proserpina, Id. 6.
- Poki Gergely, Zr. X. 22., 23. Demirhám kezétől elesett szigeti vitéz.
- Pokolbeli és koporsós lelkek, Zr. XIV. 62. kísértetek.
- Pomagránát, Zr. III. 36. gránátalma.
- Pór, Zr. III. 13.
- Póráz, Zr. X. 3.
- Porfirus, Id. 14. keménykő.
- Portus, Zr. XIV. 3. kikötő latinul.
- Praktika, Zr. V. 41., cselekvésmód.
- Praecopita, Zr. XII. 10. Krim szigetét a szárazfölddel összekötő földszoros, innen krimi.
- Préda, Zr. XV. 52., XII. 82., XIII. 87., Zr. 294. 30. latinul zsákmány.

Procusták, Zr. XIV. 38.
Profétálás — jövendölés, Zr. VIII. 32.
Profont, Zr. V. 65., II. 40. készlet.
Prometheus, Zr. 294. 35., 306. 5.,
310. 25., Zr. XII. 101. Juppitertől tűorzás miatt lelánczolt titán.
Provideál, Zr. V. 72. gondoskodik (lat.).
Puzdra, Zr. IX. 66.

Radivoj, Zr. VII. 65., IX. 15., 19.,
28., 34., 35., 40., 61., 62., 70.,
75., 85. szigeti vitéz, társát, Juranichot megbosszulva esik el.
Radován Adrián, Zr. V. 49., Zr. X. 14., 20., 24., 26., 27., 30.,
35., 43., 45. szigeti hadnagy,
Durák kezétől esik el.

Radován vajda, Zr. VI. 72., X. 43. u. az.

Rahmat, Zr. III. 103., 105., 106., VII. 34. Farkasichtól megölt török vitéz.

Ramadan, Zr. VI. 68. török vitéz, Zrinyi vette életét.

Ramadan, Zr. X. 25., Bosnyák kezétől elesett török.

Rác Milák, Zr. VII. 32. Losonczival Temesvárnál elesett szerb eredetű vitéz.

Rechep, jancsár aga, Zr. VII. 59., 60. Stipán kezétől hal meg.

Rechep, Zr. IX. 49. Radivoj vágja le.

Rechep, Zr. XI. 100., Zrinyi vágja le.

Remus, Zr. 312. 3. Róma alapítójának egyike.

Rézmán, Zr. III. 59., 63., 65., 67., 69., 71., 74., 75., 76., 77., IV. 24. Mehmet fia, Zrinyi vágja le.

Rézmán, Zr. IX. 49. Radivoj ölte meg.

Réz Kurt Ali, Zr. X. 97., Zrinyi vágta le.

Roxa, Zr. II. 47., Szulimán legkedvesebb neje, kinek szerelméért fiát, Musztafát, megölette.

Rusztán, Zr. VIII. 17., 29., 45., 53., 56., 60., 63., XI. 4., 8., 26., XII. 27., 75. Szulimán veje.

Sabán, Zr. X. 53. török vitéz, kit Bot Péter ölt meg.

Sabasz, Zr. IX. 67. Radivoj nyilazta le.

Sahman, Zr. XI. 40., 43., 44., 51.

Demirhán követe Deli Vidhez.

Saladin, Zr. X. 25. Orostoni kezétől elesett török.

Salamandra, Id. 13. tűzgyík.

Salétrum, Zr. V. 66.

Salamon király, Zr. 294. 35. zsidó király.

Salmensis groff, Zr. II. 6. j. a császári hadak fővezére.

Sarkovich Vid — Deli Vid, Zr. 313.

Sas Fábián, Zr. X. 53., magyar vitéz, Nuh Mohacent vágta le.

Sámson, Zr. 303., Zr. VI. 67. bibliai óriás.

Sárförét, Zr. XI. 86. Gyamertől levágott magyar vitéz.

Sárkán, Id. 10., 15., Zr. VIII. 7. 8. mesebeli szörnyeteg.

Scilla, Id. 12, 17., 295. 36., 308. 17., XIV. 39. tengeri szörnyeteg a görög világban.

Sciták, Zr. I. 12. tatár-török faj, híres a vitézségéről, Zr. I. 95. innen scita bátorság, I. 96. scitai medve, Id. 3.

Serafin, Zr. XV. 22. az angyalok egyik kara.

Sidrák, Zr. XIV. 103. a tűzbe dobott három zsidó ifjú egyike.

Siklós, Zr. III. 9., 49., 61., 73., IV. 57., 59. vár Baranyában.

Singér bég, Zr. IX. 40., Abdus Elám apja, kit Zrinyi megölt.

Singir Zagatar, Zr. X. 12., szerencsen vezér.

Siréna, Id. 14., 6., Zr. XII. 31. madárkőmű és szárnyú nő, kik a hajósokat az örvénybe csalogatták.

Sirusok, Zr. I. 37.

Sisiphus, Id. 9. görög király, az alvilágban büntetésül örökösen visszahengeredő követ kellett a hegyre felvinnie.

Skofium, Zr. X. 54. selyemfonál.

Solymosi, Zr. III. 66. magyar vitéz, Rézmán ölte meg.

Spahi, Zr. XI. 58. lovas.

Szabahoglán, Zr. XV. 95. lovas leány.

Spanyor Perez, öreg Kastelánfi, Zr. VII. 32. Temesvárnál csett el Losonczival.

- Stambul, Zr. III. 23. Konstantinápoly.
 Sterapon, Zr. XIV. 26.
 Stipán Golemi, Zr. V. 51., VII. 59., 61., 62. magyar vitéz, l. Golémi.
 Styx, Zr. 309. 23., 310. 1., 311. 3., Zr. XIV. 27., 29. alvilági folyó.
 Strucz, Zr. XI. 57. madár.
 Subscribálás, Zr. XV. 109. aláírás.
 Szabasz, Zr. IX. 67. török vitéz, Radivoj lőtte le.
 Szangyidk, Zr. VIII. 70.
 Szanzák Benevir, Zr. VII. 71. Zrinyi vágta le.
 Szechódy Máté, Zr. V. 47. szigeti hadnagy.
 Szelim, Zr. I. 33. Szulimán szultán atyja.
 Szelim, Zr. X. 25. török vitéz, Balást vágta le.
 Szent Gergely, Zr. 296. 4.
 Szent királyok, Zr. I. 17. Szent István és László.
 Szerecsen tészta, Zr. III. 28. illatszer.
 Sziausz bég, Zr. X. 97. Zrinyi kezétől esett el.
 Szigetek Hectora, Zr. X. 94., XV. 16. Deli Vid.
 Szkender bég, Zr. III. 10. v. Szkeuder Alboda, Zr. III. 20., 26., 27. Siklós parancsnoka.
 Szokolovich Mehmet, Zr. IV. 66., 72., 77., 78., 79., VIII. 20., 21., 29. Szolimán nagyvezíre.
 Szulfikar, Zr. X. 97. Zrinyi kezétől elesett török vitéz.
 Szulimán, Zr. I. 2., VII. 13., 107., VIII. 11.
 Szuiloievich Antal, Zr. X. 68., 71. Szigetvár tornyából kiesett vitéz, kit Delimán ölt meg.
 Talentum, Zr. IX. 4. pénzösszeg.
 Talismán, Zr. XI. 52. imádságot kiáltó török pap.
 Tamburás Istók, Zr. VII. 79., 81. Demirhántól megölt magyar vitéz.
 Tamburlán, scita, Zr. I. 94. mongol fejedelem.
 Tamma, Zr. I. 40., perzsa szultán.
 Tanais, Id. 1. a Don folyó régi neve.
 Tantalus, Zr. XIV. 37., Id. 17., örökös éhséggel és szomjúsággal büntetett ó-kori király.
 Taraczk pattantyú, Zr. II. 40.
 Tarka kecske, Zr. V. 47. czifrázott felöltő.
 Tarluk oda Bassa, Zr. VI. 72. Novák ölte meg.
 Tatár, Zr. I. 68., 76., X. 11. mongol népfaj.
 Teátrum, Zr. XIV. 21. színház, nézőhely.
 Tebrus, Zr. 291. 16.
 Tegzes, Zr. I. 69.
 Tejes út, Zr. XV. 35.
 Tengelicz, Zr. XII. 16.
 Terebintus-vőgy, Zr. XIV. 103. Palesztinában, hol Dávid megölte Góliáthot.
 Terhat aga, Zr. X. 33. Szlamenovich ölte meg.
 Terodaman, Zr. XIV. 38., Zr. 295. 36. scytha király, ki embervéren tartott oroszánokkal őriztette magát.
 Teseus, Zr. 289. 5., 290. 10., 11., 291. 13., 16., 19., 23., 24. görög hős.
 Testoglin, Zr. X. 24. török vitéz, Medvei vágta le.
 Thaman, Kuzul Bas, Zr. VI. 18. Perzsia ura.
 Tholnay Dömötör, Zr. III. 66. szigeti vitéz, Rézmán ölte meg.
 Timár, Zr. I. 49. kisebb katonai hűbérjóság.
 Timporal, Zr. XII. 17. lágyít.
 Tisiphone, Id. 17., Zr. XIV. 68. a bosszú istennőinek egyike.
 Tisztviselő – főtsizt, Zr. I. 65.
 Titius kányája, Id. 8. Prometheus májzt marczangoló kánya.
 Titirus, Zr. 297. 8., 299. 14., 20. Vergilius pásztorköteményeinek egyik alakja.
 Titulus, Zr. XII. 100. latin szó, cím, ürügy vmire.
 Toigon, Zr. VI. 79. török vitéz, Zrinyi vette fejt.
 Toigon, Zr. VII. 79. Tamburás Istóktól megölt török.
 Tommembei, Zr. I. 87.
 Torlak, Zr. VI. 68. Zrinyitól megölt török.
 Tót Balázs, Zr. II. 14. Kurt agát vágja le.

- Tót Bencze, Zr. III. 92. Péchi Olai Bég üti le.
- Tölyfa, Id. 4., 14., Zr. V. 66.
- Török Márs — Delimán, Zr. XV. 59.
- Törökország szíve — Demirhám, Zr. XIII. 70.
- Tragoedia, Zr. XII. 82. szomorú kimenetel.
- Tramontana, Zr. XIV. 1. sarkcsillag.
- Triumfus, Zr. 293. 27., 294. 32., Zr. XII. 50., XV. 7. 52., diadalmenet.
- Trója, Zr. 313. 1. az ellene viselt hadjáratról híres városa Kis-Azsiának.
- Tules Islandia, Id. 1.
- Turanthen, Zr. I. 97. török vezér.
- Turi Farkas, Zr. II. 8.
- Túri György, Zr. II. 4., 7., 8., 10., 11., 12., 18., 22., 30. palotai kapitány.
- Turunch, Zr. III. 36.
- Türkés kard, Zr. IX. 35.
- Tűzhányó lovak, Id. 6.
- Tüzes labdák, Zr. X. 91.
- Ujítja — biztatja, Zr. XI. 56.
- Uldair, Zr. I. 97. török vezér.
- Ulmán v. Ulám, Zr. V. 17. Zrinyitől megvert boszniai basa.
- Uluduueidár, Zr. VIII. 15. arab szó, főhadparancsnok.
- Vad tyúk, Zr. XIII. 44.
- Vasmacsok — kapsok, Zr. II. 41.
- Vertumnus, Zr. 298. 9. ó-itáliai isten, a mezők védője.
- Vesselényi, Zr. XIV. 10.
- Vesuvius, Id. 8. tűzhányó Olaszországban.
- Vénus, Zr. XII. 8., 50. a szépség és szerelem istennője.
- Vércataracta, Zr. XV. 77., Zr. 312. 1. véráradat.
- Vid, Zr. XI. 49. I. Deli Vid.
- Vigyázó-őr, Zr. VI. 57.
- Viola, Id. 3., Zr. 290. 6., 296. 2.
- Vonyakodni — versengeni, Zr. I. 56.
- Vulcánus, Zr. XIV. 73. a tűz istene.
- Zagatárok, Zr. I. 90. keleti törökök.
- Zinchi, Zr. I. 88. szerencsen faj.
- Zofra, Zr. III. 28.
- Zöldfikár, Zr. XIV. 56., 60. kétélű kard.
- Zrini, Zr. II. 62., 84—86., VI. 1., VII. 25., VIII. 16., 17., 33., IX. 14., 39., XI. 88., 89., 97., XII. 74.
- Zulfikár, Zr. XV. 65. Zrinyitől el ejtett török vitéz.

SZÓ- ÉS SZÓLÁSJEGYZÉK.

A.

- Abaza lölkének utat nyt
mellyére. Zr. XIII. 26.
abbul böchüllének. Zr. IV. 37.
acharkodik — agyarkodik. Zr.
XIV. 8. j.
acélios fegyuerünk. Zr. VIII.
54.
acélyos pais. Zr. V. 19., 88.
acélios páncér. Zr. III. 76.
Adgyátok kezemben, az én
birtokomban. Zr. XIII. 23.
Ad megh zálogomat. Id. 15.
adsz közinkben. Zr. IX. 33.
Adsz nyáron nyugouást és
szép chendességet. Zr. III.
35.
a föld chinna — csinja. Zr.
IX. 31.
a földben temette. Zr. XII. 37.
aga. Zr. V. 17.
ag szót kouáchollyunk. Zr.
III. 26.
Ah, méert nem chaptad nya-
kamban az kardot. Zr.
294. 31.
Ah az én tauaszomat irigy
elrontá. Zr. 322. 10.
Ahun. Zr. III. 49., XIII. 72.,
73., XIV. 4., XV. 29.,
296. 2.
ajándékosz — ajándékozol.
Zr. III. 36.
Ajánlásod — ígéreted. Zr.
IX. 37.
Akarattya nekül de mastan.
Zr. XV. 78.
Akarnám, gondolnák, uagyunk
félelemben. Zr. IX. 9.
akartua. Id. 17., Zr. II. 25.,
XI. 9., X. 69., XIV. 101.,
XV. 68.
akat — megakadt. Zr. XI. 66.
Al. Zr. VII. 77.
Alég. Zr. II. 26., XIV. 35.
Alig, hogy ki legyen, esmer-
hetni tuttam. Zr. IX. 86.
aliglan állatom. Id. 2.
Ali Kurt teste. Zr. XIII. 80.
Ali, melly az ű rontóiok. Zr.
XIV. 18.
alittá — vélte. Zr. IV. 87.
alkalmaztattya. Zr. V. 92.
alkhatnak. Zr. 312. 3.
Alkorán. Zr. I. 90., IX. 56.
Alkorámban. Zr. III. 19.
Almás hináros. Zr. VI. 60.
Almás Jobb kézre elhagyák.
Zr. IX. 58.
Almás parton. Zr. VIII. 17.
Almás uizét, forgat embere-
ket. Zr. VIII. 36.
alszik uala. Zr. IX. 79.
anguillát. Id. 11.
angyali légio. Zr. XV. 43., 50.,
107.
annak az toluajnak. Zr. VIII. 87.
Annak szabadulását én szüuem
kiuán. Zr. IV. 49.
annyál nagyob. Zr. IV. 2.

anni félelem szüvedben? Zr. XIII. 54.

Annyira félelme miat meg kábulunk. Zr. III. 15.

annyira. Zr. XIV. 94.

apolgat. Zr. IV. 38., 315. 3. apolgasson. Hát ne apolgasson bár chászár ezekkel, Az kit mi stb. Zr. VI. 45.

apró sátorokat. Zr. IX. 52. arany almát. Zr. VI. 16.

Aranyal uarrt üngét. Zr. VI. 94.

Aranyos bór zofrát. Zr. III. 28.

aranyos szofrán. Zr. IX. 56.

aranyot. Zr. IX. 36.

aranyul szállatta. Id. 7.

arra az helre. Zr. IX. 98.

Arról sikos helről. Zr. VI. 33.

a sereg áll uala choportba.

Zr. X. 13.

Aspissal szegőttem, S az süketeb alig. Zr. 300. 19.

atta. Zr. VII. 81.

atta kezében. Zr. VII. 84.

attul de ű nem rettenik. Zr.

X. 65.

Aual ayándékozá. Zr. IX. 39.

asap. Zr. VII. 57.

aszt. Zr. VI. 21.; asztot, aszt.

VI. 24.; asztot. V. 89.,

VI. 27.

Atyáink — őseink. Zr. II. 71.

agyarkodnak. Zr. XV. 29.

az az óra it van, Az kiben

kaurnak kel meni rom-

lásban. Zr. XIV. 28.

az dögbe nem euet. Zr. IV. 79.

az drága tisztesség legyen él-

tembe uég. Zr. XII. 94.

az égben fölkiált. Zr. IX. 32.

Az egész gyönyörű menyeci

seregek. Zr. XV. 24.

Az egész uitéz Leuenták. Zr.

V. 36.

Az egész tábort felfutnak. Zr. IV. 82.

Az én lölkömet is uiszed te feniődben. Zr. 293. 24.

Azért én uitézim, minden szót fogadgyon, Senkit az nagy bátorság el ne ragadgyon, Minden Hadnagyától és én tülem uárjon, Hogy talán közünkben zürzauart ne hozzon. Zr. III. 45.

Azért hogy poklokban, láttad, merültünk uolt. Zr. 317. 8.

Azért illy kis üdöt szüued ne restelleyen. Zr. VII. 90.

az fölin leuelnek. Zr. XIII. 89.

az fölszélKésmárkrül. Zr. V. 37.

Az honnan uilágot nézi kegyelmesben. Zr. XV. 18.

Az hun. Zr. III. 71.

Az hun chászárt lát. Zr. XV. 94.

Az idő foly mint erős folyás.

Zr. 319. 1.

azimi kard. Zr. X. 80.

Az Isten angyala az chapást megtartá, Az Mehmet kezében szabliát megforditá.

Zr. III. 83.

az iéges sűrű sor. Zr. VII. 17.

Az kaurokat te uágtál. Zr.

XI. 10.

Az ki az szerenchét meg nem zabolazza, Hanem mindent elereszt erős száíara, Vég-

tére is uezélyre asztot

ragadgya. Zr. IX. 7.

Az ki igaz ügyel s ió sziuel

fegyueres. Zr. V. 3.

az kiket Köszöntenem hajtok

de most nékik fejet. Zr.

XIV. 12.

Az kik elestetek égbül az föld

alá. Zr. XIV. 27.

az ki lesz feieden. Zr. XV. 42.

az kit — a mit. Zr. XIII. 48.
 Az kit az Úr Isten meg akar tartani, Száz ezer között is meg fog az maradni, Őt ezer puskátul nem lehetehalni Senkinek seregbül, melyben volt jó Zriny. Zr. VII. 63.
 az kit épít. Zr. V. 5.
 az kit nyelued szól. Zr. XIII. 69.
 Az kitül lén. Zr. XIII. 24.
 Az megiet chászárt uezsik körül sáncban. Zr. XV. 95.
 Az mely szeret tégedet, szintén mint magát. Zr. IX. 20.
 Az mely szorgalmatos uiselsz rám gondokat. Zr. VIII. 94.
 az mely volt leromlott. Zr. X. 14.
 Az mi dolgunk nem más Chak mint pironkodás. Zr. 321. 7.
 Az muzulmán hit. Zr. VIII. 91.
 Az nagy uas lakatot, ki egy ló terh vala, Leüti ököllel, kaput lábbal ruga. Zr. X. 89.
 Az nap eluégezi estue ű menését, De megújul reggel, kihozuán szekerét. Zr. VII. 43.
 Azok közül egy rettenetest ualaszta, Melly nagy ohaitással timporálua uala. Siralom és bánat ű hegies fulánkia, Röuid giöniörűség uala fáia s tolla. Zr. XII. 7.
 Azokrul helyekrül. Zr. 323. 3.
 azonképpen — úgy. Zr. XII. 53.
 Az okos kajmekán. Zr. XII. 69.
 azomban. Zr. III. 4., IV. 81., XI. 8, 29., 35., 37., XIII. 24., 86.
 azon fáratsággal. Zr. VII. 83.
 azon biztatják. Zr. IX. 101.
 azon kérdezlek. Zr. IX. 83.
 az óra már ütött kettőt meg. Zr. III. 48.
 az szép holduilágnál. Zr. XIV. 58.
 Az szép teies út is megcifrizza magát. Zr. XV. 35.
 azt. Zr. VII. 20.
 Azt bizom negyedik rész históriámra. Zr. III. 117.
 az te segítséged. Zr. X. 48.
 aztot. Zr. I. 20., VII. 82., 106.; aszt. VIII. 10.; asztot. VIII. 77.; asztat. X. 65., XI. 9.; aszt. XI. 31., 91.; asztot. XII. 18., XIII. 48., XIV. 11.
 aztot kiueszem — annak kivételével. Zr. II. 44.
 Aztot te kezedben hagyásából adgya. Zr. VI. 24.
 az több lölkök után. Zr. XIV. 67.
 az töb köröszményét. Zr. X. 8.
 Az török gyermekeket, szablyáia éluel Fölnittyá szép torkát, mely szép únekuel Erdőt, mezőt töltöt sok giöniörűséggel. Zr. X. 60.
 Az tündöklő hirnév, Mely dicsösségre rév. Zr. 319. 3.
 azután osztán. Zr. III. 27.
 Az ű óráia is eliün, ki meszebben Nem lehet. Zr. XIII. 2.
 Az ű panasziara, ű nyaualyáiokra. Zr. I. 22.
 Az uigyzó — ör. Zr. III. 51.
 az uilágot fegyuerrel nyargaltam. Zr. 312. 1.
 Az uitéz embernek Kell ualamin engedni az szerenchének. Zr. I. 43.
 ád török kézben. Zr. IX. 24.
 áfiumot ű eszik uala. Zr. II. 21.

ágoztam. Zr. 290. 8.
 ágyában bochátot. Zr. I. 44.
 állandó állhatatlanságban. Zr.
 X. 2.
 állapotban. Zr. I. 66.; álla-
 pattiában. Zr. I. 16.; álla-
 pottiát Zr. I. 63.
 állatni. Zr. II. 81.
 állich meg. Id. 13., Id. 15.
 Áll uala. Zr. X. 54.
 általment az uizen az törökök
 hátán (törököt kergetve)
 Zr. VI. 83.
 ályos. Zr. XI. 1.
 Ám legyen ez nekem leg-
 utolsó óra, De te életed
 életemnek lesz arra. Zr.
 III. 97.
 ároszt. Zr. 312.; árosztot-
 tam. 290. 7.
 árron. Zr. IV. 7.
 ártalam. Zr. VI. 41.
 ártalmas nem is fene uagyok.
 Id. 13.
 áruáiul. Zr. 309. 19.
 áruiz — könnyezés. Zr. 290. 9.

B.

bajra hí. Zr. XIV. 71.
 bajraktár. Zr. VII. 79., IX. 21.
 baiuiuás. Zr. VIII. 96.
 bayuiuás (magános). Zr. XIII.
 70.
 bajvivó. Zr. 323. 4.
 Bayuiuo társára senkire nem
 talál. Zr. XI. 97.
 báluánt. Zr. I. 8.
 bánat erős száju ló. Id. 2
 Bánatját lágycha noha ugy
 sem igen. Zr. VII. 8.
 bánattját hogy euel mulatná.
 Id. 1.

Bán belső uárban szorult. Zr.
 XIV. 74.
 Bán erős szüüéért nagy féle-
 lemben hül. Zr. VII. 50.
 Bán, mint uizi óriás. Zr. X. 98.
 Bánnak kegyetlenül kézzel üti
 mellyét. Zr. XV. 89.
 bánkodgyunk helére. Zr. XIII.
 67.
 Bánni de heában fogod. Id. 4.
 bassák. Zr. I. 52.
 Bástyán nem hágy álmi sen-
 kinek lüüéssel. Zr. X. 90.
 bátor nyelu. Zr. XI. 44.
 bátorsága de ninchen. Zr.
 XIII. 40.
 bátor szüü. Zr. X. 10.
 bátor szüüü. Zr. VIII. 30.
 Béereszték azért Szigeti kapu-
 ban. Zr. XI. 43.
 Befed ez a kék ég, ha nem
 fed koporsó, *Óram tisztés-
 séges csak legyen utolsó.*
 Akár farkas, akár emészszen
 meg holló, Mindenütt feljül
 ég, a föld lészen alsó. Zr.
 319. 5.
 beférkezék házában. Zr. I. 32.
 befog, béburit. Zr. XIV. 36.
 befogadá Szigetben. Zr. XIII.
 30.
 befödözte. Zr. V. 61.
 Bégség. Zr. I. 49.
 bégyüyche. Zr. XIII. 36.
 béhuntam szemem. Zr. IX. 85.
 béüüön. Zr. VI. 24., X. 75.
 Bé kel föld fenekre úket
 úzni. Zr. XV. 30.
 békéluén. Zr. XI. 44., 48.
 béköt. Zr. XII. 56.
 Békéuel maga sátorában bé-
 lépék. Zr. XI. 13.
 bélépék. Zr. IV. 35., XI. 13.,
 XIV. 15.

belinch. Zr. I. 29.
 bemene Szigetben. Zr. VI. 114.
 bémene Krupa uárában. Zr. III. 4.
 bemennek Szigetben száguldu-
 ua. Zr. VIII. 40.
 Bément hasában is. Zr. VI. 89.
 Benaur serege legelső futá-
 mék. Zr. VII. 96.
 beő forrású nyaualiás szem.
 Id. 7.
 beöltözik okosságban. Zr. XII. 70.
 berekben buik. Zr. VI. 64.
 bésötétíteté. Zr. XIV. 35.
 besötétötte. Zr. VII. 14.
 beszállánkozot. Zr. XII. 107.
 beszéllesz. Zr. III. 23.
 Beszélni ne merjen senki el-
 lenséggel, Mert ha találta-
 tik, megfizet fejeuel. Zr. V. 67.
 beszélt ez mellyet. Zr. VIII. 46.
 bétér. Zr. 291. 15.
 Béteszi az kaput, uálláual tá-
 masztuán. Zr. X. 76.
 bétölt. Zr. XII. 58.
 béuiuék ezt az ujságot. Zr. XIII. 88.
 bial két hatuan. Zr. IV. 27.
 bialok. Zr. II. 42.
 bika, Mely kapál charnokon.
 Zr. XV. 84.
 Bikáual látta. Id. 7.
 bilikum p ára. Zr. VII. 24.
 billegek. Zr. XIV. 25.
 bimbor — bíbor. Zr. XIV. 5.
 bimbokkal födue. Zr. XV. 39.
 birkodni. Zr. X. 39.
 birkódnak ellened. Zr. XII. 42.
 bizik gyors lábában. Zr. X. 71.
 bizodalom — elbizakodás. Zr. III. 46., VI. 35.
 bizonság. Zr. IV. 57.
 Bizonyit keménységet. Zr. VII. 85.
 bizuást — bizton. Zr. III. 60.
 bizuástban. Zr. X. 71.
 bochátja — megbocsátja, túri.
 Zr. XV. 98.
 bocháttyák lölköket Isten elei-
 ben. Zr. XV. 105.
 bocháttam. Zr. 313. 3.
 Bolond az, ki török szauának
 ad hitelt, Mert uáráual
 együtt elueszi életét.
 Boreas haraggal sugár szár-
 nyára kél, Ez mindenik
 Szigetnek kegyetlen ue-
 szély. Zr. XIV. 71.
 Bosznia, Hercegovina. Zr. XIV. 6.
 bosszontó. Zr. 301. 22.
 bosszuság maga feiére dül.
 Zr. XI. 2.
 Boszut akar állany mert kö-
 rösztényen. Zr. XII. 111.
 böchüllyük. Zr. XI. 77., XII. 39.
 böchülettel. Zr. 323. 3.
 böuelkedik tanácha bolondal.
 Zr. VIII. 61.
 Budai főuezér. Zr. II. 1.
 Budai török. Zr. V. 18.
 buik. Zr. IV. 85.
 Buiásom, elbuiásom. Zr. V. 88., 89.
 Buluk basa. Zr. X. 30.
 buríthatnak. Zr. V. 73.
 burít. Zr. 294. 35.
 burítanak. Zr. 295. 37.
 burítottál. Zr. 306. 5.
 burul. Zr. XV. 74.
 búual be burítá. Zr. 322. 10.
 bűn könyueiuel. Zr. VI. 96.
 bűnöstül ű büntetést uegyen.
 Zr. XI. 14.
 büntetés uezszöben. Zr. XIV. 63.
 búuen. Zr. X. 23.

C.

Cáspiai hegyben mint siuó
oroszlány. Zr. XIV. 83.
Corona feiedet tisztelye. Zr.
II. 82.
Cupido istentül. Zr. XII. 23.,
25., 31., 32.
Cupido miát. Id. 1.
Cupidonak uetett hálóia uan.
Zr. XII. 47.
Chak Te uagy egyedül, Élsz
kegyetlenül. Zr. 297. 4.
Chak te uénségének erős is-
tápja uagy. Zr. VIII. 93.
chalárdos. Zr. 293. 29.
chalárdság. Zr. XI. 55.
chaptad nyakamban. Zr. 294.
31.
chapás, ki iün én kezembül.
Zr. VII. 75.
Chászár köszönettel az ű fei-
iét haitya. — köszöntésül.
Zr. XII. 71.
chászár uei. Zr. VIII. 29.
Chászárnak esék ez fülében.
Zr. VI. 52.
Chászárnak ti uattok árulók.
Zr. VI. 74.
Chauzok feiér patyolatban.
Zr. I. 50.
chelekeszik. Zr. IX. 24.
chidákkal. Zr. I. 78.
chiddal. Zr. XI. 79.
Chillagot számlál. Id. 18.
chingolódik. Zr. XII. 51.
choportja-csapatja. Zr. IV.
91.
chorbát tett hatalmába. Zr.
XIV. 42.
chöp. Zr. XIV. 99.
chöppenik. Zr. VIII. 3.
Chuda caracterek tüle for-
máltatnak Köröszvény ué-

rébül minden circulusnak.
Zr. XIV. 24.
Chudálják, ily dolog lett chak
két uitéztül. Zr. IX. 98.
Chuda tragédia. Zr. XI. 28.
Chúsz rút kigyó. Zr. VII. 41.
chühödöl. Zr. VII. 88.
Cifrált janchár puska. Zr. X.
54.
Cethalak. Id. 6.

D.

Dagat uitorláiit hogy. Zr. 292.
19.
Dandó, mérgesgyík. Zr. VI. 63.
dárda forog kézben. Zr. XI.
57.
dárdáia nagy sugár tölý szál
mint egyenes kú fal. Zr.
VI. 93.
dárdát halomban ront. Zr.
IX. 74.
dárdát ront. Zr. II. 8.
dárda üté mellyét. Zr. X. 79.
daru tollakkal. Zr. V. 48.
Dáuid gyermekkel. Zr. V. 10.
De az ágyúkat is egyszer
mind kilüüék, Azt tudnád,
leszakad reád az magas ég,
Alul az föld ropog, repe-
dez mint egy iég, Sziget
bástyája is *féltébül mozdul*
meg. Zr. VII. 20.
De az hajót uiszi szél. Zr.
292. 20.
De az mi szüüünket Nem
láttya földben ásua ez a
fényes dél. Zr. VIII. 50.
De chak alig feiét. Zr. VI. 105.
de chak esék kezem semmi-
ben Zr. IX. 95.
De dárda nem téué. Zr. VI.
106.

de ész bátorságát meggyőzi.
Zr. X. 87.

De ha ki fog kérdeni, győz-
ted mi móddal, Tagadsz-e?
Zr. 293. 27.

De hogy adna hitet, kinek
hiti ninchen, Töröknek
hogy hinnénk, ki hazug
mindenben, Minekünk meg-
hálnunk kell ebben az hel-
ben, Auagy meg kell győz-
nünk bizuán Istenünkben.
Zr. V. 33.

De lölki esméret mastan
menté tehet, Senki nem
tartozik tenni lehetetlent.
Zr. VI. 28.

De Isten angyala elueué ere-
iét, Mert Zrini paisán meg-
tompitá hegyét, Tatár hám
dárdáia az földre leesett,
Chudállya Delimán eszt az
történetet. Zr. XV. 86.

De jobban az kúnél fénylik
ú szablyáia. Jobban szablyá-
iánál az ú bátorsága. Zr.
XIV. 84.

De mi minden kárunkat el-
feleitenénk, Ha uitéz Deli-
mánt előttünk nézhetnénk.
Zr. XII. 62.

De Demirhám szintén elér-
kezék arra. Zr. XI. 19.

Demirhám el nem buik. Zr.
VIII. 88.

De élte uestztéuel ú megual-
lotta kárt. Zr. X. 81.

De gyalog megáztattia min-
den fegyuerét. Zr. VI.
75.

De ha az az Isten, az mely
bir én uelem. Zr. XII. 40.

De Isten szemeknek az fényét
elvette. Zr. XIII. 4.

De kemény kezével ú szab-
lyát kirántá. Zr. XV. 87.

De kinek uagyon eszt le-
irnya hatalmán: Zr. XIV.
51.

De ki uagyon oly, kit. Zr.
310. 25.

de, la lehányatlott. Zr. IV. 4.
de, la mégis hailott. Zr. XI. 53.
deliáb nálánál. Zr. XII. 4.

Delimán, mint az könnyü
euet. Zr. X. 79.

Delimán mint uillámás de
tünik reá. Zr. X. 61.

deli tekintety. Zr. IV. 23.
Deli Vid érette mert sok. Zr.
XIV. 95.

Deli Vid hősködése. Zr. VI. 70.

Deli Vidtul kérettetik, bo-
chassa hogy Sziget Várbul.
Zr. IX. 6.

Deli Vid ott marat chak maga.
Zr. XV. 1.

Deli Vid aluzsik török ruhá-
zatba (amot egy sátorba).
Zr. XIII. 15.

Deli Vid Török fölött áll-
uán igy nitá meg torkát:
Kit haddal kerestek, ihon,
Sziget uárát, Nektek aján-
dékozom szép Pannoniát;
De akarom asztot, mostan
méried hanyat Te szere-
chen kölök, méried hosza-
ságát. Zr. VI. 91.

De késő sietni tenni iót. Zr.
XI. 53.

De maga nagysága. Zr. VIII.
67.

demeckj kardot kezében ra-
gada. Zr. VII. 92.

de merén dárdáiát. Zr. VI.
101.

Demirhám Arabiábul, Úgy

tecik mint egy uad puszta
Libiábúl. Zr. VI. 4., 48., 51.
Demirhám az erős. Zr. I. 83.
De Demirham ront-bont, *de*
ueszti az népét. Zr. X. 93.
Demirhám vaydátul nem fér-
het hozzá szorosságtul. Zr.
X. 39.
De mosolygásában keuert lán-
got, mérget. Zr. XI. 25.
De Murtuzán miuel. Zr. IV.
101.
De ne fély, meg nem halsz
nagy dichéret nélkül, Mert,
la, megölettel Zrini kezé-
tül. Zr. III. 85.
De nem, hanem. Zr. 321. 9.
de ninch chak az te szüued-
ben. Id. 7.
Derekában uágá. Zr. VII. 75.
derekas had. Zr. III. 22.
derekas ueszés — veszeteség.
Zr. IV. 56.
De rendben Ianchárság mint
fal ueri magát. Zr. VII. 58.
Deruis neuú. Zr. VI. 62., 63.
De talán még ma Isten meg-
adgya érnem. Zr. XI. 61.
De te bűncimért ha. Zr. 306. 4.
De török szántalan. Zr. XV.
104.
De űk megesmérék előbbi
próbáual. Zr. XV. 50.
Diánától tilalom uan. Id. 12.
Dichiretit ennek hatalmas
próbának. Zr. XV. 100.
Dichéretlen ágybúl hogy él-
temet külygem Isten kezé-
ben. Zr. VII. 30.
dichéretlenül-dicstelenül. Zr.
IV. 93.
Dichéret nélkül — dicsőség
nélkül. Zr. VII. 33.
dichósítet. Zr. IV. 32.

disputálni. Zr. XI. 63.
diuán, diuánra. Zr. VIII. 21., 22.
Dolmánya olyan kaftánbul.
Zr. II. 37.
dondárnak. Zr. III. 57.
dög mellett (Rusztán). Zr.
XII. 102.
Dönch le. Zr. VIII. 61.
döntik kire az sátorát. Zr.
IV. 83.
Dumán neuú louán. Zr. XI.
36.
duplázza. Zr. XIV. 24.; Dup-
lázni. 111.; Duplázd. XV.
44.
Duplazzák chókokat egymás
száia körül. Venus triumfu-
sán kedues szüuek örül. Zr.
XII. 50.
Dühöség. Zr. XV. 19., 20.
Dühöségeslölkek. Zr. XV. 20.
dühöséget. Zr. 318. 12.
dühösségben esuén. Zr. X. 69.
dül. Zr. X. 28.; düle. VII.
61., 62.; dülne. 303. 4.

E.

ebben az seregben. Zr. XV. 59.
ebben barlangban. Zr. 302. 1.
ebben hadban tahát. Zr. VIII.
51.
ebben harcban. Zr. VI. 115.
ebben helben. Zr. VIII. 5.,
22., 23.
ebben kaurrontó hadba. Hí-
res uitéz uala ez Horuátor-
szágba. Zr. VIII. 25.
ebben Szigetben. Zr. V. 74.
Ebbe szokta mutatni magát
az uduarnak, Ebbe menyeg-
zőknek és triumfusoknak.
Zr. XV. 13.
écakát. Zr. III. 27.

Echo bus uálaszt ad. Zr. IX.

62.; Echónak uálasztya. XV.

21. chak keserues Echó
Lesz szúuemboszontó. 301.

22.

Egész Muszurmán hit ennek
egy csöp uérét meg nem
fizethet. Zr. XIV. 99.

egres. Id. 8.

Egy chapásban ketté derékben
szakasztá. Zr. IX. 76.

Egy dolmánt, egy mentét
chak választ. Zr. XV. 13.

Egyedül ű maga közben keue-
redék. Zr. XI. 94.

Egy ember megölte, ezt ti
ölettétek. Zr. VI. 95.

egyeránt. Zr. XIV. 74.

egyes — összetartó. Zr. I. 87.

egysem — szeretóm. Zr. III.

34.

egy hűuének. Zr. XII. 23.

Egy igen szép dombon és
szellős árnyékban. Zr. XII. 2.

egy iegenyefát megnehezite-
néd. Zr. XIII. 55.

egy jó magyar tizet mást ker-
gethet. Zr. I. 16.

egykor — egyszer. Zr. IX. 82.

egymásnak kárt feiére. Zr.
X. 42.

Egy nagy carbunculus az
sisakján uala. Zr. XIV. 84.

Egy nem mély ueremben.
Zr. IX. 100.

egy nyomban hágni. Zr. X. 1.

egy ok uan Az kit én szúuem
bán. Zr. 320. 5.

Egy reménsége uan meggiő-
zetetteknek, Hogy semmi
giőzedelmet ne remélye-
nek. Zr. III. 90.

egy szempillantásban — pilla-
nat alatt. Zr. X. 61.

Egy szép kerék rétet uógybe.

Zr. XIV. 101.

egyszer — egyszerre. Zr. XII.
60.

egy szerént. Zr. 319. 2.

egszersmind — egyszerre.
Zr. IX. 80.

egy tollat szegeze sisakján.
Zr. XV. 14.

Egy török hogy megöl négy
köröszént harcban. Zr.
III. 19.

együgyű szúuel. Zr. V. 31.

együtt öszuekeueredet. Zr.
XI. 83.

Elbochátja azért tündért sza-
badsággal. Zr. XIV. 19.

elbocháttam. Zr. IX. 86.

eldüle. Zr. III. 107.

elefántot hasomlítja. Zr. II.

34.

elegendőül. Zr. XIV. 99.

elegyül — egyesül. Zr. XV. 90.

eleiben áll. Zr. X. 52., XI. 15.

eleibe nem áll. Zr. XI. 97.

eleiben hozá. Zr. XI. 8.

eleiben iün. Zr. XII. 104.

Eleiben tartua. Zr. VII. 68.

eleiben uiszik. Zr. XV. 108.

eleiben tünék Cupido harag-
ban, S illy haragos szókat.
Zr. XII. 2.

Elementummal. Zr. XIV. 14.;

elementumok 54., XV. 2.

Életét nagy kínnal testébül

kizárá, És ualamint kiuánt,

maga is úgy jára. Zr. XII.

108.

eleuen — élő. Zr. VII. 38.

eleuen — élő ember. Zr. 311. 5.

eleuen szúue. Zr. VII. 69.;

eleuen szúuedet. 73.

elfayzot ueszteni ualó kölok.

Zr. V. 87.

Elfodgyon Zrini-néu. Zr. V. 90.
elgyülöttetted. Zr. 300. 20.
elhatták urokat. Zr. I. 21.
Elhidgyed nekem bár. Zr. VI. 21.
elindula szép Sziget Várában. Zr. XI. 43.
eliüni, ide júni. Zr. 311. 5.; eliüön. VI. 31.; eliün. XIII. 2., 5., 92.; Zr. 294. 34.; eliün, kiün. 323. 2., 3.; eliüt. XV. 98.; Eliüue táborában. VII. 2.
elkapá az szárnyán kegyetlen körméuel. Zr. XIII. 99.
elkele. Zr. 322. 11.
el ki dönche. Zr. III. 2.
ellenségét maria. Zr. X. 44.
ellenz ellenségnek. Zr. XV. 37.
ellüuek louamat. Zr. V. 19.
elméiében Illy mesterséget gondol gyorsan szüüében. Zr. XI. 90.
elméiéuel igen tanáchkozik. Zr. XII. 65.
Elmentél kegyetlen, elmentél. Zr. 293. 26.
El nem titkolhattya — nem rejtheti. Zr. VII. 102.
Előbb halua lássa pogány eb. Zr. V. 28.
elődben iüttem. Zr. IX. 92.
elődben uiszem. Zr. XII. 46.
elől állatá. Zr. V. 4.
elől elment lopua. Zr. VIII. 39., 40.
előliáróba — előrc. Zr. II. 52., VII. 57.
előliün. Zr. 291. 12.; elül iün. XIV. 41.; előljün egyszer — megfordul. XIII. 61.

elől kezd. Zr. XIV. 12.
előtte ha kúfala ledül. Zr. XIV. 85.
el-röndöl. Zr. 321. 6.
Első adomániért. Zr. X. 4.
eluálaszt — meguálaszt. Zr. XII. 64.
eluegye. Zr. IX. 49.
Elueszne ez uilág csak egy kis üdőuel. Zr. XII. 36.
elueszt büdösségben. Zr. VIII. 5.
Eluesztette magyarnak gyönyörű földét. Zr. VIII. 6.
Elueszté erejét, találúan nagyobb. Zr. VI. 84.
elueszténk ködben röpülését. Zr. IV. 75.
eluéué — leueué, eluett — levont. Zr. IX. 40.
Eluite irigy halál. Zr. 311. 4.
eluontuk — elragadtuk. Zr. V. 12.
ember esésében. Zr. IV. 3.
ember, mely kémélte. Zr. XII. 37.
Ember Meg uan ékesítue isteni formára, Isten ábrázatra. Zr. VII. 42.
emberölő szablia. Zr. VI. 108.
emberül téríté zászlóiat. Zr. III. 62.
emelkedék — fel talpra. Zr. VIII. 63.
emésztő tűz. Zr. VI. 110.
emlekezetben. Zr. V. 74.; emlekezzél. V. 83.; emlekestesselek. VIII. 26; emlekezetével. XIV. 50.
Enged szépség, ha lát Cupidót fegyuerben. Zr. XII. 32.
engem uestző. Zr. 293. 26.
Engemet táplált is Chak láttatíauál is. Zr. 303. 3.

ennek dolognak. Zr. VIII. 99.
ennek uilágnak. Zr. XIII.

92.

enyhéchem. Zr. IX. 85.

enyhüdnék. Zr. XII. 20.

Eny (= ennyi) mód két Fénix
öszuechingolódik. Zr. XII.

51.

Eörizd az éltedet, mellyen az
enim ál. Zr. XII. 85.

Eörökkén. Id. 2.

Eöszue — össze. Zr. X. 30.,
307. 11.

Eöszue iünnök. Zr. XI. 67.

Eöszuen. Zr. X. 53.

eöszue találkoznak. Zr. XI. 67.

eperje. Zr. 301. 22.

erdő iár körülette. Zr. II. 39.

erdei chuda. Id. 13.

eredeti uolt bő Aegyptusban.
Zr. XIV. 13.

eresztené száíára a zablát.
Zr. I. 8.

Erős emberölő uan dárda
kezében. Zr. VII. 52.

erős kötással. Zr. X. 45.

Erős testtel bíró sem rettene-
tesebbet. Zr. V. 46.

Erős Zrini kezétől meg félem-
lettek. Zr. VII. 96.

erre dologra. Zr. IX. 14.

erre helyre. Zr. VII. 103.

Erre nem legkisseb tanách-
nak falkára. Zr. VIII. 26.

esedezik uala. Zr. XV. 38.

eset kétségben. Zr. XII. 73.

esék elmékedésben. Zr. VIII. 5.

Esék fülében. Zr. VII. 3.

esék közép melyében. Zr. VI.
107.

esék mély álomban. Zr. IX.
79.

esik le hanyattá. Zr. VI. 89.,
VII. 69.

Esküszöm fényes kardra és
életemre. Zr. XIII. 62.

Esküszöm Mahometnek, kit
tart ég magas. Zr. VII. 7.

esküt, lankat. (dt=t). Zr. XI.
74., 75., 292. 23.

esmere, esmer. Zr. XV. 77.,
78.; esmerem. 103.

Esmeretlen népek ha öszue
találnak. Zr. IV. 87.

esmér. Zr. XIV. 10.; esmér-
uén, esméré, esmérlek. IV.

97., 98.; esmérúén. XV.
54.

esni bochátá magát. Zr. III.
108.

esz. Zr. 312. 3.; eszszel. XIV.
6.; eszben ha iün. 309.

21.; eszt — észet. XIV. 11.;
eszben uette. I. 7.; eszben

nem uezsik. 23.; eszek-
ben uéuék. XIII. 88.; esz-

ben ué — vevé. IX. 55.;
eszbe vette magát. XII.

111.; eszbe ueuék. IX.
60.; eszében nem iutott.

X. 84.

eszt — ezt. Zr. IV. 30., V. 60.,
92., VI. 20., 36., 95., VII.

19.; esztet. VI. 94.; eszt,
esztet. XIII. 83., 86., 88.;

esztet. II. 47., IX. 3., 61.

Eszt az bosszus szüuet kit
köszötök látok. Zr. VIII.

64.

esztet, kívül iüt sok átok.
Zr. XV. 52

esztet uigye uégbe — koszo-
rút. Zr. VIII. 27.

eszt hozott. Zr. XIII. 88.
eszt puzdrából nyílal kira-
gadá. Zr. IX. 66.

eszt ártalmas szélúeszt. Zr.
VIII. 71.

Eszt az sok ohaitást, kit bu-
 sult szű fúia. Zr. XII. 13.
 Esztiobbangyölök. Zr. VIII. 8.
 esztelen szűüének. Zr. 293. 28.
 esztelenül. Zr. 291. 14.
 Esztelen, ki hiszen az török
 hitinek, Főképen életét ha
 bizza töröknek, Török meg-
 állani szauát tartia bűnnek,
 Főképpen hogyha mit igir
 köröszténnek. Zr. II. 57.
 ettül éltemtül. Zr. VII. 33.
 Ez a hel s ez az uár legyen
 dichőségünk Auagy madár
 gyomra mi koporsó he-
 lünk. Zr. V. 34.
 Ez aszoniok közül chak ma-
 rat Szigetbe. Zr. XIII. 6.
 Ezek de lehetnek. Zr. I. 88.
 ezeket ben uágnak. Zr. X. 75.
 ezek uitéz Leuenták. Zr. XI.
 67.
 ezentül. Zr. III. 81., 84., XIV.
 65.
 ezentül késérni. Zr. III. 84.
 ez helben. Zr. IX. 9.
 Ez legfőbb s keduesebb. Zr.
 IV. 66.
 ez testem unalmást. Zr. IV. 34.
 eztet. Zr. III. 100., 104. IV 51.
 V. 58., 68., 70.
 ez utolsó óra. Zr. VII. 72.
 Ezüsté fordittyá. Id. 4.
 écakát. Zr. III. 27.
 édes iobbik szárnyom. Zr. IX.
 16.
 édes szép gyöngyöm. Zr. XII.
 17.
 édes uitéz társom. Zr. IX. 47.
 Éfélkor. Zr. II. 10.
 égbeli seregek. Zr. XV. 25.
 égben ragatta. Id. 7.
 égeő szén — szercelem. Id. 1.
 éh farkas. Zr. XIV. 85.

Éhtelen madarak nem iészt-
 nek. Zr. IV. 78.
 ékeséte. Zr. II. 19.
 élesíti szűüét. Zr. XV. 68.
 élete halállal küszködik. Zr.
 VII. 70.
 élet ez uilágbul kitűnsz. Zr.
 VII. 39.
 élyünk szerenchéuel — alka-
 lommal. Zr. IX. 30.
 élő — eleven. Zr. 307. 10.
 élők serénsége. Zr. III. 70.
 életben hollók kákogianak.
 Id. 8.
 Éltemet halállal én is meg-
 cherélem, Mikor hozzá ada-
 tik. Zr. IX. 22.
 Éltem mast megy el ágyam-
 bul. Zr. VII. 34.
 Én birtam világot s ű birion
 engem el. Zr. XIII. 33.
 Én éiel, én nappal keser-
 uen ohaitok. Zr. 289. 2.
 én iobbik lölköm. Zr. XII. 46.
 Én labirintusbul, te nagy fog-
 ságban hadsz. Zr. 294. 33.
 én magyar uerseim. Zr. IX. 77.
 Én megyek, én elől. Zr.
 XIII. 57.
 Én meztelen lélek. Zr. IX. 92.
 Én is noha fekete. Id. 18.
 Én penig uagyok uajda hor-
 uát Radouán. Zr. X. 27.
 én tesztek szert ezer aspra.
 Zr. VIII. 57.
 én tétenmel. Zr. XIII. 33.
 érch meg. Zr. XIV. 15.
 érkezék háta megé Durák.
 Zr. X. 43.
 érkezik Sziget Uár föliben.
 Zr. VIII. 5.
 éröttem. Zr. XI. 62.
 érted hogi én szűuem lan-
 kad. Id. 16.

értetek jó Istent imádok, Zr. VII. 36.

ér torkig embernek, Zr. VI. 73.
És eledelt Szigetben uinni ne hadgya, Zr. VIII. 38.

És így nitá meg nyeluét nagy sikoltással, Zr. XIV. 52.

És illy szörnyen fénlík Cometa magasbúl, Ez nagy országokra kár nélkül nem fordul, Szörnyü iöuendöket hordoz hatalombul, Zr. XV. 56.

És mikor az a nap eliün, mely testemen Chak uralkodhatik, foggyon el éltemen, Zr. 323. 2.

És mintegy uillámás földet megfutottam, Zr. 312. 1. és nagy uilág részét, Zr. XIII. 32.

És noha Mehmetnek uan tudatlan népe, És uéres kardot nem látot bassa szeme, De mi úgy gondollyuk, mintha legiöb lenne, Miniket bizodalom mert raita uesztene, Zr. III. 46.

És rajta tombolni az kaurt nézitek? Zr. VI. 96.

És talán nagyobra magunknál böchüllyük, Zr. XI. 77. és ugyan igaz lén, Id. 1.

Észak tenger magában küsködik, Zr. VI. 11.

ész, észben, Zr. X. 86., 88.

F.

Fagyalfa, Id. 18.

Fatum irigy énnékem, Zr. 321. 6.

fatum, kegyetlen, Zr. 308. 16., 314. 4.

fátumnak, Zr. I. 39.; fatumunkat, VI. 16.; fátum ellen, 19.; fátumom, VII. 30. fárat (t = dt), Zr. X. 33.; fárattan, XI. 3.; fárogyunk, XII. 63.

fegyuerbe remél, Zr. VIII. 50. fegyuer-derék, Zr. I. 79.

Fegyuerében uiszi szörnyü uillámását, Zr. XV. 94.

Fegyuert szolgálkínál ottan elhagyának, Zr. VI. 7.

Fegyuertelen markát hogy nézi keseruen, Zr. X. 37.

feje chontya — koponya, Zr. IV. 19.

feiében szabliát Juranichnak uágja, Zr. IX. 72.

feied földre esik, Zr. VII. 91. feicmbül tollamat, Zr. V. 19.

feiérszin atlac, Zr. XIV. 57. Feiér uékony patyolat feié-

ben, Zr. II. 35., 36.

Feiét be tekerte gyöngé patyolat uég, Zr. III. 30.

Feie takarua uan tiszta patyolatban, Zr. XIV. 57.

fekete szerechen ló, Zr. II. 32.

fekő helemet, Zr. XIV. 59. fekszik ágyába, Zr. 290. 11.

fekszik földet ráguán, Zr. VI. 115.

felel, feleluén neuet, Zr. X. 79.

felgyuitá az szüuét, Zr. IX. 19.

felóled uan nagy gondolatban, Zr. IX. 90.

felugra, Zr. XIII. 17. fene leopárd, Zr. IX. 74.

fenéb, Id. 5.; fenébb, Zr. V. 49.

fenió — hajó, Zr. 293. 24.

fenyős. Id. 8.
fénlenek fegyverek. Zr. III. 48.
fertály mérfödét. Zr. III. 50.
fertelmes ágyátul. Zr. XII. 28.
Fest bőuen uérrrel. Zr. IX. 50.
Félelemmel keuert sok gyakor ohaitás. Zr. XII. 54.
félelemtül lézeg. Zr. VII. 78.
félelemek. Zr. V. 87.; félemllett. IV. 55.
fère — félre. Zr. IV. 39.; férre. V. 44., 45.
Filisteusok. Zr. VI. 67.
finchánbul. Zr. III. 29.
fizetődik. Zr. VII. 48.
fogadás — adott szó. Zr. XI. 60.
fogad szent Alinak. Zr. XI. 51.
Fogunk futni előtte, mint holók Sznak. Zr. IV. 75.
folni. Zr. XIV. 107., XV. 88.
forditta. Zr. VI. 38.
forgandó nyaualia. Zr. XI. 54.
forgandóságát semminek uélsz. Zr. XII. 84.
forgódik — forgolódik. Zr. XII. 53.
forgó öruényt forgat. Zr. 290. 7.
formál. Zr. XV. 109.; formálhatnak XIV. 24.
forog gondoltában. Zr. XIII. 83.
forog örök környület. Zr. 289. 3.
forró harag. Zr. VI. 53.
fosztani — kifosztani. Zr. VI. 96.
fottig. Zr. 317. 7.
föchke nyomorult — tehetetlen. Zr. XIII. 9.
föchkendő tűz ótó. Zr. V. 65.
födözte. Zr. II. 27.

Földben leszegezte. Zr. VI. 89.
föld alá röpül. Zr. XI. 99.
fő embere. Zr. III. 94.
Főképen chászárnak elszánt akarattya. Zr. I. 67.
földemésztő. Zr. XV. 58.
földet fal. Zr. X. 97.
földön fölöt. Zr. XII. 71.
föld robog. Zr. VII. 16.
földrözenésekkel. Zr. XIV. 14.
Földre megtompituán esék maga usát. Zr. VI. 84.
föl fakat fegyverrel, föl és uitésséggel. Zr. XIV. 50.
fölhöt kerenget. Zr. I. 35.
földhöz hasomlitá. Zr. II. 20.
fölyül hány — fölülról. Zr. X. 87.
fölszóual. Zr. XI. 75.
föltámot. Zr. XIV. 44.
Föluett — fölfogott. Zr. VII. 68.
föluéué — fölfogá. Zr. VII. 83.
fölyhő. Zr. I. 101., XIV. 17., XV. 66., 68.; fölyhók. 290. 6., XIV. 35.; fölyhőben. XV. 51.
Fölyhő szaporító ű bánatos szüue És tengerárasztó két rettentő szeme, Mint us bányá fúió az ő széles mellye, Mert sűrű ohaitást gyakran bochát erre. Zr. XIII. 39.
fölyhőben eltünik uala. Zr. IV. 71.
fölzöndüt — felzendült. Zr. IV. 87.
fön szóual. Zr. III. 44.
főpap és érsek. Zr. IV. 67.
francúzok. Zr. VI. 19.
fringia kard. Zr. V. 62.
fringia szablia. Zr. VI. 67.

fris menyét. Zr. VII. 87.
 fualkodott. Zr. II. 49.; fualkodottak. XV. 46.
 fuya porban lölkét. Zr. XI. 86.
 fuy iszonyu kürtben. Zr. XIV. 68.
 Fussatok Acheronban. Zr. XV. 48.
 Futkosnak Furiák. Zr. XIV. 69.
 futkos telies háboruban. Zr. X. 1.
 futni indul török nem Scregeben. Zr. X. 98.
 Futnod már kell neked szerenche próbáiát. Zr. VI. 34.
 Füle mellettereszté. Zr. IX. 72.
 füles bagoly. Id. 18.
 fülében beesék. Zr. VII. 80.
 füléhez uonyá — voná. Zr. XII. 9.
 fűr chalogató sip után. Id. 17.
 fűr karualy előtt. Id. 15.
 füstbe bocháttya — elégeti. Zr. XV. 12.
 füstölgő szemmel. Zr. II. 27.
 füst szókkal. Zr. VI. 26.

G.

galamb röppenék. Zr. XIII. 86.
 Gallya-árbocfa. Zr. X. 50.
 Gallya ha kettő öszue dül. Zr. XIV. 105.
 gilice. Id. 5.
 Gondolá, mindenben árt késedelemség, De leginkáb hadi dologban árt röstség. Zr. II. 1.
 gondolattyába tisztessége szál. Zr. XV. 79.
 Gondolod, üstökön fogtad az szerenché. Zr. IX. 48.
 gondos szüemben. Zr. VI. 9.

Gonduiseletlenül chak eszik és iszik. Zr. I. 64.
 gonosz szerenchében. Zr. X. 6.
 Gonosz tétel — tett. Zr. XI. 16.
 Gonoszra fordicha. Id. 8.
 gyakor. Zr. V. 59.
 gyalázatos bayuiuás. Zr. XI. 77.
 Gyalázattal azért onnan elszalada, Részegségnek mindenkor az az utalma. Az ió haduieselő bor nélkül el legyen, Részegítő eszközt most hozzá se uegyen, Ha akarya, ió hirén chorbát ne tegyen, És hogy ű hada is kárt tüle ne uegyen. Zr. II. 23., 24.
 gyalázták meg Oszmánt. Zr. VII. 10.
 gyalog uajda. Zr. III. 92.
 gyászban keuertél. Zr. 293. 26.
 gyémántkövek. Zr. XV. 9.
 gyózan. Zr. II. 26.
 Gyorsan magyar tolmáchothéhiuatának. Zr. XIII. 89.
 Gyorsan rettenetes pattantyú kisüle. Zr. VII. 22.
 gyöngye szél, kiröpül. Zr. 293. 24.
 Gyöngyházos tassan. Zr. III. 30.
 Gyönyörködnek uallásoknak. Zr. I. 12.
 Gyöplön hordoz. Zr. 311. 2.
 Gyuitia lobbant szüuet. Zr. XI. 15.
 Gyuitó likakban is uertek... Zr. XIII. 82.
 Gyuitó likához téué Farkas ágyunak. Zr. VII. 21.
 Gyulalt lángom. Zr. 308. 14.
 gyumlia. Zr. X. 7., XI. 58.
 gyükér. Zr. 305. 8., X. 64.
 gyükéreg. Zr. X. 211.

gyülölem. Zr. 297. 8.
Gyűrűről fenőre. Id. 5.
gyúthatot. Zr. 321. 6.

H.

habbal tusakodni. Zr. X. 5.
Ha bölch uagy szükségbül,
tehetsz magadnak iót, Na-
gyobtul magadra nem chi-
nálnsz haragot. Zr. VI. 20.
hadakoznál szeleknek urára.
Id. 14.
hadban ragadot. Zr. VI. 99.
hadbéli. Zr. II. 46.
hadi állapot — háború. Zr.
X. 2.
hadfölyhő. Zr. VI. 103.; hadi
fölyhő. XI. 7.
Ha derült egeket láttya. Zr.
XII. 11.
ha esék fogságban. Zr. V. 50.
hagy békeségbe. Zr. XIII. 14.
ha hegyrül lement hó. Id. 2.
Ha houá uagyon is. Zr. III. 14.
Haiszennek hiák uala török
szóual, Köröszttség meg-
áldá de mast Barbáláual.
Zr. XIII. 7.
haiát fátyollal tekeré. Zr.
XIII. 10.
haich le füleidet. Zr. II. 66.
Haich meg. Zr. IV. 73.
haidutáncot szökdösé. Zr. IV.
40.
hainal hasadásban — hasad-
takor. Zr. III. 49.
haiult. Zr. II. 78.
ha kert előtte dül. Zr. XIV. 85.
ha kezd adni hátot, Egyszer-
smind ránk burit uezsélyt
s ártó habot. Zr. IX. 8.
ha közben férkezik. Zr. VIII.
67.

Halál formára iár bán törökök
közöt, Mint az lángos ha-
rap, ha nádban ütököt.
Zr. XV. 64.
halálban keuert. Zr. X. 67.
ha, lám, ugyan bizonynyal. Zr.
XII. 58.
halálos bai — párbaj. Zr. VIII.
85., XI. 45., 48., XIV. 101.
halálos dárda. Zr. VI. 88.
Halála hatarán ú uadsága meg-
szünt S lölke örök éire sok
mással elegyült. Zr. XV. 90.
Halhatatlan uoltán (—ánál fog-
va). Zr. VII. 46.
Halul, rauasz. Zr. XI. 29.,
XII. 69.
Halua Bata Pétert maga előtt
dönt el. Zr. XV. 70.
hamalya. Zr. IV. 76.
hamar — gyors. Zr. VI. 29.;
hamar hó. VI. 82.; hamar
bosszúállás. VII. 7.; hama-
rábban. XI. 10.
hamarián. Zr. 292., 22.
Hamar kü esik ott, hun az
ég zörrenik. Zr. VI. 79.
hamarság — gyors víz. Zr.
291. 16.
hanyattá esék. Zr. III. 65.
hangal kiálták meg (szent
nevét). Zr. IV. 28.
Hangas. Zr. 308 12., XI. 60.,
XV. 10., 101, 107.; han-
gas szózat. X. 31.; han-
gassab. I. 1.
hangas torkal. Zr. XI. 60.
hangas torokkal üuölte. Zr.
VI. 94.
hangos dob. Zr. IX. 2.
haráchtot. Id. 6.
haragjának szelleti. Zr. 312. 1.
Haragos ellenség. Zr. X. 38.
haragos homlokát. Zr. XI. 70.

haragos Mars. Zr. IX. 3.
 haragos szüue. Zr. VIII. 45.
 haragrud esik kétségre. Zr. XIII. 84.
 haragut. Zr. X. 4.
 harcolók közikben férkezék. Zr. VII. 80.
 harc — küzdelem. Zr. X. 51.
 harmadik táborban. Zr. IX. 52.
 Harmad negyed izig. Zr. I. 23.
 harmatos hainalban. Zr. XII. 2.
 Harminc százan lovasul. Zr. IV. 89.
 hasod. Zr. 309. 21.
 ha sas iün közikben. Zr. XV. 51.
 hasomlatos. Zr. 304. 8.; hasomlatosképpen. XII. 22.
 hasomlitanom, hasomlób. Zr. V. 60.
 hasomlitya. Zr. XII. 11.; hasomlit ördögöt, bialt. IV. 70.; hasomlit furiát. XIV. 86.
 hasomló. Zr. V. 43.; hasomlók. IX. 46.
 hasomló tölyfához. Zr. X. 50.
 hasomló természetben Auagy mind az kettőt meggyöz ü szépségben. Zr. XII. 25.
 hasomló ü viznek áriához, Mikor föüent, dült fát, gyükeret böuen hoz. Zr. X. 64.
 hatalmom. Zr. XII. 3.
 határtalan — féktelen. Zr. XI. 1.
 Hatadát táborának kard alá tettük. Zr. XIII. 91.
 Hát méert ideiét uezstenéd heában Szép ifuságodnak. Zr. XII. 35.
 Hát még sem halliátok, o nio-morultsággal Rakua, kin-zot lölkök és nagy busulással. Zr. XIV. 31.
 hatta. Zr. V. 77.; hattam. XV. 80.; hattál. Zr. 309. 18.
 ha uolna erőmben. Zr. VIII. 8. hazábbéli. Zr. VI. 87., X. 78. hazám hamuiáual. Zr. 323. 4. háboruságban lén. Id. 1.
 háborus eszt. Zr. VIII. 71.
 Hám dárdáia. Zr. XV. 86.
 hánnak. Id. 11.
 Hány átokban keuerte. Zr. XV. 61.
 hányt-vetet. Zr. VI. 96.
 három világrud keuert népek. Zr. XV. 58.
 hátat ad — megfut. Zr. III. 89.
 Hát azokon hatalmom chak uagyon nékem. Zr. XI. 23.
 hea. Zr. VII. 38., X. 41.
 Heába. Id. 11.; heában. Id. 17., Zr. III. 6., 104., V. 2. VII. 10., 58., 67., 101., IX. 9., 53., 95., X. 41., 58., 72., 81., 99., XI. 12., 17., XII. 20., 35., XIII. 8., 29., 45., 74., 78.; az heába. XIII. 96., XIV. 79., 108.; XV. 47.; heában. Zr. 290. 6., 8., 314. 3., 318. 2., 321. 6.
 Heában hány ellent Rusztán bég kargyáual. Zr. XI. 12.
 Heában szemekben kénkü essöt fuinak Késértő ördögök. Zr. XIV. 79.
 Heában tégedet apolgotni uersel. Id. 3.
 heábanualóság. Zr. V. 80.
 helnek mustrája. Zr. XIII. 72.
 Herciniának szántalan leuele. Zr. I. 98.
 hertelen. Zr. VII. 74.

heüz kölyket. Id. 12.
 hináros szem. Zr. 304. 8.
 Hid ki mast magadbul köny-
 uedet. Zr. 316. 2.
 Hidgyed, de hallottam... Zr.
 IV. 50.
 Hidgyed, olly nagy merész-
 ség. Zr. IX. 18.
 Hidgied, nem heában. Zr.
 IX. 9.
 hilak bennetek. Zr. VI. 51.
 hiredet keressed pogántul.
 Zr. V. 83.
 hire kerekedik. Zr. 314. 2.
 Hirét s birodalmát hogy. Zr.
 312. 2.
 hirt viszen uduarban. Zr.
 XIII. 16.
 Hirrel viseltetnek az hadako-
 zások, Nem, mint mi gon-
 dollyuk, szók, legkisseb dol-
 gok, Ettül rontattatnak
 hatalmas táborok, Euel
 uesztnek, nyernek uilági
 chászárok Zr. VIII. 34.
 historia. Zr. IX. 2.; historiám.
 XIV. 12.
 historia — magyar történet.
 Zr. II. 58.
 historia — hősköltemény. Zr.
 II. 60.; historiánkbul. IV.
 10.
 Hiszem uég szakadot az én
 hatalmomban. Zr. XIV. 61.
 hitetlen jel. Zr. 291. 13.
 hiti szegésre. Zr. XIII. 61.
 hitleuel. Zr. XI. 38., 46.
 hitre megád uarat. Zr. II.
 55.
 hitrontó. Zr. 293. 26.
 hittel chal. Zr. V. 29.
 huiatallya — hivatása. Zr.
 VIII. 38.
 horgas fogát. Zr. X. 21.
 hull török sok szántalan. Zr.
 XV. 73.
 Hun. Id. 8, Zr. III. 79., VI.
 11., 55., 96., VII. 32., 71.,
 VIII. 14.; hol. VIII. 30.;
 hun. VIII. 55., IX. 45., 46.,
 52., 58., 63., 70., 83., X.
 20., XI. 43., 93., XII. 21.,
 72., XIII. 60., 72., 98.,
 XIV. 68., 86., 88., XV. 32.,
 50., 59., 94., Zr. 291. 16.,
 292. 23., 317. 6., 8.
 Hun fel iüt, hun lement nap.
 Zr. VIII. 14.
 Hun inkább az Török eszbe
 nem uehetne. Zr. IX. 45.
 Hun karod, fegyuered, hun
 uitézséged uan, Hun uan
 angyali kar, hun istenséged
 uan. Zr. 317. 6.
 hun megnytot fal. Zr. X. 20.
 hun sürüb fegyuert lát. Zr.
 X. 70.
 Huszonötezer török eb fek-
 szik itten, Mellyek tiz os-
 trommal iüttek ránk éltek-
 ben. Zr. XIII. 96.
 husz száz. Zr. XI. 58.; husz
 száz ianchár. VI. 54.
 hüvelében tenni. Zr. XII. 107.
 Huzza ránk haragiát. Zr. V. 6.
 hűség. Zr. 313. 3., XV. 4.;
 hűsége. XIII. 6.; hűsége-
 ged. 98.
 hűségtül teste hült. Zr. VI.
 109.
 hyuk (halálos baira). Zr. VIII.
 85.
 Hyák segítségül Jehouát szü-
 uekben. Zr. IX. 44.
 hóhár. Zr. XV. 15.; hóhárod.
 VII. 74.
 hogy ágyon hal meg. Zr.
 VII. 29.

hogy bémegy erőel Sziget-
 ben. XII. 57.
 hogy ez helben legyen. Zr.
 X. 69.
 Hogy harmatos hainallal vagy
 szerelemben. Zr. 297. 8.
 hogy hozzád ohaitok. Zr.
 VIII. 64.
 Hogy maga ellenségem lenne
 Demírhám. Zr. VII. 106.
 hogy mezőt predállya. Zr.
 VIII. 38.
 Hogy mérges uipera miatt ű
 meghallion És ű ártatlan
 lelke Pokolia szállion. Zr.
 307. 7.
 Hogy mint szalma lángon, úgy
 ég . . . Id. 11.
 hogy ohaitlak. Id. 8.
 hogy rettenetes harcban. Zr.
 XI. 75.
 Hogy sem az melly lassan Szi-
 getben ballagtál. Zr. XI. 10.
 Hogy szóllok ű hozzá nékem
 tetszik uala. Zr. IX. 89.
 Hogy te haiód. Zr. 293. 25.
 hogy török közt legyen. Zr.
 IX. 64.
 hogy törökök már futni ké-
 szülnek. Zr. VII. 80.
 Hogy ű bátran nézhet szem-
 mel az halálra. Zr. XV. 16.
 hogy uagyon choportban —
 rendben. Zr. VI. 112.
 hogy uagyon külömben, Deli-
 mánnak uétkét mert meg
 nem engedem. Zr. XI. 23.
 Hogy uárban béreket haragos
 Delimán. Zr. X. 85.
 Holdra haragszik. Id. 18.
 hol szörnyü chapásban. Zr.
 IV. 19.
 holtan pogány alatt. Zr. X.
 45.

Holt ebtül szépségedet hogy.
 Zr. XII. 18.
 hol uala. Zr. IV. 19.
 Homlokomon látod szüue-
 met. Id. 7.
 Homlokunkon uagyon mi
 szerenchénk irua, Kerülyye
 és fussa, de nem táuozt-
 hattya Senki is halálát, ezer
 kösztmeghadgya Szerenche,
 kit Isten másra ualosztotta.
 Zr. XII. 93.
 Hosa hatuan három pénzt
 osztanak. Zr. II. 43.
 hosák. Zr. IX. 101.
 Hoszabich. Zr. IX. 25.
 hóstádban. Zr. III. 12., 15., 17.
 hosz — hozol. Zr. 298. 12.,
 318. 12.
 Houá kiuanhatom touább éle-
 temet. Zr. XI. 5.
 Hoz halált, hoz ueszélyt ez
 uitéz Szigetben. Zr. X. 18.
 hozhatnám helére. Zr. XIII. 67.
 hoz házamhoz füstölgő üszö-
 köt. Zr. IX. 3.

I.

Iamtól, Ia, Iamban. Id. 13., 3.
 Iambam, de uagyon chak tüled
 félelem. Id. 13., 3.
 Iámborokat fogod-e rontani.
 Zr. I. 25.
 iauallom — tanácsolom. Zr.
 IV. 73., VIII. 59.
 Ibrahim Olai Bég hogy. Zr.
 III. 100.
 ideién — korán. Zr. XI. 61
 ide uonsz tisztesség, oda
 Cumillaért, mint kénkü,
 szüue ég, Mellyek közül
 győzé uegre az tisztesség.
 Zr. XII. 89.

iegenye dült fát. Id. 1.
 ielt chinála uitéz Uri Karián.
 Zr. XV. 14.
 iel — bélyeg. Zr. II. 46.
 ielért — bizonyágért. Zr.
 IX. 56.
 ielül egy körösztet. Zr. XV.
 34.
 iéd. Zr. X. 38.; iéde — ijede.
 III. 105.; iédet — ijedett.
 IV. 72.; iédésben. VII. 27.;
 iésztté. II. 29.; iésztheti.
 V. 3.
 iét. Zr. IV. 77., VI. 85., XI.
 80.; iétében elhaitá. VII.
 82.
 iffiadik. Zr. 321., 8.
 iffiantan. Zr. III. 59.
 iffiu elméuel. Zr. I. 1.
 Iffiu tatárnak chászár uitéz
 szúuén Igen gyönyörködik,
 de az ű elméién Nem iár-
 hat ily dolog. Zr. VIII. 89.
 igasságat ueti chak szabliából.
 Zr. VI. 4.
 Igazán faizottál Zrinitul. Zr.
 V. 83.
 Igazán szereti mert. Zr.
 XIV. 4.
 Igen iauallá — helyeslé. Zr.
 IX. 11.
 igen keduescbek. Zr. XIV.
 64.
 igen keserűben — űen. Zr.
 XII. 33.
 igen mesterséggel. Zr. X. 90.
 igér. Zr. IX. 84.
 Igy adnak ualasztot az két
 uitéz uajda Zr. IX. 37.
 igy chinál szúuet ű magának.
 Zr. XIV. 78.
 Igy Deli Vid körül minde-
 nüt fényes uas. Zr. XI.
 49.
 Igyenetlen — egyenetlen. Zr.
 VI. 84.
 Igyenetlen kézzel hozzá-üté
 aztot. Zr. VII. 82.
 igy érch. Zr. XII. 41.
 Igy megyen két Uayda Zrini
 eleiben. Zr. IX. 28.
 igy nitá meg nyeluét. Zr.
 XIV. 42.
 Igy szól uala. Zr. XII. 30.,
 39. 64.
 Igy téged megchúfolt ű hi-
 tetlensége. Zr. 316. 3.
 Ihon. Zr. IV. 6., 15., 97.,
 V. 15., VI. 36., 49., 91.,
 VII. 12., 24., 36., VIII. 5.,
 12., 14., 16., IX. 3., 80.,
 85., 97., X. 47., 78., XI.
 12., 46., 69., 74.; Ihon.
 Zr. X. 98., XII. 41., 61.,
 73., XIII. 70., 80., XIV.
 1., 35., 36., XV. 41., Zr.
 294., 30.
 Ihon, te kegyelmedre. Id. 7.
 Ihon, ez a dárda mastan le-
 gyen tied. Zr. X. 78.
 Ihon, had s békeség az én
 kebelemben. Zr. VI. 49.
 iában téuén. Zr. XII. 9.
 illatokot. Zr. 304. 8.
 Illetetlen —. Zr. V. 26.
 ilyen mód. Zr. XI. 40.,
 60.
 Illyene én Uram, mint egy
 kis cinege, Mellyet oly
 könnyen sip chalogathat
 lépre. Zr. XII. 81.
 ilyen látatban. Zr. XII. 109.
 Illyen nehéz okkal nekem ke-
 gyelmezett. Zr. 289. 5.
 ilyen uéletlen — váratlanul.
 Zr. VII. 6.
 ily gyalázatot nem halgatom.
 Zr. VIII. 59.

imátkozik. Zr. 321. 9.; imát-
koztál. 316. 4.
indittia két sebes sugarát. Zr.
XIII. 87.
indult nagy futásban. Zr. X. 71.
Indus uizén túl. Zr. I. 100.
iob kezén — keze felől. Zr.
VII. 47.
ió eszel — észszel. Zr. X. 9.
ió hir koszorúja, mely gyó-
zésből kötve. Zr. VIII. 27.
ió tétünkért. Zr. IV. 17.
Iupiter elfaizott. Zr. 306., 4.
iobb még böchülettel Föl-
emelnünk tábort és haza
mennünk el. Zr. XIII. 47.
iob. Zr. VIII. 97.
iob lesz uestég ülnöm sátor
kereuetén. Zr. VIII. 62.
iob röuidnél. Zr. XIII. 46.
ió kedues szüuel. Zr. XIV. 77.
iól iüt. Zr. VII. 24.
iom — ijam. Zr. XII. 3.
iöuendöm. Zr. 322. 12.
iöuendölte. Id. 18.
iránza — céloza. Zr. III. 105.
irigy üdö. Zr. IX. 38.
ismeg. Id. 16., Zr. VII. 84.,
85., VIII. 6., XII. 95.,
XIV. 12., Zr. 299. 17.
ismég ránta szabliát. Zr. VI.
106.
ismeglen. Zr. 292. 19.
ismet. Zr. 291. 15.
Istenek, Mellyek. Zr. 294. 35.
Isten érdemünket öregbit.
Zr. XIV. 76.
Isten lölke elmében befua.
Zr. XIV. 1.
istennek tetszése. Zr. XIV. 82.
isten téríté tanáchát. Zr. III. 2.
istentül iutalmát. Zr. XI. 54.
isten iolt fegyuerünk körül.
Zr. V. 18.

Istrását. Zr. II. 10.; isztrázsa.
IX. 59., XV. 37.; isztrását.
VIII. 35., 42.
iszanyuan. Zr. VII. 76.
iszonyú tudomány. Zr. XIV.
13.
It búbanat ütet uerné uilágh-
ban. Zr. 320. 4.
itt fekügyél örök. Zr. VII. 76.
it hattál magamat. Id. 9.
it nyugszol mely ártalmasul.
Zr. 296. 3.
iusson eszedben. Id. 14.
iühetnek iob hirrel, Hogy
sem az kit kell hoznom
kételenséggel. Zr. IV. 58.
iün. Zr. I. 86., 101.; iünni, iün.
II. 84., iün. III. 80., VI. 36.;
iüttem. VIII. 57., V. 52.,
59.; iüön. VI. 45., VII. 75.,
98., VIII. 1., 95., iünny.
43.; X. 47., 61., XI. 45.,
58.; iüz 60.; iüttem 61.,
63., iün, XV. 51., 56.; iüttek.
XII. 10., 38., 61., XIII. 48.,
XIV. 97.; iüienek. XIV.
29.; iünnek, iün. XIV. 41.,
47., XV. 106., Zr. 309. 21.
iün az uárhoz. Zr. V. 95.
iün — elöljün. Zr. XIII. 61.
iün elöl száiodban. Zr. XII. 10.
iün keduében. Zr. VII. 41.
iün uadász seregben. Zr. X.
69.
iüön ki mezőre. Zr. XI. 42.
iüi el hát közinkben. Zr.
XII. 76.
Iüön el ü maga, fogion meg
engemet, Vegye büntetés-
ben én uitéz feiemet; Meg-
lättya, ha tartom én üd-
uösségemet Abban, hogy
szenuedgyem, megfoichon
engemet. Zr. XI. 27.

Iün százötuen kardal. Zr. V. 44.
 iüt, kijüth. Zr. VI. 110., 111.;
 iüttünk. VIII. 26., X. 16.,
 307. 9., XIV. 45., XV. 67.,
 XIII. 70.; iüttek. XI. 78,
 XIII. 96., XIV. 3.; iüttem.
 XIV. 3.; iüttek ki Furiák.
 XIV. 65.; iüttem. 301., 22.,
 310. 2, 311. 3.
 iüttem országodban Te biro-
 dalmadban. Zr. 310. 2.
 iüttünk te elődben. Zr. IX.
 28.
 iüue. Zr. VII. 22.; iüuének.
 IX. 26.; iüué. XIV. 15.;
 iüue előmben. IX. 85;
 iüue Fejér-Várban. II. 52.
 iüuendő. Zr. 291. 14.;
 iüuendőt. XI. 18.; iüuen-
 dőjét. XII. 97.; iüuendől.
 XIV. 100.; iüvendüly felő-
 lem. Zr. XII. 90.
 Ixion kereke. Id. 8.; Ixiont.
 XII. 99.
 Izdenchi Istuánnak. Zr. II. 6.
 Izmael. Zr. I. 40.

J.

Janchár. Zr. II. 11.
 Janchár mint az hangya. Zr.
 II. 39.
 Janchárság lüuik uitézeket.
 Zr. XV. 104.
 Jaua szerenchének Musical
 az kinek. Zr. 315. 1.
 Járt uolna látásért. Zr. I.
 71.
 Jégre épít. Id. 18.; jéghideg
 szüue. Zr. 310. 25.
 Jézus neuét kiálchunk. Zr.
 III. 47.
 Jól tudós. Id. 17.

Jószágos chelekedet. Zr. I. 9.,
 V. 79., VII. 46.
 jünnek egiben. Zr. IX. 52.

K.

Kadileschernek ezer iuhat ad-
 na, Ű Isten neuében sasok-
 nak osztatná. Zr. IV. 66.
 Kahrina Maga uérét, lölkét az
 főuenybe nyalia. Zr. XI.
 96.
 Kaierigonduiselőnek. Zr. VI. 2.
 kapcholódik közbe. Zr. XV.
 63.
 Kapuiát megnittya szép Sziget
 Várának. Zr. X. 52.
 Karangyalok köziben el is
 uiteté. Zr. 320. 2
 Karddal kapu felé. Zr. X. 87.
 Karó-fán. Zr. IV. 6.
 Karualy. Id. 11. 15.
 Katana. Zr. X. 83.; Katanát.
 VI. 30.
 Katona uagy haydú. Zr. III. 14.
 Kaurokat. Zr. I. 42.
 Kazulokra. Zr. I. 39.
 Károlni. Zr. XIII. 93.
 Károllyuk uesztenünk éltün-
 ket. Zr. XIII. 93.
 Kárt és ueszélyt nagyot. Zr.
 IX. 10.
 kártéuő kezében. Zr. VII. 85.
 keche. Zr. IV. 23.
 kedu — akarat. Zr. XI. 82.
 Keduel eddig Szigetnek. Zr.
 X. 3.
 kedues álmat. Zr. IX. 43.
 kedues halállal. Zr. VI. 109.
 kedues halállal megholt Lo-
 sonczi. Zr. VII. 32.
 kedues szüued hailékát. Zr.
 299. 15.
 kedues szüuek. Zr. XII. 50.

keduében esett. Zr. VIII. 76.
 Kegyetlen chapással Bán az ű
 sisakját. Zr. XV. 88.
 kegyetlen Demirhám. Zr. I.
 82. 83.
 kegyetlen munkás. IX. 73.
 kegyetlemb meduénél. Zr. X.
 57.
 kegyetlenségben öltözött. Zr.
 XV. 64.
 kegyetlenség az ű kardgyán.
 Zr. XII. 43.
 Kegyetlenül megmosolyodék.
 Zr. III. 95.
 kelletik. Zr. VIII. 58.; kel-
 lessék. 25.; keöll — kell.
 321. 7.
 Kemény bagdati kard fűtiög
 hüvelyében. Zr. X. 54.
 kemény lölköd. Zr. XII. 13.
 keönyueiuel. Id. 1.
 keő-szikláknak. Id. 2.; keő-
 sziklákon Id. 7.
 Kerechentmegh szeligythetni.
 Id. 9.
 kerék — kerek. Zr. XIV. 101.
 kerékben kötöttem. Zr. 301 22.
 kerekedik — támad. Zr. 314. 2.
 keresz — keresel. Zr. III. 18.
 XII. 100.
 keresztény. Zr. I. 17.
 kereuet. Zr. VIII. 62.
 kergetni akarsz el. Zr. V. 86.
 kerítésben uigyed. Zr. III. 17.
 kerület — körül. Zr. IX. 61.
 Kerüllő beszéd. (Mert én nem
 érthetem, kerüllő beszéd-
 ben chauarogsz.) Zr. VI.
 49.
 keselő sas. Zr. XI. 49.; ke-
 selyő sas. Id. 16.
 keserült — megkeséredett.
 Zr. IV. 31.
 keseruen. Zr. X. 37.
 keseruen ohaitok. Zr. 289. 2.
 keserues baglyak. Zr. 297. 6.
 késik sátorban. Zr. III. 55.
 ketté uág Malkuchot derék-
 ban. Zr. XIII. 25.
 keuer ió hiredet bele chalárd-
 sággal. Zr. VI. 26.
 keuert mindent setétségben
 Zr. XIV. 68.
 kezében markolá. Zr. VII. 71.
 kezébül kitekeri magát. Zr.
 XIV. 111.
 kezekben egy törököt ada.
 Zr. VI. 58.
 kezembéli. Zr. XIV. 87.
 kezemben adgya életedet. Zr.
 XI 83.
 kezetekben adgya. Zr. VI. 46.
 kezünkön minden remétség.
 Zr. V. 24.
 kéchégben hül. Zr. XIV. 105.
 kémél. Zr. XII. 36.
 kéméletlen. Zr. XV. 96., 308. 16.
 kénán. Zr. X. 12.
 kénkű. Zr. V. 66.; kű XIV.
 50.; kénkű. Zr. 308. 15.
 kénkű-esső. Zr. XIV. 79.
 kénkű-pára. Zr. I. 29.
 Kénkűues tüzeket s az egész
 ördögöt. Zr. XIV. 17.
 kénszeríti. Zr. XIV. 113.
 képes beszéd. Zr. VII. 105.
 képiro irhatna. Zr. II. 32
 kérdezd kűsziklákat Id. 8.
 kérkűdhetik ellenem. Id. 10.
 késedelemség Zr. II. 1.
 késérd feneketlen Pokolban.
 Zr. X. 80.
 késéri kiáltással nép, ki lű felé.
 Zr. X. 87.
 késéröül. Zr. III. 53.; késéröül,
 elkéséré. XI. 56.
 késértet. Zr. XI. 69.; késér-
 tetik. XIV. 75.

készítő. Zr. XIV. 79.
 késéssel készítik. Zr. XV. 49.
 Késmárk keöuei. Id. 3.
 késű — későn. Zr. V. 30.;
 késűre. IV. 103.; késű —
 késűn. XI. 60., 61.; késűn.
 XII. 111.
 Készíti nagy lölkét Isten elei-
 ben. Zr. VII. 28.
 készűsz táborban. Zr. XII. 80.
 két choport kochaktol. Zr.
 II. 36.
 kételenség — kénytelenség.
 Zr. IV. 58., V. 31.; kéte-
 lenűl. XII. 97.
 két erdei fene bikák, kik . . .
 Zr. VII. 108.
 két élő. Zr. VII. 60.
 Két fa, körösztűl dűlt. Zr.
 XIV. 49.
 két fene ló. Zr. IV. 81.
 két hatnak. Zr. X. 52.
 két húszan. Zr. IV. 18.
 két húszat. Zr. X. 24.
 két ötuen szablia. Zr. V. 57.
 két sereget ragagya. Zr. X. 94.
 kézben uette szabliát. Zr.
 XI. 72.
 kézre süüölthetny. Id. 9.
 ki — mi. Zr. 290. 9.; ki —
 mely. 317. 8.; ki — ualaki.
 XIV. 92.; ki uan — a mi
 uan. VII. 46.
 kiért — miért. Zr. VII. 3.,
 XI. 70.; kiért uannak —
 miért. VI. 114.
 kiket — miket. Zr. XIV. 60.
 kin — min. Zr. 300. 19.
 kit — melyet. Zr. XI. 1.
 kitűl — melyűl. Zr. XII. 24.
 Ki ád nékem olly eszt, irhas-
 sam ez dolgot, Zrini mely
 rettenetes indítot harcot.
 Zr. XI. 95.

Ki alat ló fekszik, némely
 ló alat ful. Zr. XV. 74.
 ki ál eleiben. Zr. X. 83.
 ki állott Vid mellett. Zr. XI. 85.
 kiált az égben. Zr. X. 31.
 Kiáltás, sikoltás ottan sok
 származék. Zr. XI. 13.
 Kiáltás, futkosás táborban
 nagy esik. Zr. VI. 64.
 Ki böchűl, ki tisztel, ki imád
 tégedet. Zr. XII. 42.
 ki buitál likodbul. Zr. VII. 72.
 kichin chata. Zr. III. 22.
 ki chinált enny halált. Zr. IX.
 69.
 Kichoda belóled fegyverrel
 ontotta. Zr. IX. 89.
 Ki ellen lesz káros otkalan
 sietség. Zr. VIII. 28.
 Ki engemet indítsz illyen nagy
 dolgokra, Nagyob vagy em-
 bernél. Zr. I. 47.
 kiért életembe — melyért éle-
 temben. Zr. XIII. 14.
 Kiért élte eloszlék levegő
 égben. Zr. VI. 107.
 ki félholt eleuen. Zr. X. 31.
 Kifuia az lölkét sok sebein
 által. Zr. XIV. 81.
 ki futó mint a szél. Zr. VIII. 50.
 kifutot hogy Sziget Várábul.
 Zr. XI. 3.
 ki így űket rontád. Zr. VIII.
 10.
 kiindit — kiád. Zr. XV. 99.
 kiűn. Zr. VII. 51., VIII. 18., 55.;
 kiűttek. XIV. 65.; kiűt-
 tem Szigetbűl. XI. 7.; kiűt-
 tél. 293. 29.
 kiűue. Zr. III. 61., IV. 31.;
 kiűuetel. VII. 105., 106.,
 XV. 61.
 ki keze munkáia ez lehetett.
 Zr. VIII. 6.

ki készül. Zr. XIV. 30.
kikhazájok mellett Vitézmódra
letették kedues élteket. Zr.
VII. 31.

Kiki maga szüében búban
mozdult meg. Zr. VI. 102.
kik tülem ualasztua uannak.
Zr. XV. 28.

kik uagyunk ellenségünk sze-
mén. Zr. VIII. 72.
kilépek. Zr. VI. 113. j., VIII.
63.

kilüt fényes tüzes lapdák. Zr.
XI. 67.

kilüük az égben. Zr. VII. 19.
kilüui. Zr. X. 58.

kiménlem. Zr. V. 40.
kimenetel — halál. Zr. VII. 37.
kiment sátor ajtón. Zr. VIII.
59.

ki megueted had uezsedelmét.
Zr. VI. 48.

ki nem chudálná. Zr. VIII. 37.
kimszi. Zr. IX. 60.

Kinek nylal chinált vadász
sebet melyben. Zr. XII. 22.

Kin meg nyugot uolt szüem.
Zr. 302. 3.

kinomban semmit nem tudsz.
Zr. XII. 14.

kíntaláló Isten. Zr. XII. 100.
király hagyásából. Zr. II. 5. j.

Kire köszön jó bort aranyos
kupában, Dichéruén, uiselte
hogy jól magát harcban. Zr.
IV. 38.

Kis dolgokat egyesség nagyra
neveli, Erőtlen, ió keduet
magasra emeli, De nagy s
erössöket az földre leueri,
Hogyha egyenetlenség azo-
kat éri. Zr. VIII. 65.

kis Isten nyergében ugrék.
Zr. XII. 20.

Kis készülettel indultam ten-
geren tul. Zr. IX. 1.

Kis kínok, ha mérem azokat
enimmel, Nem fájdalom,
hun chak test szenued tü-
réssel. Zr. XII. 99.

Ki szabadította eszt tegnapi
napon. Zr. VIII. 52.

ki száára burul. Zr. X. 66.
ki szereti ió hirt. Zr. VIII. 59.

Kis szerencheszellő az mellyet
hordozza. Zr. XII. 66.

kis tehetség — kis erő. Zr.
VI. 40.

kit az uilág adott, mingyárt
vissza rántott. Zr. V. 80.

kitettett helyen. Zr. III. 11.

Kit meg nem ótana egész
tenger mélység. Zr. 308. 15.

kit mi hozzánk hordoz (sze-
retetét). Zr. VI. 39.

Kit német chászárnak tetted.
Zr. VI. 28.

kitölté puzdrából — puzdrá-
jából. Zr. XII. 6.

kit uártunk — a mit. Zr. IV.
15.

Kit uig szüuel keresz, én aztot
kerüljek. Zr. V. 87.

ki uan kis Istenben — mely.
Zr. XII. 33.

kiuán innya abbul. Zr. XII.
106.

kiuánom éltedet. Zr. IX. 25.
kiuánom, szerenchesén. Zr.
IX. 42.

ki uered hadakat. Zr. IX. 32.
kiuül. Zr. IV. 50.; küüül VI.
102.

koboz. Zr. III. 31.

kopját kézben uezsi. Zr. XIII.
10.

könyhullásom. Zr. 308. 14.
könyörög uala. Zr. XII. 97.

Könnyü forgó szelet heában
kergetem. Id. 17.

könyuem áruízhez hasomló.
Id. 2.

könyuéuel. Zr. XII. 39.;
könyuet — könnyet. XII.
60.; könyuemmel. Zr. 290.
7.; könyümet. Zr. 295. 37.;
könyued, könyueid. Zr. 316.
1., 2., 5.

Körmel — körömmel. Zr.
II. 34.

Körömszöli körméuel. Zr. 292.
21.

körülete — kerület, vidék.
Zr. IV. 60.

körüluék. Zr. XV. 104.

köröszt. Zr. XIV. 44.; kö-
rösztében. 48.; körösztre.
Zr. 316. 3.

körösztfa. Zr. XIV. 45.; kö-
rösztfán. XV. 102., Zr. 316.
2., 317. 6., 8., 318. 13.

körösztjel. Zr. XIV. 47.

körösztény és körösztén. Zr.
XIV. 47., 48.

körösztényekre. Zr. I. 99.

Körösztényeket. Zr. VI. 22.

köröszténnek. Zr. VI. 41.

körösztényét. Zr. VI. 42.

körösztényeket. Zr. VI. 47.

körösztént. Zr. VI. 62.

körösztény. Zr. III. 8., 48.,
VII. 78., 97., IX. 48., 78.,
X. 8., 30., 83., 93., XI.
59., 71., XII. 59., XIII.
92., XIV. 63., 67., 81., 82.,
XV. 7., 69., 70., 76.

köröszténység. Zr. XIV. 98.,
XV. 41.

körösztény dandár. Zr. III.
62.

körösztények kiüüienek. Zr.
VI. 61.

körösztény világ. Zr. I. 13.

köröszttség. Zr. XIII. 7.

kösség — köznép. Zr. XII. 66.

köszönet — köszöntés. Zr.
VII. 25.

köszörüli szaruát. Zr. XV. 83.

kötözik sebeit — sebeiket.
Zr. IV. 20.

kouetségét kitéué ily szókbán.
Zr. XII. 70.

kouetem Atyámat. Zr. IX. 4.

közelyebb iuta. Zr. III. 74.

közép mellyén az uasban akad-
nak. Zr. X. 19.

közép török táborában. Zr.
X. 82.

közikbe. Zr. V. 34., VIII. 21.;

közikben. XV. 51.; közink-
ben. XII. 36.

köztötök fekünném. Zr. IV.
33.

közülök hogy kiment, örül-
nek. Zr. VI. 111.

kupában. Zr. IV. 38.

kü. Id. 13., 14. Zr. XIV. 75.,
Zr. 298. 10., 301. 22.

küesső. Zr. XV. 66.

küfal. Zr. II. 7., XIV. 85.;

küfalom. II. 65.

kügye. Zr. XIII. 56.

küld előbb ü lölkét. Zr. XV.
44.

küldött minket örök tűzben.
Zr. XIV. 63.

külömben. Zr. VI. 25.

külömben kilouik. Zr. III. 102.
külömb hitüinktül — vallásbul.
XI. 16.

külömb mértéklés. Zr. XI. 21.

külömbség — változás. Zr.
299. 17.

külömb szörö. Id. 5.

külte török hadban. Zr. VI. 97.

küszál. Zr. XI. 97.

kü sziklát. Id. 2., 4.; küszikla.
Zr. I. 96., Zr. 292. 18.,
21., 295. 36.; kü, küszikla.
IV. 3.
kü sziklán esmerszik üdöuel.
Id. 3.
küszkettem. Zr. I. 1.; küsz-
ködnek. V. 2.
Küszködik busulásinak nagy
habiáual, Idegen földön iár,
rakua bátorsággal. Zr. XII. 1.
küuár. Zr. II. 3.; kü uárok.
VI. 32.
küuekre. Zr. 301. 22.; küuel.
Zr. 294. 35.
küuül. Zr. X. 67., 100.; kü-
uülletted. II. 74.; küuöllöt-
ted. Zr. 298. 9.

L.

la — lá — lám. Zr. III. 22.;
la — lám. XI. 53.; La.
XIV. 46.
laitoriákat. Zr. X. 12.
lakóuul. Zr. XII. 38.
Landor-Feiéruárban elkéséri.
Zr. XII. 21.
Laurussá uáltozott. Id. 14.
lábához békéluén. Zr. XI. 48.
lágxab szüuel. Zr. 299. 13.
Lágych meg. Zr. IV. 42.
lágý folyhók. Zr. III. 22.
láncozua. Zr. XIV. 16.
lángos hatalmai. Zr. 289. 1.
lángozik. Zr. 309. 23.
lángozószüuemmel. Zr. 289. 4.
Lám ugyanis égek. Zr. 302.
23.
Lássa, körösztennyel hogy.
Zr. XV. 7.
látá ég magas. Zr. VI. 87.
Látom de másfelől. Zr. XIV.
9., 10.

Láttad-e az halált az falra
leirua. Zr. X. 103.
Láttad-e, hogy kértem kitül
segéchéget? Zr. XIV. 92.
láttatik — látszik. Zr. XIV. 82.
láttatja. Zr. 293. 28.
látták ük hátamat. Zr. XI. 5.
láttuik holt testeket. Zr. VIII.
36.
láttokra rontom el. Zr. XIII. 57.
leánzó. Zr. IX. 81.
leburul hanyat. Zr. IX. 72.
Lecticában. Zr. IV. 19.
ledül. Zr. X. 23., 44., 45.,
53., XIV. 85., XV. 65.
ledül és dülue is. Zr. XIV. 112.
leés — leesik. Zr. V. 3.
Legelső Demirhám chap eh-
hez. Zr. X. 36.
legelsőben uette magát ész-
ben. Zr. X. 86.
Legördül az feie az szép zöld
pázsithoz. Zr. IX. 54.
legsőbbik. Zr. 306. 3.
legsőbb uala mind közte
azoknak. Zr. XV. 13.
leirnya — leirni. Zr. XIV. 41.
lelkének hüüösülésére állyon.
Zr. I. 27.
lemosá folyásban. Zr. VI. 113.
lepechételni próbánkat. Zr.
XV. 5.
leszakat. Zr. X. 31.
leszállók földre magas égbül.
Zr. VIII. 7.
lesznek cérna-szálók. Id. 11.
letelepíté — elhelyezé. Zr.
VII. 56.
Lethe folyásnak iszonyu gon-
dossa. Zr. XIV. 27.
lett volna heruattan. Zr. 320 4.
leueg az égben — lebeg. Zr.
XI. 57.
leuegő egek. Zr. XIV. 53., 54.

leuenta. Zr. VI. 113. j. XI.
60.

leuetközök lölkek. Zr. XV.
32.

leuetközött köntösből. Id. 7.
légy szemben. Zr. XI. 41.

lén. Zr. VIII. 12., X. 92., XV.
10., 24., 52.; lének. IV. 52.

lén éfél tájban. Zr. IV. 81.
lén ilyen felelet. Zr. IX.

19.

lén rá erős dárda haitás. Zr.
VI. 87.

lépik. Zr. V. 51.; léphetik.
XIII. 85.

libiai oroszlán. Zr. VII. 94.
lik. Zr. III. 111.; likyain. II.

33.; likiábul. VIII. 1.

liliomszál. Zr. IX. 73.
lobbognak az zászlók. Zr.

IV. 26.

lobogós kópiák. Zr. I. 91.
ló feiében esék. Zr. VII. 86.

Ló meg nem győzheti az
nagy söppedéket. Zr. VI.

75.

Lossonci adá Tömösuarát. Zr.
V. 30.

louas chata — csapat. Zr. VI.
58.

lölke föld alá röpül. Zr. X.
27.

lölke testéből kibuik. Zr. VII.
70.

lölke torkán hörög. Zr. VII.
76.

lölköm. Id. 3. 16.; lölkö-
met. Zr. I. 17.; lölköddel.

II 70.; lölkömet. 75., 77.;
lölkedet. 82., 85.; lölke.

III. 63.; lölköd. III. 98.; löl-
két. 108.; lölkömet. V. 41.;

lölköd. VII. 4.; lölke. 7.;
hóhérodnak lölkét. 7.; löl-

kidet, lölköket. 26.; löl-
két. 28.; lölke. 70., 76.;

VIII. 12.; lelkét. IX. 55.;

löлки. VI. 72.; lölkét. 76.;

lölkét. X. 23.; lölke. 27.,
34.; lelkét. 80.; lölkét.

81., 97.; lölköd. XI. 62.;

lölkét. 76., 96.; lölke. 99.;

lölköd. XII. 13.; lölkömtől.
19.; lölkömet. 46.; löl-

kömben. 101.; lölköd. XIII.
55.; isten lölke. 1.; lölkök-

kel. XIV. 14.; lölköket. 16.;

pokolbéli lölkök. 25., 26.;

kinzott lölkök. 31.; lölkö-
ket. 34.; lölkök. 41.; löl-

köket. 44.; lölkök. 51.; lel-
kek. 62.; lölkünknek. 76.;

lölkök. 77.; lölkét. 81.;

lölköd. 87.; lölkét. 113.,
114.; lölkét, lölköket. XV.

10., 11.; lölkek. 20.; lölkö-
ket. 28.; lölkek. 32.; lölkét.

44.; lölköd. 52.; lölköstül.
52.; lölkét okádgya. 72.;

lölkét 75.; lölke 76.; löl-
köket. 105.; lölkét. XV.

107.; lölkömet. Zr. 293, 24.,
25.; lölköm. 306. 2.; lelke.

307. 7.; lölköm. 307. 9.,
10., lölköknek. 310. 1.;

lölkünk. 314. 1., 317. 8.
lölköm eluálik testemből, ki

uan mast alig. Id. 16.
lölköm küül. Id. 13.

löltél. Id. 9.
lustos por. Zr. III. 110.; lus-

tossan. XI. 3.
lustos uérrel s porral. Zr.
VI. 110.

lűsz. Id. 8.; lű, lűüészet. Zr.
X. 90.
lüt medue uándorol barlang-
ban. Zr. XII. 34.

tüzet, által lüvi. Zr. XII.
22., 24.
lüüssel, lüvi. Zr. VII. 28.,
58., 60., 79.
lüvik. Zr. XV. 104.

M.

Maga — noha. Zr. I. 13.
Magad kezecirül. Zr. XII. 19.
Maga feiében teszi. Zr. XI.
91.

maga gyomrában röyt. Id. 1.
maga iün elsőben. Zr. X. 18.
maga kiobbana. Zr. III. 58.
Magammal romlásra elhúzom
Muzurmánt. Zr. XIII. 34.
magasan költ nyak. Zr. II. 34.
maga személyéuel — szemé-
lyesen. Zr. VIII. 27.

Maga szép sátorát ottan föl
uonyatá. Zr. III. 9.

Maga te tekinch meg. Zr. I.
13.

maga uirtusából. Zr. XIV. 7.,
11.

magát befoglalua. Zr. X. 68.
magát közben láttya. Zr. X.
68.

magokon merő uas. Zr. VII.
94.

magos — magas. Zr. II. 66.
Magnesnél. Id. 16.

Magyar uitézség. Zr. 322. 13.

Mai nap szépitü minden el-
mult dolgunk. Zr. XV. 6.

Ma mert én kezem néked
eleget teszen. Zr. VII. 90.

maradgyon te feied. Zr. IX. 38.

marja ellenségét. Zr. XV. 75.
Martírumság. Zr. IX. 93.

mast. Id. 2., 4.; mastan. Zr.
I. 1., 35.; III. 115., IV.
63.; mast. 63., 84., V. 23.;

mastan. 25.; mast. 77., VI.
17.; mostan. 18.; mastan.
24., 35.; mast. 49., 65.; mast.
VII. 12., 16., mastan. 28.;
mast. 34.; mastan. 36.; mast.
36., 38., 47.; mast. Zr. 85.;
mastis. 100.; mastan. VIII.
38.; mast. 46., 61.; mas-
tan. 68.; mast. 72., 73.,
97., 98., IX. 30.; mostan.
80.; most. 83.; mast. X.
4.; 66. 78.; XI. 6., 17.,
18., 20., 32.; mastan. 39.;
mast, mastan. 61.; mast is.
74., 83., 92.; mast. XII.
26.; mastan. 81.; mast is.
86.; mast. 95., 101., XIII.
4., 7., 42., 55., XIV. 28.,
60., 93., 106., XV. 2., 8.;
mastan. 47.; mast. 64., 67.;
mastan. 78.; mast is. 80.;
mast. Zr. 290. 10., 294. 30.;
mostan. 296. 4.; mastan.
279. 8.; mast. 298. 11.;
mastan. 309. 8., mastan.
311. 4.; mast 314. 1., 321. 8.

Mast lesz mar mezeik az én
irigymnek. Zr. XI. 6.

Mast utolszor mutatnom kell
mi uoltomat, Köüessed,
mikor kell, te is nagy pro-
bámat. Zr. V. 96.

mastmegneuetnének. Zr. VIII.
98.

Mast minden uigaszik az ki-
keleti nép. Id. 2.

Mast Istennel uan lölkünk.
Zr. 314. 1.

mast nyilik meg nyeluek.
Zr. XI. 6.

maszlagtul részeg. Zr. II. 21.

Májusnak fottára. Zr. I. 50.
már ebben az helben. Zr. X.
30.

Márs haragos dobia. Zr. IX. 3.
 Márszüébül ereszti (remény-
 ségét). Zr. X. 93.
 máruánykép — szobor. Id. 2.
 mása — mázsa. Zr. IV. 48.
 másad magáual. Zr. XII. 1.
 máshun. Zr. II. 74., IV. 62.,
 VI. 93., VII. 87., 88.
 más körösztenyeknek. Zr.
 VIII. 66.
 Más louat ha közel lát. Id. 6.
 Mecen osztán uárral, mecen
 chászársággal. Zr. XII. 58.
 mecen — szakitson. Zr. XII.
 58.
 meduének orrában tecik. Zr.
 X. 41.
 megaggot az ű elméiében.
 Zr. XII. 57.
 megbirnya nem tudom. Zr.
 XII. 3.
 megbirák — meghódíták ui-
 lágot. Zr. II. 51.
 megbuyuk mi lopua az török
 táborát. Zr. IX. 31.
 megcherél — fölcserél. Zr.
 IX. 22.
 megcifrázza magát. Zr. XV.
 35.
 megdühöt Delimán. Zr. XIV.
 83.
 megemésztöttek — emész-
 tődtek. Zr. XII. 59.
 megnyitott ű melle. Zr. IX. 87.
 Meotisi tótul. Zr. I. 68.
 mit használt szentség. Zr. IX.
 53.
 megfélemlék. Zr. XV. 92.
 megfordittya magát — meg-
 fordul. Zr. XI. 71.
 megfordul — visszafordul.
 Zr. XV. 101.
 meggondolt uitészég. Zr. VIII.
 28.
 meggugoluán. Zr. IV. 77.
 megyek te elődben. Zr. XII.
 41.
 megyek ű általok — rajtok
 át. Zr. IX. 12.
 megy uala. Zr. XIII. 12.
 Meggyózetet gyószte gyóze-
 delmeseket. Zr. XII. 46.
 meggyúyté. Zr. VIII. 20.
 meghagy — megparancsol.
 Zr. VII. 21.
 meghaitot — meghajlit. Zr.
 302. 22.
 megíét. Zr. VII. 97., XV. 95.
 megifiadik — ifjul. Zr. VII. 41.
 megíará szintén középbe. Zr.
 IX. 67.
 meglesz — megtörténik. Zr.
 XI. 59.
 megmeci gégeíét. Zr. XIV. 21.
 meg nem szegem te akara-
 totat. Zr. VIII. 96.
 meg nem ueheti — el nem
 foglalhatja. Zr. IV. 74.
 megneuel — megnöveszt. Zr.
 V. 25.
 megneuezik. Zr. VIII. 60.
 megneuettetni — kinevet-
 tetni. Zr. VIII. 58.
 megnótt emberségem. Zr.
 XV. 82.
 megnyitnya — megnyitni.
 Zr. XIV. 32.
 Megöl ű fölötte és más tíz
 muszurmánt. Zr. X. 24.
 megparancholt uolna hadá-
 nak. Zr. III. 3.
 Megrablá sátorát. Zr. II. 14.
 megrendelt seregben. Zr. V.
 36.
 megriuada. Zr. IV. 13.
 megriuogatni. Zr. VII. 12.
 megröntenik. Zr. VI. 64.
 Megrárgul a kalász. Id. 12.

megszállította táborát. Zr. IV. 59.
 megszenuedi — eltüri. Zr. VI. 96.
 megszokta kényes uraságot. Zr. VIII. 82.
 Megtalálok nálam, Ki bizony nem álom. Zr. 304. 8.
 megtér barlangiában. Zr. X. 105.
 megtér szép uárában. Zr. X. 105.
 meguénheszik. Zr. VII. 43.
 megzöndülének. Zr. VI. 50.
 mellette a holt ebnek. Zr. XII. 28.
 Mellyet halál itil, egyszer köztünk uálják. Zr. XIII. 68.
 Mellyében ez eset, más homlokát üti. Zr. XV. 106.
 Mellyért Deli Vidot más bántani nem mér. Zr. XI. 38.
 Mellyet aranyossan Atyámhoz uiszed el. Zr. II. 80.
 Mellyet semmiképen te meg nem tarthatod. Zr. VI. 20.
 melyében dárdáiát taszittia. Zr. X. 33.
 mellébül ukádik. Zr. VII. 70.
 mely — ki. Zr. XIV. 6.
 melly mint egy hideg iég. Id. 13.
 Melly nagy haragiát Istennek fogja látni, Az ki ezt magára iünni fogia látni. Zr. I. 101.
 Mellynek (Vitéz Delimán) híre futott Vörös tengeren tul, Melyben szépség, uitézség iüttek lakóuul. Zr. XII. 38.
 Mely ot fön eluálik, Lélek testül alig. Zr. 311. 4.
 Mely Sirus királynak fia uolt. Zr. VI. 114.
 melly szép nőüésében ál. Zr. IX. 73.
 Melly Várat szállyon meg: Egret, Szigetet-e? Zr. II. 59.
 melly ueredet hazáért hullattad, Örök boldogságodra szentek fordították. Zr. VII. 48.
 mench meg. Zr. XII. 103.
 mene belső Várban. Zr. XI. 47.
 Menethám az okos. Zr. I. 82.
 menni uolna legjobb merre. Zr. IX. 45.
 mennyetek föld gyomrában. Zr. XV. 48.
 mensz. Zr. 293. 27.
 Mensz chászárhoz. Zr. XI. 9.
 Mentek szerelemtül. Id. 6.
 Mennyi uizet kis föchke száyában ueszen, Az megmérhetlen Tenger mélység ellen: Enny én érdemem te kegyelmed ellen. Zr. II. 69.
 menté lehetek. Zr. IX. 34.
 menyben helyhezteté. Zr. 320. 2.
 menyei küuemmel. Zr. XV. 27.
 menyütő küekkel Zr. XIV. 14.
 Menniuel orozzláni haragosb báránynál, Annjira kegyeleneb te orozzlánynál. Zr. 299. 16.
 menykü. Zr. X. 61., XV. 36., menyküekkel. 46.; menyküueddel. Zr. 306. 4.
 menykü porrá té. Zr. XI. 70.
 menykü szelleti. Zr. 291. 14.
 merésséggel. Zr. II. 9.
 mereuén. Zr. II. 18.

mereuényen. Zr. XI. 98.
 meresség — merészség. Zr.
 III. 74. VII. 67.
 merre bement halál. Zr. X.
 73.
 mert az nagy bánat uér. Zr.
 296. 1.
 Mert az nép kiuiué magát is
 fal közül. Zr. X. 100.
 Mert az töb uizet. Zr. X. 17.
 Mert bémene erdőbe. Zr. IX.
 61.
 Mert dúlt bástya beuet két-
 ezer törököt. Zr. X. 48.
 Mert enni szép uersel chil-
 lagokat égből Elhoznám
 Euridicét Pluto kezéből.
 Zr. 300. 19.
 Mert feküsznek törökök, ré-
 szegek ihon. Zr. IX. 47.
 Mert fogát sárkányok kö-
 szörülték reánk. Zr. XIII.
 92.
 Mert foytia szerelem. Id. 6.
 Mert heában éltét fegiuer-
 derékban zárt. Zr. X. 81.
 Mert hogy fekete uagyok
 ábrázatomban. Id. 17., 18.
 Mert immár szép nap is lo-
 uait elhaitá Oceanum ten-
 gerben. Zr. VII. 99.
 Mert ió unokáia Örökössé
 tett bennünk. Zr. 314. 3.
 Mert közel már iutott Min-
 den szerenchéhez, s iól
 forgatia kardot. Zr. XI. 68.
 Mert lesz kárunkra. Zr. VIII.
 78.
 Mert mint az könnyü köd el-
 tünteti magát. Zr. XIII. 29.
 Mert nem sokat beereszteni
 gondolnak. Zr. X. 75.
 Mert néki mindenik ez es-
 meretlennie. Zr. IV. 92.
 mert nyelueken tudok. Zr.
 IX. 12.
 Mert ot három ezer török
 nélkül el lén, Mégis bástya
 fölmenésére szert nem tén.
 Zr. X. 92.
 Mert öt talentumodra. Zr. II. 8.
 Mert szaua elméuel Maga
 iuwendóiere röpült uala el.
 Zr. 291. 14.
 Mert teób bú engem uér. Id. 2.
 Mert tudgyák, nagy ueszé-
 lyekre ráiok burul. Zr.
 XV. 57.
 Mert ű nyaualyát Chászár-
 nak kiuána Azért, uitéz-
 séggel hogy ütet kihozná.
 Zr. XII. 77.
 meszirül láta. Zr. VII. 98.
 mezei külömbség. Zr. XII. 15.
 mezételen fegyuert. Zr. V. 36.
 Mezételen kardal. Zr. II. 13.
 mesztelen szablia. Zr. XIII. 56.
 mesztelenen. Zr. 291. 15.
 Méért. Id. 4., 8., 13., Zr. III.
 32., IV. 46., 79., VII. 38.,
 91., VIII. 75., IX. 81., XI.
 60., XII. 13., 14., 35., 58.,
 100., XIII. 43., 63., 65.,
 66., 72., XIV. 46., 55., 63.,
 86., Zr. 293. 25., 294. 31.,
 298. 11., 301. 21., 304. 7.,
 306. 4., 5., 309. 18. 19.
 Méért hagyod sirnya te ke-
 mény szüuedet. Zr. IX. 81.
 méért hát nagjobbat énné-
 kem keresz kint. Zr. XII.
 100.
 Méért nolna szégyen mine-
 künk it sáncot, Ellensé-
 günk ellen ualami oltalmot.
 Zr. VIII. 75.
 Még az ki nehezéb — mi.
 Zr. 301. 22.

még ályos — állhatatos. Zr. 291. 15.; mihánt. Zr. XV.
 XI. 1. 8., 92.
 Mégis reá bátorság több tér mihant alkalmatosságot és
 — bátrabb. Zr. X. 96. üdöt ér. Zr. XI. 38.
 Még mindedig szerenche. Mi hasznod féreggel neked
 Zr. IX. 8. törvénykezned. Zr. 317.
 még szintén minket. Zr. IX. 11.
 33. miként. Zr. IV. 62.
 Méltóság, fényesség nagy ál Miként Anatoliát föl zön-
 körületben, Tronusa uolt ditette. Zr. VIII. 69.
 helyheztetue nagy örök- Miképpen történt ez, ment
 ségben. Zr. XV. 18. lölköd föld alá. Zr. VII. 4.
 Méltóság, mely erős uraság Mikint. Zr. I. 14., II. 72.,
 oszlopa, S ihon, mast rosz XIV. 65.
 gaz nép lába alá nyomya. Mikor osztán kapukhoz. Zr.
 Zr. XII. 67. VI. 7.
 méltóságátkeuerikközrendek. Mikor szigeti had zenebonát
 Zr. XII. 65. látá. Zr. XIII. 81.
 méreggel bőv forrásu kút. mikor iün eszemben. Zr. XIV.
 Zr. X. 4. 97.
 Méreg nem ereszti torkábul Mi mód. Zr. VIII. 24.
 az szouát, Chak bömböl mind az kettő egy másik
 magában. Zr. X. 22. körül iár. Zr. X. 42.
 mérge — méreggel. Zr. VIII. Mind föld alá teue tikteket
 60. fringia. Zr. VI. 69.
 mérges körmét. Zr. X. 21. minden — mindenki. Zr. IV.
 mász. Zr. X. 76. 96., VI. 22., 27., VIII. 29.
 michoda ereje, Próballyuk, XIII. 20.
 Zrininek. Zr. VIII. 97. mindenbül uetkőszteték. Zr.
 Michodás ellenség. Zr. IX. 30. IX. 100.
 Mig az nap meg nem ál, minden forgott hadban. Zr.
 mig az magyar nemzet, VIII. 30.
 Kardal oltalmazza az kö- Minden fut előtte. Zr. X. 84.
 rősztény hitet. Zr. IX. 78. mindenik eszében iuttassa
 mig folnak alá sebes uizek. eszt bizuást. Zr. VIII. 73.
 Zr. IX. 77. Mindenik másik előtt. Zr. X.
 Mig haió szeme előtt ten- 75.
 geren tünt el. Zr. 292. 20. mindenik — mindkettő. Zr.
 Mig túlünk nem értesz mit IX. 60.
 bizonyossabban. Zr. XI. 35. minden kardod előtt erőtlen.
 mihant — mihelyt. Zr. III. 52., Zr. XI. 30.
 112., IV. 39., 62., V. 44., Minden készülettel uagyon
 VI. 62., VII. 9., 64., 84., sáncásáshoz. Zr. VII. 56.
 103., X. 43., XI. 38., Zr. Minden két részel. Id. 9.

Minden mérges nyaualiát kö-
zépben hagyá. Zr. XII. 9.
Minden nap, minden nap
ebben az seregben. Zr. XIII.
53.
Mindennek maga rendi. Zr.
X. 14.
mindennel — mindenkivel.
Zr. XIII. 11.
minden nyaualiádra — ba-
jodra. Zr. I. 38.
Minden szüuel kiúan mellette
az harcot. Zr. X. 104.
mindent, ki tüled lehetett.
Zr. IV. 44.
Minden tudománnyal mert
elméje rakua. Zr. X. 55.
Minniaján köuetnek ütet vá-
laszták el. Zr. XII. 64.
Mint az kölykeihez hű nős-
tény orozslán. Zr. X. 105.
mint az könnyü euet. Zr. XI.
85.
Mint az Préda fölöt két ui-
téz orozslán Eöszue men-
nek, szüüökben lángot hor-
dozuán. Zr. X. 35.
mint az töb Muszurmán. Zr.
XI. 26.
mint borostyánfáual öszue
kapcholódik. Zr. XII. 51.
Mint chalám magamat Cupido
hatalmán. Zr. 292. 22.
Mint Cupido miat nyaualyá-
sul lankad. Id. 6.
Mint Dafne második. Zr. 300.
19.
mint gallya tengeren, Kinck
sok uitorláia leueg. Zr. XI.
57.
Mínthogy nem túrheti immár
égő tüzet. Zr. XV. 54.
Mint karualy fölyhóból. Id. 11.
Mint kasza elöt fű. Zr. X. 103.

mint két magas tölý szál,
Az melly Dunaparton innen
is tul is ál. Zr. X. 74.
Mint magyar királnak Török-
rül hírt adgyon. Zr. IX. 16.
mint nőnek úirágok. Zr. 296. 4.
Mint nyárfa leuele. Zr. X. 95.
Mint orozslány kölkek. Zr. X.
106.
mint por szél elöt elkeren-
gett. Zr. I. 16.
Mint szalma tűz elöt, Zr.
XI. 95.
Mint tölý szél elöt ál. Zr.
VII. 59.
Mint tűz, Vid ugrot haragos
gondolatban. Zr. XI. 47.
mi okért üttem te elödbe.
Zr. VIII. 81.
miskálom. Zr. 307. 11.
mit — valamit. Zr. XI. 35.
miuelhogy. Zr. XV. 3.
Miuel rend raita uolt, tábort
körül iára. Zr. IV. 90.
monárka. Zr. I. 4., 310. 1.
mondgyad menyországba. Zr.
III. 100.
Mondom Orchamusnak, Ma-
homet uérének, Mely
Egyptom pusztán Szinán-
tul öleték. Zr. VI. 2.
(hogy) Mongybel esnék rám.
Id. 3.
mutat álmába. Zr. 290. 11.
muzulmán uér. Zr. VIII. 47.

N.

Nagy Ali; Hazret Ali. Zr.
XIV. 51., 56.
Nagy testü Murtazánt, fegy-
uerü Rechet. Zr. XI.
100.
Nagy begler bég. Zr. II. 53.

nagy circulusoknál. Zr. XIV. 58.
Nagy eszű Rusztán mint iárt tegnapi napon. Zr. VIII. 17.
nagy falt uele leszakasztuán. Zr. X. 72.
Nagy fegyuer széluészel kemény paisa tölt. Zr. VI. 103.
nagy gondu elmében. Zr. IX. 23.
nagy hangas torkábul. Zr. XV. 101.
nagy körösztenység. Zr. V. 24.
nagy mellyében lüue. Zr. III. 107.
nagy nyaku teue. Zr. IV. 27.
Nagyobnak uéllyed háládatlan éltedet. Zr. 290. 10.
Nagyob erő uolt az, mert az nagy Isten uolt, Az ki mi érettünk hatalommal harcolt, Kezünknek erőt, szüüünknek bátorságot Chinált és az pogányttul eluette asztot. Zr. V. 14.
nagyobik feie ennek az probának. Zr. IX. 71.
nagy ohaitást az Istenhez bochtát. Zr. XV. 94.
Nagy Radouán vaída. Zr. X. 43.
Nagy Sándor meguesz egy kúsziklát. Zr. I. 96.
Nagy sebet mert chinált. Zr. 289. 3.
nagy szüüü. Zr. V. 91.
nagy tartalékya — akadályá. Zr. III. 78.
nagytestü Halal. Zr. VI. 68.
nagy torkal. Zr. IV. 39.
nagy tűzben taszítani uéli. Zr. XII. 21.
nagy uassal. Zr. X. 73.

nagy uezélyt teszen egyedül egy szablián. Zr. X. 85.
Nagy uitéz és nagy úr mert ű is földében. Zr. XI. 20.
Ne felch. Zr. VII. 107.
ne — hanem. Zr. VIII. 77., XIII. 41.
Ne legyen heában, hogy fiad ontott uért Körösztfán. Zr. 318. 13.
Ne légy, mint elfaizott galamb kemény sastul. Zr. V. 83.
ne mehessenek soha chatában. Zr. XIII. 79.
ne mennyen lábában. Id. 15.
ne nehesztelye harcra eresztteni. Zr. XI. 48.
ne szerenchéltessed — koczkáztasd. Zr. III. 16.
nehesztel — nehézséget csinál? Zr. XI. 48.
Neked nem nagy király, sem Urad Chászárood. Zr. XII. 31.
nekem eset kis kár. Zr. VIII. 15.
nem leszen neki semmi kegyelemmel. Zr. V. 67.
Nem adna egy ohaitást, mely megyen száíán. Zr. XIII. 38.
Nem-e ez? Zr. XII. 35.
Nem-e ez fényes nap, az mely szób mindennél, Osztya fényét közinkben. Zr. XII. 36.
Nem-e én tetüled. Zr. II. 67.
Nem-e uiperákat keblemben neueltem? Zr. I. 19.
Nem elég ez az kéz, hogy meg nissa szüuem. Zr. XII. 88.
nem elegendöül. Zr. IX. 32.
Nem eszt ű szépsége, szép

- piros orcáia Érdemlette. Zr. 307. 6.
- nem és — nem esik. Zr. V. 3.
- nem gondolunk uezstenünk éltünket. Zr. VI. 44.
- Nem gondol semmit is, hogy társai hullnak. Zr. X. 19.
- Nem gondol, társáért mert majd bosszút teszen. Zr. IX. 75.
- nem gyuitya haragomat. Zr. VIII. 79.
- nem — hanem. Zr. VI. 100., 107., VII. 106., VIII. 54., XIII. 11., 40.
- Nem hiszem, uáltoználgyöngö Laurus ágra. Id. 14.
- Nem hiszi, tövéből szerenche szakadion Markában. Zr. IV. 1.
- nem iét. Zr. VII. 71.
- nem illyel ad adót. Zr. VIII. 47.
- (mert) nem íó itt mulatnunk. Zr. IX. 57.
- Nem iüttök Szigetben. Zr. VII. 25.
- Nem kellene Igy kinban örülnöd. Id. 3.
- Nem kérkedik uilággal. Zr. III. 40.
- Nem kit Hercules tet Egekben, uad chillagh. Id. 13.
- Nem látod, köniuekben mint usz. Zr. XII. 14.
- nem lehet illy sohul. Zr. VI. 4.
- Nem lehet üressége az ű helének. Zr. XV. 37.
- nem lesz kerületi — sáncza. Zr. VIII. 74.
- Nem lesz tágossága én erős öblömben. Id. 10.
- nem maradhat lángtul. Zr. XV. 57.
- nem mer állani eleiben. Zr. XV. 96.
- Nem merik próbálni mert karddal ezeket. Zr. XV. 104.
- Nem meszi tábortul Delimán meg szál. Zr. XII. 104.
- Nem mindenkor magáualember szüue bir. Ha az tüle eluész, kit szerenche igir. Zr. IX. 84.
- Nem neked, kaur eb, ualó szép bairakta. Zr. VII. 81.
- Nem, nem, de. Zr. XV. 30.
- Nem, nem, hanem még inkább let kegyetlenné. Zr. XII. 60.
- Nem neuetnél, neuезnél és nem chufolnál. Zr. 299. 13.
- Nem neuethetnénk-e Ali Kurt próbáiát. Zr. VIII. 37.
- Nem ragad eb ugatás az derült égre. Zr. XIII. 50.
- Nem siet oda harcra. Zr. VIII. 18.
- Nem sokáig de lén kiáltása. Zr. IX. 55.
- Nem sokáég kérkedni fogsz halálommal, Nem meszi uár téged is kegyetlen halál, Egy erős kéz miat. Zr. III. 98.
- Nem tarhattia Deli Vid de maga sírását. Zr. IX. 83.
- Nem tet erőtlenséget senki bennetek. Zr. XIV. 43.
- nem térsz Siriában. Zr. VI. 98.
- Nem tudgya, életben uan-c, uitéz urát. Zr. XIII. 8.
- Nem türheti ily szókat. Zr. XIV. 88.
- nem ű keduébül let. Zr. XI. 82.

Nem uáránk falának romlását Illetetlen megueuénk kúfalát. Zr. V. 20.
nem uárhat egyebet benne. Zr. XIII. 42.
Nem uezsed eszedbe, hun szállottál mastan. Zr. III. 10.
nem uezsik eszekben. Zr. XII. 33.
nem uettem eszemben. Zr. 297. 8.
Nem uéletlen dolgot szerenche ránk készít, Kit nagy szűuel uártunk, uitézek, uagyon it. Zr. V. 5.
Nem ugy én a minap magamat uiselttem. Zr. IX. 21.
neuedéken. Zr. 304. 8.
neueli méreggel. Zr. XI. 58.
néha-néha. Zr. XI. 67.
néki megbeszélé. Zr. XI. 24.
nész — nézesz. Id. 14.
néu nélkül való nép. Zr. IX. 50.
nézi fulánkiát Keserues sebhincháló titkos hatalmát. Zr. XII. 6.
Néznék, hun lehetne, maga szálló helét Árthatlanul s honnan törhetnék Szigetet, Hun louas s Janchár szállithatny sereget. Zr. VI. 55.
néz szemekben. Zr. XV. 96.
niha-niha. Zr. XI. 39.
nihut. Zr. XI. 21.
ninchén feletkezés bennem. Zr. XI. 41.
Ninch szűki tanáchra illy mint én uezérnél. Zr. VIII. 31.
ninch tartalékya — akadály. Zr. III. 109.

noha eszel rakua. Zr. VII. 72.
Noha feie ütéstül. Zr. X. 38.
Noha mienk hoszu, de iobban uoniuk el. Zr. XIII. 46.
noha ninch hatalmán, Hogy árchon ő néki uitézséges uoltán. Zr. XIV. 7.
nyaualiában zabált ellenséged, Kik pokolbul iüttek. Zr. XV. 43.
nyaualiásul — szerencsétlenül. Zr. II. 26.
Niaualiás mit futok. Id. 16.
Nyelu nem meri mondani, kit kiután esze. Zr. XIII. 42.
Nylat idegestül. Zr. IX. 66.
Nyl láthatatlanul ű szűuét meg iará. Zr. XII. 9.
nytá hangos torkát. Zr. III. 31.
nyomottam — nyomódtam. Zr. VII. 34.
nyomozni — keresni. Zr. III. 7.
nyomra uisszamegyen Hogy ualamin t luranich nyomát esmerien. Zr. IX. 64.
nyomorultak nagy toyásokat hordozzák. Zr. VI. 65.
nyugottam. Zr. IX. 9.
nyugszik sátorba. Zr. 290. 11.
nyszt bőr kápáual. Zr. V. 61.

O. Ö.

Océanum tengerben mert. Zr. III. 116.
Oda rugaszkodik, az hun láttya társát, Engem, engem uitézek, meszirül kiált, Engem ölyetek meg, nem az én társamat. Zr. IX. 70.
ohaitya társát hoszu iaigatással. Zr. XIII. 9.
ohaitás — sóhajtás. Zr. IX. 91., XV. 94.

O, áldot, o boldog, o erős
uitézek. Zr. IX. 77.

O, örökké szerenches, Em-
brulah, lennél, Ha hadat s
Szigetet te elkerülhetnél.
Zr. X. 57.

O, te giöngye uirágh. Id. 9.
okádgya. Zr. XV. 72.

Okos fő tanáchiért. Zr. VIII.
20.

okos rendtartással. Zr. VII.
13.

Oka uolt, uéletlenül életét
ueszté. Zr. VIII. 70.

oldalban ütötte. Zr. VI. 105.

Oluasd hangal, deák. Zr. I.
61.

oly hangal mondá ezeket meg
Zr. VI. 51.

ónok sűrűn iárnak. Zr. X. 19.

órakort. Zr. VII. 13.

orcul. Zr. XI. 5.

orcul fordulua. Zr. XIII. 44.

orcát. Zr. IV. 77.

or modgián. Zr. 292. 22.

oroszkodik után. Zr. XIV. 7.

oroszlány kölok. Zr. VII. 98.

Ostromnak. Zr. II. 20., IV. 75.

oszt — azután. Zr. VI. 17.;

osztán. Zr. VI. 42., XIV.

105., 112., XV. 12., 32.,

Zr. 309. 6., 322. 13.

osztán azután. Zr. III. 29.

Ot érte feiemet ágoztam

Laurusban. Zr. 290. 8.

ot hagyuan íelemet. Zr. XI. 7.

Ottoman hoddal. Zr. 323. 4.

ochálsz. Zr. 299. 16.

öllyelek tégedet. Zr. VII. 73.

öltözék fegyuerben. Zr. XI.

28.

öltözik uigadó orcában. Zr.

X. 1.

öltözöt tørsökben. Id. 14.

öltözöt üngben. Zr. VIII. 2.

öltözzék bimborba. Zr. XIV. 5.

öltözzék rettenetes formára.

Zr. XV. 16.

ölyü. Zr. XIII. 44.

öregbet — nagyobbat. Zr. X.

48.

öregbülés. Zr. 292. 18.

örök böchület. Zr. II. 75.

örökken. Id. 3., Zr. II. 81.

örök öröme. Zr. 320. 4.

örökössé — halhatatlanná. Zr.

314. 3.

örökség — örökkévalóság. Zr.

VII. 46., XV. 18., Zr. 289.

3., 317. 8.

Örülsz én kinomnak. Id. 3.

örülszaggatásban. Zr. XIII. 99.

örüly Szigetvár romlásban.

Zr. XIV. 61.

örüendite. Zr. II. 19.

öszue. Zr. XIV. 80., 89., XV.

65., 71., 89.

öszuechapának. Zr. XIV. 105.

öszuechinálhát — egyeztet-

het. Zr. V. 92.

öszue egyeledet. Zr. XI. 85.

öszuegyüyté. Zr. II. 5.

öszuegyülne mennyei Ud-

uara. Zr. XV. 23.

öszue haitá. Zr. VII. 99.

öszueüvés — találkozás. Zr.

XII. 50.

Öszue keueredik szabliája

szablyáual. Zr. XV. 71.

öszue keuerue. Zr. IV. 84.

öszuecemenés — találkozás. Zr.

XIII. 59.

öszue talál — találkozik. Zr.

IV. 87.

ötezer kopia — kopjás. Zr. II.

53.

Ötszázszor ezeren. Zr. XIV.

49.

ötször ötuen szablia. Zr. V. 59.
Öuedzöig uizben kész lén bé gázolni. Zr. VI. 77.
Ö uitéz próbája, kit. Zr. XIV. 6.

P.

paisal, páncérral. Zr. I. 78.
paisban ütközött. Zr. VII. 67.
Palatában. Zr. XIII. 64.
paradichom. Zr. 320. 2., 3.
Paradichom kertiben ütet tétét. Zr. 320. 2.
pattyantyús — tüzér. Zr. II. 28.
patyolat fejében. Zr. VIII. 2.
Pánnak nehéz nem uolt. Id. 9.
párducnak hátáual. Zr. V. 48.
Párducbőrös hadnagy. Zr. IV. 25.
penig. Zr. VII. 31., VIII. 97., IX. 3., X. 57., 58., 62., 70., 71., XI. 39., 71., 99., XII. 14., XIII. 44., XIV. 75., 82., 106., 113., XV. 12., 24., Zr. 296. 1., 300. 21., 304. 7.
peniglen. Zr. V. 27., VII. 44., 78., XI. 82., 85., 90., XIV. 13., 110., Zr. 317. 10.
pennámmal. Zr. 323. 4.; pennámtul. Zr. IX. 1.
peroratio. Zr. 323.
pénszt gyűytöttem álmomban. Zr. 290. 8.
pillantás — pillanat. Zr. XII. 10.
pintiőke sirása. Zr. XII. 16.
Piramus ruháiban. Id. 9.
pironkodás. Zr. 321. 7.
plántáliák. Zr. 320. 3.
pogány köröszvények. Zr. I. 52.

pogány Rusztán. Zr. XII. 27.
Pokolbéli lölkek. Zr. XV. 29.
Pokolbéli lölkek. Zr. XIV. 77.
Pokolbéli és koporsós lelkek. Zr. XIV. 62.
pórázon hordoz. Zr. V. 28.
portékáiát. Zr. III. 7.
portus. Zr. XIV. 3.
pörög egy szép tollas chida. Zr. III. 58.
praedáját. Zr. VI. 92.; praedául. Zr. VII. 5., IX. 88.; praedát. Zr. XII. 82.
Préda. Zr. X. 35.; prédájok. XV. 52.; Prédájul. XII. 59.; prédát. X. 21., XII. 95., XIII. 87.; Prédával. 294. 30.
proba. Zr. V. 83.; probáját. X. 63.; próbák. Zr. XIV. 46.; próbállya. Zr. XIV. 5.; próbánk. XIII. 92.
Prometheus helében. Zr. XII. 101.
Proserpina. Zr. 310. 25.
Puska mindeniknek kártéuó kezében. Zr. VII. 19.

R.

rabságos éltem. Zr. IX. 25.
(attul) Radiuójtul, mely. Zr. IX. 88.
ragadozó borostíán tőly mellett. Zr. 301. 21.
rausz Kaimekán. Zr. XII. 61.
rám gyutod szüuednek haragiát. Id. 2.
rá kerül az törben. Zr. III. 25.
Rákháton — lassan. Zr. VI. 31.
ráró. Zr. XIII. 87. 99.
ráró tol feiében. Zr. X. 18.

rá uannak uarakozásban. Zr. VI. 112.
reám kegyetlenülsz. Id. 8.
remenség. Zr. IX. 80.
Reménségre szánt. Id. 18.
rendi — rendje. Zr. VIII. 57.
rendi istrásának. Zr. IX. 15.
rettenetes bai-vivó szablya. Zr. 323. 4.
rettenetes versek — igézetek. Zr. XIV. 25.
rettent — rettegten. Zr. I. 91.
régén nevelt tölyfa, Kit erős kötéssel borostyán. Zr. X. 45.
Régi bánatiáért hogy. Zr. 321. 9.
régii betegségben. Zr. VII. 28.
részes én kinchemben. Zr. IX. 35.
rikot haragos száiaual. Zr. XIV. 31.
riualkodással. Zr. VII. 64.
riuogatni. Zr. XI. 17.
romlott hazádnak iób ideiéere. Zr. V. 95.
rosz szerenchének. Zr. X. 6.
rosztul iót nem uálthat. Zr. IX. 51.
roszul tanáchlottál engemet. Zr. XI. 21.
Ronch el. Zr. VII. 11.
Ronch meg. Zr. XV. 31.
Roncha uraságát. Zr. I. 31.
röitök sátor. Zr. VIII. 21.; röitöm. IX. 4.; röitené. XII. 36.; röitöted el. XIV. 86.
röpül. Id. 8., Zr. IX. 67., X. 61., XIII. 98., 99., XIV. 20., 67., 68. Zr. 322. 11.; röpülés. XV. 34.; röpült.

Zr. 291. 14.; röpözue. 291. 12.
Röpülni ereszti ha sebes sugárát. Id. 13.
röszket. Zr. XV. 60.; Röszkettél-e? X. 95.
röttenetes. Zr. 310. 1.
Röttenetes halál. Zr. XIV. 80.
röytöt. Zr. I. 26.; röytök hamuban. I. 48.
rözzenék. Zr. XI. 64.
ruhába járnak. Zr. XV. 22.
Rusztán halálát is bátran felelti el. Zr. XII. 75.
rút nád. Zr. 303. 5.

S. Sz.

Saskesellő. Zr. IV. 75.
Sárkánnak, Sárkánnál. Zr. VIII. 7., 8.
Sárkánnal uagdalkozot. Zr. XII. 107.
Sárkány lehellet. Zr. VIII. 6.
Sátorát ott uonyá. Zr. II. 11.
Sátorbul magok szállásokra oszlának. Zr. VIII. 80.
Scitákat senki meg nem uerte. Zr. I. 95.
sebbe és bőv uérhullásban. Zr. IX. 86.
sebes — sebesült. Zr. IV. 20.
sebesedik — sebesül. Zr. VI. 80.
sebes sugárát — szárnyát. Zr. IV. 70.
Segéc — segítész. Zr. III. 34.
segéche, segítí. Zr. I. 42.; segít. Zr. VI. 98., X. 47., XV. 82.
segéchégünkrc. Zr. XIII. 94.
segétség, segétségünk. Zr. II. 75., 77.

segítséget, segítéhen. Zr. II. 6., 7. j.
 segítséget hoz rendtartással. Zr. VII. 62.
 sellie szék. Zr. IX. 85.
 selyem páncér üng. Zr. V. 61.
 Semmiben nem örül úgy. Zr. X. 2.
 Semmitől ne uehes. Zr. 297. 5.
 Senki uitésségedet nem látot. Zr. XIII. 51.
 Seregbéli. Zr. III. 86.
 Seregek élő Istene. Zr. V. 35. Zr. 317. 9.
 Seregek megbontó Istenét dichérnek. Zr. X. 106.
 sereget rendel setét égben. Zr. XIV. 68.
 seregét choportoztatia. Zr. VI. 82.
 serénség. Zr. X. 34.
 sértő bánat. Zr. VII. 3.
 sérült medue. Zr. XV. 67.
 Sfinx. Zr. 311. 3.
 S honnan Scitiábul kijüt magyar uitéz, Merre uitézséget látta világ nagy rész. Zr. 323. 3.
 sibolygás. Zr. VI. 37.
 Sidó poetának untalan az uersék, Királyi formára hárfáiáual mennek. Zr. XV. 20.
 Sietnek ki ki eloszlan. Zr. VII. 27.
 siét. Zr. XIII. 27.
 siralmas lölke. Zr. X. 80., XIV. 113.
 sirástul száraz. Zr. XII. 105.
 Siréna úneke. Zr. XII. 81.
 Sirénes. Id. 6.
 Sirj mint egy üdőtlen. Zr. IX. 82.
 Sisiphus keöueuel háigálok. Id. 9.
 siuó ördögök. Zr. X. 8.
 Skofiummal uarrot kápa uan feiében. Zr. X. 54.
 Soha meg nem halhat, hanem örökkén él. Zr. I. 6.
 Sohun. Zr. I. 64., 83., III. 78., IX. 68., XIII. 63., 64., XIII. 93.
 Sokat benne leuág. Zr. II. 9.
 Sokat de heában. Id. 1.
 sokat eszben uehetitek. Zr. VIII. 67., 68.
 Sok harag szouu dob tombolua robbana. Zr. IV. 13.
 Sok huzomost iuék. Zr. II. 12.
 sok kalangyák. Zr. I. 91.
 Sok keuert népet. Zr. X. 10.
 sok külömb láttatal. Zr. IV. 12.
 sok különségéuel. Zr. III. 33.
 Sok megalut uérrel uan beförtösztetue. Zr. IX. 87.
 Sok ohaitás után uegre horuát nieluel. Zr. IX. 91.
 Sok uilág szegletrül. Zr. V. 7.
 Sokáig dühössége de. Zr. XV. 87.
 sötétitek. Zr. XIV. 53.; sötétiti. Zr. XIV. 113.
 Söt neuelik aztot ueszedelmek. Zr. X. 65.
 Söt örök halálban engem eltemettél. Zr. 293. 26.
 Söt sebben, söt kinban uyiulton uyiulok. Zr. 289. 2.
 Söt sűrű sirással égben üüöltenek. Zr. VIII. 9.
 struc tolla feiében. Zr. XI. 57.
 struc toll uér haragos szellöt. Zr. IV. 14.
 Styx lobogós lángok. Zr. XIV. 29.
 suliosittia. Zr. V. 61.
 sűrű erdön kiált. Zr. IX. 62.

sűrű fölyhőkkel, sok fohász-
 kodással. Zr. XII. 96.
 sűrű kópia — kópjas sereg.
 Zr. II. 39.
 sűrűn ohajtott — sóhajtott.
 Zr. VI. 99.
 sűrűn röpülének. Zr. XIV. 51.
 Sűrűsich fölyhőket. Id. 12.
 sűrűsich meg. Zr. 306. 2.
 süueg karimában teszük. Id.
 18.
 süüötő nyl. Zr. XIII. 28.
 szabadich meg. Zr. IV. 51.
 szabliához ragadgyon. Zr. IV.
 86.
 Szabliáiát Deruisben uághón-
 aljáig. Zr. VI. 63.
 szakac — szakadsz. Zr. III. 32.
 Szakadnának egek ha rám
 kéméletlen. Zr. 308. 16.
 szaladnak berekben. Zr. VI. 71.
 szalattam, hattam. Zr. IV. 61.
 szalaton szalad. Zr. X. 101.
 számárok. Zr. II. 42.
 szároszuk ki ásással. Zr.
 VIII. 44.
 szauát igen fülelé. Zr. V. 76.
 szaruast meghaladja. Zr. II. 34.
 szágoda. Zr. II. 16.; szágod-
 gyunk. Zr. III. 57.
 szágultata. Zr. III. 112.
 Száya taytékot uér, mint uizi
 Istennek. Zr. II. 33.
 szál belé halál. Zr. VII. 83.
 Szálla sok Sas földre, Rut hor-
 gas orrokkal azt szagatni
 kezdé. Zr. IV. 68.
 Szállétotta sokszor szerelem
 le éghbül. Id. 7.
 szállj le pokolban. Zr. I. 20.
 szállotta Szigetet. Zr. VIII. 35.,
 XV. 61.
 szálos serény. Zr. II. 34.
 szállot szüuemben. Zr. IX. 18.
 száll táborban. Zr. I. 50.
 szárosztuán. Zr. II. 31.
 szároz innal. Zr. II. 34.
 szároz lába. Zr. II. 32.
 Száz Zrini előmben iüön.
 Zr. XIII. 57.
 Száz mesztelen szabliát. Zr.
 V. 45.
 szederyen. Id. 15.
 szeginnek. Zr. III. 59.; sze-
 gint. X. 72.
 szekszénás louak. Zr. II. 42.
 szelet fogtam. Zr. 290. 8.
 szeléd. Id. 5.; szelédéthetném.
 7.; szelédültek. 12.
 szelég. Zr. 308. 12.; szelé-
 gythetetlen. Id. 16.; szelé-
 gyülést. Id. 17.; szelégnyül-
 tek. Zr. XIII. 44.
 szeligythetni. Id. 9.
 szeléndek. Zr. XV. 98.
 szellet. Zr. 291. 14.; szelleti.
 Zr. 312. 1.
 szemben iuthatna. Zr. VII. 55.
 szemei folynak. Zr. XII. 12.
 szemeimet essőnek bochtát.
 Zr. 322. 10.
 szemem esőiénék nem sza-
 kadhat uég. Id. 2.
 Szemlátomást láttyuk. Zr. I.
 59.
 Szengeőb Trombitáual Ma-
 gyar uitézséget Foghia
 énekleny erős kar ereiét
 És hogy Ű is osztán ér-
 demelien illiet, Kinek eőne-
 kelhessék chelekedetét. Zr.
 322. 13.
 Szent Iuán hauának tizedik
 napián. Zr. II. 31.
 szent lelke. Zr. I. 5.
 szenuettünk. Zr. 314. 2.
 szerént. Zr. V. 67.
 szerechenek. Zr. I. 76.

szerechen tészta. Zr. III. 28.
szerechent mos. Id. 18.
szerechen tök. Zr. X. 56.
szerelem mérgétül. Zr. XII. 23.
szerelem-tűz. Zr. 310. 25.
szerelemtül agnak. Id. 5.
Szerelmes ifiaknak sok szere-
relméről. Zr. XII. 50.
Szerelmes társát török közül
hozza el. Zr. IX. 65.
Szerenche de aszt is. Zr. XII.
102.
szerenche — sors. Zr. VIII.
93., IX. 82.
Szerenche sőt még. Zr. 322. 10.
Szerenchétlenség miat hogy
megheruadgion. Zr. 307. 7.
szeresz — szeresz. Zr. III. 18.
szerént. Zr. IV. 17., 54.
szeretődnek másnak. Zr. 301.
22.
szégyenség. Zr. V. 24.
Szégyentül, s boszutul mert
hül kemény szüue. Zr. XV.
67.
széluészé fordittia. Zr. 295. 37.
szép arany almám. Zr. VIII. 13.
Szép arannyal uart üngetuöres
atlabúl. Zr. IX. 41.
Szép aranyos kézij. Zr. IX. 66.
szép arany sisak. Zr. IX. 36.
szép bársony kaftán. Zr. III. 31.
szép biztató szouát. Zr. X. 13.
szép emlékezet — emlék. Zr.
IX. 39.
Szép Fejér-Uáraba. Zr. XII. 70.
szép hajnal mindent ióra bá-
torított. Zr. XV. 53.
szép Hamuiuán. Zr. I. 82.
szép Nymphák. Id. 10.
szép préda. Zr. XIII. 29.
szépség hogy néked örököd.
Id. 4.
szép siralmas uersét. Id. 5.
szépszemű Cumilla. Zr. XII. 79.
szép uarásdi mezön. Zr. IX. 36.
szép uersed meghaitot. Zr.
302. 24.
szároz feiechkéie. Zr. II. 33.
száraz polyua ellen, az kit.
Zr. 318. 12.
Sziget, Az kiben buihasson.
Zr. VIII. 95.
Szigetuárat is mindjárt meg-
biriuk. Zr. VIII. 85.
szinten. Zr. VII. 38.
Szintén, mint nagy Sándor,
nagy uolnál Szulimán. Zr.
VIII. 19.
szuáruány aranyos kéziia. Zr.
XIV. 72.
szüemet. Id. 9.
szól uala. Zr. XI. 4., XIII. 60.
szólton szól az ágyú. Zr. IX. 14.
szomak. Zr. XII. 106.
szomakiát szabliáruul. Zr. XII.
106.
szómnak tegyek uéget. Zr.
XV. 108.
szorgos füle. Zr. V. 1.
szorgos isztráza. Zr. III. 117.
szorgos uigyázással. Zr. V. 71.
szoua. Zr. VI. 3., XIII. 49.;
szouát. VIII. 29., IX. 96.;
szouáual. XI. 56.
Szöb. Zr. V. 57., VIII. 1.,
XI. 22.; XIII. 6.; szöbben.
VII. 35.; szöbbet. 303. 4.
szöb lélek szöb testben. Zr.
XII. 32.; szöb mindennél.
XII. 36.
szög ló. Zr. XIV. 58.
Szörniü iüuendöket elméie
forogat meg. Uégre Ura elöt
nyeluét így nytá meg. Zr.
XII. 79.
szörnyüségés halál. Zr. XIV.
40.

szeöreönche. Zr. 321. 7.
szöüés — elbeszélés. Zr. XIV.

12.

Szulimán beköti igaz Török
hitét. Zr. VII. 107.

Szulimán de őszül. Zr. VIII.

11.

Szulimán táborral. Zr. VII. 13.

szurkos koszorúk. Zr. X. 91.

szüüébe bochátá. Zr. XII. 9.

szüüében béfolynak. Zr. XI. 51.

szüüében rágalmaz. Zr. XII.

105.

szüuedben. Id. 2.; szüuem-
ről. 4.; szüüében. 6.

szüuemtül. Id. 13.; szüued. 13.

15.; szüuemet. Id. 15.; szüue.

Id. 16.; az te uad szüued-

ben. Id. 17.; szüüében. Zr.

I. 45.; szüüében. II. 46.;

szüüének. III. 80.; szüue-

det. III. 81.; szüuetek. III.

91; szüuel. IV. 5.; szübül.

IV. 15., 33.; szüue, szü-

uel. IV. 41., 48.; én szü-

uem. IV. 49.; szüuel V. 3.;

szüuét. VI. 48.; szüüében.

VI. 85.; szüuetek. VI. 96.;

szüuét. VII. 3.; szüuedet.

VII. 8.; szüüéért. VII. 50.;

szüünk. VII. 54.; szüuedet.

VII. 73.; szüuedből. VII.

74.; szüued. VII. 90.; szü-

ue. VIII. 11.; szüuét. VIII.

20.; szüüü. VIII. 30.; szü-

uemmel. VIII. 31.; szüue.

VIII. 45.; szüüünket. VIII.

50.; szüuet. VIII. 64.; az

ü szüüén. VIII. 72.; szü-

uén, szüüében. VIII. 89.;

szüued. VIII. 90.; szüuem-

ben. IX. 9., 18.; szüuét.

IX. 19.; szüuemtül. IX. 20.;

szüuedben. IX. 21.; szü-

ueket. IX. 33.; szüuem-

ből. IX. 80.; szüuedet. IX.

81.; szüuemet. IX. 84.; szü-

ue IX. 84.; szüue. X. 6.;

szüü. X. 10.; nagy szüüü. X.

11.; szüüökben. X. 35.; ü

szüue. X. 65.; szüuel. X.

69.; szübül. X. 75.; szüues.

X. 77.; szüuét. X. 79.;

szüue. X. 82.; szüué X.

86.; szüüébül X. 93.; szüue.

XI. 3., 11.; szüuét. XI.

15.; szüuednek. XI. 33.;

szüue. 36., 37., 39.; szü-

bül. Zr. XI. 39.; szüue-

teket. XI. 76.; szüuét. XII.

8.; szüüébe. XII. 9.; szü-

uét. XII. 22.; szüuel. XII.

45.; szüüében. XII. 47.;

szüuek. XII. 80.; szüue.

XII. 60.; szüue. XII. 77.,

79.; szüuem. XII. 84.;

88.; szüüében. XII. 105.;

szüüében. XIII. 9.; szü-

uem. XIII. 36.; szüue. XIII.

39.; szüuedben. XIII. 54.;

szüuel. XIII. 70.; szüue.

XIII. 70.; szüüében XIII.

73.; szüuet uett. XIII. 96.;

szüuel. XIV. 6.; szüuet.

XIV. 46.; szüuel. XIV. 77.;

szüue. XIV. 100., 105.;

ukádik szüüébül. XIV. 109.;

szüuedet. XV. 44.; szüuel.

XV. 58.; szüüében. XV. 59.;

szüuét. XV. 61.; szüue.

XV. 67.; az ü szüue. XV.

69., 77.; szüuem. XV. 81.;

szüuemnek. 289. 1.; szü-

uemben. 289. 3.; szüuem-

mel. 289. 4.; szüüéről. 291.

15.; szüüének. 293. 28.;

szüuemnek. 298. 10.; szü-

uel. 299. 13.; szüued. 299.

15.; szüemnek. 301. 22.;
szüem. 392. 3., 24.; szü-
uem. 306. 1., 2., 3.; szü-
uemnek 308. 14.; szüem.
308. 15.; szüemet 309.
22., 310. 25.; szüem.
320. 5.
szüemből esett. Zr. IX. 80.
szüem Delimán. Zr. XII. 27.
szüem, gyöngyem, én iobbik
lökem. Zr. XII. 90.
szüem tűzének mert uagyon
oly vég. Id. 13.
szüue meglágyula uitéz iffiú-
nak. Zr. XI. 36.
szüue nagy keserűségbe ugrék.
Zr. XI. 94.
szüues oroszán. Zr. X. 86.
szüues tatár király. Zr. X. 77.
szüuetlen tanách — bátorta-
lan. Zr. VIII. 83.
szüuet adni — bátorságot.
Zr. III. 42.
szüuet uett magában. Zr. XIII.
97.
szüuét. Zr. XIV. 36.
szüuét által hüué uak nyláual.
Zr. XII. 22.
Szűz Anya. Zr. I. 4.
Szűz Diána. Id. 11.
szya. Zr. XIV. 114.

T.

Tahát. Zr. VII. 8., VIII. 49.,
51., IX. 19., 20., XII. 68.,
XIII. 34. Zr. 307. 9.
Talán uan kegyelem Abban,
kegyelmesség, ki nem tud,
mi legyen. Zr. 310. 24.
találá bal fülbe. Zr. IX. 67.
talám. Id. 4.
talántán. Zr. XII. 14.
talpra kele. Zr. VIII. 45.

tanáchtalanul. Zr. IX. 4.
tanított arrul. Zr. 296. 3.
Tantalus nem eszik álmában.
Id. 17.
tapogatua uiszi ágyba kezét.
Zr. 291. 13.
Tarch éltedet. Zr. VIII. 91.
Tarch meg. Id. 13., Zr. V. 95.
Tarch meg könyueidet. Zr.
IX. 81.
tartalék — akadály. Zr. I. 70.
tartalék — biztosíték. Zr.
XIV. 5.
tarthat — megtarthat, tartóz-
tathat. Zr. IX. 83.
tartja nehéz dárdát. Zr. X.
22.
tartya szemén. Zr. IX. 75.
tartya uala. Zr. XIII. 27.
tarták útokat. Zr. III. 52.
táboron kapdosni — zsák-
mányolni. Zr. III. 61.
tágos. Zr. III. 102.
támod. Zr. XIII. 18.
Tántorgó haidókat igazgat,
ueszne. Zr. XIV. 4. j.
tárházom nem szűkös. Zr.
III. 95.
tecés — akarat, vélemény. Zr.
VI. 38.
tecés — vélemény, kívánság.
Zr. VIII. 25., 79.
tecéseket. Zr. XIII. 37.
Te fogsz fizetni egy halált.
Zr. IX. 69.
Tegnap az bölcheség hamar
adott hátot. Zr. VIII. 51.
tegyétek férre mast Kiki maga
szüüébül nagy uisszauo-
nyást. Zr. VIII. 73.
tehec kárt, nagyot is. Zr.
XIII. 94.
Te hitetlenséged uiszen oly
hirtelen, Eregy, eregy Te-

seus, eregy hitetlen. Zr. 293. 24.
 teies út. Zr. XV. 35.
 Teiel mézzel folyó szép Pan-
 noniában. Zr. I. 15.
 tekereszik. Zr. XII. 50., 51.
 tekénte. Zr. I. 7.; tekéntet.
 I. 72.
 Te két szemed melly szép.
 Id. 2.
 tekinch meg. Zr. XIV. 102.
 temetődik el. Zr. VI. 25.
 tengelic. Zr. XII. 16.
 Tengerbe adóul önti hamar-
 ságát. Zr. 291. 16.
 tenger is hogy mast read
 forog. Zr. VII. 16.
 Tepenigmintuad Griff. Id. 14.
 terjeszti panaszát. Id. 5.
 természeti kúuül. Zr. X. 3.
 testünk uan elegytue uérrel.
 Zr. XV. 82.
 teszi chak nem égben. Zr.
 IV. 3.
 te uitézségedben kételkedni.
 Zr. IX. 13.
 Téged dichértének égő ke-
 mencébe Sidrák, Misák,
 Abdenago nagy örömbe.
 Zr. XIV. 103.
 tégy bosszút én raitam. Zr.
 XII. 19.
 térdéhez fut — borul. Zr. III.
 114.
 Tigrisek, Sárkányok, kegyet-
 len Hiennák, Rettenetes
 Oriások és Chimerák. Zr.
 XIV. 36.
 Tigrisnek uagyon bőr az há-
 tán. Zr. V. 44.
 Tiktek. Zr. IV. 32., V. 23.
 Tikteket. Zr. III. 72., VII.
 104., VIII. 26., XIV. 33.,
 Zr. 308. 12.
 timporálua. Zr. XII. 7.
 Tiszta Mahomet hitét. Zr.
 XI. 32.
 tiszteleti. Zr. XIII. 63.
 titkon te ellehetsz. Zr. XI.
 35.
 Ti uattok uitézek. Zr. VI. 95.
 Tized napja. Zr. II. 28.
 tizenhárom száz. Zr. IV. 90.
 Tizenkét köröszvény iffiat,
 mellyek uoltak láncon. Zr.
 XIV. 20.
 tizenkét száz szablia. Zr. VI.
 59.
 Tizet ottan leuág, császár-
 segichéget, Igy Chászár-
 nak osztán Zrini szólhni
 kezdet. Zr. XV. 97.
 Tiz ország engemet Innen
 ualasztana. Zr. VIII. 46.
 tizször ezer szablia. Zr. II. 5.
 Toigonnak feie uéतिक. Zr.
 VI. 79.
 tollas nyl. Zr. IX. 67.
 tormában esett féreg. Zr. VI.
 22.
 torony emberestül hul. Zr.
 X. 66.
 több bátorság esék szüuében
 Hogy sem az mi kellett.
 Zr. X. 51.
 Többet bizol lábodban s nem
 fegyueredben. Zr. VI. 86.
 tölfa. Id. 14.; tölfa. Zr. I.
 83., V. 66.; Tölly fán. Id. 4.
 tölteni gyapjúual. Zr. XIII.
 77.
 töredéken. Zr. 304. 8.
 Török chászár nem adá Bu-
 dát az király fiának. Zr. V.
 32.
 török falkáual. Zr. XIV. 81.
 Török három ezer elueszté
 életét Mert Aigas ezeret

- uága Murtazánét. Zr. IV. 102.
- Töröknek ketté uága fényes paisát. Zr. XI. 72.
- Törökország szüue, ihon, iüt uelünk el. Zr. XIII. 70.
- Törököt uezélyre Mind egyaránt elhait Istennek tecése. Zr. XIV. 82.
- Törökökre megyen. Zr. VII. 52.
- Törököt látok mezőben. Zr. VIII. 8.
- török sok szántalan. Zr. X. 16.
- Török testen felüül iár uériben. Zr. VII. 66.
- történet szerént — véletlenül. Zr. X. 69.
- töüébül kidül. Zr. IX. 73.
- törüénykezni. Zr. 317. 11.
- tramontanája. Zr. XIV. 1.
- Tragoediát. Zr. XII. 82.
- triumfus. Zr. XII. 50., Zr. 293. 27., 294. 32.; triumfuson. XV. 7.; triumfusok. XV. 52.
- Tróia. Zr. 313. 1.
- tudományban egyszer meghalatkozot. Zr. IX. 53.
- tudomány téuő. Zr. XIV. 115.
- Tudom ez dologhoz nagy tartozásomat. Zr. IX. 4.
- tulajdonéhattam. Id. 10.
- Tules Islandia. Id. 1.
- Turanchen. Zr. I. 97.
- Turi Farkas. Zr. II. 8. j.
- Túri György. Zr. II. 4., 7., 8., 10., 11., 12., 16., 18., 22., 30.
- turunch. Zr. III. 36.
- tusakodni — viaskodni, küzdeni. Zr. X. 5., 99.
- tusakodnak ellen — ellene. Zr. XII. 33.
- tusakodnom — ellenkezmem. Zr. XII. 68.
- tuttam. Zr. VII. 32., 33.
- tüle hogy nyeluet uehetne. Zr. IV. 94.
- tüle meg nem iét. Zr. VII. 59.
- tüle nagy sánc chináltatik. Zr. IX. 5.
- tüle öletetik. Zr. X. 29.
- tülem. Id. 12.; tülök. Zr. II. 3.; tülem. III. 32.; tüle. VI. 79.; tületek. VIII. 24., IX. 93.; tülünk. XI. 35.; tülem. XIII. 54., XIV. 52., 54., XV. 28., Zr. 297. 8., 298. 12., 307. 8., 322. 11.; tüled. XI. 16., 36.; tületek hiuok. XIV. 29.
- Tülem halgatnak minden Elementumok. Zr. XIV. 54.
- Tülem kegyelmet kérsz, Zrini elbontotta, Azért Zrini öl meg téged rauasz róka. Zr. III. 96.
- tündeklő akarattal. Zr. XV. 33.
- Tündöklük fegyüere, kezében szép dárda. Zr. X. 94.
- türkézes kard. Zr. IX. 35.
- tüske mely szántalan. Id. 15.

U. Ü.

- ugató hab. Zr. 295. 36.
- ugrék hináros Almásban. Zr. VI. 113.
- ugrék nagy méregben. Zr. VI. 52.
- ugyanazon helben. Zr. XV. 105.
- ugy két uitéz teszen. Zr. VII. 93.

Uyitton uyitya. Zr. XI. 73.,
XIV. 109.
uyulton uyiulok. Zr. 289. 2.
ukádgya. Zr. IX. 49.; ukádik.
XIV. 109.
ukádnak undoksággal. Zr.
XIV. 69.
undok uuöltéssel. Id. 18.
Untalan szegénnek szeme
keseruel fül, Melly miat az
szúue, mint az hideg iég,
hül, Éltéuel halálban bá-
nattya közt merül. Zr. I.
74.
untalan uadászat. Zr. IX.
31.
Ura hagyásábul. Zr. III.
30.
Urának, hazának, És nagy
Iehouának Had talált uolna
keduet. Zr. 320. 5.
usuráual dül. Zr. IV. 2.
Usuráual fizet. Zr. XIV. 13. j.
usztattya nagy haiát. Zr. VI.
92.
Utat chinál karddal iszonyú
hatalmán. Zr. XV. 95.
utat chinál nagy hatalmon.
Zr. IX. 47.
Utána ohaitok. Zr. 321. 6.
uttyokat Eger Vár felé tartá-
nák. Zr. III. 3., 52.
ű. Id. 10.; ű nylára. Id. 11.;
ű haragia. Zr. I. 11.; űket.
I. 15., 22.; ű. I. 49., 79.;
ű tüle. I. 86.; ű elméi-
ben. II. 2.; ű tanáchát. II. 4.;
ű. II. 11., 14., 16.; ű uele.
II. 48.; űk is. II. 51.; ű. II.
63., 64.; űk. II. 73.; ű nekik.
II. 74.; ű gondolattyábul.
III. 1.; ű haragiának. III.
3.; ű is. III. 25.; ű hiszen.
III. 19.; ű meleg testébül.

III. 63.; ű miatta. III. 101.;
ű neki. III. 102.; ű elueszi.
IV. 3.; ű reá is. IV. 2.; ű
raita. IV. 6.; ű szent lelke.
IV. 8.; ű tüle. IV. 16.; ű neki.
IV. 16.; ű chak. IV. 19.;
ű keserült szúue. IV. 31.;
űtet, ű szúue. IV. 40., 41.;
az ű. IV. 50.; ű nem. IV.
55.; az ű ió louassa. IV.
90.; ű magánál. V. 15.; ű.
V. 28.; ű közikbe. V. 38.; ű
nyomába. V. 58.; űket. V.
59.; ű mellöle. V. 63.; űk le-
szállának. VI. 7.; ű. VI. 13.;
ű adgya. VI. 16.; ű segét-
séget. VI. 31.; űk török
kezében. VI. 31.; ű nagy.
VI. 38.; ű ió. VI. 39.; ű
árt. VI. 41.; ű túlök. VI.
73.; űket. VI. 77.; ű iárna.
VI. 80.; ű eleiben. VI.
83.; ű közülök. VI. 110.;
ű. VII. 17.; ű közikben.
VII. 22.; ű chak. VII. 29.; ű.
VII. 37.; ű megiffiadik. VII.
41.; ű menését. VII. 43.; ű
iránta. VII. 68.; ű reá. 67.;
ű meg. VII. 67.; ű előtte.
VII. 77.; ű neki is. VII.
82.; az ű kárára. VII. 98.;
ű orcáia. VIII. 2., 4., 5.;
űket. VIII. 10.; ű siruán.
VIII. 14.; ű nagy hírének.
VIII. 24.; ű meglássa. VIII.
25.; ű ül uala. VIII. 29.;
ű uitésége. VIII. 33.; űtet.
VIII. 38.; ű uelek. VIII. 41.;
ű maga. VIII. 58.; ű is. VIII.
53., 57.; ű ió tanáchát. VIII.
68.; ű meg. 69.; ű neki, űtet.
VIII. 70.; ű magában. VIII.
74.; ű elméién. VIII. 89.;
az ű nyeluére. IX. 26.;

üket. IX. 32., 39.; űk el.
46.; űk. 52.; ű ágyához.
54.; ű inasa. 55.; ű. 62.;
ű halua. 67.; ű szeme lát-
tára. IX. 68.; űtet. 86.; ű.
7.; űtet. 87.; ű kezéuel.
IX. 88.; ű hozzá. 89.; ű
penig. IX. 91.; űk. IX.
97.; űket. 100.; ű fölötté.
X. 24.; űtet. 25.; ű. X.
32., 33.; űk. X. 17.; ű
magából. X. 23.; űk. X.
40.; űtet. 40.; űtet. X.
46.; ű harcra. X. 51.;
ű. X. 55., 56., 64., 65.;
ű meg. X. 81.; az ű szűue.
82.; ű neki is. 84.; ű előtte.
X. 97.; ű eléie. 100.; ű ád.
X. 104.; űk. XI. 5.; ű go-
nosz chillaga. XI. 8.; ű
uélek. XI. 13.; ű. XI. 14.,
15., 20.; ű. XI. 26.; ű
szűue. XI. 37.; ű akarattya.
XI. 39.; ű. XI. 44.; ű.
XI. 45.; ű az. XI. 51.;
ű szegényeknek. XI. 52.;
űtet. XI. 54.; ű közöttük.
XI. 66.; ű. XI. 80., 82.;
űtet. XI. 89.; ű szalad.
XI. 91.; ű maga. XI. 94.;
ű eleibe. XI. 97., 99.; ű
keserues. 99.; ű levágia.
XI. 100.; ű hegyes. XII. 7.;
ű szeme. XII. 11.; ű sze-
mei, ű bánati. XII. 12.;
ű is. XII. 22., 30.; az ű,
ű miatta. XII. 43.; az ű.
XII. 57.; ű mellette. XII.
59.; űtet is. 63.; nem űk.
XII. 68.; ű helette. 86.;
ű benne. XII. 89.; ű. XII.
95., 96.; ű maga. XII. 107.;
ű dolgát. XIII. 1.; az ű órá-
ia. XIII. 2.; űtet. XIII. 3.,

4.; ű szűueben. Zr. XIII.
9.; ű szegény. 19.; ű ió.
21.; ű. 22.; ű szép. XIII.
27., 28., 30.; űket. XIII. 37.;
ű mellette. XIII. 40.; ű
penig. XIII. 44.; az ű szoua,
ű uagyon. XIII. 49.; ű neki.
XIII. 63.; ű szűueben. 73.;
ű magához. 74.; űk. XIV.
9.; az ű. 18.; ű uitézi. 19.;
űket. 25.; ű fegyuerét, ű
hatalmába. 42.; ű nekik.
48.; az ű. 48.; űket. 49.;
ű. 63.; űk is. 69.; űk. 70.;
ű érte. XIV. 77.; ű szánta.
77.; az ű. 78.; űk. 78.;
ű magának. XIV. 78.; ű
Szigetbe, ű maga. 83.; ű
szablyáia, ű bátorsága. 84.;
űtet. 98.; ű nem is. 110.;
ű is. 114.; ű nekik. XV. 2.;
ű uitéz szemek. 9.; ű rak.
12.; ű alatta. XV. 19.; űk
is. 22.; ű ráiok. 26.; ű
haráchet. 28.; űket. 30.,
31.; ű sietését. 34.; ű.
37.; az ű tette. 39.; az
ű. 41.; ű lölkét. 44.; az
ű prédáiok. 52.; ű. 61.;
ű uitéz. 62.; de ű. 66.;
ű. 68.; ű. XV. 70., 71.;
űtet. 77.; ű. 78.; ű ma-
gának. 79.; az ű. 88.;
ű halálán. XV. 91.; űtet.
93.; az ű nagy. 100.; ű
hamar. XV. 101.; az ű
kezeket. XV. 104.; ű. Zr.
292. 18., 19.; űtet. 292.
19., 25.; az ű. 294. 30;
ű noha. Zr. 300. 18.; ű. 301.
22.; ű, ű benne. 305. 8.;
ű meghallion, ű ártatlan
lelke. 307. 7.; ű is. 310.
25.; ű hitetlensége. 316. 3.;

ütet. 320. 2., 3.; ű. 321. 9.;
 ű is. 322. 13.
 ű ad bátorságot, ű ad erőt.
 Zr. X. 104.
 ű borral eluegyue ukádgya. Zr.
 IX. 49.
 ű de keulélységgel. Zr. XV. 27.
 ű nyomába Bémegyek. Zr.
 VIII. 55.
 ű eleibe dúl. Zr. XI. 99.
 ű eleget kiált, Dur, de ha-
 szon nélkül. Zr. X. 100.
 ű ereieknek, Kiért mind fe-
 ienként hadodban retteg-
 nek. Zr. VIII. 86.
 ű fél, de meg nem iét, nem
 iét ű. Zr. XI. 80.
 ű földbül uirágot indit. Zr.
 VIII. 4.
 Ū halált, ű uezélyt erős ke-
 zében hoz. Zr. X. 50.
 Ū hozzá békéluén lassan feiet
 haitott. Zr. XI. 44.
 ű hüv, ütet. Zr. XIV. 5. j.;
 ű nem. 7.; ű neki. 9.
 ű hüvkomornikia. Zr. XIV. 5. j.
 ű iár mereuen. Zr. X. 83.
 űk harcot állyanak. Zr. XIV.
 78.
 ű keserues lölke. Zr. XI. 99.
 Ū kézzel, ű szemmel, ű bátor
 iárással Biztattya társait. Zr.
 X. 20.
 űk megneuetnék. Zr. II. 73.
 ű körös-körül iár. Zr. IX.
 59.
 űl uala. Zr. XII. 2., XIII 38.,
 XV. 18.
 Ū mesterséges chinált szókat
 gondola, Kiuel az ű keduét
 iobban megkapcholó. Zr.
 XII. 30.
 Ū Musáknak uala szerető
 szolgáláa, Ū kobzot, ű misz-

kált, ű chingyát toda. Zr.
 X. 55.
 Ū penig kikapia sereg köszt
 Embrulát, Mint nagy sas
 kesselü szép hattyu mada-
 rat. Hóna alatt uiszi félénk
 gyöngö predát. Ū uékony
 torkáual segichéget kiát.
 Zr. X. 58., 59.
 Ū siruán, ohaituán hozott
 nekem adót. Zr. VIII. 14.
 ütet e napokba. Zr. XIV. 5.
 ütet, mint legiobban tudhat.
 Zr. X. 40.
 ütet sassá. Id. 7.
 Ū űl uala első. Zr. VIII. 29.
 üdő. Id. 4.; üdőuel. Id. 3.;
 üdőre. Id. 7.; üdőuel. Id. 12.;
 üdőt. Zr. I. 17.; üdőt. II.
 6.; üdő is. V. 93.; üdőd-
 ben. VI. 49.; üdőt. VII. 90.;
 üdő. IX. 38., 93.; ily üdőd-
 ben. X. 51.; üdőt. XI. 38.;
 üdőuel XIV. 13.; üdők.
 XIV. 10. j.; üdőt. XIV. 17.;
 oly üdőben. XIV. 22.;
 üdők. XIV. 64.; üdőt. XIV.
 65.; üdő. Zr. 319. 3,
 323. 1.
 üdőtlen. Zr. IX 82.; üdőt-
 lenül. IV. 59.; V. 94.; XI.
 2.; XIII. 41.
 üdőuel megtölt — öreg. Zr.
 XIV. 13.
 űnek — ének. Zr. X. 56., 60.;
 Ūneke. XII. 16.; űneketek.
 289. 4.; Ūnekevel. X. 56.
 űrmet. Zr. IV. 1.
 Ūuén — övén. Zr. VI. 88.
 ű uagyon példában. Zr. XIII.
 49.
 Ūzi az törököt Zrini magok
 nyomon. Zr. VII. 97.

V.

vagdalkozott — vívott. Zr. XII. 107.

Vagy hogy soha nem kel Urát boszontani, Vagy hogy ha chelekszi, meszi kel kerülni; Boszut azok nem tudnak elfeleiteni, Chalogatnak, sipolnak, de nem kel hinni. Zr. XII. 83.

Vagy ifiab, méltó, hosszabich éltedet. Zr. IX. 25.

vagyok Ur mint ű s hám. Zr. XI. 26.

Vagyon reménysége szántalan sok hadán. Zr. V. 6. vagyon romlandóba. Zr. XII. 78.

Vagy uolt az esztendő iffiu auagy uén. Id. 1.

Vaydában béueré felét dárdáiának. Zr. X. 43.

Vajha ily szépséget szenuedni nem tudtál. Zr. 306. 5.

Vaj ki szörnyü cernát Párkák fonnak. Zr. XII. 49.

vak merésség. Zr. XII. 40. valamig — a mig. Zr. XII. 5.

valamint — a mint. Zr. XII. 95.

valamint — valamikép. Zr. IX. 64.

Valamint az ötuös tűzben arany műuet. Zr. XV. 3.

vala gyors erőbe. Zr. IX. 61.

Valahol kit talál, öl, ront és szaggatia. Zr. XII. 110.

Valahol talállok, minden körösztenyen. Zr. VII. 8.

Van már legmagassabban az te jó hied. Zr. VI. 33.

vannak chöndességbe s nagy gonduiselésbe. Zr. VI. 49.

várakban is oly iedést uete. Zr. IV. 60.

vasas pais, páncér, pallos. Zr. III. 75.

Vágtunk le ű benne kétyszer kétezeret. Zr. V. 16.

választokat. Id. 8.; választ által uerte szüuet. Zr. VI. 48.; választiát. VI. 50.;

választul. IX. 81.; választul, választnak. XII. 45.;

XIII. 69.; választal neuet. 292. 18.; választokkal.

303. 6.

váloszta. Zr. XV. 14.; válosztod, válosztal. Zr. 304. 6.

váras. Zr. X. 9.

várban bebalogok. Zr. III. 27. várban ben férhetnek. Zr. III. 17.

Váriák uitéz törökök az harcnak ielét. Zr. X. 8.

Vár köröszteny testbül mert hamar. Zr. IV. 79.

Vitéz uéréért ued keduedben fiát. Zr. XV. 109.

Ved tülem jó neuen, kit jó szüuel adok. Zr. IV. 48.

vége szakat — végződött. Zr. IX. 58.

vegyünk kapákat uitéz kezeinkben. Zr. VIII. 48.

vehetné eszében. Zr. XIII. 11. vei — veje. Zr. VII. 56.

Velem szintén magadat elgyüölttetted. Zr. 300. 20.

veréték. Zr. VIII. 3. verétekezned. Zr. IV. 36.

verődik kezében. Zr. XIV. 110.

Vesd ki hát belölem minden kétségedet. Zr. VIII. 99.

veszedelemnek öregbülését. Zr. X. 6.

veszedelmes bai. Zr. VIII. 92.
veszi életét el. Zr. XV. 70.
veszi kezében. Zr. XI. 28.
veszik eszekben. Zr. IX. 51.;
vették eszekben. IX. 96.
veszi meg uárokat. Zr. VIII.
44.

Veszem én eszemben az ellen-
ség dolgát, Hogy ha el-
uesztik közülök hat had-
nagyát. És Zrinit, ki min-
dent forgat. Zr. VIII. 84.
veszteg ülüe uegyük meg
uárot. Zr. VIII. 97.

vesztő. Zr. 312. 3.
veti illybül reménségét. Zr.
V. 8.

vetköszted le ebbül szépsé-
gét szüuednek. Zr. XI. 33.
Vetközszél le kegyetlenséged-
ből. Id. 11.

Vége szerenchének de ua-
gyon. Zr. V. 71.

Végre fáratságát hogy heában
látta. Id. 1.

Végtelen kegyelmé tenger
formára ál. Zr. XV. 19.
vék — vevék. Zr. VI. 102.

Véletlenül szegény de chalát-
kozott meg. Zr. I. 74.

vén orvossa, Fát. Zr. XII. 30.
vén toluai. Zr. XV. 44.

véres chuklásban élte elröpült.
Zr. VI. 109.

vére hullásául nagy bötüket
formált. Zr. XV. 109.

vérrel kiereszti lölke tisz-
taságát. Zr. IX. 72.

vérszopó torkát. Zr. X. 21.
vértő. Zr. XV. 77.

vész elődben. Zr. I. 35.
vévék kerületbe. Zr. IX. 61.

Vidámich meg. Zr. XV. 44.
vidámítá uilágot. Zr. IV. 12.

Vidot szép fegyueren. Zr.
VI. 83.

(Vidnak) eliün óráia, Bizuást
török tábort és bátran iár-
hattya, Mert senki életét
addig nem ronthatya. Zr.
XIII. 5.

Vid uárbul kiiüue. Zr. XI. 49.
vigyázásban áll. Zr. XI. 55.
vigyázásban uoltak. Zr. IX.
15.

Vigyáz, ellenséget hogyha
máshun talál. Zr. VI. 93.
vihetnek uegben. Zr. IX. 18.
világrontó. Zr. XV. 57., 58.
Világrontó Szulimán szüuet
igy törte. Zr. VIII. 20.

világrontó tábor. Zr. VII. 17.

Világtalan uilágon, uesztet
uilágon. Zr. 307. 8.

világ uirágja. Zr. VIII. 30.

villámás. Zr. XI. 11. Zr. 312. 1.;
villámásokkal Zr. XIV. 14.

villámás módiára dárdáia ki-
tűnék. Zr. XI. 64.

villámnak. Zr. I. 91., XV. 9.

Violám. Id. 3., Zr. 290. 6.

Violámért fagyok. Zr. 296. 2.

Virágzot tested is halálos
sebektül. Zr. 316. 5.

Vissza fut az uárban. Zr. X. 63.

viszahüa, Zr. 292. 20.

visza ráiok mennyen, gon-
dollya. Zr. VI. 112.

viszauoniás illyen Ha lesz
tanáchunkban és ebben se-
regben. Zr. VIII. 72.

viszi uegben. Zr. VI. 17.

Visz legelől Demirhám. Zr.
X. 18.

viszontag. Zr. XIII. 71.
vitesség. Zr. IX. 94.; vités-
ségedet. XV. 44.; vitéség-
gel. III. 43., XIII. 52.; vités-

séggel XIII. 57.; vités-
séges uoltát. XIV. 111.
vitéssegre te indító uered.
Zr. XII. 72.

vitézebb uilágon. Zr. VIII. 17.
vitéz kezed. Zr. VIII. 90.
vitézség, vitesség. Zr. XV.
80., 81.

Vitézségnek árniékia az irigy-
ség, Ez mi eleinktül ma-
radott örökség, Kiben nem
szakadhat világ fogytaig
vég. Zr. XIV. 8.

vitéz szüued. Zr. VIII. 90.
vitéztelenséget. Zr. IX. 23.
vitéz tiszta lelkét. Zr. VII. 37.
Vitéz töröknek hatalmas fe-
iedelme. Zr. VIII. 81.

vitéz uirágszál. Zr. XIV. 81.
vitéz uoltodat, kiért. Zr. III.
113.

vittenek. Zr. X. 17.
Viz lassu zugással. Zr. III. 33.
volt tüle uitetue. Zr. XV. 67.
vógy. Zr. III. 50., XIV. 101.

Z.

zászló az széllal lobog. Zr.
VII. 16.
zászlók — csapatok. Zr. IV.
65.

zöld patyolatok zagatárok-
nak. Zr. I. 90.

zöndülés. Zr. XV. 10.

Zöngynek az kúsziklák ú böm-
bölésüel. Id. 5.

zöngöt. Id. 8.

Zrini áll nagy gondokon: mint
nagy tornyos kúsziklák ma-
gas Késmárkon. Zr. V. 2.
Zrini ártalmas szélüész. Zr.
XI. 89.

Zrini Deli Viddal így beszél-
nek uala. Zr. IX. 14.

Zrini egészségért. Zr. VII. 25.

Zrini iövendöie. Zr. II. 84—86.

Zrini, mely kaur kősz leg-
nagyobb leuenta. Zr. XII.
74.

Zrini, melynek széles hire.
Zr. VIII. 33.

Zrini mint kegyetlen halál.
Zr. XI. 97.

Zrinek könyuci tellyesednek
szembebe. Zr. XI. 93.

Zrini ötszáz karddal kimegyen
s fegyuerderékban. Zr. XI.
88.

Zrini uagyon harcban. Zr.
II. 62.

Zrini uiszi dárdáiát Mint ui-
torlás gallya az nehéz ár-
bócfát. Zr. XI. 92.

Zrini uitézeket. Zr. IX. 39.
Zrintül giözettem. Zr. VIII.

16.

zurzauar. Zr. IV. 95.

TARTALOM.

	Lap
Bevezetés. SZÉCHY KÁROLY hagyatékának felhasználásával írta	
BADICS FERENCZ	III
Adriai Tengernek Syrenaia, Gr. Zrini Miklos	XLV
<i>Az olvasónak. Groff Zrini Miklos . . . . .</i>	<i>XLVII</i>
<i>Idilium.</i> Az hol egi uadász Violának kegyetlenségéről panaszolkodik	1
<i>Idilium . . . . .</i>	13
<i>Obsidionis Szigethianae:</i>	
Pars prima	19
Pars secunda	37
Pars tertia	52
Pars quarta	72
Pars quinta	90
Pars sexta	106
Pars septima	126
Pars octava	144
Pars nona	161
Pars decima	178
Pars undecima	196
Pars duodecima	213
Pars decima tertia	232
Pars decima quarta	249
Pars decima quinta	270
<i>Arianna sirása . . . . .</i>	<i>289</i>
<i>Fantasia poetica . . . . .</i>	<i>296</i>
<i>(A vadász és Echo):</i> Te, ki gyönyörködöl stb.	<i>302</i>
<i>Orfeus az szép Euridice után futuán, Euridicét egy Vipera meg chipte, az melly mérges sebben meg holt Euridice. Így siratta Orfeus . . . . .</i>	<i>306</i>

	Lap
(<i>Orfeus Plutónál</i>): Ez után következnek, miként könyörgött Pokolban Plutonak, hogy Euridicét ki adgya stb.	310
<i>Epigrammata</i> :	
Attila	312
Buda	312
Szigeti Zrini Miklós	313
Deli Vid Sarkouich	313
Radiuoi és Iuranich Vaidák	314
Farkasich Péter	314
Assai ben balla, a chi la fortuna suona	315
<i>Feszületre</i>	316
<i>Az Idő és Hirnév</i>	319
<i>Elégia</i>	320
<i>Peroratio</i>	323
Szöveg-eltérések. SZÉCHY KÁROLY-tól	324
Név- és tárgymutató. U. a.	362
Szó- és szólásjegyzék. U. a.	374

cf.

PH
3194
Z8A17
1906

Zrinyi, Miklós
Gróf Zrinyi Miklós költői
művei

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY	
DUE ▶	Jan 26/93
CALL NUMBER	AUTHOR
PH	Zrinyi,
3194	Miklós
Z8	Gróf Zrinyi
A17	Miklós költői
	művei
VOLUME	
1906	

PH
3194
Z8A17
1906
c.1
ROBA

